IESVITISMI

Pars Secunda:

PVRITANOPAPISMI,

seu doctrinæ Iesuiticæ aliquot Rationibus *ab* ED. CAMPIANO *comprehensæ*, & à IOAN. DVRAEO defensæ,

CONFVTATIO:

Et ex ijsdem Fundamentis Reformatæ nostræ Religionis

ASSERTIO:

Autore LAVRENTIO HVMFREDO
S. Theologiæ in Acad. Oxoniensi
Professore Regio.

August. sup. Ioannem Tract. 46.

Bua illi si velint docere, nolite audire, nolite facere, certè tales sua quærunt, non quæ Iesu Christi.

Hieronymus in Præfat. in Iesaiam.

Legant prius & postea despiciant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odij præsumptione ignoræa damnare.

LONDINI
Excudebat Henricus Midletonus
impensis Georg. Byshop.
Anno 1584.

CAPITA DOCTRINÆ Iesuiticæ & Rationum in hac Parte tractata.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

1 *Sacræ Literæ.*

2 *Sacrarum Literarum Sententia.*

3 *Natura Ecclesiæ.*

4 *Concilia.*

5 *Patres.*

AMPLIS-
SIMIS VIRIS, D.
GVILIELMO CECILIO
BARONI BVRGHLEIENSI,
SVMMO ANGLIAE THESAVRARIO,
D. Roberto Dudlæo Comiti
Leiceſtrenſi; R. M. Conſiliarijs
honoratiſſimis, Academiarum Cancellariis dignißimis, omniúmq; ſtudioſorum *Patronis obſeruandiſſimis, Laur. Humfredus* Gratiam & pacem à Deo *Patre per Chriſtum Ieſum* precatur.

VAMVIS *Attica lege vetitum ſit Oratoribus proœmio longiore præludere: tamen mihi nunc placet magis illa Iuriſconſulti ſententia, Nefas videri in foro cauſas dicentibus, nulla præfatione facta, Iudici rem exponere. Liceat ergo* Caius,

mihi venia & pace vestra, Ornatissimi Cancellarij, præfari, & quidem vtrumque vestrum vnis literis hoc tempore affari, non quòd mea hæc digna putẽ, quæ in vestro illustri nomine appareant: nec quod velim vna ardelia duos parietes, quod aiunt, dealbare: sed hoc necessariò mihi faciendũ fuit, partim quia non dissentaneum est, quos vnum iungit Officium, quibus vna nostrarum Academiarũ procuratio & eadem solicitudo incumbit, eosdẽ vna coniungere Epistolâ: partim quia Edm. Campianus & Ioan. Duræus Iesuitæ Academicos Oxonienses & Cantabrigienses simul consalutarunt, & ego illorum exemplo adductus reliquum sermonem omnem meum ad eos direxi: vos, qui Rectores & Cardines nostrorum gymnasiorum estis, præterire nolui maximè quia ego vtriusque Academiæ alumnus, & vtrique vestrum multis nomini-

minibus deuinctus, hac qualicunque dedicatione animum non ingratum testari debui: Imò Arbitrium vestrum honorarium propter prudentiam appellandum, & defensionem propter autoritatem implorandam, & gratiam propter humanitatem qua præditi estis, in hoc difficili & ancipiti certamine, petendam mihi censui. Equidem agnosco librorum scribendorũ hodie nullum esse finem, ideoq; potuissem facile Hieronymo subscribere, Si omnino, inquit, huic labori supersedisse, optimè fecisse, & iuxta illud Flacci, In syluã ne ligna feras, Aut enim eadẽ diceremus ex superfluo, aut si noua voluerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora. Deinde scio quid sit tot crabrones irritare: & propterea mallem ab hac contentionis scabie pngues omnino abstinere. Vt obsequiũ sic interdũ silentium parit amicos, veritas

Aduers. Pelag. l. 3.

autẽ vna hostes habet multos: quam nostræ ætatis morosissimine dicam an delicatissimi homines horrent, non minus sanè, quàm phrenetici medicũ, quàm serpentes odorẽ, quàm noctuæ lucẽ fugiunt.

Hinc nos tot dissidiorum fluctibus contundimur, & agitamur, & in prælia volentes nolentes protrudimur: cùm alij tamen aduersarij aliter affecti sint, vt veritatis huius odio, hæc tranquillissima nostra pax illis placere nullo modo possit, vtique planè contentionum istarũ flammis velut pabulo suauissimo pasci videantur. Ego verò testor Deum, me nec omnem Iesuitarum ordinem in crimen vocare, nec quenquam libenter lacessere: vtpote qui gnarus & expertus sum hæc infausta certamina omnem pietatem veram, omnem religionis sensum paulatim delere, & homines dum in hijs concertationibus & in hac dog-

matica

matica & scholastica parte nimis occupantur, non rarò amittere Practicam.

Hæc ego qui vera esse video, qui dissidium hoc Ecclesiæ quouis malo grauius ac peius iudico: tamen & nominatim ab aduersarijs prouocatus, & à superioribus imperio quodam protractus, quomodo salua conscientia possem silere, non intelligo. Cæcias ventus nubes & tempestates traxit: quis pro viribus ad subueniendum & ad sedandum non accurret? Vlularunt iamdiu lupi summissi ab externo Principe Papa: quis non approperabit vt ouiculis succurrat, vt istos abigat? Magisterio & auspicijs illius Pontificis Romani, ministerio Iesuitarum fluctus excitati sunt: quibus ipsi autores obruti sunt: quis hîc patriæ opẽ aliquam non adferre, quis illos miseros relictos superstites iuuare, admonere, eripere si posset, omnibus modis non co-

nabitur?

Ad Catechum. Itaque dicendum est hijs exulceratissimis temporibus cum Augustino, Cogimur, dilectissimi, non tacere, cùm potius expediat flere, magis quàm aliquid dicere. Me autem ad scribendum impellunt multa, promissum meum, quod non dubium sed debitum esse oportet, tum rei grauitas, pugnatur enim non de tribus capellis, sed de possessione verè doctrinæ: In vita Nazian. οὐ περὶ χρημάτων ἀλλὰ περὶ πίστεως. Demum aduersariorum importunitas & calliditas, quorum omnis oratio eò magis cauenda est, quò magis est exterius melle perlita. Olim vulgare fuit, Admirabiles fuisse in nectendis machinis Ægyptios: hodie non minus est verum, Tantos esse in dolis consuendis nostros Puritanopapistas, quos sic meritò vocare libuit, quia præ omnibus Papistis & monachis se solos sanctos, se solos eruditos, se

Iesuitæ Puritanopapistæ.

solos

solos egregios, credunt, quos non modò populus sed quos Deus diligat.

Quò autem meum propositum à vobis, Illustrissimi viri, perspiciatur clarius: illorum prius consilia & conatus, deinde meam de illis opinionem in hoc tempore aperiam planius: vosque rogo vt me benignè absque molestia attendatis.

Sicut omnis ætas suas habet feces & contagia, sic pestes duæ huius nouissimi temporis quasi propriæ & perniciosæ comites sunt, quæ turbant nostrum Israelem, in Republica conspiratio, in Ecclesia contentio: quam vtramque Camerinam hodie Iesuitismus præcipuè commouit. Duæ pestes nouissimorum temporum.

ETENIM sicut in causa Religionis à nobis opinionibus & iudicijs dissident hi noui puritano papistæ: sic eas omnibus vijs & vi, omni contentione & ardore

animorum mordicus & pertinaciter tuentur: quo tandem aliquando suum Capitolinum Deum, seu verius Idolum Lateranum in Anglicanam Ecclesiam inferant. Huius conspirationis exempla & satis manifesta & nimis multa sunt: ac sanè dolendum atque mirandum tot ciues genere nobiles, animi magnitudine præstantes, à Regia Maiestate honoribus & beneficijs amplissimis affectos, Diuina Misericordia, beatę pacis & fortunarum suarum commoditatibus affluentes, adeo ad omnẽ humanitatis sensum obrigescere & obdurescere potuisse, vt illos nec ratio ab hac amentia, nec Religio à sanguinaria superstitione, nec Dei timor, nec hominum pudor, nec pœnę terror, nec patrię amor, nec tanta Serenissimę Reginę clementia & philostorgia, nec vlla humanarum diuinarumque legum reuerentia à nefa-

Conspiratio & seditio in Repub.

rię

rio coniurationis scelere vnquam reuocarint. Si externi suas copias & opes coniungant, quo iure alienos fines inuadunt? Si verò Ciues, cur patriæ suæ latera transuerberant? Cur in eius venas & viscera irruunt? Si alieni, cur Dei potens brachium non reformidant, qui iniuriam faciunt? Si domestici, cur non amant talem Patriæ Parentem, per quam tot Dei donis & benedictionibus indies cumulantur? Quicquid enim prætexant homines solertes, olfaciunt tamen sagaces viri & intelligunt, sub lapide interdum dormire Scorpionem, & clam hîc subesse aliquod iniquitatis mysterium. Sentiunt illud Athanasianum non solùm olim Eusebianis, sed hodie Gregorianis conuenire, Quandoquidem Ecclesiastico iudicio vincere non possumus, solita nostra vi agamus: Perspiciunt de Iulianistis dictum fuisse

Ath. ad solitar. vitam agentes

„ à Cyrillo aliquando, Eò tendere eorum
„ conatus, vt alios fœda Idololatriæ mor-
„ bo inficere quærant, sicut serpentes in
„ triuijs sedent, vt insiliant in eos, qui ni-
„ hil sibi timentes securi ambulant. Hæc
ego, Nobilissime Comes, prosequutus sum
in prima parte Iesuitismi, in tui nominis
splendore euulgata: in qua istas fraudes, artes, Praxim Romanæ Curiæ detexi, & ex veteribus monumentis atq; Archiuis deprompsi: non vlli homini, vel vlli hominum ordini inuidiam aut periculum creans, sed nostræ commonefactionis causa continuatam historiæ seriem, & Commentarium rerum à Pontificijs gestarum, ad nostra vsq; tempora contexens. Constat enim tædas & faces omnium ciuilium incendiorum esse Pontifices Romanos: eorumque assecias, qui
„ se Maiestatis Cæsareæ & Regiæ & om-
„ nium Dei Christorum deuotissimos iu-

ratissimosq; hostes planissimè omni tempore proclamarunt. Hæc Ate non Homerica sed Romana omnes Ecclesias labefactauit: Hæc res rationesque Orientis proximis hisce aliquot seculis disturbauit: Hæc Græcos Christianos vulgo & principibus ipsis odiosos reddidit, & schismatis atque hæresis insimulauit, quòd contra vsum Romanæ Ecclesiæ in pane fermentato consecrarent: quòd Purgatorium negarent, quòd Pontificem Romanum pro verum Christi vicarium & legitimum Petri successorem non agnoscerent: vt Platyna & Vadianus prodiderunt. Hæc Germaniæ principes inter se commisit, interdum etiam Gallos & Anglos inuoluens: & Imperatores Henricos tertium, quartum, quintum, Fridericos duos aliosque diuexans. Hæc Childericum deponit, Pipinum Galliæ Regem declarat, cuius iussu

Ate Romana turbans omnia.

In vitis Pont. in Cherlone-so.

Iuramentum Richardi Primi quo se Papæ obligat.

su & tuba inflammatus, Nouum Reu
Sigonius. *bella gerit, vt animæ suæ consulat, vt*
peccatorum suorum remissionem impe-
tret. Hæc non solùm Monarchas reli-
gione quadam sibi obstrinxit, & Re-
gum conscientias irretiuit, verùm etiam
omnes Ecclesiasticos proceres & sacer-
dotes quoscunque sanctissimis fidei spon-
sionibus & firmissimis Iuramentis sibi
deuinctissimos habet: cuius exemplum
sit formula illa in Consecratione Richar-
di Pati Vigornensis Episcopi, assisten-
te Cardinali Contareno, attestante Ho-
nofrio Pontano Ceremoniarum Magi-
Anno D. 1542 *stro, præsente Setho Holando presbytero*
Anglico, Romæ in Palatio Apostolico,
Iuramentum Richardi Pati quo se Papæ obligat. *Pauli Papæ tertij anno octauo*, Ego
Richardus Patus electus Ecclesiæ
Vigornien. ab hac hora inantea fi-
delis & obediens ero beato Petro
ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ ac Do-

mino

mino nostro Paulo Papæ tertio suisque successoribus Canonicè intrantibus: non ero in consilio & consensu, vt vitam perdant aut membrum, seu capiantur mala captione aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur vel iniuriæ aliquæ inferantur quouis colore. Consilium verò quod mihi credituri sint per se aut nuncios suos seu literas ad eorum damnum nemini pandam. Papatum Romanum ac Regalia sancti Petri adiutor eis ero ad defendendum & retinendum saluo meo ordine contra omnem hominem: legatum Apostolicæ Sedis in eundo & redeundo honorificè tractabo, ac in suis necessitatibus adiuuabo: iura, honores, & priuilegia, & autoritatem Romanæ Ecclesiæ, Domini nostri Papæ succesſo-

cessorum prædictorum conseruare & defendere curabo, nec ero in Concilio facto seu tractatu, in quibus contra ipsum Dominum nostrum vel eandem Romanam Ecclesiam aliqua sinistra personarum, iuris, honoris, status & Prælatis eorum machinentur, & si talia à quibuscunq; tractari & procurari nouero impediam hoc pro posse, & quanto citius potero significabo eidem Domino nostro, vel alteri per quem possit ad ipsius notitiam peruenire. Regulas sanctorum Patrum, decreta, ordinationes, reseruationes, prouisiones & mandata Apostolica totis viribus obseruabo, & faciam ab alijs obseruari. Hæreticos, Schismaticos & rebelles eidem Domino nostro & successoribus prædictis persequar

& im-

& impugnabo. Vocatus ad Synodũ veniam nisi præpeditus fuero Canonica præpeditione: Apostolorũ limina. Curia existente citra, singulis annis, vltra vero mõtes, singulis biennijs, vltra vero mare, singulis triennijs per meipsum visitabo, &c. *Quid hijs Regibus Papæ captiuis seruilius? quid vilius? Quid hoc Clero sub hac Ate Romana miserius? quid afflictius? Prætermitto recentes & domesticas calamitates iam aduentu nouorum hospitum Iesuitarum nimium auctas: & vos appello, Amplissimi viri, qui Nicolai Sanderi in Visibili Monarchia narrationem, & Nicolai Mortoni in Angliam legationem, & Facultates à Gregorio decimo tertio Edmundo Campiano & Roberto Personio cõcessas, maximè verò Diras illas & Nubes in Bulla Pij Quinti contra Augu-*

Bulla Pij bellorum causa.

ſtiſſimã Principem ELIZABETHAM *probe cognoſcitis: quæ ſanè Bulla bellorum omnium cauſa penè ſola fuit, & planè omnem Pacis ſpem infregiſſet, niſi Diuina prouidentia hoc malum noſtris ceruicibus imminens propulſaſſet. Videtis, Honoratiſſimi Cancellarij, primam huius ætatis plagam peſtiferam, rebellionem & ſeditionem in Republica, quæ ferè ſola per annos hoſce ſeptingentos viginti ſeptem creuit papatus, omnisque Chriſtianæ concordiæ ianua reuulſa eſt.*

Opinionum varietas in Eccleſia.

Altera peſtis eſt opinionum varietas & diſſenſio in Eccleſia: quæ vt his temporibus Ieſuitarum appulſu valdè incruduit: ita tamen neque noua vobis neq; mira videri debet. Primum enim vt palatorũ ſic iudiciorum ſemper magna eſt varietas: Et, Vt multæ facies hominum, ſic & corda diuerſa, vt habet

Hie-

Hieronymus. Deinde veritatis exorientem lucẽ non ferunt vespertiliones, vt in alio loco idem Hieronymus, Hæc est conditio veritatis, vt eam semper inimicitiæ persequantur. Et Tertullianus, Quid? quod ita plerique clausis oculis in odium eius impingunt, vt bonum alicui testimonium ferentes admisceant nominis exprobrationem: Bonus vir Caius Seius, sed malus tantum quòd Christianus. Odi Micheam, inquit Achabus, quia non prophetat mihi bonum sed malum: scilicet verum, sed non gratum. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens? ait Apostolus. Non mirum si cuculus Philomenam auem musicam odio habeat: non placet Ioannes Baptista licet præco pœnitentiæ, nec Christus Iesus licet tubicen Euangelij, nempe quia Phariſæis odiosa est omnis veritatis prædicatio.

Aduerſ. Pelag. l. 3.

In Apol.

1. Reg. 22.

Gal. 4.

Remedium aduersus conspirationes.

Hæc sunt mala quæ ingrauescunt hoc tempore: nunc vt hæc mala Deo Optimo Maximo dirigente, in bonum aliquod nobis vertantur, vt morbis hisce duobus medicina fiat: date veniam, Clarissimi Cancellarij, dum meam apud vos profero sententiam. Admonere visum est & rogare. Admonebo populares meos, vt istos populares cauеant & fugiant qui mendicos solent & similarum more blandiuntur, omnesq; gestus effingunt, interim tamen velut flabella seditionis circumcursant, & vbique locorũ populum concitant. Certè deterrere omnes bonos debet, & Dei sanctissima voluntas, & nostræ religionis certissima veritas, & aduersariorum maxima impietas, & patriæ arctissima charitas, & Principis summa bonitas, & Pacis amplissima commoditas, & è contrario ingens incõmoditas discordiæ.

Dehortatio à Rebellione.

Hæc

Hæc est enim voluntas Dei, vt ipsum timeamus & Regem, & cum seditiosis non commisceamur: sed vt subijciamus nos Regi tanquam præcellenti, Quia sic est voluntas Dei. Nostra veritas inuisa quidem, sed inuicta est: Iactent Diocletianus & alij Romani se nomen Religionemq; Christi deleuisse: Comperiet tamen Domitianus superesse Christi vel cognatos, vel matres, vel sorores, vel fratres, vel seruos, qui verbum eius & audiunt & faciunt: efflorescet in omnem perpetuitatem æterna veritas. Cognitio veritatis (nostræ) mendacium (eorum) euertet, vt alicubi dixit Augustinus. Aduersariorum impietas atque adeo nefas eiusmodi est, vt omnes eam perfecto odio prosequi debeant. Quis enim pius ferre potest aut in domo Adæ Cainum, aut in familia Noachi Chamum, aut in politia Mosis

Voluntas Dei. Prou.24. 1.Pet.2.

Veritas Religionis nostræ.

Epist.56.

Aduersarij.

Dathanum, aut in palatio Davidis Absalonem? aut istiusmodi qui scuto pacem petunt? qui altera manu aquam, altera ignem, altera caduceum altera hastam afferunt? Patriæ charitas quò est interior & arctior, eò sincerior esse debet & firmior: quam quisquis detestabili scelere violare ausus fuerit, eum ego vermibus similimam judico, qui lignum aut pannum de quibus nascuntur & nutriuntur, destruunt: aut colubro illi qui in sinu Rustici calefactus, mordet calefacientem, ac propterea meritò sicut malè fecit, ita malè audit,

Patria.

Cur tua cauda nocet carni, quæ cur ne quiescit?

Viperinum plane genus esse oportet, quod suam feritatem exuere nunquam discet: quod non antè conquiescet, quàm pessimum suum fœtum cum matris dolore & interitu pariat. Bonitas principis tanquam

Princeps.

tanquam Magnes amoris, quæ Adamantina pectora ad obsequium non attrahat? quæ hactenus defendit bonos, absoluit reos, supplicibus pepercit: cuius protectione secundũ Deũ prosperè, pacificè quisq; sub vite sua degit, æs in argẽtum, gladij in vomeres, lanceæ in falces, prælia in prædia fœlici Alcumia conuertuntur. Si velut Iuditha Angla Holophernis Romani caput abscidit, si totum corpus doctrinæ Pontificiæ amputauit, si etiam omnem eius caudam tollere posset: neminem bonum Israelitam stomachari aut indignari, sed luculentissimum Dei prepotentis beneficium celebrare, præclarissimum Ancillæ ipsius Regiæ facinus prædicare, oportuit. Si quem flagitiosè, nefariè, proditoriè conspirantem iustæ seueritatis acie percussit, id si rarò, si lentè, si leniter, si inuita, si crebrius irritata à maleficis, sepius persua-

sa à suis fecit, non crudelitati quæ nulla est, sed iustitiæ quæ magna est, non naturæ Principis quæ mitissima est, sed legum æquitati, quæ antiquissimæ sunt, non ipsius voluntati, sed & meritis malo & Dei imperio, qui non frustra gladium in manus porrexit, arreptum referant. Qui ergo DE PERSECVTIONE ANGLICANA *famosos libellos non verentur emittere, illi nostras de* IVSTICIA ANGLICANA *Responsiones dignentur legere: qui hoc viginti quinque annorum curriculo reos plus minus sexaginta ab* ELIZABETHA *nec vt traditos obijciunt: illi vicissim Marianum Quinquennio recogitent, quod non hæreticos, non homicidas, non patriæ aut principis Parricidas, sed nobiles, Reuerendissimum Archiepiscopum, Episcopos, Christianos innocentes circiter Quadringentos flammis absump-*

sit. Qui suos inter Martyres numerant: recognoscant Donatistas, Circumcelliones, Parmenianos apud Augustinum: Praxeam hæreticum, & Leænam meretricem quandam Conspirationis conscium apud Tertullianum: Alexandrum Latronem à Montanistis apud Eusebium, alios apud Optatum pro Martyribus habitos fuisse, & nonnullos eorum confœderatos prodere voluisse, multos Fortiter mortem pertulisse. Quibus Martyrij iactatione inflati sunt, audiant tandem Augustini grauissimum responsum, Recte ista dicerentur à vobis quærentibus Martyrum gloriam, si haberetis Martyrum causam: audiant eiusdem Patris, & meum quoq; votum, Vtinam errorem non vitam deposuissent. Quicunque autem supersunt, qui huic causæ tacitè fauent, certò sciant Regiam

Contra Parmeniani Epistolam, & Epist. 68.

Aduersus Prax.

L. Ad Martyres.

L. 5. c. 18.

Aug. l. 2. cont. 2. Epist. Gaudent.

Aug. l. 2. cont. Gaudent. c. 12.

sa à suis fecit, non crudelitati quæ nulla est, sed iustitiæ quæ magna est, non naturæ Principis quæ mitissima est, sed legum æquitati, quæ antiquissimæ sunt, non ipsius voluntati, sed & meritis malo & Dei imperio, qui non frustra gladium in manus porrexit, arcepium referant. Qui ergo DE PERSECVTIONE ANGLICANA *famosos libellos non verentur emittere, illi nostras de* IVSTICIA ANGLICANA *Responsiones dignentur legere: qui hoc viginti quinque annorum curriculo reos plus minus sexaginta ab* ELIZABETHA *nec tradidos obiciunt: illi vicissim Marianum Quinquennio recogitent, quod non hæreticos, non homicidas, non patriæ aut principis Parricidas, sed nobiles, Reuerendissimum Archiepiscopum, Episcopos, Christianos innocentes circiter Quadringentos summis absump-*

sit. Qui suos inter Martyres numerant: recognoscant Donatistas, Circumcelliones, Parmenianos apud Augustinum: Praxeam hæreticum, & Leænam meretricem quandam Conspirationis conscium apud Tertullianum: Alexandrum Latronem à Montanistis apud Eusebium, alios apud Optatum pro Martyribus habitos fuisse, & nonnullos eorum confœderatos prodere voluisse, multos Ifortiter mortem pertulisse. Quibus Martyrii iactatione inflati sunt, audiant tandem Augustini grauissimum responsum, Rette ista dicerentur à vobis quærentibus Martyrum gloriam, si haberetis Martyrum causam: audiant eiusdem Patris, & meum quoq; votum, Vtinam errorem non vitam deposuissent. Quicunque autem supersunt, qui huic causæ tacitè fauent, certò sciant Regiam

Contra Parmeniani Epistolam, & Epist.68.

Aduersus Prax.

L. Ad Martyres.

L.5.c.18.

Aug.l.2. cont. 2. Epist. Gaudent.

Aug.l.2. cont. Gaudent.c.12

Maiestatem Clementia tanta vti to-
ties, quòd id maximè in votis habeat,
subditos allicere non alienare, seruare
non perdere: Iustitiæ verò exempla
interdum in turbulentos & tribunitios
homines statuere, vt reliqui fiant
ad similia perpetranda tardiores: eam
verò erga omnes Anglos suos ita sem-
per esse affectam, vt Clarissimi quon-
Bilibaldi Pirchemiri morientis vox. *dam viri supremam vocem libenter*
& crebrò verset, VTINAM POST
DECESSVM MEVM BENE SIT
PATRIÆ, VTINAM TRANQVIL-
LA SIT ECCLESIA. Pacis commo-
Pax. *ditas quos non moueat? quos non de-*
lectet? quæ Deo gratissima est, humanæ
societati vtilissima. Christus ait,
Matth. 5. *Vade prius, reconciliare Fratri tuo, &*
tunc veniens offer donum tuum: Hinc
Chrysostomus suauissimè, Plus diligit
concordiam fidelium quàm sua mune-

ra. Cum republica optimè agitur, vbi Pisistratus & filius, Parens Patriæ & Ciues, Magistratus & priuati, diuites & pauperes in vnam sententiam & beneuolentiam coeunt. Contrà discordiæ, conspirationum, tumultuum multa sunt incommoda, & infaelix semper exitus: vnde res priuatæ & publicæ dilabuntur, regnum ruit, Deus irascitur, Satan ridet, architecti & principes malorum voce auium cœli mirabiliter produntur, diuinoque iudicio grauiter puniuntur, quemadmodum horrendi exitus omnium Choritarum qui aduersus Vnctos Domini coniurarunt euidentissimè declarant, & nos ipsi in morte Thomæ Percei, Jacobi Fitzmauricij, Storæi, Feltoni, Stucly, Desmodensis Comitis, eiusq; fratris Ioannis, Someruili, & huius nostri Campiani, aliorumque Papæ confœderatorum aut

Discordia.

Eccle.10.

Bullæ

Bullæ Papalis administrorum non sine gemitu nuper perspeximus. In ciuilibus enim & publicis seditionibus quid fit? Colludunt cum Papa, conspirant contra personas honoratissimas, at Zedechia capto bellatores dispergũtur, Iosia cæso, de Republica, de Religione, de amicis atque etiam inimicis actum est, Pastore percusso oues dissipantur,

Nos animæ viles, inhumata inferta q; Turba
Sternemur Campis:

Ciues gladius externus deuorat, terræ nostræ bona hostes comedunt: & verè hîc fieri sentiemus quod rex Ægypti Psammenitus verè dixit: Domestica mala esse maiora lacrymis; interim autores & fautores ipsi, quantumuis in suo Olympo securi, quantumuis Papæ sui vmbraculo, aut Bullæ præsidio, aut Crucis signo, aut litera Thau freti fuerint, ex hoc communi patriæ incen-

dio

dio non intacti non illæsi euadent. Pisces ab esca sibi temperant, si hamum; aues à grano, si laqueum; canes ab osse, si baculum viderint: & rebelles spiritus nec temporaria hæc flagella cohibebunt? nec pœnæ æternæ refrenabunt? Sed mitto istos Bullatos Bellatores, quos paucos esse credo, nullos fore confido: si & ipsi hæc dissensionum incommoda quæ memoraui, seriò secum reputauerint, & misericors Deus illorum corda tetigerit & punxerit, & vos grauissimos Senatores, aliosque prudentissimos consiliarios Spiritu suo ornare & armare, vt cæpit, porrò etiam pergat, vt quæ ab illis clàm vel palàm struuntur, sapienter prouidere, fortiter impugnare, fœliciter depellere possitis.

Bullati bellatores.

Hæc illos admonuisse satis sit: nunc mihi vos rogandi estis, Dignissimi Can-

Contentionũ in Ecclesia medela.

Cancellarij, Primum vt quod toties contendunt à vobis, quod flagitant & vrgent, quod nuper Diræus tua, honoratißime CECILI, *opera futurum sperauit, vt tota hæc controuersia ab Academicis dirimẽda susciperetur, quod ego etiam ab vtroq; vestrum in mea ad te Præfatione,* COMES *Nobilißime, orauí, id tandem aliquando pro facilitate & prudentia vestra concedere, aut pro autoritate & gratia impetrare ne grauemini, vt in vestris scholis libera & publica disputatione illorum vanissimæ opiniones ab hominibus eruditis examinentur & confutentur. Equidem non sum oblitus aliquoties & Edouardi temporibus, & Elizabethici Regni auspicatissimis initijs, & iam istis nouis Seminatoribus & Jesuitis aduenientibus, in colloquium priuatum, & disquisitionem cum illis nostros non semel ve-*

In Epist. ad Acad.

De disputatione petitio renouata.

nisse:

misse: neque sum nescius Sophisticam esse semper garrulam & loquacem: & istorum plerosque non tam Dei quàm suam gloriam quæsiuisse: qui scilicet in Comitijs publicis, in foro Iudicum, in cœtibus celeberrimis, in Academijs suam vocem audiri solummodo desiderant, quò aura imperitę multitudinis afflante, tibię eorum inflentur magis, sonentq; vehementius. Sedenim & nostra Veritas, vt credi debet, ita defendi cupit, & ostendi gaudet, & latere erubescit: nec dubium est, quin Dominus scholarum omnium Rector, quiq; sedet super Cherubim, daturus sit causę suæ victoriam. Non spernendi sunt quia parui sunt: sed timendi quia praui sunt. Aiunt Hæmorrhoides esse bestiolas minutas, vnius tantum pedis longitudine, sed qui ab illis icti sunt, hijs sudor cruentus ex oculis, ore, naribus, auribus, vesica, Nicander.

toto

toto corpore erumpit. Nihil inscitia vilius, sed & nihil audacius, nihil Iesuitismo blandius, sed & nihil fraudulentius, qui in scena sua erit plausibilis, donec vltro citróque ratiocinando elucescat veritas. Interim consulite aequi bonique, quaeso, hanc nostram calamorum collationem. Nam quae in suo fasciculo collegit hic artificiosè transmarinus Institor: illa ego conatus sum pro viribus explicare & dissoluere.

Disputationum triplex commoditas.

Est certè Collationum & disputationum omnium ingens vtilitas: siue ipsam causam, siue nos, siue aduersarios consideretis. Siquidem & causae Veritas occultata illustratur, & nos dormientes excitamur, & aduersarij vel errorem agnoscentes emendantur, vel persistentes quales sunt detegumtur. Lapide percusso ignis exilit, & Ferrum ferro acuitur, vt est in Pro-

Prou. 27.

uerbijs:

uerbijs: Aromata fragrant magis incensa: Vnguenta latius redolere nesciunt nisi commota: Aurum si malleum senserit, magis diducitur, si ignem, perpurgatur. De quibus singulis egregiè disputatur in Scriptura, & à Patribus: Oportet hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant in vobis. Rursum alius, Conditio præsentium temporũ, Fratres, etiam hanc Ammonitionem proùocat nostram, non oportere nos mirari super hæreses istas, siue quia sunt, futura enim prænunciabantur, siue quia fidem quorundam subuertunt, ad hoc enim sunt, vt fides habendo tentationem, haberet etiam probationem. Iterum alius, Ecclesia Catholica per totum orbem diffusa omnibus errantibus vtitur ad profectus suos. Et iterum, Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hæreticos esse permisit, vt cùm insultant nobis,

Greg. Mor. 9.

1. Cor. 11.

Tert. de præscript.

Aug. de vera Religione.

Idem s. Gen. cont. Manich.

aut interrogant nos ea quæ nescimus, vel sic excutiamus pigritiam, vel diuinas Scripturas nosse cupiamus. Iterum alius, Ab aduersario mota quæstio discendi existit occasio: scilicet vt nos acutius plura videre possimus, & ipsi tandem cæcutire desinant: eoque pacto nostrum Bellum linguarum consensio animorum & pax consequetur, & contentionum finis, vt Tertulliani vtar prouerbio, non ducetur longius. Dicitur C. Gracchus cùm ad populum perorasset, puerum musicum post se habuisse, vt huius Tribuni plebis in dicendo feruentioris impetus cõcitatos eburnea fistula reuocaret. Gauderem sanè & valde lętarer, si hęc mea qualiscunque opella & placida cum aduersarijs collatio, ipsorum immoderatum feruorem si non restinguere at sedare posset: ne si hęc fistula non moderetur, se impo-

Ioan. de Tur. Crem. L. 4. c. 5. Ex Glossa & August.

sterum,

sterum, quod absit, nimium Gracchos prębeant. Rogo etiam omnes inimicos, amicos, & vos impensissimè, Ornatissimi Cancellarij, vt errata siue meæ infirmitatis, siue alienę negligentiæ, humanè condonetis, liberè indicetis: nullo modo voluntati peruersæ, aut studio quenquam fallendi tribuatis, nemo me non lectum, nemo causam meam incognitam precipiti affectus preiudicio condemnet. Vtar enim verbis Lactantij, si sacrilegis & proditoribus & veneficis potestas defendendi sui datur, nec prædamnari quenquam incognita causa licet, non iniustè petere videmur, vt si quis erit ille, qui inciderit in hæc, si leget, perlegat: si audiet, sententiam differat in extremum. Oro Dominũ Iesum cum Fulgẽtio, Doceri multò plura, quę nescio, à quo accepi pauca quæ scio. Rogo, vt præuiente ac subsequente misericordia, quæcun-

Ad Cancell.

L. 5. Inst. c. 1.

Ad Monitũ. L. 1.

„ que scienda nescio, doceat me: In his quę
„ vera noui, custodiat me: in quibus, vt
„ homo fallor, corrigat me. Rogo deniq;
vos vt solito candore meam voluntatem interpretemini, autoritate vestra meam innocentiam tueamini, pristino fauore Academias vestras prosequamini, studiaq; nostra foueatis, zelo causam Dei propugnetis, vt præclarè ad Theodosium scripsit Cyrillus, Germanum erga Christum amorem declarant, qui ca-
Con. Iulian. „ lumniantibus illum se obijciunt, &
„ quasi quod in Scriptura Diuina dicunt,
„ Zelando zelatus sum. Postremò eundem Christum rogo, vt cursum vestrorum omnium consiliorum secundet, vos sibi, Ecclesiæ, Scholis, Reipublicæ florentes conseruet, & tandem Nestorijs annis saturos ad æternę fœlicitatis portum saluos perducat.

LONDINI Aprilis 1.
Anno 1584.

Academicis Oxonienſibus & Cantabrigienſibus clariſſimis viris & Chariſſimis Fratribus,

Laur. Humfredus
S.D.P.

ARMA virumq; cano Prage qui nuper ab Oris
Italiam fato profugus, Brittannica venit
Littora, multum ille & terris iactatus & alto,
Vi ſuperûm, Magni iuſtam Rectoris ob iram.

Hiis enim verſiculis, Academici Patres & Fratres, totum ἱστορικὸν ſeu Itinerarium Ieſuiticũ & Summã Legationis Pontificiæ in Angliã cõprehendiſſe & ante oculos omniũ collocaſſe mihi videor. Salutauit vos Ed. Campianus, & nuper reſalutauit Ioan. Duræus, vterque vobis eandem ſalutem nunciauit, eundem de Catholicorum Perſecutione Coccyſmum vobis occinens. Agam ego diſtinctius & articulatius de ſingulis Epiſtolarum locis inſignioribus, vt vos poſſitis ſimul & ſemel contueri omnia.

In Epist. Camp. ad Acad. & ad Præpositum.

Narrat iste noster Iesuitarum πρόμαχος se relicta Praga per Italiam appulisse in Angliam, iussu Superiorum, autoritate Gregorii Papæ, cui tanquam summo gubernatori nauiculæ Petri obediuit. Narrat de profectionis incommoditate, de sua & sui nescio cuius homuli iactatione in mari, de quodam discrimine in littore, atque adeo in ipso quasi portu: denique in ipsa interiori Anglia de certis periculis & inusitatis suppliciis. Similis est Duræi ad vos oratio, de fæuitia Protestantium extraordinariè & præter omnem consuetudinem in Anglia, contra Catholicos: similis non tamen iusta, sed non minus lamentabilis est Guil. Aleni, Howleti, aliorumque de persecutione & asperitatibus conquestio. Quæ est ergo crux illa tanta, quam se, quam suos Catholicos baiulare murmurant? *Offenderunt fluctus haud paulò fæuiores in littore Anglicano quàm in Oceano Britannico.* Quamuis hîc de istis non temerè iudicandum, sicut olim Melitenses Barbari de Pauli vipera pronunciarunt: tamen miseros sanè homines & fortassis etiam maleficos fuisse

In Epist. Duræi ad Acad.

Crux Pontificiorum.

Act. 28.

fuisse verisimile est, quibus sic diuino iudicio & mare iratum est, & quos sic terra excepit. Cur non statim sic colligunt Iesuitę, cur non apud animos suos cogitant hac legatione sua noua Deum offendi? aduersis ventis & flumine & Numine se in discrimen venire non necessarium? eò se proripere vbi nihil erat negotii? hoc esse Deum tentare sine legitima vocatione in alienam regionem, ditionẽ, iurisdictionem, ductu, signo, sibilo externi Dominatoris irrumpere? esse extremæ dementiæ in tranquillo tempestatem optare? longè satius fuisse domum ad Papam, ad Præpositum, ad Seminarium primo quoque tempore remigrare? *Ingressi viderunt tormenta non scholas parare Antistites.* Qui tandem Antistites? aut vbi, quando, à quibus sic exagitati & excruciati sunt? Aliquot iam annos circumuagantur, bonam Insulę partem lustrant, peruadunt, inuisunt quos volunt, prędicant suum Papam quibus possunt, sacra sua peragunt, vbi libet & licet, impunè, liberè. Interim aduentum gratulantur omnes sui, tractantur magnificè,

Crimen Episcopis nostris obiectum & dilutum.

eunt, redeunt, circumeunt, conuiuantur, epulantur, in vtramq; aurem dormiunt: O quanta patimur? inquit ille, in sinu tacitè subridens. Antistites nostri tortores non sunt, alius est Euangelicus nostri Iesu spiritus. Nostri magistratus & ministri cùm ipsorũ corporibus parcere, tum animas seruare, & errantes non tormentis excarnificare, sed argumentis erudire cupiunt: Doceri eos volunt, quia pii sunt: & docere possunt, quia eruditi sunt: tormenta non quærunt, scholas expetunt. Nostri cum Ambrosio sentiunt, Auxentii esse & Arrianorum, cruentas leges ore dictare, & manu scribere. Nostri cum Hieronymo dicunt, Vtinam filios hæreticorum & omnium qui decepti sunt interficiamus sagittis spiritualibus. Didicerunt Euangelici pati non percutere, vapulare non verberare. Athanasius enim ferè sic, Verberari Christianorum proprium esse, flagellare Christianos, Pilati & Caiphæ esse officium. Est hæc Pontificiorum tessera CRVDELITAS: aliud est Protestantium symbolum, CLEMENTIA, isti occîdunt, hii occidunt.

In Iesa. li. 5. c. 14.

In Epist. ad solit. vitam agentes.

Aliter

Aliter ſonat Eccleſia Chriſti, aliter tonat ſynagoga Antichriſti: cùm nocere & mordere non poſſit, minarum tamen latratu procul terret: Iſti ſuimpietatis os non audent aperire, tamen pectoris venena nõ amiſerunt, vt loquitur Hieronymus. Scilicet planè Eſaum imitantur, Venient dies luctus patris mei & occidam Iacobum fratrem meum. Nam execrabile hoc ſcelus contra Matrem patriæ & Chriſtianos fratres ſubditos, impiè concipi, nefariè ſuſcipi nimis compertum eſt. Ecce parturiunt iniquitatem, concipiunt dolorem, parient vanitatem: Surge Domine ne prævaleat homo, iudicentur Gentes in conſpectu tuo. Conſtitue Domine Legiſlatorem ſuper eos: ſciant Gentes quoniam homines ſunt, SELAH. Romã profectò innocentium ſanguine à primo fundamento iacto ad hæc vſque tempora imbutam fuiſſe, quis non intelligit? quando,

Proteſtantium & Romaniſtarum diſpar ſpiritus.

Ad Apronium.

Gen. c. 27.

Pſal. 7.

Pſal. 9.

Romanenſium innata & inueterata feritas.

Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

A Romanis militibus Chriſtus in crucem ſubactus eſt, ab illis veſtimentorum diuiſio facta eſt. Romæ Petrus & Paulus, vt

aiunt, Martyrio coronati sunt. Et Christus de Roma, Eo Romam vt iterum crucifigar: quia scilicet Caput in membris quotidie patitur. Romæ Ignatius bellua-
„ rum dentibus attritus & commolitus purum Dei frumentum euasit. Romæ Dio-
„ cletianus Imperator Romanus non tantam crudelitatem exercuit quantam Romanus Pontifex, de illa verò Sulpitius, Hac tempestate omnis fere orbis sacro Martyrum cruore infectus est. Vnde il-
Inquisitio. lud Hæreticæ prauitatis nouum inuentum tanquam renouatus & iterum con-
„ calefactus Taurus Phalaridis? Nónne à Romanensibus? Vnde illud sanguinolentum corollarium, Si quis de Clero in
„ præmissis aut in aliquo præmissorum reperiretur in Bohemia contrarius, talis per
„ censuram Ecclesiasticam est emendandus: quòd si corrigi noluerit, seculari iu-
„ dicio est tradendus: nónne à Romana Ecclesia? Cuius illa vox, Soluitur hoc pugno quod non soluitur Syllogismo? Nónne Stephani Paletzii Romanistæ contra Ioan. Hussium? Redolet Romanum Papismum & illud, Non esse negotium

sium cum Baccalaureo ad Cathedram, sed ad tribunal cum Iudicibus. Grauissima etiam censura est Camotensis Episcopi contra Romanistas, Pontifices Romanos non ingredi Sancta Sanctorum sine fratrum sanguine. *Corn. Agrip. f. 132.*

Testes sunt Romanistarum leges quæ non atramento sed sanguine exaratæ tot in Anglia, Germania, Hispania, Italia, Martyres fustulerunt. Illa, illa Lamiena Parisiensis, ille Gallicus & vespertinus furor Romanæ tyrannidis non modò testis esse potest nobis præsentibus, sed index erit in omnem æternitatem posteris, cuius non minima causa fuit Romanus Pontifex, eiusque carnifex seu Vicarius Cardinalis de S. Cruce verè Protestantium tum cæsorum Crux extitit.

Non, inquiunt, nos occidimus, sed gladius secularis: at ille extrahendus est ex Bonifacii decreto ad nutum Romanæ Ecclesiæ. Nobis non licet interficere quenquam, Iudaicus color fuit: verumtamen qui pro Tribunali sedent, Pilati, qui tradunt, Pharisæi aut Iudæ censendi sunt. Ac propterea Iesus istis Inquisitoribus *Obiectionis remotio.* *Ioan. 18.*

ribus Iesuitis illam veterem repetet suam
» Cantionem, Væ homini illi per quẽ tra-
Act. 3. ditur. De illiusmodi quoque Petrus, Vos
» Sanctum iustum negastis, vos petiistis
» virum homicidam donari vobis, vos au-
» torem vitæ è vita sustulistis. Vanissimè
In Antipap. 2. ergo Sadoletus Cardinalis qui Sturmio
respondit, Episcopos hosce rogos non
accendere, sed Reges quodam patriæ Re-
ligionis zelo hoc cauterium adhibere &
rectè exequi. Ideo enim certè hæc est
vanitas, quia eadem est facientis & pati-
entis, agentis & consentientis punitio:
& notissimum est, harum flammarum
omnium excitatores & sufflatores esse
Romanos Pontifices. Quare hæc est mea
sententia hanc tantam immanitatem nõ
iam Phalarismum sed Romanismum pos-
se meritò appellari.

Durei obiectiones repulsæ. In Epist. ad Academ.

Verùm obiicitur Whitakero à Du-
ræo, puerile esse, sic elabi è manibus &
per posticum callidè effugere, & cùm ar-
» gumento de nimia in Catholicos sæuitia
» satisfacere nõ posset, illud eludere, idem-
» q; flagitiũ in aduersarios reiicere: in quo
mihi videtur hoc crimen de Romanensi-

bus

bus ignoscere & suos tacitè subaccusare, qui illud ne vno quidē verbo audet amouere. *Capti sunt*, inquit, *in Anglia Catholici, clausi, suspensi: Campianus interfectus est, immaniter q3 discerptus.*

Imò discerptus est leniter & leuiter, cùm iam animam exhalasset, nec sentire quicquam posset. Captus est, occisus est? fateor, Iustissimè, & hoc Diuina prouidentia factum, vt scorpio pariens foetus plures noxios occidatur, ne venenata progenies nimis propagetur. Dixisse fertur Pipinus, Herbas inutiles extirpare se, vt fruges bonæ succrescant. Sed quorsum illa Campiani de se prognostica, dum scribit ad Præpositum Generalem suæ Societatis, in literis se legisse, *Campianus captus est*: Et, *Anima mea in manibus meis semper*, & hoc eius aures vbique & vndiq; circumsonare, cùm tamen adhuc comprehensus non esset? An factus est Caiphas & de se verè prophetauit, quia eius Anni Pontifex? an intus oblatrauit fluctuans mala conscientia? Equidem vt priuatus & homo, & humani nihil à me alienum putans, doleo talis viri, academi-

Plinius lib.

Campiani mors.

ci,

ci, hominis bonæ spei, & non indocti talem exitum. Sed quid dicemus? Occisi sunt? Cedere noluerunt: Ad legem appellarunt, lege stare aut cadere debuerunt: qui si ad misericordiæ asylum profugissent, fortassis in legis mucronem non incurrissent. Nec satis est pœnam commemorare, sed illud satius est & sapientius causam trutinare. Siquidem Crux non est vna nec vniusmodi, sed multiplex, alia Christi humano generi propitia & salutaris, in qua gloriamur: alia latronis dextri & Christianorum pro fide, quam osculamur: alia latronis sinistri & flagitiosorum, quam execramur & deprecamur. Illa iniusta, hæc iusta. Illi tamen dicunt,

Crux triplex.

Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.

at nos dicimus,

Quæ venit ex merito pœna, ferenda venit.

Duræus in Ep. ad Acad.

Duræus porro obiicit, *Campianum & alios nomine quidem criminis læsæ Maiestatis, re autem vera propter Catholicæ fidei professionem excruciatos fuisse.* Duræus contrà nunc tandem vera audiat, qui hactenus, vt videtur, falsa centies accepit. Nunquam

vel

vel inuidia ipsa audebit hiscere, quenquã sub ELIZABETHA principe moderatissima & mitissima, indicta causa vnquam condemnatum fuisse, imò cogetur confiteri eam semper in causa Religionis à cæde & sanguine abhorruisse: multorum scelerum gratiam feciſse, non pauca de iure suo remisisse: ad quædam hodie conniuere, vt in viam redire discant aberrantes subditi: ciuem nullum capitali supplicio affeciſse, nisi qui Regium Caput oppugnauit, aut quietum Regni statum concussit, aut aliquid demum contra legem capitaliter designauit. Non sic Catholici Romanistæ non sic: Legem habemus, secundum legem nostram debent mori. Pollionis famulus inuitus fregit calicem crystallinum? murænis deuorandus à sæuo hero Romano in piscinam deiicitur. Comedit aliquis Christianus ouum aut carnes diebus à Papa prohibitis? Legit sua lingua Sacrosanctã Scripturam? Iura Papæ decretalia perfregit? Ad cõdemnationẽ citò ac subitò decurritur, in ignem mittitur sæpe non conuictus tanquam hæreticus. Nam prò pudor,

Elizabethæ inuictissimæ regnum.

Romanistarum rabies.

dor illa Adriani Pōtificis Romani Instru-
ctio ad Fran. Cheregatum legatū suum,
» qualis vobis esse videtur? Si quis fortè
» dixerit, Lutherum inauditum & inde-
» fensum fuisse per Sedem Apostolicam
» condemnatum, & audiri non debere, Re-
» spondebitis, illa quæ fidei sunt, propter
» diuinam autoritatem, credenda esse non
» probanda, Iniuriam facere Synodo, qui
» semel rectè disposita nititur in dubium
» reuocare. Hunc morem esse aiunt in
Mos Westphalicus. Westphalia, vt homicida morti tradito,
inquiratur postea, an de mortuo secun-
dum leges sumptum fuerit supplicium.
Omnino simile est Romani Pontificis in
Anglia præposterum iudicium: primò
in Concilio suo Tridenti nos proscripsit,
REGINAM ELIZABETHAM in Bulla
hæreticam denunciauit, quo vno decreto
victu, vita priuauit, è Regno terrestri, &
cœlesti exturbauit: nunc ad extremum
Iudices suos Ecclesiasticos Iesuitas ablo-
gat ad nos, vt nobiscum disputent ac dis-
quirant, rectène lata sit hæc in hæreticos
Anglos sententia, illorúmne fides an no-
stra sit magis Catholica? Hoc est enim

Bellum

Bellum quod Fecialis iſte Campianus indixit, atque inquit, *Hoc conſilium meum ſcripto mandaui*. Inauſpicatum, ita me Chriſtus amet, bellum & Campiano & patriæ, quia tempeſtas eiuſmodi contmota eſt, qua in Anglia & in Hibernia, cùm ipſi bellatores tum boni alioqui ciues immerſi & abſorpti ſunt. Res ipſa ſatis teſtata eſt pœnis multorum, & hac de cauſa triumphum canit in Epiſtola ad ſuum Præpoſitum Campianus, ex quibus prudentes viri, quales eſtis vos Academici, hoc Campiani bellum noui cuiuſdam alterius belli aut flammam aut ſcintillam fuiſſe poſſent augurari. Londinum ſe dicit attigiſſe, *bonum Angelum duxiſſe ſe neſcientem in eandem domũ qua Patrem Robertũ exceperat, accurrunt nobiliſſimi iuuenes, ſalutant, veſtiunt, ornant: pòſt ille partem aliquam Regionis quotidie obequitat, meſſis ingens eſt.* Presbyteri noſtrates & ſacerdotes illos paſſim adiuuant, venerationem illis Catholici exhibent: Sacramenta omnes percipiunt, aures ſitientes ad peſtifera dogmata audienda afferunt: numerus innumerabilis, ſummi, medii, infimi ex

Bellum à Campiano indictum.

In Epiſt. ad Præpoſitum.

omni ætate & sexu conuolant: à Præposito contendit vt subsidiarii, quibus maximè se ait indigere, supplementi causa mittantur, qui simili industria Confessiones perniciosas audiant, Missas sacrilegas peragant, conciones impias habeant. Sitne hæc belli Scholastici proclamatio, an potius vexillum seditionis publicè sublatum, quo auertantur subditi ab officio in Deum, in Patriam, in Principem, & euocentur vt nouæ Religioni, nouo domino, nouis legibus subdantur, dicat Iudex Academia. Dixit hoc olim & sic iudicauit Cyrillus ante vos de Iuliani consimili strategemate,

In Præf. ad Theod.

„ Vnde leues & facilè mobiles in eius la-
„ queos cito ceciderunt, facti sunt Dæmo-
„ niis dulcis esca. Vt interim taceam quid Sanderus homo non satis taciturnus effutiuerit de Apostolicæ Sedis declaratione contra ELIZABETHAM, & de nostris multis Nobilibus, qui hac denunciatione adducti sunt, vt de Fratribus liberandis cogitarent, adeò vt Catholicos omnes summis viribus affuturos sperauerint: quod demum ipse euentus infæliciter

liciter & suo magno malo & nostrorum aliquo incommodo comprobauit.

Cæterum de crimine læsæ Maiestatis nihil dicam, quia nimis multa dicta sunt, nisi quòd Duræus, dum hoc quicquid est criminis inconsideratè extenuat, plures incautos ad idem perpetrandum, & ad similiter patiendũ obliquè inuitare quodammodo videatur. Esto, bellum in schola denuncietur non cum fica. Quid sequitur? Causa belli denunciati à Campiano, attendatur, *Feruorem istum mihi honorem Iesu Christi Regis mei & inuicta veritas imperarunt*, Et Duræus, Catholicæ fidei studium eum protrusisse contendit. Non est Catholica fides, Duræe, quia non Apostolica, nec Apostolorum Catholicis Epistolis consentiens: Nec est hæc cõcertatio pro Rege, quia non est pro eius lege: imò nec pro Petro, quia non pro Petra: nec pro ea fide in Christum Filium Dei viuentem quam Petrus est professus. Non habent igitur Petri hæreditatem, qui Petri fidem non habent, si Ambrosio credimus.

Causa belli.

Matth. 16.

De Pœnit. l. 1. c. 6.

Hæc cùm ita sint: tamen Campiani

Campianus victoriam sibi sollicitur.

animos & fidentiam, vt ipse vocat, inspicire; Persuadet in literis suo Præposito, *Sine dubio brevi venturus*. Persuadere etiam vobis Academicis voluit, si docuerat solem hunc meridie lucere, & ex hypothesi Rosciana apud Tullium, septingenta millia passuum biduo decurrinon posse: facilè se etiam edoctum, Veritatem suam illustrem & perspicuam non posse obrui. Triumphat etiam mirificè, si *hoc præstitero, cœlos esse, Deos esse, fatum esse, Christum esse, tam sum certus. Hic ego non sibi animosus?* Ita planè in toto libello nihil aliud canit quàm bellum suum, fabulas, prælia, pugnas, hastas amentatas, victorias. Næ ille aut fortis est aut fortunatus, qui more ranulæ Æsopicæ tunicea hastula congrediens, aut periculo cum illo milite Terentiano pugnans, tamen vult aliquis Olympionices prodire in medium, quasi omnes nos illico frangere & proterere vellet & posset. *Sol hodie lucet*, ergo etiam victor eradam. Fortes & fatuos fortuna iuuat vel iudex, suas Rationes Decem adeo claras putauit, vt non obfuscari, adeo validas vt non enerua-

Pro Quintio.

Campianus Olympionices.

uari possint? *Equidem credo passum, sæpe-*
numero possum. Magnum siquidem Igna- *Ad Polyc.*
tio autore, Magni utrumque gladiatoris
est, & credi & vincere: Attenim Deo sit
gratia, licet sumulos audiamus, tamen
adhuc nullas flammulas vidimus. *Sed pa-*
rebo. Tonat Campianus, dixit tantum
non præstitit. Debétne Gladiator iste *Campianus*
vllo tumeri à nobis vel amari à suis, vel ei *Professus.*
credi ab vllo tutò potest, qui Oxoniæ
professione sua, opinione nostra Chri-
stianus fuit, quem Academia in cõplexu
suo fouit, cui verbi diuini lac præbuit,
ad Magistrii titulum, ad Procuratoris dig-
nitatem, promouit, quem nobiscum con-
tra Papatum sæpe & solemniter iurantem
audiuit, nobiscum in Ecclesia iisdem sa-
cris & publica Liturgia vtentem aspexit,
quem ego & ad Ministerium nostrum ad-
missum, & ad suggestum Pauli, & ad
gradum Baccalaureatus, & ad prælectio-
nem Theologiæ in Collegio Magdale-
nensi aspirantem, & multa sanctè coram
me & aliquot ciuibus Londinensibus
promittentem, protestantemq; & prop-
tereà liberaliter muneribus aliquoties af-

fectum cognoui: qui tamen postea subitò à nobis fugit, & ad nos redit Iesuita, & cum illo lumine proclamat, Ego non sum Ego? Imò vtinam sic reuersus cum illo fuisset melior, & cum filio prodigo comectior. Sunt enim uero isti alicuius Gigantis spiritus superbi, sed Dominus humilia respiciens & alta eminus despiciens illos vel puerili funda conteret & confundet. *Campianus leuis & profugus.*

Parelegantem & perpolitum hunc libellum ad vos missum vocat ille qui vitam & Martyrium Campiani describit: & sanè Catholicissimi Epitomen, nemo, quod sciam, exposuit nobis disertius, concisius, plenius. Eritne igitur verum quod apponit, *Hoc libello Protestantes sensisse doctrinam & existimationem suam esse vulneratam & confossam?* An quia ex Anglia in Hiberniam profugit, ex Hibernia Duacum abiit, vbi nouum Gradum Mataeologiae suscepit, vt Diaconatus apud nos crimen poenitentia expiaret? An quia Duaco Romam concessit, ibique socius Iesu factus est? An quia Roma in Bohemiam se contulit, ibique ritu Romano Presbyter & sacer- *Libellus Campiani.* *Autor vitae & mortis Camp.*

cerdos vnctus est? An potius quia ex Bohemia per ambages ad Præpositum Generalem, à Præposito Dorobernium appulit? vbi si non bene dissimulasset, suo merito malè in ipso ingressu exceptus fuisset? An quia inde discedens Londini & in aliis partibus Angliæ diu latuit, & tandem in Comitatu Barcherienſi captus, & ex loco secretiore & tenebricoso angulo ignominiosè extractus est? Mutabilem & versatilem fuisse & non rarò spe lucri dissimulasse aut metu simulasse, nunc istarum, nunc illarum, imò omnium partium fuisse, omnes norunt Oxonienses, qui meminerunt eum puerum hoc papismi odore imbutum, virum omnino eundem aliquoties abiurasse: profugum inter suos omnis religionis & iurisiurandi oblitum pristinam & puerilem saliuam recepisse, & ad ingenium rediisse. Ita ferunt simias Ægyptias artem saltandi aliquando didicisse, insignibus indutas purpuris choræas duxisse, quæ tamen mox proiectis nucibus in spectaculo, desinunt esse saltatrices, & simiæ denuo esse incipiunt. Dissimulasse se ipse

Camp. in Epist. ad Præpos. Generał.

se ait, *Habitu dementissimo sum, quem supra commuto, itemq; nomine*: quibus omnibus indiciis non hanc fidentiam, non animositatem, non fortitudinem, sed leuitatem, sed timiditatem, sed inconstantiam vbique prodidit: &, nisi fallor, qui primus nunc exiliit, fortasse iterum resiliisset, si non in illo alio capitali crimine tanquam mus in pice hæsisset. An timendi sunt, quia diserti sunt? At nunquam timenda est fucata Rhetorica, nec cadaueroſa sophistica. Disertus Iulianus, sed acuit linguam contra Dominum Christum, ait Cyrillus, & expirans fateri coactus est, Vicisti Galilæe. De hisce omnibus Campiani Rationibus dici potest ex Hieronymo, In quibus nulla vis sit argumentorum, sed tantùm orationis facies, exquisitis hinc inde coloribus pigmentata. An quia popularis fuit Campianus? & propterea verè dixit, *Populus ea de re noster est?* Quid enim agunt aliud, quàm vt populo placeant, quas agunt, fabulæ? Norunt vti foro Iesuitæ, planè δημοτικοὶ, omnium serui & simii. Nam Campianum hoc modo didicisse fingere, hæc ver-

Campianus disertus.

Cyril. ad Theod.

In Præf. in Didym. de spiritu sancto.

Camp. popularis.

Ad Præpoſit. Generalem.

verba docere possunt, *Ob gloriolam & auram popularem eminus ei ostensam, persuasione victus, se Diaconum iuxta nouam illam è Caluini. scriptis depromptam consuetudinem consecrari passus est.* Imò eò magis fugere Campianistas populus debet, quia populi dant auribus; quorum oratio non ædificat, sed destruit, pernicioso scilicet philtro confecta & infecta. Qua in re apes illas imitari videntur, quæ mel quidem reddunt, sed quod habet venenum. *Cur Mundus militat sub vana gloria? De Martyr. Camp.* *Plinius l.21.*

Hortor itaque Anglos omnes meos in Domino, vt istos declinent, qui tale mulsum læthale porrigunt, Caueant ne in domos intromittant sed abarceant. Nónne hæc verba illorum sunt verba illius meretricis, quæ apud Salamonis prouerbia, vocat ad se prætereuntes viam, Qui est vestrum insipientissimus, diuertat ad me, vt optimè allusit Vincentius? *Ad Anglos.* *Prouerb. c. 9.* cc cc cc cc cc

Peto à vobis, ab Angloiesuitis, Voti primi vestri in Baptismo sacro in nomine Beatæ Trinitatis celebrato, tam nobis quàm vobis communi memores, *Ad Angloiesuitas.*

tandem aliquando deponite Iesuitismum, Christianismo nostro acquiescite. Nolite quærere solam scientiam, sed multò magis sanam conscientiam. Nec voti vllius cuicunque nuncupati seruitus, nec exemplum vllius Campiani vel Pseudomartyrum vos in idem barathrum trudat. Malo ego vos bonos Confessores, quàm tales Martyres.

Ad Academicos. Alloquar etiam vos, sed alio sensu quàm nuper Campianus, *Quæso à vobis vt salui esse velitis.* State firmi, estote accincti ad hoc acerrimum certamen, quo nullum esse potest exitialius, quia totis viribus, per infinitos hostes oppugnat nos Diabolus. Afferunt vobis Iesu dulce nomen, sed non simplex Iesu Euangelium: Gypsum afferunt, quod venenum præsens est, & fallit lacti additum. Romanistæ lupi sunt, inhiant prædæ, & quibus insidiantur, timete: vulpes sunt & esuriunt, capite aut cauete: vultures sunt, cadauer expectant, prouidete. Sonitu digiti cognoscũtur vasa: vena si tangatur, sentietur morbus: pulsate, tangite, examinate doctrinã istorũ, intelligetis eam nõ

Iren. l. 3. c. 19.

solum morbidam sed & mortiferam, & quoniam vos Campianus delegit arbitros controuersiarum, decidite. Quia autem vobiscum reliqua oratione tota mihi agendum est, hîc abrumpo Præfationem & Antiepistolion. Dominus Iesus adsit illis, vobis, nobis omnibus, Amen.

OXONIÆ, è Col. Magdal.
Februarij 4. *Anno* 1583.

se ait, *Habitu dementissimo sum, quem sæpe commuto, itemq; nomine*: quibus omnibus indiciis non hanc fidentiam, non animositatem, non fortitudinem, sed leuitatem, sed timiditatem, sed inconstantiam vbique prodidit: &, nisi fallor, qui primus nunc exiliit, fortasse iterum resiliisset, si non in illo alio capitali crimine tanquam mus in pice hæsisset. An timendi sunt, quia diserti sunt? At nunquam timenda est fucata Rhetorica, nec cadaueroſa sophistica. Disertus Iulianus, sed acuit linguam contra Dominum Christum, ait Cyrillus, & expirans fateri coactus est, Vicisti Galilæe. De hisce omnibus Campiani Rationibus dici potest ex Hieronymo, In quibus nulla vis sit argumentorum, sed tantùm orationis facies, exquisitis hinc inde coloribus pigmentata. An quia popularis fuit Campianus? & propterea verè dixit, *Populus ea de re noster est?* Quid enim agunt aliud, quàm vt populo placeant, quas agunt, fabulæ? Norunt vti foro Iesuitæ, planè δημοσιῶναι, omnium serui & simii. Nam Campianum hoc modo didicisse fingere, hæc ver-

Campianus disertus.

Cyril. ad Theod.

In Præf. in Didym. de spiritu sancto.

Camp. popularis.

Ad Præpoſit. Generalem.

verba docere possunt, *Ob gloriolam & aurā popularem eminus ei ostensam, persuasione victus, se Diaconum iuxta nouam illam è Caluini. scriptis depromptam consuetudinem consecrari passus est.* Imò eò magis fugere Campianistas populus debet, quia populi dant auribus; quorum oratio non ædificat, sed destruit, pernicioso scilicet philtro confecta & infecta. Qua in re apes illas imitari videntur, quæ mel quidem reddunt, sed quod habet venenum. *Cur Mundus militat sub vana gloria? De Martyr. Camp.* *Plinius l. 21.*

Hortor itaque Anglos omnes meos in Domino, vt istos declinent, qui tale mulsum læthale porrigunt, Caueant ne in domos intromittant sed abarceant. Nónne hæc verba illorum sunt verba illius meretricis, quæ apud Salamonis prouerbia, vocat ad se prætereuntes viam, Qui est vestrum insipientissimus, diuertat ad me, vt optimè alluſit Vincentius? *Ad Anglos.* *Prouerb. 9.* cc cc cc cc cc

Peto à vobis, ab Angloiesuitis, Voti primi vestri in Baptismo sacro in nomine Beatæ Trinitatis celebrato, tam nobis quàm vobis communi memores, *Ad Angloiesuitas.*

¶¶¶¶¶ tan-

tandem aliquando deponite Ieſuitiſmum, Chriſtianiſmo noſtro acquieſcite. Nolite quærere ſolam ſcientiam, ſed multò magis ſanam conſcientiam. Nec voti vllius cuicunque nuncupati ſeruitus, nec exemplum vllius Campiani vel Pſeudomartyrum vos in idem barathrum trudat. Malo ego vos bonos Confeſſores, quàm tales Martyres.

Ad Academicos. Alloquar etiam vos, ſed alio ſenſu quàm nuper Campianus, *Quæſo à vobis vt ſalui eſſe velitis.* State firmi, eſtote accincti ad hoc acerrimum certamen, quo nullum eſſe poteſt exitialius, quia totis viribus, per infinitos hoſtes oppugnat nos Diabolus. Afferunt vobis Ieſu dulce nomen, ſed non ſimplex Ieſu Euangelium: Gypſum afferunt, quod venenum præſens eſt, & fallit lacti additum. Romaniſtæ lupi ſunt, inhiant prædæ, & quibus inſidiantur, timete: vulpes ſunt & eſuriunt, capite aut cauete: vultures ſunt, cadauer expectant, prouidete. Sonitu digiti cognoſcũtur vaſa: vena ſi tangatur, ſentietur morbus: pulſate, tangite, examinate doctrinã iſtorũ, intelligetis eam nõ ſo-

Iren. l. 3. c. 19.

ſolum morbidam ſed & mortiferam, & quoniam vos Campianus delegit arbitros controuerſiarum, decidite. Quia autem vobiſcum reliqua oratione tota mihi agendum eſt, hîc abrumpo Præfationem & Antiepiſtolion. Dominus Ieſus adſit illis, vobis, nobis omnibus, Amen.

OXONIÆ, è Col. Magdal.
1 *Februarij* 4. *Anno* 1583.

DE SACRIS LITERIS PRIMA RATIO AB EDMVNDO CAMPIANO IESVITA IN CERTAMINE ACADEMICIS OBLATO REDDITA,

ET

NVNC A LAVRENTIO HVMFREDO ACADEMICE EXAMINATA.

DVO esse Theologi præcipua munera; veritatem confirmare & errores cõfutare, cuiuis homini vel obiter Epistolam Pauli ad Titum aspicienti satis notum esse arbitror. Quin & Patres Ecclesiæ ad hunc scopum collineasse animaduerto: & Hilarium eadem ferè via & ratione docendi vsum esse contra aduersarios video. Sic enim ille pater de se & suis: Duplex nobis in refellendis

Tit.1.

Lib.7.de.Trin.

„ eorum vaniloquijs cura est, vt primum quæ
„ sunt sancta & perfecta & sana doceamus: ne-
„ que sermo noster per deflexus quosdam at-
„ que anfractus oberrans, ex deuijs atque er-
„ raticis cuniculis emergens, veritatem potius
„ querat quàm ostendat: tum deinde vt quæ
ab illis inanium ac fallacium sententiarum
argutijs ad speciē veri blandientis aptantur,
ea ipsa conscientiæ omnium ridicula esse &
De doct. Chr. lib. 4. c. 4. inepta pandamus. Eandem methodum o-
stendit nobis Augustinus, vt Doctor Eccleſię
„ veritatis propugnator, & erroris expugnator
„ sit. Iam verò ad prosternendum aduersariū
satis non est, vt hostem noris quocum tibi
certamen est: sed & arma quibus vtitur, &
opus est & operæpretium cognoscere: vt
Aristot. in Rhet. Philosophus præcipit: Eodem modo in spi-
rituali militia & in hoc Theologico confli-
ctu vtrumque necessarium est, non solùm vt
ipse probè munitus, & ab omnibus rebus in-
structus sis: verùm etiam Antagonistæ per-
sonam & qualitatem, tum etiam firmamen-
torum genera, quibus suam causam tuetur,
In Prolog. 4. li. scire conuenit. Irenæus enim sic, Eum qui
velit eos conuertere, oportet diligenter scire
regulas siue argumenta ipsorum: nec enim
possibile est alicui curare quosdam malè ha-
bentes, qui ignorant passionem eorum qui
malè valent.

Descripsimus in prima parte Iesuitas, eo-

rum

rum nomẽ, originem, naturam, disciplinam, legationem, aduentus in Angliam causas & veras à nobis positas, & vanas ab ipsis confictas: supereſt, vt quibus telis ac rationibus pugnent, intelligamus, eaq; omnia suis ponderibus examinemus: Ac partim quidem iuxta methodum Paulinam Didascalia in docendo veritatem, partim Elencho, in refutando errorem, vtemur: ab eodem capite & Ratione Campiani, id est, à Scriptura, à sententia Scripturæ, ab Ecclesia, à Concilijs, à Patribus & nostræ causæ defensionem, & aduersariorum prȩuaricationis impugnationem arcessentes. Iesuitæ Exordium in prima Ratione valde Categoricum & Censorium ita se habet.

Generalis methodus huius Responsionis.

CAMPIANVS.

CVm multa sunt, quæ aduersariorum diffidentiam in causa loquuntur: tum nihil æquè atque sanctorum Maiestas Bibliorum fœdissimè violata. Etenim qui, posteaquam reliquorum testium voces & suffragia contempserunt, eò sunt redacti nihilò secius vt stare nequeant, nisi diuinis ipsis codicibus vim & manus intulerint: Ii se profectò declarant extremâ fortuna confligere, & rebus iam desperatis ac perditis experiri durissima velle atque vltima.

HVMFREDVS.

RAtio, Academici ornatissimi, & ordine prima, & dignitate primaria, & reipsa sola solida est Sacrarum literarum autoritas: quam tantum abest vt imminuere aut infringere velimus; vt eam modis ac machinis omnib⁹ propugnare studeamus; nec vnquam res nostræ perditæ erunt aut

Ratio prima ab autoritate scripturarum sola firma est, & vera Thesis.

aut desperatæ, quamdiu nobis licebit hoc Scripturæ clypeo nos defendere: nec violant Maiestatem Bibliorum qui prædicant & profitentur esse principium vnicum, vnde probationes solummodo desumantur, esse principium principiorum de quo nefas est dubitare, & aduersus quod disputare species est inexpiabilis cuiusdam blasphemiæ. Hinc argumentum omne petitum est verè Theologicum, & sine hac sacra Ancora mentes fluctuant, & conscientiæ in portu aliquo tuto nunquam & nusquam conquiescent. Alia enim quæcunque sunt, quia apodictica non sunt, nec rem planè demonstrant; quia humani cerebri, carnis & sanguinis argumenta sunt: pijs animis non satisfacient, sed adhuc vacillabunt, & ambigent. Patres quidem propter ætatis reuerentiam, concilia propter suffragiorum multitudinem, Ecclesiam propter sanctitatis opinionem, aliqua ratione amare possumus & honorare: at eorum dictis & conclusionibus firma fide citra exceptionem adhęresćere, salua religione non possumus. Quod autem in Religionem diuinam admittitur, id iuris humani Regula teste, ad omnium iniuriam pertinet: quam propterea sartam tectam conseruare debemus. Quid est autem Religio nisi cultus diuini Numinis, vni Deo, eiusque præcepto & voluntati religatus & astrictus? Hæc vna Religio est sola recta & irrefragabilis ratio: vt etiam Iurisconsultus, Summam esse rationem quę pro Religione facit. Et Augustinus, Ratio præcedente fide plurimum valet. Hæc vera Religio, hæc fidelis seu religiosa ratio vt vnum Deum confitetur, sic eundem vnum legislatorem agnoscit. Quod, vel hac communi ratione duce, non diffitentur Ethnici, qui Scytharum leges non ad Zamolxin sed ad Vestam, Persarum non ad Zoroastrum sed ad Hormasim, Ægyptiorum non ad Trismegistum sed ad Mercurium, Lacedæmoniorum non ad Lycurgum sed ad Apollinem, Athenienśium, non ad Solonem sed ad Mineruam, Cretensium non ad Minoem sed ad Iouem, Romanorum non ad Numam Pompi-

Aug. de vera Rel.
Religio sit regula & vera ratio.

Pompilium sed ad Ægeriam Deam referunt: quoniam homines Dei scribæ esse possunt: autor & inuentor & veritatis Doctor αὐτόπιστος solus & verus Deus est censendus. Humanum est aliquando impingere, Deus verò humanarum rerum culpam non habet. Quis nescit Mosen leges dedisse Hebræis? sed quas Dei digito prius conscriptas à Deo in monte acceptas tanquam Dei ad populum sequester & internuncius tradidit. *Euſ. in vita Conſt. lib. 5.* Quis nescit omnes in Mosaica cathedra sessores & successores eandem viam sequutos? Augustinus, In Cathedra Mosis legem Dei docent: ergo Deus per illos docet: sua verò si velint docere, nolite audire, nolite facere. Quis nescit per prophetas, per Euãgelistas, Apostolos, Scripturam ad nos peruenisse? sed tamen ex Dei pectore & spiritu tanquam ex sacratissimo fonte per manus ipsorum, tanquam per fidos canales profluxisse nõ nescimus. Propheta Dauid Psalmos commendauit Ecclesiæ suæ: sed ait, Spiritus Domini per me locutus est, & eloquium eius fuit in lingua mea. *2. Sam. 22.* De prophetis omnibus Diuus Petrus, Non voluntate hominis allata est olim prophetia, sed à spiritu sancto impulsi seu rapti loquuti sunt sancti Dei homines. *2. Pet. 1.* De Apostolis ipse Christus & ad Apostolos, Dabitur vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis illi loquentes, sed Spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. *Matth. 10* Adeo non concedit illis inueniendi laudem, vt etiam ipsis adimat eloquendi facultatem, quippe qui & cordis & oris & creator & moderator existit. De tota Scriptura Paulus, esse θεόπνευστον, diuinitus inspiratã. Et sicut de Scriptura tradita, ita de Ecclesia accipiente, vt de Magisterio, sic de Discipulatu sentiendum est. In Academia hac quotquot discipuli boni sunt & eruditi, à Deo docti & dicuntur & sunt. Sponsa vna est, & vni Sponso dicit *Matth. 23.* in Canticis, vt Dilectus loquatur sibi, vt Dilectus respõdeat, vt Dilecti sui vocem suauissimam audiat. Est itaq; vnus pater qui in cœlis est, vnus magister, & vnus Consiliarius, ille magni consilij Angelus: vnus interior &

exterior præceptor Spiritusſanctus. Qui ergo domus Dei eſt, Chriſti templum, & Spiritusſancti organum: huius oratio non humana ſed diuina, non prophana ſed Chriſtiana, non carnalis ſed ſpiritualis, id eſt, à tota Trinitate fluere debet, cuius omnes conciones dulciores ſunt quouis melle, quouis nectare: cuius ſacer Codex fidei noſtræ canon eſt, & omnium controuerſiarum arbiter honorarius & vnicus. Ac propterea Biblion ſeu Liber propter excellentiam vocatur, In capite libri ſcriptum eſt de me: quaſi diceret librum eſſe librorum ſeu vnicũ, præ quo & extra quem alij libri ſunt non Sibyllæ folia ſed Luciani libri, ſuſpectę Narrationes imò ſæpe fabulæ. Quid ergo eſt cur ex alijs libellis rationes allegamus: cũ hic liber excellétiſſimus ſit & perfectus? cùm autor ſit Deus? cùm Scriptura ſit à Spiritu ſancto prodita? cùm diſcipuli huius ſcholæ ab eodem Deo ſpiritu inſtituantur? Quid hic repræhendere vel Momus ipſe vel carpere Zoilus poterit? Duræus inſurgit, hic de hoc noſtro pugnandi more conquerens, Sola nobis (fortiſſimi milites) Scripturarum arma relinquitis, atq; vtinam hæc integra. Et integra relinquimus, & tamen non ſola: nam & Eccleſiæ Catholicæ, & conciliorum antiquiſſimorum & ſanctorum patrum arma legitima non eripimus: ita neutrum verum eſt Duræe, quod aſſers, & vtrumque in hoc congreſſu patebit omnibus. Fortiſſimi, inquis, milites. Salsè tu quidem Duræe, ſed attende. Si nos timidi qui vobis Scripturæ arma relinquimus, quàm fortes eſtis vos qui nobis & populo Dei eadem abſtuliſtis? Enimuero non eſt, Duræe, non eſt, nec erit vnquam fortis aut fælix bellator, qui non hijs armis ſolùm tectus in aciem contra hoſtem deſcendit. Sic hæreticos debellandos cenſuit patrum noſtrorum prudentia. Fortiſſimus miles Dauid, non clypeo, non lancea, non gladio Saulis, non humana armatura, ſed in nomine Iehouæ & vno lapillo è pera Scripturarum Goliathum adoritur, & illo ſolo ictu Gigas iſte & fortis Gibbor eſt mortuus. Vir quoque Catholicus teſtimonium

Hebr.10.

Duræus.

1.Sam.17.

nium Scripturæ, quam affert hæreticus, & erroris eius pertinaciam conuincit. Hęc Gregorius. Hijs ſcripturis caput Goliæ detruncat: hæc fortiſſimus miles Paulus, cùm totã panopliã hominis Chriſtiani deſcribit, nõ iſta carnalia arma ſed ſpiritualia præſcribit, Accipite gladiũ ſpiritus, qui eſt verbum Dei. *Epheſ. 6.* Hijs armis à Chriſto fortiſſimo duce expugnatus Satan, proſtrati Scribæ, Phariſæi alijq́; Iudæorum ſectarij. Hijs armis contuſi Arriani mandante Conſtantino, vt eſt apud Theodoretum. Hijs armis reſectas omnes hereſes tradit Athanaſius. *L. 1. c. 7. Ser. con. omnes hereſes.* Eccleſia orthodoxa rectè legens & exactè ſacras literas examinans, ſeipſam inædificauit ſuper Petram. Eccleſia inquam illa, quæ perfecta columba eſt, quæ gubernaculum tenet rectæ & priſcæ fidei in cymba Apoſtolica. Quid? an in hac petra, an in Magiſtro noſtro aliquid deſideramus? Eſt Deus vt in alijs, ſic hic Shadai, vt ita dicam, omniſufficiens, de quo rectiſſimè illud & intrepide licet dicere, Ipſe dixit, quippe omnibus Pythagoris ſapientior. *Scriptura ſufficit.* Alij didaſcali multi ſunt: ſed Iacobus vetat multos eſſe didaſcalos, quia omnes in multis labimur. Deus ἀψευδὴς, nec mentitur, nec docet mendacia, nec fallit nec fallitur: contra falli & fallere, errare & errores ſerere humanum eſt. *Rom. 3* Omnium habere memoriam, inquit ille, & in nullo penitus errare diuinitatis potius quam humanitatis eſt. *L. 2. §. Si quid autem C. de vetere iure enucleando.* Sicut opifex ita opus, ſicut pater ita fœtus, ſicut Deus abſolutiſſimus eſt & αὐταρκὴς: ſic Dei lex expleta eſt & ſufficit. Quid enim? an non omnia continet ad fidem per quam peregrinamur, & ad ſalutem, per quam glorificamur, neceſſaria? Nullam eſſe veritatem quæ in ſacris literis non reperiatur, præclarè oſtendi poteſt ex Auguſtino, qui etiam ait, omnes Romanorum leges ſine hac vera religione parum valere: hac addita fieri homines ciues alterius ciuitatis, cuius vox veritas, cuius lex charitas, cuius modus æternitas. *Epiſt. 5.* Licet etiam alij reges, Sacerdotes, prophetę nuncupentur, tamen iſti ab vnico vncto Meſſia nomen mutuantur, & verè & Antonomaſticè CHRI-

stvs, id est Vnctus, Christus est Rex, Sacerdos, Propheta: vnctus super montem sanctum Domini, vnctus
Ps.2. à Spiritu sancto & à Domino, vt Euangelium nuntiaret
Ies.61. mansuetis, obligaret vulnera corde contritorum, proclamaret captiuis libertatem, vinctis solutionem carceris, cæcis visum, annum Domini fauorabilem electis, diem vltionis hostibus, consolationem lugentibus: vt daret plorantibus ornamentum pro cinere, vnguentum voluptatis pro luctu, stolam laudis pro spiritu mœsto, vt vocaret eos arbores iustitiæ, plantarium Domini ad
1.Io.2. glorificandum. Vnctio autem teste Ioanne, docebit nos
14.16. & in omnem veritatem inducet. Si plenè vngit nos & omni veritate imbuit, & totum Euangelium & omnia læta, & totam legem & omnia sua exponit: quid est in quo claudicare videatur? Quare vsurpemus audacter positionem Ioannis Hussij, quantumuis in foro Romano condemnati, Legem Iesu Christi veri Dei & veri hominis per se sufficere ad regimen militantis Ecclesiæ: & repetamus inter alias eius rationes hanc vnam non eneruatam, Summè potens, summè sciens, & summè be-
Ratio Io. Hussij. neuolus non ordinat aliquid imperfectè. Pleni sunt hijs vocibus omnes libri patrum, cùm alia omnium hominum scripta incerta & imperfecta sint: hanc solam scripturam esse consúmatam. Placetne Scripturæ sententiam intelligere & dogmatum sanitatem discere? attendatur vox Basilij, Scripturam diuinitus inspiratam
Ep.80. oportere suo iudicio litem transigere, vt apud quos inuenta dogmata fuerint, diuinis sermonibus congrua, hijs omnino veritatis suffragium deferatur. Consulatur etiam Dionysius, de huius scripturæ authoritate & perfectione. Cupimusne hæreses & scandala aliaque incommoda deuitare? Hæc omnia gignunt, Theophylacto teste, quicunque aliquid præter scripturas afferunt. Quid? libetne etiam confutare hæreses? Id iam ostensum est. Astipulatur & Chrysostomus sic, In viam reuocari posse Manichæos alios que quicunque exorbitarunt. Hinc dicitur Machæra contra hæreses à Tertulli-
Ter. ad. Marcionem l.3.

ano;

ano; & gladius anceps ab Apostolo: eiusque ensis descriptio in Apocalypsi habetur. Vtunturne scripturis Diabolus eiusq, sacerdotes hæretici? Certè abutuntur & concilijs & patribus. Vocantur in testimoniũ ab Heluidio Tertullianus & Victorinus, à Dioscoro multi patres (in Chal. con. act. 1.) ab Arrianis Origenes, à Donatistis Cyprianus, à Pelagianis Ambrosius, Hieronymus, Augustinus. Musica conqueritur apud Pherecratem Comicum, de Timotheo quodam, quòd vnam aut alteram chordam fidibus suis propter suauiorem harmoniam addidisset. Et cùm operi diuino & perfectissimo multa adijciantur, silebit Theologia? Possunt enim omnia ad hanc Scripturæ normam perpoliri & dedolari. In hanc sententiam est Orig. Nihil est siue in prophetia, siue in lege, siue in Euangelio, siue in Apostolo quod non à plenitudine diuinę Maiestatis descendat. In hanc sententiam sępe Chrysost. scripsit, & passim August. & disertè Basilius, causam etiam adiungens, Omnis scriptura diuinitus inspirata ac vtilis propterea à spiritu conscripta est, vt velut in communi medica animorum officina propriæ affectionis medelam vnusquisque eligeremus. Sed quid hæc testimonia de Dei veritate, & verbi perfectione ab hominibus accipio, cùm vtrumque Ioannes Euangelista neruosè & luculentè probauerit, Omnem tam fidei quàm salutis nostræ rationem scriptura comprehendi? Multa & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, vt credatis Iesum esse Christum, illum filium Dei: & vt credentes, vitam habeatis per nomen ipsius. Ex qua vna aurea sententiola tria discimus, rerum gestarum omnium quæ quidem necessarię sunt, scriptionem: ex hac scriptione fidem, ex fide salutem per Iesum Christum. Quibus quid amplius aut maius requiri possit, non intelligo. Quid nunc demum afferent? Ipsam credo scripturam propterea non sufficere, quia Traditiones quasdam assuendas ipsa scriptura & ipsi patres nobis confirmant:

Heb. 4.

In Hier. Hom. 2.

Bas. in Ps. 1.

c. 20.

Obiectio.

Solutio. Neutrum verum est: Nam scriptura, & quod traditum est, & quod scriptum, non aliquod discrepans aut diuersum, sed vnum & idem fuisse significat. Quod enim viua voce docuerunt, id pòst in scripta retulerunt, siue latius, siue strictius, semper autem plenissimè. In quo illa duo constanter retinenda sunt, primum, quæ populo tradiderunt Apostoli, ea à Domino vniuersa acceperunt. Deinde eadem literis mandarunt & excerpserunt, quæcunque sufficere videbantur, & vt credamus & vt seruemur. Sic patres sensisse, Irenæus vt antiquissimus, sic testis est locupletissimus, quo contenti simus in hoc tempore. Quod ad prius illud attinet, libro tertio docet, Nõ enim per alios dispositionẽ salutis nostræ cognouimus, quàm per eos, per quos Euangelium peruenit ad nos, quod quidem tunc præconiauerunt, posteà verò per Dei voluntatem in scripturis nobis tradiderunt fundamentum & columnam fidei nostræ futurum. Ex quo loco tria notemus, primum, Apostolos anteaquam alijs viam salutis indicarent, eã ipsos optimè nouisse. Nec enim vt Irenæus subiecit, fas est dicere, quoniam antè prædicauerunt, quàm perfectam haberent agnitionem, sicut quidam audent dicere, gloriantes, emendatores se esse Apostolorum. Secundo illos vocales fuisse Dei præcones, eademq; & pro concione in scripturis nobis non authoritate vel sua vel Ecclesiæ sed per Dei voluntatem tradidisse. Tertio ea quæ nouerunt & sic communicarunt, nostræ fidei vnicum fundamentum & omnis veritatis basin existere.

Tria ex Iren. notanda.

c.4. Quod apertius in sequentibus extulit, Tantæ igitur ostensiones cùm sint hęc, non oportet adhuc quærere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cùm Apostoli quasi in depositoriũ diues, plenissimè in ea contulerint omnia, quæ sint veritatis, vti omnis quicunque velit, sumat ex ea potũ vitæ. Hæc est enim vitæ introitus, omnes autem reliqui fures sunt & latrones. Quòd igitur sacras literas in prima acie Iesuitæ collocant, in eo subscribimus: quòd alia argumẽta aliunde dein-

deinceps accumulant, improbamus: quia nullam aliam esse rationem existimamus, quæ argumenti vim habeat, quæ in scholis nostris consistere aut possit aut debeat. Nam humanum testimonium omne etiam ipsi patres refutant & reijciunt: Augustinus ad Vincentium contendit nec Hilarij, nec Cypriani, nec Agrippini, nec vllorum Episcoporum scripta sic legenda esse, vt ex eis testimonium proferatur, quasi contra sentire non liceat, sicubi forte aliter sapuerint, quàm veritas postulat. Idemq; „ Non valet, hæc ego dico, hæc tu dicis, hæc ille dicit, sed hæc dicit Dominus. Quare vt Ignatij verbis vtar, Vbi pastor est, ibi vos (ceu oues) sequimini.

D. 9. c. Noli Frater.

Supposita hac Thesi, veniamus ad hypothesin: quæratur de præuaricatione: an nos Bibliorum sacrosanctam maiestatem violemus, & diuinis codicibus vim & manus inferamus: in quos à Campiano hęc faba cuditur, hoc crimen nouum confertur. Si hîc vicerint, si nos in ἀντοφώρῳ deprehensi fuerimus, Io Pæan canat Romanus Pontifex, floreant Iesuitæ, Pontificij applaudant: nos hoc verbo victi labascimus. Assumit ad probandum quod proposuit, duo, alterum ex librorum Canonicorum detruncatione, ex translatione alterum: quorum neutrum vel excusari debet vel tolerari potest: vtrumque dignum sanè est non tantùm flagello, sed & fulmine. Nam si aut libros è Canone resecando, aut quos damus perperam vertendo populum Dei ludificamus, peccamus grauissimè. Sed vt illis libuit audacter & falsò affirmare, ita licebit nobis verecundè & verè pernegare. Quomodo autem confirmat Iesuita nos, id est, Ecclesiam Anglicanam, à corpore Bibliorum vnum membrum, ex codice Dei vnum libellum authenticum auellere? audiamus.

2. Hypothesis & depulsio criminis de Scriptura violata.

Analysis Methodi Campiani.

Prima pars de Bibliorum detruncatione.

CAMPIANVS.

Manichæis quid causæ fuit, vt Euangelium Matthæi & Acta refigerent Apostolica? Desperatio. His enim voluminibus cruciabantur, & qui Christum negauerant prognatum de virgine, & qui spiritum Christianis tum primò cælitus illapsum

August. lib. 18. con. Faust. c. 2. & de vtil. cred. c. 3. Matth. 1. Act. 2.

Iren. lib. 1. c. 16.

Præf. in Epist. Iac.

In lib. de cap. Bab. Cen. Magd. 2. pag. 58.

Iac. 2.

sium finxerant, quum ipsorum Paracletus, Persa nequissimus, erupisset. Quid Ebionijs, vt omnes Pauli repudiarent epistolas? Desperatio. His enim suam dignitatem retinentibus, antiquata circuncisio est, quam isti reuocauerant. Quid Luthero, vt Epistolam Iacobi contentiosam, tumidam, aridam, stramineam, flagitiosus Apostata nominaret, & indignam spiritu censeret Apostolico? Desperatio. Hoc enim scripto confossus miser atq; diruptus est, cum in sola fide iustitiam constitueret.

Humfredus.

Dialectica Campiani.

Sinite quęso me, quæ ille orationis suæ vela in prima parte expandit latissimè, in angustum contrahere, vt illa ampla & inflata oratio, quàm exanguis & arida disputatio sit appareat. Ita enim disputat, Manichęi Euangelium Matthæi & Acta Apostolica rescid*e*runt, Ebionij omnes Pauli Epistolas amputarunt, Lutherus, Caluinus, Geneuenses, Anabaptistæ, alij alias particulas abraserunt: ergo Ecclesia Anglicana corpus Biblicum delumbauit. Nisi enim hoc inferatur, nihil concluditur. Si Iesuitæ arena Academica toties ab ipsis optata potirentur, & ad Academiæ cathedram & ad scholæ diatribas sisterentur: omnino hoc responsum auferrent, scopas esse dissolutas: si rationem consulerent, diceretur absurdum, si philosophiam, esse iniustum, si artem & leges dialecticæ, esse inconsequens. Quid si isti omnes aliquos sacrę Scripturæ libros abijciant? quid hæc ad nos, qui recipimus? Æquumne erit aut rationi consentaneum, vt alius peccet, alius luat? alius det malum, alter det pœnas? Eritné receptum apud istos Romanos, quod erat aliquando apud Græcos factitatum, vt delinquente coquo, tibicen vapulet? Manichæi, libros aliquot tollunt vel negant? & nos innocentes nihil tale commeritos, nullius culpæ affines istorum verberabit & feriet oratio? quod illi intriuerunt, nos exedemus? nobis hæc grandis dica ab istis audaculis Phormionibus impingetur? Præterea fallax est in Dialectica con-

Responsio.

Athenæus.

consecutio, & ἀναπόλυθον. Si Lutherus Germanus vnus sic sensérit sic scripserit, ergóne hoc in vniuersum ad totam Ecclesiam, aut ad omnes Anglos propriè pertinebit? Ab homine ad humanitatem, ab vno ad vniuersitatem, ab indiuiduo ad genus, à particulari ad τὸ καθόλου ritè & dialecticè procedetur? Exempli causa, ex Chronicis multos Monachos irreligiosos, malos, mutos, nouimus, ergo omnes aliæ societates Iesuitarum malæ sunt? Hoc argumentandi genus, placebit Iesuitarum auribus? Quare acta iam & transacta sunt omnia, qui multa dixit, nihil probasse conuincitur: nec vlla hic occasio porrigitur aduersarijs, qua permoti à nobis exeant, & hoc nouo schismate, patriam deserant & lacerent Ecclesiam. Sed hactenus hypotheticè largiti sumus, quod non erat dandum, & quod non est, disputationis causa verum esse finximus. Ad primam Ratiocinationis partem, Antecedens nimirum reuertamur; & an illa particularia ita reuera sint quomodo nobis persuadere volunt, ordine disquiramus. De Manichæis & Ebionitis qui magnam Noui Testamenti partem rescíderunt, quia nihil ad nos, nihil dico, de horum opinionibus fortassis aliàs suo loco. *Lutherus Iacobi Epistolam nominat contentiosam, tumidam, aridam, stramineam, indignam spiritu Apostolico.* Et citat eius præfationem in eam Epistolam. At in ea præfatione in Iacobum ait sanè fuisse à quibusdam veteribus reiectam, se tamen laudare & vtilem & commodam iudicare. Hoc cùm nostri vrgerent, & Campianus exagitatus & exæstuans allato libro nullum locum proferre posset, huc demum itum est, aut exemplar esse correctum, aut in transmarinis partibus aliud haberi apud Cæsarem, aut apud Ducem Bauariæ; fortassis breui audiemus ex Æthiopia vsque hoc suum exemplar delatum esse, aut certè ex India, aut ex nouis insulis. Tandem Campiano vita functo, alius nouus Defensor Censuræ Campiani Posthumus, nuper natus, aliud reperit diuerticulum, Whitakerum falsum esse, Campiani obiectionem

Particularis discussio primæ propositionis.

De D. Iacobi epist. obiect.

Solut.

Defensor Censuræ.

onem veram fuisse: stramineam epistolam & cætera omnia à Lutherò nominari disertè in Præfatione Germanica. Verbis tumida & audax asseueratio, reipsa arida & straminea, imò nulla erit probatio. Extat enim Lutheri Præfatio Germanicè, quam vidi, legi, sed de ariditate, stramine, tumore Epistolæ nulla litera, vt probabile sit istos assertores aut non legisse, aut non intellexisse, aut neglexisse; aut homines somnolentos suum nobis somnium narrauisse, itáque non hoc stramen Lutheri sed stipulam Campiani fuisse. Imò nec Campiani: Scio ad quem lapidem incauti impegerint, dum alienis oculis non suis vti maluerunt: Scio vnde mutuo sumpserit, Iesuita à Carthusiano, Campianus à Surio, qui in Commentarijs rerũ gestarũ sic inquit, Ausus fuerat Lutherus, ex Canone scripturarum Noui Testamenti reijcere Epistolã ad Hebræos, Epistolã D. Iacobi, quam stramineam ille impurus nebulo appellauit. Hiccine est mitissimi Iesu spiritus? Siccine Lutherum clarissimum Ecclesiæ lumen & decus, iste noster Iesuita flagitiosum apostatam, hic Monachus impurum nebulonem, ambo hæreticum contumeliosè nominare non reformidant? O par Monachorum impurum, quorum illa vox mutuò se instigans sibique applaudens insonare videtur,

Luther. Præfatio in Iac. Germanica.

L. Surius

Cur non Mome, boni quoniam conuenimus ambo,
Tu buccas inflare leues, ego carpere sanctos.

Scilicet monachos decet hæc canina Rhetorica: Cùm tamen Michael Archangelus non maledixerit diabolo. Linguam Iesu aliam esse discimus ex Chrysostomo, Christi linguam imitari nos si congruam adhibeamus diligentiam: si loquamur ea quæ vult ipse Iesus. Audacis est, os Diabolo simile possidere, & linguam maligni Dæmonis imitari, quam habere non oportet Christi mansuetudinis sectatores. Contra Lutherum conuiciari locus est communis Pontificiorum omnium; & Cochlæus ex sua cochlea prorepens similiter crepat, & citat testem sui similem Iodocum Clitouæum

Hom. 52. ad Pop. Antioch.

uæum. Repetit idem in Elencho Hæreticorum de ſtraminea Epiſtola Gabriel Prateolus: idem ingeminat in ſua Viſibili Monarchia Sanderus, à quibus noſter Campianus hoc ſtramen ſuffuratus videtur: vt iam non mendacij ſolùm ſit conuictus, ſed & furti ſit coarguendus. Nam ſplendidum eſſe mendacium & titulus & præfatio tota Lutheri in Iacobum, clamitant: in titulo vocat Epiſtolam Sancti Iacobi, quemadmodũ & Zwinglius doctiſſimus interpres in ſua inſcriptione Germanica hanc Epiſtolam diui Iacobi Apoſtoli nominat. Præfationis autem Lutheranæ initium Latinè ita reddi poteſt, EPISTOLAM HANC LICET A VETERIBVS IMPROBATA SIT, LAVDO TAMEN, ET BONAM ESSE CENSEO, PROPTEREA QVOD HVMANAM DOCTRINAM OMNINO NON CONSTITVIT, ET DEI LEGEM VRGET GRAVISSIME. ATTAMEN VT MEAM SENTENTIAM DE ILLA SINE CVIVSQVAM PRAEIVDICIO AFFERAM, EXISTIMO EAM NON AB ALIQVO APOSTOLO CONSCRIPTAM, ET HAEC EST MEA RATIO &c. Cuius ſuæ opinionis tres aut quatuor cauſas adiungit, cum hac clauſula, nolle ſe cuiquam præiudicare, aut prohibere, quo minus inter Canonicas ſcripturas numeret, pro vt libuerit. Nam multa inquit, præclara dicta in ea ſunt. At Cãpianus nobis aſſignat aliũ locũ ex libro de Captiuitate Babylonica: nec illud verum eſt: nihil enim ibi dicitur de hoc ſtramine. Quæ autẽ hac de re ſcripſerit paſſim in multis libris idẽ Lutherus, omnia oratione noſtra conſectari eſſet infinitũ & inutile. Conſtat, fateor, in ſcriptis ſuis aliorũ Patrũ ſententias ſequutũ, de hac ſcripturæ parte aliquantulũ dubitaſſe, nec eam, quæ Canonicæ debetur, authoritatẽ tribuiſſe. Quanquam & nonnulla loca Iacobi citat: vt probet orandum, Iacobi teſtimonio vti non veretur, Orate alij pro alijs: & plebeculam eo theſauro nunquam fraudauit, ſed Germanicè conuertit, vt legi vulgo in Eccleſia poſſit, & ipſam eam quam ex patribus ſuxerat

Vide defen. Cenſuræ f. 55.

Præfatio Lutheri in Iac. Germanica.

In cap. Bab.

rat duriuſculam opinionem, correxit & emolliuit. Fuerunt vt ſunt libera doctorum & piorum hominum iudicia, & aliorum ſententias enumerare & expendere ſemper in omni Eccleſia libera licuit. Quod Lutherus fecit in eodem libro de captiuitate Babylonica, non tam ſuam quàm aliorum vetuſtiſſimorum de ea Epiſtola cenſuram recitans. Ibique tamen Lutherus non inficiatur conſuetudine authoritatem obtinuiſſe. Qua in re quid aliud dicit quàm quod Eraſmus? Iacobi Epiſtolam veteres ab alio quopiam illius nomine editam affirmabant, licet paulatim temporis progreſſu obtinuerit autoritatem. In Præfatione Germanica aliquot cauſas attigit, & eas omnes ex Illyrico fere colligere licet, quas lector inde petat. Lutherus, inquit, in ſua Præfatione graues cauſas recenſet, cur pro Apoſtolicæ autoritatis ſcripto haberi nequeat, quibus quemuis pium, quique non habet ſtudium contendendi, meritò aſſentiri arbitror. Ipſe certè in Poſtilla maiore, non ſuum ſed aliorum iudiciũ referens, ait, Iacobi & Iudæ Epiſtolæ inter ea quę nullum certũ autorem habent connumerantur. Sed illud quid eſt quod in Margine Hiſtoriæ Magdeburgicæ interſerit mentionem? Vbi primum Lectorem moneo vt Campiani numerum mutet, ne cum ipſo aberret, eſt enim in Centuria ſecunda, pagina non 58. ſed 68. deinde in taxandis Centuriatoribus eodem quo antè vſus eſt artificio, quippe quod ex vetuſtis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptoribus Euſebio & Nicephoro illi diligentiſſimi autores annotarunt, id tanquam ab ipſis conſcriptum aut confictum introducit. Magdeburgenſium hæc verba ſunt, Recitat ibidem Euſebius ſicut & eum ſequutus Nicephorus, ſuſpectos habitos ſemper fuiſſe libros aliquos eo nomine, quod non genuini, nec ab Apoſtolis & ſatis probatis autoribus conſcripti fuerint, in ordinem tamen librorum Noui Teſtamenti peruenerint, vt ſunt Epiſtola Iacobi, Epiſtola Iudæ, Petri Epiſtola poſterior, duæ poſteriores Ioannis. Ipſa verò Euſebij verba alibi hæc ſunt: De hac Iacobi Epiſtola, ſcien-

In Præf. Tom. 4. Hier.

Matth. Illyr.

Hiſtoria Magdeburg.

Euſeb. l. 2. c. 24.

sciendum est eam esse adulterinam. Non enim multi ex veteribus mentionem illius faciunt. Sic enim *nobis* interpretor, non vt Duræus tanquam adulterinam, sed multorum iudicio adulterinam, notham, minimèq; germanam Iacobi Epistolam. Ex Nicephoro sic, De quibus addubitatum sit, hæc sunt: prima inter Catholicas Iacobi fratris Domini, & septima, Iudæ, fratris eius: item posterior Petri Epistola: De hijs enim anceps apud antiquos fuit opinio. Quid hic noui prodiderunt historiæ concinnatores? Imò ex hisce duobus testibus elicitur, non Lutherum hoc peperisse sed partum ab alijs antiquissimis citasse, qui subinnuerunt nec Apostoli Iacobi fuisse nec Apostolici cuiusquam Epistolam. Idem Eusebius alibi: cùm namq, authenticos & omnino indubitatos Scripturæ libros percensuisset, subrexuit: Quibus verò contradicitur, tametsi multis sint cognita, sunt hęc, Epistola quæ Iacobo tribuitur, & Epistola Iudæ, &c. Nam Hieronymum in hanc quoque sententiam descendisse notum est, & eadem ferè verba quæ Lutherus habet vsurpasse, liber de viris Illustribus testatur. Hieronymi verba Græcè reddita à Sophronio, sic latinè sonant, Hanc ipsam (Epistolam) ab alio quodam sub nomine eius editam fuisse quidam asserunt. Quidam, inquit, asserunt, non est ergo noua Lutheri assertio. Sed Duræus cauillatur, hanc paulatim tempore procedente obtinuisse autoritatem. At quam Duræe? Num canonicam? Non, sed extenuat *ἀυθεντίαν τινὰ ἐσχηκέναι*, Autoritatem quandam obtinuit. Quàm erit hians hæc connexio, Aliquam habuit autoritatem, ergo sine exceptione, sine omni dubio, Apostolicam & Canonicam? Quædam autoritas ab eodem Hieronymo tribuitur Hermæ, cuius liber inscriptus Pastor, apud quasdam Græciæ Ecclesias etiam publicè legitur. Ita confirmat Eusebius, & tamen è Canone remouet & nothis annumerat. Ita passiones Martyrum legi poterant ex decreto Concilij Carthaginensis. Sed quid ego Hieronymum testem produco, cuius venerandam

Li.2.ca.45.

Li.3.ca.25.

Hier.in Catal.

Euſ.li.3.ca.25.

Con.Carth.

De locis Theol. lib.2.

randam autoritatem eleuat Melchior Canus, non canus pater sed nouitius & nasutus papista, Nec verum est, inquit, in libris Canonicis decernendi Ecclesiæ regulam esse Hieronymum: quod Caietanus perperam, ne dicam perniciosè existimauit. Si nunc istos Canos qui Patrum admiratores haberi volunt, Camos & Patromastygas vocitarem, qui velut degeneres & petulantes filij patrum suorum verenda impudenter retegere, imò sine causa temerè insectari audent, equidem quos ego studeo conciliare, illis forsitan bilem & stomachum mouerē: & tamen videtis Canū Hieronymi caniciem spernere: imò & Caietano Cardinali non parcere:

Li.2.ca.10.

imò nec suum Gelasium summum Pontificem admittit, cui tamen de libris Canonicis iudicandi prærogatiuam tribuit, Ad summum, inquit, Pontificem pertinet definire, quinam liber sit Canonicus, &c. sed audiamus rationem. Quod si non esset iudex in Ecclesia, qui

Lib.2.ca.7.

hanc contentionem litemq; dirimeret: certè non esset Ecclesiæ à Deo prouisum in rebus necessarijs: quasi ante Papatus incunabula Deus hanc controuersiam & dubitationem non sustulisset: quasi sine Papa hac ex parte Ecclesiæ suæ Spiritus sanctus non prospexisset: aut quasi hodiè aliquid probare velut Canonicum, vel reprobare tanquam apocryphum sit in manu cuiusquam mortalis post examen Apostolorum, & post obitum Ioannis Euangelistæ & Apostoli, qui viui diuinitus huic operi fæliciſſimum fastigium imposuerunt, & de Catalogo librorum Canonicorum, & de omni diiudicatione eiuscemodi quæstionum, dubitandi nullum locum posteris reliquerunt. Gelasius Papa Presbyterum Romanæ Ecclesiæ Hieronymum pluris facit quàm Canus, Illa sentimus, inquit ille, quæ beatum Hieronymum sentire cognoscimus, non solùm de Ruffino, sed etiam de vniuersis quos vir sæpius memoratus Zelo Dei & fidei religione reprehendit. Liceret & alios annumerare, sed ex hijs perspicuum est Lutherum iniustè & indignè ab istis esse tractatum, qui præter multas suas

D.15. Sancta Rom.

non

non contemnendas rationes, Hieronymi, Euſebij, Nicephori, Eraſmi, Illyrici, veterum multorum & aliquot neotericorum noſtrorum atq; adeò Pontificiorũ autoritatẽ & conſenſum protulit. Illud igitur quod Campianus de Iacobi ſtraminea & arida & tumida & contentioſa & indigna ſpiritu Apoſtolico Epiſtola blaterauit ex Luthero, id totũ, expreſſè, ſimul, conſtanter, ſimpliciter ab eo dictum non dum inuenio: pluribus tum diſcutietur fortaſſis, cùm locũ vnde deſumpſerunt iſta omnia, ipſi certius & cãdidius mõſtrauerint, quod adhuc bona fide neminẽ puto feciſſe, nec credo potuiſſe, ſi potuiſſẽt, ſcio debuiſſe. Licet verò in omnibus exemplaribus Lutheri & Norimbergæ & Wittinbergæ, & Ienæ ita imprimeretur, quod eſt falſiſſimũ: licet etiam illa omnia epitheta inuenirentur, quod hactenus nec Campianus, nec Cenſor, nec Defenſor, nec alij vnde excerpſerunt, manifeſtè commonſtrarunt: tamen argumentum non ſequitur, nec Anglicanam Eccleſiam vel vno digitulo attingit, cuius hęc eſt confeſſio, NOVI TESTAMENTI libros omnes, (vt vulgo recepti ſunt) recipimus & habemus pro CANONICIS. *In Art. Synod. Lond.* At Duræus, dum vndique diſcurrit & vbique rimatur, locum illum Lutheri tandem inuenit de Stramine. *Duræus.* Nam acutus homo vidit hactenus Campianum nihil verè prolocutum: Epiſtolam Iacobi non eſſe à Luthero ſic vocatam: nec in libro de captiuitate Babylonica, nec in præfatione in Epiſtolam Iacobi, nec Latinè, nec Germanicè: quos libros ſolum nobis produxit Campianus.

Iudicent ergo ſaniores Ieſuitæ, quid de inſano iſto proclamatore ſentiendum ſit. Quid Duræus? Reſpondet aliter quàm Campianus verba illa eſſe in præfatione Lutheri in Nouum Teſtamentum. *Præfatio Lutheri in N. Teſtam.* Inſpexi eã & quidem Germanicè, & tamen nullam talem ſententiam, nullam voculam ſimilem reperio. Atenim, inquit Duręus, Ienę impreſſa illa præfatio habet. Fac habere: Credámne Ienenſi editioni, cùm Wittinbergenſis omnino non habeat, vbi vixit, ſtuduit, prælegit, &

omnia accuratius excudere potuit? Nec quod est συγκριτικῶς vel per comparationem dictum, simpliciter est intelligendum. Fiat, sit dictum, sit scriptum à Luthero, Epistolam Iacobi præ illis Petri, & Pauli Epistolis stramineam esse: an idcirco disertè dixit esse stramineam? Stramen quodammodo dici poterat illa doctrina, de lege, de litera, de moribus, si respicias auream Euangelij doctrinam, quam Petrus illustrauit apertius, & copiosius Paulus, qui nihil præter Christum scire voluit. Stramen inquam esse poterat illa doctrina de operum iustificatione, non quidem vt est à Iacobo posita, sed vt à multis Augustini tempore & hodie à Romanis Glossatoribus est exposita. Postremò si Lutherus hanc locutionem duriorem molliuit, si ipse elimauit, si omnino sustulit, cur flagellant se corrigentem?

Sedenim quàm perditæ frontis sunt Cãpianus, Prateolus, & alij, qui non solùm cõminiscuntur Epistolam à Luthero abolitam, quod non esse verum ostendimus, sed & causam hanc affingũt, quòd fidei iustitiam quam astruere voluit Lutherus, Iacobus videatur destruere. O diuinos, ô nouos coniectores & scrutatores cordium. Non enim in eo loco Lutheri, causa iustificationis tractatur, sed cùm Iacobi textum ad extremæ Vnctionis Sacramentum constituendum pontificij ineptè & violenter detorqueant, id multis rationibus ex verbis ipsius Iacobi infirmat, & tanquam corollarium adijcit, quod hanc Epistolam non esse Apostoli Iacobi, nec Apostolico spiritu dignam, multi valdè probabiliter asserant. Quis hoc asseruit? Num Lutherus? Imo veteres multi inquit Lutherus. Veniamus nunc ad causam fictitiam Campiani: ea est, inquit, causa Lutheranorum, desperatio. Desperauit miser Lutherus, cùm in sola fide iustitiam constitueret, Iacobi epistola confossus atque diruptus, ideoque negare & expungere facilius & consultius. De facto aut dicto Lutheri quoad huius Epistolæ autoritatem superius: eam legit, probauit, exposuit, transtulit, antiquitatis iudicium magis quàm suum retulit.

Doctrina iustificationis ex Iacobo.

retulit. Doctrinam vero iustificationis hac postrema & tenebricosa ętate Lutherus asseruit dexterrimè, liberrimè, pulcherrimè, contra quam nullæ Iesuitarum machinæ aut vineæ, nulli aut aperti impetus aut insidiosi ictus prævalebunt. Nec erat Luthero necesse ad hoc miserum & desperatissimum perfugium confugere, vt negaret Epistolam esse Apostolicam. Iamdiu ante multos annos eam obiectionem retudit Augustinus: iamdudum Thomas Aquinas: & scholæ nostræ distinguere ambigua, & æquiuocationes Iesuiticas internoscere didicerunt: & quidem necessariò, ne Paulus Apostolus Iacobo contrarius esse videatur. Paulus ait, Abrahamum fide iustificatum sine operibus, & secundum carnem nihil inueniisse, nihil meruisse: quod ait, ex scriptura confirmat, Credidit Abrahã Deo: confirmat si ex operibus iustificaretur, haberet quod gloriaretur, sed non apud Deum: confirmat ex Dauidis Psalmo qui rem totam & rationem omnem iustitiæ nostræ explicat & definit: (qui autem non bene definit, nunquam bene docebit) hanc iustitiam nostram, id est, diuinam, non quam acquirimus, sed qua donamur, esse remissionem & expiationem peccatorum, qua sola æternum & summum bonum fœlicitatis consequimur. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, &c. confirmat à circumstantia temporis, quando hoc dono ornatus & coronatus est Abrahamus, in præputio, vnde pater factus est omnium credentium: cuius fidei vestigijs nobis ingrediendum, si velimus regnum cœlorum ingredi. Alias confirmationes Pauli congerere supersedeo. Ex quibus constat Iesuitas Iesum Christum, Euangelij virtutem adhuc ignorare, quandoquidem Iustitia in hac quæstione est misericordia, hæc iustitia passiuè non actiuè intelligenda est: hæc iustitia non ex actionibus nostris sed ex imputatione Christi consistit. Quod non solùm ex Sacris Scripturis quod satis est, sed ex Origene, Ambrosio & alijs liquidò & plenè à nostris demonstratũ est. Similiter & Victor de hoc Abrahamo,

Super Gal. 3.
super Iac. 2.
Rom. 4.
Gen. 15.
31.

Credidit, & nudæ fidei consensio sola
Plenam ad iustitiæ & meriti reputata coronam est.

Iacobus autem, Abraham pater noster nónne ex factis iustificatus est? eodem tamen textu & testimonio Geneseos vtitur, Credidit: An vlla est aut esse potest in Paulo & Iacobo spirituum pugna, aut opinionum discrepantia? Absit, vnus Magister, vnus spiritus, vna ergo opinionum conspiratio. Responsio lucida & certa est, esse hoc Papisticum argumentum ab æquiuocatione, & distinctione illustrandum: Iustitiam aliam esse Dei meram misericordiam & gratuitam beneuolentiã: qua sola & Paulus & Iacobus, & pater Abrahamus, & nos quotquot sumus fideles filij à peccati oneribus releuamur: & eam sola fide nobis applicamus sicut manus nostra in apprehendendo est organum organorũ singulare & vnicum: Secundariò esse aliam iustitiam humanam & nomine tenus nostram, non qua iustificamur coram Deo, sed qua innotescimus iusti hominibus. Neque enim fides operum virtute & splendore, sua quasi anima & vita caret, vt nec corpus suo motu, nec sol suo calore, neque fons suo riuulo, nec arbores bonę suo fructu destituuntur. Paulus doctrinam tradidit: Iacobus vitam instituit, ille exigit vt primò placeamus Deo, hic post vt hominibus etiam nos probemus; ille vt iustificemur, hic vt sanctificemur: ille vt fide accepti simus propter Christum, hic vt fidem coram Christianis testatam faciamus bonis operibus, ne viui mortui, fideles infideles, Christiani Pseudochristiani, spirituales & Euangelici, reuera carnales & Epicurei videamur: Scopus Apostolorum inspiciendus est, Iacobi fidem verbalem, mortuam, dæmoniacam reprobantis, Pauli fidem realem, viuam, Christianam constituentis, Iacobi charitatis & legis officia requirentis: Pauli à radice iustificationis ad operum flosculos & fructus progredientis in eadem ad Romanos Epistola. An ista, an istis multò plura & maiora non vidit oculatissimus Lutherus? vt necesse fuerit homini tali ad extrema

Rom. 10.

trema hæc deuenire, & in illas anguſtias ſe compingere vt fidem Ieſu Chriſti non poſſet aſtruere niſi fidem tanto ſcriptori derogaret? An hac illuſtri fidei & iuſtitiæ prædicatione miſer fuit Lutherus, an potius beatus, qui hanc ſuauiſſimam Euangelij doctrinæ lucem aſpexit ab intuitu Ieſuitarum procul ſemotam, quos æquiuocatio in verbo Iuſtificationis & Fidei apud Apoſtolos & hîc & ſemper fefellit? Nam Ieſuitas nec veram iuſtitiam qua beamur, nec veram fidem, qua eam tenemus, non intelligere, ſuis indicijs & argumentis Duræus prodidit. Ex ambiguitate vocis Iuſtitiæ, primum ſic ratiocinatur, Nos iuſtificari coram Deo quia Paulus ſcripſit, Non auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Vera eſt ſententia de iuſtitia legali, quam Iudæi in ore habuerunt, ſed opere non præſtiterunt: & mens Apoſtoli eſt illis prioribus capitibus non leuare ſed grauare & Gentes & Iudæos, illis de legis onere, non de Euangelica gratia concionari, vt primum deijciat legis iuſtitia à qua multum abfuerunt, vt pòſt iuſtitia Chriſtiana hos proſtratos erigeret, quam Chriſtus gratis contulit. Ita Pauli & propoſitum & argumentum aliud eſt & diuerſum à Duræi collectione, hoc modo: Factores legis, qui vtramque tabulam obſeruant, & omnia & ſingula mandata plenè exequuntur, iuſtificabuntur: At vos totam legem non facitis, ergo eam legis iuſtificationem aſſequi non poteſtis. In Maiore, officij & legis perfectio, in Minore humanarum virium infirmitas proponitur: quod probatur ex ſequentibus. Ecce tu Iudæus cognominaris, & acquieſcis in lege, Doces, prædicas, ſed furaris, adulterium, ſacrilegium committis. Hoc ſpeculum verum oſtende tuis, Duræe, vt aliam iuſtitiam Euangelicam eſuriant, non hoc ſpeculum blandum, vt in lege glorientur & per legis tranſgreſſionem Deum ipſum dehoneſtent. In ſecundo argumento in voce Fidei alia eſt Ambiguitas. Si habuero omnem fidem ita vt montes

Rom. 2.

transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Loquitur enim non de fide iustificante sed miraculosa, vt textus explanat & Christus exponit. Quare nondum confossus aut disruptus est Lutherus, nec Paulus nec Iacobus operibus nostris vllum meritū astruunt, nec salutem ascribūt. Descendamus ad aliud particulare in Antecedenti propositione, & cuiusmodi sit iusta statera trutinemus.

Campianvs.

Quid Lutheri catulis, vt Tobiam, Ecclesiasticum, Machabæos, & horum odio complures alios eadem calumnia comprehensos, è syncero Canone repentè dispungerent? Desperatio. His enim Oraculis disertissimè coarguuntur, quoties de Angelorum patrocinio, quoties de arbitrij libertate, quoties de fidelibus vita defunctis, quoties de diuorum hominum intercessione disputant. Itáne verò? Tantum peruersitatis tantum audaciæ? Cùm Ecclesiam, Concilia, Cathedras, Patres, Martyres, Imperia, Populos, Leges, Academias, Historias, omnia vetustatis & sanitatis vestigia conculcassent, scripto Dei verbo tantum controuersias velle dirimere proclamassent, illud ipsum verbum, quod solum restiterat, exsectis è toto corpore tam multis, tam bonis, tam speciosis partibus, delumbasse? Septem enim ipsos de veteri Testamento codices, vt minuta dissimulem, Caluiniani præsciderunt: Lutherani verò etiam Epistolam Iacobi, & huius inuidia, quinque alias, de quibus aliquando fuerat & alicubi controuersum. His quoque libellum Hesteris, & tria pene capita Danielis annumerant nouissimi Geneuenses, quæ quidem Anabaptistæ istorum condiscipuli iampridem damnauerant atque deriserant.

Hvmfredvs.

De alijs Canonicis libris obiectio

Legimus Sisinium quantumuis Nouatianum hominem suauem tamen & facetum fuisse, & sales cum gratia quadā iacere consueuisse. Campianus autem si non Nouatianus at Nouitius dentatus sæper, & mordax esse maluit, vt eum non in Iesuitico Seminario, sed in aliqua Cynica schola eductum & educatum existimetis.

Catu-

Catulos esse dicit: Iudæi canes vocant Gentiles Christianos. Ferenda sunt nobis ô Iesuitæ, maledicta vestra, nam & malefacta vestra pati cogimur. Si vos domini ad mésam saturamini, tamen liceat quæso per vos Catulis istis etiam de micis quæ de mensa Domini Dominorum cadunt, cum gratiarũ actione comedere. Catuli sumus nos quia Iesuitas nouos hospites ferre non possumus. Cassiodorus, Canũ natura est, vt nouis hominibus non acquiescant, sed eos latratu arceant. Catuli sunt Lutheri, qui istos libros è Canone exemerunt. Ergóne Occidentales & Orientales doctissimi Episcopi, antiquissimi Patres, catuli Campiano erunt, quos Ecclesia Christi non solùm homines sed homines Dei agnoscit? Libri quatuordecim sunt, vt opinor, de quibus olim prisci addubitauerunt & quos in Canonicorum librorum Catalogum non ascripserunt. Quid si Iesuitæ vobis indicauero hoc ita esse vestrorum hominum testimonio? quid si docuero nihil dixisse aut scripsisse nostros, quod non sit dictum prius & scriptum antiquitus? Prodeat vester Melchior, quem si vos sapientem Papistam negatis, planè vos desipitis. Is hæc verba habet, In dubium itaque & olim & nostra hac tempestate vocatum est, an septem illi libri veteris Testamenti, Baruch, Tobias, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus duoq́, Machabæorum, sint habendi Canonici. Ex nouo quoque Testamento, quæstio ferme eadem existit de Epistola Pauli ad Hebræos, de Epistola Iacobi, de secunda Petri, duabusq́ue posterioribus Ioannis, de Epistola Iudæ, & libro Apocalypsis. Sunt enim Theologi & fuerunt, atque in his quidem & nobiles veteres, longeq́ue principes, & quidam iuniores docti & graues, qui multis magnisq́ue rationibus adducti negarint eos libros oportere in Canonicis computari.

Antiquitatis opinio.

De Lo. Theo. ca. 5. l. 2.

Melchioris confessio.

" "

"

Hac re sic affectus & perculsus est Melchior, vt ipse quoque vacillare incipiat, Ita addubitare cogit doctissimorum hominum de maxima re tanta dissensio. Erántne isti omnes Lutheri catuli, aut erit Melchior Catholi-

eus canis? Non arbitror. Cur ergo in Lutherum aut in Lutheri catulos sic omnes vno impetu inuehuntur: vt id etiam quod antiquitas comprobat, non attendant, sed quia Lutherani consentiunt, vituperant? Hæc est magna prçiudicij humani cæcitas, hic çstus affectuum, hæc præsumpta & altè animo impressa imaginatio. Si Lutherani non dixissent: opinio proculdubio Catholica fuisset. Memini Erasmum exemplo quodam demõstrare quantam vim habeat phantasiæ hæc phrenesis. Narrat quendam è codice paginam reuulsam Italo dedisse, & addidisse fuisse opus scriptoris Neoterici. Italus qui antiquarius videri quàm esse maluit, & fortè omnis nouæ reformationis in Religione & re literaria impatiens, ilico barbariem & orationis spurcitiem & dictionis salebras offendit, inclamat Phy, nauseat. Mox ille extra iocum & vero vultu ait esse Ciceronis fragmentum. Ita quod est Ciceronianum & comptissimum, homini phantastico nouum est & impolitum: Quicquid vetustatis titulo circumfertur aut è gremio Romanæ Ecclesiæ profertur, tametsi non vetus sed nouum, non verum sed vanũ, non germanum sed adulterinum sit, plerumq; gratum esse solet: si aliquid à recentioribus nostris & tempore antiquius & veritate salubrius & scriptione latinius & elegantius repetatur, & in Ecclesia doceatur, quasi Lutheranum aut Caluinianum, & quasi nouum atq; impium & barbarum exploditur. Quos Iesuitæ in Canonem recipiunt, hos Iudæi, Græci, Latini submouent. Hebræi enim intra numerum Alphabeti & Hebraicarum literarum, totum Vetus Testamentum includunt, eosque libros in quatuor classes diuidunt, in Pentateuchum, in Prophetas priores, in prophetas posteriores, Maiores & minores, in Scripta siue Hagiographa, putà, Dauidis Psalterium, Salomonis Prouerbia, &c. atque de horum fide subdubitare nefas ducunt, vt confirmat Iosephus, apud quem etiam Tobiæ, Ecclesiastici, Machabçorum nulla mentio. Nam licet Tobias Ethicus liber multa vtilia contineat, & Hebraicè extet,

Phantasia cuiusdam Itali. In 3. serie oper. Hier.

Fortis & phrenetica imaginatio Romanensiũ contra Lutheranismum.

Cont. App. li. 1. Tobiæ.

extet,tamen ab eius linguæ peritissimis hominibus nostris exercitationis gratia conscriptus fuisse nonnullis videtur,quanquam ea de re nihil ausim affirmare. Melito Sardensis Episcopus, qui pro Christiano dogmate ad Antoninum liberè scripsit,hac de causa in Orientem profectus,vt de ordine & numero librorum certò cognosceret, omnes apud Eusebium nominat, in quo tamen catalogo Tobias,Ecclesiasticus, libri Machabæorum non recensentur. Græcus etiam Origenes, vt apud eundem Eusebium habetur, primum Psalmum exponens, Scripturarum Veteris Testamenti catalogum ad verbum sic contexit, Haud ignorandum fuerit, esse Veteris Instrumenti libros sicut Hebræi tradunt viginti duos,qui numerus apud eos etiam literarum est. Nam in hoc numero assentitur Iosepho, & qui viginti quatuor ponunt,librum Ruthæ & Threnos, inter Hagiographa supputant. In Canonibus Apostolicorum Biblia veneranda & sacra enumerantur, de Tobia, Iudith,Ecclesiastico silentium.Similiter Damascenus lib. 4.de Orthodoxa fide,ca.18. Qui omnium virtutum doctrina referti sunt, hoc est, Sapientia Salomonis & Sapientia Iesu, quam pater Sirach composuit Hebraicè, Græcè interpretatus est nepos Iesu,& filius Sirach, boni quidem & pulchri hij libri sunt,& honesti,sed nō numerātur(in propheticis libris) neq; ponebātur in arca. Et suprà,Scire operæpretium est,quod 22.libri sunt veteris Testamenti,secundum elementa Hebraicæ vocis, duo enim & viginti habent elementa. Quid Latina Ecclesia? De numero librorum cum Iudæis consentit Hieronymus, istos excludit. Idem in Præfatione in Psalmos numerum viginti duorum librorum ponit & mysterium subesse indicat. Cyprianus, siue quisquis ille fuit Symboli expositor, Hæc sunt quę patres intra Canonem concluserunt,ex quibus fidei nostrę assertiones constare voluerunt. Ad finem libros Tobię Iudith & Machabæorum non inter istos Canonicos sed inter Ecclesiasticos reponit. Sed quid vel Hieronymi vel

Hier.in Catalog.

Euſ.li.4.ca.26.

Euſ.li.6.ca.25.

Can.84.

In Galeato in Hier.ad D.& Rog.ad Chrom. & Heliod.

Hieron.In præf. in Ionam.

6. Etymol. ca. 1.

vel Isidori Cęsuras de hoc libro Tobiæ repeterem, cùm habeam Duræi confessionem de nostra Anglicana Ecclesia, quam ille immundi labij & duri oris homuncio

In confut. Whitakeri.

Synagogam appellitat? Synagogæ, inquit, vestræ in ipso cultu diuino hunc librum tam superstitiosum non

Ecclesiasticus.

rarò legunt. Dubitauit etiam vester Angelicus Doctor

Parte 2. q. 86. art. 8.

Thomas de autoritate Ecclesiastici, Si tamen inquit, Ecclesiastici autoritas nō recipiatur propter hoc quod inter Canonicas Scripturas apud Hebræos non habe-

1. Machab.

tur. Et de libris Machabæorum dubitatum fuisse olim Antoninus non dissimulauit. Nec tamen Diuus Thomas, nec Hieronymus, nec Antoninus dici propterea catuli debent. Quoniam igitur in ore duorum aut trium stat omne verbum & triplex funiculus difficulter rumpitur, & hunc Iudæorum, Orientalium, Occidentaliū consensum videmus: Lutheri sectatores à vero non deuiasse manifestum est. Hinc etiam patet quid de Ma-

2. Machab. Can. 24.

chabæorū libris dicendum & dijudicandū sit, & in concilio Carthaginensi tertio, anno post Christum plus minus quadringentesimo ne quidem nominantur, & ab alijs pro Ecclesiasticis habiti sunt non pro Canonicis, etiam Romana curia suffragante vt pòst demōstrabitur.

Aduers. Pelag.

Luculentus testis est etiam hic Hieronymus in multis locis, & Iosephū libri Machabæorum exaratorem fuisse subindicat, quem Iudæum bonū, autorem politum esse non nego, Christianum pium, in religione vera institutum nunquam affirmabo. Possum hîc de hisce libris iudicium referre Hieronymi in Prologo Salomonis, Nazianzeni in versibus, Cyrilli Hierosolymitani in

l. 19. c. 16.

Catechesi, Athanasij in Synopsi, Gregorij Papæ in Iobum, qui Canonicos esse negat, licet, ad ædificationem

1. Macch. 9. & 2. l. c. 1.

Ecclesiæ conducere arbitretur. Sed quid externa conquiro, cùm ipse autor suiipsius proditor sit? Autor se-

1. Macch. 6. & 2. Macch. 1. & eiusdem libri c. 9.

cum pugnat in historia de morte Iudæ, De morte Antiochi Epiphanis. Autor prodit seipsum secundo libro, cap. 2. Quæ à Iasone Cyrenæo quinque libris explicata sunt, nos vno volumine perstringere conabimur.

Idem

Idem autor veniam petit, si quid minus congruenter in suo Commentario scripserit. Hoccine est Canonici scriptoris iudicium, sibi repugnare, alium hominem autorem confiteri? Non ergo hos libros Lutherus repentè, sed vetustas olim dispunxit. 2. L. c. 15.

Quæ causa aduersus hos Lutheri catulos fingitur? Desperatio alia Caluinianorum scilicet: idcirco Tobię omnẽ autoritatẽ adimunt, quia vident eo libro Angelorum patrociniũ defendi, cuius nos inimicos esse existimat. Minime gentiũ, nam patronos esse eos scimus, & seorsim nostros & generatim omniũ regnorũ & hominũ, Raphaelem, Gabrielé, legiones angelorum esse spiritus administros Dei, ad officia, hominũ, ad beneficia, omnium, ad vsus & præscripta quædam munera. Angelis enim suis Dominus hanc custodiæ demandauit prouinciam, qui tamen illorum omnem cultum & veneration nem prohibuit. Sed locum inspiciamus: dein pontificiorum illationem examinemus. Raphael vnus est è septem Angelis, vbi numero definito vtitur pro infinito, vt Lyranus docet ex Gregorio, lachrymas & preces Tobiæ ad Deum retulit, operum eius bonorum oculatus testis fuit, ad hoc diuinitus emissus & amandatus. Hæc omnia scripta esse fatemur. Quamuis autem huius libri autoritas meritò in dubium veniat, nec dogmata fidei constabilire possit, tamen demus omnia; argumentum examinemus, quorsum hæc ab illis afferuntur? Ergo, inquiunt, licet Angelos inuocare & adorare. Sed hæc illorum illatio ex illo textu non elicitur. Perinde enim est ac si dicerent, Licuit Raphaeli iussu Dei hominibus insecuire, eos in omnibus vijs suis custodire: ergo licet hominibus præter Dei mandatum illos Dei nuncios & seruos & custodes nostros inuocare. Atqui Duræus hîc Whitakerum alloquitur, Hilarius ex capite duodecimo Tobiæ Angelorum intercessionem probauit, nec vllam hîc, vt tu, superstitionem odoratus est. At in eo Psalmo ea de re nihil dicit Hilarius. Scio quid alibi dicat, sed omnino à proposito alienum est. Intercessio ca. 12. Heb. 1. *Angelorum patrocinium & Inuocatio.* Matth. 4. Tob. 12. *Duræus.* *in Psa. 129.*

ceſſio Angelorũ nihil aliud eſt quàm eorum miniſterium, inter nos & Deum, dum preces Deo offerunt, & mandata Dei ad nos perferant, noſq; cuſtodiunt, nam ea interceſſione illorum noſtra infirmitas indiget. De hoc Angelico munere concinnè & commodè Hilarius, quod vtinam obſeruent iſti Angelici Papiſtæ, Bonum quidem præſidium Angeli, ſed melius Domini. Iam de Angelis Scriptura ſæpe loquitur, vt de Chriſto, confirmante ipſo Hilario, Deus eſt qui & Angelus Dei eſt. Et reuera Chriſtus ſolus verus eſt noſter Raphael. Quicquid eſt ex toto cõ textu illo, & ex verbis Angeli & ex factis Tobiæ non poteſt liquere vllas Angelicas creaturas inuocandas eſſe aut adorandas, ſed contrarium. Verba Angeli ſunt, Deum celebrate: præclara res eſt prædicare Deum, & nomen ipſius (non meum) extollere. Non veni mea gratia, ſed eiuſdem Dei veſtri voluntate: Quapropter IPSVM celebrate in omne æuum. Aliud itaque eſt Ergo Angelorum, aliud Ergo ſeu concluſio Romanenſium. Et ſanè hoc eſt bonorum & malorum Angelorum diſcrimen. Qui ſe conſeruos eſſe confitentur, & ſibi honorem tribuendum negant, & Deo ſoli deferunt, boni ſunt Angeli, vt ille in Apocalypſi, Deum adora, & hoc loco Raphael. Huc reſpexit Auguſtinus, nolunt ſe ſic honorari à nobis. Quod ſi coli ſe velint & θρησκείαν petant, ſunt mali genij & Apoſtatici & Dæmones, quod etiam alibi oſtendit, & aliam concluſionem & diuerſam ab hac Papiſtica ſubinfert, PROINDE ſicut impia ſuperbia, ſiue hominũ, ſiue dæmonũ ſibi hos diuinos honores exhiberi vel iubet vel cupit: ita pia humilitas vel hominũ ſanctorum vel Angelorum, hęc ſibi oblata recuſauit. Quid à Tobia, & alijs factum eſt? Num prolapſi Duliam vel Latriam exhibuerunt? Nequaquam: ſed in faciem proſtrati per tres horas, Deum laudarunt, eius opera magna & admiranda prædicarunt. De hac vaniſſima diſtinctione ſcripſi aliàs in vita Iuelli, cùm noſtro Copo acerrimo Thomæ Aquinatis defenſori reſponderem. Manifeſtum

De Trinit. l. 4.

Tob. 12.

19.

De vera Rel. c. 55.

Epiſt. 49.

Tob. 12.

festum est Augustinum voluisse nec Dulia nec Latria colendos esse Angelos. Nam in eodem capite 55. aliam inducit illationem, Quare honoramus eos charitate, non (Dulia) aut seruitute. Hic ergo Tobiæ locus cùm de inuocatione nostra omnino nihil, sed de officio Angeli solummodo dicat, cumque ea & dicto Angelico & facto Tobiæ refutetur, nondum cogimur librum propterèa vel negare aut abiurare aut abrogare. Et tamen si rursum opponeré Tobiam nõ esse in Canone, non ideo Caluinianus essem: Hieronymianus esse possem. Ex quo etiam mutuatus Lyranus ita scripsit, Postquam auxiliante Deo scripsi super libros Sacræ Scripturæ Canonicos, incipiendo à principio Geneseos, & procedendo vsque ad finem Apocalypseos, eiusdem confisus auxilio, super alios intendo scribere, qui non sunt de Canone, scilicet liber Sapientiæ, Ecclesiasticus, Iudith, Tobias, libri Machabæorum &c. & pòst nostram confirmat sententiam, ad morum informationem eos legi in Ecclesia: tamen eorum authoritatem ad probandum ea quæ in contentionem veniunt minus idoneã reputari. Quare quod ad Inuocationé Angelorũ à Campiano hic liber citatur, Lyrano teste, probatio est minus idonea, & vt ego iudico minimè ad rem. Sed omni probationis onere leuare me potuisset Eckius, qui in Enchiridio fatetur ingenuè sacras literas Sanctorum inuocationem disertè nusquam tradere. Sed illud in omni hac disputatione cum aduersarijs in vniuersum obseruari debet, eos Canonicorum librorũ munimento exarmatos ex Apocryphis aliquem plumbeum gladium semper & quidem libenter arripere: Nam quod noster Campianus siue ignarus, siue negligens, siue obliuiosus præterijt, id deputati quidam à Theologica facultate in Vniuersitate Colonienſi suppleuerunt: qui vt operum nostrorum promerita astruant, ex eodem Tobiæ libro sic probant, Angelus, Tobiæ decimo quarto, fatetur, operibus præcellentibus ipsum Deo acceptum fuisse, vbi tamen mendacium trifariam con-

De vera Rel. ca. 55.

De autoritate L. Tobiæ.

In Galeato in Gl. Ord. su. Tob. N. L. ibid. in Præf.

In Censura Dial. 5.

Ca.12. conflatur: primò non loquitur Angelus, qui Tobiam ante deseruerat, sed eius libri scriptor: secundò de operibus præcedentibus nihil dicit, sed tantùm de honesta vita & probata conuersatione istius familiæ: Tertiò non agit de merito operum quoad iustificationem aut salutem, sed illud solum dicit, illam omnem Tobiæ cognationem Deo, hominibus, & cunctis habitantibus in terra fuisse gratam & acceptam; quæ ad Thematis propositi confirmationem nullo modo pertinent.

Verùm in loco secundo quem citat, fortassis nos prosternit, Astruit Ecclesiasticus Arbitrij libertatem, ideo eum sublatum & è Canone remotum cupiunt; imò ante nos Hieronymus, Glossa ordinaria, Lyranus sustulerunt. Sed qua ratione stabiliant hoc suum liberum arbitrium expendite. Ipse hominem creauit ab initio, & permisit eum arbitrio consilij sui: ergo homo saucius & seruus peccati ad bonum libera voluntate sua propendet: quam manifestam esse contradictionem quis hebes & obtusus non intelligit? Vt vnus & idem saucius & sanus, seruus & liber simul esse possit? Itaque iterum negamus consequentiam; prima pars de homine ante lapsum præmittit, altera de lapso concludit: quid est si hoc non sit ἀπροσδιόνυσον? Nam quatuor status hominis fuisse, in prima creatione, in lapsu, in conuersione, in glorificatione Magister Sententiarum docere poterat. Hominem Adamum ad imaginem Dei conditum sapientia, innocentia, libertate arbitrij, sanctitate & iustitia præditum fuisse scimus, vt bonum vel malum, aquam vel ignem, vitam vel mortem potuisset eligere, & ad vtrumuis manum porrigere: pòst à Deo non coacti, sed à spiritu malò acti, & motu suo & arbitrio libero abusi, parentes nostri à Deo recesserùt, & se & liberum arbitrium perdiderunt. Iam verò homo lapsus animalis & caro, quonam pacto quæ sunt spiritus percipere, quomodo tenebræ, diuinæ gratiæ radios aspicere? quomodo mortuus ad vitam suis viribus aut facultatibus arbitrij resurgere, quomodo à Christo alienus ad

Lib. Arb.

Eccle. 15.

patrem

patrem venire poterit? Qui seruus est peccati, nunquam liber erit nisi à filio Dei liberatus fuerit: & tum quicquid est, Dei gratia est quod est. Nostra verò cum aduersarijs lucta omnis & concertatio est, de prima conuersione nostra, quomodo à Deo per arbitrium auersi ad Deum reuertamur. Nos docemus, non puri sumus ex nobis, qui ex nobis ne cogitare quidem bene possumus, sed à Deo qui agit in nobis vt velimus, nec à natura quæ vulnerata est, sed à gratia quæ cæcos illuminat, non ex arbitrio quod nos pessundedit, sed ex spiritu qui in corde iam fidei scintillam accendit, qua impuri animi iam cælitus purgati ad omnia charitatis & sanctimoniæ officia inflammantur. Conuerte nos, inquit Hieremias, & conuertemur. Tertius locus omnium papistarum commune propugnaculum est in libro secundo Machabæorum, quo suum expiatis sacrificium pro defunctis fulciunt, Ratiocinatio autem est admodum infirma, Iudam coacta stipe, misisse Hierosolymam, ad sacrificium pro peccato faciendum, ergo est licitum: ac si quis sic connectat argumentum, Dauid adulterium commisit, ergo licet adulterare. Nam hoc plane legi diuinæ aduersari, & nullam eiusmodi piacularem hostiam pro mortuis à Mose tradi certum est, & notissimum. Itaque Demosthenis regula vera est, non exemplis sed legibus viuendum esse & agendum: ab exemplis argumentari debile fundamentum est, nisi legi innitatur, quia factum Raziæ in eadem historia sibi manus afferentis non probatur, quippe malum, nec Abrahæ in filij immolatione exemplum est imitandum, quippe singulare, maximè quia hic Machabæus bonus alioqui vir, non vllius exemplum, nec vllum Scripturæ vetetis locum, sed tantum Dialogismum cordis sui sequitur, vt ex verbis apparet, nec quisquam in Nouo Testamento idem factum iterare voluit. Addo etiam hanc clausulam de precatione pro defunctis videri nonnullis interpositam ab alio, quandoquidem Iosephus eandem narrans historiam de hac oblatione si-

Ioan.8.

Contra Tho.2. Sensen. li.28. & contra Con. Tri.

Act.15. Thren.3.

Ca.12.

2.Mach.14.

Li.3.ca 19. Duræus.

luit,vt videre est ex historia terum Iudaicarũ.De recentioribus Iudæis quod affert Duræus, eos hodie precari & optare pacem mortuis: quorsum? sicut nos papistas in Christianismo tanquam degenerantes à religionis puritate iustè arguimus: sic hanc fecem Iudæorum coarguendam censemus: saniores & priores Iudæi idé non faciunt. Nam de hoc loco Machabæorum, quòd oratio viuentium nõ prosit defunctis sic habet Munsterus in Commentarijs super Iosephum filium Gorionis: Id cùm in alio Scripturæ loco non inueniatur, neq; Iudæis in hunc vsque diem in vsu sit, Orare pro hijs qui iam sunt sub iudicio Dei,videtur coronis ista per audaculum aliquem adiecta. Quartus locus est ex eodem libro Machabæorum, diuorum hominum interces-

Cap.15. Diuorum hominum intercessio. Cont.Her.li.13.

sio. Sic enim & Alphonsus de Castro ratiocinatus est,Cùm Onias Pontifex & Hieremias amator Israelitarũ mortui, adhuc extra statum meriti collocati in limbo patrum orarent pro populo: quanto magis Sancti nunc Deo fruentes & orant feruentius & exorabunt facilius? Primùm & hoc quoque est eiusdem Iudæ exemplum siue Narratio, qui vt suos ad pugnam excitaret, narrat Oniam, & Hieremiam pro Israel precari: sed & hæc tantùm est visio, cui quid tribuendum sit,sapientes & pij iudicent. Quomodocunq; sit omnia hæc sunt,vt aiunt,extra oleas: Nemo enim nostrũ vnquã iuit inficias,

Ap.6.

Hieremiam & sanctos mortuos posse sub altari clamare, posse orare pro fratribus, pro mẽbris afflictis vniuersæ

Ies.6.

Ecclesiæ,Angelos canere Deo,Sanctus,sanctus,sanctus Dominus Deus Sabaoth. At quòd sigillatim pro aliquo vno nostrûm ex speciali affectu preces fundant, aut quod nos debeamus illos inuocare,aut eos inter nos & Deũ Intercessores asciscere, id hactenus nunquã probarũt. Faciat sanè triumphans Ecclesia quod debet, & quod Agnus iubet,& Agno sedenti in throno & cytharis suis ac voce laudes & Alleluia decantet: sed de officio Ecclesiæ militantis erga illos defunctos nostra est lis & controuersia: cuius hoc loco nulla est syllaba. Ideoque

deoque à scopo aberrant longissimè. Aliud argumentum Duræi est huiusmodi, Iudæis fidelibus adeo familiaris erat Sanctorum inuocatio, vt Christum Heliam inuocasse putarent, cùm diceret, Heli, Heli, Lamma Sabactani: igitur Sanctorum interceſſio probanda. Quod non modò irrisione sed & explosione dignum est. Non sic putarunt Iudęi fideles, sed quidam ex adstantibus: & nos ab inimicis crucis Christi non accepimus dogma Christianum, sed à Christo, qui clamauit, Eli, Eli, Deus meus, Deus meus, Non Sancte Elia libera me. Proinde cùm liquidum sit in hijs quatuor doctrinæ pontificiæ capitibus, eos nec cœlum nec terram attigisse, sed à proposito alienissima testimonia, ex Apocryphis coacerualse: neque nos adhuc causa cecidisse, nec adhuc prostratos ab istis Goliathis succubuisse: quorsum illi sine flamma vanissimi fumuli? quorsum ille tantus in re frigidissima feruor orationis? Quorsum illa, *Itáne verò tantum peruersitatis, &c.* Quid tum? *Matth. 27.*

Etiam Septem libri à Caluinianis præcisi sunt: Caluiniani, Lutherani vocamur à Iesuita Campiano: cur non etiã nobis liceat nomen posthac nouum indere, vt Ed. Campianus, nouæ sectę autor & Angloiesuitarum primipilus habeatur, vt sicut à quodam Ioanne Campano Prateolus Campanistas hæreticos deducit: ita à Campiano Campianistæ proseminentur? Campianus certè & Campanus vna tantùm litera distant nomine, re conueniunt. Campanus nouo Enthusiasmo inflatus in ministerium se intrusit, Campianus non vocatus nisi à spiritu suo vel sui Præpositi generalis, non iussu, non accersitu non rogatu neque scitu nostri Magistratus in Anglia sacerdotio nescio quo perfunctus est. Cãpanus in verbis cœnæ Dominicę aliud Glossema inuenit, nullo modo Oecolãpadium, aut Zwingliũ aut Caluinũ sequutus: Portentosa est etiam Campiani eiusdẽ sacri mysterij expositio, vt pòst docebitur. Cãpanus in carcerem coniectus suæ liberationis spem sibi & suis fecit: & nisi hæc prophetia vera esset, pollicetur sua-

7. libri alij à Caluinianis præcisi sunt.

Campianus.

Campanus.

rum opinionum palinodiam. Hac ſpe inductus vel ſeductus Campianus in Angliam venit, hac ſpe vixit captiuus, ſed Pſeudopropheta & ſe proh dolor fefellit & ſuos Campianiſtas qui ab ipſo pendebant. Caluiniani aut Lutherani non ſumus, nec enim ſerui hominum ſumus: hoc nominis non ſumimus nos, illi nobis imponunt. Caluinum & Lutherum tanquam eiuſdem corporis membra, tanquam electa Dei organa, & viuos & mortuos, vt decet & licet honoramus: ſed vt diſciplinæ alicuius inuentores & patres non agnoſcimus. Nam ſi neque Cephæ, neque Pauli, neque Apollo nomine inſigniri debemus, ſed Chriſti diſcipuli, & eſſe & nominari cupimus: multo minus iſtorum hominum vmbraculo gloriamur. Sumus enim Chriſtiani non Petriani: per illum nati, ſed illi nati, vt perſcitè Auguſtinus. At vt à nomine inuidioſo ad rem falſiſſimam dilabamur: qui ſunt Caluiniani qui ſeptem libros Veteris Teſtamenti abraſerunt? Prateolus qui Caluiniſtarum omnes opiniones tanquam canis ſagax ſubodoratus eſt & perueſtigauit, qui omnia eius dicta & non dicta, facta & non facta ex Staphilo, Hoſio, Claudio Sanctesio vndecunque conuerrit, hanc tamen Bibliorum mutilationem illi in Hæreſi Caluiniana non obijcit. Imò verò cùm in Lutherum maledictorum plus ſatis euomuiſſet, propter ſuam fidem ſpecialem vt vocat, eò quòd Epiſtolam Iacobi è Catalogo extrudere videretur, Caluinum laudat, vt qui opinionem illam quorundam retunderet, hijs verbis, » Quare mihi ad Epiſtolam » recipiendam ſatis eſt, quod nihil continet Chriſti Apo» ſtolo indignum. Et Campianus quos notauit, eoſdem non nominauit. In margine inſeritur neſcio quid de Biblijs Geneuenſibus. Geneuenſes in ea re elucubranda plurimum operæ & olei ad Dei gloriam, & ad Eccleſiæ ædificationem, poſuerunt, ſiue loquatur de noſtra verſione Anglica Geneuæ impreſſa, ſiue de Latina, ſiue de Gallica. Omnes libros & libellos prout humana mens capere, & humana lingua exprimere potuit,

Aug. Pſ. 44.

Caluinus.

Biblia Geneuenſia.

tuit, fideliter transtulerunt. Cùm ad reliquos libros ventum est, à prophetis vsque ad Nouum Testamentum, appellant Apocryphos, vsitato nomine, non vt ille rudis Glossator in Decretis papalibus, ab Apo, de, & Crisis quod est secretum: sed quòd occulti essent, nõ ab Ecclesia publicè recepti, sed quòd secretè intra priuatos parietes legi possent: Et Hieronymus in Prologo Galeato ponit extra Canonem & inter Apocrypha, Nos verò siue Caluiniani siue Geneuenses, sic existimamus, eos dici posse vel Hagiographos à viris sanctis proditos vel Apocryphos, vel Ecclesiasticos, non verè Canonicos, vnde tamen & historica ad res à memoria nostra remotas intelligendum, & ethica ad morum conformationem copiosè & fructuosè colligantur, hoc enim video Antiquitati placuisse. Sed vt de singulis ordine agatur: Baruchus proximus est, (nam de alijs dictum est:) de quo si illud ex Hieronymo proferamus, in Canone Hebraico non inueniri, sed tantummodo in vulgata Editione: & ab Augustino in sua enumeratione esse prætermissum, nec à Damasceno, nec ab Innocentio, nec à Concilio Carthaginensi capite quadragesimo septimo comprehensum: Geneuenses nihil noui tentantes cur insimulentur? Nam quod Melchior Canus respondet, Hieremiæ tributum esse, quod Baruchi nomine legitur, non satisfacit: quia Hebraicè in Hieremia non habetur; & quia ipse animaduertit suam solutionem esse friuolam, ideo se corrigit, Ad confirmationem facilius responderi potest, tempore Hieronymi, quod nunc tenemus, id non fuisse adeò certum, at modo dignum esse qui ab Ecclesia recipiatur. Et quis nouus spiritus Canonicũ faciet, quod vetus & Apostolica Ecclesia à Spiritu sancto edocta in Canonem non admisit? At quod ab initio non valuit, temporis progressu non conualescit. Et nos quidem lectione dignum fatemur: sed in Canone contineri non dicimus: in quo disputationis nostræ cardo vertitur. De Tobia, Ecclesiastico, libris Machabæorum satis su-

Quid Apocryphum. *D.15.* *Hugo.* *Hieron.* *Baruchus.* *In Prolo. Prou. Sal.* *Melch. Ca. l.2.c. 7.* *Li.2.c.11.* *Tobias, &c.*

prà. Tobiam edidit doctissimus Paulus Fagius Hebraicè, quem Iudæorum opera ex vrbe Constantinopolitana nactus euulgauit, transtulit: & Iesum Syracidem in Bibliotheca aliqua latitare audiuit: tamen non dissitetur esse Apocryphos. De his & de Iudith idem sentit Hieronymus, Prologo librorum Salomonis. Sicut ergo Iudith, Tobiam, Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter Canonicas Scripturas non recipit, sic & hæc duo volumina legit, &c. Quænam Ecclesia non recipit? Antiqua, Hieronymi tempore, ante Caluinum: Ergo Caluiniani veterem consuetudinem retinent, dum è numero Canonicorum segregant: & Nouitati student Romanistæ, dum contra ἀρχαῖα δόγ. contra præscriptum antiquæ Ecclesiæ in Canonem insulciunt. Dureus insultat hic, Hos libros post Hieronymi tempora receptos fuisse. Quos, inquit, non olim Hieronymus, sed vos nunc præscidistis. Imò vestri, Duræe, præsciderunt: vester Iodocus Clichtouæus Neoportuensis suo obelisco notauit, Non modò hij duo libri (Sapientia & Ecclesiasticus) non numerati sunt in Canone sacrorum librorum, sed etiam Tobias, Iudith, & libri Machabæorum, à numero Canonicorum voluminum veteris Instrumenti sunt excluſi.

In comment. ſ. Damaſ. l. 4. de Orth. fide.

De Noui Testamenti libris abrogatis quid subnectit Iesuita? *Lutherani Epistolam Iacobi & huius inuidia quinque alias præsciderunt, de quibus aliquando fuerat & alicubi controuersum.* Ecce Lutherus & Campianus tanquam fratres vno & eodem spiritu iam afflati conspirant, & consentiunt, hanc rem olim non fuisse exploratam & explicatam, sed aliquando & alicubi dubiam & controuersam: cui & nos accedimus. Campiani Margo expunctam à nobis Epistolam ad Hebræos adnotat: quod quia in Textu non est, facilius contemnitur, & nos in margine notare possumus, hanc eius notam non valere. Sed quod prius in explicatione argumenti positum est, id semper animis nostris & cogitationibus succurrat, contra nostram Ecclesiam ista omnia

De Epistola ad Hebræos.

Parer-

Parerga nihil concludere, quæ omnes Noui Teſtamenti libros complectitur. Lutherani è corpore toto Biblico, tam multas tam bonas tam ſpecioſas partes atque membra execuerunt & ſuſtulerunt? Imò Latina Eccleſia iamdudum ſuſtulit, Hieronymus in Ieſaiam, *C.6.* Vnde & Paulus Apoſtolus in Epiſtola ad Hebræos quam Latina conſuetudo non recipit. Et paulò pòſt, Pauli idcirco ad Hebræos Epiſtolæ contradicitur, quòd ad Hebræos ſcribens vtatur teſtimonijs, quæ in Hebræis voluminibus non habentur. Et capite Octauo de eadem, Licet eam Latina coſuetudo inter Canonicas Scripturas non recipiat. Quod paulò apertius expreſſit in Hieronymum Eraſmus, Viuo etiamnum Hieronymo, Romani non recipiebant Epiſtolam ad Hebreos. Hanc ſententiam Romanorum aperuit Euſebius, Quod autem quidam eam quæ ad Hebræos eſt reprobarunt, à Romana illi Eccleſia, quaſi Pauli non ſit, contradici aſſerentes iuſtum fuerit non ignorare. Ita iſti Latinæ Eccleſiæ Neophyti aſſeclæ, ſui immemores Latinæ conſuetudini contradicunt, & noui Romaniſtæ à veteribus Romanis diſſentiunt. Ita nunc aut Lutherani Romanizant aut Romani Lutherizant, qui Epiſtolam ad Hebræos Paulinam non agnoſcunt. Quemadmodum etiam virum doctum & ingenioſum & Romanæ familiæ columen Caietanum hac de cauſa tamen ſine iuſta cauſa exagitat Melchior, falſò obijciens eum in libris *L.2.c.11.* ſacris conſtituendis Eraſmi nouitates ingeniumque ſequutum, dumque alienis veſtigijs voluit inſiſtere, propriam gloriam maculaſſe. O delicias iſtorum hominum, quorum palato iam nec concilia, nec patres, nec ipſorum Papæ, nec Scholaſtici papiſtæ, nec Cardinales, nec noſtri nec ſui ſapiunt: quibus credo nec Iupiter ipſe placeret, ſiue pluat ſiue ſerenus ſit. Iudæ Epiſtolã, & Petri Poſteriorem, & duas Ioannis ſiue Euangeliſtæ ſiue alterius presbyteri ante multos annos veteres reprobaſſe, & tanquã adulterinas cenſuiſſe ſcriptum

Romani non recipiunt Ep. ad Hebr.

In præf. ad T.4. L.3.c.3.

De Iudæ, & Ioannis epiſtolis.

Li.2.ca.3. In vita Ioan.

tum reliquit Eusebius. De Ioannis Epistolis posteri-oribus aliquem scrupulum inijciunt illa verba Hieronymi, Primã illã ab omnib⁹ Ecclesiasticis & eruditis viris probari, reliquas duas Ioannis Presbyteri esse, asseri. Qui etiam de Petri secũda epistola, Eam quæ posterior dicitur οὐκ ἐνδιάθηκον non esse legitimam accepimus: & tamen quia multis visa est vtilis, cum alijs Scripturis studiosè discitur. Alia verò reputat veluti ὁμολογούμενα & ἀναντίρρητα; confessa & probata citrà omnem controuersiam. Quare si aliquem istorum librorum tanquam suspectum habuerunt Lutherani aut Caluiniani: quod tamen nondum nobis satis probarunt: non nunc primum eorum fides in dubium venit: sed olim iam olim dubitauit atque remouit Antiquitas. *Hijs quoque,* inquit, *libellum Hesteris & tria penè capita Danielis annumerant nouissimi Geneuenses, quę quidem Anabaptistæ istorum condiscipuli iampridem damnauerant atque deriserant.* Quæ in Daniele & Estera Hebraicè extant, nemo nostrûm vnquam dubitauit esse genuina & germana Spiritus sancti oracula: at fragmenta & accessiones illæ etiam à veteri Interprete vestro improbari videntur, Cum ita in Antuerpiensi exemplari impressum inuenitur: Hoc nec in Hebræo, nec apud vllum fertur Interpretum, Item, In sola vulgata editione reperimus. Item, quæ sequuntur vsque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt. Erasmus dum in Tomum quartum Hieronymi prę fatur, scripsit Danielem apud Hieronymum eiusdem ordinis haberi, cuius & liber Psalmorum, & tamen ex hijs quæ huius habent titulum, Hieronymum non vereri quædam obelis iugulare, veluti Belum, Draconem, Susannam, hymnumque trium puerorum &c. dein ex primis duobus Esdræ libris vnicum facere, & duos reliquos inter Apocrypha censere, &c. Placet hîc Athanasij supputationem annectere. Cùm numerasset Veteris Instrumenti libros Canonicos viginti duos, literis Hebraicis numero pares: Præter istos, inquit, sunt adhuc alij eiusdem Veteris Instru-

Hester & tria cap. Dan.

Est. ca. 11. 12.

Daniel.

Ath. in D. Scrip. Synop.

strumenti libri non CANONICI, qui Catechumenis tantum leguntur, Sapientia Salomonis, Sapientia Iesu filij Sirach, Esther, Iudith, Tobit. In hac & non in alia sententia sunt Geneucnses siue primi siue nouissimi. At cur obsecro in sua absoluta Canonis enumeratione Esdram præterijt Campianus? an eum dicemus Vetus Testamentum aut castrasse aut delumbasse? Prosequitur Campianus suam Bibliothecam sacram explicare, & tandem vnum argumentum affert, Augustinum testem producit.

CAMPIANVS.

Quantò modestius Augustinus, qui sacrosanctum Catalogum pertexens, non sibi, neque Alphabetum Hebraicum, vt Iudæi, neque priuatum spiritum vt Sectarij, pro regula posuit: sed illum spiritum quo totum corpus Ecclesiæ Christus animat? quæ quidem Ecclesia custos huius depositi, non magistra (quod hæretici cauillantur) thesaurum hunc vniuersum quem Tridentina synodus est amplexa, vetustissimus olim Conciliis publicitus vendicauit.

HVMFREDVS.

Quid ergo, an omnia hæc Origenis, Cypriani, Iosephi, Hieronymi, Eusebij, aliorumque multorum iudicia tanquam Iudæorum Alphabetum, aut tanquam sectariorum deliria vna sententiola tanquam vno atro carbone notabunt & condemnabunt? Scio hæc Campianum ex Melchiore aut Coclæo sumpsisse, qui Augustini catalogum ideo præferunt Hieronymo, quòd is quasi Iudaizare, alter Christianos sequi videatur. Sed inconsideratè & absre patres inter sese committunt. Augustinus ipse Iudæos vocat gentem scriniariam Christianorum quòd fuerunt custodes sacrorum Bibliorum. Pro se & pro nobis respondet Hieronymus ex Origene, de fide Iudæorum: Quod si aliquis dixerit, Hebraicos libros postea à Iudæis esse falsatos: audiat Origenem, quid

Li. 2. de D. Chr. ca. 8.

Ies. 6.

quid in octauo volumine explanationum Esaię huic re-
spondeat quæstiunculæ, quòd nunquam Dominus &
Apostoli, qui cætera crimina arguunt in Scribis & Pha-
risęis, de hoc crimine quod erat maximum reticuissent,
sin post aduentum Saluatoris, &c. Cachinnum tenere
Hie. in præf. in Paralip. nó potero. Quare placet illa Hieronymi grauissima de-
terminatio, Apocrypha nescit Ecclesia. Ad Hebræos i-
gitur reuertendum est, vnde & Dominus loquitur.
Quare obiectio illa contra Iudæos quasi aut aliquos li-
bros Veteris Testamenti omiserint aut amiserint aut
adulterarint, non modò frigida est sed falsissima : qui-
Rom. 3. 9. bus scimus Dei Testamentum, oracula, patres, leges,
omnia concredita. Pergit porrò fabulari, *Vniuersum
illum Thesaurum quem Tridentina Synodus est amplexa, ve-
rustissimis olim Conciliis publicitus ab Ecclesia huius depositi
custode esse vendicatum.* Quod nec verum esse nec ve-
ro simile fatebitur, quisquis Ecclesię patres quos citaui,
aut concilia, aut libros Augustini syncerè legerit. Au-
gustinus egregia cautione nos præmonuit & præmuni-
129. uit in quodam Sermone de Tempore : Si quis aliquas
Scripturas præter eas quas catholica Ecclesia recepit,
vel in autoritate habędas esse crediderit, vel fuerit ve-
neratus, anathema sit. Omnes autem istos libros pro
canonicis à Catholica Ecclesia semper reputatos fuis-
se, sicut decreuit synodus Tridentina, ex Ecclesiæ Ar-
chiuis ostendi quî potest ? aut vbi hoc dixit Augusti-
nus? Nam licet ipse in libro de doctrina Christiana Ca-
nonę Sacræ Scripturæ contexat : tamen ibi suum iudi-
cium profert non Ecclesiæ testimonium : Aliter sonant
hæc, sic putauit Augustinus, & sic statuit Ecclesia, sicut
ex tanta nube testium quos adduxi in Græca & Roma-
na Ecclesia perspicuum est. Deinde fucus est & fraus
in Argumento : Augustinus Iudith, libros Machabæo-
rum, &c. Canonicos esse censuit, ergo omnino & in v-
niuersum canonici sunt, sicut sacræ Scripturæ libri reli-
qui sunt, vt inde Religionis nostræ dogmata tutò & so-
lidè confirmemus. Sic enim Canonicum accipit Tri-
dentina

dentina Synodus, sed non Augustinus: vtpote qui non omnes libros fidei canonem esse voluit: sed quosdam Ecclesiasticos, & vitæ canonem. Quare Amphibologia dictionis & ignoratione sensus & mentis Augustini se & suos decepit Campianus. Sic enim Autore Caietano, Regulares Canonici libri rectè distinguuntur, vt ex Authenticis credendi normam, ex Hagiographis seu Ecclesiasticis viuendi regulam petamus. Alioqui de Machabæorum libris non ita timidè loqueretur ipse Augustinus contra Epistolam Gaudentij, SI SOBRIE LEGANTVR. Sed pergamus, & præcuntem Campianum sequamur. *Li. 2. ca. 23.*

CAMPIANVS.

Idem Augustinus de vna Scripturarum particula speciatim differens, inducere in animum non potest, librum Sapientiæ, qui iam tum, Ecclesiæ calculo, temporum serie, priscorum testimonio, institutione fidelium, vt firmus & Canonicus robur obtinuerat, cuiusquam temeritate vel susurro, extrudi extra Canonem oportere. Quid ille nunc diceret, si viueret in terris, & Luthcros Caluinósque concerneret Opifices Bibliorum, qui sua lima politula & elegantula vetus nouumq; Testamentum rasserint, neque Sapientiam tantùm sed & alia permulta de Canonicorum librorum ordine segregauerint: vt quidquid ex horum officina non prodierit, illud ab omnibus, phrenetico decreto tanquam incultum & horridum conspuatur? *De Prædest. Sanctorum, cap. 14.*

HVMFREDVS.

Phaleras & bullas orationis Campianicæ detrahamus, & singulas partes nudè conspiciendas proponamus. Quæ enim nunc dicuntur, trifariam diuidi possunt; vt sint vel argumentationes quædam ieiunæ, vel Amplificationes turgidæ, vel perbacchationes stomachosæ. Quæ duo posteriora quia sunt vel ex arte Rhe-

quid in octauo volumine explanationum Esaię huic respondeat quæstiunculæ, quòd nunquam Dominus & Apostoli, qui cætera crimina arguunt in Scribis & Phariseis, de hoc crimine quod erat maximum reticuissent, sin post aduentum Saluatoris, &c. Cachinnum tenere nó potero. Quare placet illa Hieronymi grauissima determinatio, Apocrypha nescit Ecclesia. Ad Hebræos igitur reuertendum est, vnde & Dominus loquitur. Quare obiectio illa contra Iudæos quasi aut aliquos libros Veteris Testamenti omiserint aut amiserint aut adulterarint, non modò frigida est sed falsissima : quibus scimus Dei Testamentum, oracula, patres, leges, omnia concredita. Pergit porrò fabulari, *Vniuersum illum Thesaurum quem Tridentina Synodus est amplexa, vetustissimis olim Conciliis publicitus ab Ecclesia huius deposui custode esse vendicatum.* Quod nec verum esse nec vero simile fatebitur, quisquis Ecclesię patres quos citaui, aut concilia, aut libros Augustini syncerè legerit. Augustinus egregia cautione nos præmonuit & præmuniuit in quodam Sermone de Tempore : Si quis aliquas Scripturas præter eas quas catholica Ecclesia recepit, vel in autoritate habẽdas esse crediderit, vel fuerit veneratus, anathema sit. Omnes autem istos libros pro canonicis à Catholica Ecclesia semper reputatos fuisse, sicut decreuit synodus Tridentina, ex Ecclesiæ Archiuis ostendi quî potest ? aut vbi hoc dixit Augustinus? Nam licet ipse in libro de doctrina Christiana Canonẽ Sacræ Scripturæ contexat : tamen ibi suum iudicium profert non Ecclesiæ testimonium : Aliter sonant hæc, sic putauit Augustinus, & sic statuit Ecclesia, sicut ex tanta nube testium quos adduxi in Græca & Romana Ecclesia perspicuum est. Deinde fucus est & fraus in Argumento : Augustinus Iudith, libros Machabæorum, &c. Canonicos esse censuit, ergo omnino & in vniuersum canonici sunt, sicut sacræ Scripturæ libri reliqui sunt, vt inde Religionis nostræ dogmata tutò & solidè confirmemus. Sic enim Canonicum accipit Tri-

Hie. in pref. in Paralip.

Rom. 3. 9.

129.

dentina

dentina Synodus, sed non Augustinus: vtpote qui non omnes libros fidei canonem esse voluit: sed quosdam Ecclesiasticos, & vitæ canonem. Quare Amphibologia dictionis & ignoratione sensus & mentis Augustini se & suos decepit Campianus. Sic enim Autore Caietano, Regulares Canonici libri rectè distinguuntur, vt ex Authenticis credendi normam, ex Hagiographis seu Ecclesiasticis viuendi regulam petamus. Alioqui de Machabæorum libris non ita timidè loqueretur ipse Augustinus contra Epistolam Gaudentij, SI SOBRIE LEGANTVR. Sed pergamus, & præcuntem Campianum sequamur. *Li.2.ca.23.*

CAMPIANVS.

Idem Augustinus de vna Scripturarum particula specialim differens, inducere in animum non potest, librum Sapientiæ, qui iam tum, Ecclesiæ calculo, temporum serie, priscorum testimonio, instinctione fidelium, vt firmus & Canonicus robur obtinuerat, cuiusquam temeritate vel susurro, extrudi extra Canonem oportere. Quid ille nunc diceret, si viueret in terris, & Lutheros Caluinósque concerneres Opifices Bibliorum, qui sua lima politula & elegantula vetus nouumq; Testamentum raserint, neque Sapientiam tantùm sed & alia permulta de Canonicorum librorum ordine segregauerint: vt quidquid ex horum officina non prodierit, illud ab omnibus, phrenetico decreto tanquam incultum & horridum conspuatur? De Prædest. Sanctorum, cap. 14.

HVMFREDVS.

Phaleras & bullas orationis Campianicæ detrahamus, & singulas partes nudè conspiciendas proponamus. Quæ enim nunc dicuntur, trifariam diuidi possunt; vt sint vel argumentationes quædam ieiunæ, vel Amplificationes turgidæ, vel perbacchationes stomachosæ. Quæ duo posteriora quia sunt vel ex arte Rhe-

Rhetoricè colorata, vel ex carne humanitus cholerica prætereamus. Nam qui librum Sapientiæ affirmat & Ecclesiæ calculo, & temporum serie, & priscorum testimonio, & institutione fidelium, firmitatem & Canonicum robur obtinuisse: frigidè amplificat & in lente, vt est in Græco prouerbio, vnguentum profundit. Nam ista omnia, quæ huius extulit & auxit oratio, reipsa verè deprimuntur & concidunt. Perbacchatur stomachosè & contumeliosè in Lutheros, in Caluinos, opifices Bibliorum, sua lima politula, vetus, Nouum Testamentum radentes, permulta de Canonicorum librorum ordine segregantes, omnia quæ ex illorũ officina non prodierint, phrenetico decreto tanquã inculta & horrida conspuentes. Hęc omnia tanquam inanis cerebri exhalationes, tanquam virulenti stomachi eructationes, tanquam hominis furiosi phrenetica somnia, quia re prius confutata sunt, verbis repetere & replicare supersedeo. Venio ad argumentum cuius nullus neruus est, licèt Duræus ex responsione Augustini corroborare nitatur. Quęritur an ille liber Sapientiæ sit consensu Ecclesiæ Catholicæ verè & propriè Canonicus? negatur. Si enim Catholica Ecclesia in hac serie Canonicorum librorum, etiam librum hunc Sapientiæ constituisset, sicut ex verbis Augustini colligit Iesuita, testimonium illud Sapientię quarto (Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius) FRATRES MVLTI DE LIBRO CANONICO adhibitum non negassent: nec sic dubitanter & cautè loquutus fuisset ipse Augustinus, Hęc est tota causa cur dictum est, à QVOCVNQVE sit dictum, Nec in eo loco dicit Augustinus esse Canonicum, sicut Campianus affirmat: sed rectè in Ecclesia à lectoribus recitari, & ab Episcopis vsque ad extremos laicos fideles, pœnitentes, Catechumenos, cum veneratione diuinæ autoritatis audiri: Quod sanè fit in Ecclesia nostra, vt quotannis legatur, & vt ibidem indicauit Augustinus, sic etiam nos censemus alijs Catholicis Patribus diuinorum eloquio-

L. de Prædest. cap. 14.

rum

rum tractatoribus eum librum non postponi sed anteponi oportere, quorum etiam testimonijs acquiescimus, quàm diu nihil nisi quod diuinum est adhibent. Et Epiphanius pro nobis facit, qui à prisca Ecclesia πανάρετον, omnium virtutum librum cognominatum scripsit, qui Officia & præcepta viuendi optimè traderet. *In Ancorato.* Nam quod Concilium Carthaginense quinque Salomonis libros inter Catholicas seu Canonicas numerat, eo sensu accipiendum, sicut ex Caietano distinximus, vt esset norma & Canon viuendi, nõ vt inde fidei capita asseramus. Sic enim patres se in eodẽ Canone exponũt, Hoc etiam fratri & comministro nostro Bonifacio, & alijs earum partium Episcopis pro confirmando isto Canone notum fiat, quandoquidem ista à patribus accepimus in Ecclesia legenda. In quo ista mihi considerate, Papam Bonifacium vocari hîc non summum sacerdotem sed συλλειτουργὸν, ministerij eiusdem socium: nec plus honoris ipsi quàm alijs episcopis deferri, à quibus omnibus volunt hoc suum decretum intelligi & cõfirmari. Deinde etiam hanc constitutionem CANONEM nominari, non tamen Canonicæ Scripturæ æquandum, vnde fidei regula certa & indubitata sumi posset, sed vt in Ecclesia audiant & inde morum suorum formam accipiant. Præterea fieri potest, vt pro tribus libris Salomonis à Concilio probatis, quinque infulciantur. Cuius meæ coniecturæ rationes hasce profero, quia in hoc ipso Canone alium errorem irrepsisse video, Nam vbi Garanza Dominicanus, post duos Esdræ libros ponit, Machabæorum libros duos, Græcum exemplar de Machabæis tacuit, & ad Canonicos Noui Testamenti libros transijt. Quibus addamus, de autore libri Sapientiæ inter Patres certò non constare: nec etiam fuisse ipsi Augustino cognitum. Nam propter dictionis elegantiam quidam Philonis esse putarunt, inter quos est Hieronymus: sic Augustinus in eo libro qui à Campiano citatur, tantum Salomonis tres libros recitat, nam de hoc Sapientiæ libro & Ecclesiastico

Con. Carth. 3.

Caiet. in commẽ. in Hist. vet. Test.

Can. 24.

L. 2. de doct. Chr. ca. 8.

astico sic, Iesus filius Sirach eos scripsisse constantissimè perhibetur. Atque hoc quod hîc constantissimè asseritur, & in Decreta sua pontificij retulerunt, Augustinus parum sibi constans retractauit. In secundo sanè libro de autore libri, quem plures vocant Sapientiam Salomonis, quod etiam ipsum sicut Ecclesiasticum, librum Sirach scripserit, non ita constare, sicut à me dictum est: & postea aliud didici, & omnino probabilius comperi non esse eius libri autorem. Quid alij patres? A Cypriano siue Ruffino Aquilegiensi in enarratione Symboli Ecclesiasticus dicitur. Sciendum tamen est, quòd & alij libri sunt, qui non Canonici sed Ecclesiastici à Maioribus sunt appellati, vt est Sapientia Salomonis, Ecclesiasticus, Tobias, Iudith, & Machabæorum libros, quæ omnia quidem in Ecclesijs legi voluerunt, non tamen proferri ad autoritatem ex hijs fidei confirmandam; quod nostram sententiam enucleatissimè aperuit. Quid Concilia? Adducor certè & alia authoritate Concilij nimirum Laodiceni in quo Patres fuerunt, & hij patres longè aliter Synodicè tradiderunt, quæ oporteat legi, & in autoritatem recipi, hæc sunt ibique ex veteri Testamento solos tres libros Salomonis nominant, Prouerbia, Ecclesiasten, Cantica Canticorum: non Sapientiam, non Ecclesiasticum: nec illos alios quos ab hac prærogatiua Canonicæ Scripturę Ecclesiæ nostræ secreuerunt: quę duo Concilia Loadicenum & Carthaginense sexta generalis Synodus in Trullo rata habuit & confirmauit: ideoq; Canon ille Carthaginensis Concilij à priori Laodiceno corrigẽdus est: aut duo diuersa patres in Trullo confirmarunt: aut si quod prius est purius est, & quod posterius deterius: huic potius sententiæ istorũ patrum Laodicensium qui multos annos antegressi sunt astipulari, illisque Maioribus non istis minoribus auscultare debemus. Longiorem hoc loco me facit Campiani non longitudo tantùm sed odiosa prolixitas qui ex hoc vno loco Augustini triumphat ante victoriam: cùm tamen

Can. 59.

men hæc omnia contra illum faciant, Patres, Concilia, ipse Augustinus se reuocans, & ipsissimus locus eius quem ex libro Prædestinationis Sanctorum adduxit.

CAMPIANVS.

Ad hoc tam dirum & execrabile perfugium qui descenderint, ij certè, licet in ore suorum assectarum volitent, Sacerdotia nundinentur, declamitent in concione, ferrum in Catholicos æquuleum, crucemq́, consciscant, tamen victi, abiecti, squalidi, prostrati sunt: quandoquidem arrepta virgula censoria, velut arbitri sedentes honorarij, diuinas ipsas tabulas, si quæ ad stomachum non fecissent, obliterant. Ecquis est, vel mediocriter institutus, qui talium cuniculos hostium reformidet? qui hostes quamprimum in corona vestra, eruditorum hominum, ad eiusmodi veteratorias artes, tanquam ad familiarem dæmonem currerent non aurium comitio sed strepitu pedum excipientur.

HVMFREDVS.

De squalore, prostratione & abiectione nostrorũ, & de nescio quo diro & execrabili perfugio seu in vmbra de re nihil velitatur. Victíne sunt Patres nostri qui toties vicerunt, aut squalidi sunt, qui toties hîc trophæa reportarunt? & nunc in cœlo stolas candidas gestant, quas nulla Iesuitarũ virulétia denigrabit? aut prostrati sumus nos eorum miselli posteri, qui Dei gratia adhuc erecti stamus, parati in acie toties ab ipsis verbotenus expetita confligere? Atenim quoniam toties nobis desperationem & diffidentiam exprobrant, toties nos victos occlamitant, & nunc Nouus Censuræ Defensor ad certamen iterum prouocat, & multas conditiones vel disputandi vel scribendi vel concionandi, vel domi vel foris, vel cum nostratib⁹ vel cum exteris obtulit: agedũ ea de re dicamus, nostrorũ alacritatẽ, istorũ tergiuersationes aperiamus: maximè quia nuperrimè Duræus, quasi victor proclamat, nullũ puerum imbecillũ aut imbellem

Defensio Protestantium contra crimen diffidentiæ & de Noua prouocatione Defensoris Censuræ.

bellem inueniri, qui noſtra certamina detrectaret: nullam diſputationem vnquam cum Catholicis coram æquis rerum æſtimatoribus inſtitutam, cuius nos poſtea non pœnituerit: Campianum ſolum noſtras conciones cœnaſque ſua diſputatione rariores effeciſſe, vt non facilè denuo huiuſmodi certamen niſi inuiti ſimus ſuſcepturi. Hijs omnibus verè & breuiter reſpondendum. De Campiani infœlici prœlio aliàs dictum eſt. Superiora certamina replicemus.

A quibus obſecro & quãdo religio noſtra profligari, bona cauſa noſtra opprimi, veritas noſtra vinci potuit? aut quãdo nos prouocati ab aduerſarijs ad liberã Synodum aut diſputationẽ, tanquã cauſæ diffiſi, aut tanquã deſperatione abſorpti ceſſimus, aut ſubterfugimus, aut terga dedimus? aut congreſſi in cõflictu proſtrati iacuimus? Cõbuſt⁹ nõ confutatus à vobis eſt Ioãnes Huſſius in Concilio Cõſtantienſi, crematus, nõ proſtratus eſt à vobis Hiero. Pragenſis vt pòſt dicemus cõmodius. Neq; vnquã à vobis eſt diſputando victus Martinus Lutherus cui hoc deſperationis crimen intentatur, quem ſummũ ducem noſtrum vocat Dureus, ſed ad arma ferenda pro Chriſti Euangelio ſemper animoſus proſilijt: cuius illa vox & ſymbolum omni laude & prædicatione digniſſimum circumfertur, cùm iam Wormatiam ingrederetur: Non moriar ſed viuam, & narrabo opera Domini. Cumque amici aliquot ſuaderent, ne ſe periculo exponeret, quod fidem ſæpe fefelliſſent, & nunc datam non liberarent: omnibus auditis & expenſis, reſpondit, ſe vrbem ingreſſurum in nomine Domini Ieſu Chriſti, etiamſi tot ſciret diabolos ſibi oppoſitos, quot in omnibus totius vrbis tectis eſſent tegulæ. Pòſt coram Cæſare totoque imperio actum eſt: Lutherus bona cum venia Caroli dimiſſus. Quæ res ſic angebat Pontificios, vt non dubitarit Surius in hæc verba erumpere: Vtinam pijſſimus princeps ab hac ſententia non fuiſſet deductus etiam Catholicorum Dynaſtarum precibus qui putabant mitius agendum cum Luthero: vnde hanc ſuam

Ioan. Huſ.

Conſtantia M. Lutheri.

Ex actis Lutheri Wormatiæ.

Li. 1.

suam barbaram censuram apponit, Non est crudelitas sæuire in membrum putidum. Sic isti nobiscum disputarent, nisi Dominus corda regum velut riuos aquarum, quocunque vellet clementer & potenter inflecteret.

Idem primò accersitus à Leone Decimo Romam, & postea à Caietano Augustam vsque euocatus fide publica, itineri statim se dat, venit, conuenit, petit disputationem, Caietanus minatur pœnas à Leone constitutas, nisi reuocet: Lutherus denuo petit, vt libera disceptatione decernatur, victus nullam mulctam, nullum exilium recusat: Caietano verò reuocationem mandante, disputationem abnuente, abijt. In conuentu Norimbergensi adest ab Adriano sexto Cheregatus: num vt amicè cum principibus Germaniæ conferat, aut cum doctis manus conferat? Nihil minus. Extat legationis formula, illa iudicet: De qua præfatus D. Lutherus timidos istos disputatores egregiè & graphicè depingit, illos mendaciter & fraudulenter omnia agere, omnes vmbras reformidare, nunc Curiam, nunc Ecclesiam, nunc Concilium indicere, rursum reuocare, Ac nisi, inquit, fœlicem hunc cursum Euangelij & dexterrimum veritatis ortum per seditionem Muntzeri & sectas aduersariorum Diabolus impediuisset, victa fuisset tunc Papalis fiducia: & superbia ista Iordanis, quæ se sub nomine Christi & Ecclesiæ venditat, iamdudum corruisset. Idem de Philippi Melanchthonis fortitudine & prudentia testificatus est Ioannes Sturmius, semper eum dum viueret liberum Concilium desiderasse, Scripturæ & Antiquitatis testimonia ad id comportanda existimasse. *Phil. Melanct. In Antip.*

Quæ autem aduersariorum timiditas & diffidentia, qui pauor & squalor, agedum ipsorum confessiones, acta, scripta, rerum ipsarum exitus declarent. Confitetur Roiardus Protestantes (hæreticos vocat) disputationibus & scriptis plurimorum superare potuisse: eos tamen non desinere suum pestiferum in- *Papistarum fuga & timiditas.*

Arist. inueteratum esse morbum, omnes mutationes periculosas esse, Qui nimis emungit, elicit sanguinem: sic isti Scripturas & omnes omnium sententias ad defensionem suæ cessationis torquent. Nos verò omnino auersamur: & cum Thoma Aquinate, nec in hac nec in vlla Ecclesia ferendam Simoniam decernimus. Sic enim ille dicitur Lotharingiæ Ducissæ percontanti, Licerétne officia vendere, respondisse, non expedire: si pauperes, qui magis sunt idonei, non posse: si diuites & ambitiosi, prædæ auidos esse & opprimere subditos: si diuites boni, non egere, nec curare: bonos ergo etiam renitentes esse eligendos. Optamus scoria omni absterſa,, hoc argentum purum restitui, ne domus orationis & Templum Dei, fiat latronum & mercatorum spelunca, nec boum vel asinorum latibulum. Ex hijs omnibus liquet nostros hactenus nec esse Manichæorum aut Ebionitarum successores, nec Anabaptistarum condiscipulos, nec conspuere quicquid sacrum est, nec virgula censoria diuinas Tabulas obliterare, sed ipsosmet ad veteratorias hasce artes tanquam ad familiarem Dæmonem currere: itaque ipsos debere & cuniculos Satanæ & Dei iudicia perhorrescere: alioqui nisi in se descenderint, nisi conuersi ad Dominum fuerint, non modò aurium conuitio & pedum strepitu excipientur: verùm etiam tanquam proditores veritatis, tanquam rei & sui & Christianorum sanguinis æternos cruciatus perpetientur.

Aquinatis prudens responsum.

Campianus.

Quærerem ab illis, verbi gratia, quo iure corpus Biblicum detruncent atque diripiant? Respondent, non se veras Scripturas excindere, sed excernere suppositiitias: quo iudice? Spiritu Sancto. Hoc enim responsum à Caluino præscribitur, vt Ecclesiæ iudicium, quo spiritus examinantur, subterfugiat. Cur igitur alias alij lancinatis, cùm omnes eodem spiritu gloriemini? Caluinianorum spiritus recipit sex Epistolas.

Inst. l. 1. ca. 7.

stolas, quæ spiritui non placent Lutherano: freti tamen vterque sancto spiritu.

HVMFREDVS.

Quærit de iure facti: quo iure corpus Biblicum scilicet, sic detruncent atque diripiant: fingitque nos respondere, non à nobis excindi veras Scripturas, sed excerni suppositicias. Sed quo Iudice? Spiritu. Resperſit enim homo salsus omnia sua Sarcasmis, Subiectionibus, Sermocinationibus, ipseque sibi fingens omnia, interrogat & Echo resonat sibique respondet, quasi aliquis è scena Roscius totam ipse agens fabulam. Excernimus suppositicia? Quid ni? quoniam Canonica ab alijs Apocryphis prima & pura antiquitas semper distinguenda existimauit. *Spiritu duce & doctore Caluiniani sex Epistolas receperunt? hoc non placet spiritui Lutherano?* De hac re iam dictum est: nec opus erat eadem ad nauseam vsque Campiano repetere. Fac eos de vna Scripturæ particula non eodem modo sensisse. Dissensit alicubi à Luthero Caluinus; sic patres Augustinus & Hieronymus in libro Sapientiæ: & Concilia, Laodicenum & Tridentinum, Hebræi & Christiani, & antiqui & recentes in hoc librorum Canonicorum examine potuerunt dissentire, & in aliquot variarunt. Nec tamen inuentus est audax aliquis Censor, qui propter censuras, horum spiritus damnaret: aut Spiritum Sanctum ab hac dijudicandi potestate & dignitate auderet deturbare. Quid enim fieri in re tanta potest sine gubernaculo & ductu Sancti Spiritus? aut vt ego credam, Scripturas esse diuinas vel esse à Deo traditas tanquam fidei meæ principia, vel ad salutem meam Dei esse potentiam? Spiritualis omnia dijudicat, & eum à tribunali suo deijciet Campianus? An hîc errauit Caluinus, qui spiritum sanctum Iudicem & arbitrum constituit honorarium, an potius Campianus qui spiritus sancti iudicium subterfugit? Si spiritus sanctus

Iudex Scripturæ Canonicæ quis?

Spiritus sancti. à Camp. derisus, solus est magister noster.

ctus perducit nos in omnem veritatem, cur non etiam nos hanc docet veritatem? Ecclesia iudex est? Ita placuit Campiano qui hoc mutuò accepit à suis Doctorculis. Atqui hæc vera est causa omnium errorum dum non limpidos fontes, non puras scaturigines adeunt, sed in lutosas lacunas se immergunt homines cæci, vnde non aquas sed limum hauriunt. Ad Ecclesiam ergo est hæc quæstio referenda? & eius decretum Lydius lapis erit ad explorandum qui liber Canonicus

l.2.c.7. sit? Sic Melchior. At quæ Ecclesia? Non Catholica, sed tota Ecclesia erit Papa, vnus homuncio. Sic enim idem, Ad summum Pontificem pertinet definire, quinam liber sit Canonicus. Ergo iam nec Spiritus iudicium feret, nec Ecclesia, sed Romanus Pontifex, qui vt in scrinio pectoris sui habet omnia: sic tanquam Palæmon dicet, Hoc scriptum est: vel ceu Aristarchus notabit, Hoc non est scriptum: nec erit Scriptura: At quo dictante? Spiritu malo. Annon enim Ecclesia Apostolica nobis omnes scripturas iamdudum commendauit?

Euseb.l.2.c.15. quo doctore? annon Spiritu sancto? Annon Marci Euangelium inspexit Petrus, & approbauit? quo magistro? annon eodem spiritu? Annon eodem modo de reliquis omnibus memorat historia Ecclesiastica, illis viuentibus totum Canonem confectum fuisse? quo suggerente? annon Spiritu, qui in ore eorum locutus est? Non erat sic vel excludendus vel deridendus vel blasphemandus in pijs hominibus Spiritus Sanctus, qui vt

1.Cor.12. omnia bona Charismata operatur & efficit in omnibus, sic dat pijs & sapientibus hunc Spiritum discretionis, sine quo nec Dominum Iesum nominare multo minus Iesu Euangelium recipere & credere possumus: Absq; eo Apostolorum Epistolæ erunt nobis velut Apollinis responsa aut Amphyctionum aut Radamãthi Scita, imò certè Æsopi fabulæ: & Christus minus sapiet nobis quàm Virgilius, aut Hortensius: quomodo sui non spirat amaracus, & Augustino Manichæo placebat Virgilius, vt ipse ait, Flebam Didonem, Paulus non

Aug.l.conf.1. c.13. l.8.c.12.

placc-

placebat, donec vocem audiret Spiritusſancti, TOLLE, LEGE. Vaniſſima eſt omnis hæc Campiani excurſio, & de Scripturæ ſacræ autoritate & de iudice ſancto Spiritu. An enim vt nobis conſtet de Scripturis, hodie Romam eundum, vt petatur oraculum ex Tripode carnis, id eſt Pontificis, & non potius ex adyto Spiritusſancti? Pontifex caro eſt, iudicium hoc ſpirituale eſt. Pontifex vt homo diuinitus ſemper non loquitur, ſed iudicat humanitus, & quæ ſignanda erant ſtellis, ſolet obelis iugulare, & quid ille de tota Scriptura iudicet, fortaſſis pòſt audiemus. Nobis Dei beneficio hoc inſpiratum & animis intimis impreſſum eſt, de principijs noſtris nec diſputare nec dubitare oportere: multo minus negare aut cõtradicere: ſic informati ſumus & condocefacti à Spiritu & etiam à patribus. Dixit ille philoſophus, Aduerſus negantem principia non eſt diſputandum. Dixit Baſilius Magnus, Neceſſe eſt omnium diſciplinarum principia indiſcuſſa eſſe & conceſſa. *Sup. pſal. 115.*
Nam ſi in primis refractarij ſimus, via & ordine progredi ad finem non poſſumus. Hoc etiam ipſum, inquit, ab ipſis externis diſcere potes. Si enim non conceſſeris prima principia Geometriæ, impoſſibile eſt ipſum, id » quod conſequens eſt concludere. Ita in Arithmetica, » medicina, & alia quacunque profeſſione, in quibus non » tam vult à nobis propoſitorum demonſtrationes inqui- » ri, quàm credi principijs &c. Sic etiam Theologiæ my- » ſterium aſſenſum ex fide citra examinationem requirit. Cauſa huius noſtræ obſignationis & πληροφορίας eſt Spiritus Sanctus. Non tamen vt Campianus putat, iactamus Spiritum ſanctum: Hoc Montanus fecit, hoc Pontificij faciunt, qui Spiritum Sanctum omnium ſuorum Conciliorum, id eſt, conſpirationum præſidem & aſſeſſorem conſtituunt, cùm tamen in eorum concilijs non ſemper venit Spiritusſanctus, nec columba mitis, ſed bubo feralis deſcendit. *In Con. Rom.* Nos vt hæc fides noſtra & de Scripturarum autoritate certa perſuaſio confirmetur, iterum atque iterum Dei & ſpiritusſancti

auxi-

auxilium & lumen desideramus & numen imploramus. Nec enim solem coruscantem sine luce oculi videre, nec auram resonantem sine aere aures sentire, nec homo Deum sine Deo & sine Spiritu sancto potest cognoscere, qui discretor est spirituum, veritatis, salutis arra, homines ex hœdis oues, ex vrsis agnos, ita ex imperitis & obesis, sapientes & emunctos efficiens. Atque hic Spiritus multis mirisque modis alia alijs suggerit, & prout vult suam cuique mensuram distribuit, vt aliqua sit in hisce rebus iudiciorum varietas, idem tamen scopus & meta vna omnium, Dei gloria. Bonauenturæ illud non aspernandum est: Vna manus est, & per digitos fit distinctio, sic per vnum spiritum fit distinctio donorum. Quando nostri Scripturis omnem honorem tribuunt, ex Scripturis & discere & docere sua omnia volunt: hic spiritus veritatis est: quando Pontificij earum authoritati derogant, quando more hæreticorum (de quibus Irenæus) Cùm ex Scripturis arguuntur in accusationem conuertuntur ipsarum Scripturarum, quando à doctrina Spiritus & à fonte ad reuelationes carnis & ad cisternas diuertunt, tum hoc non esse ex Spiritusancto, sed ex spiritu prophano manifestum est. Cyrillus ait, Pontifex illa doceat, quæ ipse à Deo didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus docet. Ignatius ait, Spiritum sanctum non sua propria loqui, sed ea quæ sunt Christi, & ex Domino referre omnia: Erroris autem Spiritum seipsum prædicare, suas prophetias dicere, αὐτάρεσκον εἶναι sibi ipsi egregie placere, seductorem, superbum, subdolum, ambitiosum, decantatorem, nugatorem, dicacem. Vtinam hæc recogitarent aduersarij, qui malo genio correpti, Spiritum sanctum eiusque dona subsannant. Vtinam legati Pontificij qui pro plumbo argentum, pro membrana sua aurum nostrum asportarunt, in doctrina veritatis Spiritussancti regulam sibi proponerent, & Scripturas maiore in pretio haberent, & eodem spiritu ambularent, sicut nostri patres, qui Euangelij ra-

Luc. 11.

L. 3. c. 2.

In Leuit. l. 6.

In Ep. ad Eph.

radijs Ecclesiam Dei hisce temporibus postremis collustrarunt: sicut Paulus Titum & suos legatos testimonio suo ornauit. 2.Cor.12. Nonne eodem spiritu incessimus? nonne eisdem vestigijs? An verò idem sit Religiosorum istorum spiritus, an inter tot monachos loripedes, nudipedes, Reales, nominales, funigeros, restiferos, Ioānitas, Iacobitas, Iesuitas, qui spiritus magnitudine, linguarum multitudine, artium subtilitate cæteros omnes superare se imaginantur, vna anima fuerit, an doctrina vnius spiritus regnarit, iudicent Lectores, iudicate vos ornatissimi Academici, & iudicet antiquus ille scriptor, qui tales sic descripsit, Teterrimum Chaos ortum est in Ecclesia moderna per nostros Pharisæos, inter quos non modica est diuersitas in iam dictis: sed vnus nititur melior esse alio, sanctior, approbabilior. Minores fratres se sanctitate præferunt & iustitia: prædicatores scientia & doctrina. Augustinenses, Carmelitæ, Antonitæ, Benedictinenses, Bernarditæ, & omnes alij sibi mutuò contrariantur, obloquuntur, & persæpe persequuntur. In quibus vera animorum diuersitas, non vnitas inuenitur: Inde surgunt tot scandala, &c. Annon hic Campiani verbis insultare licet, Cur igitur alij alios lancinatis, cùm omnes eodem Spiritu gloriemini? *In Antilogia Papæ f. 705.*

CAMPIANVS.

Anabaptistæ historiam Iobi fabulam appellant, tragicis & comicis legibus intermixtam. Quî sciunt? Spiritu docente. *Xist. Sen. l. 7.*

HVMFREDVS.

Iobi librum sacrum atque authenticum, & patientiæ nostræ illustre exemplar, & prouidentiæ diuinæ egregium documentum esse agnoscimus: de tempore quo fuit, multa à multis afferuntur, de Autore libri nemo nostrûm ambigit, cuius scimus in Veteri Testa- *Liber Iob.*

Ezech.14. *Iac.5.* Testamento apud Ezechielem, & in Nouo apud Iacobum factam esse mentionem quem Dominus suo testimonio commendat, in quo libro singula verba, plena esse sensibus indicauit Hieronymus, quibus testibus quis fidem non adhiberet? Quod de Anabaptista oblaterat, à nobis alieniſſimum est, nec noster est, quisquis Anabaptista est: Lutherus, Zuinglius, Caluinus, Bullingerus, Simlerus, & alij doctiſſimi homines nostri illorum omnes Enthusiasticas & spirituales nequitias publicis literarum monumentis diligentius & acrius quàm Romaniſtæ traduxerunt. Nunquámne desinent aliena nobis in os & coram & palam opprobrare, & aliorum scelera pœnis nostris expiare, & in nomine Anabaptiſtarum nomen Christianorum odiosius facere? Ex Sixto Senési quod obijcitur, id fortaſſis ex Nicolao Sandero desumptum est. Sixtus ex ordine prædicatorum in Bibliothecæ Sanctæ libro non septimo vt Campianus citauit, sed in octauo, hæresin esse dixit Anabaptiſtarum, qui historiam Iob putarunt esse confictam, & Tragicomœdiam Hebræorum appellarũt: nullum tamen autorem, nullum Anabaptiſtam nominat, tantùm opiniatur hunc errorem petitum esse ex libris Talmudicis. Certum est ante natos Anabaptiſtas, extitiſſe alios, etiam Iudæos non incelebres, qui iudicarunt talem Iobum nunquam creatum, sed in Scriptura proponi velut exemplum seu parabolam, humanæ vitę & nostrarum calamitatum expreſſam imaginem. Nec tamen iſti dicunt esse fabulam, sic & nos qui Iobum in humanis fuiſſe credimus, existimare possumus Iobi librum Tragicomœdiam esse, quasi humanæ conditionis & pij hominis speculum, cui post varias & tragicas tentationes, post cædes filiorum & filiarum (nam hanc nominis huius causam refert Sixtus,) Dominus concedit lætum exitum & comicam Cataſtrophen. Qui dicit, illam sacram historiam esse fabulam, ipse magnus est fabulator & fatuus. Sed hoc in nostros qua ratione quadrat? qui intelligunt fictum esse non

Sixtus in Bibl. l.8 Hær.10.

esse,

posse, vbi nomen, mores, patria, conditio viri, vxor, amici, dicta, dialogismi, facta ob oculos ponuntur, qui etiam in eum librũ amplissimas vel Homilias, vel Commentarios ediderunt?

CAMPIANVS.

Castalio, mysticum illud Salomonis Canticum, quod, vt Paradisum animæ, vt manna reconditum, vt opiparas in Christo Delicias Catholici admirantur, nihilo pluris, quàm cantilenam de amicula, & cum Pedisequis aulæ colloquium amatorium, venereus furcifer æstimauit. *Præf. in Cant.*

HVMFREDVS.

QVAMVIS ego Castalionis patronus nec esse volo, nec possum, nec debeo: tamen quo propius hominis mores, eruditionem, & multas & castas ad probitatem & ad externam sanctimoniam exhortationes Basileæ noueram, eò magis adducor, vt quod est piè ab illo scriptum, hoc esse credam à Campiano malitiosè depranatum. Illáne ô Iesuita, veneri furciferi oratio est, Dicet aliquis, Ergóne indulgebo voluptati? Profectò, inquit, Salomon, siquidem huius vitæ friuolo bono frui velis. Ita statim ne qua pateat ad licentiam fenestella, antecurrit, & omnes aditus præcludit. Si in Cantico hoc paradisum animæ, si Manna reconditum, si opiparas in Christo delicias Catholici animaduerterunt: id totum vidit & expressit hic Castalio, Esse Seruatoris & Ecclesiæ colloquium, Salomonem esse Christi imaginem, Seruatoris in Ecclesiam studium hic repræsentari: Ecclesiæ formam esse mirificam, Eam esse vnicam, per Christum doctam & sustentatam, fructus ferre vberiores: breuiter omnia exponit de Ecclesiæ pulchritudine. Verba illa, Dilectus, Lilium, Vnica, Columba, amica, sunt in ipso contexu, quæ *Castalio de Cant. Salom.* *In Ecclesiasten.* *In arg. Cant. Cant. c. 7. 8.*

mysticè interpretatur. Sed hanc nunc video scholæ Iesuiticæ esse licentiam, calumniari, dicere quæ libet, maledicere, viuis & mortuis iniuriam facere. Nam quod ex Præfatione aut argumento Castalionis in Cantica citat Campianus: Canticum hoc Salomonis nihil aliud esse quàm cantilenam de amicula, & cum pedissequis Aulæ colloquium amatorium, quantum ego videre potui hactenus, insigne est mendacium. Quanquam vt verum fatear, tale quiddam ei à Ministris Ecclesiæ Geneuensis obiectum est, non ex aliquo scripto quod edidit, sed ex sermone quodam familiari quem tum habuit, non quòd ipse ita sentiret, nam aliter & ipsius versio & verba & Annotationes testantur (quomodo enim expungi voluit quæ ipse sic non semel euulgauit?) sed quod homo nimis timidus & ineptè cautus hominum imbecillitati qui fortasse possent impingere sic consuleret. Illa sanè admonitio non potest esse intempestiua, siue ea Castalio siue alius vtatur, vt cum iudicio & cautè & castè legantur Cantica: ne quæ sunt figuratè ad Iesu Christi sponsi & Ecclesiæ sponsæ spirituale coniugium designandum proposita, carnaliter & crassè accipiantur. Quod in hoc canticorum libro contra Castalionem obseruarunt Pontificij, id si etiam ad se trahere & ad Sacramentum Eucharistiæ, & ad alia Religionis suę dogmata transferre vellent, vt spiritualem nucleum ex literæ cortice eruerent: & nos minus hodie laboraremus, & Cœnæ Dominicæ controuersia magis spiritualiter tractaretur, & ipsi in tot absurda & syrtes non inciderent. Hieronymus istam adhibuit cautionem ad Lætam, de institutione filiæ: vt sine periculo discat Cantica Canticorũ, ne si in exordio legerit, sub carnalibus verbis spiritualium nuptiarum Epithalamium non intelligens, vulneretur. Caueat omnia Apocrypha: & si quando ea non ad dogmatum veritatem, sed ad signorum reuerentiam legere voluerit, sciat non eorum esse quorum titulis prænotantur. Notauit hoc Gregorius

Th. Beza in vita Caluini.

Hieronymi & Patrum cautiones de Canticis Salomonis.

gorius, Nominantur hîc oscula, vbera, genæ, fæmora: vbi non irridenda est sacra descriptio, sed consideranda misericordia Dei: in hoc etiam amplior, quia dum membra corporis nominat, sic ad amorem suum nos vocat. Notemus quidem quàm mirabiliter, quàm misericorditer nobiscum operatur, qui vt nos ad amplexus sacri amoris accendat, vsque ad turpis amoris nostri verba se etiam inclinat. Præcauit hoc & annotauit ante illos Origenes: hoc Epithalamium non esse puerili ætati admodum accommodum. Si verò aliquis, inquit, accesserit, qui secundum carnem tantummodo vir est: huic tali non parum ex hac Scriptura discriminis periculique nascetur, &c. Ergo moneo & consilium do omni qui nondum carnis & sanguinis molestijs caret, neque ab affectu naturæ materialis abscedit: vt à lectione libelli huius, eorumque quæ in eo dicentur, penitus temperet. Aiunt enim obseruari etiam apud Hebræos quod nisi quis ad ætatem perfectam maturamque peruenerit, libellum hunc ne quidem in manibus tenere permittatur. Ita monuit & Athanasius, Conuenit, vt qui intelligétes sunt in toto hoc libro allegoricè versentur, ne propter imperitorum insciti̅, quę dicuntur contemptui exponantur. Et illud ex eodem addendum est, Cantica Salomonis ex illis libris esse, quibus contradicitur & à nonnullis reclamatur. Ex quibus efficitur ex scripto Castalionis nuptiale Christi & Ecclesiæ carmen piè & pudicè colligi: si quid dixit aut suasit non esse inconsideratè legendum passim à quibuslibet: in eo non erat furcifer venereus non magis quàm Iudæi, quàm Origenes, quàm Athanasius, quàm Hieronymus, quàm Papa Gregorius.

In Prolog. in Cant.

Athan. in Synopsi diuinæ Script.

Ibid.

CAMPIANVS.

In Apocalypsi Ioannis, cuius omnes apices excelsum aliquid & magnificum sonare confirmat Hieronymus, tamen Lutherus

Ep. ad Paul. Præf. in Apoc.

& Brentius & Kemnisius quiddam nescio quid, difficiles Aristarchi desiderant, eò scilicet propendentes vt exauctorentur, quem percontati? spiritum.

Humfredus.

Apocal. Ioan.

De Apocalypsi Ioannis dicimus cum Hieronymo ad Paulinum Presbyterum, tot habere Sacramenta quot verba, & in verbis singulis multiplices latere intelligentias. Lutherus, Brentius, Kemnisius exauctorare studuerunt. Iterum redeundum est ad consecutionem argumenti quam diximus planè esse nullam. Non enim vna hirundo facit ver, nec duo vel tres Germani præiudicant vniuersę Ecclesiæ, aut nobis qui Apocalypsin Ioannis Canonicis Scripturis accensemus. Quare deberent Angloleſuitæ nostrę se Ecclesiæ adiungere, quæ omnes istos libros & legit semper & probauit. Cæterùm quia de Antecedenti propositione nunc agitur: eam falsam esse constat. Quis enim nescit ex eo libro multas & magnas autoritates nostros afferre contra Romanam Babylonem? Et Kemnisius diligentissimus & doctissimus scriptor tantum abest vt Apocalypsim Ioannis exauctoraret, vt ex illo Autore Eccium, Pighium, Andradium, traditionum non Scriptarum patronos vanitatis & impudentiæ coarguerit: quia cùm isti garriant Apostolis officium prędicandi non autem scribendi Euangelij delegatum, Ioannes Apocalypticus contrà dicit se accepisse mandatum à Christo, vt quæ viderat & audierat scriberet Ecclesijs: citatque ex Eusebio autoritatem Irenæi & Origenis, qui eum librum Ioanni Apostolo attribuerunt. Illud tamen sciendum est, eximios hosce viros potuisse hac de re inquirere, & antiquos etiam aliquot scriptores, reuera dubitasse, ad quemnam parentem referenda esset hæc Reuelatio. Id ostendit Eusebius ex Commentarijs Dionysij cuiusdam: fuisse quosdam antecessores qui omnia reiecerunt, & in illa obscu-

Kemnisius.

L. 5. c 8.

L. 6. c. 25.

L. 7. c. 25.

rum

rum quiddam inuenerunt: se tamen reprobare non audere, obscuritatem admirari, & in quibus capitibus non intelligit, ibi suspicari arcanam quandam rerum futurarum expectationem contineri. Et eam multis de causis à Græcis non receptam Erasmus in Hieronymum autor est. Sed & hoc Campianum ex Surio Carthusiano contra Lutherum compilasse video. Quia verò in solum Lutherum incurrunt, age quid Catholicus Canus hæc de re censeat, audiamus. Tempore Hieronymi dubitare Catholico licuit, an Apocalypsis Ioānis sacra & Canonica esset. Cur hoc Cano dicere liceat, & Luthero, aut Brentio non liceat idé annotare, aut cur Hieronymi ætate licita sit dubitatio, & hodie sit illicita, aut cur Lutherus & Kemnisius difficiles Aristarchi sint, & non etiam Melchior, equidem augurari non possum, nec aliquam causam excogitare idoneam. Nam illud video omnem de Scripturarum Canone censuram fuisse penes Apostolos & illam primæuam Ecclesiam. Quod etiam Gerson Cancellarius Parisiensis annotauit, maiorem fuisse hac in re primitiuæ Ecclesiæ autoritatem quàm nunc sit, nec esse in potestate vel Papæ vel Concilij vel Ecclesiæ, aliquid in hijs quæ ab Euangelistis & Apostolis constituta & ordinata sunt immutare.

Tom. 4. in præf. L. rerum gest.

De vita spirituali lect. 2. corall. 7.

CAMPIANVS.

Quatuor Euangelia feruore præpostero Lutherus inter se cõmittit, & tribus prioribus epistolis Epistolas Pauli longè præferens, vnicum de inceps Euangelium Ioannis, pulchrum, verum, præcipuum decernit esse nominandum, quippe qui, quod in ipso fuit, libenter etiam Apostolos suarum vixarum socios adscripsisset. quo doctore? Spiritu. Quin etiam iste fraterculus non dubitauit Euangelium Lucæ petulanti stylo perstringere, quòd in eo crebrius bona nobis virtutum opera

Præf. in N. Testament.

Ser. de Phar. & Pub.

commendentur. quem interrogauit? spiritum.

HVMFREDVS.

Quoties Lutherum ab omnibus Pontificijs nominari & peti cogito: toties illud mihi occurit, etiam Hectori mortuo omnes posse & audere insultare: quem nec Leo decimus, multo minus posteri lepores aut damæ potuerunt territare. Obijcitur quatuor Euangelia per Lutherum inter se committi: & Pauli Epistolas tribus Euangelistis longè prætulit Lutherus: & vnicum Ioannis Euangelium pulchrum, verum, præcipuum decernit esse nominandum? Hoc enim iterum obijcit Doctori Hanmero & M. Charco Defensor Censuræ, De Paulo mox: nunc de vnico Ioannis Euangelio. Lutherus quod aliquando ab alijs dictum est, dixit, Euangelistas esse quatuor, tres priores humanitatem Christi & miracula & facta potissimum, Ioanné diuinitatem & conciones præcipuè tractasse, omnes suum pensum ad procurationem & complementum nostræ salutis absoluisse: Hęc commissura & collatio omni vitio caret, imò omni prædicatione est dignissima. Hijs verbis Lutherus suam explicauit mentem, Omnium supremum quidem est hoc Euangelium, in illo, IN PRINCIPIO erat verbum. Similiter loquitur de hoc Euangelio Chrysostomus, Hoc sermone in PRINCIPIO erat verbum Christo, associatam & agglutinatã fuisse nostrã quondam infidelem Britanniam. Idemq; Lutherus declarat propter Cerinthum coactum fuisse Ioannem scribere, qui Christo diuinitatem ademit. De Alogis habet Epiphanius, qui Euangelium Ioannis vel Apocalypsim negarunt. Si Lutherus istis hæreticis se opponit, si Iesum verbum Patris æternum fortiter defendit, & propterea Ioannem prædicat, & hoc solum nomine præfert, nemo prudens, nisi qui nodum in scirpo quærit, stomachari aut offendi poterit. Tanti certè fecit omnes Euangelistas, vt quod peruetustum &

per-

Lutherus, De 4. Euangelijs, & de vno Euangelio.

Ioannis Euangelium.

Fol. 55.

In postill. Maior.

Hom. 51.

Britanniæ conuersio ex verbi prædicatione.

peruulgatum est, à Typographo suis coloribus & nominibus vnumquemq, eorum voluerit delineari, Matthæum quidem Hominis, Marcum Arietis, Lucam Vituli, Ioannis Aquilæ specie exprimi. Vnicum autem esse Euangelistam nusquam dicere voluit: vnum esse Euangelium semper affirmare debuit: nec vnquam aliter locuti sunt homines Dei, aut Iesu veri discipuli. Nam quod Hosius Euangelia alia quatuor multiplicauit & κακαγγέλια vocat Lutheri, Zuinglij, Munceri, Suenckfeldij: scomma est ex spiritu Papistico. Paulus quoque ipse, non esse aliud asseuerat, id est vnum. Hic, rogo vos, Charissimi fratres, vt cauillationes istas velitis attendere, quæ nunc primum natæ non sunt; à Marcionistis prognatæ sunt, qui iam olim in Paulo reprehenderunt, quod nostri post tot secula vix tandem in Luthero viderunt. Prodit errorem hunc Chrysostomus, Arripuerunt enim, inquit, quæ dicta sunt hîc, ac dicebant: Ecce Paulus etiam ipse dixit, non esse aliud Euangelium. Neque enim hij recipiunt omnes Euangelistas, sed vnum duntaxat: & ea respondet esse ridicula, & affirmat etiamsi decies mille sint Euangelistæ, qui scribant Euangelia, dummodo eadem scribant, non esse contraria, sed multa illa vnicum esse Euangelium, neque quicquam obstare scribentium multitudinem quo minus vnum sit Euangelium. Ex quo hanc conclusionem conficit, vnde dilucidum est quatuor Euangelia vnum esse Euangelium. De vno Euangelio hactenus.

Scomma Hosianum.

Gal. 1.

Ca. 1.

Paulus præfertur, tribus Euangelistis reliquis? Nullúsne erit finis cauillandi? Si Paulus organum Dei ad hoc electus Euangelij doctrinam illustret, & Euangelicam solius fidei iustitiam ex professo tractet vberius, nemo subinuidus Luthero detrahat, quandoquidem hoc Paulus ipse sibi sumit & suum Euangelium appellitat, & ad hoc Euangelium Dei segregatum se testatur, & suo iure hoc sibi quadammodo vendicat. An istiusmodi inter Sanctos collationes ferre non pos-

Pauli Epistolæ.

sunt autes Iesuiticæ? Nunquámne apud Patres legerunt? In Origene eandem ferè vidissent comparationem, quando propter hoc Euangelij mysterium Petro Apostolorum vertici Ioannem videtur præferre. O beate Ioannes, non immerito vocaris Ioannes, &c. Cui enim Theologorum donatum est, quod tibi donatum est? abdita videlicet summi boni penetrare mysteria, &c. Petrus quidem Christum Dominum & hominem iam factum temporibus cognoscens & dicens, Tu es Christus filius Dei viui, altissimè volauit, sed Ioannes altius illo, qui eundem Christum Dominum, de Deo ante omnia tempora genitum intellexit, dicens, In principio, &c. Sic videtur præferre Paulo hac in re, qui tamen in tertium cœlum raptus est: non præferens Apostolum Apostolo, Non enim inquit, nunc considerauus Apostolicarum personarum dignitatem, sed inuestigamus pulcherrimam diuinorum mysteriorum differentiam. Idemque putat Paulum fuisse mysteriorum Dei capaciorem Timotheo. Nunc cauillatio quæ affertur inspiciatur: Lutherus ait, Paulum copiosius tradidisse nobis dogma Iustificationis, Euangelij, gratiæ, quàm tres Euangelistæ, quorum institutum aliud erat, ortum, vitam, Acta, totam humanitatem Iesu historicè contexere, ergo Lutherus Paulum omnino præfert illis omnibus: quod est dictum κατὰ τὶ & secundum quid, ab istis simpliciter & absolutè intelligitur. *Quin etiam iste fraterculus*, inquit? Itáne fraterculus nuper natus, homo nouus, heri, aut nudiustertius nouæ religionis, noui ordinis proselytus, Religiosum hunc fratrem seniorem amarulentis fannis excipit? Ita Dominus aliquem Semei excitat qui Dauidi, aliquem Thersitem qui optimo cuique maledicendo negotium faceſſat. Quid fecit, quid commeruit, aut quid peccauit iste fraterculus, ô Pater? Lucam petulanti stylo perstringit, quòd in eo crebrius bona nobis virtutum opera commendentur? Bona opera commendare, virtutis viam monstrare, nobis

In diuersas Hom. 2.

Lutherus fraterculus.

2. Sam. 16.

Lucas Euang.

bis legem Dei planè & plenè quasi digito ostendere, laudabile est." Hoc quia fecit Diuus Lucas, non erat perstringendus, hoc si Lutherus faceret, insaniret. Non potuit, non debuit facere, Non fecit, Nihil est dictum tam bene, quod interpretando non depraue-
tur. Lucas Pharisæum & Publicanum in medium producit, hîc operum mentionem facit, & quidem in alijs locis pluribus; Dimittite, dimittetur, facite vobis amicos de Mammona iniquitatis: Vnde ne aduersarij impingant, causam ostendit, cur externa opera magis Lucas vrgere videatur, quàm fidem internam & Euangelium. Ideo fortassis, inquit, quòd eo tempore (id quod hodie item fit) cùm doceretur solam fidem iustificare homines eò solummodo desiexerint, quòd credere tantùm vellent, efficacia & fructu fidei posthabitis, Causam ergo esse ait, vt homines ad opera extimulet, ne fide simulata sibi blandiantur. Et tamen in hoc Publicani exemplo iustitiam fidei colligit, ex eo quod probabile sit eum antè audiuisse Euangelium, & inde Deum misericordem cognouisse, alioqui non dixisset, Domine propitius esto mihi peccatori. Illi verò obiectioni, Remitte & remittetur, respondet, non hoc remittendi factum peccatorum remissionem mereri, quia ante omnia, priusquam boni quicquam agat, oportet hominem esse bonum: nam id perpetuò stabile esse, Bona arbor malos fructus ferre non potest. Qui sic fideliter Euangelistæ verba & mentem explicat, vt doctrina fidei & operum rectè tradatur, & omne scandalum deuitetur, num petulanter dicetur eum perstrinxisse? O miserum fraterculum Lutherum, qui scilicet benedicens maledicitur, legem, Euangelium prædicans vndequaque maledictis proscinditur: imo ô beatam animulam, in quam homines propter Christum probra iaciunt. Hanc tamen sortem Lutheri fuisse, cùm ista arguunt, tum Erasmus in Epistola ad Episcopum Mognutinum lepidè & verè declarat, inquiens, In libris Lutheri

De Iustificatione & operibus.

Matth. 7.

In Parali. Abb. Vrsp.

quædam tanquam hæretica fuisse damnata, quæ in Bernardo & Augustino vt orthodoxa & pia legi & inueniri possent.

Campianvs.

Luc.22. ἀντὶ πολλῶν. ἐκχυνόμενον.

Theodorus Beza verbum illud arcanum ex Lucæ vigesimo secundo capite, Hic est calix, nouum Testamentum in sanguine meo, qui (calix) pro vobis fundetur: ausus est vt corruptum vitiatumq; traducere, quòd hæc oratio nullam expositionem nisi de vino calicis conuerso in verum Christi sanguinem patiatur. quis iudicauit? Spiritus. Denique cùm omnia credant suo quisque spiritui, nomen Sancti Spiritus horribili blasphemia mentiuntur. Qui sic agunt, nónne se produnt? nónne facile refutantur? nónne in consessu talium virorum, quales estis Academici, tenentur, ac minimo negotio constringuntur? Cum his ego timeam pro fide Catholica disputare, qui pessima fide voces non humanas sed æthereas tractauere?

Hvmfredvs.

Nouum argumentum suppeditat Theodori Bezæ, scilicet in violanda sacrarum literarum Maiestate audacia, qui arcanum D. Lucæ verbum ausus est vt corruptum vitiatumque traducere. Quàm oculati sunt isti in nostris scriptoribus, quàm cæci in suis? Quid si D. Beza hoc scripsisset, quid si hic disertè corruptum & vitiatum sermonem aut aliquem Solœcismum subnotasset? An erit hoc Iesuitis nouum, quod & latinè & Græcè in Biblijs peruetus & propemodum vsitatum est? Quibus Solœcismis non modò Euangelicam sed & Apostolicam dictionem contaminauit Vetus Interpres? Per hunc solœcisant Apostoli, loquentes de Dæmonio, Quare nos non possumus eijcere, Illvm? Et Iudæi, Murmur multus erat in turba: per hunc Solœcisat ipse Christus

Beza de ea. Luc.22.

Solœcismi in veteri translatione.

Matth.17.

Ioan.7.

ſtus apud eundem Ioannem, Qui credit in me, &c. 14.
maiora horum faciet. Et Dauid, Dominus in cœlo, *Pſal.* 11.
ſedes eius: & alibi, In conuertendo Dominus captiuitatem Sion facti ſumus ſicut conſolati. 126.
Quinimò in Veteri hac à Tridentinis patribus recepta tranſlatione ipſe Lucas alioqui diſertus ſolœciſat, Multi eorum *Act.* 8.
qui habebant ſpiritus immundos clamantes voce magna exibant, vbi incertum, vtrum homines exeant, an ſpiritus. Et infrà, Beatius eſt dare magis quàm accipere: Et inferius, Æſtimo me beatum apud te, cùm ſim 20. 26.
defenſurus me hodie: maximè te ſciente, OMNIA quæ apud Iudæos ſunt conſuetudines & quæſtiones: vbi Græcè Lucas eſt locutus duriuſculè, ἡγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, μέλλων ἀπολογεῖσθαι σήμερον ἐπὶ σοῦ μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων, &c. pro caſu abſoluto, maximè cùm tu ſis gnarus earum quæ apud Iudæos ſunt conſuetudinũ & quæſtionum. Et apud eundem ecliptica & ſuſpenſa nonnullis videtur eſſe oratio, Quia ſi noſſes & tu, etiam hoc die tuo, quæ ad pacem tuam: Sed nunc abſcondita *Luc.* 19.
ſunt ab oculis tuis. Paulus habet ſuas locutiones patheticas, & non vſque adeò Atticas, quem Hyeronymus è corrupto Cilicum ſermone nonnihil contraxiſſe inſinuat: & Origenes putauit ſuperuacaneum eſſe ab eo ſermonis compoſitionem requirere: & in præfatione ad Romanos confeſſus eſt, eum elocutionibus interdum confuſis, & minus explicitis vti. Et qualis eſt ille Græciſmus? εἴλις σπλάγχνα, Si quis viſcera, pro ſi *Phil.* 2.
quę viſcera: Et tamen illa quæ docti obſeruarunt in eo hyberbata, vel Labyrinthos, vel mæandros, vel defectus ſuam habent cauſam & gratiam: & omnes ſcimus verum eſſe, quod de eo Origenes attigit, nimirum ille in ſuo dicendi genere excelluit: Et in Actis Apoſtolorum, dux verbi habitus eſt, & varijs ac penè angelicis linguis locutus eſt, 1. Pet. 3. ὃ καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα pro ᾧ, cui reſpondens nunc Baptiſmus etiam nos *Valla.*
ſeruat. Apud Ioannem Valla & Eraſmus hærent quaſi ad ſcopulum illum, Ἀπὸ τοῦ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος. *Eraſmus.* *Apoc.* ca. 1.

Si

Si ergo vulgata interpretatio tot Solœcismis scateat: & Græcus textus suas salebrosas & difficiliores loquendi formas habeat, & patres hoc non vereantur confiteri: non erat Bezæ spiritus vel deridendus vel contemnendus, si vnum hunc locum vitiatum existimaret. At dixisse & scripsisse eum, commentum Iesuiticum est: quoniam longè aliter loquitur in suis Annotationibus. Ac primum rectè perstrinxit veterem Interpretem, Hic est calix, pro hic calix est, secundò geminam Metonymiam obseruauit, vbi continens pro contento, calix pro vino ponitur, & Vinum Testamentum vocatur, quod tamen erat tantùm Testamenti signum seu symbolum. Duræus hîc vnam Metonymiam concedit, & factus est nobiscum vel sciens vel nesciens, Tropista: Cur negat alteram, vt totus fiat noster? Tertiò Beza coniecturas suas affert aut ex margine in contextum librariorum incuria irrepere potuisse: aut esse Solœcophanes, τὸ ἐκχυνόμενον pro τῷ ἐκχυνομένῳ, vt non ad poculum, quod est absurdum, sed ad sanguinem referatur, & illud prius congruentius, hoc posterius esse ait alienius: nec causam se videre, cur Solœcophanes vsurparet. Nunquid hic aliquid à Luca corruptum aut vitiatum dicit is qui duobus modis eius verba explanat? Nunquid verbum de solœcismo facit? Illyricus quanquam in re Sacramentaria à venerabili Beza dissentit, tamen hic consentit. Cæterùm Campianus hoc primus non deprehendit: mutuò ab alijs, vt alia multa corrogauit, à Sandero, à Claudio de Sanctes, à Bristoo & alijs qui ista non sine tædio ingerunt. Qui si vel patres legissent, vel ipsum Bezam consuluissent, vel Græcæ linguæ elementa gustassent, non ad hunc modum omnes desipuissent. Nam quod Beza suspicione aut coniectura subolfecit: id euidentissimè Basilius Magnus posuit in Ethicis: Nam de communicatione corporis & sanguinis Christi differens, & ex Lucæ hoc capite institutionem Christi ad verbum referens, Accepit, inquit, poculum, dicens, τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν τῷ αἵματί μου τῷ ὑπὲρ ὑμῶν

Luc. 22.

De verbis cœnæ Domin.

Basilius. ὅρῳ. 21.

τοῦτο τὸ ποτήριον, Hoc poculum nouum Teſtamentum eſt, in ſanguine meo, qui pro vobis effunditur. Bezę patrocinatur, Venerabilis Beda, qui ſic legit abſolutè τοῦτο, Hic eſt calix Noui Teſtamenti in ſanguine meo, QVOD, (quæ res ſanguis) pro vobis funditur. Iſtíſne, an Baſilio Græco & Bedæ noſtro eſt credendum? Si audierimus iſtos, perabſurdè concludimus ſuſum pro nobis eſſe poculum: ſi illos, par erit vtrinque ratio, vt ſicut antè corpus pro nobis datum, ſic etiam ſanguinem pro nobis fuſum ſtatuamus. Beza etiam à Claudio huius criminis inſimulatus, iam diu reſpondit, non ſe corrupiſſe, ſed verba omnia integra in verſione reliquiſſe: In Monaſterio quod Irenæi dicitur, Lugduni eſſe exemplar manuſcriptum, in eo totum illud de poculo poſteriore loco non inueniri, Hieronymum affirmare Paulum ſolœciſmos locutum? ſe coniecturis quibuſdam adduci ex alijs Euangeliſtis potuiſſe in Lucæ contextum inſeri, & caſum facilè mutari à librarijs, verba in Canone multò eſſe corruptiora, & cætera quę ex illo reſponſo ad Repetitionem primam Claudij ſumi poſſunt. Sedenim Duræus contra Whitakerum excipit ſic, lepidum eſt quod de Solœciſmo adnectis. At neque hoc quidquid eſt criminis Campianus Bezæ obiecit, neque in ſe Beza ſuſcepit. Reſpondeo, qui dixit Arcanum Lucæ corruptum & vitiatum, an non idem quodammodo Solœciſmum à Beza notatum innuere videtur? At hoc non per circumlocutionem ſed expreſſè dixit Sanderus in Monarchia ſua, inquiens, Beza putat Solœciſmum eſſe in quo rectus ponatur pro obliquo, nimirum, vt Campianus textũ Lucæ corruptũ Bezam dixiſſe aſſeruit. vterque Bezam malè intelligit, imò malitioſè detorquet. Qui ſi linguæ Græcæ elementa prioribus labris attigiſſent, facilè intellexiſſent inter Solœciſmum & Solœcophanes, multum eſſe diſcriminis. Suidas enim definit Solœcophanes τὸ δοκεῖν μὴ μετέχειν σολοικισμοῦ, μὴ μέλιχρα δέ: nempe ſolœciſmi quidem aliquam ſimilitudinem præferre, non tamen eſſe

Luc. 22.

Ex rep. prima Claud. de Sanct.

Duræus con. Whit.

Lib. 7.

So-

Solœciſmum. Solœcophanes autem habet Beza, & eas Enallagas ſeu mutationes non tantùm admittit linguæ Græcæ elegantia, verùm etiam, illis figurarũ luminibus ſæpe oratores optimi orationes ſuas cõmendarunt, vt Demoſthenes & alij, quod etiã Budæus in ſuis Cõmentarijs annotauit, & ſchema ſeu figuram nominat, quippe quando modus, tempus, caſus, genera eleganter variantur: quod in Græcis & Latinis optimæ notæ autoribus cernitur.

Budęus.

Hactenus primo Campiani argumento reſpondimus, quod inconſequens eſſe oſtendimus, & ſi quid peccatum eſſet vnius aut alterius, nec poſſe nec deberi noſtram Eccleſiam eodem crimine, cuius rei non ſumus, inuolui: tum primæ etiam propoſitionis omne robur neruoſque eliſimus: non Lutherum, non Geneuenſes, non Caluinianos, non Caſtalionẽ, non Brentium, non Kemniſium, non Bezam, ad eum qui obijcitur lapidem offendiſſe, noſtrorum hominum neminem, aut deſperatione fractum, aut malo ſpiritu agitatum, aut ſacerdotiorum ſpe ineſcatum, Canonicæ literæ amplitudinem imminuiſſe, non eius Maieſtati vllo modo obſtrepuiſſe, non vllas voces diuinas & æthereas mala fide vnquam tractauiſſe: ad quarum iudicium in rebus controuerſis appellamus: quarum authoritate noſtram omnem doctrinam ſtare & fulciri ſcimus & credimus: in quibus proram ac puppim ſalutis noſtræ defigimus. Clamamus, Domine ad quem abibimus, Verba vitæ æternæ habes: Clamamus ô Pater, Sanctifica nos in veritate: Sermo tuus eſt veritas. NVNC quod ſecundo loco à noſtris aduerſarijs opponitur, videamus.

Io 6. 17.

Campianvs.

Nihil hîc dico quæ vertendo peruerterint, quamuis intolerabilia ſint quæ accuſem. Gregorio Martino ſcientiſſimo linguarum, collegæ meo, qui doctiùs & pleniùs hoc præſtabit, nihil

nihil præripio, nec alijs, quibus id laboris esse iam præ manibus intellexi.

HVMFREDVS.

De versione Bibliorum peruersa aliquid innuit, sed dicit se nihil dicere: & dicit verissimè, nec enim potest aliter dicere. Quæ sunt illa errata intolerabilia? Gregorio Martino hanc fessus lampadem tradit: ita quia duobus tropis seu strophis vtitur quoad se Reticentia, & Reiectione in Martinum: & tacendum quoque est nobis, & partus Martini expectandus, qui erit quando mula forsitan pepererit. Nam quod in omnibus angulis mussitatur, nostros Maiores Biblia ex latino sermone bono Anglica feciſſe non bona: & nuper Gregorius ille Martinus: Noui Testamenti noua translatione sua orbi persuadere conatur; quo ab eorum lectione, & ab ingressu in Templa nostra simpliciores absterreantur: in eo illi & doctissimis interpretibus & populo Dei faciunt iniuriam, & quod indignissimum est gigantea temeritate Deo ipsi bellum inferunt, ac si ipsis liceret linguam licentiosè in verba laxare, ac quod libet impunè blaterare. Disperdet Dominus labia dolosa, seu adulationum linguam magnificè loquentem: qui dicunt, linguis nostris prævalebimus, Labia penes nos nostra sunt, Quis dominus noster est? Et quis nouus Hypodiabolus suggessit Prateolo, vt postquam Lutheri, Bezæ, Castalionis translationem vituperasset, illa vanitate non contentus, quæ insignis est, etiam in nos sua euomeret mendacia? Anglicanam Noui Testamenti versionem à duobus Apostatis Anglis fœdè corruptam, olim Cuthbertum Tonstallum Episcopum Londinensem pro concione affirmasse, in illo opere se supra duo millia deprauationum atq; peruersionum deprehendisse. Hæc est vsitata pontificiorum Arithmetica, ad numeros & calculos suos omnia nostra exactè reuocant. Copus noster homo in Germanica

Responsio ad secundam obiect. Camp. de peruersa versione Bibliorum.

Prateolus Marcossius reprehẽsor Anglicæ trãslationis.

Tonstallus.

Arithmetica Papistarum mendax. Dial. 6.

manica, credo, lingua cæcus vidit supra mille Lutheri errores in Germanicis Biblijs. Sleidanus accusatur quòd mille in sua historia narrauerit mendacia, &c. Quòd si ego vicissim in vno libello Psalmorum, vestri Interpretis errores numerarem, & cum Georgio Maiore in locis plusquam sexcentis aut mille deprauationes nominarem: possem sanè breui tempore, nullo negotio probare. Quanquam id liberaliter dabimus Martino, omnibus etiam vigilantissimis Interpretibus posse quandoq; in magno illo opere somnum obrepere. Dabimus neminem mortaliũ nec septuaginta Græcos, nec Symmachum, nec Aquilam, nec Theodotionem, nec Chaldæum Paraphrastem, nec Origenem quantumuis Hexapla concinnantem, nec Hieronymum, nec Veterem Interptetem, nec nouum vllum posse eius sacræ linguæ vel proprietatem retinere, vel puritatem exprimere, vel castitatem repræsentare, vel Maiestatem assequi. Nimirum, Hieronymo teste, Multo purior manare credenda est fontis vnda quàm riui, & optimũ vinũ in alia atque alia vasa transfusum suum tandem natiuum saporem deperdit: sic libros sacros in alias atque alias linguas ab hominibus traductos suæ gratiæ aliquantulum amittere necessum est. Illud tamen adiungo, nostris hominibus id maximè curæ fuisse, vt in eo officio integrè & religiosè versarentur, & ad exemplar fideliter, ad captum popularem accommodatè, omnia redderent. Quod de Tonstallo refertur à Prateolo, quia peregrinus homo & rerum nostrarum imperitus fuit, testimonium hîc non potest dicere: maximè quòd omnes norunt Tonstallum de nostra religione sensisse non pessimè, & contra Romani Antichristi primatum, pompam, tyrannidem, præclaram concionem habuisse, ac illo tempore, quo Regis Henrici iussu translatio illa absoluta est, floruisse, nec illos interpretes, quorum pars ipse fuit, vnquam habuisse pro Apostatis, nec illam nostram interpretationem tanquam mendosam condemnare voluisse; quæ nunc sub limam

Can. Heluidium.

reuocata & recognita non poteſt non pijs placere omnibus. Hoc monendi ſunt Angli populares mei quædam in Tranſlatione moroſulis iſtis Momis diſplicere, de quibus tamen iudicare nequeunt, & illa etiam quorũ cauſam nullã perſpiciunt. Apoſtaſiæ ſcelus magnum eſt, & ſi huius Guilielmũ Tindallũ & Miloné Couerdallum ſanctiſſimos & doctiſſimos homines reos peragat: aut ſi eorum reprehendat interpretationem: quam etiam Regia Maieſtas approbauit, & cuius beneficio Angli in illa temporum caligine plurimum in Chriſtiana doctrina profecerũt: in eo ſanè ipſe in Apoſtaſiæ ſeu defectionis à veritate reprehenſionem & etiam in vanitatis crimen irruit. Sed quia homo callidus de verſione omnem ſuam abrumpit accuſationem, in qua honeſtè verſari non poteſt, ego plura afferre hoc tempore ſuperſedeo, donec illa integra Gregoriana caſtigatio in manus veniat.

Tindalli & Couerdalli & recepta Tranſlatio.

CAMPIANVS.

Facinoroſius crimen eſt ac tetrius, quod nunc perſequor: Inuentos eſſe doctorculos, qui temulento quodam impetu in cæleſtẽ chirographũ inuolarint: id ipſum pluribus locis, vt maculatum vt mancũ, vt falſum, vt ſurreptitium condemnarint: eius partes aliquas correxerint, aliquas corroſerint, aliquas euulſerint, Hinc omne propugnaculũ quo muniebatur, in Lutheranos ſpiritus, tanquã in valla phantaſmatum pictóſque parietes commutarint: ne prorſus obmutеſcerent, quam in ſcripturas erroribus ſuis infeſtas impingerent, quas nihilo commodius expedire, quàm ſorbere fauillas aut ſaxa mandere potuiſſent. Hæc ergo mihi prima ratio vehemens & iuſta fuit, quæ vbi partes aduerſarias umbraticas & fractas oſtendiſſet, animũ ſanè addidit Chriſtiano, & viro, & in his ſtudijs exercitato, proſempiterni regis diplomate aduerſus reliquias profligatorum hoſtium decertandi.

HVMFREDVS.

Redit ad amplificationem prioris noſtri ſceleris, ni-

si enim hoc dicat, Heraclitus Scoteinos est, de cuius libris iocosè dicitur, opus esse ad intelligendum natatore Delio. Repetit à doctorculis nescio quibus cæleste chirographum mutilatum & maculatum, partes correctas aut corrosas esse, iocatur in valla phantasmatum, in pictos parietes, secum in vmbra sine hoste digladians ac ventilans, fauillas & saxa rabiosè eiaculans: potentia aduersariorum iam fracta, cum reliquijs profligatorum hominum, pro Regis sui diplomate, pro Papæ Bulla, facile esse sibi in studijs hisce exercitato & veterano scilicet decertare. Hæc est acerba contra nos Epitasis, hæc est glorioſa de sua (qua turgescit) victoria conclusio. Spero tamen vobis nunc innotuisse vtrumque argumentum elumbe esse & eneruatum, neque Canonem sacrum & antiquitatis suffragio receptum, esse à nobis aut à nostris detruncatum, aut vllam eius particulam abrasam: neque Scripturam sanctam mala fide esse translatam: quia omnia in prima parte falsa probauimus, & totam consequentiam iustè negauimus. Itaque neque vos hanc complexionem triumphali curru dignam iudicaturos confidimus.

Reiectio criminis in aduersarios.

Nvnc date veniam, candidissimi lectores, vt in iugulum aduersariorum vtraque ratiocinatio conuertatur. Cui enim obscurum esse potest Scripturæ sacræ Maiestatem ab illis per multos annos & concidendo & perperam vertendo esse violatam? Non sunt accusandi qui aliquam partem Antiquitatis approbatione meritò refigunt, sed qui authoritate sua Pseudapostolica totum Dei fœdus proculcant, in suspicionē vocant, aut qui eius supremum & vltimum Testamentum pro sua libidine lancinant: aut ampliando, demēdo, mutando superordinant, aut cauillando, calumniando, irridendo deprauant. Ampliant qui verbo scripto suas constitutiones admiscent, ac pari honore atque reuerentia dignantur: & cum Eckio blasphemè iactant Apostolos plura quàm scripserint docuisse, &

1. *Violant & mutilant Dei Testamentum.*

Con Trid. Eck. c. de. Eccl.

ea

ea nunc parem authoritatem habere: & qui Euangeliis quatuor, Euangelium Nicodemi, Euangelium Franciſci & aliorum addunt: Regulam enim Franciſcani ſuam, vocant Euangelium Chriſti, idque ſtatuunt eſſe perfectius, quod tamen cum libertate Euangelica ex diametro pugnat; qui cum Gregorio quatuor Concilia velut Euangelia recipiunt, ſicut multis hæreticis in vſu eſt alia atque alia Euangelia cudere. Prætereo viſiones, reuelationes, Legendas, Decreta & Decretales Epiſtolas, Summulas, Lombardi Magiſtri aureas ſententias, Poſitiuam Theologiam, Thomiſtas, Scotiſtas, Caſiſtas, Rationale Diuinorũ officiorum, quem librum Ioannes Aloyſius Apoſtolicæ Cameræ auditor pronunciat, inter omnes libros, quos homines ſacris initiatos habere oportet, eſſe præcipuum, cæteros eſſe vtiles, iſtum neceſſarium: quibus magiſtris vel in ſcholis apud doctos vel in Eccleſijs apud plebeios vſi ſunt: qui tradunt Scripturam ſanctã in ſpecie non ſufficere, ſed opus eſſe traditione Apoſtolorum, & Conciliorum poſteriorum explicatione: in vniuerſali ſufficere Scripturam, quia in ea generaliter ſcriptum aſt, Portæ inferi non præualebunt aduerſus Eccleſiam, Tibi dabo claues: &, Quicquid ſolueritis: quæ mittunt nos, inquit, ad ſuſcipienda ea quæ ab Eccleſia & patribus tradita ſunt. Extra hunc ſaltare chorum (ſcilicet Traditionem patrum) eſt in tenebris Dominicum agrum colere: fidem Catholicam eſſe non ſolùm eam quæ ſacris literis proditur, ſed quicquid (etiam ſine ſacris literis) ſancta mater Eccleſia vniuerſali Traditione nobis credendum proponit: fidei noſtræ principia eſſe Chriſti, Apoſtolorum, omnium paſtorum, ac Concilij Oecumenici doctrinam, de quibus ſi iudicemus, omnẽ fidẽ tollimus: Brentiũ & Kemniſiũ in Ciuitate Diaboli ſeu inter hæreticos numerari, quòd iubẽt doctrinas doctorum & Conciliorũ omnium diſcernere & iudicare: multa reperiri quæ non ita apertis ſacrarum literarum teſtimonijs demonſtrari poſſunt, quin egeant Eccleſiæ

Addunt.

Ad finẽ. l. in Epiſt ad D. Petrum Card.

Sotus.

Caniſius in præf. Catech.

Alph. l. 1. c. 2.

Sander. l. 7.

Andrad.l.2. traditionumq; subsidio & autoritate: quam si tollamus, illas nutare iam & vacillare. Quorsum hoc tendit argumentum, nisi vt nihil planè sit recipiendum aut credendum, nisi quod Scriptura apertè docet? Sic Colonienses in Censura contra Mohemium: Et rursus Andradius, Societas Iesu Scripturæ sacræ Traditiones patrum vt indiuiduas comites annectendas ducit. De Patrum autoritate nimis elatè Melchior, Sanctorum Patrum dogmata tanquã legem sanctæ Dei suscipiãt Ecclesiæ. Hæc sunt additamenta, Et vt expostulat iustissimè Agrippa, Indies accumulant noua decreta, paleas, Extrauagantes, declaratorias, Cancellariæ regulas &c. Quid hinc quæso lucri aut emolumenti accrescit Ecclesię Christi? Pergit, Ex horum canonibus didicimus, Christi patrimonium esse regna, castra, donationes, fundationes, Sacerdotum primatum esse imperium, gladium Christi esse potestatem temporalem, Petram Ecclesiæ fundamentum esse personam Romani Pontificis, ministros esse capita Ecclesiæ, bona Ecclesię esse purpurã, mitras, aurum & quæ sequuntur. Hæccine nobis recipienda & credenda sunt? hæccine pari reuerentia honoranda? pari pietatis affectu suscipienda sunt, vt Synodus Tridentina decreuit? Annón hoc est transgredi mandata Dei propter traditiones & doctrinas hominum? An nó impletum est quod habet Chrysostomus, Diabolus ad oppugnationem veritatis subornat errorem? Aliter didicimus à Deo patre: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacitum est, ipsum audite: aliter à Cypriano, Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putauerit: sed quid, qui ante omnes est, Christus prior fecerit: aliter à Chrysostomo, Neq; dicit (Paulus) Si contraria annunciauerint, aut totum Euangelium subuerterint, verum si vel paululum Euangelizauerint præter Euangelium quod accepistis, etiã si quiduis labefactauerint, Anathema sit. Aliter ab Athanasio, Sufficiunt quidem sacræ & diuinitus inspiratæ Scripturæ ad veritatis indicationem.

Ibid.

Canus lib.7.c.3.

C. de iure Cano.

Matth.15.

In Mat.ca 7.

Cyp.l.2.Ep.3.ad Cæcilium.

In.Gal.1.

Cont.Ido.

Iam

Iam verò cùm regia & plana via digito diuino nobis monſtrata ſit, & expreſſa lege cautum, ne ab ea vel ad dextrã vel ad ſiniſtram declinemus: tamen quemadmodum eorum ſupplementa multa, & immundas aquas puriſſimo vino admixtas vidiſtis, ita nunc in adimendo conſiderate mecum iſtorum hominũ ſacrilegam audaciam. Non enim vnam aliquã particulam, ſicut noſtros inſimulant falſò, non vnam Epiſtolam, ſed omnes Dei ad ſuum populum miſſiles literas, totum Teſtamentum detruncarunt, abſtulerunt. Siquidem vt olim Antiochus & Diocletianus, & Maximinus ſacros libros concremarunt: ita iſti audaculi, non libros ſolùm Canonicos, ſed Lectorum corpora flammis conſumpſerunt: vt illud ex Machabæorum libris huc accõmodatiſſimè transferri poſſit, Apud quemcunq; liber fœderis deprehenſus fuiſſet, aut ſi quis legi fauiſſet, is edicto regis interfectus eſt. Agnoſcit etiam noſtram accuſationem eſſe iuſtam Andradius, dum iſtos eſſe Phariſæos dicimus, qui clauem Regni cœlorũ auferunt, dum eos canes in præſepi vocamus, qui nec ipſi edere, nec alios ſinunt guſtare: dum cõquerimur iſtos imperitę multitudini lectione diuinorum codicũ interdicere. Ita monet Hoſius Sigiſmundũ, Poloniæ regem, Scriptum eſt, expreſſum eſt Dei verbũ, Satanæ ſunt iſtæ voces per membra ſua loquentis, quas cane peius & angue odiſſe debes. Et in Dialogo ſic docet idem Cardinalis, ſimplicẽ Interlocutorẽ ſuum, vt præclarè ſecũ actũ putet, ſi vel Dominicam orationem cum articulis fidei, & decalogi præceptis memoria teneat, ſicut à paſtore ſuo didicit, etiamſi omniũ verborum ſenſũ non aſſequatur: cæteris de rebus ſi quis velit rationem repoſcere, nihil aliud reſpondeat quã ſe Eccleſiam ſanctam Catholicam credere. Ita Chriſtianũ hominẽ facit verè Aratorem, aut certè illum, de quo aliàs loquuntur, Carbonarium. Quod de Satana dicit, verè eſt ſatanicũ, quia illa oratio, Scriptum eſt, vox eſt etiã filij Dei; ſimile eſt illud eorũ prouerbium, ab eodẽ Satana autore natũ,

Adimunt.

I. c. I.

Lib. 2.

De expreſſo Dei verbo.

Hoſius in Aratore.

Matth. 4.

Angelicus inuenis ſenibus ſatanizat in annis.

Quod quid aliud est quàm ex Angelis Sataniſtas efficere? quàm principum & ſubditorum eſſe impoſtores? quàm duces eſſe cæcorum? quàm populum Dei tanquam canes & porcos ſuo Sãcto & ſuis margaritis fraudare? quàm miſerandum in modũ Chriſti ſanguine redemptos ſanctos in errorum ſempiterna caligine & nocte demergere? Non enim rectè curritur, ſi quò currendum eſt neſciatur: quomodo autem ſciretur, ſi nullis præceptis oſtenderetur, vt ſcitè Auguſtinus? Scriptũ eſt, Vox eſt omnium Eccleſiæ Doctorum. Et Cyrillus ſcribit, veluti qui ignẽ in ærco vaſe recondit, caliditate ignis non caret, ſic qui verba diuina in animo retinet, & ea ſeruare conatur, virtutis ſẽper ardet amore, SCRIPTVM eſt enim, Ignitum eſt eloquium tuum vehemẽter, & ſeruus tuus dilexit illud. Auferunt etiã dum in Scholis non Chriſtum non Apoſtolos prælegerunt, ſed multos per annos ingenia ſua bona & tempus precioſum in Scholaſticæ doctrinæ ſtudio & interpretatione contriuerunt, quæ adeo fœdis Barbariſmis conſpurcata eſt, vt nihil minus quàm Latinè eos locutos exiſtimes. Produco teſtem Trithemium, Stephanus, inquit, Anglicus Gymnaſij Pariſienſis decus & Rector, primus Scripturam medullitus & moraliter exponere cœpit. Ex hinc mos inoleuit, vt Magiſtri Theologię Diuinæ libros ſuis lecturis in Scholis diſcipulis lucidius aperirent. Et tamen meminimus omnes hanc ipſam lucem verè fuiſſe tenebras Cymmerias & doctrinam mixtam, vt alibi Eraſmus indicat.

De perfectione Iuſtitiæ.

L. 10. c. 18.

Trith. f. 63. In ep. ad GVaramum Cant. Arch.

3. Mutant

Pręterea etiam mutare audet Papalis Maieſtas diuini verbi Maieſtatem. Quod habet in ſcrinio pectoris ſui, id ius eſt, id ſcriptũ eſt, Sic volo, ſic iubeo &c. Quod Papa approbat vel reprobat, id nos approbare vel reprobare debemus. Hinc tot Chriſti & Papæ, tot diuinæ & Pontificię Scripturæ contradictiones ſeu Antilogiæ; Diuina ſcriptura ait, Melius eſt nubere quàm vri, cui accedit Epiphanius, Melius eſt lapſum à curſu, palam ſibi vxorem accipere ſecundum legem &c. Scriptura Papalis per Pigghium, Melius eſt ſcortari quàm vxorem du-

D. 19.

Antilogiæ Chriſti & Papę.

ducere. Scriptura diuina mandat vt omnes integrè Sacramentum sumant, ex eodem poculo omnes sacerdotes & laïci bibant: hîc Sacerdos à Laïco non differt, vt exposuit Chrysostomus: Scriptura humana est in Concilio Constantiensi, Hoc non obstante, populo sub vna tantùm specie communicandum: si quis aliter senserit, Anathema. Scriptura diuina ait, Non addendum nec detrahendum, hoc solum esse faciendũ quod Dominus præceperit. At quantus traditionum & decretorum cumulus accesserit, quàm vastum nouorum scriptorum mare inundarit, Scriptura papalis & leges pseudocanonicæ satis indicabunt. Hinc Agrippa, Papa (suorum Canonum præsidio fultus & fretus) potest sine causa Episcopum deponere, rem alienam dare, non potest Simoniam committere, potest dispensare contra votum, contra iuramentum, contra ius, & nemo debet illi dicere, Cur ita facis? Sentiebant etiam graui aliqua de causa dispensare contra Nouum Testamentum. Sic Scripturam Dei Scripturæ pontificiorum laxant, stringunt, extendunt, contrahunt, destruunt, ædificant, mutant quadrata rotundis. Quod in hominis Testamento fieri nunquam solere prædicat Apostolus: id in Diuino Testamento faciunt audacter Pontificij, vt rogent, abrogent quæ libet, vt repudient & immutent, innouent vel antiquent. Nec minus illud verum est quod antè posui, eos scilicet deprauare, corrumpere, ludibrio habere. Deprauat Eckius, Oportet alium esse iudicem quàm Scripturam: Christus non scripsit aliquem librũ, nec præcepit discipulis vel Apostolis scribere. Sic Antonius Florebellus Italus, Nũ Christus Euãgelia scripsit? num vt scriberentur ab alijs mandauit? Ille verò nec literam ipse vllam reliquit: præcepta enim & instituta sua in hominum animis inscripsit, vt ab Hieremia prædictũ erat, non in tabulis consignauit: neque vt literis disciplina sua mandaretur, &c. Cùm tamen Deus tabulis lapideis legem suam inscripserit, & Mosi præceperit, Nunc scribite vobis Canticum istud, & doce filios Israel,

Deut.12.

Agrip. de Van. scient.

"
"
"

Gal.3.

4. Deprauant. C. de Scripturis. C. de Ecclesia L. de Autorit. Eccle.

"
"
"
"

Deut.32.

el, cùm ipse Christus Alpha & Omega, primus & nouissimus dixerit Ioanni, Quod vides scribe in libro, & mitte septem Ecclesijs: & vsurpans illud, Scriptum est, Scripturam confirmarit. Idem Eckius Achilles pro Catholicis, (sic enim ad marginem libri sui apponitur,) egregiè calumniatur & deprauat, quando ait sine autoritate Ecclesiæ Scripturam non esse authenticam: Ecclesiam sua autoritate Apostolica decretum mutasse, & contra definitionem illam Scripturæ, contra placitum Spiritussancti in Actis Apostolorum hodie vti sanguine & suffocato: quasi præceptum illud Apostolicum non fuerit temporarium, quasi Scriptura in Epistolis Paulinis liberum non fecerit: vbi tamen Eckius impium suum attexit Epiphonema, Ecce Ecclesiæ potestas supra Scripturam. Præterea Scripturæ liber, oraculum Spiritussancti, verbum vitæ, odor vitæ, gladius, ministerium spiritus, legatio Christi, Dei potentia ad salutem, mysterium tempore suo patefactũ, Sermo qui & mundum condidit, & mundum iudicaturus est: hic liber sacrosanctus quem fertur Alexander Magnus tantum non adorasse: hic habetur & perhibetur ab Andradio nasus æneus, ab eodẽ flexibilis, ab Alphonso, non iudex sed testis: à Melchiore Cano iudex mortuus. Deprauat Stephanus Paletz, Scriptura sacra est res inanimata, per se non loquitur: quæ tamen liber vitæ est: Item, Non poterit Scriptura aliquid iudicare: quæ tamen & nunc iudicat, & in fine bonos & malos iudicabit. Deprauat Latomus, Scripturam obscuram ambiguam esse, fatentur omnes qui sana mente sunt. Deprauat iterum Florebellus, nullã istos libros explicandi sui causa vocẽ mittere, mutos enim & elingues esse. Scõma est Eckio dignũ, nostros qui Scripturis adhærescunt, Atramentales esse Theologos. A Surio Carthusiano Scõma est, nostrũ Euangeliũ dici Euangeliũ Caluinisticum: A Petro Soto ré parui aut nullius momenti, cui cum Spiritusancto nihil est negotij: aliàs pertinens ad externam doctrinam, atque ad literam occidentem:

Apoc. 1.

C. de Ecclesia.

C. 1

Col 2.
Gal.

L. 2.
L. 1. c. 8.
In resp. Io. Hus ad Step. Paletz,

Cons Bucer.

De vno & præsenti & certo Iudice.

non

non tam hominum cordibus aut animis, quàm mẽbranis & tabulis mandatũ: Blaſphemum eſt à Sandero & alijs Biblijſtas & hæreticos nominari ſacræ ſcripturæ ſtudioſos. Impietas eſt cuiuſdam inſignis Papiſtæ qui Spiræ fertur pro concione proclamaſſe ab Euangelio malle ſe quàm ab Eccleſiæ ceremonijs diſcedere. Tale eſſe dicitur in ſynodo puellarum monialium vulgare diuerbium: Qua in re ſita eſt religio Chriſtiana? In laceris panniculis, inquit quædam ænignatum huiuſmodi non ignara, ſignificans Scripturam rem tantum eſſe chartaceam, Papyrus enim ex detritis & veteribus pãnis ſolet confici. Iſtíne ſunt qui de Scripturarum autoritate quaſi per nos protrita nobiſcum rixantur, qui læſæ earum Maieſtatis actionem intentant?

In Par. Abb. Vrſp. pag. 494.

Brentius in Prolog.

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

Aut Verrẽ cõtra furtũ, aut Miloné cõtra homicidiũ, aut tanquã Curios ſobrietatẽ laudantes qui viuũt Bacchanalia? Imò quia Scriptura eſt ſudes in eorum oculis: hoc illos malè habet, nos ad hunc regiũ thronum prouocare ab hiſce deſpicatiſſimis hominum ſubſellijs. Hęc eſt maieſtas ſcripturę, quam defendimus: quam vos, (fratres optimi) ab iniurijs & petulantia, à manibus, à linguis hoſtium crudeliſſimorum vindicate. Qui non ſecundũ leges, ſed vt ille apud Plutarchum, ipſis legibus imperabunt: qui non vni alicui libro aut epiſtolio, ſed autoritati totius Scripturæ Canonicæ obtrectant. Qui igitur longiſſimè ab hac meta diſceſſerunt, qui ſic immutando, ſubtrahendo, ſupplendo, blaſphemando, omnes rationis & religionis limites tranſilierũt, quomodo habendi à nobis? quo in loco numerandi ſunt? Quia non per oſtium intrant, fures & latrones, à Seruatore & Irenæo: quia aliud Euangelizant præter id quod Paulus prædicauit & ſcripſit, Anathema à Paulo: quia dicunt παρὰ τὰ διατεταγμένα, id eſt præter ea quæ ſũt à Domino ordinata, licet alioqui fide digni, licet ieiunẽt, licet virgines ſint, licet ſigna edant, licet prophetent, tamen lupi ab Ignatio: quia præter voluntatem Dei præſunt: & præter quod in Scriptura euidenter præcipitur, dicunt

Philopœmenes.

Ioann. 10.

Gal 1.

& imperant, tanquam falsi Dei testes vel sacrilegi ab Isidoro & Ioanne Hussio habentur & nominantur: Qua legatione mala fide docent, παραπρεσβειας crimine arcessendi sunt: quia tabulas publicas corrumpunt, & monetam regiã adulterant, eos tanquã falsarios & perduelles & Diuinæ Maiestatis læsæ reos pronuncio: Quia omnis qui trãsgreditur & non manet in doctrina Christi, Deũ nõ habet: ideo eũ nec in domum recipi, nec ei Aue dici vult Ioannes in Catholica. Et in Apocalypsi non culpã modò sed & pœnam ostendit, vna extrema orationis clausula Veteris & Noui Testamenti summam & sententiã cõplectens, Si quis adposuerit ad hęc, apponet Deus super illũ plagas scriptas in libro isto. Si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius, auferet Deus partem eius è libro vitæ, & à ciuitate sancta, & ex hijs quæ scripta sunt in libro isto.

Ioan. Ep. 1.

C. 22. Apoc.

2. Retorsio de Noua Iesuitarũ & veteri Translatione.

De versione non dissimilis, nec minus vera est in ipsosmet retorsio. Quantum operæ in Bibliorum elucubratione ab Anglis consumptum fuerit: multi boni viri superstites testari mecũ possunt: alij in Christo defuncti optimè nouerunt & senserunt: & ipsa translatio quæ nunc Dei gratia insigni Ecclesiæ commodo in omnium manibus est, satis indicat: quicquid Surius de Senatu Colonienſi garriat, quòd Anglicã versionem imprimi vetuerit. Itaq; Greg. ille noster caueat dum nimiũ Gregorianus esse cupit, ne partiũ studio nimium abreptus, extra ripas veritatis elatus, ipse in syrtes aut vada incurrat, & scandali autor sit populo indoctiori; vnde in eadẽ naui & dux & grex naufragium patiantur. Ab hoc & alijs Rhemensibus Bibliorum versionem adornari audio: & nunc demum Testamentũ Nouũ, ex Authentico exemplari Latino translatum, prodijt. Ego verò interea dum illi se ad prælum ac prælium nouum accingunt, Tridentinorum Patrum sentẽtijs singulariter & solummodo orbi Christiano commẽdatam translationem latinam, cuiusmodi sit, ob oculos proponã. Ex cuius putidissimæ versionis lacuna, omnes ferè errores, omnes superstitiones fluxerũt. In libro Geneseos sic ibi legitur,

Greg. Martinus

Ipsa

IPSA conteret caput tuũ: Sic enim & in manuſcriptis exemplaribus habetur, & in vetuſtis Biblijs ordinatis à reuerẽdo magiſtro Gabriele Bruno Veneto ordinis Minorum, nec non in Plantiniana Editione inuenietis, & quod ad ipſum ſemen benedictum Chriſtum referri debebat, Mariæ matri tribuitur: hinc Hyperdulia virginis & adoratio. Cuncta cogitatio cordis intenta ad malum omni tempore, omne figmentũ, &c. Ita ille: at Hebraica veritas ſic habet, Omne figmentũ cogitationum cordis eius (hominis) duntaxat malum eſt, omni die: quæ verborũ omiſſio & mutilatio, quo ſpectent, niſi vt liberi arbitrij ſeruitus, & humanæ naturæ vitioſitas minus conſpiciantur? Rex Salem obtulit panem & vinum: pro eo quod in Hæbraicis & Latinis exemplaribus nuper correctis habetur, PROTVLIT: Hinc confirmatur Miſſæ ſacrificiũ. Dixit Iacob, Inuocetur nomẽ meũ ſuper eos. Hinc Iacobus & alij ſancti ſunt inuocãdi: at Hebraiſmus innuit Ephraim & Manaſſem donãdos eſſe nomine Iacobi, & vocandos Patriarchas, quos ſcilicet in numerũ filiorũ cooptaret. Quò hoc ſuum impiũ dogma ſtabiliant, ſimilis eſt error apud Iobum, Voca ergo, ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad aliquem ſanctorum conuertere: de quo loco nihil dicam: ſatis reſpondet ipſa tranſlatio germana, Clama quæſo an ſit qui reſpondeat tibi, & ad qué ſanctorũ reſpicies? Quicquid Lyranus de ſanctorũ inuocatione afferat, eſſe negationẽ ipſa verba declarãt: nec quéquã è ſanctis produci poſſe, cuius exemplo defendatur, aut cuius opere ſubleuetur. Non enim credo Merceri (Thomæ Stapletoni præceptoris vt ipſe ait) & reuera Hebraicæ linguæ pertiſſimi & Pariſienſis teſtimonium reſpuent, cuius hæc eſt ſententia, Thomã Aquinatem ineptè hunc locum ad ſanctorum inuocationem torquere, hijs verbis, Quòd quidam magiſtrorum hunc locum ad Sanctorum mortuorum Inuocationem, quam veteres ne agnouerunt quidem, referunt, quaſi hortetur Eliphaz Iobum, vt in hac afflictione ſeſe ad Sanctos conuertat, vt ei opem ferant, merum delirium

Ca. 3.

Errores doctrinę ex erratis Tranſlationis in veteri & Nouo Teſtamen.

Ca. 6.

14.

lirium est: cùm nemo non videat hic ironiam esse, & quoquo modo intelligas, eò non posse applicari. Huius generis est, Laudate Dominum in sanctis eius: Error quia est in sacrario, id est, in Ecclesia. Similiter lapsus est Alphonsus, Glorioſus est Deus in Sanctis suis: nam sic debuit reddi, Terribilis es ô Iehoua de Sanctuario tuo, in quo omnia verba sunt dissimillima, nullum simile reponitur: & quæ sequuntur, Deum virtutem & robur dare, Deum esse benedictum & laudandũ, hanc opinionem planissimè refutant: Hinc tamen ex hisce omnibus falsis Interpretationibus Sanctorum mortuorum inuocatio concluditur. Rursus quò arguant nemini de sua salute certò sibi constare, Ecclesiastis locus adducitur, Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta, pro eo quod Hebraicè legitur, Amorem & odium non cognoscit homo sed omnia ante eos: hic nulla dignitatis mentio, cuius omnes sancti expertes se esse non dissimulant, & errorem hîc suum Alphonsus recognoscit, & propterea ad Olympiodorum eum locum melius enodantem nos remittit. Est autẽ hęc forma eius quasi Retractationis, Quæ verba ego postea diligentius circumspiciens, apertè intellexi vt ingenuè fatear dubium pro nobis in hac causa reddere testimonium. Quamobrem quòd Stapletonus noster hanc doctrinam de speciali fide & certitudine gratiæ nouum & inauditum in Ecclesia Paradoxum ex hoc loco Ecclesiastis colligit, quàm hoc incertum sit, saltem ex Alphonso suo discat, & cum illo modestè suam reuocet sententiam. Ibidem quoque vt meritum astruat, veterem Interpretem secutus, illud Dauidicum sic vertit, Inclinaui cor meum ad custodiendum Iustificationes tuas propter retributionem, & tamen ex ambigno disputat vt antè, & à magistro suo Mercero dissentit, qui sic transferri posse iudicauit, Vel propter mercedem, vel in finem vsque, & id quidem posterius magis propriè, & huic loco conuenientius. Idem Stapletonus assumit ex Prouerbijs Salomonis aliud,

Psal. 150.

Ca. 9.

Lib. 7.

Psal. 119.

liud,nimirum ſapientiam immolaſſe victimas ſuas,& vinum miſcuiſſe: Itaque debere eſſe in calice Euchariſtico aquæ cum vino commiſtionem, ex Catholicorum ſententia. Relabitur ſcilicet ad ſuum dubium principium, ex quo ſtructura omnis Papiſticæ Babylonis eſt coagmentata. Sapientia miſcuit vinum,Ergo in Sacramento aqua adhibenda. Annon hic rectè illud Eſaiæ accommodari poteſt, Vinum aqua mixtum eſt,id eſt, Annon ad corrumpendum diuinæ ſcripturæ textum admiſcetur diluta hominum traditio? Primùm Phraſeologia ſpiritus ſancti repugnat: nam miſcere vinum eſt largius infundere: quemadmodum legimus Ieſaiæ quinto, vbi Væ denunciatur hijs qui Siceram miſcent, qui bibunt meracius. Erat enim Sicera non dilutus potus ſed generoſus & inebrians. Deinde hac de re conſulantur Patres Lyranus, Hieronymus, Gloſſa ordinaria,qui alium nobis ſenſum referét. Hæc aliaq; ſexcenta in veteri Teſtamento errata ſi Martinus alijq; Anglorhemenſes iterent, & ad idem ſaxum offendant: quid Deo,quid Eccleſiæ reſponſuri ſint, neſcio: mihi certè videntur prudentes & ſcientes & ipſi impingere, & alios præcipitare. Trāſeamus ad eā quæ nunc extat N.Teſtaméti Tranſlationem. Vt ſuas nobis Traditiones & nouas Conſtitutiunculas probent,habent ad manum argumentum ex vulgata & corrupta tranſlatione, Suggeret vobis Spiritus ſanctus omnia quæcunque dixero vobis: vbi Græcus textus, & noſtra verſio habent,ſicut & Latini codices noſtrorum, Submonebit omnia quæcunque ἐιπον dixi vobis,vt non ſit nobis aliqua noua expectanda ſuggeſtio aut viſio: ſed vt repetitio tantùm ſit & illuſtratio eorum quæ Chriſtus prius tradidit. Ad quem ipſum lapidem non modò cæci homines noſtrates corruunt: ſed etiam in Scholijs notant Chriſtum multa prętermiſiſſe, & ea Eccleſiæ docenda reliquiſſe. Meritum vtrique vrgent, & Scripturam peſſimè à ſe conuerſam teſtem adducunt, Talibus hoſtijs promeretur Deus,cùm Græcè ſit εὐαρεστεῖται, conciliatur, placatur.

Ioan.14.

Io.18.

Heb.13.

tur. Matrimonium bone Ieſu, quomodo Ieſuitæ tractant? Nam quod deteſtantur in multis, id tamen Sacramentum eſſe contendunt, & quod Græcè eſt myſterium de Chriſto & Eccleſia, id iſti Sacramentum interpretantur. Quò doctrinam Dæmoniorum fortius & impudentius propinent, Vbicunque licet vndecunque arripiunt, quò nuptias prohibeant aut infament. An non poteſtatem habemus ſororem vxorem circumducendi, vt & reliqui Apoſtoli & fratres Domini & Cephas? Hanc enim interpretationem & Petri & aliorum in Apoſtolatu coniugatorum exempla, quę memorat, & loci circumſtantiæ, & ipſa communis honeſtas & decorum, & vis ipſa Græcæ dictionis probant & euincũt: A nobis ſtat Tertullianus ipſe presbyter & maritus in exhortatione ad Caſtitatẽ, Licebat & Apoſtolis nubere, & vxores circũducere: & tales vxores Mulieres vocat & vertit in libro de Pudicitia: tamen vulgata & Rhemenſis mulierem ſororẽ exponunt, & ideo in Annotationibus hæreſeos maculam nomini noſtro inurunt. Fortaſſis ſororem vxorem eam Paulus hoc loco dixit, quam ad Philippenſes σύζυγον γνήσιον, germanam, id eſt, fidelem ſeu Chriſtianam coniugem nominat, vt & Clemens accepit. Certè id multo eſſe poteſt vero vicinius, quàm quod Vetus tranſtulit, Rogo te Germane coniux adiuua illas. Vnde lapſus eſt Lyranus, dum de Germano quodam (proprio viri nomine) Philoſophatur. Hoc in ſuo Lyrano animaduertere noluit ille Defenſor Cenſuræ, qui Hanmerũ noſtrum taxat, quòd apud Lyranum Gratiam pro Græcia fortè Typographi vitio poſuit: σύζυγον coniugem etiam vocat Apoſtolicæ ætati proximus Ignatius. Ad hæc quandocunq; nomen σεμνὸς aut σεμνότης occurrit, id ſtatim erit iſtis pudicum aut caſtitas, quod tamen in illis locis grauitatem, reuerentiam vel honeſtatem ſignificat. Orandum pro Regibus vt tranquillam ac quietam vitam degamus cum omni pietate & honeſtate: vulgata ſtrictius & anguſtius, Cum omni caſtitate. Ad Philippenſes,

Ephe. 5.

1. Cor. 9.

Ca 4.

Eccl. hiſt. 3.

Defenſ. Cenſuræ con. D. Hanmerum.

1. Tim. 2.

Ca. 4.

Quæ-

Quæcunque pudica, vbi Hieronymus quoque neſcio quomodo φιλοφιλῆ, amabilia vertit, Ad caſtitatem pertinentia, tantum vt ſuo affectui & odio in Nuptias indulgeant, hîc tamen Rhemenſes noſtri nec ſuo Interpreti nec Hieronymo adhærét. Ad Timotheũ ambo ſic 1.ca.3.
vertunt, Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, PVDICVM, quod verbum in Græcis exemplaribus nuſquam eſt, id ex ſe infarciunt: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate, pro honeſtate ſeu reuerentia. Oportet Diaconos ſimiliter eſſe pudicos. Item Mulieres pudicas pro Vxores honeſtas graues modeſtas, quoniam non de alijs quàm de liberis & vxoribus Epiſcoporum & Diaconorum loquitur. Fœda corruptela eſt in fine capitis, qua luculentiſſimum noſtræ Redemptionis per Chriſtum Deum & hominem teſtimonium aduerſus Arrianos nobis è manibus eripiunt, Manifeſtè, magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in corpore, iuſtificatum eſt in Spiritu, &c. quod Græcè eſt (Myſterium) ab illis transfertur Sacramentum, & Dei nomen prorſus extritum eſt, & quod de Chriſto Deo honorificè prædicatur, id omne ad Sacramentum neſcio quod perperam accommodatur: quod verè & meritò ab Eraſmo notatur, & à Beza liberius reprehenditur, ab vtroq;, & à Tigurinis, Geneuenſibus, Anglis noſtris omnibus ſic piè & venuſtè ſecundum Græcam veritatem redditur: Citra controuerſiam, Hoc eſt magnum pietatis Arcanum ſeu myſterium, Deus manifeſtatus eſt in carne, iuſtificatus eſt in Spiritu, conſpectus eſt ab Angelis, prædicatus eſt gentibus, creditus eſt in mundo, receptus eſt in gloria. Hæc de quibuſdam fidei articulis & controuerſijs. Quàm etiam in explicandis noſtræ religionis myſterijs diſerti, quàm latini ſint Romanenſes, quàm fideles, quàm fælices, in Beatæ Virginis Officio ſuo Papiſtico ſatis declararunt, Cuius Dominus humilitatem reſpiciens, Angelo nuntiante concepit Redemptorem mundi, Quid? Dominus

con-

tur. Matrimonium bone Ieſu, quomodo Ieſuitæ tractant? Nam quod deteſtantur in multis, id tamen Sacramentum eſſe contendunt, & quod Græcè eſt myſterium de Chriſto & Eccleſia, id iſti Sacramentum interpretantur. Quò doctrinam Dæmoniorum fortius & impudentius propinent, Vbicunque licet vndecunque arripiunt, quò nuptias prohibeant aut infament. An non poteſtatem habemus ſororem vxorem circumducendi, vt & reliqui Apoſtoli & fratres Domini & Cephas? Hanc enim interpretationem & Petri & aliorum in Apoſtolatu coniugatorum exempla, quę memorat, & loci circumſtantiæ, & ipſa communis honeſtas & decorum, & visipſa Græcæ dictionis probant & euincũt: A nobis ſtat Tertullianus ipſe presbyter & maritus in exhortatione ad Caſtitatẽ, Licebat & Apoſtolis nubere, & vxores circũducere: & tales vxores Mulieres vocat & vertit in libro de Pudicitia: tamen vulgata & Rhemenſis mulierem ſororẽ exponunt, & ideo in Annotationibus hæreſeos maculam nomini noſtro inurunt. Fortaſſis ſororem vxorem eam Paulus hoc loco dixit, quam ad Philippenſes σύζυγον γνήσιον, germanam, id eſt, fidelem ſeu Chriſtianam coniugem nominat, vt & Clemens accepit. Certè id multo eſſe poteſt vero vicinius, quàm quod Vetus tranſtulit, Rogo te Germane coniux adiuua illas. Vnde lapſus eſt Lyranus, dum de Germano quodam (proprio viri nomine) Philoſophatur. Hoc in ſuo Lyrano animaduertere noluit ille Defenſor Cenſuræ, qui Hanmerũ noſtrum taxat, quòd apud Lyranum Gratiam pro Græcia fortè Typographi vitio poſuit: σύζυγον coniugem etiam vocat Apoſtolicæ ætati proximus Ignatius. Ad hæc quandocunq; nomen σεμνὸς aut σεμνότης occurrit, id ſtatim erit iſtis pudicum aut caſtitas, quod tamen in illis locis grauitatem, reuerentiam vel honeſtatem ſignificat. Orandum pro Regibus vt tranquillam ac quietam vitam degamus cum omni pietate & honeſtate: vulgata ſtrictius & anguſtius, Cum omni caſtitate. Ad Philippenſes,

Ephe.5.

1.Cor.9.

Ca 4.

Eccl.hiſt.3.

Defenſ.Cenſurę con.D. Hanmerum.

1.Tim.2.

Ca.4.

Quæ-

Quæcunque pudica, vbi Hieronymus quoque neſcio quomodo φιλοφιλῆ, amabilia vertit, Ad caſtitatem pertinentia, tantum vt ſuo affectui & odio in Nuptias indulgeant, hîc tamen Rhemenſes noſtri nec ſuo Interpreti nec Hieronymo adhærét. Ad Timotheũ ambo ſic vertunt, Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, PVDICVM, quod verbum in Græcis exemplaribus nuſquam eſt, id ex ſe infarciunt: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate, pro honeſtate ſeu reuerentia. Oportet Diaconos ſimiliter eſſe pudicos. Item Mulieres pudicas pro Vxores honeſtas graues modeſtas, quoniam non de alijs quàm de liberis & vxoribus Epiſcoporum & Diaconorum loquitur. Fœda corruptela eſt in fine capitis, qua luculentiſſimum noſtræ Redemptionis per Chriſtum Deum & hominem teſtimonium aduerſus Arrianos nobis è manibus eripiunt, Manifeſtè, magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in corpore, iuſtificatum eſt in Spiritu, &c. quod Græcè eſt (Myſterium) ab illis transfertur Sacramentum, & Dei nomen prorſus extritum eſt, & quod de Chriſto Deo honorificè prædicatur, id omne ad Sacramentum neſcio quod perperam accommodatur: quod verè & meritò ab Eraſmo notatur, & à Beza liberius reprehenditur, ab vtroq;, & à Tigurinis, Geneuenſibus, Anglis noſtris omnibus ſic piè & venuſtè ſecundum Græcam veritatem redditur: Citra controuerſiam, Hoc eſt magnum pietatis Arcanum ſeu myſterium, Deus manifeſtatus eſt in carne, iuſtificatus eſt in Spiritu, conſpectus eſt ab Angelis, prædicatus eſt gentibus, creditus eſt in mundo, receptus eſt in gloria. Hæc de quibuſdam fidei articulis & controuerſijs. Quàm etiam in explicandis noſtræ religionis myſterijs diſerti, quàm latini ſint Romanenſes, quàm fideles, quàm fælices, in Beatæ Virginis Officio ſuo Papiſtico ſatis declararunt, Cuius Dominus humilitatem reſpiciens, Angelo nuntiante concepit Redemptorem mundi, Quid? Dominus con- 1. ca. 3.

concepit aut peperit Christum? sic loquuntur, at monstrosum est. Quid? an virgo concepit? Verum est, at sic verba non fluunt nec hunc sensum ferunt: non est ergo Latinum non congruum. Hæc in Veteri Interpretatione etiam obtusi homines vident satis crassa esse, quæ ego leuiter admodum & strictim attigi: quem tamen Rhemenses Pontificij nostrates homines non tam ingenio heberes, quàm affectu cæci, ad sydera vehunt laudibus. Quinimo hoc ipsum quod exijt in vulgus nuperrimè Nouum Testamentum non tam Iesu quàm Iesuitarum ex hac translatione mendosa in aliam versionem Anglicam transfusum factum est mendosius: quantumuis in Collegij Rhemensis officina dedolatum, & censura Petri Remigij, Huberti Mori, Ioannis le Besgnæ, Guilielmi Balbi Archimagistri approbatum videatur: Quid horum nomina præ se ferant, quid sonent, non discutio, sed homines rerum nostrarum & idiomatis Anglici rudes Translationem Anglicanam velle nobis commendare & venditare, indicium est alicuius temeritatis, non magnæ certè prudentiæ. Nam obiter & in transcursu inspiciens paucula, in præfatione multa Paradoxa, in versione non pauca perobscura & vitiosa, in Scholijs nonnulla verè σκολια & contorta esse comperi: & si librum ad manū prius habuissem, plura annotassem, vt deinceps exteri non temerè quibusuis nostrorum hominum inuentis subscriberent. Verè enim Noua Translatio Noui Testamenti dici potest, in qua tot nouè fiunt & prodigiosè. Nouum est quod præter morē suorum patrū, præter expressum aliquod Concilij Tridentini decretum nouam in maternum sermonem translationem nunc demum serò pertexere non perhorrescunt. Nec minus nouum est, quod non ex Græco fonte sed ex hac vulgari latina cisterna suam versionem totam hauriunt, quòd Archetypo exemplū secundarium & tralatitium, quòd linguæ parenti & natiuæ exoticam & barbaram anteponunt. Hanc nouitatem damnaret, si reuiuisceret Augustinus, à quo docemur

Anglorhemensis versio Noui Testamenti.

August. de doct. Christ. li. 2. c. 11.

cemur istiusmodi rebus Hebraicum & Græcum exemplar consulere. Damnaret ipsa Glossa, nullum exemplar quamuis authenticum tale aut tanti momenti esse debere, quin in dubijs ad originem sit recurrendum. Sed addit Glossa ex Hieronymi prologo in Pentateuchum, Exemplaria latina esse emendatiora quàm Græca, & Græca quàm Hebræa. Quàm ineptè, quàm corruptè? Erasmus enim in scholijs libri secundi contra Iouinianum, subindicauit hanc esse figuram Hieronymo vsitatam, & ridiculè citari ab illo Iuris Pontificij interprete, idem etiam feciisse illum in Codice & Pandectis, vt verè illud quis exclamare cogatur, ὑὸν, πρὸς ὑὸν, Nihil ad verbum, nihil ad rem. Damnaret Hieronymus qui ex lingua Hebraica conuertit, vt ipse hisce verbis testatur, Certè confidenter dicam, & multos huius operis testes citabo, me nihil duntaxat sententiæ de Hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo Editio mea à veteribus discreparit, interroga quemlibet Hebræorum, & liquidò peruidebis, me ab æmulis frustrà lacerari. Quid? quod Erasmi in Nouum Testamentum lucubratio, è Græco sermone in Latinum traducta, à Veteri Interpretatione multum discrepans, à Leone tamen Pontifice Maximo tanquam absolutissima probata est, & ea se valde delectari, & præterea aliorum calculo eam laudari, non obscurè significauit. Si Leo Papa bene censuit: Posteriores Papistæ in Tridentino Concilio malè sentiunt, qui à Leone dissentiunt, & solã hanc veterem translationem præscribunt: & Augustinus & Hieronymus & Leo rectè è prima & originali lingua transferendum iudicant, contrà verò nostri, qui longè secus & planè contrarium faciunt.

Item ep. 8. d. 9. ep. 10. Glossa ibid. d. 9.

In psl. Præ. ad Sophronium.

In Noua Trãslatione Anglica quos Nouitates.

MIRANDVM & nouum est illud, quòd hanc versionem Hieronymianam esse asseuerant: de qua emunctissimi homines aut longè aliter sentiunt, aut non ita præcipitanter affirmant. Quid? annon Hieronymus modo dixit se Hebræos per omnia sequutum, cùm vetus hæc Translatio septuaginta Interpretum græcis-

Vetus Latina Translatio an sit Hieronymi.

mos non raro videatur olere ? Quid ? Hieronymus ipse veterem hanc pro suo fætu non habet, siquidem tum in commentarijs reliquis tum in Ecclesiaste & in Psalterio maximam differentiam esse reperiet, quisquis vtramque Editionem inter se contulerit bona fide & mediocri diligentia. Aliter vetus quædam interpretatur, aliter Hieronymus in Hebraïcis Quæstionibus & legit & exponit. Vetus in Ecclesiaste, Cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam: Hieronymus in commentarijs, Consideraui in corde meo, vt traherem in vino carnem meam, significans velle se delicatè & lautè viuere. Vetus, Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit, Hieronymus, Et quidem charitatem, & quidem odium non est cognoscens homo: & alia eiusdem generis non pauca occurrunt legentibus. Quid ? Hieronymus etiam Steuchus, qui huius veteris Interpretis iudicium, prudentiam, Peritiam, explicandi Maiestatem, ingenij diuinitatem admiratur: Hieronymum alicubi erroris, aliàs obscuritatis, alibi inconstantiæ, interdum in omittendo negligentiæ, nonnunquam in perperam vertendo cuiusdam quasi perfidiæ condemnat. Nouum est, deinde & incredibile est, viros politos & eloquentes apertissimis Vetustæ Translationis barbarismis & Solæcismis, etiam Tertulliani & Augustini autoritate, fauere & patrocinari. Nouum est & Paradoxum quod defendunt veterem Translationem esse Græco textu veriorem, illam hoc esse synceriorem. Prò Deum immortalem quid esse potest nobis tam septum quod non perrumpere, tam sanctum quod non prophanare, tam purum quod non commaculare audeat hominum procacitas ? etiam Iudæos & hæreticos contaminasse & vitiasse sacratissimos Dei libros suspicantur. Sed hæc erat quondam Manichæorum calumniosa obiectio, quos isti quia imitantur, hoc ex Augustino responsum auferant: Vsque adeò inuicta sunt, quæ aduersus vos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod

Ca. 2.

Eccle. ca. 9.

In libro Num. & Deute.

quod dicatis, nisi eos esse falsatos. Quæ autoritas literarum reperiri, quis sacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet Scripturæ ad conuincendos errores sciri potest, si hæc vox admittitur, si alicuius ponderis existimatur?

Illa nouitas non est nouitas, quòd dum Anglicè Nouum Testamentum suo modo transferunt, tamen ab eius lectione studioque Anglos deterrent: quando declamant hæreses ex sensu Scripturæ oboriri, quando obscuritatem, difficultatem, profunditatem eius deprædicant: & in hoc Hieronymi, Ambrosij, Augustini & aliorum sententias tanquam catelli panniculos dilacerant.

Cùm verò Hebraïca, Græca & Latina vocabula in nostra lingua retinent, & Anglica lingua latinizant, in eo quoque antiquum obtinent, vt populus noster etiam domi peregrinus sit, & vernaculam linguam suam non intelligat, nisi simul illas tres alias calleat. Quæ enim est illa istorum tenebrionum affectatio, vt non solum, Amen, Zebaoth, Osianna, quod erat tolerabile, verum *I.14.* etiã Paraseeues, Paschæ, Pentecostes, præputij, Depositi, Euãgelizandi, cõuersandi, Paracleti, Neophyti, alias q; multas voces, in Anglicana sua versione passim vsurpent & seruent? An non videmini vobis aliqué vel antiquum λοξίαν Apollinem æquiuocè oracula dantem? vel aliquem è Missa sacrificulum sua illa, Kyrie eleeson, Christe eleeson, Agios, Athanatos, Ischyros cantillantem audire; quæ & clericus respondens & sacerdos recitans ignorant? Quamquam enim Amen vox sit in omnibus linguis maximè recepta, & recipi non incommodè possit: tamen tantum abest, vt antiquissimi Interpretes rerum perspicuitatem verborum obscuritate inuoluere & obnubilare voluerint: vt etiam hoc familiare Epiphonema septuaginta quandoque per γένοιτο, fiat, Aquila συνιστορούντως, id est verè, explicandum sibi existimarint. Abeant ergo in exteriores tenebras ista sphyngis imò ipsius principis tenebrarũ Ænygma-

ta, ad quæ intelligenda & explicanda non sufficiet vnus Oedipus. Scilicet Aristotelici hac in re esse possunt. Cum enim Alexander Magnus indignè ferret Acroamaticas disciplinas, quas ille à suo hoc magistro solus accepisset, iam factas esse communes omnium: rescribit Aristoteles se scripsisse & non scripsisse, edidisse quidem sed legentibus non intelligentibus. Ita isti sic transferendo omnino fecerunt, vt nihil transferre videantur. Hoccine est plebem docere an fallere?

Illud etiam infrequens est & insolens, vt ipsi in nostram linguam iam tandem conuertant, & tamen eodem tempore dogmatizent, Translationem Bibliorum in prima Ecclesia non fuisse tritam ab omnibus, eam non esse necessariam, neque vtilem, nisi pro ratione temporis, quibuslibet non conuenire, ex arbitrio Ecclesiæ solummodo indulgeri posse aliquibus. Vbi ergo illud, Omnis lingua laudet Dominum, & omnis lingua ei confiteatur? Si Basilius, Chrysostomus, alij Orientales potuerunt Græcè suam Liturgiam celebrare: si Armenicè, Ruthenicè, Moscouiticè, Dalmaticè, Gothicè, Italicè, Gallicè preces habere aliquando licuit: si Waldenses, si noster Wicleuus, si alij sua lingua rem diuinam fecerunt, & Biblia transtulerunt, quantumuis Thomas Archiepiscopus Cantuarienſis, & Concilium Oxonienſe reclamarint: quod & historijs proditum est, & ipsi non denegant: cur obsecro hanc commoditatem, cur hanc fœlicitatem suis Anglis hodiè vel malignè inuident, vel non benignè impertiunt? Nam quod conantur astruere in prima Ecclesia, neque preces neque Biblia in vulgari lingua haberi consueuisse: hinc & doctrina Pauli ad Corinthios & omnium Ecclesiarum consuetudo, & ipse Lyranus reclamitant. 1. Cor. 14.

Postremum est & nouum quoque est, vertendo sensus peruersos eliciunt, ex nuda vocula Confitendi, & ex publica Ephesiorum Exomologesi, priuatã & auricularem confessionem, singulorumq; peccatorum enume- Act. 19.

rationem,

rationem, ex impositione manuũ Pauli Sacramentum confirmationis, ex vnctione temporaria Apostolorum, Sacramentum Chrismatis, ex verbo resipiscentiæ Sacramentum pœnitentiæ, ex sudarijs Pauli, reliquias, ex Petri nomine Romani Pontificis primatum & super Petrum Ecclesiæ exædificationé, ex Pauli profectione prima Hierosolymam, post Romam, eiusdem Cathedralis eminentiæ ab Hierosolymitanis Episcopis ad Romanos translationé, ex verbo Deserti Heremitarũ institutum, ex ambiguitate vocis ἱερὸς, sua sacra scriniola, ex Iouis prole, (vt ex veteri translatione falsò vertunt,) Imaginum patrocinium, ex magicorum librorum incendio apud Ephesios, nostrorum codicum condemnationem & concremationem, ex panis fractione illam in Missa tripartitam fractionem, ex illa Paulina concione de conuersione ad Dominum & fide in Christum, operum cum fide iustificationé perabsurdè concludunt. Adeo semper ex flosculis Sacrarum literarum non mel cum apicula, sed venenũ cum aranea malunt sugere. Quomodo autem & errores suos & Veteris Interpretis nævos perditè deament: ex eo perspicuum est, quòd totam orationis dominicæ formam immutare & truncare voluerunt, potius quàm nobiscum imò cum Christo verè & fideliter transferre viderentur. Apud Marhæum Sanctificandi vocabulum retinent, ne plebecula intelligat, aut sanè aliquid de Sanctis suis colligat: Panem ἐπιούσιον supersubstantialem vertunt, fortassis propter Transubstantiationem suam: In fine totam Doxologiam amputarunt, Quoniam tuum est regnum potentia & gloria in secula seculorum, quam tamen in Græco & Syriaco Textu legimus: & minister concludit eandem orationem dominicam hoc ipso Epiphonemate in Liturgia quam ipsimet tribuunt Chrysostomo. Apud Lucam omiserunt has omnes Petitiones quæ in illis linguis originalibus habentur: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, etiam in terra: ne nos inducas in tentationem: sed libera nos à malo.

Matth.16.

Matth.3.

Act.19.

Act.20.

Matth.6.

Luc.11.

Eia nunc credatur illis in alijs ignotis qui in notissimis audent fallere. Summa summarum hæc est, Hebraicos fontes omittunt, Græcos omnes codices esse corruptos vociferantur: imò & à vulgata sua Interpretatione, si modo vera sit, recedunt. De primo dixi in locis aliquot hactenus Veteris Testamenti, de Græco sic criminatur, immò pudendum in modum cauillatur Tho. Stapletonus. Nec dissimilis est, inquit, corrupte la quam OMNES hodie Græci codices conformiter sequuntur: Non omnes quidem dormiemus, sed omnes immutabimur. Quid ita verò, nempe vt Veteris sui Interpretis patroni esse possint, in Spiritus sancti linguam & sensum blasphemi esse volunt, Dum lectionem omnium codicum suffragio probatam respuunt, & suam quæ nullius libri Græci autoritate nititur amplexantur. Sic vertunt Anglorhemenses ex solo Latino exemplari, Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur: eamque præferunt omnibus. Quare? scilicet quia Hieronymus & alij Græcicam sequuntur. Qui hæc scribunt, quid sibi non permittent? Affingit Hieronymo quod nunquam dixit, cuius hæc sunt verba in ea Epistola quæ citatur ad Minerium & Alexandrum, vbi in prima fronte eiusdem sic legit, Non omnes quidem dormiemus: & in fine quod iste probat improbat. Illud autem breuiter in fine commoneo hoc quod in latinis codicibus, » Omnes quidem resurgemus &c. in Græcis voluminibus non haberi, sed vel, Omnes dormiemus, non autem omnes immutabimur: vel, Non omnes dormiemus, Omnes autem immutabimur. Sic legerunt & exposuerunt Acatius Cæsariensis Episcopus, Theodorus Heracleotes, Diodorus Tarsensis, & Apollinarius, vt apud eundem cernere est. Exposuisse autem sit Hieronymum etiam ipsemet testis sit in hoc loco Apostoli, inquiens, In alijs Græcis codicibus sic, Omnes enim non dormiemus, omnes autem immutabimur: quod quadrat magis ad sensum Apostoli, quia,

Stapletonus & alij nec Heb. nec Græc. nec suam Latinam, nec Hieron. sequuntur

hic

hic sermo non de omnibus generaliter dicitur, sed de solis electis, Consentiunt autem huic doctrinæ de sorte sanctorum in hac vita superstitum & abolitione mortalitatis & corruptæ naturæ interitum mutandorum, alia loca Pauli 1. Thess. 4. & 2. Cor. 5. nec non ipse Origenes, quem tamen iste producit his verbis, De viuis autem immutandis & à mortuis resurgentibus segregandis, sic scribit (Paulus) Et nos immutabimur. Quod autem cum sua versione pugnat, ostendit illud in Actis Apostolicis: Vetus ait, MINISTRANTIBVS illis Domino, &c. Quo verbo publicum ministerium Apostolorum quod in Ecclesia prædicando & docendo obierunt, declaratur, vt Erasmus in Annotationibus explicat, & ex Chrysostomo confirmat: Nouatores autem isti contra manifestam hanc translationem sacrificium suum in Scholijs colligunt, & pro Ministrare Missare conuerti posse cõtendunt. Longum esset si vellem omnia enumerare: si vellem, in hoc tempore, & in hoc opusculo non possem. Atque hæc est nostra vera Antilogia, & iustum & duplex onus Iesuitarum, quo nos iniustè Campianus opprimere voluit. *Actor. 13.*

IAM VERO vt in vnum cumulum aggregentur omnia: ad vos Campianistæ prouocant, vestrum iudicium subituros se vocabulo quidem dicunt: itaque vos, Academici, causæ huius & patronos & arbitros constituimus: vt doctrinarum, cognitionis, sapientiæ vestræ firmissimo præsidio defendatur, non illorum maledicentia, virulentia, violentia opprimatur. Vobis sedentibus & iudicibus eritné hæc prima Campiani ratio iusta & vehemens? an nostras partes vmbraticas & fractas esse ostendit? fientne vestris sententijs horum criminum rei, nostri, qui omnes libros Canonicos approbant, venerantur, exosculantur? an isti qui è medio tollunt, sub modio abscondunt, nec amore debito, nec honore iusto prosequuntur? nostri qui omnibus Christianis sine dolo & sine inuidia communi- *Conclusio ad Academicos.*

cant libenter: an isti qui Fragmenta vix legunt ipsi reuerenter, & alijs omnino subtrahunt? nostri qui ad studia omnes inuitant, ducunt, trahunt: an isti qui eorum studiosos absterrent, affligunt, comburunt? nostri qui eorum dignitatem, Maiestatem, vtilitatem, verbis quibus possunt magnificis ornant? an isti, qui vt papyraceos, caliginosos, imperfectos, mutos magistros, periculorum & hæreseon causas accusant? nostri qui Apocryphos lectione, & Translatione dignãtur, Iobum, Iacobi, Petri, Iudæ omnes catholicas Epistolas, Ioannis etiam & Apocalypsim in Canonem referunt, nullos ex suo loco & classe expellunt? an isti qui de Scripturis, de Luthero, Caluino, Beza, & alijs Ecclesiæ Heroibus vanissimè mentiuntur? nostri qui in omnes linguas thesaurum cœlestem transfundunt, & euulgant: an isti qui solam Romanam seu Tridentinam versionem, neque sat latinam, neq, omnino veram, sed tot superstitionum satricem, tot erroribus refertam approbant? Itaque de hac prima Ratione, an eum illis & contra nos faciat, acutè quia potestis, verè quia debetis iudicate.

Ad Philoiesuitas duo Corollaria.

Vt autem vnde cœpit in eo concludatur oratio, vtque principio finis respondeat: geminum hoc corollarium vobis quicunque ordinis Iesuitici studiosiores & obseruantiores estis, visum est accommodare. Vnum est, Ex hac prima Ratione quam præfixit & præmonstrauit Campianus fidem omnem vestram fundate, conscientias pacate, errores corrigite, vestras omnes semitas dirigite, ne apud vos aliæ Rationes quæ sequuntur humanæ, vlla ratione præponderent. Hęc est doctrina Psalmographi, Lucernam esse verbum pedibus & lumen semitis nostris. Alioqui, attestante Propheta, Si non dixerint iuxta Verbum hoc, non erit illis lux matutina. Hæc est Patrum Catholica admonitio. Tertullianus, Nos pro nostris angustijs vnum inculcamus, bonum atque optimum esse, quod Deus præcepit. Et mox, Ad exhibitionem obsequij, prior est

Psal. 119. Iesa. 8.

De Pœniten.

est maiestas Diuinæ potestatis. Cyprianus, Quemadmodum si canalis aquam ducens subitò deficiat, ad fontes pergitur: sic facere oportet Dei sacerdotes, vt si in aliquo nutauerit aut vacillauerit veritas, ad originem Dominicam & Euangelicam, & Apostolicam Traditionem reuertamur. Nam quod est agro cultus, vineæ putatio, hortulo riuus, prato imber, hoc est sermo Dei aridis & siticulosis animis Christianorum: hoc cœlesti rore, imbre, pluuia, nisi irrigentur, breui exaresçent: immò hortus & vinea Domini Sabaoth, Ecclesia Dei breui tota syluescet. Hęc est Chrysostomi hortatio, Siquidem fidei dogma peruertat, etiamsi Angelus sit obaudire noli: sin verò recta docet, noli vitæ sed verbis intendere. Sed de Consilio Patrum nostrorum inferius dicetur & fusius.

Epist.74. Ad Pompeium.

S.Epist.2.Tim. c.1.

In Rat.5.

Iam obsecro vos ad hanc amussim Scripturæ exigite doctrinam Iesuitarum: quos sentes, vepres, quàm horrentia omnia in agro hoc Iesu reperietis? Volunt sanctos inuocari surdos, adorari cæcos, honorari absentes, mutos, mortuos. Quæ lex, quod testimonium? Nos proferimus Deum præcipientem, Inuoca me: & Patrem & Filium iubentem, Dominum Deum tuum adorabis & illi soli seruies. Exigunt à vobis vt Dei & diuorum simulacra, ornamentorum profusione, donariorum oblatione, corporum prostratione, affectuum deuotione, omni denique veneratione dignemini. Quo iure diuino? Nos respondemus in lege Mosaica, in Vaticinijs prophetarum, exemplis Regum & Sanctorum id clarissimè prohiberi. Nectunt illi & induunt laqueos, pios coniuges impiè diuidunt, cælibatus nodo ministros implicant: Qui Textus? Nos astruimus, Quos Deus coniunxit homo ne separet: Et oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum: Et interdictionis nuptiarum in Domino castarum doctorem esse Diabolum. Volunt defunctorum animas igne purgari, lustrari, excoqui. Qui locus? Quæ Scriptura aperta? Nos statuimus duas solum esse vias, duas

Psal.50. Deut.6. Mat.4.

Exod.20.

Matth.19. 1.Tim.3. 4.

Matth.7.25.

portas arctam & latam, illam ad salutem, hanc ad interitum: duos hominum status vel ouium ad dexterã, vel hœdorũ ad siniſtram: duo solũ præmia post hanc migrationem, vel coronã vel condemnationẽ: duo esse loca tantum vel sinum Abrahæ pro Lazaris, vel Infernum pro abiectis Epulonibus: nihil esse medium, nullum esse tertium: sed aut ex fide expectanda est sempiterna gloria, vel ex incredulitate perennis confusio. Ad hunc modum reliqua eorum dogmata si perpendamus, omnia festucis leuiora & viliora inuenientur. Si dicant Literas Sacras pro se & sua causa testificari, obijcite illis alterum corollarium, Verbum hoc Dei simplex esse debere, ex purissimis scatebris defecatum, non ex turbida hominum aquula dilutum. Videndum ne pyxides quæ pharmaca prima fronte offerũt, in recessu venenũ prębeant. Nam Pseudoprophetę & pseudoapostoli & hæretici, sicut eorũ Archididascalus in Angelũ lucis transformatur, ita se in ministros Dei & Apostolos Christi transfigurant, & prauas suas opiniones Scripturarum oraculis fucant & colorant: Quemadmodum de Pauli Samosateni, Priscilliani, Eunomij, Iouiniani, aliorumque opusculis narrat Vincentius. Hoc ouili vestitu his velleribus id est, Prophetarum & Apostolorum eloquijs hodie nostri lupi se obuoluunt: hoc quasi aromate suos multos fœtores aspergunt, ne si nudi & simplices exhalarentur, omnium hominum emunctas nares statim offenderẽt. Quare si pro officina, pro coquina, & foco sui ignis Purgatorij Scripturas depromant, aduertendũ est an Catholicũ sensum alijs Scripturæ locis & pleno doctorum Ecclesiæ consensui aptè congruentem apponant. Proment loca pro illo igne ex Psalmis, ex Prophetis, ex Mathęi Euangelio, ex Pauli Epistolis. Foris aroma est, intus fœtor est, quia huic sensui nec Scripturæ sententia, nec Catholica Ecclesiasticáue expositio conuenit. Nos enim nullum propitiatorium, nullum purgatorium, nisi Christum Iesum confitemur, sicut Scripturæ & omnis purior antiquitas

2. Corol.

Aduer. Hær.

Zach. 9.
Matth. 5.
1. Cor. 3.

Rom. 3. 11. 25.
Hęb. 1, v. 3.

tas non in illis ſolum ſed in alijs locis edocuerunt. Verum de hoc optimo interpretandi genere in ſequenti & Quinta Ratione agetur pluribus. Interim vos hortor, vt obſeruetis horum Gloſſatorum verſutiam, ne dum vobis tanquam paruulis auſtera ſua pocula temperant, & eorum ora melle circumlinunt, vos incautos hac vana dulcedine fallant & decipiant: vt præclarè hac de re monuit Vincentius, cuius hæc eſt ſalubris inſtructio & præmunitio aduerſus tales animarum ſeductores, Tanto magis cauendi & pertimeſcendi ſunt, « quanto occultius ſub Diuinæ legis vmbraculis latitant. «

Aduerſ. Hær.

Hæc vna & prima eſt Ratio de Sacris literis, quæ vna ſatis firma eſſe poſſet, niſi ad alias plures Rationes, neque rationales, neque neceſſarias, Campiani ſuperuacanea & inconſiderata Diuiſio nos vocaret. Concedat Præpotens & miſericors Deus vt quod nobis verè Chriſtianum & probatiſſimum eſſe meritò videtur, id vobis gratum & perſuaſiſſimum eſſe poſſit.

DE

DE SACRARVM LITERARVM SENTENTIA:

Ratio Secunda.

CAMPIANVS.

ALterum est, quod me quidem ad congressum incitaris, & horum apud me copiolas eleuarit, aduersarij perpetuum in scripturis exponendis ingenium, plenum fraudis, inane prudentiæ. Statim hæc Philosophi tangeretis. Itaque vos auditores expetij.

HVMFREDVS.

HÆc sectio mihi non videtur noua ratio nec nouum Topicon afferre: sed hoc planè est non diuidere sed frangere, non dispartiri argumenta sed discerpere: vt quę res natura, ratione, totoque genere cohęrent & connectuntur, illæ non necessariò & præter artē distrahantur & diuellantur. Cur enim Scriptura & Scripturæ sentētia in vnum communem locum conijci non debeant, sed velut diuersæ rationes seorsim ponantur & separatim tractentur, equidem nullam rationem inuenire possum satis grauem aut sanè probabilem: nisi id sit quod suspicor, vt

Scripturæ à sensu Scripturæ distractio ridicula

vt nobis confletur & perficiatur numerus denarius. Quisquis enim Scripturæ verum sensum non apponit, is Scripturæ ipsius Maiestatem violat, veritatem tollit, autoritatẽ infringit, castimoniã adulterat, eiusq; fundamentũ quodãmodo & substantiam labefactat. Estq; vel intolerabilis audaciæ vel stolidæ ruditatis à verbo vitam, à litera spiritum, ab Euangelio suam virtutem & odorem, à concha margaritam, à corpore biblico animam, à Scriptura sensum Scripturæ separare: & pro frumento paleam, vel pro medulla os aridum, vel pro nucleo putamen aut corticem nobis tradere. Si hoc Ecclesia nostra faceret, aut si hoc esset nostrum perpetuum in exponendis aut tractandis Scripturis ingenium, meritò nos pleni fraudis, inanes prudentiæ videremur: meritò ipsi ad congressum incitarentur, & facilius copiolas nostras eleuarent, neç abs re vos, Academici, Auditores expeterent: & nos nõ modo suos sed & Dei ipsiusque Sacrosancti verbi hostes & præuaricatores verissimè æstimarent. Sed res secus habet.

Sit igitur nobis hoc imprimis persuasum, Scripturæ sacræ veram & germanam adhibendam esse interpretationem, fugienda quæcunque omnium hominum & Angelorum glossemata. Credit Ecclesia nostra, cum Hilario & cum Hieronymo, Scripturam non in legendo sed in intelligendo consistere: cum eodem Hieronymo, Grande periculum esse in Ecclesia loqui, ne forte interpretatione peruersa, de Euangelio Christi, hominis fiat Euangelium: cum Theodoretõ, verbum Dei stultè intellectum, non esse Verbum Dei: cum Augustino, non posse errorem oboriri palliatum nomine Christiano, nisi de Scripturis non intellectis. Nec legit quidem ille sed negligit qui bene non intelligit. Et receptum est & certum est, eum qui legis verba complectens, cõtra legis nititur voluntatem, in legem committere. Sicut Christus contra Diabolum ait, Scriptum est, ita Diabolus contra Christum dixit, Scriptum est: sicut Catholici ita hæretici videri volunt

Hieron. Cont. Lucif. In 1. c. Gal.

Iuris Regula.

lunt Scripturarum clypeo se protegere. Aiunt viperas Balsami succo ali, vmbra foliorum delectari: ita verbo Dei aluntur Pharisæi qui libros propheticos admiserunt, aluntur & alij prauarum opinionum fautores. Sed vt succus Balsami remedium est contra venenum: vt in viperis pabulum bonum in venenum mutatur, sic idem Dei verbum pijs aduersus corruptelas & errores medicamen est, vnde tamen hostes toxicum exugunt. Arrius loca Scripturæ plus minus quadraginta citasse dicitur. De Donatistis Augustinus, Verba legis dicitis: De Manichæis, Apud vos sola personat veritatis pollicitatio. Quare Orthodoxa semper probanda est interpretatio, prophetiæ non aspernandæ: & optandum, vt in singulis Ecclesijs lectionem verborum Scripturæ sacræ pia & breuis aliqua expositio excipiat & consequatur. *Contra Ep. fundam. c. 4.*

Vos autem qui delecti estis propter limatum iudicium & multiplicem cognitionem, arbitri honorarij, quantum à ratione Iesuitarum oratio nostra discrepet, aduertite. Ea est enim natura & ratio & sententia nostra, qui Scripturæ genuinum sensum non habet, eum Scripturæ nec corpus nec animam habere: nec satis esse affirmare, Scriptum est: quanquam & hoc ipsum totum est & satis est, si homines satis saperent: sed obseruatio quarundam regularum fortassis non obfuerit. Discrimen enim est in hac diuina [illegible] illa Diabolica Scripturarum Paraphrasi: Et si mecum recognoscere volueritis, quod vos iam diu antè cognouisse non dubito, animaduertetis longum interuallum, & magnum Chasma inter nos & illos esse interiectum. Duræus hîc palmam primam nobis vltro concedit, & Scripturam seu τὸ ῥητὸν frequenter nobis in ore esse dicit, sed à mentibus abesse διανοίαν & sententiam: & eam definit esse, vocem Ecclesiæ Catholicæ à Spiritu sancto acceptam & sibi traditam. Bonus quidem istorum verborum tinnitus & sonus, si sana Dianoia & sensus responderet. Est Petitio principij: quia *Definitio Duræi de sensu Scripturæ.* *De intelligentia Scripturarum obseruationes.*

quia rectè nos instamus eos non esse Ecclesiam Catholicam, nec veram interpretationem à Spiritu sancto habere. Ergo obseruationes de interpretatione Scripturarum ponamus. Ad intelligentiam veram & spiritualem assequendam prima consideratio est personarum: non esse cuiusuis adire Corinthum, nec ex quouis ligno fingi Mercurios, vt est vulgaribus hominum sermonibus vsurpatum: imò intelligere hæc Diuina, non esse omnium. Nam quæ sunt ex vulgo petita & in triuio posita, œcumenica, Ethica, Politica, quæ humana sunt, homines optimarum artium scientia perpoliti, aut vsu rerum edocti poterunt fortassis intelligere & ad aliquam hîc notitiam peruenire. De spiritualibus autem cum loquimur, ea animalis nunquam percipiet: Iudæis velamen etiamnum obducitur: eam sapientiam quæ est inter perfectos nemo huius sæculi principum cognouit, quia spiritum qui ex Deo est non acceperunt. Spirituales quia manent in sermone Dei, & veri sunt Discipuli, veritatem cognoscent. Spirant Scripturæ non omnibus, sed vt ait Origenes, ijs qui habent & oculos ad videnda cœlestia, & aures ad audienda Diuina, & nares ad ea quæ sunt plenitudinis sentienda. Spirituales autem non corruptè cum Papistis rasos sacerdotes voco, sed omnes vnctione Spiritussancti delibutos siue clericos siue laïcos. Nam sæpe Pharisæi & Scribæ foris sunt, quibus Christus parabolicè imò ænygmaticè loquitur: intus discipuli sunt, quibus datum est scire regni cœlorum mysteria, & hij quidem piscatores, idiotæ, pauperes. Non enim ex personis fides, sed ex fide personas æstimare & metiri debemus. Secundus igitur Canon necessario sequitur, hos omnes sapere ex Deo & ab ipso omnia Diuina cognoscere. Non enim literę superficies, sed literæ arcana & spiritualis intelligentia perscrutanda est, sicut in legibus humanis dictum est, Ratio legis est anima legis. Et Hilarius, Omnes Scripturas loquuntur sine sensu, & fidem sine fide prætendunt. Nam qui autor est Scripturarum, earum

Obs. prima, Scripturas intelligi non nisi à verè spiritualibus.

1. Cor. 2.

Ioan. 8.

In Hier. Ho. 2.

Matth. 13.

Obs. 2. à Deo.

Iurisc on.

rum esse interpres debet. Academiæ Parisiensis Cancellarius hoc ante multos annos sensit & definiuit, Cuius est mandare vel doctrinaliter vel iudicialiter, eius est similiter interpretari. Cur enim Dauid orat, vt Dominus vias suas mõstret, Dominus oculos suos reuelet, cur Iacobus præcipit, Si quis vestrum indiget sapientia, à Deo postulet, nisi quia omnes hij sanctissimi homines in alijs & in se experiuntur, Christũ, qui clauem habet Dauidis & aperit & nemo claudit, & claudit & nemo aperit, qui librũ obsignatũ solus resignat & explicat, & resuscitatus discipulis adhuc infirmis Mosen & prophetas exposuit, ad hæc intelligenda spiritu suo mentes nostras illustrare, vt & scripturã, quid sibi velit, & Ecclesiã, vbi sit, & legem & Euangelium quid sint, perspectum compertumque habeamus: sine quo vt Gersoni placet, disputant de spiritualibus sicut cæci de coloribus. Ideóque hic multum lucis infunditur, si concurrant oratio & lectio, & studijs adiuncta sit ardens inuocatio. Tertiò, Deus se in Scripturis patefecit, & Origene teste, necesse est nobis Scripturas sacras in testimonium vocare. Sensus enim nostri sine hijs testibus non habent fidem. Idemque exemplo discipulorum nos pulchrè & prudenter admonuit, qui proposita quæstione de primatu ipsorum, Quis maior esset, ad Iesum tanquam ad Magistrum accesserunt, In hijs inquit, imitatores discipulorum Christi esse debemus, si quando dubium quæritur & non inuenitur: vt ad Iesum veniamus, qui, vbicunque duo vel tres in ipsius nomine congregati fuerint, semper præsens est, quique potens est illuminare corda omnium, qui ex animo parati sunt ab eo solutionem omnium quæstionum intelligere & discere.

Gerson. De Vnitate Ecclesiæ.

L. 8. de animastica spirituali.

Luc. 24.

In tract. de causis.

Inuocatio.

3. In verbo.

In Matth. 18.

Atque sic Duræus intelligere debuit Vincentium suum, vt propter tantos tam varij erroris anfractus, propheticæ & Apostolicæ interpretationis linea secũdum Euangelici & Catholici sensus normam dirigamur. Hæc norma Catholici sensus requirit, vt Catholicæ fidei symbolo omnia sint consona & analoga: à qua Pseu-

Cont. Hæreses.

docatholicorum interpretationes longissimè discedunt. Et verè Tertullianus, Sit planè stultum, si de nostro sensu iudicemus Deum. Nec obliuiscì debent aduersarij, quod in suis decretis legunt, Sensum alienum & extraneum non esse quærendum: ex ipsis scripturis sensum capere veritatis oportet. Hìc locum habet collatio Scripturarum, quia Autore Augustino, Vetus Testamentum est occultatio Noui, & Nouum est manifestatio Veteris, & Mosis interpretes sunt prophetæ: legis & prophetarum, Christus & Apostoli. Obluctentur nunc quantũ possunt, tamen vel sua lege iudice condemnantur, vbi sic videbunt definitum, Quicunque aliter Scripturam intelligit, quàm sensus Spiritus sancti flagitat, & quod scriptum est, licet ab Ecclesia non recesserit, tamen hæreticum posse appellari. Ad hæc non negamus Ecclesiæ ministris, patribus suam vocem in capitulo, suum in ferenda sententia suffragium: dummodo ex verbo pronuncient, & à legis præscripto non recedant. Denique linguarum cognitio, varietas exemplarium, diuersitas translationum Hebraicè, Græcè, Latinè, Gallicè, Anglicè, extantium multum adiumenti adferent: & hoc in nostra versione diligenter factum esse nouimus. Id nobis demonstrauit Augustinus contra Faustum Manichæum, vt si de fide exemplarium quæstio verteretur, ex aliarum regionũ codicibus vel plures paucioribus vel vetustiores recentioribus preferrétur. Et si adhuc incerta sit varietas, linguam vnde illa interpretatio sumpta est; consulendam: & Augustinus attestatur, hanc interpretum varietatem plus adiuuare quàm impedire intelligentiam. Neque ignoramus illud, omnes casus seu iuris articulos legibus non posse comprehendi, vt & Aristoteli & ipsis Iurisperitis rectè visum est: sed tamen summa totius religionis, & omnia fidei capita illis sacris literis continentur: vnde velut ex fontibus nostra dogmata abundè & plenè hauriantur. Nunc videte quæso doctissimi viri, quid de hoc articulo aduersarij disse-

Tertul. de Carne Christi.

D. 37. Relatum.

4. Ex collatione.

24. Q. 3. hæresis.

5. Ex patribus.

6. Linguę.

l. 11. c. 2.

l. 2. de Doct. Chr. c. 11. 12.

1. Ad Theod.

differant & asserant. Cum enim in acie stare erecti non possint, & à Scriptura ad sensum Scripturæ se recipere cogantur: vt post principia tanquam Thrasones sibi caueant, & in aliquo angulo lateant: tamen & hîc eos quasi fures per posticum non per ostium intrantes accensa verbi Diuini Lucerna deprehendit: & Cacum è specu Hercules extrahit. Debebant isti grauissimi censores meminisse quod scripsit Iuuenalis,

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.

Vt prouideant ne dum nos de sensu Scripturæ adulterato, & consensu Ecclesiæ neglecto arguunt, ipsi manifesto scelere ψευδηγνωσίας constricti teneantur. Quod sanè vobis mox perspicuum & testatum faciam: vt hac eorum claudicatione detecta, omnes vos istiusmodi Romanos quibus non modo cauda nigra est, vt habet prouerbium, sed qui quouis Æthiope nigriores sunt, declinetis & caueatis. De his verò Pontificum commentarijs & nouis expositionibus pòst dicemus: nunc exempla quæ affert Iesuita contra nos examinemus, & vtrum à recta interpretandi regula & ratione deuiemus, vestrum esto iudicium. *Diuisio huius Rationis.*

Damnat perpetuum nostrum in exponendis Scripturis ingenium fraudis plenum, inane prudentiæ: damnat quis? Iesuita neque simplex neque sapiens: Nam simplex & columbinus, felle caret nec mordet: ad fluenta Scripturarum & ad fontes volitat, non in limo aut luto suarum Traditionum volutatur: Sapiens & serpentinus caput suum Iesum tuetur: non ad alia capita sine sensu, sine cerebro, nec ad alios didascalos aut magistros sine causa, sine ratione transfugit, & cùm tutus esse posset, caput suum in voluntarium discrimen non adducit. Serpens quidem esse potest tortuosus, quisquis sic per mille gyros & mæandros & se & alios circumducit & implicat, qui venenum infundit. Damnat verò, sed quare? Rationes eius ordine pertractemus.

Campianvs.

Sciscitemur ab aduersarijs, exempli gratia, quidnam sequuti nouam sectam intriuerint, qua Christus excluditur à cœna mystica.

Humfredvs.

Interpretatio De cœna mystica

Absit vt Christum excludant qui præter Christum nihil sciunt, quib⁹ deiectis Christus vnica spes est, afflictis solatiũ, perditis salus, naufragis portus, miseris summũ bonũ, abiectis dulce decus & præsidiũ, qui, si Christ⁹ non esset, miserabiliores essent omnibus. Non interunt aut intrudunt nouam sectã, qui præter vnicum Christianismum omnes religiones, omnes sectas fugiunt, sed qui alias regulas sibi fingunt, & alium Iesum proprium habent, & Christum à Iesu quodãmodo seiungunt. Non auferunt Christum, qui eius solius nomen inuocant, sed qui aliorum nomina & numina implorant: non qui crucem Christi portant, & in ea sola gloriantur, sed qui pro vera cruce materiatã & factam colunt: non qui Christo capiti adhærent, sacerdotem summum & regem venerantur, sed qui aliud caput vicarium, aliud sacerdotium externum, aliud regnum in Ecclesia mundanum & prophanum substituunt. Non excludunt è cœna Christum, qui in cœlo, in cœna, & vbique præsentem dicunt & credunt: qui in Sacramento Christum credendo edunt & bibunt, qui rem terrenam & cœlestem, qui passionis meritum fructumque percipiunt: quibus ante oculos totus Christus crucifixus depictus est, qui sedentem ad patris dextram intuentur, qui mente tota assurgentes quæ sursum sunt quærunt: qui corde ceu aquilæ ad Christum ascendunt, vt Christus ad suos vermiculos descendat: qui totum Christum sibi natum & datum in remissionem peccatorum recipiunt & distribuunt: in

Iren. l. 4. c. 34.

Gala. 3.
Coloss. 3.

Sacra-

Sacramento carnem filij hominis manducantes, eius mortem annunciantes donec veniat: hinc facti ossa ex ossibus eius, & caro ex carne eius, videntes & gustantes suauitatem Domini, in illo manentes: qui iam certa suæ professionis testimonia & fidei & charitatis fomenta, & salutis ac immortalitatis, denique resurrectionis pignora habent & possident: qui famelici, sitientes, flentes, onerati accedunt, saturi, refocillati, leuati manipulos suos portantes abeunt. Sed illi potius Christum imò sese excludunt à cœna, qui vocati ad cœnam non veniunt, & alios abigunt, qui populum non ad conuiuium sed ad spectaculum inuitant, quod omnium est commune, proprium sibi faciunt, pro cœna Dominica Missam siccam, pro salutari alimonia, theatricum ludicrum, pro Christo Deo & homine, neutrum imò nihil supponunt. Excludunt qui totum in elementis includunt, pro signo & sacro pane species inanes, pro signato Christum prodigiosum & quasi phantasticum Marcionis Deum, Christum impanatum, transubstantiatum, Deum Mauzim adorandum eleuant, non vera fide comedendum proponunt: qui corpus etiam exangue offerunt: vnde nullo Christo vescuntur, nec vllo eius beneficio fruuntur. Annon hoc est cum illis Corinthijs cœnam Dominicã frustrà & infructuosè capere, vbi alius esurit, alius saturatur, nemo satis reficitur, nemo in azymo syncericatis & veritatis epulatur? Quare cœnam nullam habent, sed qualem ille pictor suis apposuit, non vt ille loquitur mysticam, sed verius magicam qualem præstigiatores aut incantatores solent ioculariter effingere. Iudicet ex hijs pius Censor quo spiritu afflatus sit Duræus, qui nos Dæmonem magis quàm Christum in cœna præsentem habere non dubitauit affirmare.

1. Cor. 11.

Qui sint qui Christum à cœna excludant.

1. Cor. 5.

Campianvs.

Matth.26. Marc.14. Luc.22.

Si nominant Euangelium, accurrimus. A nobis verba sunt. Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus.

Hvmfredvs.

Quid iste quærit, aut quid sibi vult Campianus? Semper aut accurrit aut currit aut properat aut aduolat. Meliùs & longè prudentiùs ab eo factum fuisset, Si illud ænygma σπεῦδε βραδέως didicisset, Festina lentè, nã sæpe mora est tutior, & festinatio & præpropera & præpostera. Non est Edmundi Campiani propria laus, venire, videre, vincere: sed Iulij Cæsaris, sed alicuius Alex. Magni, qui μετ' ἐν ἀναβαλλόμενος omnes & omnia expugnauit. An enim forsan somniault,

Vnus homo nobis currendo restituit rem;

Romanamque Religionem? sicuti Fabius Romanus Rempublicam Romanam olim cunctando restituit? O si reliqui Seminatores & Iesuitæ superstites magis saperent & non ita acres & pugnaces sed paulò consideratiores & lentiores essent, calculumque iam tandem reducerent.

Exhortatio ad Iesuitas.

De verbis cænæ dominicæ.

A nobis verba sunt, inquit, Ab autoritate verbi primò confirmat Præclare dictum. Quòd si hoc in alijs omnibus constanter & solum agerent, minus hallucinarentur: sed nihil minus faciunt aut ferunt. Sanderus verò inter hæreticos & damnatos homines recensuit Heluetios qui illam duntaxat Scripturarum interpretationem orthodoxam & genuinam esse agnoscunt, quæ ex ipsis Scripturis petita est: nec in causis fidei nudis patrum sententijs aut Conciliorum determinationibus vrgeri se patiuntur. Quid? an hîc Campianus erit nobis hæreticus, qui ex verbo argumentum suum producit? Minimè gentium: Sandero sit, nobis non erit hac quidem de causa hæreticus, sed erit ineptus, qui ex illo loco disputat, de quo controuertitur. Nam

In Heluetica confess.

Campianus an hæreticus.

cùm

cùm hîc à sacrarum literarum sententia ad Scripturæ sacræ literam transcurrit, quia à proposito hoc est alienum, excursio est: quia est Petitio principij, fallacia est: quia in medio immemor est eius quod in tituli inscriptione posuit, obliuio est: & quia reus est horum omnium, vel ignoratio est vel malitia. Verba omnium confessione vera sunt: Sacrarum literarum sententiam eruendam esse, huiusce sui capitis frons edocuit: De verborum enim expositione tota lis & controuersia. Si ageretur dialecticè, multa hîc vitia possent statim primo intuitu obseruari. Sciscitemur à Iesuita, qualis est hæc connexio? Panis dicitur Corpus Christi, ergo ita est propriè & necessario. Similia sunt, Deus pater agricola, Deus filius vitis, ostium, lapis: Petrus Satanas, Satanas Leo: tamen nemo dixerit ita hæc esse verè & realiter. Sin verò ita argutentur, ex hijs verbis colligi Transubstantiationem: facilis est & expedita solutio: sicut chymeræ, sphyngis, Cerberi, Charontis vanæ & cassæ sunt nomenclationes: ita de Transubstantiatione esse otiosorum hominum seu somnolentorum superuacaneam disquisitionem. Et perinde valet ac si quis de lana caprina rixetur: aut de Vtopia inquirat, ad cuius ditionem pertineat: aut de Purgatorio litiget, vbi reuera inanis exoritur Papistarum ex Antro Patricij quæstio. Eius enim quod non est, nulla est qualitas, vt viris consultissimis placet, nec vlla esse debet de re, quæ in rerum natura non existit, disceptatio: Talis fictio vtopica est Transubstantiatio. Sciscitemur enim rursus, Qualis est hæc cauda huic capiti seu Antecedenti assuta? Panis est corpus, ergo panis non est sed euanescit, nec remanet sed in corporis Christi substantiam conuertitur? Prima pars affirmat esse panem, secunda negat, & panem extrudit. Sciscitemur iterum ab illo Iesuita quoniam & ipse totus esse solet ἰησουαστικὸς & Socraticus, Hæc prædicatio cuiusmodi est? Panis est Corpus: Estné propria vel impropria seu tropica? Si propriam esse respondet: in

De Transubstantiatione quæstiones.

leges dialecticorum impingens meritò vapulabit: quia non iam vulpes vt aiunt sed disiunctissima iungit, & vnum idemque erit, quæ illi disparata seu differentia appellant: quasi hæc vera & regularis esset propositio, Homo est asinus aut bos: Sic enim olim Alphonius Rex Hispanum quendam, qui Nobilem, Aucupem esse maluit quàm literatum, bouem nominabat. Attamen per εἰκυρολογίαν rectè dicitur, vt habet versiculus exhortans ad patientiam,

Sis asinus, quemcunque asinum fors aspera finxit.

Ergo quia propria esse non potest, erit figurata prædicatio, sicut Amos Israelis tyrannos Vaccas, Zephonias proceres Ieruſalem leones rugientes, Iudices lupos vespertinos, Christus Herodem vulpem, Ioannes Pharisæos viperarum progeniem schemate non inuenusto vocitant. Hæc dum affero, non paruis magna, nec prophanis sacra cõpono, sed exemplis vulgaribus, dialecticarum prædicationum diuersitatem ostendo. Si Physicè vel Philosophicè egerit: sciscitemur ab eo, cuiusmodi nobis mutationem concedet? Dicet fortasis esse naturalem & vsitatam, & posse Deum panem in corpus Christi conuertere: quemadmodum Bernardinus argumentationem texuit, Quicquid facere potest causa secunda, idem multo nobilius & potentius causa prima poterit conficere: causa autem secunda est natura, & ea potest vnam substantiam in aliam transmutare, ergo Deus causa prima & natura naturans, vt loquuntur, seu autor naturæ, hoc præstare queat multo efficaciùs & faciliùs. Quod vt lucidius fiat, exempla apponamus. Naturæ vis & virtus cernitur, cùm alimentum in aliti substantiam, putà panis in carnis nostræ substantiam, vinum in sanguinis substantiam: calore gallinæ, oui substantia in carnem nostram seu in gallinam conuertitur: cùm terra vilissima multa generat nobilissima, argentum, aurum, lapides pretiosos: & insipida valde sapida & ad gustum delectabilia producit: & immunda & turpissima

Ca.4.
Ca.3.

Par.2.f.13. *Syllogismus Bernardinianus pro Transubstant.*
Ob. de omnipotentia Dei.
Arist. de anima.

ma virtute ſolis gignit pulcherrima, arbores, herbas, flores, fructus, vnde vinum, oleum, balſamum. Fons in Scotia quicquid immittitur ſtatim in lapidem vertit. Fons eſt in Hibernia, in quo ſi palus ligneus ponitur: pars aquam contingens in lapidem, pars reliqua quæ in terra figitur, in ferrum concreſcit & indureſcit. Alcumiſtæ naturam æris & argenti viui in purum argentum tranſmutant. Ioannes Euangeliſta virgas lignеas in aurum optimum, lapillos in littore maris lectos in gemmas conuertit. Ergo à fortiori, Chriſtus potuit panem & vinum in corpus & ſanguinem ſuum commutare. Hîc cui non ſtatim patet manifeſtus Elenchus? Poteſt Chriſtus: ergo facit: A poſſe ad facere ſeu ad eſſe, non valet argumentum: quia hic non tam à facultate quàm à voluntate facientis argumentandum eſt: Quod ſanè hæreticorum qui Monarchiani dicti ſunt, fuit deliramentum: potuiſſe Deum ſe & patrem facere & filium: quia difficile Deo nihil eſt: facit & ſterilem & virginem parere. Quibus reſpondet Tertullianus: Planè nihil Deo difficile: ſed ſi tam abruptè in præſumptionibus noſtris hac ſententia vtamur: quiduis de Deo poterimus confingere, quaſi fecerit, qui facere potuerit. Non autem quia omnia poteſt facere, ideo credendum eſt illum feciſſe, etiam quod non fecerit: Sed an fecerit requirendum. Potuit, ita ſaluus ſim, Deus pennis hominem ad volandum inſtruxiſſe; quod & miluis præſtitit: non tamen quia potuit, ſtatim & fecit. Potuit & Praxean & omnes pariter hæreticos ſtatim extinxiſſe, non tamen quia potuit, extinxit: & mox paucis totum nodum ſoluens, Dei poſſe velle eſt: vt non poſſe nolle: quod autem voluit, & potuit, & oſtendit. Ex quo nobis duo colligenda ſunt: cum Dei potentiam eius voluntas ſignificare debeat: vt illam cognitam habeamus, hanc quæramus & inueniamus; niſi falli velimus & fallere. Secundò, Si Deus quod vult id poteſt: & quod vult & poteſt id etiam oſtendit: in hiſce rebus etiam

4. Meteor.

In eius legenda.

Solutio obiectionis.

Monarchiani.

Aduerſus Praxeam.

videndum, an ostenderit, an effectu aliquo suam potentiam & voluntatem declararit. In illis mutationibus naturæ, Alcumistarum, Diui Ioannis: ita se habere sensus demonstrarunt, & Deus hisce experimentis patefecit. Fateri ergo tutò possumus totum Antecedens, sed non potest secum trahere suum consequens: quippe quod nec ipsa natura, nec Deus, nec Christus nobis commonstrant, neque sensibus apparet noua hæc & portentosa carnis & sanguinis Christi substantia. Panem adesse & vinum testantur omnes sensus, at Transubstantiatio ista nulla ratione concipitur, nullo sensu repræsentatur. At, inquient, in re tanta nos sensus & rationem in testimonium aduocabimus? An isti nos & sensibus & ratione omni priuabunt, vt contra rationem & sensus omnes sentiamus, imò insaniamus? Certè argumentum à sensibus ductum etiam in Theologia pondus suum habet, si velint nobiscum theologicè agere. Nam ad hasce quatuor normas omnem veritatem exigendam esse, prudentissimè docuit vir Dei Ioannes Hussius: Si in Scriptura ponatur, vel si ab infallibili ratione concludatur, vel si reuelatione tradatur, vel si à sensu & experientia cognoscatur. Quod extremum dum planum facio, hæc tria principia seu Maximas quæso mecum recogitate. Prima, in miraculis & in Sacramentis nullam esse ludificationem aut imposturam, sed omnia hæc comprobari perceptione & comprehensione sensuum. Miraculum esse volunt Sacramentum? Id neque Scriptura neque Patres sic statuunt: nam Sacramenta honorem tanquam religiosa possunt habere, stuporem tanquã mira non possunt teste Augustino: tamé si esset, (vt sanè omnia Dei opera mirabilia sunt) hoc firmum est principium, in omnibus eius notæ rebus præter alias rationes sensuum comprobationem non aspernandam. In sacramento Baptismi Aquam videmus: nec sensus falluntur: In cœna præcipitur vt accipiatur, vt comedatur, vt bibatur, quod non fit sine testificatione illorum

Argumentum à sensibus.

Demonstratio veritatis quadruplex.

De Sacramentis Maxime Theologicæ.

Prima Max.

Aug. de Trin. li. 3 ca. 10.

illorum sensuum. Et Augustinus, Quod videtis, panis est & calix, quod & vobis etiam oculi renunciant. Idem de miraculis, Ea quæ propriè signa & miracula dicuntur, ad aliquid diuinitus annunciandum sensibus nostris admoueri. Virga in serpentem mutata est, Israëlitæ & Ægyptij viderunt. Vinum ex aqua factum est, conuiuæ viderunt & gustarunt. Quod vidimus, inquit ille, testamur. Secunda Maxima est, subuehendas esse cogitationes à sensibus ad cœlestia, Sursum corda, nec tam literæ quàm spirituali speculationi inhærescendum, quod Aquilarum est proprium: Panis, vinum in oculos incurrunt: nos Paradisum (vt loquitur Hieronymus) mente deambulemus, cœlum, Christum crucifixum eiusque merita cogitemus. Hinc Chrysostomus vetat nos literas, syllabas, voculas aucupari, dum ita scribit, Attende diligenter quoties tibi dictum aliquod apparet obscurum, ne statim addicas te dictioni, sed expecta sententiæ finem. Hinc rursus Chrysostomus, Num panem vides, &c. Non enim in aliquod elementum aspectabile intendenda est acies, sed ad Deum & ad superna oculus spiritualis est dirigendus ne occidat litera. Errauit secundum literam tota Iudæorum natio, de Messiæ regno, sacerdotio, officio, nescio quid peruersè somnians. Errauit Nicodemus in summo Regenerationis mysterio: errarunt Capernaitæ in manducatione carnis Christi. Proinde Origenes, Si secundùm literam sequeris id quod dicitur, Nisi manducaueritis &c. litera illa occidit.

De Trin. l. 3. ca. 10. *Exod. 7.* *Ioan. 2.* *Maxima secunda.* *Ad Heliodorũ.* " " " " *In Leuit. Ho. 7.*

TERTIA maxima Theologica est, omnes eiusmodi locutiones esse verè sacramentales, vbi Metonymicè vel Synecdochicè, signatum pro signo ponitur, propter maiorem Emphasim, & propter arcanam & spiritualem intelligentiam, vt nos ad res signatas non ad signa mentis oculos referamus. Et hanc esse veram regulam aliquot scripturæ sacrę loca docebunt. In Paradiso erat arbor scientiæ & arbor vitæ, quæ vete-

Tertia Maxima.

res

res duo Sacramenta vocarunt, alterum probationis, alterum immortalitatis: quod Augustinus ait fuisse sacramentum visibile inuisibilis virtutis: & eò respiciens Ioannes, Christum dixit lignum vitæ. Apoc. 2. & 22. Cùm dixisset Deus se fœdus cum Noacho percussurum, & cum Iridem seu Arcum suum in illius reconciliationis Signum erigeret, se dilucidè interpretatur, Gen. 9. Zoth Oth, hoc est Signum fœderis mei: Et de circumcisionis Sacramento, Circumcidetur in vobis omnis masculus, Gen. 17. Hoc est fœdus meum, mox ipse Deus sui interpres est, Circumcidetis carnem præputij vestri, & erit in signum fœderis. Nam Duræus qui hoc in vniuersa Scriptura nusquam legi, aut malè intelligi asserit: qui Circumcisionem fœdus esse pernegat, sed conuentionem fœdus esse affirmat, quàm balbutit hoc loco, quàm ineptit? In Exodo de Sacramento Paschatis, & de Agno, c. 12. Hic (est) Pesach vel Transitus Domini: quod statim sic reddidit idem Dominus, Erit sanguis hic vobis Signum: Et de festo, Erit dies hic vobis in memoriam, seu monumentum: quæ diuina paraphrasis hominibus non contentiosis os obstruere deberet. In Nouo Testamento de Baptismi Sacramento phraseologia eadem Sacramentaria, & significantissima occurrit: In Baptismo nos Christum induere, Gal. 3. quòd eo tanquam Vestimento tegamur: Tit. 3. Baptismum esse lauacrum regenerationis cuius tantummodo fuit Sacramentum: & cùm circumcisioni Baptismum succesisse doceat Apostolus, & ingens sit vtriusque efficacitas in fidelibus: tamen idem non dubitauit Circumcisionem σημεῖον & σφραγίδα signum & iustitiæ fidei sigillum nominare. Rom. 4. Et Petrus facit illius Baptismum liberationis Noachi & ex diluuio & mortis voragine Antitypum seu figuram, vt sicut ille tum ex vndis in Arca per fidem seruatus est: ita isti emersioni Baptismus quasi viuum exemplar respondeat: in vtroque in Ecclesiæ gremio salus, in vtroque per Christum liberatio, in neutro tamen carnalis sed in vtroque vera ipsius Christi præsentia existit, extra

tra Christum naufragium & condemnatio. Quemadmodum ergo in Sacramentis Paradisi, in Circumcisione & Paschate & in Baptismo, locutiones emphaticè pro signo rem nobis exprimunt, vt in signo ac sacramento res ipsa verè exhibeatur, & vt Sacramenta nomine signi exponunt: causę nihil est cur in Sacramento Eucharistiæ, idem loquendi modus, eadem Verbi interpretatio locum non habeat: præsertim cùm istæ loquendi formæ, Panis est corpus Christi, & Christus est Petra, tropicæ sint & nihil differant: cumque Augustinus iamdiu monuerit in principio nobis cauendum esse, ne figuratam locutionem ad literam accipiamus: literam enim occidere, Spiritum viuificare: & eam demũ esse miserabilem animæ seruitutem signa pro rebus accipere: & vbicunque Scriptura flagitium iubere videtur, vt est carnis humanæ manducatio, quod Papistæ Sarcophagi & Hæmopotæ faciunt, esse locutionem figuratam, quæ præcipit passioni Domini cõmunicare, & suauiter atque vtiliter in memoria recondere, quòd pro nobis caro Christi crucifixa & vulnerata sit. Atque hæc de Verbi litera, eiusque vera sententia.

L.3. de Doct. Chr. c.5.
Ibid.
c.16.

CAMPIANVS.

Qui sermo visus est ipsi Luthero tam potens, vt cùm etiam discuperet fieri Zuinglianus, quod eare plurimum incommodare pontifici potuisset: captus tamen & vinctus apertissimo contextu cederet, neque minus inuitus Christum verè præsentem in Sacramento sanctissimo fateretur, quàm olim dæmones victi miraculis Christum Dei filium vociferati sunt.

Luth. in Epist. ad Argen. Matth. 8. Mar. 1.

HVMFREDVS.

Ratio alia est, sequendum esse τὸ ῥητὸν ipsam literam, à testimonio Lutheri, illum horum verborum sonitu perculsum Christi veram præsentiam agnouisse:

Lutherus de Domini præsentia in Sacramento.

neque nos præsentem esse inficiamur: in modo præsentiæ omnis nostræ quæstionis summa & cardo vertitur: neque interim blasphemum Caluini spiritum sequimur, neque nobis ipsi vllas compedes injicimus, vt Duræus conuiciatur. Sed quid hoc rei est? Misero in loco Iesuitarum res ac fortunæ positę sunt, cùm subsidij causa in hostis castra confugere cogantur, & ab illis quos odio habent testimonium emendicent. Vtinam in alijs quoque doctrinæ salutaris articulis Lutheri sequerentur vestigia. Sed ecce homines prodigiosæ impudentiæ, etiam cuius suffragio iuuari se putant, eundem denigrant ac deformant. Quicquid agat aut dicat Lutherus, benè, malè, pro illis aut contrà, placere nullo modo potest istis hominibus. Sed vtus est egregiè hanc iniuriam, quando non minus iocosè quam propheticè solebat in istos torquere distichon,

Hoc scio pro certo, quòd si cum stercore certo,
Vinco seu vincor, semper ego maculor.

Lutherus paulatim & lentè Papismo renunciat.

De Luthero, vt decet, honorificè sentimus: sed quâ lentè in notitia Dei profecerit, & quàm gradatim in reformationis negotio processerit, ipse ingenuè confitetur. Sunt enim in cognitione & religione quidã progressus & auctus: est in Theologia Alphabetum vt ab Alpha ad Omega perueniamus, ad illud in via ad hoc in patria: est lac paruulis edentulis, est grandioribus viris cibus solidior: est herba, messis, maturitas: in hac vita puerascimus, adolescimus, crescimus teste Apostolo. In cõfessione Baronum aliorumq; Bohemiæ fratrum præfatus Lutherus, testatur se cum esset Papista, magno Zelo eam religionem sequutum: Picardos fratres ex animo odisse: libros Ioannis Hussij cum in eos incideret, clausisse: ac nostros Papistas vituperat, qui gloriolæ & lucri causa, frigidè Papizant. At pòst vberiore diuinę gratiæ rore irrigatus, inquit, Dicent, Constantiæ, » Ioan. Hussius & Hieronymus de Praga exusti sunt: Re» spondeo, ego de Hæreticis loquor, Nam Ioan. Hussium

&

& Hiero. Pragensem viros Catholicos hæretici ipsi & Apostatæ & Antichristi Discipuli combusserunt: sed de Luthero postea. Initio Monachus Stoicè & austerè supra modum se macerauit ἀφειδίᾳ σώματος, quod Apostolus ad Colossenses improbat: initio Tetzelij Quæstoris Romani indulgentijs largissimis & pudendis incitatus, contra illas solum impostoras & pias, vt ille inquit, fraudes disputat & scribit, parcens interim & nimiùm indulgens Leoni Pontifici, nimiùm Pontificijs, & earum doctrinam ne summo quidem digitulo attingens aut exagitans: Homo fuit; in tenebris lucis aliquã faculam aspiciens, sicut ille Euangelicus cæcus primum arbores instar hominum deambulantes, postea homines clarius intuens, paulatim visum recuperauit: Sic Lutherus primò quidem operum fiducia fretus, & meritorum suorum alis monasticè elatus est & subuectus: pòst à sene quodam Erphordiensi melius edoctus, ex illo articulo CREDO REMISSIONEM PECCATORVM: & optimè à D. Paulo hominis gratuitam iustitiam ex fide gratis per Christum perdiscens, & illo Bernardi loco monstrato, Credas & hoc quòd per IPSVM peccata TIBI donantur, in multis confirmatior & eruditior euasit: sed ita euasit, vt quia homo fuit, hominem totum exuere non potuerit: sed talis ac tantus homo fuit, vt hunc hominem LEO ROMANVS cum tota curia semper reformidarit, nunquã lædere potuerit. De alijs articulis eodem modo factum intelligimus, & nominatim in hac infœlici de Cœna Domini concertatione, quæ nostro tempore valde exacerbata est, sed aliqua spes affulgere videtur coëundæ aliquando, Christo auxiliante, concordiæ: Cuius dissensionis origo est Zelus, non pertinacia: Lutherus literæ & dictioni aliquantulum addictus, in Christi præsentia carnali habitat & eam mordicus apprehensat, Zuinglius & Oecolampadius Christum non docent vmbraticum, aut phantasticum aut absentem, quod Lutherus primò timuit: at manducandam eius car-

« C. 2.

« Sleid. l. 1. Com.

« In S. de Annunciatione.

« Lutheri & Zuinglij sententia.

carnem censent interiori tantùm affectu, animo, fide, non ore, non corpore, non dentibus: vterque desiderat capere & comedere Christum Seruatorem: sed in modo coniunctionis & comestionis non conueniunt. Nobis placet opinio illorū, qui vt corpus Christi habere queant, Christi mentem volunt intelligere & assequi: qui non verba eius tantùm sed & pectus spirant & referunt. Gerson non malè, In fraudem legis facit, qui saluis verbis legis eius sententiam circumuenit. Quanquam Lutherus longè rectius tractauit & dexterius iudicauit quàm alij posteri Lutherani vulgo dicti, homines sanè docti sed hyperbolici & Metaphysici, qui superuacaneis quæstionibus de Vbiquitate & alijs pluribus Seraphicis speculationibus totam rem alioqui satis claram obscurant & implicant. Quo fermento tota propemodum pura massa corrumpitur, omnes de Christo eiusque passione meditationes piæ impediuntur. Bucerus diligenter operam nauauit vt constitueretur inter Saxones & Heluetios concordia, & Philippus Melancthon non illum solum sed & Caluinum vt fratrem amplexus in eorum descendit sententiam. Caluinum sæpe literis salutauit, & notitia quæ semel in Wormatiensi Synodo intercessit nunquam est intermortua, vt ex scriptis aliquot colligi potest. Quid? quòd Lutherus ab Andradio non laudatur, vt à nostro Campiano, sed persuadet, inquit ille, suis Lutherus, figmentum esse vanitatis plenissimum quod panis & vini substantiæ, Christo aduentante, loco cedant, atque in Christi corpus & sanguinem immutentur, quinimò panis ac vini substantiam vnà cum Christi corpore & sanguine manere nefariè docuit. Nec valde reluctatur Lutherus in quibusdam literis ad Argentinenses, ad quas Campianus nos remittit, in quibus concordiam ita initam ostendit, vt illi duo Articuli fidei de Ascensu Christi ad cœlos, & de Sessione ad dexteram patris, vtrinque inuiolati & salui retinerentur quos crassa Romanensium Artolatria sustulit. Paralipomena

Gerson.

Vbiquitarij

Andradij & Campiani opiniones de Luthero variant.

L.7.de cœna Do.

Stur.in Antip.4

Ab-

Abbatis Vrſpergenſis tradunt in conuentu Wittenbergæ hanc confeſſionem receptam eſſe & ſubſcriptam, & de Chriſti & donorum eius exhibitione & perceptione ſic expreſſam: vt nec inane myſterium aut vacua ſymbola relinquantur: nec tamen quicquam Chriſto indignum aut contra puritatem fidei aſſeratur. Lutheri verò contra Tranſubſtantiationem ſententia in Captiuitate Babylonica aliqua ex parte ab ipſomet ponitur: & licet nonnunquam loquatur in libris Eriſticis ardore diſputationis durius: tamen dogmaticè cùm ſuam opinioné proponit: & miſſę & monſtro Tranſubſtãtiationis & mutilatæ communioni & Capernaiticæ Gloſſæ aduerſatur: & concludit vim Sacramenti non niſi fide à nobis hauriri & percipi, vt ex libris perſpicuũ eſt. In Captiuitate Babylonica de Chriſto non de Sacramento illud Ioannis ſexto interpretatur: Ibidem, Nulla manducatio viuificat, niſi fidei. Hæc eſt enim verè ſpiritualis & viua manducatio. Sicut & Auguſtinus, Vt quid paras vẽtrem & dentem? Crede & manducaſti. & contra Tranſubſtantiationem, Calix non Tranſubſtantiatur iudicio Papiſtarum: cur non omnia alia pro accidentibus & ſpeciebus ponuntur? Ibidem, Sacramentum eſt Teſtamentum Chriſti quod moriens reliquit fidelibus, in quo tria notat conſideratione digna: primum eſt mors teſtatoris, corpus quod datur, ſanguis qui funditur: ſecundũ, hæreditas, in remiſſionem peccatorum: Tertium, hæredes, pro vobis, pro multis: fides autem hæredes facit. Ibidem, Corpus tradam & ſanguinem vtrunq, in ſignũ & memoriale eiuſdem promiſſionis relictum: Ibidem, Si Teſtamentum eſt promiſſio, nullis operibus, nullis meritis ad eam acceditur ſed ſola fide. De Miſſa priuata abroganda dum loquitur, ſe pingit ac prodit totum ſuo penicillo, ſe multis medicamentis, robuſta reſina Gilead, potentibus & euidentibus Scripturis ſuam conſciẽtiam vix dum ſtabiliuiſſe: nec vnum ſe auſum eſſe Papæ contradicere, aut credere eſſe eũ Antichriſtũ, aut Epiſcopos eius Apoſtolos, aut Academias eius lupanaria:

Ann. D. 1537.

Luth. in Cap. Bab.

Lutherus in l. de Cap. B. Zwinglianus.

Luth. in l. de Miſſa abrog.

tandé verò Christũ suis verbis cõfirmasse, vt iam cor ipsius nec tremeret nec palpitaret sed insultaret nugis Papisticis, non aliter quã tutissimũ littus minaces & tumidas procellas ridere solet. Illud autẽ Campiani, *Lutherũ non minus inuitum Christi præsentiam in Sacramento concessisse, quàm olim Dæmones victi miraculis Christum Dei filium vociferati sunt:* à Dæmone aut ab aliquo malo genio prolatũ videri posset: Nec est nouum Luthero sic obloqui, cùm de Christo Iudæi olim dixerint, Dæmoniacus est, habet Belzebub &c. Sat beatus est qui cum Christo miser est, & cui cum Christo maledicitur.

Campianvs.

Agedum, pagella scripta superiores sumus, de sententia scripti contenditur. Hanc perue stigemus ex verbis adiacentibus. Corpus meum quod pro vobis datur. Sanguis meus, qui pro multis effundetur. Adhuc duriſſimæ partes Caluini sunt, nostræ faciles & explicatæ. Quid amplius? Cõferte scripturas, inquiunt. Maximè. Conspirant Euangelia, Paulus adstipulatur. Voces, clausulæ, tota connexio, panem, vinum, insigne miraculum, cæleſte pabulum, carnem, corpus, sanguinem, reuerenter ingeminant. Nihil ænygmaticum, nihil offusum caligine loquendi.

Io.6. Matth.16. Mar.14. Luc.22. 1.Cor.10.11.

Hvmfredvs.

Probatio tertia ex verbis adiacentibus. Nunc demũ ad se redit Campianus: & suæ inscriptionis memor, à verbo scripto transit ad verbi sententiam. Videre enim potuit aut debuit cum Bernardo, Non debere nos contentos esse literæ palea, non carnis furfure, non Sacramenti cortice. Et quam tandem Scripturæ sententiam accommodat, vt genuinus sensus pateat? Planè nullam: Magnus est & merus verborum sonitus, nulla subiecta certa interpretatione aut sententia. Hoc est Corpvs mevm *quod pro vobis datur: hic est sanguis meus qui pro multis effundetur.* De hac propositione satis: qualis est

S.Cant.f.33.

Verborum Christi sententia.

ista

ista, Ego sum panis: qua significatur, pro nobis descendisse de cœlo, & sic filium hominis & seruum nostra causa factũ esse, se ad mortem vsque crucis exinaniuisse: tanquam ouem ductum fuisse ad occisionem: per proprium sanguinem semel in sancta sanctorum introijsse, æterna redemptione inuenta, ideoque Noui Testaméti sequestrem & mediatorem existere: dilexisse nos & lauisse à peccatis nostris sanguine suo, redemisse nos Deo sanguine suo: ipsum esse nobis panem verum & panem vitæ, ostium salutis, petram refugij, cuius rei arrhabonem & pignus seipsum in hisce symbolis & Sacramentis tradidit, & à nobis sic hoc ore fidei accipi iussit: vt idem Christus Agnus occisus ab origine mundi in vmbra, in cruce, in Sacramentis, à patribus, à nobis vnus & idem verè, id est, spiritualiter percipiatur: vt in eo omnes Dei promissiones sint Etiam & Amen: vt Christus Iesus heri & hodie idem sit in secula. Sed adiacentia demonstrant corpus quale sit, *Quod pro vobis traditur, &c.* Vnde vnam & eandem carnem edi in cœna & in cruce pati concludunt. Quod si largiremur, multa absurda congeri intelligetis: idem erit comedens & comestus, quod non est possibile: & ipse deuorandum se & epotandum suis propinabit, quod est mirabile: & Apostoli erunt iam Anthropophagi & sanguisugæ; quod est barbarum: & discipuli corpus accumbentis Christi dentibus presserunt antequam daretur, & sanguinem combiberunt antequam effunderetur, quod est horrendum: & Christus verus homo non ex diua Virgine per Spiritum Sanctum cœlesti operatione solum modo nascetur: sed ex pane per sacrificulum magica verborum demurmuratione renascetur, quod est blasphemum: & corpus Christi suis accidentibus, & accidentia panis suo subiecto spoliamus, quod iniurioſum est: & nos carnem secundum carnem manducabimus, quod est inutile & Capernaiticum: & priuabimur eo quod sequitur, QVOD pro vobis datur in remissionem, id est, omni fructu & beneficio suæ traditionis ac passionis, quæ

Ies.53. Heb.9.

Apo.1.

Apo.5.

2.Cor.1.

Ex adiacentibus verbis interpretatio.

Absurda in reali præsentia Christi.

Matth.26.

sola pascit ac reficit carebimus, quod est miserrimum: & Sacramentum & Sacramenti rem, literam & spiritum, Christum hominem & Deum, cœlum & terram, corpus & spiritum, sensum fidem, mensam graculorum & aquilarum, morté & vitam, turpiter ac impiè res omnes cõmiscebimus, quæ in hoc sacro symposio, Hieronymus, Ambrosius, Lombardus & alij concinna & aperta methodo disterminant, quod est monstrosũ: & erunt Domino sepulchrũ discipuli, quod est inhumanũ, & plusquam Thyestæũ conuiuium. Aliud ergo dicimus esse quod in cœna nobis datur à Christo ad sumendũ: aliud quod à Christo immolatũ est pro nobis ad crucifigendum: hîc nos spiritualiter capimus, ibi Iudæi corporaliter aspexerunt: hîc in Sacramento & mysterio fruimur: illic se in veritate & propria substantia humanitatis obtulit, hîc nos rei absentis memoriam colimus: illic res præsens & gesta proponitur. Hîc tria vitamus incommoda: Carné Christi & panem simul vno ore non comedimus: quod valde crassũ inuentũ est: nec corporis sacrũ signum abijcimus, quo sublato Sacramenti ipsius integritas interit: nec tesseram nudam aut vacuũ signũ aut inane spectrum, vt Duræus obijcit, ponimus, vnde Sacramento suus honor debitus ac reuerentia detrahatur: illud nouũ Lutherani & Synthusiastæ, alterum Transubstantiationis Papistæ seu Methusiastę, tertiũ Anabaptistæ cõmittunt. Ita è contrario hinc tria cõmoda consequimur; Sacramenti definitioné tuemur; Sacramenti duas partes retinemus, & Analogiam de signo quod corpus, & de signato quod animum nutrit conseruamus, id est totum Christũ cũ omni bonorũ affluentia possidemus. Et hoc non est, Duræe, Nouum Euangeliũ à nobis inuectũ, sed nobis ab initio à Christo traditum. Conferamus Scripturas: conspirationem Euangeliorũ, Pauli astipulationé considerem us. Scriptura dixit, Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis sanguiné, non habebitis vitam in vobis. Eadem per Christũ interpretatur, ne ab esu vero veræ carnis absterreamur, Verba mea spiritus sunt

Tria incommoda vitantur Con. Durçum.

Collatio Scripturarum.

Ioan. 6.

Matth. 26.

&

& vita. Scriptura dixit; Iesus accepit panem, gratijs actis panem fregit, panem dedit: hunc iubet accipere & comedere: & Paulus, peracta, vt vocatur, consecratione, panem iterum atq; iterum nominat, ergo panis substantia remansit, nec benedictione sacerdotali aut vlla verborum recitatione noua aboletur: Scriptura dicit, Hoc vel hic panis est corpus meũ: & Scriptura per Paulum dixit, Hic panis quem frangimus est cõmunicatio corporis Christi: Poculum est sanguis meus Noui Testamenti: Scriptura vetus habuit, hic sanguis est fœderis: & tamen erat sanguis animalium qui peccata auferre non potuit; Testamentum tamen quod sanguis Christi tum præfiguratus pòst obsignauit. Scriptura etiam dixit, Hoc poculum est Nouum Testamentum in sanguine meo: quæ forma à superiore differt. Itaque in verbis non sic conspirant Euangelistæ vt Cãpianus voluit, licet re omnes cõsentiant. Hoc Bonauentura vidit, Attendendum est, quòd Euangelistę non eodem modo formam hanc exprimunt. Nam Matthæi vicesimo sexto, & Marci decimo quarto dicitur, Hic est sanguis Noui Testamenti qui pro multis effundetur, Apostolus autẽ dicit, prima Corinthiorum vndecimo, Hic calix Nouum Testamentum est in meo sanguine: Ecclesia autem nulla istarum formarum vtitur, Hic est calix sanguinis mei, noui & æterni Testamenti, mysterium fidei qui pro nobis & pro multis effundetur, &c. Et hæc est deliratio, ne quid dicam amplius, scholasticorum istorum, vt formam suæ consecrationis Christi sacrosanctæ institutioni anteferant. Nunc vtrum voces, clausulæ, connexio tota ab istis sint, vestrum iudicium emunctissimum interponite. Panem, vinum, insigne miraculũ, cœleste pabulum, carnem, corpus, sanguinem reuerenter & libenter etiã nos ingeminamus: & si tria tribus, paria paribus reddere, & si cum carne corpore sanguine, panem vinum, insigne miraculum, cœleste pabulum copulare & coniungere Campianus voluisset: Hieronymi præcepto melius ipse paruisset: & alij omnes totã hanc

I.Cor.11.

I.Cor.10.

Ex.24.

Luc.22.

Euangelij noſtri explanationé non in litera ſed in ſpirituali intelligentia, nõ in ſuperficie ſed in medulla, nõ in ſermonũ folijs, ſed in radice rationis ſitam & fundatã exiſtimarent. Euangeliſta & Paulus iubent facere, edere, ſcilicet, in Chriſti recordationem: eſt autem rei abſentis memoria, ergo præſens eſt fidei noſtræ non corpori. Lucas vocat diſertè vinum fructum vitis: vt non ſit neceſſe vini neſcio quam eſſentiam ſacram aut ſpeciem aut accidentia concipere. Hæc clariſſima ſunt: illorum verò Tranſubſtantiatio ænygmatica eſt, denſiſſimis tenebris obruta: de qua etiam ipſorum doctorculi hæſitanter ſermocinantur. Gabriel non ille Angelus ſed Biel dubitat, Quomodo ſit ibi corpus Chriſti, vtrum per conuerſionẽ alicuius in ipſum, an ſine conuerſione incipiat eſſe corpus Chriſti cum pane, manentibus ſubſtantia & accidentibus panis, non inuenitur expreſſum in Canone Bibliæ. Dubitat Magiſter Sententiarum: Si autem quæritur qualis ſit illa conuerſio an formalis an ſubſtantialis vel alterius generis, definire non ſufficio, &c. Quibuſdam videtur ſubſtantialis dicenda, &c. Ecce dubitat Magiſter: ſed clarè videt Campianus diſcipulus, Gabriele & Magiſtro cæcutientibus. Nihil ænygmaticum: Gaudeo ſanè hanc vocem Ieſuitis excidiſſe: Si in re Sacramentaria nihil eſt obſcuritatis, ſed omnia perſpicua: de Scripturarum difficultate cur in alijs rebus queruntur, quid cauſantur?

L. 4. Sent. D. 11.

Campianvs.

Tamen perſtant aduerſarij, neque vllum finem faciunt altercandi, quid agimus? Opinor, audiatur antiquitas, & quod nos alteris alteri ſuſpecti non poßumus, illud, omnium ſeculorũ venerãda canicies, Chriſto propior, ab hac lite remotior decidat arbitrio. Non ferunt, prodi ſe aiunt, Dei verbum purum putum inclamant, hominum commentarios auerſantur inſidioſè, ineptè. Dei verbum perurgemus: obſcurant: Diuos teſtamur interpretes: obſiſtunt. In ſumma, ſic inſtituunt, niſi rerum iudicio ſteteris, nullum iudicium fore.

Hvm-

HVMFREDVS.

Est aliud argumentum ab Antiquitatis veneranda canicie & grauissimo testimonio desumptum: quod nos recusare & subterfugere cauillatur: nos reos esse, & simul velle esse iudices. Quod auertat Deus: nec enim Papa in causa sua esse iudex potest. Et tamen hoc Paradoxum de Papæ in Scripturis exponendis autoritate, Duræus infirmè sanè & miserè defendit. Hoc quia nos ei non tribuimus, & quia ad illum vnum hanc summam interpretandi Scripturas potestatem non transferimus, hinc illæ hominis alioqui ingenioſi absurdæ positiones: Nos sublata ex Ecclesia omni forma iudicij confusionem plusquam Babylonicam inducere: nos ad res nouandas iuraque omnia diuina & humana sursum deorsum vertenda natos esse: hanc iudicandi autoritatem Romanis Pontificibus diuinitus esse concessam, hoc Christianos semper omnes credidisse: meliorem Mosaicę olim Synagogæ, quàm Ecclesię modo Christianæ gubernandæ formam à Deo fuisse institutam, si nullum in terris iudicem habeat, qui nascentes de rebus magnis controuersias sua authoritate componat: hunc autem esse Petrum, & omnes successores pastores Romanæ Ecclesię. Si ita res sese habeat, si ipsa Scriptura eiusque & autoritas & sensus, si Ecclesiæ regimen, si Concilia, si patres ad hoc vnicum Papæ tribunal referri debeant, quid agimus, Academici? quid nos studijs conficimus, cùm vno Pontifice consulto Theologi consummatissimi esse possimus? Insipiens etiam Campianus, qui tot rationes nobis & sibi perscrutandas reliquit, cùm vna sufficiat, insipiens qui nunc præterita hac via compendiosa, nos ad antiquitatem omnem remittit. Sed abeat ille vnus, Nos enim antiquitati veræ & primæ tribuimus plurimum, quæ quò melius nouit omnia, quo longius aberat ab ista degenere corruptorum hominum progenie, hoc multo rectius vera cernere, & syncerius iudicare, & fideliùs posteros

4. *Ab antiquitate.*

docere poterat. Antiquitatem veneramur: sed distinguimus: laudamus sed examinamus: Antiquitatem admittimus sed definimus. Huc Hieronymianũ illud, vt hæc quæ scripta sunt non negamus, ita quæ non sunt scripta renuimus. Est enim antiquitas nostra Christus: Antiquus Deus quia prior est, accedimus, antiquus Satan quia posterior est, abnegamus. Ex Vincentio didicimus, vt cùm dicimus nouè, non dicamus noua: & cum eodem confitemur nouitatem non Arrianorum solùm sed & Romanorum, velut quandam Bellonam aut furiam omnia priuata, publica, sacra, prophana miscuisse. Sed de antiquitate & patribus suo loco. Iesuita nomen Antiquitatis & patrum obtendit, sed autoritatem nullam eorum profert: rationes non affert: ex omnibus eorũ Archiius ne my quidem nec gry producit, nec in textu nec in margine. Verba sunt & logi, præterea nihil, nisi illud,

Ignatius.

Proïcit ampullas & sesquipedalia verba.

Nos autem non personas mutas sed loquentes protrahamus in proscenium. Et illud diligenter inquirenti statim occurret, primam antiquitatem per annos plus minus sexcentos corpus Christi vt natum ex Diua Virgine fuit, & sanguinem, vt in cruce effusus fuit, negasse in Cœna corporaliter adesse: pòst de manducatione oris, & de participatione impiorum aliosque errores multos irrepsisse. Antiquitas nostram sententiam confirmauit, non esse dentis sed mentis cibum Eucharistiam, vt Ambrosius: Non corporalem escam esse, sed spiritualem, vt Hieronymus: qui licet Christum nuncupet & conuiuam & conuiuium, qui & comedit & comeditur: vt etiam in versiculis Poetaster habet,

Patrum de cœna Domini sententia.

De mysteriis.

De conse. d. 3. in Gl.

Rex sedet in cœna, turba cinctus duodena,
Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus:

Quod Glossa quoad effectum negat esse verum: tamen idem apud Matthæum ait Christum repræsentari in veritate corporis sui & sanguinis: sicut in prefiguratione eius Melchisedech panem & vinum offe-

rens

rens fecerat: quæ locutio repræsentationem docet, & illa comparatio vel similitudo nullam realem præsentiam, nullã substantiarum Metamorphosin patitur: Hieronymus etiam eam distinctionem nostram de carne Christi duplici, spirituali & diuina, & illa carne crucifixa apud Ioannem non dissimulat sed agnoscit. Ambrosius à Gratiano citatur in eundem sensum, cœleste esse pabulum, & vt cum Glossa loquar, cibum esse animæ non corporis, Non iste panis est qui vadit in corpus sed panis vitæ æternæ, qui animæ nostræ substantiam sulcit. Quod ex Cypriano de cœna Domini & ex Paschasio & Gelasio & Cyrillo, Anathematismo vndecimo, Basilio super Psalmum triceſimum tertium & alijs, quisque passim desumat: & ex Chrysostomo primo c. Timothei secundę, qui ait, Priusquam baptizaretur Christus, non descendisse Spiritum, neque Ioannem ipsum descendere fecisse: cur ergo istud fit? vt scias sacerdotem Symbolum implere tantummodo (nam vtriusque sacramenti eadem ratio) qui etiam alibi salutariter admonet hîc nos ad spiritualem mensam accedere, hîc animam lauari. Diximus verba Eucharistica Transubstantiationi reclamitare: Idem nobiscum & patres dixerunt. Agnoscit & Hesychius planeq; affirmat carnem Christi ad comedendum ineptam fuisse ante passionem: quis enim comedere cupiebat carnem Dei? Ideoq; quod asserunt idem corpus manducari in Eucharistia quod natum est de Virgine & quod in cruce pependit: siue visibile siue elemento velatum, chymærica est fabula. Diximus coniunctionem esse symbolicam, & metonymicè accipiendam: Hoc dicunt nobiscum diui interpretes. Augustinus de huiusmodi loquendi formis habet generalem Canonẽ, Ego sum vitis vera, &c. Sic dicitur vitis per similitudinem nõ per proprietatem: quemadmodum dicitur ouis, agnus, Leo, petra, lapis angularis, &c. Ex eodem Gratianus ipsorum Decretista, Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, & bibituri illum sanguinem, quem effusuri sunt

In Ep. ad Eph. de Conſ. d. 2.

In Ioan. Tr. 81. c. 15.

qui me crucifigent: ſacramentū aliquod vobis commẽdaui, ſpiritualiter intellectum viuificat vos. Et idẽ verba Chriſti, vt nos ſuperius ſic expoſuit, Verba quæ locutus ſum vobis Spiritus & vita, Spiritualiter intelligite quod locutus ſum: Et qui credit in eum manducat eum. Idem in Pſalmum tertium cum Tertulliano figuram corporis

Ep.23. ſui interpretatur: Et ad Bonifaciū, Secundum quendã modū Sacramentū corporis Chriſti, corpus Chriſti eſt: Sacramẽtū ſanguinis Chriſti, ſanguis Chriſti eſt: & cõ-

In Dial.2. tra Adimantum, ſignū corporis ſui: Theodoretus vocat myſtica & viſibilia ſymbola corporis & sãguinis: Maca-

c.12. rius Antitypum corporis, & participantes ἀντιμιμήσεως

Aug. de remedio Pœnitentiæ. carnem Domini edere oſtendit. Ambroſius vt Auguſtini σύγχρονος, ſic ὁμόψυχος, appellat myſteriū Euchariſtiæ, medicinam ſpiritualem, memoriam noſtræ redemptionis, in edendo & potando, carnis & ſanguinis, quæ pro

1. Cor. 11. nobis oblata ſunt, ſignificationem: vtrunq; Teſtamentum ſanguine conſtitutum: quia diuini beneficij ſanguis teſtis eſt, & addit, In cuius typum nos calicẽ myſticum ſanguinis ad tuitionem corporis & animæ noſtræ

In Leuit. l.1. percipimus. Heſychius ait nos ſacrificium corporis crucifixi nunc comedere, Et comedimus nunc cibũ, ſumẽtes eius Memoriam paſſionis, vt ante illum Iuſtinus,

Iuſtin. cont. Tryphonem. Panem Euchariſtię commendari, ad recordationẽ paſſionis Chriſti. Diximus verba Euchariſtica omnino tranſubſtantiationis portentum euertere: quod idem

De Cœna. Patres Latini & Græci ante nos dixerunt. Cyprianus, Hæc quoties agimus, non dentes ad mordendum acuimus, ſed fide ſyncera panem ſanctum frangimus & par-

In Dial.1. timur. Theodoretus, Non mutans naturam, ſed gratiã naturæ adijciens. Et Manent in priore natura, & ſchemate & ſpecie. Theodoreto ſuccinit Chryſoſtomus ad Cæſarium. Diximus Chriſtum in Baptiſmo abſque vllo tranſubſtãtiationis figmento verè nobis & realiter tradi, cum corpore, ſanguine & omnibus paſſionis fructibus: & quicunq; baptizati ſumus, Chriſtum induimus:

Gal.5. & in eam Epiſtolam legatur Hieronymus: Tertullianus

nus de Baptismo, In Baptismo tingimur passione Christi. Astipulatur Augustinus, Nulli est aliquatenus dubitandum, vnumquemque fidelium corporis & sanguinis Dominici tunc esse participem, quando in Baptismate membrum efficitur Christi. Et super Ioannem, Vnde rubet Baptismus Christi, nisi Christi sanguine consecratus? Et Ambrosius eadem loquendi vehementia & epitasi rem expressit, Vide vbi baptizaris, vnde sit Baptisma, nisi de cruce Christi, de morte Christi? Ibi est omne mysterium, quia pro te passus est. In ipso redimeris, in ipso saluaberis. Ostendimus conuenientiam Sacramentorum & apud Iudæos & in Ecclesia Christiana. Illic res integra percipiebatur, & totus Christus dabatur Iudæis, nec ante incarnationem poterat Christi caro propriè & naturaliter comedi: ergo neque hodie potest, siue cum pane, siue sub pane, siue absque pane loquamur. Hanc conuenientiam patres confitentur, Nimirum Augustinus passim, rem eandem fuisse, signa diuersa, diuersis temporibus, sed vtrosque per vnum fidei ostium hoc est per Christum videmus ingressos: Rursus, Sacramenta illa fuerunt, in signis diuersa sunt, sed in re quæ significatur paria sunt: in quo tractatu iubet nos videre panem cœlestem, iubet ore spirituali manducare. Bertramum qui ad Carolum hanc rem ex professo dilucidè & purè tractauit, quid attinet proferre? quem quia totus noster est, Tridentina Synodus legi prohibuit, & in hæreticorum Catalogo recensuit. Basilius, cuius autoritate nititur Duræus etiam pro nobis facit, & quo animo, fide, timore, ad mensam corporis & sanguinis Christi accedere debeamus, egregiè instruit. Timorem docent verba Apostoli, Qui edit ac bibit indignè, iudicium sibi ipsi edit ac bibit, Certitudinis perfectionem inducit fides verborum Domini qui dixit, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, Hoc facite in meam commemorationem. Et illud, Verbum caro factum est, & illud, Factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Hijs & talibus verbis

De Cons. d. 2.

Tr. 11.

Li. 2. de Sacra. Ca. 2.

In Ioan. Tr. 45.

Tr. 26.

qui me crucifigent: ſacramentũ aliquod vobis commẽdaui, ſpiritualiter intellectum viuificat vos. Et idẽ verba Chriſti, vt nos ſuperius ſic expoſuit, Verba quæ locutus ſum vobis Spiritus & vita, Spiritualiter intelligite quod locutus ſum: Et qui credit in eum manducat eum. Idem in Pſalmum tertium cum Tertulliano figuram corporis

Ep.23. ſui interpretatur: Et ad Bonifaciũ, Secundum quendã modũ Sacramentũ corporis Chriſti, corpus Chriſti eſt: Sacramẽtũ ſanguinis Chriſti, ſanguis Chriſti eſt: & cõ-

In Dial.2. tra Adimantum, ſignũ corporis ſui: Theodoretus vocat myſtica & viſibilia ſymbola corporis & sãguinis: Maca-

c.12. rius Antitypum corporis, & participantes ἀντιμεταλήψεις

Aug. de remedio Pœnitentiæ. carnem Domini edere oſtendit. Ambroſius vt Auguſtini σύγχρονος, ſic ὁμόψυχος, appellat myſteriũ Euchariſtiæ, medicinam ſpiritualem, memoriam noſtræ redemptio-

1. Cor. 11. onis, in edendo & potando, carnis & ſanguinis, quæ pro nobis oblata ſunt, ſignificationem: vtrunq; Teſtamentum ſanguine conſtitutum: quia diuini beneficij ſanguis teſtis eſt, & addit, In cuius typum nos calicẽ myſticum ſanguinis ad tuitionem corporis & animæ noſtræ

In Leuit. l. 1. percipimus. Heſychius ait nos ſacrificium corporis crucifixi nunc comedere, Et comedimus nunc cibũ, ſumẽtes eius Memoriam paſſionis, vt ante illum Iuſtinus,

Iuſtin. cont. Tryphonem. Panem Euchariſtię commendari, ad recordationẽ paſſionis Chriſti. Diximus verba Euchariſtica omnino tranſubſtantiationis portentum euertere: quod idem

De Cœna. Patres Latini & Græci ante nos dixerunt. Cyprianus, Hæc quoties agimus, non dentes ad mordendum acuimus, ſed fide ſyncera panem ſanctum frangimus & par-

In Dial. 1. timur. Theodoretus, Non mutans naturam, ſed gratiã naturæ adijciens. Et Manent in priore natura, & ſchemate & ſpecie. Theodoreto ſuccinit Chryſoſtomus ad Cæſarium. Diximus Chriſtum in Baptiſmo abſque vllo tranſubſtãtiationis figmento verè nobis & realiter tradi, cum corpore, ſanguine & omnibus paſſionis fructibus: & quicunq; baptizati ſumus, Chriſtum induimus:

Gal. 5. & in eam Epiſtolam legatur Hieronymus: Tertullianus

nus de Baptiſmo, In Baptiſmo tingimur paſſione Chriſti. Aſtipulatur Auguſtinus, Nulli eſt aliquatenus dubitandum, vnumquemque fidelium corporis & ſanguinis Dominici tunc eſſe participem, quando in Baptiſmate membrum efficitur Chriſti. Et ſuper Ioannem, Vnde rubet Baptiſmus Chriſti, niſi Chriſti ſanguine conſecratus? Et Ambroſius eadem loquendi vehementia & epitaſi rem expreſſit, Vide vbi baptizaris, vnde ſit Baptiſma, niſi de cruce Chriſti, de morte Chriſti? Ibi eſt omne myſterium, quia pro te paſſus eſt. In ipſo redimeris, in ipſo ſaluaberis. Oſtendimus conuenientiam Sacramentorum & apud Iudæos & in Eccleſia Chriſtiana. Illic res integra percipiebatur, & totus Chriſtus dabatur Iudæis, nec ante incarnationem poterat Chriſti caro propriè & naturaliter comedi: ergo neque hodie poteſt, ſiue cum pane, ſiue ſub pane, ſiue abſque pane loquamur. Hanc conuenientiam patres confitentur, Nimirum Auguſtinus paſſim, rem eandem fuiſſe, ſigna diuerſa, diuerſis temporibus, ſed vtroſque per vnum fidei oſtium hoc eſt per Chriſtum videmus ingreſſos: Rurſus, Sacramenta illa fuerunt, in ſignis diuerſa ſunt, ſed in re quæ ſignificatur paria ſunt: in quo tractatu iubet nos videre panem cœleſtem, iubet ore ſpirituali manducare. Bertramum qui ad Carolum hanc rem ex profeſſo dilucidè & purè tractauit, quid attinet proferre? quem quia totus noſter eſt, Tridentina Synodus legi prohibuit, & in hæreticorum Catalogo recenſuit. Baſilius, cuius autoritate nititur Duræus etiam pro nobis facit, & quo animo, fide, timore, ad menſam corporis & ſanguinis Chriſti accedere debeamus, egregiè inſtruit. Timorem docent verba Apoſtoli, Qui edit ac bibit indignè, iudicium ſibi ipſi edit ac bibit, Certitudinis perfectionem inducit fides verborum Domini qui dixit, Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur, Hoc facite in meam commemorationem. Et illud, Verbum caro factum eſt, & illud, Factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Hijs & talibus verbis

De Conſ. d. 2.

Tr. 11.

Li. 2. de Sacra. Ca. 2.

In Ioan. Tr. 45.

Tr. 26.

In quæst. compendio, explicatis, q. 172.

bis credens, & Maiestatem Dei cognoscit, & acquirit affectum ad dilectionem erga Deum Patrem, qui filio non pepercit, & erga filium qui ad mortem vsq; pro redemptione nostra obediuit. Talem affectum ac præparationem habere debet is, qui particeps fit panis & poculi. An ex hijs verbis colliget Duræus suam carnalem præsentiam, qui istas egregias voces audit, faciendum hoc in commemorationem? & animam verbis & promissionibus huiusmodi esse pascendam? qui audit, tales cogitationes & præparationes adhibendas? qui audit post communionem fieri mentionem panis & poculi? Vtinam omnes se ad sacram synaxim hoc modo præpararent, vt Christi verè participes esse possent. Quod ergo Scriptura docet, nos docemus: cui ipsa canicies piæ vetustatis suffragatur: nimirum, geminam tantum esse manducationé, Sacramentalem, ipsorum signorum, panis & vini, & spiritualem, signati corporis & sanguinis Christi, illam ore, hanc fide.

Campianvs.

Atque ita se gerunt in omni quam exercemus controuersia. De infusa gratia, de inhærente iustitia, de Ecclesia conspicua, de necessitate baptismatis, de Sacramentis & Sacrificio, de piorum meritis, de spe & timore, de peccatis imparibus, de auctoritate Petri, de clauibus, de votis, de consilijs Euangelicis, de cæteris, scripturas neque paucas, & ponderosas Catholici passim in libris, in colloquijs, in templis, in schola citauimus atque discussimus: eluserunt. Veterum scholia Græcorum & Latinorum admonuimus: abnuerunt. Quid tum denique? Doctor Martinus Lutherus, aut verò Philippus, aut certè Zuinglius, aut sine dubio Caluinus & Beza fideliter enarrarunt. Egóne quenquam vestrum existimem tam esse mucosis naribus, qui hoc artificium monitus non persentiscat?

Hvmfredvs.

Alia probatio multa simul coaceruat: sed quia tanquam pharmacopola vel callidus vel pauperculus inanes

nes capsulas ostentat, merces nullas ostendit: potuissent hæc omnia silentio prætermitti: tamen paucis explicabo sententiam. Gratiam quamcunque à Deo esse, ab eo omnes gratiæ thesauros in nos diffundi, asseueramus. Data est gratia communis? Diuina est, quocunque dono, quocunque linguarum, scientiarum, prophetiæ, gubernationis, sanationis charismate ornaris: Vnicuique prout vult diuidit. Operaris bene & diligis? Charitas Dei infusa est cordibus nostris per Spiritum sanctum. Veritatem prædicas? Gratia hæc etiam in impijs non ab ipsis sed à Deo profluit. Veritas à quocunque dicatur, à Spiritu sancto est. Ambrosius, Quoties aliquod verum dicitur, illud est à Spiritu sancto, etiamsi sit à Dæmonibus dictum. Loquemur de gratia aliqua singulari & speciali? A Deo est, qua sola electi seruantur: Siue gratiam intelligant operantem vel præuenientem, siue cooperantem vel subsequentẽ: Gratia est, Quicquid sum gratia Dei sum quod sum. Augustinus, Quare gratia? quia gratis datur. Quare merita tua non præcesserunt, sed beneficia Dei præuenerunt. Et gratiam omne meritum excludere testis est Apostolus, Si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Hinc idem Augustinus, Gratia igitur donatur non redditur. Paulus ad Galatas, Gratia vobis, &c. Ibidem Hieronymus, Qua sola estis fide seruati. Idem Paulus, liberè & intrepidè protestatur, Non pudet Euangelij Christi: est enim potentia Dei ad salutem omni credenti: Et ad Galatas, Contuli cum illis Euangelium quod prædico, &c. Et in eundem idem Hieronymus, Per quod gentes sola fide saluantur. Hoc hoc est nostrum Euangelium ô Fraterculi, quod apud vos malè audit, vnde apud vos infami sed reuera glorioso nomine Euangelici nuncupamur: hæc est nostra gloriatio in sola Christi cruce, & in hoc auspicatissimo per Christum Euangelio. Quare Tridentini Concilij sessionem paruipendimus, & anathematismũ ridemus, Si quis dixerit hominem iustificari vel sola impu-

Obiectionis de gratia infusa diluitio.

Rom. 5.

In q. Ser.

2. Gen. ad Lit.

1. Cor. 15.

Lib. 3. cont. Pelag.

Ca. 1.

Euangelicorum nomen cur glorioſum.

Con. Trid.

imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, excluſa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur; atque illis inhæreat, aut etiam gratiam, qua iustificamur, esse tantum fauorem Dei, Anathema sit. Rectè enim dictum est à quocunque dictum est, Quem Deus vult saluare, donando gratiam, si omnes sacerdotes vellent illum damnare, aut excommunicare, adhuc saluaretur ille: Et quem Deus vult damnare, si omnes presbyteri, Papa, & alij, vellent hunc saluare, adhuc iste damnaretur. Ita Hieronymus, Humilibus dat gratiam: vbi autem gratia, non operum retributio, sed donantis est largitas, vt impleatur dictum Apostoli, Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Gratiæ definitio extat apud Augustinum, Spiritus vbi vult spirat, non merita sequens, sed etiam ipsa merita faciens. Non enim Dei gratia, gratia erit vllo modo, nisi gratuita fuerit omni modo: & ibidem, Gratia, nisi gratuita, non est gratia: quæ quomodo conueniat Iesuitarum infusæ gratiæ, ipsi viderint, ac verendum ne Tridentinorum hoc audax Anathema in autorum capita recidat nisi resipiscant: qui Apostolo Paulo Iustificationem & beatitatem nostram peccatorum remissionem esse declaranti, apertè se opponunt: & quid Græcè & Hebraicè nomen Gratiæ sonet, aut nesciunt, aut sciunt nesciunt, vt habet comicum prouerbium.

Paralip. Ab. Visp. pag. 443.

Ad Demetriadem.

Cont. Pelagi. & Cœlest. li. 2. 24.

Li. 1. con. Pel. & Cœlest.

Qvod de gratia infusa, id DE IVSTITIA INHAERENTE dicimus ac docemus: in nobis nullū acquisitū habitum, nullā insitā virtutem, nullā qualitatē infusam esse, non aliquā iustitiam qua iustificemur coram Deo inhærere in nobis, sed innatam esse & inhærere omnem anomian, omnem rebellionem carnisque contumaciam: esse illam iustificantem aliunde petendam: ideo ab Apostolo Iustitia Dei appellatur: & Iudæi damnantur, quasi Dei iustitia priuati, qui propriam ac suam quæsiuerunt. Foris est non intus, à Deo non in nobis iustificatio, Ad Romanos, Iustificari nos gratia ipsius: item,

Iustitia inhærens.

Rom. 10.

item, Deus est qui iustificat. Apud Hieremiam, Iehoua iustitia nostra. Ad Corinthios, Christus nobis factus est sapientia à Deo & iustitia & sanctificatio & redemptio sicut scriptum est, vt qui gloriatur in Domino glorietur. Sed hîc mihi quæso attendite in Nouo Testamento Rhemensi nouum commentum, Christus factus est nostra iustitia, quia ille autor est eius quæ in nobis inest iustitiæ, vt suam inhęrẽtem iustitiam confirment, & iustitiam per Christum imputatam infirment. Quod neque cum Antecedentibus neque cum consequentibus vllo modo cohæret. Præcedit nostra gratuita vocatio, Dei misericors ignobilium, stultorum, infirmorum electio, ne vlla caro glorietur. Consequitur in nulla alia re, in nulla alia persona, nisi in solo Domino gloriandum. Neque sanè iustitia inhęrens magis hîc intelligenda est, quàm inhærens redemptio, quemadmodum ad Corinthios passiua iustitia significatur, alio sensu, quàm illi inferunt, Abluti estis, iustificati estis, sanctificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi & in spiritu Dei nostri. quos enim sapientiam docet? insipientes: quos iustificat? impios: quos sanctificat? immundos: quos redemit? captiuos. Quod autem in hoc loco iustitia sit non aliqua in nobis virtutum inhæsio aut infusio, sed præter omne meritum remissio peccatorum, vt etiam Paulus ipse ad Romanos interpretatus est, apertè ostendit Bernardus, Sic ergo omne quod erat Angelis, factus est nobis. Quid? Sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. Sapientia in prædicatione, iustitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in conuersatione quam habuit cum peccatoribus, redemptio in passione quam sustinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à Deo factus est, tunc Ecclesia odorem sensit, tunc cucurrit. Tales Annotationes edunt & condunt nobis Anglorhemenses, vt suos errores foueant. Si etiam credidit Abraham Deo & imputatum est illi ad iustitiam, certè non est infusa nec inhæret. Et ne quid ex hac Dei gloria & laude decerpat homuncio,

Ca. 23.

1. Cor. 1.

1. Cor. c. 6.

Cant. ser. 22.

cio, Psalmista diuinam iustitiam pulcherrimè & fortissimè asserit, Memorabor iustitiæ tuæ solius. Hinc Augustinus, Nullam meam agnosco: solius tuæ iustitiæ memorabor. A te habeo quicquid boni habeo. Eat ergo ad coruos noster Copus cum suo risu insulso, hanc vocem (solam) ad calcearios remittendam, qui ea commodius vterentur. Faceſſat omnis nostra iustitia ſicut pannus menstruus, faceſſat iustitia Pharisaica, humana, Philosophica, Iesuitica, iustitia Iesu, & iustitia Christiana sola vincet ac valebit in foro poli, cùm omnis caro cõtremiscet, & omne os obmutescet, & omnis lingua cum Dauide canet, Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

Psal. 71.

Fol. 890.

Ecclesia visibilis.

De Ecclesia conspicua docemus, esse ciuitatem in monte positam, esse montem Domini, quo gentes confluent: esse speculam, quam Dominus in edito loco constituit: quæ illustribus notis aliquando diuino beneficio in terris eminet & splendescit: verbi sonora prædicatione, tanquam cæleſti tuba: Sacramentorum legitima administratione, disciplina, obedientia, charitate, omni excellentissimarum virtutum lumine, vt luceat coram hominibus, & videant opera nostra bona, & glorificent patrem qui in cœlis est. Sed hæc Ecclesia mixta est, in vno reti pisces boni mali, in vna area triticum palea, in vna arca animantes mundæ & immundæ, in vna domo vasa aurea fictilia, & in illa conspicua Ecclesia euenit, vt homines dignitate spectabiles sint, iniquitate notabiles, loco priores, scelere peiores, & vt aliquis sit Cainus Dei sacrificus, & tamen fratris parricida, aliquis Chamus sit arcæ incola, sed pòst tamen patris derisor scurra & hypocrita: vt in illa sit Christus reus & Caiphas iudex & Pontifex. Hydropicus dum intus aqua intercute & humoribus abundat, sanè æger est & ægrotus, quantumuis foris crassitie tumeat & videatur saniſſimus. Hæc de Ecclesiæ externa facie nos sentimus, de qua infrà dicendum est copiosius.

De

DE NECESSITATE Baptismatis : Baptismum initiationem & quasi ianuam nostri Christianismi esse docemus : & optamus omnes tenere memoriter dictum Basilij, Oportet nos sicut accepimus baptizari : & sicut baptizamur credere : quo pulcherrimè, duo nobis commendantur, Primò, vera regula in Sacramentis & alijs omnibus, vt scilicet ex verbo quod tradidit Christus omnia metiamur : deinde fidei gnomon est, in Baptismi formula, in Solam Trinitatem. O si Romanistæ, qui dicunt se eam velle fidem complecti in qua initiati sunt, in qua patres eorum regenerati & defuncti sunt, hanc vnicam sententiam alta mente reponerent. Omnes superuacaneas Traditiones, & luxuriantem inuentionum humanarum syluam præscinderent, & omnes illos nouos fidei articulos, de Primatu, de Transubstantiatione, de Inuocatione, &c. Papistis necessariò ad credendum sub Anathemate obtrusos εἰς κόρακας ablegarent, & magnam & laxam superstitionum Papisticarum caudam circumciderent. Nos autem nostram in hoc Sacramento professionem memoria repetentes, credimus ijs Ecclesiæ sacris in Christi corpus mysticum nos inseri per lauacrum aquæ & verbum, sanguine Christi nos sanctificari, omnésque maculas nostras ablui : immersione sepeliri, & tamen emergere vt mundo mortui, iustitiæ viuentes in nouitate vitæ ambulemus, noua creatura simus : & vetere homine exuto Christum induamus. Existimamus Baptismum non esse de die in diem temerè & sine causa necessaria ac graui differendum : Sacramentum Anabaptisticè nullo modo aut contemnendum, aut eleuandum : Contemptus enim Sacramenti facit reos non priuatio. Quare si quis Christi gratiam Sacramentis alligari, aut Signatum sine signo dari non posse, aut infantes absque Baptismo decedentes æternæ damnationi subiectos esse credit ; næ ille nimis est credulus. Aquinas non ita desipuisse videtur, quando scripsit, Si aliquis

Baptismus.

Basilij regula omnem Papismum euertit.

Parte 3. q. 68. arti. 3.

morte præueniatur, articulo neceſſitatis Sacramentum excludente, dum expectat tempus ab Eccleſia inſtitutum, ſaluatur: licet id multis additamentis corrumpat & fermentet, dum igne neſcio quo & contritione & prælatorum licentia, hanc omiſſionem vindicandam & reſarciendam iudicat. Homines autem abſque Sacramento ſalutem conſequi poſſe: hæc documento & argumento eſſe queant: Deum eſſe agens liberrimum, qui non ratò ſine inſtrumentis & Sacramentis ſeruat; veteres ſine Circumciſione; quia circumciſio eſt cordis non corporis, in Spiritu, non in litera, cuius laus non ex hominibus ſed ex Deo; & Abrahamus iuſtitiam aſſecutus eſt in præputio; Sic enim in Nouo Teſtamento Cornelius cum familia accepit Spiritum ſanctum: poſt Baptiſmi Sacramento confirmatus: de quibus ambobus egregius eſt Auguſtini locus contra Donatiſtas: De Valentiniano Ambroſius, qui catechumenus obijt, & licet eum, inquit, quem regeneraturus eram, amiſerim: ille tamen gratiam, quam poposcit non amiſit. Scimus Hieremiam & Ioannem Baptiſtam in vtero matris fuiſſe ſanctificatos. Eſt ergo Baptiſmus re, eſt & voto. Qui vtrunque negligit, nec Baptiſmum ſuſcipit nec deſiderat: ſatis oſtendit ſe Chriſti corporis ſocietatem non valde expetere, & Eccleſiam Dei pudefacere, & inſtitutionem eius contemnere. Sin autem re deſit Baptiſmus non voto, fœderis Dominus poteſt cum quocunque paciſci: Spiritus vbi vult ſpirat: nec Sacramentum per ſe vnquam ſed fides in Chriſtum ſemper iuſtificat. Quare qui paruulos ante Baptiſmum mortuos vel in Inferni vel in limbi carcerem contrudunt, qui ex bonis Scripturæ ſententijs malè inferunt, & ex illo Ioannis tertio, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei: Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium omnibus concludunt: & Ioannis ſexto, Niſi man-

An Sacramenta neceſſaria ad ſalutem.

Rom. 2.

Act. 10.

Li. 4. ca. 24.

manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam æternam in vobis: infantibus Eucharistiam porrigendam contendunt, licet sit Augustinus, licet Innocentius, profectò humanitus & loquuntur & sapiunt.

Sacramenta.

DE SACRAMENTIS loquimur non aliter quàm Scriptura, non aliter quàm purior antiquitas. Nam & in Baptismo & in Eucharistia Christum intuemur: Christi corpus edimus, eiusque sanguinem potamus; & reuerenter de ijs iudicamus & prædicamus: nom ignari eius in genere, quod de specie Apostolus enunciauit, Quicunque ederit panem hunc, aut biberit hunc calicem domini indignè, reum fore corporis & sanguinis Domini. Et rectè exposuit Ambrosius, Indignum dicit esse Domino, qui aliter mysterium celebrat, quàm ab eo traditum est. Non enim potest deuotus esse, qui aliter præsumit, quàm ab eo traditum est. Sic in Veteri Testamento, sic in Nouo fœdere constitutum est: Deus enim hoc de circumcisione Abrahæ iniunxit, Pactum meum seruabis, & semen tuum post te. Et Christus in Nouo discipulis de Eucharistia: Hoc facite. Qui igitur à præscripto recedunt, spirituali acie in Christum oculos fidei non conuertunt, siue patres nostri Iudæi, siue patres nostri Christiani, moriuntur: De illis patribus Christus ipse, Patres vestri manducauerunt Manna & mortui sunt: Itemque Augustinus de patribus ritè sumentibus, Manducauit Manna & Moyses, manducauit & Aaron: manducauit Manna & Phinees, manducauerunt ibi multi, qui Domino placuerunt & mortui non sunt. Quare? quia visibilem cibum spiritualiter intellexerunt, spiritualiter esurierunt, spiritualiter gustauerunt, vt spiritualiter satiarentur. De patribus nostris Christianis & Corinthijs Paulus Dei iudicium pronunciauit: Propterea inter vos multi sunt infirmi & inualidi, & dormiunt multi. Quid ita?

Prophanationē & abusum Sacramentorum puniri.

1. Cor. 11.

Gen. 17.

Luc. 22.

Ioan. 6.

Tr. 26.

1. Cor. 11.

ita? quia non discernunt nec dijudicant corpus & sanguinem Domini, quia ad Sacramenta animo impuro, iudicio corrupto, fide vaga accedunt, cuiusmodi hodie Romanistæ sunt, qui vel addendo vel detrahendo Sacramentis, ea prophanant, qui in Baptismo ceremonias inutiles coaceruant, qui in Sacramento Eucharistiæ alteram partem in idolum vertunt, alteram scilicet sanguinem Dei clero, ac laïcis, præter fas, contra ius diuinum & humanum, adimunt. 1. Cor. 11. Caro enim Saluatoris pro salute corporis, sanguis verò pro anima nostra effusus est, inquit Ambrosius, quicquid de toto Christo in toto vel in quauis particula, vel de sanguine in corpore sumendo Pontificij obblaterent. Chrys. 1. Cor. Hom. 24. Ecquis bonus & fidelis homuncionem temerè & contemptim vestem principis attingentem, aut picturam deformantem, aut purpuram audacter decurtantem, aut aliquid insolenter assuentem, æquo animo ferre, vel placido vultu aspicere poterit? Quot autem assumenta Sacramentis Christi apposuerint Romani sutores & consarcinatores: repetere odiosum est & hoc loco superuacaneum. Quod autem nos duobus ab ipso Christo indubiè institutis acquiescimus: & illi hæc nostra suis ritibus, ineptijs, imò blasphemijs conspurcant, & hijs plura Sacramenta adijciunt, in eo facilè potestis vos Romanorum Patrum conscriptorum siue potius circumscriptorum perfrictam frontem animaduertere. Quisnam Scripturæ locus, aut quæ Scholia Græcorum & Latinorum adducuntur à Catholicis? Scripturas enim neque paucas neque ponderosas, neque in libris, neque in templis, neque in Schola citare possunt: nec vlla causa est cur eludamus aut abnuamus, dum nihil afferunt. Leo non expauesceret, quantumuis rana Romana contra eum intumescat: nec Martinus Lutherus nec Philippus Melanchthon, nec Zuinglius, nec Caluinus, nec Beza fideles

deles Scripturæ ſacræ enarratores hanc inflationem pertimeſcent. Nam & Lutheri patrocinium in hoc numero Sacramentorum binario nobis adeſſe non dubito : qui in libro de Captiuitate Babylonica, ait, Si rigidè loqui voluerimus, tantùm duo ſunt in Eccleſia Dei Sacramenta, Baptiſmus & Panis, cùm in hijs ſolis, & inſtitutum diuinitus ſignum & promiſſionem remiſſionis peccatorum videamus. Quare qui ſeptem Sacramenta ſupponunt, ac duobus noſtris non contenti Eccleſiam noſtram propterea ne à limine quidem ſalutant : audiant quàm fideliter à magiſtris ipſorum Scriptura enarretur, imò quàm fœdum in modum cum Magiſtris & à Deo & ab Eccleſia, & à ſenſu Scripturæ defecerint : Quod ex legibus & conditionibus Sacramenti poteſt obſeruari. Quis enim Sacramentorum autor erit? An Eccleſia? Minimè, nam quæ promiſſionem gratiæ dare non poteſt, nec ſignum inſtituere debet. Non ſanat aqua, niſi Spiritus ſanctus deſcenderit & aquam illam conſecrauerit, teſte Ambroſio. Num Apoſtoli Sacramentorum inuentores dicendi ſunt? Ipſi negant, Paulus negauit, qui ingenuè dixit, Quod accepi à Domino, tradidi vobis : Imò nec Angeli, eodem atteſtante, Si vel Paulus vel Angelus aliud annunciaret præter id quod acceperunt Euangelium, fore Anathema. Quin & Chryſoſtomus ait, Angeli (in illa ſcilicet inenarrabili per Baptiſmum generatione) adfuerunt duntaxat & viderunt, nihil tamen operati ſunt, ſed pater tantùm, & filius & Spiritus ſanctus. Non ergo improbanda eſt illa Lutheri ſententia, quam tamen fortaſſis inter Paradoxa numerabunt aduerſarij, etiamſi illa eſſet Epiſtola Iacobi, non licere tamen vel Apoſtolo Sacramentum inſtituere: id eſt, diuinam promiſſionem cum adiuncto ſigno dare : hoc enim ad Chriſtum ſolum pertinere : & Paulum à Domino accepiſſe Sacramentum Euchariſtiæ, & miſſum non vt baptizet, ſed vt Euangelizet.

Sacramenta 2.

Leges in Sacramentis obſeruandæ.

Inſtitutor Sacramenti Chriſtus.

Li. 1. de Sacra. Ca. 5.

Gal. 1.

In Io. Ho. 24. Ca. 3.

De Cap. Bab.

Extrema vnctio ex Iac. 5.

Quare meritò etiam extremam Vnctionem è numerò Sacramentorum exemit, quod in Euangelio nusquam legitur. Nec hoc voluit Iacobus, sed nouit optimè illam Vnctionem non fuisse perpetuum omnium sacrificulorum munus, sed temporariam Apostolorum prærogatiuam: nec extremam fuisse vnctionem morientium, sed ægrotorum singularem medicinam: nec mortis viaticum, sed à morte & morbo remedium: ideoq; non Sacramentum fuisse sed miraculum: nec incertum euentum, sed effectum sanitatis certissimum consequutum, nec ab Apostolo primum inuentum, sed ex Euangelio ab eo rectè depromptum, Vngebant Apostoli oleo ægrotos multos, & SANABANT: & Iacobus, Oratio fidei SERVABIT, quod rasi Romanistæ nunquam præstare poterunt. Nec Lutherus solus, nec Caluinus hoc nostrum Axioma probarunt, sed & nobiscum facit ipsorũ Scotus, Iacobũ Signa hęc sacra nõ potuisse instituere, nõ fuisse illi authoritatẽ obligandi totã Ecclesiã, cùm esset tantũ Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ: Nã principalẽ fuisse Episcopũ Romani non concedent.

Mar. 6.

Quod de Sacramento Vnctionis dicitur, idem nobis de Pœnitentia, de Confirmatione, de Matrimonio, de Ordine respondeant: an ista Christus vspiam tanquam Sacramenta ordinarit: sicut Baptismum & Eucharistiam. Nam quod ex Veteri Translatione in Epistolam ad Ephesios Matrimonium Sacramentum esse colligunt, triplex error existit: primùm Græcè est mysterium, dein illud mysterium non est in carnali coniugio sed in spirituali copula Christi & Ecclesiæ, quod ipsa verba docent & Augustinus consentit, tertiò adhuc non aliquam Christi institutionem sed tantummodo Apostoli testimonium proferunt. Ratio alia est in Sacramentis quoq; non negligenda, vt Sacramenta Ecclesiæ hodie sint non solùm diuinitus, sed etiam in Noua lege à Christo instituta. At Matrimonium, Pœnitentiam, Ordinem Sacerdotalem siue ministerium, & Confirmationem si rectè intelligan-

C. 5.

In Io. Tr. 9. c. 2.

Alia lex, vt Sacramenta sint in Nouo Testamento instituta.

gantur, patres in veteri lege habuisse, quis nisi mentis inops non confitebitur? Baptismum & Eucharistiam Circumcisioni & Paschali Agno successisse, & sola esse à Christo Ecclesiæ tradita quis nisi effrons inficiabitur? Tertia ratio est & Patrum & nostrorum Enarratorum, Sacramenta nulla esse, vbi verbum non accedit, tum institutionem testificans, tum institutioni promissionem annectens. Quod etiam Axioma Augustinianum esse inuenietis. Non dixit Christus, Vos mundi estis, propter Baptismum quo loti estis, sed ait, propter verbum quod locutus sum vobis, tum quia & in aqua verbū mundat. Detrahe verbum, & quid est aqua nisi aqua? Verbum mandans est in Eucharistia, Dixit, Hoc est corpus meum, Accipite, Hoc facite & reliqua: Verbū promittēs est, dari corpus, fundi sanguinē in remissionem peccatorum. Verbū præceptionis in Baptismo est, Ite, prædicate &c. Baptizantes, In nomine Patris & filij & Spiritussancti: quā formā Baptismi ipsi notant. Verbū promissionis est, Qui crediderit & Baptizatus fuerit, saluus erit. Quorū neutrum in illis fictitijs & adulterinis Sacramentis clarè apponi videbimus. Nam quòd benedictiones quædam & promissiones siue de matrimonio siue de pœnitentia leguntur: eædem ad omnes vocationes & ad omnia opera pertinent. Quartò Patres & nostri cum verbo Signum & elementum in omni legitimo Sacramento exigunt: Vt enim Nohæ dedit arcum in nubibus, Abrahæ Circumcisionis signaculum, Gedeoni vellus aridum & humidum: Achazo signum per Iesaiam: & apud homines fœdera & pacta signis, pignoribus, testibus confirmantur: si verbis promittunt, stipulantur manibus, si literis, sigilla apponunt, vt promissa robur habeant: sic in Sacramentis in Baptismo aquam, in Eucharistia panem & vinum quasi promissionum signa, & Diuini fauoris pignora Dominus addidit. Non hoc aut nouum est aut nostrum: sed vetus est & diuinum: atque etiam Patrum. Augustinus,

Alia lex verbū annexum, præcipiens & promittens. *In Io. Tr. 80.*

4. *Signum seu Elementum.*

Lutherus in Cap. Bab. In l. de abroganda Missa.

Con. Maxim. l.3.c.2. Tr.80. In.Psal.22.

stinus, Sacramenta sunt signa rerum aliud existentia, aliud significantia: Et in Ioannem, Accedat verbum ad elementum, & fit Sacramentum: Ioannes Chrysostomus, Est aqua Catholica &c. Hæc aqua primatum tenet in elementis: sed cùm istud elementum acceperit Spiritum Sanctum, fit Sacramentum: & iam non erit aqua potationis, sed sanctificationis, non erit aqua communis, sed refectionis. Ex quo loco intelligimus duo, signum vel elementum esse necessarium ad Sacramentum constituendum: sed vt nobis fiat vtile, opus esse designatore Spiritu. In Ordine, in Confirmatione, in Matrimonio quod signum diuinum est? quod elementum in Scriptura præscriptum? Nam si librum, si calicem & patinam, si annulum, si crucem ipsi adhibeant, characteres diuini non sunt, sed humana signa, & per homines mutari & deleri possunt & debent.

Pœnitentia.

Atque hæc ratio visa est ipsi Luthero tam potens, vt licet antea generali significatione Pœnitentiam Sacramentum nominarit, tamen reuocat & se explanat, in Captiuitate Babylonica, & non vult ea verè Sacramenta dici, quæ signis alligata non sunt, sed nuda tantùm promissa existimat; Nam inquit, Pœnitentiæ Sacramentum, quod ego hijs duobus accensui, signo visibili & diuinitus instituto caret, & aliud non esse dixi, quàm viam ad Baptismum. Sed nec Scholastici dicere possunt, suam definitionem conuenire posse Pœnitentiæ, qui & ipsi Sacramento signum visibile ascribunt, quòd formam ingerat sensibus eius rei quam inuisibiliter operatur. At Pœnitentia seu absolutio, tale signum nullum habet, quare & ipsi cogentur propria definitione, aut negare Pœnitentiam esse Sacramentum, & sic numerum eorum imminuere, aut aliam Sacramentorum afferre definitionem. Num hîc patrum calculos expectabunt? Sententiarum magister, qui septem Sacramenta excudit, à quo patre vnam de hoc septenario munero sententiam producit?

De numero septenario Sacramentorum.

A

A quo patre seu doctore veteris Ecclesiæ habet, Confirmationem esse Sacramentum, & perficiendum non esse nisi à summis Sacerdotibus & tempore Apostolorum non nisi ab Apostolis fuisse peractum? & licere presbyteris Baptizatos tangere in pectore, & non licere chrismate in fronte signare? Et hoc Sacramentum maiore veneratione prosequendum, & maius augmentum virtutum præstare, quàm Baptisma? Hic certè Marginalis illa nota totics contra Magistrum repetita rectè interseri poterat, NOTA quòd hic communiter Magister non tenetur. Si à patribus numerus petendus est: Bernardus lotionem pedum numerabit: Dionysius matrimonio dempto, sex, Augustinus laxiore significatu fortassis nouem: strictiore & Augustinus & alij duo: Septem ista, neque plura istis neque pauciora, antiquorum nemo, quantum hactenus legere aut intelligere potui: imò quia sanguis & aqua ex latere Christi fluxerunt, duo inde Sacramenta statuunt. Hunc numerum nos tenemus, quia horum rationem reddere possumus: alia verò quia Christum autorem non videmus: nec in noua lege ad vsum totius Ecclesiæ eorum prima institutio fuit: nec signum diuinitus annectitur: nec verbi præcepto, nec promisso nituntur: nec materiam debitam, nec formam iustam, nec vllam definitionem certam veri Sacramenti habent, inter res bonas aut status vitæ vtiles, sed non inter Sacramenta Christi reponimus. Nisi vero, inquit Origenes, Circumcisionis reddatur ratio, nutus est & opus mutum: pascha & alię solennitates nutus magis sunt quàm veritas. Pergit Camp.

Confirmatio.

Aug. de doct. Chr. l. 3. c. 9.

Cyril. in Io. l. 6. Ambros. Hier. ad Oce.

In Luc. H. 5.

ET DE SACRIFICIO. Sacrificiorum genera duo ex Scripturis tenet Ecclesia nostra, Christi proprium, Christianorum commune: illud salutare & expians, hoc officiosum: vtrumque ex ore Christi non hominum sumendum est. Nam vt bene Cyprianus, si in sacrificio quod Christus est, non nisi Christus sequendus est, vtique id nos audire & facere oportet,

Sacrificium

Ep. ad Cęcilium.

quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandauit. Itaque Christus mandauit, vt se vnicum Noui Testamenti Sacerdotem, suum sacrificium & iuge & solum propitiatorium esse credamus : quod Satan tollere conatús est : & Antichristus eius Archiepiscopus ferè abrogauit cum toto Dei cultu, cum verbi & Sacramentorum ministerio, iuxta Danielis Prophetiam : & nouum Deum Mauzim, preciosa veste & auro ornatum populo obtrusit. Non omnia sacrificia placent Domino : alioqui Cainum sacrificum non despexisset, nec per Iesaiam dixisset, Quorsum multitudo sacrificiorum vestrorum? Nec per eundem, Facinorosus qui sacrificat mihi vitulum quasi canem occidit: nec per Paroemiasten, Abominabiles Domino impiorũ victimæ: nec per Ecclesiasten, Obedire & audire præstantius esse stultorum victimis. Quod est ergo sacrificiũ quo sanguines & sordes nostrorũ peccatorũ abluuntur? Quod aliud quàm Iesu Christi, qui solus Deo gratus est, & filius eius dilectus, in quo patri complacitum est? Respicite Sacerdotis personam. Loco & dignitate summus est Pontifex, qui Noui Testamenti sacerdos est, qui in Sancta Sanctorum ascendit, qui sedet ad dextram patris, Christus solus est: ordine est secundum Melchisedech : quod Christo soli conuenire ostendit ad Hebræos Epistola. Conditione patiens est & ærumnosus, agnus occisus, pellicanus sanguine pullos vitæ restituens: hircus sanguine frangens Adamantinos : Ioseph venditus, Ionas in ventre terræ absconditus, serpens exaltatus, id est, Christus Pascha nostrum immolatus est: Christus hoc torcular calcauit solus : Vita & moribus, debet esse innocens, impollutus, à peccatoribus segregatus : Quis nisi Christus audet illam vocem vsurpare, Quis ex vobis arguet me de peccato? Tempore, æternus est hic sacerdos, quod de vno Christo dictum est, Tu es sacerdos in æternum : persona & officio talem esse oportet, qui nec vitulos, nec alia, nec aliorum cor-

Dan.8.9.11.
Ies.1.
Ies.66.
Pro.15.
Eccle.4.
1 Christi Sacrificium propit.
Heb.2.3.
Psal.110.
c.7.
Io.3.
1.Cor.5.
Ies.63.
Ioan.8.

corpora, sed seipsum, nec semper sed semel offert: cuius perfecto sacrificio velut præsentissimo, vt ait Chrysostomus, medicamento omnes nostri morbi, vulnera, infirmitates sanantur. *Ad Heb.* Vnica enim oblatione perfectos effecit imperpetuum eos qui sanctificantur. Hæ sunt qualitates nostri Sacerdotis: hic effectus & virtus sacerdotij. Discimus ab eodem Christo aliud sacrificium quod nostrum est: illudq; potissimum triplex. Primum Pietatis erga Deum, laudis & labiorum scilicet, vt ab ortu solis vsque ad occasum magnum fiat nomen Dei in Gentibus, & vitulos labiorum offeramus, maximè in Sacramento Eucharistiæ, Deo gratias agamus pro impenso nobis filij sui sanguine. Secundũ, Pietatis in nobis, vt nõ corpus Christi sed corpora nostra exhibeam' hostiam viuentem, sanctam, acceptam Deo, vt sacrificium sit spiritus noster contritus & afflictus quod Deus non despicit: Tertium, Pietatis seu iustitiæ seu charitatis erga alios est sacrificium: vt bona illis nostra offeramus, quia eleemosynæ sunt suauis odor & fragrantia Deo gratissima. Hanc misericordiam vult non sacrificium. In hunc enim finem facti sumus Dei domus, sacerdotium sanctum, vt offeramus hasce spirituales hostias. Nam quòd isti Missam nouo & exotico vocabulo insignierunt, & pro viuis ac defunctis propitiatorium sacrificium sceleratè fecerunt: Christi crucis inimicos se ostendunt, dum quod semel fieri debuit, semper iterant: dum quod ab ipso factum est, sibi sumunt: dum medelam quæ satis in cruce efficax fuit, in missatica pompa vulneribus nostris quotidie admouent: dum quod Sacramentum propriè ab omnibus, metaphoricè à nonnullis patribus Sacrificium nuncupatur, in verum sacrificium viuificum transformant: dum offerendo opus & officium esse volunt, quod reuera beneficium est, quod non dari sed accipi debet. Sed de Missa meritoria quid dicam? Quid enim est aliud quàm idolum execrabile propter adorationem? Helena meretrix propter histrionicum apparatum? Pandora propter ceremo-

2. *Sacrificium Christianorum triplex.* *Mal. 1.* *Rom. 12.* *Psal. 51.* *Phil. 4.* *1. Pet. 2.* *Missa.*

remoniarum farraginem? Cornix Æsopica per multos annos à tot Romanis Pontificibus ascititijs coloribus picta? quid aliud quàm iugum plusquam Iudaicum propter onera præsumptionum vt dixit Augustinus: vbi animulæ astantium tanquam in cœna ac conuiuio non pascũtur, sed oculi velut in spectaculo aut simiarũ ludo saturantur? vbi frustra habetur quotidiana oblatio, frustra stant ad altare, Nemo est qui simul participet, vel qui ad participandum inuitet, vbi non edant sed miserimè esuriant, cùm tamen Christi Testamentum sit ac fœdus initum cum Christianis omnibus. Nec in mensa quidem prophana vnus pro alio comedit, nec Iudæus vllus pro alio circumcisus est, nec in Baptismo quisquam pro alijs baptismum suscipit: nec alius pro alio aut credit aut alium conseruat. E contra si missificis personam cum Christi persona, & sacrificuli vilitatem cum Christi sublimitate, illius inordinationem cum huius ordine, illius luxũ & securitatẽ cum huius cruce, illius improbitatem cum huius integritate, illius mutabilitatem & mortalitatem cum huius cõstantia & æternitate conferrem: longa esset sed vera oratio: quæ illius superbiam & in sacrificando arrogantiam refutaret, & huius ἀπαράβατον & sempiternum sacerdotium demonstraret. De illo sacrifico & Missifice verum est Gregorianum illud, Cùm is qui indignus est ad deprecandum mittitur, animus iudicis ad deterius prouocatur.

Act. 15.
Aug. ad Ian.
Chrys. ad Eph.

De meritis & iustificatione.
Hiero. in Ies. c. 64.
Ber.

De piorvm meritis: Quod esse potest meritum hominis miseri, nisi aut, vt ille dixit, hominis desperatio, aut, vt ait alter, Dei miseratio? Si nostras maculas & merita respicimus: de omni spe salutis deturbemur, & animum planè abijciamus necessum est: si ad Christi merita oculos referimus: noua consolationis lux oborietur. Nec quicquam sanè vtilius est Christianæ scholæ nouitijs, quàm naturæ suæ vitiatæ recognitio & peccatorum confessio. E cœlo descendit, Nosce teipsum: Sapiens in prouerbijs monuit Iustum esse sui accusatorem. Cyprianus ad Cornelium, Primus

Epist. 3.

for-

fœlicitatis gradus est, non delinquere, secundus, delicta cognoscere: illic currit innocentia integra & illibata quæ seruet, hîc succedit medela, quæ sanet. Quare nostra hæc Catholica est doctrina, vt naturæ turpificatæ consideratione deiecti & strati peccata nostra Deo confiteamur, potius quàm de bonis meritis quæ nulla sunt gloriemur. De meritis non est mirandum Iesuitas sibi blandiri, quandoquidem vt fertur, hac fiducia in Angliam regredi, & propter Papæ confessionem mori, si necesse esset, non dubitarunt, vt mortui Romæ in Martyrologio Pseudomartyrum scriberentur, & à Pontifice Romano in Sanctorum canonem referri mererentur: sed illi nouitij quicunque fuerunt si sapuissent, alia ratione fauorem emereri studuissent. Nam qui sic sub Papa militare & merere volunt, annon congruum & condignum meritum erit mors? Quomodo vos potestis credere, cùm gloriam alij ab alijs captetis, & gloriam quæ à solo Deo est, non quæratis? Nos autẽ neq; actionibus, neq; passionib⁹, nec vllo merito nostro ingressũ, vel in Ecclesiã Christi, vel in cœlũ nobis patefieri nisi solo Christi merito credimus. Quis enim, quis potest dicere, mundum est cor meũ, purus sum à peccato? Num infans? Is licet vulgo innocens perhibeatur, in vtero matris cum boni nihil sciuerit, nihil mereri potuerit, natus in iniquitate & in peccato conceptus est. Quis dabit mundum ex immundo semine? Ne vnus quidem dari poterit. Num adultus? vt sunt annorum sic vitiorum auctus & gradus sunt: ac vitia vitijs quotidie accumulantur. Et illi adulti vel sunt homines à virtute remoti & à fide alieni: vel renati & fideles. Nunquid natura iræ filius syluester & olcaster, de congruo mereri dicetur? Nec Camillus pius, nec Scipio fortis, nec Fabritius temperans, nec Socrates sanctus, nec Aristides iustus, nec Lucretia casta, nec quisquam mas aut fœmina: non Saulus, non Cornelius ille Centurio aliquo bono motu suo viam sibi ad Dei aut Christi notitiam præmunire potuerunt. Nam Paulus ante

Iesuitarum meritum est Martyrium Romæ pro rebellione in patriam.

Ioan. 3.

Pro. 20.

squamas

squamas depulsas spirabat minas & Ecclesiam vastabat: Cornelius, quando eleemosynæ preces opera Deo placebant, iam in gratiam erat receptus, & Pius dicitur: nec sine fide, vt rectè Augustinus, aliqua donabat vel orabat. Nunquid iustus ex se iustus est? Daniel negat, Tua est iustitia, nobis confusio faciei & infamia. Si cum Dauide sinum nostrum inspexerimus, clamabimus, Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitiã meam, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Petrus tanquam superbus pauo dum suarum pennarum aspicit pulchritudinem, erigit cristas: sed admonitus à Christo, pedes illotos videns, non modò pedes sed totum se lauandum offert. Iesu discipuli agnoscunt dictum Iesu: Cùm omnia feceritis, dicite serui inutiles sumus. Omnis enim nostra obedientia non nobiscum nascitur, sed à Deo proficiscitur: & quantacunque est, inchoata est: & ea ipsa debiti est non satisfactionis, officij non meriti: Cum Paulo seruo Iesu Christi propter Christũ omnia sua splendidissima facta arbitrabuntur stercora, vt illum lucrifaciant, & inueniantur in eo non suam habentes iustitiam, quæ ex lege est, sed per fidem Christi, quæ est ex Deo iustitia: cum eodem dicet vnusquisque, Nullius mihi conscius sum, nec tamen ideo iustificatus sum: Orabunt fideles cum fideli Isaia: Non est qui inuocet nomen tuum, &c. Abscondisti faciem tuam à nobis, &c. Et nunc Domine pater noster es tu, nos verò lutum: Et confitebuntur iusti cum Hieronymo in eundem Isaiam: Si nostra consideremus merita, desperandum est. Augustini quoque ratio contra iustitiam nostram efficax est: A Deo habemus quòd homines sumus, à nobis ipsis autem quòd iusti sumus? Vbi ergo nostrum meritum? Misericordia Domini: vt Bernardus non erubescit confiteri: quando etiam ait, Hoc totum est hominis meritum, si totam spem suam ponat in Domino. Nam duplex gratiæ Christi effectum esse, Augustinus testis est, contra Iulianum Pelagianũ, prima qua nos non à malis omnibus sed à peccatis liberat:

Act. 10.
De Prædest. Sancto. c. 7.
Daniel. 9.
Psal. 31.
Luc. 17.
Phil. 3.
1. *Cor.* 4.
C. 64.
In Io. Tr. 81.
S. Ps. Qui habitat.
L. 6 *c.* 5.

berat: secunda, qua nos hîc perficit & manuducit, vt ad immortalitatem perducat. Quod autem in via peregrinationis nostræ honestè ambulamus: & tandem ad patriam peruenimus: id ex εὐδοκία, beneuolentia, & sola bona voluntate Dei profectum est: quæ & eorum quę ad finem destinata sunt & finis ipsius causa est, id est, & operum & vitæ æternæ sola causa est & effectrix vnica. Deus est in hac vita qui nos pascit, & nihil nobis deest: vt pascat cibos suppeditat: cibos ministerio & cultura terræ producit, vt producat eam fœcundat, vt fœcunda sit pluuiam emittit, ac ei benedicit. Ita in negotio salutis Dei Paterna voluntas & misericordia in vinea conducit imò extrudit operarios: Nam quos præsciuit, eosdem præfiniuit, quos præfiniuit vocauit, quos vocauit iustificauit, quos iustificauit glorificauit, nimirũ Euãgelij operarijs os aperit vt prædicent, nobis aures purgat, vt Euãgelij prędicationẽ verè audiamus, audientes credamus, credentes iustificemur, iustificati tandem eodem donante, regno cœlorũ potiamur. Ergo si Deus misericors nobis prima, media, vltima concedit, & solo gratiæ afflatu & secunda velificatione per hæc media ad finem prouehit, Quid est, cur meritorum nostrorum alis tanquam Icari audaces ad cœlum subuolare tentemus? Et si dixerimus nos operari: non fallimur: sed Ezechiel respondet: Faciam vt in præceptis meis ambuletis: Si dixerimus, Nos volumus: respondet Apostolus, Deus dat velle: Si dixerimus, Nos facimus: At vt facias Deus facit, qui dat & velle & perficere: sine quo nihil possumus facere: Si enim verum est, Quicquid est causa causæ, causa est etiam omnium effectuum qui ex illa secunda oriuntur: certè Deus qui per verbum vocat, & causa est quòd credimus: & quòd laboramus: Ab illo radix est fides: ab illo etiam opera fidei scilicet fructus & effectus sunt. A radice omnis humor in herbas in arbores ascendit: absque illa emarcescunt & exarescunt: ita operum vita fides est: sine qua aridi sumus & exucci, & palmites inutiles. Qui

Rom. 8.

Io. 15.

ergo,

ergo, vt loquitur Basilius, suis rectè factis non fidit, nec
S. Psal. 32. operibus iustificari expectat: Solam habet spem salutis misericordias Domini. Sive ergo bonis operibus ornatus, sive ijsdem nudatus ad Dominum accedas, nõ opus, sed operis radicem Dominus attendit, quod exemplis probari & illustrari potest. De Abrahamo patre credentium non est dictum, quia exiuit è terra Canaan: quia familiam piè instituit, quia hospitalis fuit in Angelos: sed quia credidit: imputatum est illi ad iustitiam. Augustinus, Abrahamus filium suum immolandum Deo obtulit, magnum opus ex misericordia iudi-
In Psal. 31. » cis, sed ex fide. Laudo superædificationem operis,
» sed video fidei fundamentum. De latrone similiter di-
» ctum est, qui nihil operis fecit, qui nullum meritum nisi malum habuit: Hodie mecum eris in Paradiso. Nam confessio quæcunque fuit, fidei fructus non salutis causa fuit. Annon sic Patres in Latina & Græca Ecclesia crediderunt & alijs tradiderunt? Latinus Augustinus ille: Quamuis latro ex latrocinio ductus sit ad iudicem, à iudice in crucem, tamen in ipsa cruce iustificatus est. Idem, Nemo dicat meritis operum suorum, vel meritis orationum suarum, vel meritis fidei suæ sibi traditam Dei gratiam. Chrysostomus Græcus, Latro credidit duntaxat & iustificatus est à misericordissimo Deo: & obijcienti defuisse tẽpus respondet, illud sé asseuerare, quod Sola Fides saluum fecerit. Quamuis autem in veterum Scriptis meriti nomen reperiri possit: id tamen καταχρηστικῶς dicitur, & ex trita loquendi consuetudine per relationem ad vnicum Christi meritum, vsurpatur. Vt de agendo sic de patiendo statuimus, regnum cœlorum, thesaurum esse inæstimabilem, vt quod nullo martyrio, nulla cruce nostra, sed sola cruce Christi comparatur. Non sunt condignæ passiones nostræ ad futuram gloriam quæ reuelabitur. Et Ignatius pul-
Rom. 8. chrè, ὁ παρὰ πάντα λόγος, ὁδὸς ἀφθαρσίας μισθὸς πολύς. Quamobrem cùm merito nostro inniti tutò non possimus:

simus: cùm hac via non succedat: alia aggrediamur, & ad meritum Iesu Christi eiusque patris misericordiam confugiamus. Si Christi velut agni sanguine postes conscientiæ nostræ tremefactæ aspersi fuerint: si eius innocentia tanquam veste obtecti & amicti fuerimus, non percussorem Angelum timebimus, sed perrumpemus omnia diabolorum agmina. Vnde scelera nostra licet instar coccini & purpuræ rubuerint: niue candidiora, lana omni albiora erunt, vtpote quæ Deus misericors Hyssopo mundauit, & aspergine sanguinis filij sui perpurgauit. Ex.12. Ies.1. Ps.51.

DE SPE ET TIMORE. Hoc notatu dignum est, Campianũ vno verbo aliquid insinuare: sed nihil explicare. Quo factũ est vt ex illo toto libello neq; Lector vllam doctrinæ salutaris micam accipere, neq; nos vllũ certum scopũ quo collimemus habere possimus. Quid sibi velit, diuinare fortasse possumus, exploratè cognoscere nõ possumus. Nostræ doctrinæ hęc summa est, quã veteres & neoterici, Græci & Latini, Lutherus, Philippus, Zuinglius, Caluinus & Beza nobis cõmendãt & ex Scripturis sacris confirmant, timorem esse omnis modestię, pudoris, ac aliarũ virtutum custodem, sed timorem esse nõ terrorem: timorem esse non humanum sed diuinum, non superstitiosum sed religiosum, non vanum sed verum: hunc timorem Domini omnem veram religionem cultumq; Dei complecti, esse initiũ sapientiæ, esse timorem filiorum castigantem patrem amantium, non seruorum dominum flagellantem exhorrescentium: Timorem hunc cum spe coniungendum: sic timeamus, vt non aufugiamus quia iustus est, sic speremus; vt non tamen nimis præfidamus quia est misericors. In Psalmis hominis pij sic timentis Deum & sic sperantis imago sæpissimè exhibetur: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Pertimuit, Sed adiecta est consolatio, Spera in Deo. Iterum, In Deo speraui non timebo quid faciat mihi homo. Iterum, In Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ transmigra in *De Timore & Spe.* Prou.1. Ps.41. Ps.56. Ps.11.

montem sicut passer? Iterum, Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo? Hinc nos fœlices iudicamus si quod fides offert, ad id solida spe suspiremus & anhelemus. Hinc si timemus simul & speramus ad hunc modum, Deo placere non dubitamus, quia Beneplacitum est Domino in timentibus seu colentibus se, & in ijs qui sperant scilicet non operibus suis sed secundum misericordiam eius. Sit ergo animus vniuscuiusque ita constitutus, vt nec metu demittatur aut contrahatur, nec spe impunitatis exultet aut insolescat, sed vtrobique verbo Dei regatur & refrenetur. Est autem aduersariorum doctrina de Spe & Timore, omnino nec ad veritatem firma, nec ad animi tranquillitatem constituendam mentemque componendam satis accommoda. Illorum enim timor horror est, spes desperatio: nec quid timeant aut sperent, in eorum libris satis constitutum est. Itaque tripliciter eos errare hîc existimo: in timoris ac spei subiecto, in modo, in fine. Quid enim non timent? In quo spem suam fixam habent? An illud Dauidicum certò & solum credunt? Tu Domine Spes mea? Imò timuerunt, vt alibi canitur, vbi non erat timor. Timent lemures & vmbras omnes: timent & honorant Sanctos, quos etiam spei suæ fulcimenta & tutelares habent. Iubent Mariam saluere, tanquam vitam suam, dulcedinem, spem suam, ac matrem misericordiæ: Ad eam in versu Rosarij sic preces dirigunt, In omni tribulatione & angustia nostra, succurre nobis piissima virgo Maria. Nonnunquam etiam, quod & vetus prouerbium comprobat, coram Diabolo candelas accenderunt, ne noceret, & ad eum profligandum aquam lustralem & crucem aliaq; carnis suæ inuenta adhibuerunt. Sanctos verò dũ colunt, obseruant, inuocant, eos vt timeant & reuereantur necessũ est. Timent etiam brachium carneum; Papæ excommunicationibus & Bullis tanquam fulminibus isti expauescunt, si oua die Veneris fortè comederint, si omnes Papę sanctiones plusquam verbũ Dei non receperint, si ad om-

Ps. 27.

Triplex error aduersariorum.

1. *Quid timent.*

Sanctorum timor & veneratio.

Timor Cacodæmonum.

Timor Papalis fulminis.

nes

nes eius nutus non procubuerint, eumque, prouoluti, non oſculati fuerint, & ſi non proſtrati adorarint, quaſi non modò in eius pectore ſed etiam in pedibus inſit ſanctitas, quaſi talis honos ſeruis impenſus Domino placere poſſit, qui ſuum honorem alteri non dabit. Dominus ipſe apud Ieſaiam reprehendit, Timuerunt me mandato & doctrinis hominum. Non ita docuit Auguſtinus, Time Dominum qui ſuper omnes eſt, & hominem non formidabis: Nec ita ex Bernardo ſuo didicerunt, Deum time & mandata eius obſerua: hoc eſt omnis homo: ergo ſi hoc eſt omnis homo, abſque hoc nihil eſt homo. Erratur deinde in modo timendi: Sic enim volunt ſuos timere, vt timor ille ſit magiſter diffidentiæ & deſperationis pleniſſimus, & pro hac dubitatione etiam argumenta congerunt ex nono Eccleſiaſtis, Homo neſcit vtrum ſit amore an odio dignus, de qua deprauata tranſlatione ſuperius dictum eſt: & locus ille non de vita futura loquitur, ſed tantùm de fauore Dei in hoc mundo, qui colligi non poteſt ex hiſce mundanis caſibus & externis euentibus qui bonis & malis communes ſunt: Ex Siracide, De propitiato peccato non ſis ſecurus, quod etiam perperam à Veteri Interprete vertitur: περὶ ἱξιλασμῦ μὴ ἄφοβος γίνε, &c. & facit tantum contra præſumptionis & ſecuritatis præcipitiſi, ne gratia Dei abutamur: & de eius miſericordia non ſimus ſecuri ſupra modum, vt ſcelus ſceleri addamus. Si fidei comes & ancilla ſpes ſit, atq; ſit inter ea relatio, vt quod certò fides de Deo eiuſq; miſericordia, de Chriſto & per eum, de peccatorũ remiſſione, deque hæreditate regni cœleſtis adeunda credit & concipit, id etiam certò ſpes expectet: nõ poteſt eſſe vlla ſpes niſi perfecta ſit & indubitata rerum earum expectatio, niſi firma ſit animæ anchora, quæ nos mergi non permittat: ſed quæ in omnibus Satanæ inſultibus inconcuſſa perſiſtat. Ergo anathematizetur ille Canon Tridentini Concilij: Si quis dixerit omni homini ad remiſſionem peccatorum aſſequendam neceſſarium eſſe vt

Ieſ.29.

S.Cant.
S.20.

2. Error in modo

Heb.6.

Anathema Con. Tridentini Anathematizandum.

credat certò & absque vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & dispositionis peccata sibi esse remissa, Anathema sit. Anathematizetur etiam illa Andradij desperans spes & conditionalis fides, Credo & nulla ratione dubito, mihi ad iustitiam aditum patere, si syncera fide veraque pœnitentia ad diuinæ gratiæ thronum accessero: sed an id verè ac integrè aliquando præstiterim, constare mihi certè nunquam potuit. O pectora cæca, ô homines omni vero timore & Christiana spe vacuos, qui dulcem hanc doctrinam ne primoribus quidem labris degustarunt: qui nec spei naturam, nec fidei definitionem, nec se, nec Christum norunt: qui in sua fide syncera, & sua vera pœnitentia, & in sua integra ac perfecta obedientia, & non in Christi merito & Dei beneficentia omnem suæ salutis rationem constituunt. Nunquam nunquam Andradi hoc integrè & verè præstabit in hac vita sanctissimus homo, vt ad amussim ex præscripto diuinæ legis aut credat aut viuat quomodo oportuit: ergo nunquam seruabitur. Nostra fiducia certa est ex diuina promissione non ex nostra vel dispositione vel actione vel cõfissione. Dicimus, Credo Domine sed adiuua incredulitatem. Hæres & filius Abrahæ nunquam erit, qui non præter spem sub spe credit: Successor Petri nunquam erit, qui Petro non obtemperat, Perfectè sperate (non in vestra fide aut operibus) sed perfectè sperate in eam quæ ad vos defertur gratiam. Est & alius istorum error in fine: nam in timore suo & spe sua aliquod meritum collocant. Beatus, inquiunt, est, qui semper est pauidus: vnde & pauere nos volunt non sperare non credere, & eius pauoris meritum esse beatitudinem: Imò verò sic delirauit Alphonsus, vt seruilem hunc timorem, modò sit animi aliqua charitate copulatus, mereri dixerit, cùm tamen hic seruilis timor sit valde noxius & conscientijs horribiles pauores incutiat: & spiritum hunc timoris & seruitutis in hijs qui filij sunt adoptionis explodit Apostolus. Pij, inquiunt, debent

Andradius l.6. de Fide.

Rom.4.

3. *Error meriti.*

Fol.25.

Rom.8.

Phil.2.

bent in timore & tremore operari suam salutem: at ille agit de liberali filiorum timore, qui cum diuinæ gratiæ fiducia coniunctus est, nec agit de causa iustificationis sed de effectu, vt timeant scilicet & operentur hij, qui iam sunt eam adepti singularem iustificationis gratiã: sicuti Petrus hortatur, Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Est enim salutis nostræ per Christum partæ quasi arra & obsignatio, & coram hominibus euidens demonstratio vitæ probitas, quæ in iustificatis debet relucere. Hunc tamen Petri locum huc detorsit etiam Canisius Iesuitarum magnus Homerus, qui etiam in eadem operum arena nostræ spei & iustificationis fundamentum ædificat, hisce verbis, Quibus bonæ conscientiæ testimonium aut melioris vitæ propositum deest, hi spẽ quam oportet non adferunt, sed præsumptionem potius & vanam omnino fiduciam temerè iactant, quantũuis de Christi meritis Deiq; gratia glorientur. Absit vt nos aliã vllam spem afferamus quàm Christum: absit nobis gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi: absit vt aliter credamus quàm spei fundamentum esse hanc fidẽ, & fidei huius obiectum esse Christi meritũ, & Dei promissionem: sequelam autem & fructum fidei & iustificationis esse pacem & bonam conscientiam, quæ est iuge conuiuium. Totus hic locus elegantissimis verbis & suauissima consolatione à Bernardo concluditur, qui certitudinem nostræ salutis, & spei suæ verum subiectũ, cuiusq; fuę confessionis causas optimas absq; vllo suæ perfectionis vel imperfectionis intuitu assignauit: & omnes obiectiunculas antagonistarum solida responsione infirmauit. Tria considero, in quibus tota spes mea consistit: charitatem adoptionis, veritatem promissionis, & potestatem redditionis. Murmuret iam quantum voluerit insipiens cogitatio mea dicens, Quis es tu? aut quanta est illa gloria, quibúsue meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondeo: Scio cui credidi & CERTVS SVM, quia in charitate nimia adop-

Canisius.

Rom. 5.

Prou. 25.

De 7. fragmentis. S. 3.

Tria fiduciæ nostræ fulcra ex Bern.

» adoptauit me : quia verax est in promissione, quia po-
» tens est in exhibitione. Nihil perfectioni aut sanctitati aut pœnitentiæ aut cucullis aut merito ordinis sui, aut regulis & obseruationibus vitæ suæ monasticæ, sed omnia Christo eiusque merito, omnia Deo amantissimo, verissimo, potentissimo tribuit. Atque hanc Catholicam doctrinam, moriens confirmauit : omnibus suis votis & religionibus fictis valedicens, Tempus perdidi quia perditè vixi: Hanc fiduciã certam esse Catholicæ Ecclesiæ notam etiam alio in loco ostendit, Ecclesia non præsumit de suis meritis sed de Dei misericordia. Et alibi, Beneplacito voluntatis innititur.

S. Cant. Ser. 6. Ser. 11.

Peccata imparia.

De Peccatis Imparibvs. Quæ apud Theologos nostros & Philosophos in eorum libris dispersa sunt, si in vnum aceruum colligere, aut sub vno aspectu ponere conarer : & inutiliter & infinitè laborarem. Illud ingenuè fateor nostrorum hominum sententiam mihi quàm aduersariorum placita magis placere. Nam de peccato dum contra nos digladiantur, quod ad rei terrorem exaggerari ab illis & amplificari debuit, id oratione verbisque extenuant & eleuant. Quod planè nihil aliud est, quàm aperire scholam omnis licentiæ, & ad peccandum fenestram patefacere. Quid enim agunt aliud, cùm tradunt concupiscentiam non esse peccatum sed fomitem? vel abusiuè dici peccatum sicut Christus? vel sic Metonymicè denominari quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat? Cùm tradunt definitionem peccati â Diuo Ioanne positam non esse plenam? cùm tradunt opera infidelium non esse peccata? cùm tradunt singula peccata in aures sacerdotis immurmuranda? cùm subdolè & iniqua trutina peccati grauitatem aut leuitatem ex suo capite metiuntur & ponderant? Cùm tradunt peccata esse venialia, quæ vel aquulæ benedictæ aspergine, vel sacrificii opere operato, vel diuitis eleemosynarij pecuniola, vel Papæ indulgentia, vel leuissima Purgatorij tortura & vstura : vel pœnitentiæ iniunctione, vel aliquo confitendi voto, vel illis

Alphons. 2. Cor. 5. Con. Trid.

1. Io. 3.

alijs

alijs modis in omnium Pseudocatholicorum opusculis apertè nominatis expientur? Leuia sunt Canisio, mentis euagatio, verbum otiosum, risus immoderatus & alia consimilia: quas tamen animæ sordes & labes existimat acerbis Purgatorij ignis pœnis eluendas nisi in hac vita diluantur. Adeo sunt illorum omnia phantasmata anilia & plena superstitionis atque adeo vanitatis. Ad quæstionem verò quod attinet respondemus: Primò nos neque Stoicis philosophis, neque Iouiniano Monacho fauere, sed illis aduersari, qui omnia peccata voluerunt esse æqualia: quanquam de Iouiniano Augustini narratio non satis liquida, certè meo iudicio suspecta est. Ita Hieronymus in illum propter virginitatis argumentum, ita de illo absque certo autore scripsit incerta Augustinus. De Iouiniano postea: de re dicimus peccata esse inæqualia, & rationes afferimus, primam quod ipsa peccata, scelera, flagitia vt nominibus ita reipsa vel Cicerone teste, distinguuntur, Scelus est verberare, &c. Nec idem est per incuriam, ignorantiam, incogitantiam delinquere: & scienter & prudenter & libenter peccare: Alteram propter pœnarum diuersitatem, quas Dominus iustissimus pro mensura & qualitate culpæ, æquabili & moderatissimo iudicio suo irrogat: vt alij grauius alij leuius plectantur: vt terra Sodomorū & Tyrus quàm Iudæi, Pilatus quã Iudas tolerabilius suppliciū subeant: vt alij concilio, alij iudicio, alij gehennæ incendio obnoxij sint, vt seruus nescius paucioribus, sciens pluribus plagis corripiatur. Differẽtias ergo dicimus & docemus, in genere seu specie culparum, deinde iudicij diuini varietate, præterea ex personis, pòst à modo, postremò ex numero & frequentatione peccatorum. Cordis, oris, operis peccata distermināntur, & gradus seu discrimina apud Matthæum pònuntur: nec sumus ita stolidi Stoici, vt idem esse putemus nauem auro & paleis onustam submergere. Iudiciorum item ibidem varij processus ostenduntur, vt in historia quoque Achan, & apud Ezechielem licet cernere

Canisius in Catech.

Rationes pro inæqualitate peccatorum.

Matth. 5.

Matth. 5.

Cic. in Parad.

Ios. 7.

Ezech. 16.

De Summo Bono.l.2.c.18.

nere. Ex personis oritur aliqua discrepantia: Isidorus, Tanto magis cognoscitur esse peccatum, quanto maior qui peccat, habetur. Nec solum persona quæ offendit consideratur, sed etiam quæ offenditur, Deus homo, magistratus priuatus, pater alienus, quæ circumstantiæ crimen exaggerant vel minuunt. Modus non est vniusmodi, quia prima quæ impetu quodam animi seu vento fiunt, non tam grauia & atrocia censentur, quàm ea quæ consulto & ex industria committuntur. Ad extremum multa licet sint iudicio humano leuicula, sæpe iterata maiora & grauiora habentur & numero increscunt. Isidorus, Multa leuia vnum grande efficiunt, sicut solent ex minimis guttis immensa flumina crescere. Idem Augustini similia clarissimè demonstrant, ista minuta fieri magna. Non est, inquit, bestia quasi leo, vt vno morsu guttur frangat, sed bestiæ plerunque minutæ multæ necant. Si proijciatur quisquam in locum pulicibus plenum, nunquid non moritur ibi, &c. Quàm minuta sunt grana arenæ? Si arenæ amplius in nauim mittatur, mergit illam vt pereat. Quàm minutæ sunt guttæ pluuiæ? nónne flumina implent, & domos deijciunt? ergo ista nolite contemnere. Nec dissimilia sunt quæ scripsit in Ioannem, Minuta plura peccata si negligantur occidunt.

De 10. chor. ca. 11.

In Io. Tr. 12.

Peccata quomodo paria dici possent.

1. Io. 3.

Gal 3.

Hæc qui de inæqualitate peccatorum docemus & disputamus: dicimus etiam alia ratione posse vocari paria: & quoad legis transgressionem & quoad Iudicis exactam sententiam: Legis quæcunque præuaricatio est peccatum. Et maledictus omnis qui non manserit in omnibus quæ scripta sunt. Qui offenderit in vno reus est omnium: Illud veniale Canisij delictum, otiosum verbum, Christo iudici non ita videtur, de quo rationem reddent non in Purgatorio sed in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condénaberis. Et quæ sunt ista minima, quæ isti homines minimi faciunt? Nónne scriptum est, Qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus

Matth. 5.

nimus vocabitur in regno cœlorum ? Ex istis locis & transgressionis & pœnæ aliqua conspici potest generalis æqualitas, quia etiam omnis peccati autoramentum seu stipendium mors est : quia anima quæ peccauerit ipsa morietur, quia pomi esus, & lignorum in Sabbatho collectio, propter inobedientiam grauissimè puniuntur; quia etiam, qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Non enim debemus stare vel cadere nostro iudicio sed Iudicis. Augustinus, Quæ sint leuia, & quæ grauia peccata, non humano sed diuino sunt pensanda iudicio. Idemq; alibi, In æstimandis peccatis non afferamus stateras dolosas, vbi appendamus quod volumus, & quod volumus pro arbitrio nostro dicentes, Hoc graue hoc leue est, sed afferamus stateram diuinã de Scripturis sacris tanquam de thesauris dominicis. Hac statera Iustitiæ nostræ erunt instar panni méstrui: Et iuxta Augustinum, Væ vniuersæ iustitię nostræ, si remota iustitia iudicetur : Hac statera tolletur vanissima illa distinctio venialium & mortalium, sensu papistico prorsus insipida : quia omne peccatum sua natura est mortale, nullum veniale : nisi quatenus Dei misericordia veniam consequimur, nisi quatenus sanguis Iesu Christi nos emundat non à venialibus, vt isti vocant, sed ab omni peccato. Atq; hæc est nostra & nostrorum atq; adeo catholicorũ doctorum de peccatis sententia.

Rom. 6.
Ezech. 18.
In Ench c. 78.
De Bapt. con. Don. 2. c. 6.

DE AVTORITATE PETRI, DE CLAVIBVS.

Quid ex hac Petri autoritate & ex hisce clauibus fabricet Campianus, non me latet. Quamuis enim tectè & callidè omnia verborum inuolucro occultet : & propter legis apud nos latæ periculum apertè non loquatur, sed aliqua circuitione vtatur : reuera tamen hinc Anglos suos Romanæ sedis super omnes Ecclesias eminẽtiam, & Romanorũ Pontificũ super omnes reges & potestates Monarchiam & Hierarchiam docere voluit, vt hic excussa omni debita obedientia erga Regiam Maiestatem in subditorũ loculis iterum atq; adeo in conscientijs dominentur. Sic enim illis ratiocinari placuit:

De primatu Petri & Papæ.

Petro Vniuersalis Ecclesia commissa est à Christo: ergo vniuersalis Episcopus est Romanus Pontifex: Petro dati sunt duo gladij, ergo successori suo Papæ. Quod argumentandi genus verè papale est non scholasticum: Papa Nicolaus primus sic ratiocinatus est, Animaduertendum est, quia non Nicena, non deniq; vlla synodus quicquam Romanæ contulit Ecclesiæ priuilegij, quæ in Petro nouerat eam totius iura potestatis pleniter meruisse, & cunctarum Christi ouium regimen accepisse. Papista etiam in Concilio Basiliensi Panormitanus eodem filo contexuit rationem, vbi Gnatonicè Papã Ecclesiæ Dominũ appellauit: cui tamen eo tempore Ioannes Sigonius, vir habitus Theologiæ peritissimus respondit, primò, Autoritate Christi, Scitis quòd principes gentiũ dominentur illis, & qui magni sunt potestatẽ exerceant in eas, vos autẽ non sic. Dein verbis Petri ipsius, Pascite quantum in vobis est gregem Dei, &c. non dominantes: qua vera Petri autoritate hæc vsurpata Petri autoritas peruellitur. Sed ex istis clauibus quid non conflarunt? Mitras, gladios, Iubilæi malleos aureos, collationes omnium Ecclesiasticorum redituum, distributiones & deuastationes regnorũ, mercaturã animarum, claues cœli, Purgatorij, inferni, omnia denique præter vnicum quod verarũ clauium potestas requirit, quippe Regnum Dei nec Euangelio reserare, nec lege claudere aut voluerunt aut potuerunt. Petri nomine quo nõ sunt abusi ad omnia? Petro succedunt in cathedra in qua ille nunquã sedit: Petri claue peccata remittunt, indulgentias largiuntur, Petri nomine Apostolicas benedictiones & maledictiones impertiuntur regibus & alijs. Adrianus Friderico, Admiramur quòd Beato Petro & Sacræ Romanæ Ecclesiæ, non quantã deberes reuerentiã, exhibere videris, quòd in literis ad nos tuis nomẽ tuum nostro præponis. At Adriano Papę Fridericus Cæsar pro se & Petro respondet, Christus censum Cæsari persoluit, & exemplũ vobis dedit, vt idem faciatis. Alex. Tertius Fridericũ pedib⁹ calcans, dixit, hoc

Ad Mich. Imp.

Matth. 20.

1. Pet. 5.

Claues Petri reserat & claudit omnia.

Nauc. Gen. 39.

eum

eum facere debere, Et sibi & Petro. Petri nomine Bonifacius Octauus Henricũ Quartum omnibus diris deuouit. Papæ fastus & Pompa & Gazæ plusquã Persicæ Petri sunt Patrimonium. Petri annulus piscatorius aureus omnes iniquissimas & impias literas obsignat: Petri claue & nomine nouos characteres Bestiæ suis imprimit, nouos Iesuitarum ordines in orbem ablegat. A Petro habent quod tamen nec habuit Petrus, nec vnquam exercuit, neque alijs communicare vel debuit, vel potuit, imò nec voluit. Ipsi Pontifices hoc neque Petro nec Apostolis vllis acceptum ferunt, sed omnia ad Christum referunt, & iure diuino se putant iura hæc sua papalia & regalia obtinere. Stephanus Pontifex, Romana Ecclesia est speculum & exemplum, cui nos Christus præesse voluit. Anacletus, Romana Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias. In quo superbiæ spiritu & arrogantissima phantasia mihi persimiles videntur cuidam Oxonienſi Britanno, qui se Georgij Clarentiæ ducis filium splendidè mentitus Edouardum se falsò dictitauit, vnde pòst in Hiberniam profugit & in Britanniam traiecit, ab Henrico Septimo captus, culinæ seruitio relegatus est. Dignum tali viro præmium. Et dignus Pontifex Romanus qui in culina seruiat, qui per fas nefasque in Aula regnat tyrannicè. At quasnam diuinas tabulas proferunt? Tu es Petrus &c. Sic enim Scholiastæ Anglorhemenses in eo Matthæi loco argutantur. At in genere scribens de omnibus Hieronymus, simpliciter negat eos vllo iure diuino occupare. Nouerint Episcopi, se magis consuetudine quàm dispositionis dominicæ veritate presbyteris esse maiores. Negant etiam nominatim Patres, & quod Romanistæ Petri esse cupiunt propriũ, id profectò ad omnes ex æquo pertinere iudicant. Origenes, An soli Petro dantur claues regni cœlorum? Augustinus disertè Christum Petram nominat: Tu es Pe-

Summa decret.

Papæ ambitiosus Oxonienſi cuidam ſimilis.

Obiectio de primatu Matth. 16 retunditur ex Patribus.

In Matth.

S. Ioan.

Petrus,&c. Super hanc petram quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse est ædificatus Petrus. Vniuersale Episcopi nomen displicet etiam Gregorio. Ecce Petrus claues regni accipit, & potestas ei ligandi soluendique tribuitur, & cura ei totius Ecclesiæ & principatus committitur, tamen vniuersalis Episcopus non vocatur. Et Petrum non posse esse Ecclesiæ Petram hoc argumento planum facit, Aduersus quem portæ præualebunt inferorum, ille neque petra dicendus est, supra quam Christus ædificat Ecclesiam, neque Ecclesia, neque pars Ecclesiæ. Quæ Minor esse possit, omnes vident. Quis enim nescit portas inferorum valuisse, contra Petrum hominem tamen, cùm à Christo dictus esset Satanas, & cùm ea quæ carnis sunt saperet, non quæ sunt Dei? Cùm eum Satan tentaret & sæpe cribraret, adeo vt Iesum Magistrum suum & Seruatorem negaret? Quòd autem reliqui claues habeant, ex Matthæi c. decimo & decimo sexto & Ioannis vicesimo manifestum est, quando Dominus omnibus soluendi & ligandi claues tradidit & credidit. Quamuis autem impudenter Petrus de Palude afferat Papam eligi secundum ius diuinum, alios verò Episcopos secundum ius humanum: tamen æqualem eorum in ministerio sortem fuisse abundè iam monstrauimus, & Petrum sic de se humiliter & modestè sensisse, ex illa eius Concione In Actis Apostolicis » sapienter collegit Chrysostomus, Considera quàm Pe» trus egit omnia ex communi Discipulorum sententia, » nihil autoritate sua, nihil cum imperio.

L.4.Epi.32.

De potest. Curas. Ar.6.

Videtis ex hijs, Academici, quid possint claues, & quæ sit Petri autoritas: quæ si esset maxima, eam tamen Papa iure diuino obtinere non possit. Nam illud alterum Cardinalis Poli argumentum non satis Cardinale Augustinus & ex eo Bernardinus Pontificius refutant, Cuilibet prælato dicit Dominus, Pasce oues meas. Concludam ergo hac Platinæ historia,

Io.20.

In vita Cælest.I.

vt

vt exemplo simili nostros simpliciores admoneam. Ferunt Diabolum Mosis persona induta, multos Iudæos decepisse, qui dum eos ex Creta in terram promissionis sicco pede per mare pollicetur deducere, in mari omnes demergit. Falsus Moses tunc impostor fuit: & fictus Petrus nunc magnus seductor multa magnificè promittit: sed ei fidem nolite habere, ne præcipitet.

DE VOTIS. Quid de his tradunt Pontificij? Si de numero, quæritis, multiplicant: si de modo, aggrauant: si de personis, neminem sacris ordinibus suis initiatum eximunt: si de fructu, meritoria esse dicunt barbarè & blasphemè: si de tempore, perpetua esse volunt. Numerant enim tria suæ professionis vota principalia, castitatis, paupertatis, obedientiæ, vt ex Thoma, Bernardino & alijs constat. De castitatis & continentiæ voto nunc dicendum: pòst de alijs suo loco: Id verò tam rigidè exigunt, vt vinculum durissimum sit, & iugum quod nec ipsi nec patres ipsorum ferre potuerunt. Apostolus nemini voluit laqueum injicere. Apostolus disertè ait, De virginibus præceptum Domini non habeo: illi tamen quod vocant consilium, id reuera præceptum faciunt, quod pugnat cum verbis & mente Apostoli. Eckius expressè, Constat iam iure diuino licitum esse vouere, & præceptum exequi de continendo. Et præceptum esse illis, Pauli consilium, ex eo liquet, quod lege cautum est, vt qui ad hos ordines assumuntur, castitatis prius voto se constringant. Personas recenset Censura Colonienſis, non modò virgines, puellas & pueros, & religiosos, verumetiam Ministros & Sacerdotes idem votum debere nuncupare. Citatur præterea Calixti quoddam decretum, Presbyteris, Diaconis & subdiaconis & Monachis concubinas habere seu matrimonia contrahere penitus interdicimus: vbi hæc propemodum formula in Hypodiaconorum ordinatione extat, cum tali execrabili coronide, Hęc secum expendant

Opinio pontificiorum de votis.

Tho. 22 q. 186.
Ber. Ser. 27.
Votum continentiæ.
1. Cor. 7.

Dial. 3.

dant Christi sacerdotes, qui Sardanapalicam vitam traducunt, cum propriæ salutis, ac tot myriadum animarum periculo. Honesta & honoratissima vitæ coniugalis traductio, & lectus impollutus à Iesuitis Sardanapalismus, Monachatus verò & immundus scortantium nidus & Epicureismus Castitas perhibetur? Hieronymus quantumuis monachorum patronus habeatur, tamen & ipse confessione sua prolapsus & aliorum cernens flagitia, Quid facit, inquit, monachus in cellis fœminarum? quid sibi volunt priuata & sola colloquia? & arbitros fugientes oculi? Ex istis præceptis & interdictionibus colligite, ornatissimi fratres, Romanę sellæ leges non Apostolicas sed tyrannicas. Eos autem hoc votiuo & coacto virginitatis instituto meritum astruere, non est obscurum, legenti Thomam, qui ait religiosum in sua professione, plenam omnium peccatorum à pœna & culpa indulgentiam consequi: vel intuenti Bernardinum in Tractatu de Religione, vbi inquit, Maius est meritum facere aliquid boni ex voto sicut faciunt Religiosi, quàm sine voto sicut faciunt seculares: vel inspicienti scriptorem Neotericum Iesuitam Canisium grauiter denunciantem, Si sibi salutiq́ue consultum velint, non credant aliud docentibus. Et rursus, ex Dauide, Vouete & reddite Domino Deo vestro, suadet vt voueamus, quo nos omnes ad maioris meriti incrementum & gloriæ æternæ splendidiorem coronam inuitet. Tempus verò exeundi ex hoc carcere & ex hijs votorum compedibus non est finitum, idem & vnus est manumissionis huiusce & vitæ terminus: nisi fortè Rom. Pontifex dispensare & relaxare possit, (de quo tamen ipsimet Pontificij dubitant) nisi à Monasterio ad Monarchiam, ex claustro ad Pontificatum euocati fuerint: quam absolutam potestatem sibi nescio quo iure semper Romanæ Curiæ præsul vendicauit. Hæc Pontificij. Quid nos? Vtimur statu Inficiationis: & hæc ab illis vota inconsideratè emissa, damnamus & refellimus: Primò, quoniam ea vouere non

Ad Heliodorum.

22.q.6.art.3.

Canisius.

De coniugio ministrorum & de votis sententia rectior.

non debent: secundò, quoniam præstare nequeunt. Quod enim nobis testimonium vel ex Veteri Testamẽto vel ex Nouo proferent, ex quo nouas istas cælibatus constitutiones nobis probent? Imò votorum lex à Mose posita est: scilicet, at quid promittebant? quod in eorum potestate erat, agros, domos, & cætera. At qui lex de Eunuchismo nulla data est: Et hęc ipsa quæ facilia & possibilia sunt quo pacto vouebant? liberè & ita licitè. Vir siue mulier cum fecerint votum vt sanctificentur, & se VOLVERIT Domino consecrare &c. Ita in seuerissima Nazareorum disciplina libertas conceditur. Displicet ei infidelis & stulta promissio, sed quodcunque voueris redde: multoque melius est non vouere, quàm post votum promissa non reddere. Et in Deuteronomio, vbi reddi iubetur quod sponte ab hominibus promittitur: tamen hæc indulgentiæ cautio apponitur, Si nolueris polliceri, absque peccato eris. At totum Dauidis Psalterium fæcundum est votorum prædicatione & commendatione, Vota mea reddam in conspectu omnium timentium. Et reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea, Et vota mea reddam coram omni populo. Hæc enim & similia sunt in Censura Colonensi Iesuitarum argumenta. At quàm longè à proposito remota? Dauid rex & laicus vouet: at isti vouent sacerdotes: Dauidicum votum est laudis & gratiarum actionis: at istorum vota sunt de cælibatu perpetuo, quem Dauid neque vnquam promisit nec seruauit. Nam cùm de voto labiorum agat Dauid, cùm Chrysostomus illa verba psalmi, Redde altissimo vota tua, sic interpretetur, Suadet Propheta, vt in oratione assiduè perseueremus, & quæ professi fuerimus, cum celeritate reddamus: clarum est Iesuitam hisce locis à loco communi proposito de cælibatu diuagari. At Bonum est si sic manserint sicut & ego? At qui bonum & vtile siue expediens dicit, necessitatem non imponit, imò eam suam opinionem duriusculam emollit & modificat, Si se non continent, nu-

1. *Non esse vota eiusmodi licita.* *Obiectio.* *Deut. 23.* *Solut.* *Numer. 6.* *Eccle. 5.* *23.* *Obiectio.* *Psal. 21.* *65.* *115.* *Solutio.* *Psal. 49.* *Eckius ex 1. Cor. 7.* *Obiectio.* *Solut.*

nubant. Melius est nubere quàm vri. Hîc inuenta est mirabilis solutio nodi, in dialogo contra Monhemium in Censura, referri ista ad solutos non ad homines voto aliquo obstrictos. Ita lubrici homines ex omnibus Scripturæ locis elabuntur, dum quod est vniuersale in aliquod particulare commutant, sicuti commune est omnium Papistarum effugium aliqua acuta distinctio. Hoc artificium vidit Hulderichus Episcopus, & id hisce verbis indicat, Paulo propter fornicationem dicente, Vnusquisque suam vxorem habeat, specialiter ad laicos pertinere mentiuntur hypocritæ. Quid? subscriberé tne Apostolus Iesuitarũ distinctioni, qui nullam legẽ de votis tulit, sed ista omnia ignorauit, qui nouit Magistrum Christum prædicasse, Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est: qui Canonem alium constituit, Oportere Episcopum esse vnius vxoris virum, qui nunquam scripsit tale coniugium impudicitiæ ianuam aperire, ac omnes libidinis faces subministrare, aut adulterium esse, aut cum sanctimoniali nuptias sacrilegium esse, sicut in hac Censura confidentissimè dicitur? Nunquid Apostolus diceret si in viuis esset, temerè hoc tentari à spurijs Lutheranis, vt impuro ore bacchatur Eckius, cùm olim in omnibus matrimonium honorabile esse pronuntiauerit? Atqui in Nouo Testamento fortassis aliquod votum castitatis inuenient? Nimirum sic est, ex hoc Paulo ad Timotheum, qui monet eum iuniores viduas recusare, quæ postquam lasciuire cœperint contra Christum nubere volunt, habentes condemnationem quòd primam fidem reiecerint. Nunquid hic aliquid de voto virginitatis inseritur? Loquitur de viduis quæ antea nupserant, loquitur de his quę sponte sua ad ministerium & subsidium Ecclesiæ se obtulerunt, quæ non ad aliquam cælibatus conditionem adstrictæ fuerunt: quę nisi solæ & solutæ admitti ad ordinem Diaconatus non potuerunt, ne oneri essent Ecclesiæ. Arcet tales ab hoc officio ministrandi sanctis, non à nuptijs, de

Obiect. ex Dial. 3. Censuræ.

Solut.

In Epist. ad Nic. P.

Matth. 19.

1. Tim. 3.

Heb. 13.

Obiect.

1. Tim. 5.

Solut.

de quibus, inquit, Volo iuniores nubere, liberos gignere: cùm Papa non ſpirituali ſed materiali gladio Pauli ſuperbus contrarium edicat, Volo eſſe caſtas virgines, ſanctimoniales, Nonnas, quantumuis ſint iuuenculæ & adoleſcentulæ imperitæ rerum omnium. Et quale nobis dant argumentum? condemnantur, primam fidem reijcientes, ergo damnandi quotquot vota de cœlibatu infringunt. *Obiect.* Ex loco ambiguo qui variè exponitur, ſemper petunt ſuas rationes, qui cauſæ diffidunt. *Solut.* Primum non eſt κατάκριμα condemnatio ſed κρῖμα iudicium: Deinde prima fides eſt quæ in Baptiſmo datur, quam violant, dum otioſè viuunt, aduerſum Chriſtum luxuriant, garriunt, libidinantur, vocationem à presbyteris deſignatam negligunt. Nam ſi condemnationis ſententiæ ſubiacerent, quicunque illicita virginitatis vota non ſeruant, non ſcripturæ modò autoritas labaſceret, ſed etiam Eccleſiæ antiquioris & purioris ſuffragia parum valerent, quæ omni votorum obſeruationi Dei mandatum & vitæ honeſtatem & corporis atque animæ mundiciem anteponit. Antiquitas dixit, Quidam, quòd pudeat *Epiph. con. Apoſtolicos.* eos coram hominibus iungi matrimonio, occultè fornicationem committunt, profeſſi apud homines ſolitudinem vel continentiam, ſed apud Deum noti ſunt. Antiquitas ſenſit licere viduis peracto voto cœlibatus *Gelaſius.* nuptias repetere, vt Gelaſius, Nos nullum talibus laqueum debemus inijcere: vt Cyprianus, Si perſeuerare nolunt vel non poſſunt, melius eſt nubant, quàm in ignem delicijs cadant, noſtram generalem interpretationem confirmans, & particularem Cenſuræ Colonienſis Gloſſam, qua votarios excipere voluit, enertens. *L. 1. Ep. 11.* Quæcunque enim vota vel contra fidem, vel contra charitatem, vel contra vllam Dei legem, vel contra Euangelij Chriſtianam libertatem facta ſunt, debent eſſe irrita. De hoc Ambroſius, Eſt *L. 1. de Off. & Con. Tolet. c. 8.* contra officium nonnunquam ſoluere promiſſum, iuramentum & ſacramentum cuſtodire vt Herodes. De

hoc Auguſt. Quòd Dauid iuramentum per ſanguinis effuſionem non adimpleuit maior pietas fuit. De hoc Hieronymus tractans illud, Votum vouit, In vouendo fuit ſtultus, qui diſcretionem non adhibuit, & in reddendo impius. De hoc Iſidorus, In malis promiſſis reſcinde fidem, in turpi voto muta decretum. Quod incautè vouiſti ne facias. Impia eſt promiſſio quę ſcelere adimpletur. De hoc Bernardus, Ego non arbitror minora vota impedire debere, nec Deum exigere quodcunque ſibi promiſſum bonum, ſi pro eo melius aliquid fuerit perſolutum. Ex quibus verbis efficitur, in quacunque vocatione Dei gloriam magis euchere, Eccleſiæ commodius inſeruire poterimus, in ea nobis ſtandum eſſe & permanendum, ſiue inquam coniugati ſimus, ſiue cœlibes. Iam verò ſtulta, impia, illicita eſſe vota papiſtica & monaſtica inde liquidò patet, quòd nunc abrogata ſunt, quę in Veteri Teſtamento nuncupata ſunt, & noui Nazaræi eſſe, credo, nolunt, ſi vellent, eſſe non poſſunt, niſi ſimul Templum Iudaicum cum omnibus ſuis ſacrificijs ac ceremonijs inſtaurare in animum induxerint. Quod ergo lex diuina nulla requirit, id ſuſcipere ſtultum eſt: quod in eo meritum aliquod conſtituitur, impium: quod verbo Dei non eſt conſentaneum, illicitum: in quo nunc à Miniſtris cœlibatus non magis quàm ab alijs exigitur, in quo nulla votorum ſeruitus imponitur, in quo potius ſumma & ſancta libertas relinquitur. Niſi fortè cum Eckio delirare malint & Marię exemplum Nonnis ſuis proponere. Maria, inquit, vouit caſtitatem, quomodo fiet hoc, quia virum non cognoſco? id eſt virginitatem ſeruare propono. O nouam Eckij grammaticam, ô Theologicam conſtructionem! Interim tamen ibidem ingenua extat eius confeſſio de Græcis & Calabris, quos fatetur vxores habere & nullo ſe continentiæ huiuſmodi voto obligare. Caput huius orationis perplacet, ſed cauda diſplicet. Nullus ſacerdos apud Græcos ducit

2. de Synon.

De præcep. & diſpenſ.

Obiect. Eckij de Mariæ voto.

Solut.

Obiect. De lo. com.

cit vxorem &c. Coniugatus itaque efficitur sacerdos, sed sacerdos nunquam efficitur coniugatus. Vnde à morte saluatoris nunquam est auditum, sacerdotem duxisse vxorem. Eadem chorda oberrant Censuræ Colonienſis ſcriptores, Latomus & alij Pontificij. Sed à morte Saluatoris & lectum est & auditum, semper Græcos vſos esse sua libertate, sine vllo votorum seruilium obstaculo: Lectum est de Spyridione Cyri Episcopo, eum vxorem habuisse & liberos, nec ob id fuisse ad res diuinas obeundas deteriorem. Lectum est de Eupsychio. Lectum est in Manipulo Curatorum, in primitiua Ecclesia licitum fuisse, ordinatos vnam habere vxorem, dummodo virginem. Lectum est votorum istorum solennium quæ nunc à Papistis emittuntur, nullam fuisse mentionem Hieronymi tempore. Lectum & auditum est Venetijs, Sacerdotem Græcum vxorem duxisse virginem post susceptum ordinem, quod Erasmus se ibi vidisse contestatur. Lectum est & auditum Wormatiæ fuisse Græcos, qui idem confirmarunt, referente W. Musculo non esse prohibitum vxores ducere. Ergo sequitur licitum esse & verbo Dei & exemplis probatissimorum hominum, Ministris Dei in Domino matrimonium inire: Sed vota extorqueri debere ab illis vel à religiosis nec dictum est nec auditum, nisi in Occidentali Romanensium Ecclesia, in qua Siricius detonat, Qui sic ducunt vxores in carne esse & Deo placere non posse: in qua Colonienſis quidam effutiuit tolerabilius & melius esse, sacerdotem vnum, si non queat castè & continenter viuere, centum habere concubinas cautè & successiuè, quàm vnam legitimam coniugem: Et tamen Iesaias Propheta & diuinus concionator, atque cœlestium Seraphim spectator cum coniugio commercium habuit, nec tamen extinxit gratiam, & Deo placuit: vxorem & Filium habuit, vt intelligamus non esse in quoquam Dei Ministro malas nuptias, sed malam esse scortationem, vt contrario

Cens. Col. Dial. 3.
Bar. Lat. con.
Bucer.
Solut.
Eras. in Schol. S. Hieron.
In Apol. aduers. Paris.
Obiectio Siricij.
Solut.

De verb. D. vidi D.H.4. 2. Non posse præstare quæ vouent.

spiritu scripsit diuinitus & castissimè Ioannes Chrysostomus. Sed videamus iam an quam tantopere verbis iactitant castitatem opere compleant. Nisi enim quæ in manu sua sunt voueant, quia vltra vires promittunt, Dominum tentant, & non tam sanctitatis laudem merentur, quàm superbiæ culpam conscisunt. Spiritus Sanctus loquitur, Nemo potest continere nisi Dominus dederit. Spiritus Sanctus loquitur, Non omnes capiunt verbum hoc. Augustinus loquitur, Castitatis certamina esse maxima & difficillima. Hieronymus loquitur in quadam Epistola, & de se confitetur, Scitis ipsi lubricum adolescentiæ iter, in quo & ego lapsus sum. Labi hîc facile esse iudicauit Epiphanius, ideoque suadet etiam professos virginitatem matrimonij remedio suas vstiones sanare & depellere, Melius est lapsum à cursu palam sibi vxorem accipere secundum legem. Delecti illi in Concilio ad Paulum tertium scribunt: Alius abusus in ordinibus religiosorum, quòd adeo multi deformati sunt, vt magno sint scandalo secularibus, exemploque plurimum noceant. Sed prostibula eorum & lupanaria non aperiam ne Censores Colonienses obijciant nobis sicut olim Monhemio: qui tamen abusus Catholicorum quorundam irrepsisse confitentur, quos non possunt commendare, sed putant esse consultius, Maiorum verenda tegere, quàm omnibus inspicienda atque ridenda exponere: aiunt, Hoc nihil aliud esse, quàm frigidam suffundere, & populum alioqui obstreperum concitare. Attamen illud velim nostros votarios considerare & seriò meditari hanc Monasticam & castratam viuendi professionem non semper matrem virtutis, sed non rarò omnis pudicitiæ nouercam fuisse: & illius coacti cœlibatus exitum atque euentum sæpissimè vt irritum sic infœlicem contigisse. Synodus Nicena stultè & superstitiosè hoc consilium inijt, & de illicito coniugatorum Ministrorum diuortio aliquid molita est, at sapientissi-

Cont. Apostolicos

Dial. 3. f. 81. Iesuitarum pallium quo tegunt impuritatem.

mo

mo Paphnutio intercedente & reclamitante, Deus illos conatus fregit & dissipauit. Gregorius Magnus cœlibatus legem decreuit: quid secutum? Pòst è viuario, allata inde plusquam sex millia infantium capita videt: intima mox ductus pœnitentia ingemiscit, suo decreto prorsus damnato, Apostolicum illud laudat, Melius est nubere quàm vri, imò addit ex suo, Melius est nubere quàm mortis occasionem præbere. Hinc illud quoque emersit, Sacerdotibus magna ratione ademptum connubium, sed maiore quadam restituendum. Hildebrandus idem egit frequentibus synodis cum Italis atque Germanis, & Moguntino Archiepiscopo eandem demandat prouinciam. Illi conuocati execrabilem sententiam esse vociferantur, ipsum potius cathedra Episcopali deturbandum censent: itaque difficultate rei superatus & metu perculsus, statuit sibi deinceps hac quæstione supersedendum, eamque Romano Pontifici relinquẽdam, vt suam ipse causam ageret & peroraret. Præterea multa eorum fœdissima facta, sed ex vno plura cognoscere & colligere potestis. Vdo Archiepiscopus Magdeburgensis, diu voluptatibus indulsit, & cum Abbatissa quadam in valle liliorum rem habuisse dicitur: tandem noctu quadam voce intonante admonitus est, Vdo, cessa de ludo: sed ille totus delicijs & veneri deditus nec monita curauit, nec vitam correxit, vt idem Nauclerus prodidit in suis Generationibus. Ita vel ex illo doctorum hominum fremitu in Germania & in alijs locis, vel ex ipsa legislatorum confessione, vel ex decretorum fine infausto, vel ex hac votariorum turpitudine documentum capite, quomodo sit istius nouæ & humanæ legis inauspicatus successus, & quomodo Deus talia consilia confundat & frustretur. Quamobrem incorrupta & illibata virginitas quæ esse debet animę & corporis ornamentum, Gemma quędam est: sed vt preciosa sic rara: nec in hac fece & turba sacerdotum facilè reperitur: ideoque sicut olim

In Paral. Ab. vrsp.

In Epist. Hild. Episc.

Naucl.

Gen. 34.

Bonifacius Edoaldo cuidam, sic ego huic gregi votariorum respondeo, Quòd legitimum spernis matrimoniũ, & cum sanctimonialibus voluptuaris, vituperamus.

Nauel. Gen. 26.

DE CONSILIIS EVANGELICIS ET CÆTERIS. Consilia Euangelica vocant quæ in Euangelio non præcipiuntur. Quod autem vel de Eunuchis Christus habet, vel de Virginitate Paulus, in eo non magnopere obnitimur: Consilium sit hijs quibus datum est: modò præceptum omnibus non esse consentiant: voluntarium sit, modò non necessariũ: spontaneum sit, modò nec coactum, nec lege votaria, nec cuiquã obtrusum. Sint vera quæ ex Augustino afferuntur, Aliud est consilium, aliud præceptum. Consilium datur vt virginitas conseruetur. Et aliud de viduis, Itaque non imponitur, sed præponitur, Iugum enim Christi suaue est, onus leue est, Christus suadet, Paulus consulit, Papicolæ autem mandant, cogunt, imperant. Sunt & alia nescio cuius perfectionis egregia munera, humi cubare, peregrinari, Monastico cucullo indui, vesci piscibus, horas canonicas & preculas ignota lingua recitare, vbi hæc scripta sunt? in quo Euangelio? in qua Epistola Canonica? in quo capite? quibus tamen ex rebus se reliquis perfectiores statuunt. Scio apud Matthæum scriptum esse, istiusmodi homines duces cæcos esse, excolare culicem, & camelum glutire: Et apud Lucam, Pharisæum stantem hæc apud se orare, Deus gratias tibi ago quòd non sum sicut cæteri: Ieiuno bis in Hebdomada. Scio hæc Paulo non ita placuisse ad Galatas, Sic & nos cùm essemus pueri, sub elementis mundi eramus in seruitutem redacti. Et quomodo conuertimini ad infirma & egena elementa? Dies obseruatis, & menses & tempora & annos. Et ad Colossenses, Itaq; si mortui estis cum Christo, liberi ab elementis mundi, quid vt viuentes in mundo, δογματίζεσθε, noua decreta componitis? Ne tangas, ne gustes, ne contrectes: quæ omnia ipso pereunt abusu, iuxta præcepta & doctrinas hominum: quæ quidem habent speciem sapientiæ

Consilia de Virginitate.
Matth. 19.
1. Cor. 7.
§. 61. de Temp.
Perfectiones Papisticæ.
Contrà Mat. 23.
18.
Ca. 4.
Ca. 2.

pientiæ per Ethelothrescian superstitionem ac humilitatem ac læsionem corporis. Et apud Hieronymum, Sugillat ergo Pharisæos, qui contéptis mandatis Dei, statuebant proprias traditiones. Hæc, scio, scripta sunt & hijs illorum religionis vanitas ad viuum descripta est: qua profectò omnis syncera religio suffocata est. *In Matth. 5.*

ALIA restant Consilia, & primum quidem Paupertas voluntaria, scilicet noua quædam & sordida sed & superba mendicitas, Et hoc scriptum est. Vbi tandem? Matthæi decimo nono, Vade & vende quæ habes, & da pauperibus. Hîc primum aduertite illam fallacię monasticæ speciem quam modò annotaui, quæ omnibus hominum ordinibus in vniuersum iubentur, sibi & suo religioso ac perfectissimo scilicet ordini consuli fingunt. *Paupertas voluntaria in Papismo & Anabaptismo.*

Nam quòd Monachi relicto mundo solitariam & vmbratilem vitam agunt, & in claustris degunt, hanc perfectionem suam esse, nec ad alios mundi ciues quicquam pertinere contendunt. Ita Meffretz quidam in Hortulo Reginæ illa Christi verba ad omnes enunciata, Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarũ & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum: religiosis nominatim & disertè applicat, inquiens: Ad multa enim obligantur religiosi ad quæ non tenentur » seculares: videlicet primò ad abdicationem proprietatis, ad renunciationem propriæ voluntatis, ad perpetuam obseruationem castitatis: & horum trium votorum principalium transgressio obligat ad peccatũ mortale religiosos non seculares. Similiter hic locus Matthæi decimo nono & ille alter Matthæi decimo sexto, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat » crucem suam & sequatur me; violenter & miserè torquetur à Petro Busæo Societatis Iesu Theologo. Similiter & ille Actorum quarto de communione bonorum & abdicatione facultatum, ita vt nulla proprietas retineatur, quod vtrum Anabaptismum redoleat, prudentibus iudicandum relinquimus. Hæc est ista Iesuitarum Anaxagorica Theologia, vt quiduis in quoduis *Hortulus Reginæ. Matth. 5. Dominic. 6. post Trinit. S. 52.*

transubstantient, commune in proprium, vniuersale in particulare, consilium in præceptum, præcepta in consilia, mandata Christianorum omnium in consilia peculiaria solis monachis priuatis hominibus. Hoccine est consulere, in modo imperandi, Vade, Vende, Da? Hoccine monacho alicui aut Antonio soli, & non potius seculari adolescenti præceptum fuit? Certè Hieronymus inter præcepta reputat: dum ait, Si enim hoc quod positum est in MANDATIS, Diliges proximum tuum sicut teipsum, opere complesset, quomodo postea audiens, Vade & vende, tristis recessit, quia habebat possessiones multas? Est enim hæc Christi admonitio quædam Decalogi paraphrasis, vt qui Christi gratia omnia erogat pauperibus, & Deum toto corde dilexisse, & proximum tanquam seipsum amauisse iudicetur. Et cur hunc statum perfectionis vocitant? Hieronymus præclarè, Hoc ad perfectionem non sufficit, nisi post contemptas diuitias, Saluatorem sequatur: relictis malis faciat bona. Facilius enim facculus contemnitur quàm voluptas. Multi diuitias contemnunt, Dominum non sequuntur. At Iesuitæ se aiunt Iesum sequi. Quibus vestigijs? Paupertate, quia ille, vt est in Catechismo Iesuitico, huius Euangelicæ perfectionis absolutum exemplar fuit: qui vulpibus & volucribus infelicior, non foueam, non nidum, non locum habuit vbi caput reclinaret. Sed Iesus voluntati suæ non est obsecutus, voluntarios cultus non adhibuit vt isti, sed, Descendi de Cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Quid est autem sequi Iesum? Declarat idem Hieronymus, Sequitur autem Dominum, qui imitator eius est, & per vestigia illius graditur. Cæterum nec adolescens ille hanc perfectionem attigit, nam de eo Hieronymus non falsò, Mentiris adolescens: nec huius præceptores Pharisæi, nec horum imitatores Iesuitæ ad eum quem somniant, absolutionis gradum vnquam aspirabunt. Tantum enim ab-

Matth. 19.

Io. 6.

est

est vt perfecti in hac vita esse possint, vt nec bonorum nomine donandi sint. Quod palam fit ex Christi verbis, hoc loco, Vnus est bonus Deus: & ibidem idem Pater de adolescente, qui Christum magistrum bonum vocauerat & non Deum vel Dei filium confessus erat, discit quemuis sanctum hominem comparatione Dei non esse bonum. *Matth.19. Hieron.*

At quomodo vel quando ad hanc perfectionem ascenderunt? Quid vendiderunt homunciones nudiores Liberide? quid dederunt pauperibus ipsi mendici & Iro pauperiores? Aut quæ retia, quas piscaturas cum Petro reliquerunt, qui aureo hamo & aureis retibus prouentus amplissimos, monasteria speciosissima, solum feracissimum occuparunt? Non sine causa senes nostri solent narrare Carthusianos pisculentis epulis se pulchrè saginantes, esse cæteris hominibus corpulentiores, pinguiores, succulentiores, candidiores, pulchriores. Quæ illa perfecta paupertas istorum? cùm in suis claustris bellissimè se habeant, & inde pòst ad sedes altissimas peruehantur? Nam vt est apud Marianum Scotũ, ex solis Benedictinis Pontifices plus « minus octodecim, Cardinales plusquam ducenti, præ- « ter Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, ante mul- « tos annos extiterunt: Omnia captantes vt muscæ « mel, vt formicæ frumenta, vt vultures cadauera. Si verè pauperes esse velint, alienum quod rapuerunt restituant: Hospitalem domum Anglorum à Maioribus nostris fundatam in subsidium pauperum Romæ ne inuadant, nec Testamentum Principis violent, & domi ex sudore vultus sui, non foris ex labore alieno victitent. Perfecti tamen pauperes, & Christi vnici, (si Christo placet) mendici sunt, videlicet, nihil habentes, omnia tamen possidentes. At Christus, Beati pauperes spiritu: Hij sunt pauperes spiritu, interprete Augustino, qui quando faciunt aliquod bonum, Deum laudant, quando aliquid mali, se accusant. *Carthusiani pauperes & pingues.* *2.Cor.6.* *Matth.5.* *De verb.D.*

Si paupertas sit coacta, est egestas: si voluntaria, est frugalitas: si in spiritu, illa demum erit perfecta & aurea. Augustinus iterum, Pauper Dei est in animo, non in sacculo. Cassiodorus, Si Pauper superbiat, non est Dei pauper. Nunc vtrum isti glorioſi sint, an superbi, cõsideremus. Dicunt cũ adolescente, Omnia hæc seruaui à iuuentute mea: Dicunt se nõ modò omne Iota & omnes legis diuinæ apices custodiuisse: verumetiam alia perficere, quæ Consilia sunt, & nunquam prȩcepta diuinitus, & hæc magnificè prædicant, esse opera indebita, solius Monachatus dona singularia, esse iustitias, esse perfectiones, satisfactiones, opera supererogationis: hinc se & sibi & alijs vitam æternam promereri. Hæc est spiritus paupertas in istis mendicantibus. Ad hæc in Bernardino, Ideo in vita patrum dicitur, quod professio religionis habet vim Baptismi. Et in eodem, Maius meritum acquirit religioſus per quæcunque opera sua, quàm secularis faciens eadem opera. Nec Canisius Iesuita dissentit, vt parandæ salutis ratio expeditior habeatur, hæc à Christo proponuntur ac consuluntur, Et præter alia commoda, ad æternæ vitæ mercedem ac gloriam in cœlo plenioremconsequendam conferunt.

S. Ps. 31.
S. Ps. 71.
Paradoxa monastica.
Par. 2. Rosarij S. 27.

3. Votum obedientiæ.

Est & aliud votum obedientiæ, qua tenentur Religioſi prȩlato & idiotæ & vili morem gerere eiq; subijci, contra eius correctiones neutiquam murmurare: imò verò omnia mandata obseruare, vt omnibus modis obseruantissimi esse videantur. Sic enim Bernardinus, & in sua regula Franciscus informat. Nos autem septa obedientiæ constituimus, diuini verbi regulas: quæ quàm sint discrepantes, videre potestis in libris Conformitatum, ex quibus ridicula & perabsurda referrem, nisi quòd hactenus video me nimis prolixum in hac tanta Campiani reticentia. Alia sunt consilia Papistarum, inimicos diligere, benefacere hijs qui oderunt nos, & alia eiusmodi, quemadmodum est illud opus Samaritani in obli-

S. 27. par. 2.
Liber Conformitatum.
Dilectio inimicorum.

obligandis saucij viatoris vulneribus: Curam illius habe,& quodcunque præterea insumpseris, ego cùm rediero reddam tibi. In Catechismo Iesuitico transfertur, Quodcunque supererogaueris, vt scilicet, vndecunque doctrinam suæ supererogationis constabilirent. Male etiam Bonauentura, Quod licet de necessitate salutis teneamur optare bonum æternum, secundum beatitudinem inimicis nostris, tamen eis bonum temporale & transitoriam prosperitatem optare non est necessitatis sed perfectionis & supererogationis: vt etiam ex illo citat Bernardinus. Nunquid hoc est plenè & simpliciter benedicere & benefacere inimicis? Iterúmne generalem & largissimam interpretationem beneficentiæ & charitatis coarctabunt, & angusta & exili distinctiuncula eludent? Itáne quod verbis clarissimis imperauit Christus, id dicetur consuluisse & suasisse,tanquam Adiaphoron quod omitti posset? Temporale fuit bonum, esurientem inimicum pascere, sitienti potum dare,bene precari insectantibus, necessitatibus sanctorum communicare,hospitalitatem sectari, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, nulli malum pro malo reddere,asinum inimici sub onere iacentem subleuare: Hæc in Veteri Testamento Solomon & Moses,In Nouo Christus & Christi optimus enarrator Paulus ad Romanos præceperunt. Hæc sic exposuerunt Augustinus, Chrysostomus in Homilijs, Hilarius, atque adeo ipse Gregorius, & has leges de beneficentia,& de vltione remittenda, pro manifestis præceptis habuerunt.

In.3 d.30.q.1.

s.34.

Pro.25.

Ex.23.

Matth.5.

In S. de monte.

Præterea quòd gratuitam verbi prædicationem inter Consilia numerant, non minus impudenter quàm imprudenter faciunt,& Paulus ipse in eo capite denegat,Nam etsi Euangelizauero,non est mihi gloria, necessitas quippe incumbit. Atque Hieronymus, Cùm omnia feceritis præcepta,debita vos dicite persoluisse. Satis superque de Consilijs,vnde tria colligitis,primum quomodo Dei præcepta impiè quasi abrogent & oblite-

1.Cor.9.

rent:

rent: deinde, quomodo ſuos nouitios in officio pietatis & charitatis nefariè catechizent, vt ſuum monaſticum & meritorium viuendi genus & ſuperarrogantem perfectionẽ fulciant: poſtremò quàm mala fide Scripturam ſanctam tractent, quàm parum catholicè enarrent. Quod ſcelus neque Caluinus neque Beza neque Lutherus, neque Philippus vnquam commiſiſſent: de quibus omnibus clariſſimis viris, id demum nos pronunciamus quod olim Ioannes Huſſius de noſtro Wicleuo, Ego enim fateor, quod ſententias veras, quas magiſter Ioannes Wicleff, ſacræ Theologiæ profeſſor poſuit, teneo, nõ quia ipſe dicit, ſed quia diuina ſcriptura, vel ratio infallibilis dicit. Si autem aliquem errorem poſuerit, nec ipſum nec quemcunq; alium intendo in errore, quantumlibet modicè imitari.

Huſſij de Wicleuo iudicium. In reſponſ. ad Steph. Palecz.

» » »

Campianvs.

Quare fateor me ſcholas Academicas cupidè requirere, vt inſpectantibus vobis, calamiſtratos iſtos milites in ſolem & puluerem è ſuis vmbraculis euocatos, non meis viribus, qui cum noſtris, centeſima parte, non ſum conferendus, ſed valentiſſima cauſa, & certiſſima veritate debilitem.

Hvmfredvs.

Itervm cupidè ad ſcholas, iterum ad vos, Academici, currit Ieſuita: qui tamen niſi prorſus deſipuiſſet, feſtinaſſet lentius,

Plut. de Garrulitate.

ὑγδ' τι βυλῆς ταυτὸ κ) δρόμυ τέλος. Non eſt conſilij & curſus idem exitus. In curſu vincit qui eſt celerrimus: in conſilio autem capiendo quiſquis eſt cunctantior, eſt tutior. Campianus vir dedidicit, quod in ſchola puer didicit, Antequam incipias, conſulto opus eſt. Ἐν νυκτὶ βυλὴ, aiunt: Si paululum vel vna nocte ſuper hac re indormiuiſſet, ſi noctu aliquanto diutius ſecum quietè & vigilanter de ſuo puluere & ſole meditatus fuiſſet:

Saluſt. Campianus ad certamen prouocat.

non

non alios in agmen, in lucem euocasset, non se non suos in periculum coniecisset, sed potius sese in suo vmbraculo continuisset. Milites scilicet Calamistratos vocat nostros, homo comptus & vnctus & planè Tyrunculus Cæsarianis & veteranis & Triarijs insultat: quasi clauam extorquere Herculi posset misellus & pusillus Pigmæus: quasi ex vnguibus Accipitris luscinia, quæ nihil aliud est quàm vox, posset euadere: Lingua carpere facile est, sed manu capere est difficile. Facile est cicadæ κλαΐειν & stridere. Ignauus est Gallus, vt Plato dixit, qui canit ante victoriam. Canes timidi reliquis molossis latrant vehementius. Quibus sine causa vociferantibus nostri facillimè ictu vno crura suffringerent, vt discant silere, qui frustra bonis oblatrare consueuerunt. Quomodo sæpe cum aduersarijs fortissimis dimicarint, nec sine puluere, nec sine sanguine, dictum est à nobis superius, quos centum Campiani non potuissent debilitare. Quàm autem valida fuerit eorum causa, quàm certa apud eos veritas, ex hac nostra collatione, vos Academici, quos spectatores & iudices elegit, discernite.

Hesiodus.

In Theæteto.

Ego nunc verum crimen regeram, & quàm peruersè sensum Scripturæ reddant & quàm impudenter sensa capitum suorum immisceant, paucis declarabo, vt appareat omnibus mediocri iudicio præditis, hanc secundam Rationem, nostram tueri, illorum labefactare sententiam. A capite ipso seu à Monarchia papistarum ordiatur nostra oratio: pro eo quem in omnes Monarchas vendicat Pontifex Romanus, principatu. Citatur ex Psalmo, Scriptum est, Super aspidem & Basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & draconem. Hoc textu vel potius fastu Alexander Tertius Fridericum Cæsarem, pedibus ceruici impositis, conculcare non erubuit: Citatur à Calixto, Non decet à capite membra discedere, sed iuxta SCRIPTVRAE testimonium omnia membra sequantur, &c. Et sicut Dei filius venit facere voluntatem patris sui, sic & vos implete voluntatem

Recriminatio contra Pontificios de corrupta sententia Scripturæ.

91.
Pro Papatu.
Rob. Barnes in vita Alex. 3. 1. Part. d. 12.
»
»
»

tem matris vestræ quæ est Ecclesia, cuius caput Roma-
na consistit Ecclesia. Pro duplici gladio adducitur à
Bonifacio Octauo, Ecce duo gladij hîc: & pro tempo-
rali gladio Petri, Conuerte gladium tuum in vaginam,
Citatur ex Psalmo, subijci omnia sub pedibus Papæ
oues & boues vniuersa insuper pecora campi: volucres
cœli, pisces maris qui perambulant semitas maris, id
est, illum potestatem ac dominium habere in cœlo, in
terra, in Purgatorio. Ioannes Zacharias Doctor vt
probet in Concilio Constantiensi contra Ioan. Hus
Pontificem Rom. à nemine neque posse neque debere
argui, ex Propheta Ezechiele disputat, Ecce ego ipse
super pastores, & non populus, tamen nec latinè, nec
Græcè, nec Hebraicè illæ voces, Et non populus, ha-
bentur, vt rectè Hus respondit: & nihilominus à Con-
cilio ille indoctus Doctor donatus est Rosa, itaq; passim
in monasterijs ornatus pingitur. Sed D. Staupitio An-
dreas Proles, cùm intelligeret hoc verbum in emenda-
tis Biblijs nec excusis nec manuscriptis reperiri; liberè
dicebat, Nolle se hanc Rosam in suo pileo hac infami
conditione circumferre. Hoc verè est Scripturas ef-
ficere, mutabiles, versatiles, nasum cereum, easque ex
nutu Papæ & Ecclesiæ praxi in omnes sensus torquere
& vertere. Deinde vt huic Scripturæ diuinissimæ la-
bem aliquam aspergant, & suæ Ecclesiæ autoritatem e-
uehant, & populo Dei detrimentum inferant, quod su-
prà attigi, id hîc verissimum esse obseruate. Epistо-
lam ad Corinthios ad nos pertinere omnes nouimus, &
quicquid scriptum est, ad nostram doctrinam scriptum
est: tamen Italus quidam frater Cremonensis ait lo-
cum illum de vtraque specie ad Corinthiorum particu-
larem Ecclesiam spectare non ad vniuersalem: Rursus
bibite ex eo omnes, non omnes, inquiunt, sed tantum-
modo omnes Sacerdotes. Christus illis non est in v-
niuersum noster Mediator, sed Redemptionis: Sancti
mediatores intercessionis esse possunt. Erratis nesci-
entes Scripturas, replicant non de nostrorum sed tan-
tum

Extrauag. c. Vnam. Luc. 22. — Pro duplici gladio

Psal. 8. — Citatur ex Psalmo

Antoninus. — Ioannes Zacharias Doctor

Ca. 34. — Ezechiele

Rosa in pileo Doctoris. In Præf. Luth. in Tomos Io. Hus. — Rosa

Piggius. Cusanus. — Scripturas efficere

Pro suis Ecclesiasticis con. Laicos. — Deinde vt huic Scripturæ

Luth. in Capt. Babyl. 1. Cor. 11. — Epistolam ad Corinthios

Pro Sanctorum mediatione. Io. 5. — Christus illis

tum Sadducæorum ignorantia. Non facies Sculptile, scilicet, idola gentium. Hinc Gregorius Martinus contendit non esse Eidolon Græcè Latinè vel Anglicè transferendum imaginem, vel simulacrum: & tamen proprietas linguæ id exposcit: & Patres idola simulacra interpretantur, & vetus eorum Interpres in Biblijs centies repetit: & reuera Deus Zelotypus qui illa Dæmoniorum & deastrorum idola detestatur, etiam aliarum creaturarum quantumuis sanctarum imagines, simulacra, eiconas ferre non potest. Qui idolum prohibet, idem vetat omne ὁμοίωμα, vt legunt Septuaginta, & in libro Numerorum, qui mandat suis omnia gentium simulacra vel idola perdere, idem iubet omnes earum imagines confringere. Nam Heb. Vox Danielis 3. à Græcis Eicon, & à Chrysad populum Antiochenum imago transfertur, Et in libro Sapientiæ vocatur insidiosum inuentum, in errorem inducens, labor infructuosus, mortuæ imaginis forma stultis mouens concupiscentiam, vbi vetus translatio εἰκόνα vertit imaginem. Et in antiqua Christi Ecclesia Epiphanius Velum scidit, in quo imago Christi vel sancti alicuius depicta est: & putat esse rem illicitam, scrupulositatem autoritati Scripturarum & religioni nostræ contrariam, & è Græco Hieronymus Latinè reddidit non idolum sed imaginem: & tamen nihil grauius contra idola ipsa dici potuit. Cur ergo sic isti ab ea voce abhorrent? an vt populus non intelligat sed vt decipiatur? cùm in Scripturis, in Veteri Translatione sua, in patribus vsurpata sit, tam de Christianis quàm de Ethnicis Imaginibus? quibus eadem materia, argentum, aurum: quibus similiter os est sine oratione, oculi sine visu, aures sine auditu, nares sine olfactu, manus sine tactu, pedes sine incessu: quibus in templo Dei nullus locus ex verbo Dei conceditur? Quæ enim consensio templo Dei cum simulacris, siue gentilium siue pseudochristianorum? Quo allusit quodammodo Lactantius, Non est dubium quin religio nulla sit vbiçunq; simulacrum est. Non delectatur

Pro Imaginibus.
Greg. Martinus.
Corrupta Trâslatio.
Exo. 20.
Ca 33.
Ho. 4.
ca. 15.
Psal. 135.
Li. 2. Inst. ca. 19.

lectatur hisce ludicris corporeis Deus spirituum: nec colores, nec cauillationes diu valere possunt. Quæ Deus generatim & simpliciter expressit, in gyros & cancellos humanarum captionum & particularium considerationum redigi & contrahi non debent: Præterea sic ineptiunt, Qui vos audit, me audit: Item, Quicquid ligaueris, erit ligatum, hæc & eius generis alia ad personam Petri, ad Cathedram Prælatorum Romanorum restringunt: quæ Dei gratia nos iamdudum intellexi-

Matth.16.

mus esse toti Apostolorum choro & omnibus in docendi munere succedentibus ministris applicanda, vt antè expositum est. In genere dicta sunt ista, nec vniuersale in particulare commutandum est. O Timothee de-

1.Tim.6.

positum custodi: deuitans prophanas vocum nouitates: Et, Habe formam sanorum verborum inquit Paulus

2.Tim.1.

ad Timotheum. Hinc Angloiesuitæ inquiunt ad suos Catholicos in Scholijs, Nolite cum Protestantibus nouas phrases vsurpare, sed retinete antiquas voces, Dominicæ Palmarum, Hostiæ, Quadragesimæ: Nolite vocare Superintendentem, Ministrum, sed Prælatum aut Presbyterum aut sacerdotem, id est, sacrificum: non cum illis preces matutinas, non vespertinas, sed simpliciter, matutinum officium, vesperas, Completorium: non cum illis dicite, Laus Deo, sed, Deo Gratias & reliqua. Hæccine est Paulina Hypotyposis sanorum verborum? O zelum cæcum, nobis tamen hactenus imitandum, vt, sicut illi formam nostrarum imò sacrarum locutionum fugiunt, sic nos magis ac magis ab illorum Liturgiæ cultusque similitudine, ab ipsa rituum specie, quantum possumus, abhorreamus. Alia est pro Traditionibus concertatio anceps & vehemens, ex Epistola Pauli ad Thessalonicenses, Tenete Traditiones quas didicistis, siue per Sermonẽ siue per Epistolam nostrã. Nam hîc iterum nos adoritur Greg. Martinus, quòd alius παράδοσιν vertit institutionem, alius institutum, alius ordinationem seu instructionem, alius doctrinam traditam conuertit: & certat pro Traditionis vocula, sicuti

Phrases Catholicæ.

Aug.in Ps.132.

Pro Traditionibus.

2.Thess.2.

2.Thess.3.

G. Martin.

etiam

etiam Angloiesuitæ Noui in sua noua Translatione Scholiastæ, quæ pugna verborum gignit inutiles & inextricabiles quæstiones. Cùm verò illæ voces à nostris appositæ eandem rem declarent, quid opus est de verbis contendere? Non possumus, inquiunt, voce sublatâ, Traditiones nostras conseruare. Nec expedit: & quamuis ipsi Traditionum nomine fas esse existiment qualcunque Traditiones populo venditare, nobis tamen Christianis fucum facere non licet: & propterea nostri fortassis ab ea versione abstinuerunt, ne de papisticis traditiunculis nimis honorificè conciperent. Quòd autem Martinus è loco Pauli ad Colossenses, ansam calumniandi arripit, suæ causæ pessimè consulit. Nostra Translatio est Anglicè, Quid oneramini Traditionibus: Hanc mirabilem & impudentissimam translationem esse exclamant Scholiastæ: Quid ipsi noui Aristarchi? Sequuntur vetterem, & habent, Quid decernitis? vtra verior translatio? Nos passiuè, illi activè exponunt. A nobis stant Scholia Græca: Non dixit δογματίζετε, id est, decreta statuitis, decernitis: non sic; ἀλλὰ δογματίζεσθε, quid decretis oneramini? vtpote qui discipuli in ordine sint, & aliorum decretis & legibus subijciantur? Itaque in eo cum suo duce cæco in foueam prolapsi sunt. Suam verò causam quomodo hinc promouerunt? Nos vt Traditiones eorum damnamus: sic in decreta, decretalia, constitutiones, de ciborum delectu, de feriarum numero, de sacrificij noui impietate inuehimur. Quid decernitis? Cur tot decreta coaceruatis indies? Nam quæ sunt hominum placita, ea sacræ literæ dogmata appellant, vt Iustinus quoque Martyr Platonis & Aristotelis decreta nominat. Eodem ergo recidunt ista; quæ ambo nos onus esse humanum, non iugum Christianum constituimus. Sed relicta Martini Grammatica, veniamus ad Dialecticam, redeamus ad Pauli locum in Epistola ad Thessal. Tenendæ sunt omnes Pauli Traditiones: ergo etiam omnes & Apostolicæ, & Papa-

Angloiesuitæ.

Ca. 2.

Grammatica & Dialectica Martini noua.

2. Thess. 2.

les, & Ecclesiasticæ Traditiones. Nunquid hoc Paulus dixit? An de Calixti, Telesphori, Anacleti Epistolis decretalibus Apostolus loquutus est, is qui scripsit, Tenete Traditiones, siue per sermonem siue per EPISTOLAM MEAM? In hoc ipso loco consentit Hieronymus: Quando sua vult teneri, non vult extranea superaddi. Apostolica autem Traditio est, quæ in toto mundo prædicatur, vt Baptismi Sacramentum. Deinde Pauli sermones & Epistolæ congruebant: Tradidit quod accepit à Domino. Tradidit secundum Scripturas. Traditiones eas reliquit, de cœna, de resurrectione, de mulierum & virorum habitu, quas omnes expresse posuit. Eadem Paulum scribere, dicere, repetere, non piguit: omnibus modis oratione, scriptione cum suis egit: vt ipse testatur, ad Philippenses, Quæ & didicistis & accepistis & audiuistis & vidistis in me, hæc facite & Deus pacis erit vobiscum. Eandem verò doctrinam & voce traditam & scripto proditam fuisse, iamdudum cognoscere potuissent ex Luca Euangelista, & ex Theophylacto in eundem: ex Paulo & Theodoreto eum sic explicante, Habetis doctrinæ regulam, sermones quos vobis tradidimus, QVOS & præsentes vobis prædicauimus, & absentes scripsimus. Traditiones autem Apostolicas ἀγράφως & ἐγγράφως, sine scripto & scripto commendari, & vtraque hoc modo, (quoniam eadem sunt) ἀξιοφύλακτα digna obseruatione esse, ex Scholijs Græcis perspicuum est. Cæterùm hîc, Fratres optimi, descendite mecum in considerationem summæ illorum temeritatis & audaciæ: quàm longum ex vno hoc Traditionum vocabulo funem protrahant. Imagines quoniam ex scripturis fundari non possunt, Traditionum Apostolicarum & Patriarum titulo faciunt vendibiles. In Synodo Nicena secunda, Inprimis pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica sede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra sanctorum patrum Traditionem de sacris imaginibus actus est, anathematizetur. Ibidem

1.Cor.11.
1.Cor.15.
Phil.3.
Phil.4.
Ca.1.
2.Thes.2.
2.Thess.2.
Act.1.

Ex Traditionũ voce quantus cumulus errorum.

Tharasius

Tharasius Patriarcha, Adriano Papæ subscribit, & esse declarat Catholicæ Ecclesiæ antiquam Traditionem, & secundum patrum Traditionem imaginum picturas recipit & adorat. *Act. 2.*

Nam Scripturæ loca quibus suas imagines patres illi fulciunt, irrisione digniora sunt quàm refutatione. *Pro sanctorum cultu scripturæ detortæ.*

Sancti colendi sunt: quia per sanctorum ossa morbi fugantur & miracula fiunt; quia Mirabilis Deus in sanctis suis: quia sanctis in terra illius mirificas fecit omnes voluntates eius in ipsis. *Psa. 67. Psal. 16.*

Vetus Scriptura habuit Cherubim, & nos quoque imagines Christi, Mariæ, sanctorumque habebimus. *Pro Imaginibus.*

Ita enim disputauit ibi sanctissimus Patriarcha, & eum sequutus noster Martinus. Primum à Veteri Testamento ad Nouum argumentari alienum est: figuris, typis, imaginibus, vmbris, rerum aliarum signis, locus tum fuit, nunc esse desijt: Deinde Moses & Salomon nullas imagines posuerunt in templo aut tabernaculo, non Dei, non hominis, non Adæ, non Abrahæ, non sancti cuiusquam, ornamenta duntaxat quædam idq; ex Dei mandato singulari collocarunt. Et quis idiota Iudæus vnquam Cherubinos, aut leones aut boues adorare voluit? Quis illis thus adolere aut genua incuruare, aut vllo cultus genere honorare dignatus est? Imò qui hodie ad muta idola in templis pseudocatholicorum procumbunt, & ad statuas Deiparæ virginis aut ante pictum crucifixum preculas immurmurant, à Iudæis habétur pro Idololatris: quæ sanè non minima causa est, cur à nostra religione alieniores euadant.

Ad hæc, Sanctorum Inuocatio agnoscenda à nobis quia est Traditio. *Pro Inuocatione.*

Nam cùm Monhemius doceret, Sanctorum auxilia non esse imploranda, quod Scriptura sancta nusquam talem inuocationem probaret: deputati à sacra Theologica facultate vniuersitatis Colonienſis, Quorsum, inquiunt, tendit hoc argumentum: nisi vt nihil planè sit recipiendum aut credendum, nisi quod Spiritussanctus apertè docet? Atque hac ianua patefacta, erumpunt & euagantur in hanc *In Cens. Col. Dial. 6.*

amplissimam Traditionum confirmationem : ex Epistola Pauli ad Thessal. de qua diximus, ex alijs Scripturis, ex Irenæo, Polycarpo, Tertulliano, qui nihil de Traditionibus Pontificiorum cogitarunt : ex Origene & Athanasio Græcis, & ex Latino Ambrosio. Sed in hijs prudentiæ vestræ erit, eorum luculentam vanitatem obseruare. Ex Origene habent, Sola veritas illa credenda est, quæ in nullo ab Ecclesiastica Traditione dissentit : in quo & verba immutarunt, & quæ totam rem illustrant executerunt, & à sensu germano deuiarunt. Verus enim Origenes ita loquitur: Sicut nullis apud Græcos & Barbaros pollicentibus veritatem, desueuimus apud omnes eam quærere, qui eam falsis opinionibus asserebant: posteaquam credidimus filium Dei esse Christum, & ab ipso nobis hanc discendam esse persuasimus : ita cùm multi sint qui se putent sentire quæ Christi sint, & nonnulli eorum diuersa à prioribus sentiant, seruetur verò Ecclesiastica prædicatio per successionis ordinem ab Apostolis tradita, & vsque ad præsens in Ecclesijs permanens : Illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab Ecclesiastica discordat Traditione. Loquatur nunc Origenes, non Iesuitæ, Quid est veritas quæ sola credenda est? Ecclesiastica prædicatio ab Apostolis tradita, & quæ ab ipso Christo discenda est, & Ecclesiasticæ prædicationis quasdam species de Deo, de Christo, de Resurrectione subijcit. Taceant iterū Iesuitæ, & loquatur Origenes, quæ est illa Traditio Apostolica ? Regula & disciplina, quam ab Iesv Christo traditam sibi Apostoli, per successionem posteris quoque suis sanctam Ecclesiam docentibus tradiderunt. Rursus loquatur, Quid veritas ? Omnes qui credunt & certi sunt quòd gratia & veritas per Iesum Christū facta sit, & Christvm Veritatem esse norunt, secundum quod ipse dixit, Ego sum veritas, scientiam quæ prouocat homines ad bene beateq; viuendum non Aliunde quàm ab ipsis verbis Christi doctrinaque suscipiunt.

Origenes mutilatus.

De principijs.

Li. 4. ca. 2.

Quid

Quid ex Athanasio, pro suis non scriptis Traditionibus afferunt? Hos fidem nostram vsque adeo commendare, vt Diuus Athanasius in oratione ad Adelphium dicat, Nostra fides recta est & doctrina Apostolica, & ex Traditione Apostolica, & Patrum Traditione. Itáne verò Iesuitæ non solùm diuinas literas sed etiam suos Patres mutilabunt? Agat suam causam Athanasius verus ad illum Adelphium Fratrem & Confessorem, & quæ sit Ecclesiastica Traditio, nobis enucleet. Nostra fides recta est, & ex doctrina Apostolica & Traditione Patrum CONFIRMATA EX VETERI ET NOVO TESTAMENTO, & eas confirmationes subiungit ex Prophetis, ex Apostolica Traditione scilicet ex Petri & Pauli scriptis Epistolis. Quid hæc ad non scripta? O fraudulentos falsarios, ô Diabolicos plagiarios! Sic enim eos vocat meritò idem Athanasius in alia oratione. Plagiarius, inquit, cùm auertere cupit alienos liberos, longè à parentibus suis peregrè agentes, assimulat speciem vultumque parentum, quos vbi desiderio sui captos deceptosq; longius abduxerit, iugulat & occidit. Eadem quoque ratione sinuosus ille Diabolus, nihil sibi fidens, vtpote qui sciat humani generis ad veritatem amores, veritatis speciem vultumq; prætẽdit, suũ tamen interim virus comitibus suis & assectis inspergit. Ita profectò Iesuitis abutitur, in quorũ ore iactitat veritates nõ scriptas, Ecclesiasticas Traditiones, apostolica decreta, Patres maiores, vt hac veritatis simulatione & specie ab ipsa veritate Dei filios insigni quodã plagio per istos administros suos abducat & abstrahat. Quid ex Ambrosio? Seruem' præcepta maiorũ, nec hereditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. Cur hîc obmutescunt, cur non pergunt? cur verum Ambrosium, eumque totum recitare reformidant? Librum signatum illum propheticum, non seniores, non potestates, non Angeli, non Archangeli aperire ausi sunt: Soli Christo explanandi eius prærogatiua est seruata. Quæ sunt ergo nostra hæreditaria signacula?

Athanasius corruptus.

Cont. Arianos orat. 5.

Cont. Arri. orat. 1.

Ambrosius detruncatus. L. 3. de Fide. c. 7.

cula? Liber signatus in Apocalypsi. Quis interpres verus & fidelis? Non patres, non Maiores, non Traditionarij, non Iesuitæ, sed Iesus solus. Et quos ibi quæso citat Maiores? nónne Mosen & Dauidem? Et quæ est illa quam tractat, Traditio? Nónne fides Christiana contra Arianos, contra quos etiam scripsit expressè Athanasius? Eritne Iesuitarum iudicio fides in Christum Deum & hominem Traditio non scripta? Quorsum ista, Fratres, nisi vt vos perfidiæ laqueo capiant? Quare exhortor eiusdem Ambrosij verbis, Innocens credit omni verbo, Audierunt ergo & crediderunt, primo decepti sono: ac velut aues intenti ad escam fidei, extentum sibi laqueum non cauerunt. Ita dum fidem sequuntur, hamum nefandæ fraudis attrectauerunt. Et ideo, Estote astuti sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: præmittitur astutia vt sit tuta simplicitas. Hæc ille: & hæc ad omnes infirmiores & simplices pertinent, vt in hac Iesuitarum militia serpentes Euangelici esse tandem aliquando incipiant. Nam & eædem plagæ positæ sunt in alijs patribus, & ex Polycarpo Traditiones confirmare student, cùm tamen sciant illum ipsum Eusebium quem citant tradere, eum omnia Ioannis Acta obseruasse, Sermones quos de Domino audierat memorasse, & cuncta Sacris Scripturis consona recensuisse. Est & aliud quod prætereire nullo modo possum, quomodo etiam Pauli sententiam dilatent, & ad omnes Traditiones extendant. Sic vt suprà vniuersalia in particularia contraxerunt, sic contrà ex particulari nobis vniuersale diffarunt: Sic ex tenui tela quam breuiter & simpliciter texunt Apostoli, norunt isti longum stamen deducere. Locus est ad Corinthios: Cætera cùm venero dispoham. Quæ sunt illa cętera? Quę adhuc circa venerabilis Sacramenti administrationem iampridem seruat sancta Ecclesia. Quæ tandem illa? Quæ Apostolus tacuit, isti dicent: Missa, eius nomen, totus apparatus, circumstantię, substantia, luminum in meridie accensio, altarium

Ibidem.
Prouer. 14.
Ex Polycarpo. Euseb. H. Eccl. l. 5. ca. 20.
Ex Paulo Traditionum nouus acerrimus.
1. Cor. 11.
Genes. Col. Dial. 6.

rium ornatus, ipso in introitu confessio ad Mariam virginem & ad omnes sanctos: linguæ exoticæ & Romanæ vsus: Canon secretus, pro defunctis precatio, mutus gestus ritus simiarū, Corporis Christi eleuatio, consecratio, Transubstantiatio, Circumgestatio, adoratio; Sacramenti mutilatio, aquæ cum vino commixtio, sacrificij pro viuis & mortuis propitiatio, & quæcunque hodie in Missa papistica obseruantur: Hæc Apostolica sunt, hęc ex Pauli loco colliguntur, hęc disposuit aduenies, hęc ordinauit. Quis Endymion, aut quis Epimenides in specu per multos annos obdormiscens ista vnquam somniasset? Sunt autem reuera leuiora, quę pòst ordinauit: quæ ad decorum externum, ad particulares circumstantias loci & temporis in publicis conuentibus, ad casus quosdam dubios qui oboriri poterant, tollendos pertinebant. Nam quo ad essentiam Sacramenti nihil constituit Apostolus, vt ipse testis est, sed à Domino accepit, accepta Ecclesiæ tradidit, nec quidem Sacramento hac in re quicquam addere poterat. Nam vt Iesaias scripsit, Vnus est legislator. Non potest deuotus esse, qui aliter præsumit, quàm datum est ab autore, vt est apud Ambrosium. Concludit ergo ille fuisse aliqua minutiora, quæ tamen spectabant ad politiam & ædificationem Ecclesiæ. Cur isti sic in altum, vltro citrò volitant sine alis Scripturę? sine patrum adminiculo, atque pennis? Theodoretus putauit ista minus necessaria, Cùm scripsisset, inquit, de magis necessarijs, reliqua præsentiæ reseruauit. Chrysostomi eadem est Paraphrasis, Si quicquam aliud dicendum est, in meū aduentum reseruetur. Itaque vel de hac eadem re loquitur, & idem ipsum significat quod commemorauerat, vel de alijs non multum vrgentibus. Respondeant ergo mihi Iesuitæ, Cætera quæ disposuit, fuerūtne leuicula, aut necessaria & grauia? Si leuia, non ergo erant hæc Missatica, quia Pontificiorum iudicio illa sunt magni ponderis & medulla religionis. Si necessa-

Test. Anglo-Rhemens. in Sch. 1. Cor. 11.

c. 33.

lia, illa prius tractauerat, si patribus credimus. Et quæcunque vel ad fidem in Deum, vel ad charitatem in proximos, vel ad communicantium probationem, vel ad Sacramenti administrationem, totamque materiam & formam pertinebant, quæ à Domino accepit, bona fide & dextra manu tradidit. Hoccine est recte sermonem Dei secare? Hoccine est funiculum lapidi admouere, aut potius vti plumbea regula? Ita alius quidam Glossator, Accepi à Domino, permissum est à Domino, Tradidi, id est, permisi, vt vtriusque speciei participatio esset permissio aliqua non præceptio. Sed quid mirum si Scripturas sic dilacerent, cùm suorum Constitutiones incorruptas & antiquas nouo Glossemate corrumpant? Calixtus iubet omnes peracta consecratione communicare: Marginalis nota est, communicent, qui corpus & sanguinem ministrant, nam Laici ter in anno tantum: vel hoc antiquum est. Nam hoc videtur relictum arbitrio cuiuslibet. Communio igitur sub vtraque specie non est danda laicis. Melchior habet Scripturam & Ecclesiæ sensum scilicet Apostolos non potuisse nec debuisse formas Sacramentorum vulgo tradere, nisi aduersus Christi legem, sanctum dare canibus, & inter porcos spargere margaritas voluissent. Ita Christiani huic Cano canes sunt. Cur non audiunt potius suum Iodocum Clitonæum non insulsè quidem, sed tamen contra ipsos allegoricè disputantem, qui ex Psalmo quarto, A fructu frumenti vini & olei multiplicati sunt: probat Sacramentum Eucharistiæ duabus partibus constare & per oleum spirituale inde gratiam colligit. Lesbiam regulam adhibuit Eckius, Missa est Sacrificium: quoniam dixit Apostolus, Hoc facite id est, sacrificate, vt Virg.

Cùm faciam vitula pro frugibus ipse venito.

Beza & alij reprehenduntur à nostro Martino, quòd sua quædam testimonia interdum ex Virgilio, Homero, Ciceronе, Plutarcho depromant? Cur hic non flagellat suum Eckium? Vnctio extrema est

sacra-

Corrumpit & pro vna specie.

Conſec. d. 2.

L. 3. loc. com. p. 97.

Pro Missa. c. 1. detectionis hæreticarum Translationum.

Pro vnctione extrema.

sacramentum, à dæmonum insultibus ęgrotos subleuat, leuia peccata si quæ adhuc purganda supersint, delet: sic enim Diuus Iacobus Ecclesiæ tradidit: vt falsò Censura Colonienſis, Non enim vnctio, sed oratio Iusti efficax est. Septem sunt Sacramenta: nam septem sunt candelabra: Ita Ioan. de Combis, Non licet ministris contrahere matrimonium: Qui in carne sunt Deo placere non possunt, ita argumentatur Papa Siricius: Status virginalis perfectissimus est, quippe consequitur fructum Centesimum: ita Papaliter Gregorius. Paulus Hierosolymam se contulit ad Petrum, ergo peregrinatus est Religionis causa. Circuli corona in raso vertice sacerdotis figura est regni & sacerdotij: Nam scriptum est, vos estis regale sacerdotium. Non est futura omnium mortuorum resurrectio, Non enim resurgunt impij in iudicio. Atque hîc Vetus Translatio fefellit quendam Gallum presbyterum, Cùm sit Hebraicè verius & planius, Non consistent, & iter eorum peribit. Sic enim impij resurgent in iudicio, non vt absoluantur, sed vt iudicentur. Purgatorius ignis etiam habet suos sufflatores ex hac falsa Scripturarum interpretatione: sed nisi luculentius accenderint, procul dubio in fauillas & fumum abibit, ac quidem certè extinguetur. Eckius, Purgatorium est, Dies enim Domini declarabit qui in igne declarabitur: Et ipse saluus erit sic quasi per ignem: Et nostri in Iesuitico Testamento Scholiastæ eodem tendunt, & vt suum Purgatorium suffulciant, pro eo quod in Paulo est, Dies declarabit, Veteri Interpreti adhærentes de suo, DOMINI, adijciunt, sed videant quid sit verbo Dei addere, vt sua commenta stabiliant: Et quid est absurdius, quàm cùm de doctrinarum probatione & doctorũ examine, & ædificio Ecclesiæ agatur, ad animarum lustrationem in altera vita transuertere? Quid impudentius, quàm purgatorij focos excitare, eàm Textus ille totus de Purgatorio nihil dicat, & Augustinus, Chrysostomus, Ambrosius, Theophy-

Pro septem Sacramentis.

Pro cælibum.
Greg.
Matth. 13.
In peregri, Christiana nota.
Rab. Maurus de Instit. Cler. l. 1. c. 3.

Psal. 1.

Glossa pro Purgatorio.

1. Cor. 3.

c.9. ophylactus, Græci, Latini hoc in loco aliter interpretentur? Imò Purgatorium erit ex loco Zachariæ,
Obiect. Emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non erat aqua.
Solut. Imò ex hoc contextu non erit, sed amplissimum est de Christo vaticinium, vt & Euangelista exposuit, quod ab
Matth.21. istis nefariè obscuratur, & ad Christum est Apostropha, quod ille in sanguine Testamenti sui nos vinctos de lacu in quo non est aqua, de INFERNI carcere in
Obiect. quo nulla est misericordia, bonitate & clementia sua liberarit: Sic enim Hieronymus; Imò certè Purgato-
Psal.66. rium inuenitur in Psalterio, Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Imò nec hic in-
Solutio. uenitur: Totus Psalmus calamitosam sortem sanctorum in hac vita ostendit, quos Dominus igne tentat, & sicut argentum in fornace examinat, quos in laqueum quodammodo inducit, & in carceres compingi sinit, quorum dorsa oneribus premit, quorum ceruicibus tyrannos imponit, vt non nisi per ignes & aquas ad refrigerium transeant: Augustinus per ignem afflictiones quę vrunt, per aquas res prosperas quę corrumpunt, intelligit, & ex vtroq; periculo pios Deus liberat, vt non sit opus post hanc vitam alio igne, qui emundet aut manes eorum expiet. Sed quo nunc se propripiunt isti? ex veteri Testamento corradunt testimonia pro Purgatorio, & tamen ante Christum nullum fuisse Purgatorium apud eos antiquitus & communiter recepta est opinio. Sed quale tandem Purgatorium isti fabri construxerunt? Primò erit non ignis sed tanquam ignis: sic Paulus: rum erit ignis & aqua, sic Dauid: pòst erit lacus & non aqua: sic Zacharias; Postremò esse volunt aliquid: sed hoc aliquid sua subtilitate in nihil redigunt. Qui hoc modo Purgatorij officinam ædificant, ipsi certè purgatione Hellebori indigent. Aliud est istorum generale perfugium quo se recipiunt, Spiritussanctus, qui omnium illorum Conciliorum comes est & pedisequus. Latomus; Spiritussanctus deducet in omnem veritatem, ergo & hoc magistro licet plebi calicem auferre,

Spiritus Sanctus seruus Papistarum.

ferre, ergo quæcunque in Concilijs decreta sunt, seruari debent, ergo nec Romanus Pontifex nec eius Catholici errare possunt. Manipulus Curatorum Scripturas sic tractat, Serui obedite per omnia prępositis vestris. Ipsi enim peruigilãt quasi reddant rationẽ pro animab⁹ vestris. Si ergo ille qui habet curã, tenetur reddere rationẽ pro anima subditi, videtur necessariò quòd sciat statum ipsius animæ subditi: quod fieri non potest nisi audiat Confessionem illius: quare oportet quemlibet subditũ confiteri Curato suo. Ita semper ex speciali mandato veræ obedientiæ quæ suos habet limites in verbo Dei præscriptos, suam Catholicam obedientiam erga suos prælatos in omnibus ipsorum præceptis colligunt. Sed & illud iterum videtis in hoc ipso argumento vniuersale fieri istorum dialectico artificio particulare. Quod enim Græcè legitur, parendum omnibus τοῖς ἡγουμένοις, ducibus, principibus, prefectis, Rectoribus, & de ciuili quoq; magistratu rectè intelligitur, qui etiã nostri curam habent & pro animabus nostris vigilant, vt in vera religione instituamur; id ad prælatos Ecclesiasticos solummodo rapitur. Quod valde placuit nouis Translatoribus Testamenti, & in scholijs declarant, Prælatos esse sanctos Patres, Doctores, GLORIOSOS Episcopos: & ex hoc principio nobis duas alias nouas applicationes & nouos Scripturæ sensus extruunt: vt & illis tanquam legitimis nostris pastoribus credamus, & sanctorum quoque memorias atque festa solenniter & religiosè seruemus. Ita in prælatos & in Papas tanquã in cloacam omnia deuoluuntur. Quod pulchrè ex Luthero refertur, qui ad Nobilitatem Germaniæ scribit, tres esse Papistarum muros: vnus est, cleri immunitas & priuilegium, quòd magistratus prophanus cùm sit, in prelatos spirituales nihil habeat potestatis, sed ipsis potius subsit: alter est, si vrgentur Scriptura, dicunt nemini licere præterquam Papæ eam exponere. Tertiò, si ad Concilium vocantur, habent suffugium, Concilium à nullo posse nisi à solo Romano Pontifice indici. Quæ omnia

Heb. 13.

Pro confessione auriculari.

Heb. 13.

In Paral. Abb. Vrsp. 3. Papistarum muri.

omnia apertè in hac tota noſtra tractatione conſpicietis. Quàm verò caſtè in hoc interpretandi munere

De Conſ.D.3. verſentur Papæ & eorum aſſeclæ, partim ex hijs perſpicuum eſſe poteſt, partim ex illis alijs, videlicet, Aquam ſale conſperſam in populis benedicimus: vt ea cuncti

Pro Aqua luſtrali. aſperſi ſanctificentur & purificentur, quod omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Lex eſt Alexandri Papæ, vt fingunt: ex qua Scriptura? Nam ſi cinis

» vituli aſperſus populum ſanctificabat atq; mundabat;
» multo magis aqua ſale aſperſa, diuiniſq; precibus ſacra-
» ta populum ſanctificat atque mundat. Etſi ſale aſperſo per Eliſæum prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt: quãto magis diuinis precibus ſacratus ſal ſterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos ſanctificat & purgat, & cætera bona multiplicat & inſidias Diaboli auertit, & à phãtaſmatis ac verſutijs homines defendit? Hic eſt ſcilicet catholicus Scripturæ ſenſus: vt ceremonias legales & figuras antiquatas nobis reſtituant, vt in concluſione infulciant, quę in præmiſſis non confirmantur, vt ex temporalibus beneficijs ſpiritualia colligant, vt legibus & verbo Creatoris, creaturarum, Paparum, hominum conſtitutiunculas æquiparent. Quàm etiam futiliter in ſuo Rationali Durandus ratiocinatur?

L.4. Pro ſacerdotum Priuilegio. Solus Epiſcopus vel ſacerdos aquam vino commiſcet in calice, quod nulli inferiori facere licet, quoniam ſolus Chriſtus populos ſanguine ſuo redemit: Miſſæ Canon deuotè dicitur per ſolum ſacerdotem, quoniam ſecundum Matthæum Chriſtus ſolus orauit. Idem quia poſt luctum ſequitur conſolatio, Nam beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur: ideo poſt Graduale cantatur Alleluia. Et ne quæ ſit verbi Alleluia ſignificatio latina ignoremus, expediuit, ex Innocentio, Laudate pueri dominum: ex Auguſtino, Saluum fac Domine: ex Hieronymo, Alle, cantate, Lu, laudem, Ia, ad Dominum: ex Gregorio, Pater, Filius, Spirituſſanctus, vel lux, vita, ſalus: ex Magiſtro Petro Antiſiodorenſi, Al, altiſſimus, le leuatus eſt in cruce, Lu, lugebant A-

Ibidem.

Pro ſecreto Miſſę.

Alleluia quid?

poſto-

postoli, Ia,iam surrexit. Quid multis? Bernardinus affirmat beatam Virginem esse Dominam & imperatricem totius orbis & omnium creaturarum: probat ex Scriptura, Primò, Regina est cœli & Angelorũ, Gyrum cœli circumiui sola, scilicet tanquã Domina. Dominatur inferno, Profundũ abyssi penetraui. Dominatur mũdo & hominibus in eo habitantibus: nam subditur, Et in omni populo & gente primatum tenui. Episcopus quidam Landinus in Concilio Constantiensi Textum inuenit ex Epistola ad Romanos, Ioannem Hussium esse comburendum. Sic enim compellat Sigismundum Cæsarem: Vetus homo noster simul crucifixus est, vt destruatur corpus peccati, &c. Æquum est igitur, Imperator inuictissime, vt hæreticum hunc in sua malitia rigidum extinguas. Has Grammaticas istorum virorum expositiones etiam pueri nostri ridebunt, nec Gregorius Martinus siue viuus siue mortuus, nec alij qui tot linguas se nosse profitentur, credo, laudabunt: certè M. Humfredus, M. Fulco, M. Whitaker, quos illi sic nominare placuit, non probabunt. Nolo plura: quisquiliarum plus satis: Ex quibus quantæ fuerint temporum illorũ plusquam Cymmeriæ tenebræ perspicitis: quantus Scripturæ sacræ contemptus & fastidium intelligitis. Atque hîc memini quod scriptum prodidit Ioan. Trithemius de monachorum affectata ignorantia. Cùm enim in Fuldensi Monasterio Rab. Maurus diu prælegisset, & viginti quatuor annos verbo & exemplo præfuisset: Monachi qui studiosi Scripturarum & grati in professorem esse debebant, eum tanquam nimium intentum Scripturis temporalia neglexisse calumniantur: qua improbitate offensus, monasterio relicto ad Ludouicum Imperatorem Caroli filium transmigrauit, nec postea vllis precibus reuocari potuit. Si nostri Iesuitæ hanc insignem Monachatus labem eluerint, bene est: quod autem eodem modo Scripturas deprauent, & dilutis interpretationibus omnia vitient,

Scripturæ pro D Maria. Part. prima S. 5. De Concep. Mar.

Eccle. 24.

Ibidem.

C. 6. In secunda part. volum. Io. Huss. Textus cens. Io. Hussium.

Greg. Mart. suæ Detect. C. 17.

In vita Rab. Mauri.

quo

quo scientiores serui sunt, eo pluribus plagis Deo iudicante, vapulabunt. An ita sit, ex hac comparatione, vos quibus iudicandi dexteritas à Deo, & ab ipsis aduersarijs facultas data est, diiudicate, iudicet Deus, iudicet Dei Ecclesia, de qua nunc, Deo docente, & Campiano nos ducente, paulò vberius differemus.

DE ECCLESIÆ NATVRA:

Tertia Ratio.

CAMPIANVS.

Audito Ecclesiæ nomine hostis expalluit.

HVMFREDVS.

ECCLESIÆ nomen dulce est: & non modò nõ odiosum, sed omnium Christianorum auribus gratissimum: nec quenquam esse nostrorum arbitror qui illo audito vel expaueſcat vel expalleſcat.

Hic murus aheneus esto
Nil conscire sibi, nulla palleſcere culpa.

1. *Amabile Ecclesiæ nomen, extra quam gehenna.*

Ecclesiæ veræ inseri, & in ea versari, hoc summum bonum, Paradisum, regnum cœlorum esse putamus: ab ea segregari, eius finibus eijci, Satanæ tradi, hoc ipsum inferorum hiatum, & orci fauces esse credimus. Nam quod hostes nostri crebris vsurpant sermonibus, Extra Ecclesiam nullam esse salutem, ei nos libenter accedimus, id prædicamus, ac confitemur, actum esse de illo, quis-

quisquis ab hoc iucundissimo Ecclesiæ consortio & communione separatur. Extra Arcam Nohæ quid aliud nisi pontus & aer? imò quàm aeris & lucis & vitæ priuatio? ita extra Dei Ecclesiam quid aliud quàm sempiternus horror, esus vermium, stridor dentium? Si Dauid manufacta Dei Tabernacula tam amabilia esse duxerit, vt cùm ad tempus ab ijs abesset & exularet, turturibus & passeribus qui in illis nidos construebant, se longè infœliciorem iudicaret: quid de æterna à viuo & vero Dei Templo abdicatione concipere oportet, quando nullus Christus, nulla pax, aut tranquillitas animorum, nulla remissio aut leuatio peccatorum, sed contrà, desperatio, & rubor & pallor, terrores & pauores, & cordis palpitationes, mugitus conscientiæ, & gehennę abyssus mentis luminibus solummodo obuersantur? quando nulla sacrificia, nulla sacramenta, nullæ preces nostræ, nulla opera, nulla fides nostra Deo placere, eúmue placare possunt? Oua enim ponenda sunt » in nido Ecclesiæ; vt præclarè Augustinus. In istà fide pone pullos tuos, in isto nido operare opera tua: nec quicquã fit rectè, iustè, fideliter, nisi à Dei filijs. Hoc senserunt in semetipsis omnes fideles, hoc ipsa experientia patrum nostrorum satis superq; nos edocuit, delectabile esse in hoc Ecclesiæ sinu à Deo gestari, eius verbo foueri, in eius communione summa cum voluptate conquiescere: extrudi verò, expelli, exterminari, esse miserandum. Dauid sensit, Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atrijs tuis, replebimur bonis domus tuæ: Sanctum est templum tuum. Vnum petij à te, hoc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Contrà, in vastitate Ecclesiæ, Memor esto congregationis tuæ. Et, Signa nostra non vidimus, non est propheta, & nos non cognoscet amplius. Augusti» nus, Bona vox, gaudenda vox, eligenda vox, Elegi, abij» ci in domo domini, magis quàm habitare in Taberna» culis peccatorum. Gregorius Nazianzenus,

Psal. 84.

Deut. 28.

S. Psal. 83.

Iesa. 46.

Psal. 65. 27.

Ps. 74.

Σὺν τῶν Νεῶν κίβωτον ὅσοι μόροι ἀνὴρ ἀλύξας.

Quæro

Quæro Noheanuem mortis quò famina vitem.

Hieronymus ad Damasum, Super illam Petram (Christum) fundatam Ecclesiam scio: quicunque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est: si quis in arca Noæ non fuerit, peribit regnante diluuio. Quæ autem eo tempore Damasi fides de Petra Christo fuerit, testificabitur Concilium Romanum ab ipso & Alexandro Episcopo celebratum, in quo decernitur, Si quis filium Dei, verè Deum & verè hominem fuisse negaret, vel humanitatis aliquid, vel Deitatis minus diceret habuisse, alienus ab Ecclesia iudicaretur. Cyprianus, In Ecclesia sancta, &c. & remissio peccatorum & carnis resurrectio prædicatur. Idemque, Quisquis ab Ecclesia segregatus, adulteræ iungitur, à promissis Ecclesiæ separatur: nec pertinet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi: Alienus est, prophanus est, hostis est. Habere iam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. In hoc gremio matris huiusce nos pietatis Christianæ alumnos, huius vitis nos palmites, in hijs pascuis nos oues, huius Ecclesiastici corporis nos membra esse impensè gaudemus & liberè profitemur: nec hinc expallescere vel erubescere, vel extimescere solemus: quoniam in hac arce omnes nostros thesauros, omnes opes & spes salutis nostræ recondi nouimus. Miramur autem & dolemus ab hac societate nostra Jesuitas nostros & seminatores sese audacter diuellere: & eorũ exẽplo & instigatione complures alios inconsultò secedere: quibus illud Bernardi rectè cõuenit: Falleris Thoma sancte, falleris, si videre Dominum speras ab Apostolorum collegio separatus: Non amat veritas angulos, non ei diuersoria placent. Fallunturque & isti qui Ecclesiam Christi deserunt, & diuerticula quærunt.

C. 24. q. 1. Quoniam Vetus.

Ruff. Eccl. H. l. 2. c. 20.

Contra Recusantes.

In expos. Symb.

De simpl. Prælatorum.

Bernard. in S. de ascens. 6.

CAMPIANVS.

Sed tamen excogitauit quiddam, quod à vobis animaduerti

volo, vt falsi ruinam & inopiam cognoscatis.

Hvmfredvs.

Quæ nostri palloris causa affertur? Nomine, inquit, Ecclesiæ audito, illico falsi ruinam & inopiam cognoscemus. Hoc vno Ecclesiæ ariete tota nostra causa, credo, protereretur. Sed profectò nimium credulí sunt, & quauis beta insipientiores. Nondũ intelligunt hanc Ecclesiæ laruam despicabilem esse, quam etiam nostri Catechumeni iam norunt, derident, contemnunt? Proinde Ratio hęc quid virium quid neruorum habeat, excutiatur, Esse nobis hoc Ecclesiæ nomen formidabile, quo statim audito omne propugnaculum nostrę religionis concidat. Nos verò opponimus, ab Ecclesiæ autoritate argumentum ductum simpliciter in Academia nostra parum valere, nihil efficere. Non enim valet, Dixit illa, tanquam Domina, sed dixit ille, Dominus. Maneat mihi fides in verbum, & manebo domesticus Dei, & hæres regni cœlestis, vt Hagnon. Nõ est pax sed bellum, nec Ecclesiæ iungitur, qui ab Euangelio separatur, ita Cyprianus. Vbi non de Dominis, sed de creaturis ac mysterijs sermo est: In, præpositio non additur, vt dicatur, In sanctam Ecclesiam, sed sanctam Ecclesiam credendam esse: non vt in Deum, sed vt Ecclesiam Deo congregatam vt est apud eundem. Qui vult cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, vnde cognoscat, nisi tantummodo per scripturas? Sic Chrysostomus, Si videris hominem Christianum, statim considera, si confessio eius conueniat cum Scripturis, verus est Christianus, si autem non est quemadmodum Christus mandauerit, falsus est, quemadmodum idem scripsit. Non ergo absolutè audienda est omnis Ecclesia: nisi quæ simplicem verbi & veritatis confessionem ediderit. Quæ tandem causa? Quia cùm Ecclesię nomen sit ambiguum, distinguenda est vera ab ea quæ falso Ecclesiæ nomine ac titulo palliatur: quoniam [illegible] Ecclesia

Arg. ab Ecclesia simpliciter ductũ non Valet.

S. 5. de lapsis.

In oper. Imper. H. 49.

In Matth. c. 7. H. 19.

Ecclesiæ nomen ambiguum.

sit verè & propriè non potest dici Ecclesia, non magis quàm cadauer dicimus hominem, cùm omni vita & spiritu destituatur. Esse autem nomen μίσον, sic liquet, quia est cœtus quidam mixtus, & magnę atque profundæ sunt latebræ dissimulationis. Scriptura dixit esse aliam Ecclesiam magnam in qua laus Dei à Dauide canitur, & esse aliam malignam, quam odio habet; esse atria Dei & impiorum tentoria: esse Bethel & Bethauen domũ Dei & domũ iniquitatis; inter bonos conuiuas esse qui sine veste nuptiali in Regis discumbit nuptijs: ciuitatẽ fidelẽ factã esse meretricẽ; domũ orationis speluncã esse latronũ. Quid est quòd dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Quemadmodũ sunt Catholicorũ conuentus, ita sunt hæreticorũ cõuenticula, & schismaticorum diuerticula: quẽadmodum oues sunt verè Christiani: ita non inuenustè Chrysostomus, loqui Christum de hæreticis, qui foris in schemate Christiani videntur, intus autem confessionis efficacitate sunt Gentiles. Et rursus, Omnes species iustitiæ, quas habent serui Dei in veritate, possunt habere & serui Diaboli in similitudine. Et Augustinus, Habent quidam domum Dei, sed non pertinent ad decorem domus Dei, &c. scilicet qui in se non in Domino gloriantur. Et alibi, Prope est palea tritico. Multi hypocritæ labijs appropinquant non corde, & vt habet Glossa, Nomine non numine, corpore non mente, numero non merito. Facile deinde est & familiare hæreticis Ecclesiæ titulo se venditare, eumque factioni suæ tribuere. An enim quia Iulianus Pelagianorum quidam dux imò princeps se ex ordine & agmine Patriarcharũ, Prophetarũ, Apostolorũ fuisse iactitabat: an quia Petilianus dicebat totum mundum apostasia quadam defecisse, se autem & suos in Ecclesia tanquam duas tribus in populo Dei permansisse: an quia Donatistæ gloriabantur Christianũ nomen de tot gentibus in orbe terrarũ perijsse, & in Africa sola remansisse: an quia Nouatus simiarũ more (quæ cũ homines non sint homines imi-

Psal. 21.
Ies. 1.
Hier. 11.
In Matth. c. 7.
Psal. 25.
In Psal. 54.
Aug.
Con. Parm. l. 2. c. 1.

imitantur) volebat & audebat homo Ecclesiæ rebellis, Ecclesiæ tamẽ Catholicę authoritatẽ vsurpare, idcirco nomine Ecclesię contra Ecclesiam armari, & titulo nudo aduersus Catholicos, Cyprianũ, Augustinũ, & alios pugnare debuerunt? an potuerunt? Non omnes Israelitæ ex Israel sunt, Multi in nomine Christi prophetant, sed non omnes qui dicunt, Domine, Domine, intrabunt. Chrysostomus enim pulchrè, In nomine Christi multi ambulant, qui non habent Spiritum Christi seducendi causa. Quamobrem cùm sint Ecclesiæ aliquæ particulares, quæ multis sæpe erroribus circumactæ regantur: cùm omnis Ecclesia conspicua in hoc mundo sit ex diuersis hominum & nationum generibus coagmentata, & ex bonis & malis commixta: cùm rete sit Ecclesia, & aliquot sordes trahat aut pisces habeat putridos: cùm sit ager dominicus & Zizania recipiat: ab illa Ecclesia oberrante in hoc seculo & peregrinante nulla ratio firma & irrefragabilis colligi poterit. Quid, inquit Duræus? Si matrem quæ vos genuit non deseritis, si eo quo dicitis loco Ecclesiam habetis, cur ad illam non confugitis? Cur in disputationibus aduersus nos vestris, illius authoritate vos nunquam defenditis? Quis enim aliquando Lutheranus, quis Caluinianus, cũ Catholicis disputans, Ecclesiæ autoritate vel se tueri atq; defendere, vel aduersarios oppugnare est ausus? Quærunt & alij, nullane firmamenta doctrinæ, nulla argumenta fidei, Ecclesia suppeditabit? Nulla, quatenus est hominum conuocatio, quandoquidem vt omnis homo mendax est: ita hominum multitudo, id est, Ecclesia errauit & in errorem incurrere poterit. Quid ergo? Consecutio argumenti tenet solummodo in eo si Ecclesia famuletur, & diuinæ voluntatis dictata sequatur, si ancilla sit & non imperet. Breuiter à nulla Ecclesia argumentum vllum validum & solidum trahitur nisi sit Apostolica. Huc pertinent omnia Patrũ testimonia, Irenæi, Tertulliani, aliorumq;, qui ab isto & alijs

Rom 9.
Matth. 7.

Duræus cont. Whitakerum.

Ecclesia verè Catholica est Apostolica.

alijs citari ſolent, quippe omnes hij de hac ſola loquuntur, non de illa quæ ex ſuppoſitione & fictione cerebri humani ratiocinatur. Si huc tela ſua dirigit Campian⁹, vicit: ſi de alia quapiam Eccleſia hijs nouiſſimis temporibus ſubornata in toto hoc capite diſſerit, victus eſt, & Eccleſiæ naturam, id eſt, ſcopum ſuum ipſe non attigit. Hoc quî ſciri poteſt? Tertullianus ſic delineauit Apoſtolicas Eccleſias, & ſuis quaſi terminis ita circumſcripſit, vt non iã anceps ſed nota & ſimplex ſit Eccleſiæ ſignificatio. Nam Apoſtolicas vocat, primum Iudaicas, quoniam ex Zion exiuit lex & verbum Domini de Hieruſalem, deinde quę fuerunt inter gentes diſſeminatæ ab Apoſtolis, A quibus, inquit, cæteræ Traducem fidei & ſemina doctrinæ acceperunt: Et vt certò liqueat Apoſtolicas Eccleſias eſſe non à loco Roma, non à perſona aut cathedra Petri, non à nomine alicuius Apoſtoli, Petri vel Pauli deriuatas, ſed puriſſimo ſemine veræ Apoſtolorum doctrinæ ſatas, euidenter demonſtrat, Conſtat omnem doctrinam quæ cum illis Eccleſijs Apoſtolicis matricibus & originalibus fidei conſpiret, veritati deputandã, id ſine dubio tenentẽ quod Eccleſiæ ab Apoſtolis, Apoſtoli à Chriſto, Chriſtus à Deo ſuſcepit, reliquam verò omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ ſapiat contra veritatem Eccleſiarum & Apoſtolorum & Chriſti & Dei. Non ergo ſatis eſt in ore habere, Credo Apoſtolicã Eccleſiam, niſi illa copula & catena annectatur, vt Apoſtolica ſit, quæ habeat veritatẽ Apoſtolicã, quam à Chriſto & à Deo edocti ſunt, & quã alijs quas fundarunt Eccleſijs oretenus, pòſt calamo cõmendarunt: quam expoſitionẽ verborũ & ſententiæ Tertulliani egregius cauponator Duræus in medio & in fine callidè reticuit, & frauduléter prętcrijt. De hac Apoſtolica Eccleſia & nõ de alia intellexit Hieronymus ſuper illa verba Pſalmi, Dominus narrabit in ſcripturis populorum, &c. Ideoq; quod de Nouatiano, Cyprian⁹, id de Papa Romano aptè dicetur, In Eccleſia nõ eſt, nec Epiſcopus computari poteſt, qui Euangelica

L. de Preſcr.

Iſa. 2.

Ibidem.

& Apostolica Traditione contempta, nemini succedens, à seipso ordinatus est. Quod sanè quomodo conueniat ei, qui in sede fortassis Apostolica, non in Euangelica & Apostolica Traditione succedit Apostolis, pijs Academicis considerandum & determinandum relinquo, qui satis, qua sunt spirituali intelligẽtia, perspexerunt eum ad hoc sublime, nouũ, sacrilegum Sacerdotij genus, ad papatum, ad istas claues, mitras, gladios, coronas, fasces nõ à Domino Iesu, sed à seipso esse euocatum. Existimabunt etiam spero, non esse causam, cur vel expallescamus, qui ad hanc primam, antiquam, Apostolicam & Christianam Ecclesiam appellamus, neque vllam aliam fidei nostræ petram agnoscimus: vel cur hanc talem causam inopem esse aut ruinosam credamus: quæ Christo fundamento nititur, & egregijs Euangelij & Epistolarum Apostolicarum fulcimentis sustentatur. Et cum Hilario respondemus, Hæc (domus dei) ita à Deo, id est, doctrinis eius ędificanda, non concidet. De pallore hostis, de falsi ruina, quod fuerit Campiani præludium intelligitis. Sed meminisse debent pugnaces isti & feroces homunculi dictum esse à Pindaro,

s. Ps. 126.

In Isthmijs.

ἐστὶ δ' ἀφάνεια τύχας,
ἀγμαχαμβάν, πρὶν τέλος ἄκρον ἰκέσθαι.

Incertam esse fortunam pugnantium, antequam ad summum finem perueniatur.

Nunc quid sit illud quod à vobis animaduerti vult, & quod hostem suum excogitasse imaginatur: perspicite.

CAMPIANVS.

Apoc. 2.
Psal. 7.
Isa 2. & 35.
Cant. 6.
Matth. 13.

Senserat in Scripturis tum Propheticis tum Apostolicis, vbique honorificam Ecclesiæ fieri mentionem: vocari ciuitatem sanctam, fructiferam vineam, montem excelsum, directam viam, columbam vnicam, regnum cœli, sponsam & corpus Christi, firmamentum veri, multitudinem illam cui spiritus promissus

promissus instillet omnia salutaria: illam, in quam vniuersam, nullæ sint vnquam fauces diaboli morsum letiferum impacturæ: illam, cui quicunque repugnet, quantumuis Christum ore prædicet, non magis Christo, quàm publicanus aut ethnicus potiatur. Eph.5. 1.Cor.12. 1.Tim.3. Io.14. Matth.16. Matth.18.

HVMBRDVS.

Si hostis ille quem sibi fingit, cuius vmbram oppugnat, hoc sensérat: hominis non insensati sed cordati & prouidi est argumentum: Si in Scripturis sacris propheticis & Apostolicis hanc honorificam Ecclesiæ mentionem fieri deprehenderat: in eo ingenui & diligentis & pij viri specimen elucet. Nam hic honos solis libris Canonicis habendus est: vt hinc omnia probemus & quod bonum est teneamus, vt virtute multa verbum Euangelizemus, vt in Scripturis discamus Christum, in Scripturis discamus Ecclesiam: vt renunciemus proprio sensui, & cæteris ita demũ credamus, si vera & Scripturis consentientia decernant. Alioqui quisquis alibi collegerit, spargit, adulterum est, impium est, sacrilegum quodcunque humano furore instituitur, vt dispositio diuina violetur: vt optimè Cyprianus. Quemadmodum ergo certa quædam doctrinæ formula cœlitus Ecclesiam Israeliticam gubernauit, ne in huius vitæ deserto ad varia hominum inuenta nimis excurreret: ita hanc suam Ecclesiam Christus cœlesti voce regere & moderari voluit. Moses enim ait, De cœlo te fecit audire vocem suam, vt doceret te. Hunc in modum instituenda est omnis Ecclesia. Discutiam antè & quidem libenter quæ ex hijs Scripturis depromuntur præconia, & tamen cautè, ne vel Ecclesiæ vera laus detracta, vel falsa afficta esse videatur: & discutiam pressius ea quæ leuiter Campiani peruolitauit oratio. Hinc enim aliquot Ecclesiæ illustrissimas descriptiones habebimus, vt eius natura ad viuum pingatur, eritque hæc nostra examinatio ad Ecclesiæ definitionem ali- 1.Thess.5. Aug. Cypr.l.1.Epist. ep.8. Deut.4.

qua paraſceue & proluſio.

Nomina Eccleſiæ eiuſq; deſcriptio.

Vocatur Eccleſia CIVITAS ſancta: veriſſimè, licet ille locus ex capite ſecundo Apocalypſeos non verè citetur. Eſt quidem ciuitas & ſanè Magna, eaq; in tres partes diuiſa: Eſt ciuitas Dei cui ianua Chriſtus, cuius fundamenta ſecundariò per Chriſtum ſunt Apoſtoli,

Ciuitas qualis.

Apo.16.

Apo.3.21.

ciuitas noua Hieruſalem, quæ à Deo de cœlo deſcendit. Dicitur autem deſcendiſſe de cœlo, inquit Aquinas, quod quicquid habet boni ſancta Eccleſia, cognoſcit ſe accepiſſe à diuina gratia. Eſt ciuitas, in quam non canes, non Idololatræ, non mendaces ingredientur. Præclarè Auguſtinus, Dicitur ciuitas quaſi ciuium vnitas, in qua rex eſt veritas. Druthmarus, Ciuitatem, Eccleſiam dicit ædificatam ſuper Dominum. Habetur etiam apud eundem Auguſtinũ, duas eſſe Ciuitates, quas duo Amores conſtituunt: Hieruſalem amor Dei, Babyloniam amor ſeculi: & duæ ciuitates ſunt, Dei, Diaboli, illa cæleſtis, alia terreſtris. Iterum idem Auguſtinus & religionem & conditionem & inſtitutionem huius Ciuitatis ſic deſcripſit, Vera Religio non à terrena aliqua ciuitate inſtituta eſt, ſed planè cœleſtem ipſa inſtituit ciuitatem. Eam verò inſpirat & docet verus Deus, dator vitæ æternæ, veris cultoribus ſuis. Itaque non aliqua terrena ſed cœleſtis, non Babylonica ſed Hieroſolymitana, non Diabolica ſed diuina ciuitas concipienda eſt nobis & conſideranda.

Apo.22.

In Matth.c.5.

De Ciuit.D. li.15.& ſ. Pſal.64.

De Ciuit.Dei 6.ca.3.

» » » » »

Iam ſi Romanæ ciuitatis non ea ſit porta, non idem fundamentum, non vnus & idem dominus, ſed domini multi ſuper quos ædificatur: non eadem gratiæ diuinæ doctrina, non ea veritas, non eadem origo & religio: vtrum hæc prima attributio ei adaptari poſſit, vtrum illi Pſeudocatholici ciuitatis ſanctæ ciues, an Babylonis incolæ ſint: quum etiam hanc ciuitatem ſanctam calcare audeant & ſoleant, vos qui cenſores eſtis, ferte iudicium.

2. Vinea.

Vocatur fructifera VINEA: meritò: vera autem vinea à Domino plantata eſt, in ſolo vbere: vt palmites

Apo.13.

fælices

fælices esse non possunt, nisi in Vite Christo inserantur: nisi cœlestis agricola subinde curet & excolat, nisi pluuiam è supernis demittat. Augustinus pulchrè, Terra Domini est Ecclesia eius, ipse rigat, ipsam colit, ille agricola pater. Vera Vinea, id est, Ecclesia, ait Bernardus, non præsumit de suis meritis, sed de Dei misericordia, vt suprà diximus. Idem quoquè, Hæc vinea Domini Sabaoth, plantata est in fide. Ex hac tam excellenti plantatione, cura & cultura, duæ res præstantes & eximiæ existunt, vt est bene à Ioanne de Turre Cremata dictum, amplissima & continua propagatio palmitum: secundò vinum spirituale & mustum. Quid si vinea sit in potestate malorum colonorum, qui absente Domino vineam negligunt, eam non putant, superflua sarmenta non resecant? quid si etiam seruos ad eam missos cædant & diuexent? quid si etiam ipsæ nubes non sint bonæ, sed violentæ & turbidæ, & vinea temporaneis imbribus non irrigetur? Exclamat iterum Bernardus, Væ nubibus pluentibus istiusmodi imbres super eas (animas) qui lutum faciant, fructum non afferant. Malos deinde imbres clarissimè designat & denominat Traditiones Pharisæorum & ipsos Pharisæos malas nubes, ex quibus tribuli & spinę quędam succrescunt, videlicet obseruationes Sabbathi, ritus, sacrificia, & disertè significat, nolle se, vt hæc pluuia ex illa nube in agrum vel hortum suum descendat. Augustinus prędclarè, Paulus volebat prædicare Iudæis, & inuenit ibi non vuam sed spinas. Et iterum, Ipse Christus queritur, labruscas protulisse, ideoque mandauit nubibus ne amplius eam compluant. Id quod de Vineæ Romanæ cultoribus & dominis verè queat prędicari: nimirum quia Vineam ab initio suam Dominus illis colonis tradidit: ea vuas aliquot salutares fidei, suaues & succi plenas diu protulit, sed postea labruscas omnibus Iudaicis traditionibus superstitiosiores & hominum conscientijs magis onerosas produxit, imò vineam ex Ægypto, è seruitute Satanæ, ex opaca caligine, è fornace eductam

Ies.5.
Ioan.15.
S.Pf.36.
S.Cant.S.6.
S.Cant.Ser.58.
S.Pf.35.
Ies.5.

aper Romanus ferus & agrestis vastauit. Erítne hæc vinea, quæ sic deformata, & tot errorum & lapparum & spinarum nutrix est, erítne inquam vera Dei Ecclesia?

Hier. 2. Imò verò repudiabit Deus, sicuti olim Templum suum Iudaïcum, Ego te generosa vite, veroq; semine conseui: quomodo mihi facta es vitis degener & aliena? Respuet

Matth. 15. ac reijciet Christus, Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur.

3. Mons. Vocatur Ecclesia Mons excelsus: Nec sine causa: quia è monte in valles, ab Ecclesia ejusq; vertice Christo in humiles cœlestis aqua diffunditur & mons specula est, vnde alij commoneant: & super hunc monte Zion Agnus stat: quinimò hæc Ecclesia Ciuitas est, su-

Gloss. Matth. 5. pra montem collocata: id est, super Christum, nomenq; sortitur à fertilitate & plenitudine gratiarum. Sed alij montes sunt, mons Seir, montes Amorrhęorum, & Roma septicollis est. Nunquid ad hunc montem gentes confluunt? nunquid purpuratus senatus & clerus Romanus huc vocant populum & pauperes Christianos, vt alacriter ascendant, quò Dominꝰ eos doceat vias suas, & in eius semitis ambulent? Annon potius ab hoc discendi studio & feruore deterrent? annon legibus seueriſſimis abarcent? ideo ferient tales summos montes Iehouæ fulmina.

4. Via directa. Vocatur deinde, inquit Campianus, directa Via? vbinam quæso directa via dicitur Ecclesia? Iesaię tricesimo quinto. In Veteri quidem Interprete sic habet: at in Hebraico cõtextu longè aliter & legitur & intelligitur. Sed sit ita: Hieronymus tamen alium sensum reddit, & ad Christum refert. Ego sum via, per quam, qui pollu-

119. tus est, transire non poterit. Vnde & in Psalmo dicitur, Beati immaculati in via. Et hæc via erit nobis, id est, Deus noster, tam recta & plana atq; campestris, vt nullum habeat errorem: atq; stulti atq; vecordes per eam ingredi valeant, quibus in Prouerbijs loquitur Sapien-

Prou. 9. tia, Si quis est paruulꝰ veniat ad me. Hęc est Hieronymi doctissimi patris expositio: hæc Dauidis patris & Salomonis

lomonis filij exhortatio, qua etiã paruulos & simplicitet stultos ad Scripturę lectionẽ inuitant, quę illã Romanẽsis Ecclesiæ obiectionem de obscuritate & via imperuia Scripturarũ prorsus euertit. Hijs suffragatur Epiphanius, Est via regia sancta Dei Ecclesia, & iter veritatis. Scio quò tendant, putãt se directam viam esse, rectam semitam tenere, nos à via errare, se deuiare non posse: quia Ecclesiæ Catholicæ titulum sibi per aliquot annorũ Centurias sine titulo vllo Iuris diuini aut humani vendicarunt. Quid? Illíne sic in tuto loco fixi & plantati sunt, vt eradicari nequeant? Quorsum ergo illa Hormisdæ Romani Pontificis ad Episcopos Hispaniæ hortatio, vt precentur Deum, ne vnquam ab illa via quæ Christus est, deuio tramite declinent, ne ab eo quem impiè reliquerint, iustè deserantur? Quorsum spectant illa de Eugenio Papa, esse contemptorem sacrorum Canonum, &c. esse schismaticum, à fide DEVIVM, pertinacem hæreticum?

l.2.Tom.1. H.59.

Concil.Bas.sess.34

Vocatur Columba vnica, estque Illustris Ecclesiæ cõsignatio, & propterea sæpe in Scripturis obuia: sed non omnes qui nomine gloriantur, reipsa fruuntur. Itaque nominis causa attexenda, & contentio atque comparatio iustè, ritè, æquabiliter facienda. In specie columbæ apparuit Spiritus Sanctus: In specie Bubonis ferialis visus est Romanæ Ecclesiæ Spiritus in Concilio Romano. Estote simplices sicut columbæ: At iurare, peierare, dissimulare, mentiri, Romæ familiare est: In Canticis laudantur oculi columbarum: Apertè adhuc commendatur humilitas, inquit Bernardus, & hijs insignibus ornat Ecclesiam, esse Columbam, contentam simplicioribus, nidificare in foraminibus Petræ, Christi vulneribus immorari, libenter ea quæ sunt de Christo duntaxat incarnato & passo oculo intueri columbino. Atqui Romanensis Ecclesiæ superbia & supercilium quantum sit, testis sit doctrina suorũ meritorum. Cuius execrandi dogmatis testis erit Ioannes de Turre Cremata, Ecclesia nauis dicitur: Quare?

Cant.6. 5.Columba. Matth.3.

Nic.de Clemang. Matth.10. L.Valla. Cant.Ser.45.

L.1.c.32.

re? quòd virtutum mercibus & Meritorvm Thesauris ampliſſimis atque precioſiſſimis onuſta eſt, quibus filij ſui mercari poſſunt Regnum cœlorum. Teſtis item ſit flatus & faſtus vitæ. Nam de huius Eccleſiæ ſuperbis paſtoribus loquitur idem Bernardus, Intuere quomodo incedunt nitidi & ornati, circumamicti varietatibus, tanquam ſponſa procedens de thalamo ſuo. Notat hanc Romanenſium hypocriſim idem, Væ ſemel, & væ iterum pauperibus ſuperbis, Et mox, Quid facit ſuperbia ſub pannis humilitatis Ieſu? Sapienter monuit Auguſtinus in quadam Homilia, Non omnis qui dicit vobis Pax, quaſi columba eſt audiendus. Corui de morte paſcuntur. Hoc columba non habet: imò de fructibus terræ viuit: innocens eſt victus eius. Ex quibus verbis columbæ & corui differentia aliqua cernitur. Vox Romanę Eccleſiæ eſſe poteſt columbina, pacem prædicat, charitatem ſonat: facta verò non conſonant, eius diæta non ſatis medica, quippe morticinijs, oblationibus anniuerſarijs, imò Martyrum ſanguine paſcitur. Extant autem alia quædam diſcrimina & columbarum & coruorum. Columbæ enim proprietates hijs verſiculis continentur,

S. Cant. ſer. 77.

In Apo. ad Guibel. Abb.

Cauſ. 2. q. 7. c. Non omnis.

Columbina Eccleſia.

Eſt ſine felle, gemit, roſtro non lædit, & vngues
Poſſidet innocuos, puráque grana legit.
Gaudet aquis, quæritq; greges, celeriq; volatu
Tuta petit, fœtus educat alterius.
Maſculus ipſe fouet fœtus, ac incubat ouis,
Coniugij ſeruant fœdera caſta ſimul.

c. 2. q. 7. Coruina Eccle.

Coruis in ipſo Iure Pontificionali presbyteri comparantur, vt ex Gloſſa patet, propter nigredinem vitiorum, propter raucedinem vocis, propter voracitatem mortuorum & oblationum, propter fœtorem ſpiritus, propter garrulitatem, & poſtremò propter furtum. Comparationes & applicationes odioſæ ſunt, & hoc vlcus non tangam: ſed de Columbina & Coruina Eccleſia facilis eſt dijudicatio, homini qui omnes vtrinque qualitates in æquilibrio perpenderit.

Quic-

Quicquid de Ecclesia disputatur, finis & conclusio hæc est: Remanent foris cum voce coruina, qui noluerunt habere gemitum columbinum. Quod autem dicitur, *Columba mea Vnica:* talis significatur Vnitas vbi simul comes imò dux est veritas. Cyprianus, Vna est columba mea, &c. Nemo fidei veritatem perfida prævaricatione corrumpat. Et in Cantico Cant. dicitur, Vna columba mea: nullam aliam esse constat, nisi quæ in Apostolica radice est fundata, à quibus ipsam fidem vniuerso orbe propagatam esse non potest dubitari. Sic enim in ore Pelagij Papæ loquitur Dominus: Quæ sit illa fides, Ioannes de Turre Crem. ex Hieronymo declarat, Vbi fides vera est, ibi Ecclesia est.

Aug.

c.24.q.1.

Pudenda. l.1.c.27.

Vocatur REGNVM CŒLI. Aptissimè. Est enim Ecclesia, Regnum & Dei & Christi & cœlorum: Dei, quia in Ecclesia sceptro verbi sui dominatur: Christi, quia eius ipse Rex est & vnicum Caput: Cœlorum, quia solus ille rex & Dominus cœlestis ibi colitur, & quia regnum non est terrenum aut mundanum, sed verè cœleste & spirituale, quo & fideles teguntur & reguntur, præfracti edomantur, mortis aculeus retunditur, peccati regnum eliditur, Satanæ tyrannis reprimitur, vbi Dominus ipse tanquam supremus monarcha suæ Ecclesiæ tutelam suscipit. Paucis rem totam perstrinxit Ioan. de Tur. Cremata, Vocatur Regnum cœlorum, quia in ea Christus Rex regum & Dominus Dominantium per fidem regnat. Nunc vtra Ecclesia, nostráne an Romana plus verbo Dei, plus fidei doctrinæ, plus regno spirituali, plus Christo Regi tribuat, dispicite: quandoquidem pro verbo diuino aliud sceptrum Traditionarium, pro fide vera alios fidei articulos, pro regno spirituali aliud carnale surrogarunt. Quod Regnum Papale vnico Clementis exemplo patefaciam: ad cuius coronationem cùm vndique concursus fieret & omnia plusquam Persica magnificentia gererentur: iusto Dei iudicio, ad perpetuam rei infamiam, Ioannes Brytanniæ rex muri ruina oppressus

6. Regnum cœli.

L.1.c.34. de Eccle.

Plat. in vit. Clem.5.

oppressus cum alijs multis occidit, Philippus rex Franciæ debilitatus est, Pontifex ex equo deiectus, carbunculum ex Tiara precio aureorum sex millium amisit. O Regni Pontificij cruentum & inauspicatum exordium! O inclementem Clementem, ô gemmeum Pontificem non carbunculo ornandum, sed alio quodam carbunculo potius affligendum!

7. Sponsa & corpus Christi.

Eph. 5.

De Simpl. Prel.

Vocatur Sponsa & Corpus Christi. Dignissimè. Nã sponsa est vt suum sponsum & maritum reuereatur, eiusque dicto sit audiens: vt vni viro Christo se virginem castam exhibeat. Quod optimè explanauit Cyprianus, Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica, vnam domũ nouit, vnius cubiculi castitatem casto pudore custodit. Sponsa ergo quæ se multis prostituit, quæ vagos & promiscuos concubitus sequitur, non tam sponsa est quàm adultera. Sponsa Antichristi superba est & insolens & procax, sua narrat merita, sua iactat facinora, de suis præuenientibus & prequisis operibus gloriatur. Sponsa Christi rectius vt scripsit Bernardus locuta est, non prætendens meritum, sed præmittens beneficium, & se præuentam dilecti gratia confitens: & paulo pòst: Deest gratiæ, quicquid meritis deputas. Nolo meritum quod gratiam excludat. Hanc sponsam sibi in fide despondit, nec illa eum elegit, sed is elegit illam, nec vt eligeret, illius merita inuenit sed præuenit. Quare quod ibidem Bernardus de Synagoga, id nos apositè dicamus de Romana meritoria Ecclesia, O fatuam sponsam, quæ contemnens Dei iustitiam, id est, gratiam sponsi sui, & suam volens constituere, iustitiæ Dei non est subiecta! De Sponsæ nouis Paranymphis aut ritualibus aut insidiatoribus scitè & nimium verè idem autor: Non omnes sunt amici sponsi, quos hodie sponsæ hinc inde assistere cernis, & qui vt vulgo aiunt, eam quasi addextrare videntur: Et infrà: de sui temporis malitia liberè declamitans, Non est hoc tempore ornare sponsam sed spoliare, non est custodire

S. Cant. f. 67.

Os. 2.

Ioan. 15.

Romani rituales sponsæ.

S. Cant. S. 77.

sed

sed perdere, non est defendere sed exponere, non est instituere sed prostituere, non est pascere gregem sed mactare & deuorare. CORPVS *est etiam Christi:* sed vbi quæremus? non Romæ, non in scrinio pectoris aut in Cathedra Pontificis, non in hominum libris sed in Scripturis, quemadmodum Augustinus Donatistæ Petiliano aliquando respondit, In Dei verbis scilicet, quærere oportere, qui optimè nouit corpus suum. Hoc Corpus non abijcit caput suum: nec alterum ministeriale aut vicarium asciscit, ne biceps monstri instar habeatur, sed vno vitali capite contentũ est: vt ex Augustino didicit, Ecclesia catholica sola corpus Christi est, cuius ille caput est, Saluator corporis sui. Extra hoc corpus neminẽ viuificat spiritussanctus. Hoc caueat Roma πολυκέφαλος, & obseruẽt Romanẽses, se nõ esse corpus Christi, nisi Christo capiti vni & soli & sẽper adhæreãt. *Epist. 50.*

FIRMAMENTVM VERI. Hic quoque inter nos conuenit. Quandiu enim in ea locum & sedem habet veritas: tandiu eam Ecclesiæ nomine dignabimur. Nam vt ab Apostolo Ecclesia vocatur columna & firmamentum veritatis: ita à patribus non inscitè inuertitur: veritatem esse columnam & basim Ecclesię, cũi illa inniti, & super quam fundari debeat. Primus sit Irenęus, Apostolos in Ecclesiam quasi in diues aliquod depositorium, omnia quæ sunt veritatis plenissimè contulisse. Noui quid posset obijci: suam Ecclesiam & fidei & veritatis esse firmamentum. Sed Irenæus occurrit; non veritates aliunde traditas aut agrapha, sed scripturam, id est, fidem & veritatem ab Apostolis traditam, & scripto commendatam esse tanquam columnam & firmamentum fidei nostræ futuram. Nec enim Ecclesia potest esse columna aut firmamentũ veri, nisi ex scripturis & secundũ veritatẽ suas expositiones conformet, Eodẽ patre sic dicente, Agnitio vera est Apostolorum doctrina & antiquæ Ecclesiæ status, secundum scripturas expositio legitima & diligens, & sine periculo, & sine blasphemia. Non dissentiẽ

1. *Tim. 3.* 8. *Firmamentũ veritatis quomodo.*

l. 3. c. 4.

l. 4. c. 63.

sentit Hieronymus, Columna & firmamentum veritatis est Ecclesia, in qua nunc sola veritas stat firmata. Nec discordat Ambrosius, Fides ergo est fundamentum Ecclesiæ. Nec non Chrysostomus, in hunc locum, Ecclesia est firmamentum veritatis, Non quemadmodum illud Iudaicum templum. Hoc enim est quod fidem continet ac prædicationem: quippe VERITAS Ecclesiæ & columna & firmamentum est.

In.1.Tim.3.
De Incar.Domi. c.5.

Hanc Christianam consociationem, hanc Ecclesiam, confitemur esse MVLTITVDINEM, cui spiritus promissus instillat omnia salutaria, omnia quæ Christus præcepit, non enim salutaria sunt, quæ scripto iam ab illis ad nos transmissa non sunt. Quid ergo sibi volunt in Noui Testamenti sui Scholijs Angloremenses, qui vndecunque argumenta pro suis nescio cuius spiritus dictatis conuerrunt? Ad Corinthios scriptum est, eos omni sermone, & omni cognitione ditatos fuisse: Hinc annotant absque Scriptura hac Pauli eos ditatos fuisse, quòd nondum Epistola hæc diuulgata fuerat: Nisi planè in sole caligarent, potuissent videre & hanc priorem Epistolam scriptam esse antequam è Philippis vel ex Epheso ad eos mitteretur, & eius scribendę occasionem fuisse Corinthiorum rixas & schismata, & Paulum multos Corinthiorum conuertisse, dum illis annum & sex menses DEI sermonem id est Scripturas exponeret. Scriptura tum fuit Vetus Testamentum: ex Scripturis & Romani & Corinthij eruditi sunt: Scripturam legit Eunuchus, exposuit Philippus: Scripturas Berrheenses scrutati sunt, conferentes an quæ à Paulo dicta sunt ita reuera se haberent. Et si Ecclesia Corinthiaca fuerit ex illis scriptis quæ tum extabant sic instructa, vt omni sermone & sapientia locupletaretur, adeò vt Testimonium Christi in illa confirmatum fuerit, nec vllo dono destitueretur, & hæc omnia sine Concilijs tot posterioribus, sine istis traditionum accessionibus cumulatissimè

Io.14.
Anglore mensis in Scholijs.
1.Cor.1.
Athan.in Synop.
Act.18.
Rom.15.
Act.8.
Act.17.

mè haberent & obtinerent, cur non multò magis nos hodie & ditiores & feliciores simus, qui præter Vetus Testamentum & Euangelia, etiam has Epistolas Canonicas scriptis mandatas legimus & euoluimus?

Credimus etiam aduersus hanc Ecclesiam PORTAS inferorum non posse prævalere, quia super hanc petram ædificata est. Sed euellendus est ex animis hominũ hic error, fauces diaboli morsum lætiferũ Romanę Ecclesiæ non impacturas: Romani sancti, Corinthij sancti, vtrique membra fuerunt Ecclesiæ: sed quemadmodum Corinthus nunc Ecclesia aut esse prorsus aut omnino florere desijt, & Galatæ rursus non solùm insensati & infatuati sed dementati sunt ac prorsus à fide desciuerunt: ita nulla rupes Romana, nulla ratio Campianica efficiet, quo minus & illa in errorem impelli, & ad idem religionis naufragium allidi possit. Damus Catholicam Ecclesiam non in finem errare, non ad mortem peccare: sed particularis Ecclesia quęcunque, cuiusmodi est Romana, & quæ eius autoritati & iurisdictioni subiacent, in errorem abduci & seduci poterunt. Spiritussanctus prædicit septem Ecclesijs Asiæ futurum aliquando vt abijciantur, nisi fidem suam retineant. Nec desunt grauissimi scriptores qui probant luculentis testimonijs Babylonem in Apocalypsi Romam esse, & domicilium dæmoniorum. Ingrata sunt & dura illa Sibyllæ folia De Rege candido galero seu infula insigni. Quę num verè de mitrato & infulato Pontifice Romano, dicta sint, iudicium esto penes Academias. Quàm potenter valuerint inferorum portæ contra Pontifices multos Apostatas, iamdudum Lyranus indicauit: Et in Ioan. vicesimo secundo indicauit Funct. Cuius error de Anima vt fœdus erat, ita publicè Lutetiæ à duobus Papæ Angelis, Prædicatore vno, & Minorita altero sparsus: quibus postquam Anglus quidã Thomas pro concione restitisset, à Papa coniectus est in carcerem: sed hæresis in Synodo à Rege Gallorũ dam-

An Eccl. Rom. errare possit.

Tertul. & Hier. c. 17.

In Mat. I. 16. Chron. 22. Ioan. Papa.

nata est,& Pontifex requisitus vel adactus ad Palinodiam. Sed quorsum ista? Non opus est, vt ego probẽ, quod est manifestum & confessum. Non credo, inquit Alphonsus, aliquam esse adeò impudentem Papæ assentatorem, vt ei tribuere hoc velit, vt nec errare, nec interpretatione sacrarum literarum hallucinari possit. Nec sanè potest R. Pont. labi solus, sed caput tantum membra secum trahet in eandem errorum voraginem. Impudens certè est qui negabit Pontifices Romanos fundamento multũ straminis, multũ stipularũ, multũ fœni superstruxisse & in Ecclesia Christi accumulasse, quæ ignis exuret & consumet: vtinam nunc demum ipsi euadant salui per ignem. Qui sunt in ea Ecclesia paulò æquiores & acutiores, fatentur hanc infinitam stramineam supra Petram exædificationem, quam nos ignito Dei eloquio purgare & abstergere conamur, omnes turbas inter nos & illos concitasse. Etiam Ferus in hanc confessionem irrumpit, Illud ingenuè fateor, si

Con. Hier. l. 1. c. 4.

In Matth. 16.

« successores Petri eo modo potestate sua vsi essent, quo « Petrus: nemo Christianus eam potestatem impugnas- « set. Quia autem PLERIQVE HAC POTESTA- « TE ABVSI SVNT, QVEMADMODVM NEMO EST « QVI NESCIAT, hæc causa est & seminarium huius « tumultus: neque spes aliqua est tumultum hunc ces- « saturum nisi tollatur causa. Et nobiscum in sensum e- « ius loci consentit hijs verbis, Ex hoc claret quòd Chri- « stus Ecclesiam suam non super Petrum (tanquam pri- « marium fundamentum, nam superædificati sumus su- « per fundamentum Apostolorum & Prophetarum ip- « so summo angulari lapide Iesu Christo) aut quemcun- « que alium HOMINEM ædificauit: NVLLVS enim « HOMO tam firmus & constans qui non possit moueri, id quod etiam in PETRO videmus. Quid? Erítne Petrus de loco & gradu constantiæ suę saltem ad tempus dimotus: & Romani successores erũt Petræ immobiles? Imò morsus lætiferos illi sedi Diabolus sępenumero impegit, vt aliâs ostendimus. Quare dum hanc Babylonicam

bylonicam ad cœlũ vſq; exaggeratã Romanæ ſtructurę molẽ oppugnamus, dũ repugnamus: non *Publicani aut Ethnici* habendi ſumus: nec Chriſti cõmunione priuabimur, ſed ipſo propter ipſius meritum, per miſericordiã cœleſtis noſtri patris, infinitis ętatibus potiemur. Nam Hieronymus loquens de hac domo Dei in firma Petra Chriſto eiuſque verbo ædificata, inquit, Hanc Domum ſi quis corrigentem corripientemque contempſerit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Hinc duæ Concluſiones Pontificiorum ex hiſce Eccleſiæ magnificis Elogijs hauſtæ reuelluntur: Prima, Eccleſia eſt corpus Chriſti: ergo eſt Romana Eccleſia ſola, nam eſt inconſequens, vt iam diſſeruimus, Altera eſt Eckij & aliorum: Eccleſia eſt ſponſa Chriſti, columba, &c. ergo Eccleſia Romana non poteſt errare. Hæc ſuprà refutata ſunt: quibus hoc addimus: Nominalis Eccleſia non eſt ſemper realis Eccleſia. Nam Hieruſalem ſe putauit vnicam eſſe columbam & vineã dilectam: at nunc ſentimus eſſe reiectam. Sardenſis Eccleſia, Nomen habet quòd viuat ſed erat mortua, dicebatur ſpiritualis, erat carnalis. Apud eundem Ioannem, Ecce ſunt de Synagoga Satanæ qui dicunt ſe Iudæos & tamen non ſunt, ſed mentiuntur: Ieſabel mulier ſe dicit Prophetam, tamẽ ſeducit ſeruos Chriſti, vt ſcortentur, & edant de hijs quæ idolis aut ſimulacris immolantur. Hieronymus ait contra Luciferianos Eccleſiam eſſe lupanar. Auguſtinus ait, Hæretici & ſchiſmatici congregationes ſuas Eccleſias vocant. Lactantius ait, Singuli quique cœtus Hęreticorum, ſe potiſſimum Chriſtianos, & ſuam Eccleſiam Catholicã eſſe putant. Ne vero tergiuerſationibus rima pateat, de Catholicæ Romanæ Eccleſiæ ſtatu corruptiſſimo ſimpliciſſimè effatus eſt Bernardus, Serpit hodie putida tabes per omne corpus Eccleſię, & quò latius eò deſperatius, eoque periculoſius, quo interius. Et in eodem Sermone paulò ſuperius mihi videtur quibuſdam lineamentis Ieſuiticam ſiue Eccleſi-

Ap.3.

Ap.2.

De fide & Sym. c.10.

De vera Sap. l.4.c.30.

S.Cant.ſer.33.

Sodales vel socij Iesu. Ibid.

am siue conspirationem quasi propheticè nobis præmonstrasse: Sunt quidem & alij pastores qui dicunt se esse sodales tuos & non sunt, habentes greges suos & fines suos pabulo mortis refertos, in quibus pascunt nec tecum nec per te. Itaque cùm generales istæ propositiones, erraticæ & vagæ & tanquam in aere circumuolitantes, ad certum scopum non dirigantur, cùm omnino imprudenter se ipsi suis sagittis conficiant: non dubito quin secundum ea quæ allegaui & probaui, æquam sitis laturi sententiam.

Campianvs.

Cal. Inst. l. 4. c. 1 nu. 2. & 3.

Non est ausus contrauenire sonitu, videri noluit Ecclesiæ quam toties Scripturæ commemorant refragari, nomen callidè retinuit, rem ipsam funditus definiendo sustulit. His enim proprietatibus delineauit Ecclesiam, quæ penitus ipsam occulant, & dimotam à sensibus, tanquam ideam Platonicam secretis obtutibus hominum perpaucorum subijciant, eorum tantummodo qui singulariter afflati, corpus hoc aereum intelligentia comprehenderent, & huiusce sodalitatis participes subtili quodam oculo lustrarent, vbi candor? vbi simplicitas?

Hvmfredvs.

De Ecclesia inuisibili & occulta.

In hac συναγωγὴ pergit ludere Iesuita: & de hoste suo fictitio & imaginario quæ in calamum venerunt effutire: Prudentiam eius laudat, quòd non apertè contrauenerit, quòd Ecclesiæ nomen callidè retinuerit: sed impietatis alicuius notam videtur inurere, quòd vitiosè Ecclesiam definierit, eiusque totam naturam atque substantiam funditus sustulerit. Hic mihi quæso spectate hominis importunitatem ne dicam

an.

an imperitiam. D. Caluinum in Margine notare, illius definitionem conuellere videtur. Sed tota hęc oratio mera fictio est. Nec enim ignota esse potest clarissimi viri sententia hijs qui tanquam apiculæ mel dulcissimę doctrinæ ipsius exugent. Sed aranea semper est aranea, venenum vel ex optimis floſculis colliget. Caluinus hijs proprietatibus delineauit Ecclesiam, non quę illam occulant, sed quę veram ostendant & illustrent, non ideam Platonicam, sed Dei domum & sanctam eius ciuitatem descripsit: non secretis perpaucorum hominum obtutibus, sed Dei hominumque omnium oculis subiecit: nec corpus aliquod aereum confinxit, sed corpus Christi & terrenum & cœleste, militans, & triumphans constituit: quod non solùm homines singulariter afflati, aut nostrę sodalitatis comprehendant, sed omnes fideles diuinæ ciuitatis & societatis Iesu participes lustrare & peruidere possent. Aliam enim inuisibilem facit, quam nos quotquot Christiani sumus in Symbolo credimus, non modò paucis illis Caluinianis perspectam, sed multo magis vni Deo cognitam, quam non exterior noster sensus, sed intus fides nostra apprehendit: cuius vocatio est interior, cuius electio est arcana, cuius sigillum manet, Dominus nouit qui sint sui: cuius politeuma & conuersatio iam in cœlis est, cuius vita abscondita est cum Christo, quæ nunc non viuit, sed in qua viuit Christus, quæ non per speciē sed per fidem ambulat. Hoc est secretum secretorum, hoc dimotū est à sensibus. Hoc Iesu societati nouę noua est & cōmentitia Platonis ciuitas. Hoc verum Iesu sodalitium & Christi collegium nouit, intelligit, credit. Non enim dicitur, video, sed, Credo sanctam Ecclesiam Catholicam. Non credent hanc Papistę nisi viderint: Beati qui non vident sed credunt. Opus est oculis Angelicis quos habuisse cæcum Didymum aiebat Antonius: oculis enim carneis quos mures & lacertæ habent, nec Deus videtur nec Dei Ecclesia. Nam sic Magi Christum paruulum in stabulo va-

Caluini defensio.

2. Tim. 2.

Ruff. in H. Eccl. l. 2. c. 7.

gientem Regem ſuum agnoſcùnt & auro honorant: ſicut eundem latro in patibulo pendentem confeſſus eſt, Memento cùm veneris in regnum tuum; & Centurio in morte filium Dei cognouit, Verè hic homo filius Dei erat: ſic oculi fideles Chriſtum deſpicabilem vident, eiuſque oberrantem & latentem Eccleſiam aſpiciunt. Quamobrem affabor omnes verbis Bernardi, Mira res & omni admiratione digna: Propterea rogo vos intuemini & videte quàm occulta ſit fides: quàm lynceos oculos habeat diligentius conſiderate. Hæc eſt idea non Platonis, ſed Chriſti & Chriſtianæ Eccleſiæ. Cæterum ſtuporem & craſſitiem iſtius Ieſuitæ contemplamini, quod in viro grauiſſimo Caluino leuiſſimus homo deridet, id ipſe imprudens confitetur. Caluinus tradidit eſſe Eccleſiam aliquam veriſſimè & propriè dictam, quæ ſit ab aſpectu noſtro & obtutu remotior: cuius cognitio Deo ſoli permittenda eſt: quoniam exiguus iſte fidelium numerus ſub ingenti turba latere, & pauca tritici grana immenſa palearum congerie occultari facilè poſſunt. Quid aliud hactenus egit, licet incogitans & oſcitans Campianus? Nam cuiuſmodi nobis Eccleſiam depinxit? annon inuiſibilem? Eccleſia, inquit, eſt corpus Chriſti, columba vnica, ſponſa Chriſti, at iſta attributa ſunt Eccleſiæ ſanctorum. Sancti verò & electi & prędeſtinati qui ſunt? quis nobis hunc vel illum electum certò pronunciabit? Certè noſtra fides electos eſſe credit: ſed digito hunc vel illum monſtrare non audet. Religio porrò Papiſtica tantum abeſt vt aliquem hominem nobis prædeſtinatum deſigner aut nominet, vt etiam vnumquemque doceat de ſua ſalute dubitare. Si ergo electi videri à nobis & cerni non poſſunt, Electorum autem cætus ſit vera, quam hactenus incautus tractauit, Eccleſia: ſequitur non Caluini tantùm iudicio ſed Campiani etiam tacita confeſſione veram Eccleſiam illam eſſe inconſpicuam,

Matth. 26.

S. 2. de magis.

Inſt l. 4. c. 1. Sect. 2.

am. Esse autem illud Corpus Christi pro quo corpus suum tradidit, quod ipsi Christo suo altero corpore quodammodo est charius, quod Deus magis amat quàm Cœlum vt Chrysostomus loquitur: esse illam sponsam Christi quam sibi despondit *Hos.3.* in secula: esse illam dilectam & electam: esse illam columbam vnicam quam egregiè charam habet, quam suo redemit sanguine, ab omni æternitate ad salutem sempiternam destinatam, quis obtusus quis mucosus non odoratur? Suprà probatum est hoc regnum esse in quo Christus per fidem regnat, & esse regnum spirituale, & Templum Dei in quo Spiritus habitat, & vineam in fide plantatam. Et Campianus firmamentum veritatis, & multitudinem à Spiritu sancto edoctam fatetur: aduersus quam fauces Diaboli nullum morsum lætiferum possent impingere: & adhuc dubitabimus esse occultum illud & secretum & sanctum electorum contubernium? Qui autem electi sunt, boni sunt, & Deo optimo placent, sic vt nunquam perire, nunquam de manu Dei patris vel Christi pastoris eripi possint. Consolatione etiam plenissima est Cypriani sententia, Nemo æstimet bonos de Ecclesia posse discedere: Triticum non rapit ventus, nec arborem solida radice fundatam procella subuertit: Inanes paleæ tempestate iactantur, inualidæ arbores turbinis incursione euertuntur. Et non erunt prædestinati, quos in carne hac nemo aspicere, nemo alijs ostendere poterit, aut dicere, HIC EST? Ecclesia, inquit Campianus, est Regnum cœlorum: Si regnum cœlorum sit, non est regnum inferorum: si regnum cœlorum, est regnum Dei: si regnum Dei, est regnum Christi: si regnum Christi & Dei, non est regnum vel Antichristi vel Diaboli: si Christi, est regnum Christianorum: si Christianorum, fidelium & electorum: itaque iam regnum est Deo non nobis visibile.

Electi non pereunt.

Est vinea non solùm florida sed fructuosa : In Canticis dicitur, Vineę florentes odoré dederunt. Quis iste odor
S. Cant. ser. 60. sit, à Bernardo scribitur, Hic odor serpentes fugat: nam vinea florescente omne reptile venenatum cedere; vnde cogitandum docet qualem spiritum acceperit
» Ecclesia, cuius primitias dæmones non sustinent. Si
» sic nouitius feruor, quid erit absoluta perfectio per-
» pendatur, ex flore fructus, & saporis virtus ex vi æsti-
» metur odoris. Hanc vineam fructiferam vocant, & tamen electorum congregationem esse non concedent? Sponsam dixit Campianus & sponsam Christi, pro qua Christus animam posuit, quam per lauacrum regenerationis & verbo sanctificauit : & non e-
Cant. 2. rit prædestinata? Sponsa ipsa aliter sensit & aliter locuta est in Canticis, Diuinam Maiestatem quæ omnes alias creaturas nouit, gubernat, generali sua pro-
Ser. 68. uidentia complectitur, sibi seorsim & singulariter in-
» tendere. Ibi Bernardus, Ipsa est enim Ecclesia electo-
» rum, & mox, Ergo prouidentiam cæteris creaturis non
» negamus : curam sponsa vendicat sibi. De Sponsa sic æquissimè iudicauit Cyprianus, Hæc nos Deo seruat, hæc filios regno, quos generauit, assignat. Tales nimirum sunt Sponsæ omnes filij. Itaque esse aliquam Electorum Ecclesiam à nobis non cognitam sed creditam, esse corpus non in aëre pendens, sed in terra repens & in cœlo regnans, & Scripturæ & Caluini & aduersariorum etiam calculo iam didicimus.

Vbi vester, ô Iesuitæ, candor? Vbi simplicitas? quod vobis per imprudentiam excidit, id in altero velle carpere & cauillari? Dicam amplius, Caluino iniuriam facitis. Nam qui Ecclesiam inaspectabilem quam Deus solus nouit, quam homines omnes fide
Calvin. introspiciunt & perlustrant, constituit : idem Eccle-
L. 4. c. 1. sect. 7. siam scripsit esse aspectabilem, & vt definit, sic diui-
» dit, hæc enim eius verba sunt, Diximus bifariam de
» Ecclesia sacros libros loqui : Interdum quando Ec-

clesiam

ecclesiam nominat, eam intelligunt, quæ reuera est coram Deo: in quam nulli recipiuntur, nisi qui & adoptionis gratia filij Dei sunt, & spiritus sanctificatione vera Christi membra. Ac tunc quidem non tantùm sanctos qui in terra habitant comprehendit, sed electos omnes, qui ab origine mundi fuerunt. Deinde aliam visibilem esse dicit quæ sub cognitionem nostram cadit: quæ per vniuersum orbem fusa, vnum se Deum & Christum colere profitetur, Baptismo in eius fidem initiatur, Cœnæ participatione vnitatem in vera doctrina & Charitate testatur: quæ & ministris visibilibus vtitur, & illustribus symbolis atque notis sic insignitur, vt ad eam accedere, eam videre & audire liceat. Qui vtramque Ecclesiam posuit, ille vniuersam definiendo sustuliſſe dicendus est? Hac sanè distinctione tanquam cuneo omnes nodi & friuolæ obiectiones, probationes, sermocinationes, tractationes, illusiones Campiani quæ sequuntur prorsum tolluntur. Si ista legit Campianus, cur dissimulat? si non legit, cur sic scripsit? cur ea quæ nescivit, sciens impugnauit? Cur iterum in suo vmbraculo, de corpore aereo philosophatur? imò cur nugatur? imò cur rixatur? Hoc non est candidè & simpliciter agere: quod tamen ipse ab alijs exigit. Sed non est hoc nouum, antiquum obtinent Pontificij, & Patrizat Campianus. Nam sicut Caluinum suggillat Campianus: ita Ioannem Hussium Patres Constantiensis Concilij ob eundem articulum damnarunt: Ecclesia est vniuersitas Prædestinatorum: & eadem simul opera ipsum articulum fidei prudentes vel imprudentes eundemnarunt, Credo Ecclesiam Catholicam. Et sicut Campianus Sarcasticè ideam hanc Platonicam dixit: ita Alphonsus de Castro hanc nostram Ecclesiam nostris sensibus minus subiectam appellat Mathematicam, & Wicleuiſtarum hæresim.

CAMPIANVS.

Quæ Scripturæ, quę ſenſa, qui patres hoc penicillo depingunt Eccleſiam?

HVMFREDVS.

QVAE SCRIPTVRAE? Quærit de Scripturis, quas ipſe tamen pro hac inconſpicua Electorum Eccleſia ex Apocalypſi, ex Pſalmis, ex Prophetia Ieſaiæ, ex Canticis Solomonis, ex Euangelio Matthęi & Ioannis, ex Epiſtolis Pauli ad Epheſios, ad Corinthios, ad Timotheum produxit, Et nunc ſciſcitatur, QVAE SCRIPTVRAE? QVAE SENSA? Qui ſic in re ſeria leuis eſt, aut valde obliuioſum eſſe oportet aut admodū improbum. QVAE SCRIPTVRAE? Quæcunq; de cruce ſanctorum, de crudelitate perſecutorū, de ſorte miſera puſilli gregis Chriſtiani, de Prædeſtinationis diuinæ Arcano concionantur, hæ omnes infuſcatam & obſcuratam Eccleſiæ faciem nobis proponunt. Fuſca ſum & nigra, inquit ipſa de ſe Eccleſia. Eccleſia granum ſinapis eſt, quod ſpecie minimū eſt, opinione viliſſimum: nec colore nec odore acceptum: ſolùm vtile poſtquam contuſum fuerit. Eccleſia palma eſt, duriſſimè preſſa, ſed non oppreſſa: arca Nohæ eſt, in qua nulla magnificentia, nullus ſplendor, nulla lux aut claritas, imò aëris, ſolis, & lunæ amiſſio eſt. Eccleſia corpus eſt, capiti ſuo reſpondens: Nam vt caput ab Eſaia deſcribitur virgultum contemptibile abiectum, cuius nulla eſt forma, decor, pulchritudo: ſic myſticum eius corpus populus eſt egenus & pauper, non ex nobilibus multis, non ex ſapientibus multis, non ex potentibus multis compoſitum: ſed ex ignobilibus membris infirmis, ſtultis coagmentatum: ſic tamen vt ea ipſa omnē huius mundi nobilitatem, potentiam, ſapientiam euertāt & deſtruant, non armis viſibilib⁹, aut carnalibus

Probatio Eccleſiæ latentis è Scripturis.

Cant.1.
Matth.13.
Ieſa.53.
Soph.3.
1.Cor.1.

ſed

sed sola verbi vi quæ omnes Babylonicas & Papisticas machinas demolietur. Inconspicua certè Eliæ etiam fideli fuit Ecclesia, cum septem millia virorum in antris delitescerent: alioqui se relictum solum non dixisset. Inconspicua deinde Ecclesia semper fuit mundo. Mundus enim non cognoscit, nec amat, sed odit & persequitur Ecclesiam, vt Paulus ignorans fecit in incredulitate. Mundo ignotæ fuerunt oues illæ, quas oportebat Christum adducere, quæ vocem Christi audituræ essent, quas lupi persequuturi sunt: quas tamen nemo de manibus Christi rapere potuit. Quis vnquam mundanus nouit, quis credidit aut Abelum interfectum, aut Enochum ab iniquis translatum, aut Noachum aquis iactatum, aut Abrahamum peregrinum, aut Israelitas in Ægypto, aut Prophetas, aut ipsum Christum, Christiue Apostolos fuisse Ecclesiam? Nam si cognouissent, Dominum gloriæ non crucifixissent. Si ergo neque omni fideli neque vlli infideli conspicua est, quomodo tandem erit visibilis?

Rom.11.

1.Tim.1.

Io.10.

Præterea hæc est Ecclesiæ dos, vt quicquid habeat eximium aut præstabile illud internum sit ornamentum. Omnis enim gloria filiæ regis intrinsecus. Non enim qui est in manifesto, Iudæus est, sed circumcisio cordis in spiritu, non in litera, cuius laus non ab hominibus sed à Deo est. Non omnes qui ex Israel, hij sunt Israelitæ, neque quia semen sunt Abrahæ omnes filij. Quis potuisset aut ausus fuisset nominare templum Domini speluncam latronum, nisi Dominus? Quis ab Ecclesiæ Communione segregasset eos qui dixerunt Domine, Domine, qui in nomine Domini eiecerunt Dæmonia, in nomine eius virtutes multas præstiterunt, in nomine eius prophetarunt, quis? nisi ille qui corda & renes introspexit, nisi ille qui respondit, Non noui vos. Nec facile est eos Pseudoprophetas dicere, qui ad nos veniunt vestimento ouium, etiamsi intus lupi rapaces sint: quandoquidem intus lupi sunt, quod nemo scire potest nisi qui interiores hominis latebras per-

Psa.49.

Rom.2.

Rom.9.

Hier.7.

Matth.7.

Ibidem.

peruidet. Neque ſtatim omnes ex fructibus cognoſcunt, teſte Chryſoſtomo dicente, Nullam rem magis perdidiſſe Chriſtianos quàm hanc, quia quoſcunque viderant dici Chriſtianos, quaſi Chriſtianos eos æſtimarunt. Adhæc quia multi ſunt receſſus & hypocritici ſinus animorum: de vera Eccleſia quę prædeſtinata eſt, certò iudicare, ad ſolum Deum pertinet. Firmum ſtat fundamentum hoc, habens hoc ſigillum, Dominus nouit qui ſint ſui: Domini ergo ſolius eſt de lupis & ouibus, de Iuda in paropſide cum Chriſto tingente & prodituro, & de Nathaniele ſub ficu viſo, & verè Iſraelita futuro, iudicium diſertè proferte.

Ibidem.

Cauſæ cur Eccleſia inconſpicua.

Atqui pergit moleſtus eſſe perconctator: QVAE SENSA? Scripturarum hæc collatio, ſcripturæ ſenſum affert ſecum. Quæ ſenſa? Quæ ratio huius occultæ congregationis aut angularis Eccleſiæ? Dicam, & aliquot cauſas producam, quæ homini ſenſuum omnium non experti ſatisfacere poterunt. Prima eſt arcana Dei electio, qui ſolus quos creauit certò cognouit, ſolus poteſt agnos ſuos ab hœdis etiam in hoc ſeculo, & duos populos etiam in vtero Rebeccæ, id eſt, Eccleſiæ, antequam nati ſunt diſcernere: nimirum teſte Petro Rauen.

I.

» Hic cum Hieroſolymitanis habitat Iebuſęus, hic in horto patrisfamilias ſimul ſunt ſaliunca & abies, vrtica & myrtus: in grege Iacobi animalia alba & nigra, agni & hœdi, in reti Petri piſces boni & mali, in Arca Noe animalia munda & immunda, in agro Domini lilia inter ſpinas, Zizania inter ſpicas, in area Domini granum cum palea, in cella Chriſti vinum cum agreſta, oleum cum amurca. Noſtrum non eſt quenquam iudicare. Nouit enim Dominus qui ſunt eius, quique futuri ſunt primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Illos enim præcedere poteſt ad vitam, quem nouiſſimum reputamus. Eleganter Tertullianus, Tu vt homo extrinſecus vnumquemq; noſti: putas quod vides. Vides autem quouſque oculos habes. Sed oculi, inquit, domini alti: homo in faciem, Deus in præcordia intuetur. Et ideo cogno-

De Preſcrip.

ſcit

scit Dominus qui sunt eius,& plantam quam non plantauit pater,eradicat: & de primis nouissimos ostendit: & ventilabrum in manu portat ad purgandam aream suam. Auolent quantum volent paleæ leuis fidei, quocunque flatu tentationum,eo purior massa frumenti in horrea Domini reponetur.

Secunda est,Ecclesiæ vniuersitas,quæ verè vt est, ita dicitur & creditur Ecclesia Catholica, temporibus æterna,personis innumera, locis infinita, in terra militans,in cœlo triumphans,ex viuis omnibus & mortuis constituta, quam totam nullus vel Argus vel lynceus vel oculatissimus vnquã vidit, sed eam inaspectabilem omni ex parte, liberè & tutò & necessariò pronunciabit. 2.

Tertia est mutabilitas,sicut Lunæ,crescentis,decrescentis,ita Ecclesiæ in hoc mundo,nunc vagantis,nunc consistentis,nunc floreſcentis,nunc marceſcentis, nũc valentis,nunc patientis, alibi comparentis, alibi latitantis,aliquando lætantis,aliquando lugentis, qua vicissitudine & varietate, fluxu & refluxu, aliqua diuinatio,nulla certitudo,aliqua obscura adumbratio,nulla illustris effigies esse potest Ecclesiæ: non magis quàm priscos viros Ecclesiæ nomine eos donauit antiquitas, qui ludibria & verbera,vincula & carceres experti sunt, qui lapidibus obruti,secti,afflicti, gladio occisi fuerunt, *Heb.11.* qui in melotis,in pellibus caprinis, egentes, angustijs constricti, in solitudine, in cauernis, in montibus, aut speluncis errarunt, qui sanè omnes sunt habiti tum ab hominibus non pro Ecclesia Dei,sed tractati velut excrementa mundi & catharmata. Hæc est opaca & obscura huius lunæ, huius Ecclesiæ facies. Cur enim hanc similitudinem à Whitakero nostro vsurpatam velut duram & inusitatam explodit Io. Duræus Iesuita, quam tamen meminisse debuit Augustinum in multis locis & alios eius notę scriptores sæpe adhibuisse? His enim verbis agnoscit hanc comparationẽ Augustinus, Ipsa est quæ aliquando obscuratur & tanquam obnubilatur 3. *Duræus in confutat. resp. Whitak. Aug. ad Vincẽt. Et in Apoc. c. 6.*

latur multitudine scandalorum, quando peccatores intendunt arcum vt sagittent in obscura luna rectos corde. Et lunam conuenienter significare Ecclesiam ostendit duplici ratione: & quia suum lumen non habet, sed ab vnigenito Dei filio verissimo Sole illustratur: & quia sua incrementa & complementa & decrementa seu detrimenta sentit: & cùm menstruis casibus finitur, & cùm eius fulgor nubilo interpolatur, & cum plena deficit. Scribit quoque Ambrosius, Ecclesiam sicut lunam defectus habere & ortus frequentes.

In Psa.9.

Hex.4.c.8.

4. Quarta ratio est, Symbolum Apostolicũ: in quo nos credere Ecclesiam Catholicam profitemur, Fides autem est rerum quæ non videntur argumentum. Et vt habet Theodoretus, Fides sola catalogũ eorum sanctorum qui olim fuerunt, quos videre nunquam potuimus clarissimè ostendit. 5. Quinta, est mixtio bonorum & malorum idem profitentium, in eadem domo agnum paschalem comedentium, similiter orantium, similiter agentium, vt iudicium sit difficillimum, imò nullo modo homini peruium aut penetrabile. Quemadmodum in Parabola docuit Hieronymus, dum inquit, Inter triticũ & Zizania, quod nos appellamus lolium, quamdiu herba est, & nondum culmus venit ad spicam, grandis similitudo est, & in discernendo aut nulla aut perdifficilis distantia. Præmonet ergo Dominus, ne vbi quod ambiguum est cito sententiam proferamus, sed Deo Iudici terminum reseruemus: vt cùm dies iudicij venerit, ille non suspicionem criminis, sed manifestum reatum de sanctorum cœtu eijciat. 6. Sexta, Interna dona, quæ cùm foras se non exerunt, omnibus hominibus non innotescunt, vt iam de interno Reginæ amictu dictum est. Quis enim videt, cuius simus spiritus? quis videt qua simus fide præditi? quis videt quæ sit nostra insimulata & syncera charitas, qua Deum qua proximum diligimus? Nam tres istas interiores notas seu characteres habet omnis veræ Ecclesiæ filius. 7. Septima, est nostrũ caput, quod nunc in cœlo est, nec palpari manibus, nec spectari

Heb.11.

In Matth.13.

spectari oculis, nec percipi auribus à nobis potest: si ergo domus sit Ecclesia, fundamentum subsit necesse est: si corpus sit, caput habere oportet, quod quodammodo conforme sit: si illud est inaspectabile sine decore, sine pulchritudine, (cui enim brachium Domini est reuelatum?) est etiam & alterum. *Ies. 53.*

QVI PATRES? Omnes qui norunt quid sit fides, & quid catholicum & quid sanctum & quid sit credere talem Ecclesiam. Pater Augustinus, Videntur intus esse cum foras sint. Idem pater, Secundum istam Dei præscientiam & Prædestinationem quàm multæ oues foris, quàm multi lupi intus. Idem rursus, Intus pulchram (regis Filiam Ecclesiã) nouit qui speciem eius amauit. Idem Sermone de verbis Apostoli, Quare illum & illũ, quare non illum atque illum, nolo à me quæras. Pater Chrysostomus, Simia hominis habet membra, & per omnia hominem imitatur, nunquid propterea dicenda est homo? sic & hæresis omnia Ecclesiæ habet & imitatur mysteria, sed non sunt Ecclesiæ. Præterea cùm sit Ecclesia mutationibus subiecta, & multis calamitatum tenebris denigrata, & cruce deformata, quî potest esse conspicua? Gregorius Pater dixit, Ecclesiam Christus crucis hæredem constituit. Cùm etiam nulla res spiritualis cerni possit, Ecclesia autem sit mysticum & spirituale imò & angelicum corpus: num ad hanc Ecclesiam catholicam tam ex Angelis quàm ex hominibus constantem, oculi humani acies queat penetrare? Pater Irenæus, Vbi spiritus Dei, illic Ecclesia. Hier. Pater, Ecclesia Christi non ab Academia & Lycæo sed de vili plebecula congregata est. Itaque cùm Scripturæ sacrę, & sensa salutaria, & patres grauissimi Ecclesiæ hanc deformem formam, & inaspectabilem speciem agnoscant: cùm sit Ecclesia vniuersalis, & Vniuersale sit, dum intelligitur, & singulare dum sentitur: cur sic ab hac denominatione refugiãt tantopere & abhorreant Campianus & Stapletonus, fateor me nondum posse assequi: nec sanè adhuc ei sententiæ velle assentiri.

Cont. Donatist. De Bapt. l. 6. c. 2. In Ioan. 43. Tr. s. Psa. 45. Patrum testimonia. s. L. Reg. Li. 3. cont. Valentin. c. 4. In proem. 3. li. com. Eccl. Boetius.

CAMPIANVS.

Campianvs.

Apo.1.2.3. Act.8.10.11. & seq.

Sunt Christi ad Asiaticas Ecclesias, sunt Petri, Pauli, Ioannis, aliorum, ad diuersas Epistolæ: frequentes in Actis Apostolicis inchoantur & propagantur Ecclesiæ. Quid istæ? num soli Deo & sanctis hominibus, an Christianis etiam cuiuscunque generis manifestæ?

Hvmfredvs.

Ecclesia conspicua.

Qvo Penicillo Ecclesiam depinxerint scripturæ & patres, diximus: & omnia ex genuino sensu quoad licuit deduximus. Nunc ab inaspectabili Ecclesia transilit Iesuita ad aspectabilem. Sed cur in re non necessaria operam perdit? Declaratum est nos Ecclesiam non in aere collocare, sed in terra: nos Ecclesiam

Matth.5. Ies.2.

confiteri esse oppidum supra montem positum quod abscondi non potest: montem excelsum domus Dei, in vertice montium, cunctis collibus editiorem, ad quem

Psa.76. Ies.2.

omnes gentes confluent: Deum in Iudæa olim notum, & in Israele magnum fuisse nomen eius, Ex Zion demum legem exijsse, & verbum Domini ab Hierosolymis egressum, Ecclesiam semper & vbique sedem suam qualemcunque & domicilium habuisse: in summa D. Caluinum & nostras Ecclesias non solùm illam inconspicuam statuere, sed etiam hanc conspicuam & suis notis spectabilẽ constituere. Hoc dictum, edictum, actum, transactum, scriptum, rescriptum, ac repetitum fuit: cur ergo aerem frustra verberant? cur in re confessa longam & odiosam ponunt orationem? cur anxiè & curiosè probant, quod est à nobis nunquam negatum?

Rationes cur Ecclesia visibilis dici possit.

Cvr autem visibilis dicatur, causæ aliquot recenseantur: tum ad ipsius argumenti nerui veniemus. Visibilis est propter homines qui sunt membra & ciues Ecclesiæ, qui nobiscum agunt & degunt, quos aspicimus,

1. alloquimur & salutamus. Visibilis est propter exercitia

2. pietatis,

pietatis, quæ videntur ab omnibus in Ecclesia. Nam dũ ministri docent, alij discunt, illi Sacramenta administrant, hij communicant, omnes Deum inuocant, & fidem suam profitentur: qui ista non videt, talpa est cæcior. Visibilis est, quia notæ sunt insignes & conspicuæ, quibus ab omni infidelium contubernio distinguitur. Nam præter alia illa animi bona, de quibus antè dixi, quæ sunt viuæ & certissimæ designationes & tesseræ Ecclesiæ Christi: eminent quædam insignia: verbi diuini prædicatio syncera, rectus vsus sacramentorum, fidelis & simplex in Christo obedientia. Nam vbicunq; verbum sonat, ibi virgo Ecclesia: vbi aliæ voces humanæ audiuntur, signum est adulteratæ Ecclesiæ. Nam sicut à corpore viuo anima non separatur: ita nec ab Ecclesia vera animæ nostræ vita Dei verbum. Pepigit hoc fœdus ab omni vetustate Deus cum sua Ecclesia, apud Iesaiam, Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, hinc in sempiternum. Hoc verbum semen est in quo genuit Apostolus Ecclesiam Corinthiacam: hoc verbum lac est illud doli nescium & innocuum, quo in salutem vsque crescunt. Est enim mater Ecclesia, & vbera eius duo Testamenta scripturarum diuinarum: si quæ sit ergo Ecclesia quæ tertiam mammam adijcit: & verbis hominũ, lacte alieno & corrupto suos fœtus alit, vel meretrix vel certè monstrosa mulier censenda est. Ecclesiæ item excellens insigne est sacramentorum administratio. Nam etsi Chrysostomus alicubi verè dixit, Fidelem signo opus nõ habere: sed doctrina solum & institutione, tamẽ sacramenta percipere conuenit, videlicet, vt vnusquisq; baptizetur & resipiscat, vt corpore Dominico & sanguine reficiatur. Nisi enim in fide Iesu Christi intret per ostium, & in fide panem Domini edat: nisi hijs sacramentis vbi licitum & commodum est ab omnibus ethnicis & impijs conuenticulis semotus & secretus, & in familiam Christi hac aperta professione ascitus fuerit,

3. *Signa Ecclesiæ.*

Ca. 59.

1. Cor. 4.

1. Pet. 2.

Aug. in Ioan. Epist. 87. 3.

1. Cor. 14.

Act. 2.

Matth. 26.

Contra occultos cœtus.

rit, tanquam ethnicus & publicanus habebitur, quantumuis alioqui sanctè & integrè vitam coram hominibus traducere videatur. Non enim clancularij secessus, non seuocationes papisticæ conuocationes sunt Christianæ: nec aquæ furtiuæ quantumuis istis dulces in die illo sufficient, non satiabunt, non sitim restinguent. Quoniam hæc sanctorum communio euidens est Christianitatis testificatio, & Deus in sacris conuentibus operatur, & ibi per verbum & sacramenta nostram salutem procurat: ibique quasi habitat. Damascenus, Dicitur in loco esse Deus, & dicitur locus Dei, ὅθεν ἐνδείκνυται ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ γίνεται, vbi manifesta est eius efficacitas & operatio. Postremum est signum aut potius comes & effectus vitæ honestas & obedientia in Christo. Non enim possunt esse oues Christi quæ vocem non audiunt: & nequaquam audiunt qui vtiliter non audiunt, & audientes non obsequuntur. Ecclesia enim est cœtus & consessus piorum, in quo piè agitur, & viuitur, in quo nomẽ Dei illustratur, eius laudes prædicãtur, & in quo diuina præcepta reuerenter discuntur, & verè obseruantur. Requirit hoc Dominus Iesus, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Recedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini. Et in eo loco Chrysostomus, Igitur cùm quis fuerit iniustus, alienus à fundamento est, cùm & hoc proprium sigilli sit, iniqua non agere. Non enim fictoribus aut pictoribus, sed factoribus, inquit ille pater, delectatur Deus. Si filij Abrahæ essetis, faceretis opera patris vestri. Omnes hasce Ecclesiæ notas complexus est Apostolus Ephesiorum quinto, quando scribit Ecclesiam mundatam esse lauacro aquæ per verbum, vt eam sibi exhiberet gloriosam, non habentem maculam aut rugam, sed vt esset sancta & inculpata. Sedenim hæc omnia id spectant, vt in Christo fiant, in Christo prædicetur, in Christo Sacramenta celebrentur & sumantur, in Christo viuatur. Augustinus in Ioan. de Paganis, Bene viuimus, Si per ostiũ non intrant, quid prodest eis, vnde gloriantur? Multi

2. Cor. 6.

Ioan. 14.
2. Tim. 2.

Aug. Ioan.

sunt,

sunt, qui secundum quandam vitæ huius similitudinem dicuntur boni homines, boni viri, bonæ fœminæ, &c. & quæ lege mandata sunt obseruantes, Christiani tamen non sunt, & plerumque iactant se quomodo isti, Nunquid & nos cæci sumus? Talis Ecclesia mihi videtur papistica Synagoga, simillima mulieri apud Chrysostomum, quæ fœlicitate veteri excidit, & symbola hæc & scrinia & arcas rerum precioſarum tenet & occupat, omni interim thesauro destituta. Signa quædam ostentat sed inania. Itaque licet signa sua gloriosè erigant in Ecclesia: licet magna quadam pompa & luxu & fastu omnia oculis simplicium prostituant & venditent: tamen vt Christus inter fabros libentius viuit quàm inter Scribas: ita Ecclesiam pauperculam hisce spiritualibus exercitijs deditam, magis quàm ceremoniarum magnificentia & splendore coruscantem amplexatur. *Tr. 45.* *Ioan. 9.*

Nunc Campiani argumentum discutiatur. Quædam Epistolæ scriptæ ad diuersas Ecclesias, item aliæ propagatæ ab Apostolis Ecclesiæ fuerunt manifestæ, ergo nulla Ecclesia est non manifesta. Non sunt Iesuitæ satis memores regularum dialecticæ. Non cohærent hæc membra, ex particulari enim illatio generalis, non est dialectica & firma consecutio. Antecedens damus esse verum & confitemur: Consecutionem argumenti hiulcam infringimus, tanquam falsam inficiamur. An enim quia illæ aliquot poterant conspici, ergo sequetur, vniuersalem & veram Ecclesiam similiter esse conspicuam? Sunt Christi ad Asiaticas Ecclesias Epistolæ? Nimirum ea ratione quam adduximus, nam doctrinæ prædicatio, sacramentorum celebratio, diligens quædam & externa disciplina seu obedientia in ijs Ecclesijs vigebant, sicut in illis ad quas scripserunt Apostoli, sicut etiam in Actis Apostolicis, vbi congregatæ & propagatæ sunt Ecclesiæ. Triplex latet anguis in herba. Primum enim, particulares sunt istæ Ecclesiæ omnes; nos Catholicam ostendimus esse in- *Solutio argumenti Camp.*

conſpicuam: Præterea illæ Eccleſiæ ſunt mixtæ, in qua boni ſunt commixti cum malis, & ſolummodo hominum iudicio ſunt Eccleſiæ: nos loquimur de Eccleſia Electorum in omnem perennitatem quæ nunquam excidit, & Dei voce & acclamatione erit beata Eccleſia. Adhæc, vbi nunc ſunt illæ Eccleſiæ? quantumuis Apoſtolicæ, quantumuis antiquæ, vbi nunc antiquus fulgor? vbi ſucceſſio Epiſcoporum? vbi nomen Eccleſiæ? vbi veritas? Chriſti hoſpitium commutatum eſt in
Apo.2. Turcicum ſtabulum. Epheſina Eccleſia candelabrum fuit ſanè aureum: ſed in eam irrepſerunt tentatores, qui ſe dixerunt Apoſtolos, tamen non fuerunt, ſed inuenti ſunt mendaces: & Dominus obijcit ſe habere aliquid aduerſus eam, quod primam charitatem reliquerit. Eccleſia Smyrnenſis celebratur, ſed eam ſynagoga Satanæ turbauit: Eccleſia Pergamenſis habitauit quidem, ſed vbi ſedem habuit Satanas: vbi inſinuarunt ſe tenentes doctrinam Balaam & Nicolaitarum, quod odit Dominus, & puniet niſi reſipuerint. Eccleſia Thyairenſis ſummopere laudatur, ſed permiſit Ieſabelem Dei ſeruos ſeducere, ſcortari, & veſci idolothytis.
Ap.3. Eccleſia Sardenſis vocabulo quidem viua eſt, re mortua: Eccleſia Philadelphienſis pura non fuit: ſed à pſeudoiudæis mendacibus vexata eſt. Eccleſia Laodicenſium neque frigida fuit neque feruida ſed tepida, quam Dominus minatur ſe ex ore ſuo euomiturum. Annon ille Bartimæus quando maximè cæcus erat, videre potuiſſet, hîc de Eccleſijs certis ac peculiaribus & corruptis ſcribere Apoſtolum? quas extitiſſe & apparuiſſe tum quis ambigit? Quod de reliquis omnibus verum eſt. Quid? quod Campianus videre potuiſſet etiam in illis Epiſtolis inuiſibilem Ec-
1.Tim.1. cleſiam: quandoquidem Paulus de quibuſdam germa-
1.Tit. nis in fide ſuis filijs loquitur. Et Petrus ſcribit nomi-
1.Pet 1. natim ad quoſdam prædeſtinatos, ad incolas Ponti, Galatiæ, &c. aduenas, & quidem latentes, imò verò electos, iuxta præſcientiam Dei Patris per ſanctificationem

tionem spiritus, in obedientiam & aspersionem sanguinis Iesu Christi. Ioannes Epistolas suas electæ Dominæ, dilecto Gaio & charissimis filijs suis inscribit: quos tamen seductores ad Arrianismum solicitarunt, & tanquam hostes non amicos Ecclesiæ Diotrephes ex Ecclesia eiecit. Quid istæ? an erant hominum iudicio Ecclesiæ? quos tanquam ab Ecclesia extorres homines insectati sunt? an non soli Deo & Dei homini Apostolo notæ sunt? Ibidem in Actis Apostolicis quædam Ecclesiæ leguntur priuatæ, particulares & mixtæ, quibus Nicolaus, & Simon Magus, & Ananias, & Sapphira, & alij hypocritæ se immiscuerunt, quos omnes ferè Christiani Ecclesiæ sanam & bonam partem existimarunt, nisi spiritus sanctus in ore Apostolorum suorum contrarium elocutus fuisset. Adeo subtile & secretum virus est hypocrisis, vt inter Cainum & Abelum nullus Adam, inter Esaum & Iacobum nullus Isaac facilè posset dijudicare. Sed ad hanc Ecclesiam visibilem tranctandam reuocauit nos noua Campiani Sermocinatio. *Epist 2.* *Epist.3.*

CAMPIANVS.

Sed profecto, durum telum necessitas est. Ignoscite: Nam qui seculis omnino quindecim, non oppidum, non villam, non domum reperiunt imbutam doctrina sua, donec infelix Monachus incesto connubio votam Deo virginem fœnestrasset, aut Heluetius gladiator in patriam coniurasset, aut stigmaticus perfuga Geneuam occupasset: Ii coguntur Ecclesiam si quam volent, in latebris venditare, & eos parentes asserere, quos nec ipsi nouerint, neque mortalium quisquam aspexerit. Nisi forte gaudet maioribus illis quos hæreticos fuisse liquet, vt Aerio, Iouiniano, Vigilantio, Heluidio, Iconomachis, Berengario, Waldensibus, Lolhardo, Wiclefo, Hussio, à quibus pestifera quædam fragmenta dogmatum emendicarint. *Luthenus.* *Zuinglius.* *Caluinus.* *Henr. Pantal. in Chron.*

HVMFREDVS.

NON opus est venia cuiusquam, ô Iesuita, non ignoscentia aliqua tua vel tuorum, non papæ tui indulgentia. Non enim hoc telum tuum durum, sed leue: non acutum, sed obtusum est: è triuijs, à faucibus macelli, à Iudæis, ab hæreticis corrogatum. Vulgus enim numerat suffragia sua non ponderat: Vulgus multitudine certat non ratione. Pessimum & vulgare est genus argumentandi, quia optimum est, non quod placet pluribus sed quod optimis. Multò pars maior est, inquit Hieronymus, Milesias fabellas reuoluentium quàm Platonis libros. Sed quid huic populari argumento respondet Hieronymus? Luscius Lauinius fruatur testibus imò fautoribus suis, vincatque multitudine, &c. Mihi sufficit paucorum testimonium. Iudaicum est, Templum suum venditare: quemadmodum & Demetrius apud alios suos opifices pro concione dixit, Periculum esse ne Magnæ Dianæ Templum pro nihilo habeatur, eiusque maiestas destruatur: quam tota Asia & ORBIS colit. Argumentum ab vniuersalitate & à visibili Templo excudit hic Faber Argentarius. Sed quomodo occurrit Apostolica Ecclesia? Deus cœli & terræ Dominus, non in manufactis Templis habitat nec manibus humanis colitur. Ecclesia Iudaica ostendi potuit, lege astricta, loco affixa, ceremonijs insignita: Ecclesia Christiana diffusa est vbique locorum, nullis externis sacerdotij ritibus, nulla sacrificiorũ celebritate illustrata, sed quæ Deum in spiritu & veritate adorat, quæ Dei nomen in omni loco ab Oriente ad Occidentem prædicat, vbi in quauis gente qui eum timet est acceptus. Hoc Argumentum est Arianicum. Ita enim Constantius contra Catholicos disputauit, Hoc ORBIS terrarum comprobauit, Quota pars tu es orbis terrarũ, qui SOLVS facis cum homine scelerato & ORBIS terrarum mundique pacem dissoluis? Hæc contra Athanasium Arianus Imperator Liberio tum Catholico ex-

Argumentum à multitudine infirmum.

In Iesl. Com. 12. in proœm.

Act. 19.

Act. 17.

Io. 4.

Act. 10.

Theod. l. 2. c. 16.

pro-

probrat. Sed quid ille? Suam ſolitudinem contra illorum multitudinem defendit, Non diminuitur ſolitudine mea verbum fidei. *Ignoſcite, durum telum neceſſitas.* Solus fuit, non oppidum, non villam, non domum ſua doctrina imbutam, ſed verbum fidei producit. Contra eandem ſectam Arianorum ſic inſurgit validiſſimè Gregorius Nazian. Vbi tandem ſunt qui paupertatem nobis exprobrabãt, diuitiaſq; iactitabant? qui multitudine Eccleſiam definiebant, ac puſillum ouile contemnebant? Aitque hoc plane eſſe viles colligere lapillos, margaritas ſpernere, harenam honorare, ſtellas & luminaria iniuria afficere. Adeo ſemper rerum viliſſimarum magna eſt copia, optimarum inopia, vt gemmæ raræ ſint & non vbique vendibiles, lapides paſſim obuij & parabiles, vt plures ſint vrticæ & lappæ quàm roſæ aut violæ, plures ſylueſtres quàm ſalutares herbæ, plures tribuli & ſpinæ quàm vites & oliuæ, & vt Auguſtinus dixit, Paleæ multæ grana pauca. Vt non omne ſolum gignit aurum: ſed quę cara, rara, & preciosa, numeroſa non ſunt: Ita in Vinea Domini inutilia ſarmenta & propagines improborum excreſcunt, & numero vincunt fructuoſos palmites. An quia Eccleſiæ ædificia ſplendida, oppida ſpecioſa, villæ multæ demonſtrari non poſſunt, ideo Eccleſia nulla erit? Spiritusſanctus nunquam docuit hanc dialecticam, qui nobis aliter adumbrauit obſcurã Eccleſiæ ſolitariæ imaginẽ, qui formauit eam tanquã ſemen exiguum, paucas reliquias, tanquam in vinea tuguriolum, tanquam diuerſoriolum nocturnum in Cucumerario: tanquã granum in botro, aut racemos aut baccas, aut titionem ex igne ereptum, aut vermiculum Iacob, aut gregem puſillum, & non puſillum ſolum ſed miſellum, non in villis aut oppidis aut ædificijs ſpectabilem, ſed in latibula, in deſertum, in latebras detruſum.

Con. Arianos & de ſeipſo.

Eccleſia vidua in mundo pauperula.

Ieſ. 1.

Luc. 12.

Deforment nobis Ieſuitæ veram Eccleſiam in Regnis, in Ciuitatibus, in pagis frequentem ab exordio mũdi ad conſummationẽ vſque: quando audiunt Eccleſiã con-

HVMFREDVS.

NON opus est venia cuiusquam, ô Iesuita, non ignoscentia aliqua tua vel tuorum, non papæ tui indulgentia. Non enim hoc telum tuum durum, sed leue: non acutum, sed obtusum est: è triuijs, à faucibus macelli, à Iudæis, ab hæreticis corrogatum. Vulgus enim numerat suffragia sua non ponderat: Vulgus multitudine certat non ratione. Pessimum & vulgare est genus argumentandi, quia optimum est, non quod placet pluribus sed quod optimis. Multò pars maior est, inquit Hieronymus, Milesias fabellas reuoluentium quàm Platonis libros. Sed quid huic populari argumento respondet Hieronymus? Luscius Lauinius fruatur testibus imò fautoribus suis, vincatque multitudine, &c. Mihi sufficit paucorum testimonium. Iudaicum est, Templum suum venditare: quemadmodum & Demetrius apud alios suos opifices pro concione dixit, Periculum esse ne Magnæ Dianæ Templum pro nihilo habeatur, eiusque maiestas destruatur: quam tota Asia & ORBIS colit. Argumentum ab vniuersalitate & à visibili Templo excudit hic Faber Argentarius. Sed quomodo occurrit Apostolica Ecclesia? Deus cœli & terræ Dominus, non in manufactis Templis habitat nec manibus humanis colitur. Ecclesia Iudaica ostendi potuit, lege astricta, loco affixa, ceremonijs insignita: Ecclesia Christiana diffusa est vbique locorum, nullis externis sacerdotij ritibus, nulla sacrificiorũ celebritate illustrata, sed quæ Deum in spiritu & veritate adorat, quæ Dei nomen in omni loco ab Oriente ad Occidentem prædicat, vbi in quauis gente qui eum timet est acceptus. Hoc argumentum est Arianicum. Ita enim Constantius contra Catholicos disputauit. Hoc ORBIS terrarum comprobauit, Quota pars tu es orbis terrarũ, qui SOLVS facis cum homine scelerato & ORBIS terrarum mundique pacem dissoluis? Hæc contra Athanasium Arianus Imperator Liberio tum Catholico expro-

Argumentum à multitudine infirmum.

In Iesai. Com. 12. in proœm.

Act. 19.

Act. 17.

Io. 4.

Act. 10.

Theod. l. 2. c. 16.

probrat. Sed quid ille? Suam ſolitudinem contra illorum multitudinem defendit, Non diminuitur ſolitudine mea verbum fidei. *Ignoſcite, durum telum neceſſitas.* Solus fuit, non oppidum, non villam, non domum ſua doctrina imbutam, ſed verbum fidei producit. Contra eandem ſectam Arianorum ſic inſurgit validiſſimè Gregorius Nazian. Vbi tandem ſunt qui paupertatem nobis exprobrabãt, diuitiaſq; iactitabant? qui multitudine Eccleſiam definiebant, ac puſillum ouile contemnebant? Aitque hoc plane eſſe viles colligere lapillos, margaritas ſpernere, harenam honorare, ſtellas & luminaria iniuria afficere. Adeo ſemper rerum viliſſimarum magna eſt copia, optimarum inopia, vt gemmæ raræ ſint & non vbique vendibiles, lapides paſſim obuij & parabiles, vt plures ſint vrticæ & lappæ quàm roſæ aut violæ, plures ſylueſtres quàm ſalutares herbæ, plures tribuli & ſpinæ quàm vites & oliuæ, & vt Auguſtinus dixit, Paleæ multæ grana pauca. Vt non omne ſolum gignit aurum: ſed quę cara, rara, & preciosa, numeroſa non ſunt: Ita in Vinea Domini inutilia ſarmenta & propagines improborum excreſcunt, & numero vincunt fructuoſos palmites. An quia Eccleſiæ ædificia ſplendida, oppida ſpecioſa, villæ multæ demonſtrari non poſſunt, ideo Eccleſia nulla erit? Spiritusſanctus nunquam docuit hanc dialecticam, qui nobis aliter adumbrauit obſcurã Eccleſiæ ſolitariæ imaginẽ, qui formauit eam tanquã ſemen exiguum, paucas reliquias, tanquam in vinea tuguriolum, tanquam diuerſoriolum nocturnum in Cucumerario: tanquã granum in botro, aut racemos aut baccas, aut titionem ex igne ereptum, aut vermiculum Iacob, aut gregem puſillum, & non puſillum ſolum ſed miſellum, non in villis aut oppidis aut ædificijs ſpectabilem, ſed in latibula, in deſertum, in latebras detruſum.

Con. Arianos & de ſeipſo.

Eccleſia vidua in mundo paupercula.

Ieſ. 1.

Luc. 12.

Deforment nobis Ieſuitæ veram Eccleſiam in Regnis, in Ciuitatibus, in pagis frequentem ab exordio mũdi ad conſummationẽ vſque: quando audiunt Eccleſiã

constare in Paradiso ex duobus, in diluuio ex octo imò nec octo: in Sodoma non ex decé, sed ex tribus fere: ex duobus Iosue & Calebo qui ex illis multis millibus per annos viginti natis soli terrã Canaã ingressi sunt: in igne ex tribus pueris: in collegio Christi ex discipulis vix duodecim: in quadruplici illo solo ex vnica parte terræ bonæ; quando legunt, Dauidem ex ore infantium & lactantium: apud Paulum ex ignobilibus stultis, infirmis: apud Matthæum angustam esse portam, arctam viam, paucos inuenire, multos esse vocatos, paucos electos. Ecclesiam esse vbi duo aut tres in nomine Christi congregantur: quando intelligunt Ecclesiam esse in domo Aquilæ & Priscillę, vnam domum Mariæ Ioannis matris omnes Christianos cepisse & pro Petro ad Dominum preces fudisse: domum Philemonis fuisse Ecclesiam: Sardensem Ecclesiam pauca habuisse nomina, Philadelphiensem exiguam potentiam: Sed & vbi tres sunt, esse Ecclesiam, licet laicos, Tertulliano Iudice. Ostendant Iesuitæ vrbes, oppida, magnificas Ecclesiæ domos, cùm Ecclesia in Ægypto peregrinaretur, in eremo erraret, in cryptis & angulis lateret, in custodia, in vinculis, detineretur: nunquam comparere, nunquam consistere auderet: Demonstrent si possint Ecclesiam vel in domibus celebrem & conspicuam: cùm discipulus Magistro, seruus Domino non sit maior aut melior, cùm Christus caput sit abiectum, aridum quasi virgultum, cum ille filius hominis vulpibus & volucribus deterior domum non habeat vbi caput reclinet: cùm corpus etiam per omnia conforme semper fuerit incertis sedibus vagans & ἀοίκητον: Cùm Augustinus asserat in solo Abelo, in solo Enocho, in solo Noacho, in solo Abrahamo fuisse Ecclesiam, Cum in expugnatione Ierico sola Rhaab, temporibus Iezabelis, solus Elias Ecclesia visibilis esset, (nam occulta illa millia hominum Baali genu non incuruantium mortales non aspexerunt, solus Deus sibi relinquit:) Cùm Panormitanus sentiat, Ecclesiam nec errare nec defi-

Psal.8.
1.Cor.1.
Rom.15.
Act.12.
Phil.1.
Apo.3.
In Exhort. Ad castit.
Iesa.53.
1.Cor.4.
Sup.128.
Extra. de Elect. Significa.

cere

cere si remaneat fides in vno solo: cùm Ioannes de Turre Cremata, censeat de Concilio sententiaque Iuristarum, Ius vniuersitatis rectè posse manere in vno solo: & in SOLA MARIA, (in qua integra & imperturbata mansit per triduum fides Christiana,) fuisse Ecclesiam: cùm solus Ioseph̃us Arimathiensis in Concilio Iudæorum pro Christo, solus Gamaliel in synodo Phariſæorum pro Apostolis, solus Paphnutius in Niceno concilio pro coniugatis Episcopis dixerit sententiam. Ergo etiamsi nostra Ecclesia suos lares certos, suam certam sedem non potuisset vestris noctuinis oculis ostendere: tamen si duodecim, si vndecim, si tres, si duo, si vnum solum protestantem pium, religionis veræ studiosum, nominare & in medium proferre poterimus: exhibuimus vobis Iesu Christi Ecclesiam: qualem patres interdum sub lege Naturæ, qualem Prophetę nonnunquam sub Mose, qualem sub gratia Christus, Apostoli, primi Christiani tot seculis non semel habuerunt. *l.1.c.27. de Eccle.*

Conclusio sequitur hæc mea, vanum esse vestræ multitudinis argumentum, vt & olim Chrysostomus. Ne quis miretur Ecclesiam propter multitudinem, sed eam ipsam probatam reddere studeamus: vt etiam Basilij fuit consilium, Docuerunt nos & pueri in Babylonia, etiamsi nemo sit, qui suffragetur, tamẽ per nos ipsos quod ad nos pertinet, facere, qui sanè ex media flamma Deũ collaudauerunt, non considerantes multitudinem reprobantium veritatem, sed seipsis contenti, cùm tres essent. *Ad pop. Antioc. Hom. 4. De spiritu sancto c. 30.*

Ante Lutherum, Zuinglium, Caluinum nusquam emersit nostra Ecclesia? Hoc à spiritu vanitatis & vertiginis profectum esse mox docebo, Sed illam maledicendi petulantiam à quo spiritu acceperunt? LVTHERVS INFŒLIX MONACHVS, QVI INCESTO CONNVBIO VOTAM DEO VIRGINEM FVNESTAVIT, &c. Fortassis à Therſita Homerico fœdissimo & loquacissimo omnium eorum qui ad Troiam venerunt, edocti & inspirati sunt. Liceat enim mihi hoc vnum cum *Petulantia Campiani con. Lutherum.*

Vlysse vere dicere, cum illis omnia liceant,

Θερσίτ' ἀκεχόμενε, λιγυφθόγγε ἰὼν ἀγορητὰ
Ἴσχεο, μηδ' ἰδιὴ ἐρίζειμεν βασιλεῦσιν. *Iliad. 2.*

Cur enim licebit impunè istis hasce tres non infimas Christiani orbis gemmas procaci oratione deformare & deturpare? Equidem in Lutherum, Zuinglium, Caluinũ à Papisticis scriptoribus Staphylo, Lindano, Claudio Sanctesio, Prateolo, Cochlæo, & maximè à Surio Carthusiano tot vbique probra & maledicta diuulgantur, vt illis vehendis vnum plaustrum non sufficerit. *Monachatus.* Fraterculos autem istos & Monachos petulantissimos, optimè notauit quoddam verissimum distichon,

Non audet Stygius Pluto tentare quod audens
Effrenis monachus plenaq́, fraudis anus.

Infœlix monachus, inquit Iesuita, homo eiusdem notæ & ordinis: Infœlix sanè fuit Monachus: sed tum demũ ter quaterque fœlix, qui illum cucullum monasticum abiecit, & Antichristianum iugum excussit. Hic monachus profectò monachorum magnus fuit malleus: Monachus hic excitatus primum Dominicani monachi Tecelij venalibus Indulgentijs, quas impudentissimus rabula circumtulit; post vt facetè dixit, in Conuentu *Erasmus de Luthero.* Colonienſi, Friderico Electori Erasmus, Duo maxima peccata commisit, quia & ventres Monachorum & coronam Papæ auferre studuit. Hic monachus rectius informatus in Articulis Smalcaldicis dixit ac docuit, monachos & papam vitandos esse, sicut naturaliter abhorremus à Diabolo. De illo non malè Pomeranus,

Pestis eram viuus, moriens tua mors ero Papa.

Sed virginem duxit vxorem? Non est hoc virginem *Nuptiæ.* polluere aut incesto connubio funestare, sed Dei vocem audire, & præceptum iam olim in lege traditum obseruare, Sacerdos virginem de populis suis ducet vxorem. *Leuit. 21.* Intellexit in Domino licere matrimonium contrahere: idq́; Scripturæ veteri & nouæ, & Concilijs, & Patrum scriptis cõgruere. Nouit Paulinũ esse Canonẽ, Vt vnius *Ad Philadelph.* vxoris vir sit Episcopus: Ignatiũ optasse, vt illorũ hominum

num vestigijs ingredi, & ad tantam in Dei regno dignitatem prouehi aliquando posset, ad quantam peruenerunt Abrahamus, Isaacus, Iacobus, Ioseph, Esaias, alijq; prophetæ, Petrus, Paulus cæteriq; Apostoli, quos omnes vsos matrimonio fuisse contestatur. Nouit Ignatium istorum impuram hanc damnasse opinionẽ, Si quis cætera illa omnia rectè sentiat, legitimam tamen, id est, coniugalem permixtionem liberorumq; procreationem, à naturæ corruptione, contaminationeq; profectam dictitet, hic nidus est hospesq; draconis illius Apostatæ. Non ergo Lutherus apostata qui è seruitute in libertatem Christianam & se & virginem alioſque complures qui monasteria, audito Dei verbo, deseruerũt, vindicauit, sed apostatæ sunt, qui licitas nuptias, tãquam rem funestam abominantur, qui castum matrimonium incestum, bonũ malum vocant, cui à vate Iesaia nota Væ, præfigitur. Incestas nuptias appellamus, quasi nõ castas, nõ legitimas, quæ legitimæ non sunt, quæ legi Diuinæ non consonant. Atqui in Concilio Niceno, Paphnutius edixit, cui omnes alij patres acclamauerunt, coniugiũ hoc Episcoporum & congressũ cum propria vxore esse castitatem. Ergo qua ratione incestũ & funestum Iesuita nominat, quod à Cõcilio castũ perhibetur? Hijs adde ipsorum hostium suffragationem, in Manipulo Curatorũ, vbi confitetur fuisse olim in prima Ecclesia presbyteras, & ordinatis ministris licuisse vnã habere vxorẽ: modò eam haberent Virginem. Scilicet, virginẽ, inquiẽt, at non votam Deo Virginẽ. Votã Deo fortassis eã esse vult quæ vouit perpetuã virginitatẽ. At omnis homo, siue mulier, siue vir, esse debet virgo Deo deuota & consecrata, vni viro Christo castè desponsa, & solis virginibus regnũ cœlorũ reseratur. An enim votũ Deo est, quod Deus nusquã iniunxit? aut erit votũ papale votis Christianis vel arctius vel sanctius? illud cõmune est votũ & Christianũ, & requiritur, illud iugum est Antichristianum, & exploditur. Concilium Gangrense hoc non tulit, sed eos qui nuptias vituperant, & fœminã

Ibidem.

C. 5. Nuptiæ incestæ

Socr. Eccl. Hist. l. 1. c. 11.

Votum.

2. Cor. 11. Ap. 4.

cum

cum viro suo dormientem, fidelem & religiosam detestantur, aut culpabilem æstimant, anathemate percutit. Humanum autem esse vouere cælibatum ostendunt acta Gregorij, Siricij, & aliorum Pontificum: at de coniugio præceptum diuinum esse docet Apostolus,

1. Cor. 7. Coniugatis præcipio non ego sed Dominus. Si autem non sit humani arbitrij, nunquam ausi fuissent autores Interim, votiuis sacerdotibus coniugij libertatem

Interim. In append. ad Nauc. Chron. concedere. Sic enim ipse Surius Monachus, In libello quem diximus iussu Cæsaris conscriptum, inter cætera pacis tuendæ causa permittebatur, vt qui apud protestantes ex sacerdotum ordine vxores duxissent, vsque ad Concilij determinationem non cogerentur eas relinquere. Neque enim quæ diuina mandata sunt, Carolus Cæsar, nec Leo Papa mutare debuerunt: nec quæ mala aut incesta sunt, permittere vel ad horulam

C. 27. q. 1. potuerunt. Ius Pontificium virginem votam, abiecto castitatis proposito nuptam à sacra tantummodo communione detrudere videtur: & in Margine versiculos istos interpretentur nobis qui Marianis temporibus eiusmodi sacerdotes coniugatos iniquissimè separarunt, & in eo speculo suam impietatem & in diuinis legibus confringendis audaciam contemplentur,

Incestus, raptus & natus fonte leuatus,
Morsq; sacerdotis, & mors propriæ mulieris,
Vel si solemnem pœnam geris, aut Monialem
Ducis, te prohibent hæc coniugium celebrare.
Si tamen istud agas, nequeunt te Dissociare.

Quare bene sanè meo iudicio responderunt in Conuentu Noribergensi Argentinenses legati, Senatum commodissimè tum de puniendis sacerdotibus ipsorum qui matrimonium contraxerunt deliberaturum & acturum, cùm Episcopus, qui apud Laurentium Campegium Apostolicum nuncium de illorum nuptijs conquestus est, grauiter & acriter, in reliquos sacerdotes scortatores & adulteros animaduerterit. Zuinglius

Procacitas Capiani cont. D. Zuinglium. Helvetvs gladiator in patriam con-

IV-

IVRAVIT? Hæc quoque est alicuius Tantali calumnia, qui ἀνδραγαθίαν ἐχει γλάδιατορ εἰκάζειν νόον. Egregius & fortis concionator habitus est D. Zuinglius: gladiator nunquã fuit. Poterat Lutherus scribere, hanc esse Euãgelij naturã mouere seditionẽ: poterat Zuinglius dicere, Euangelium vult sanguinem, vt Copus ex Erasmo citauit: sed tamen nec Lutherus seditiosus, nec Zuinglius bellator vnquam extitit, non magis quàm Christus qui ignem misit in terrã vt arderet, nec magis quã Elias qui perturbator Israelis à rege Achabo nuncupatur. In bello quidẽ fuit Zuing. cum Heluetijs, cõtra Quinquepagicos, qui omnes pacis conditiones à rege Galliæ, à Glareanis, à Friburgijs, à Soluturijs, & alijs intercessoribꝰ oblatas repudiarunt: in eo clarissimus Ecclesię Tigurinę Ecclesiastes occubuit, cũ subito eos imparatos adorti fuissent, nec dũ reliqui confœderati auxiliares suas copias summisissent. De qua immanitate non est cur Pontificij glorientur, qui in hominem mortuum adeò crudeliter sæuierunt: sed erat causa cur ringantur & rumpantur, qui sanguine viri sãctissimi effuso, & corpore combusto, religionem tamen Christi ab ipso summa fide & magnis laboribus accensam nequiuerunt extinguere. Si quæratur cur pacificus pastor in aciem cum suis ouibus prodierit, duas causas discat à Ioanne Sleidano, quia Tigurinorum consuetudo id officij ab ipso primario vrbis ministro exegit, & homo gregis sui amantissimus, & verè Heluetius, & à legittima autoritate vocatus, & in religionis causa quam ipse plantauerat, suis in hoc articulo deesse noluit. Munus este hoc ministrorum apparet ex Mosis Deuteronomio, vt suos hortentur, ne paueant, nec timeant, sed vt Deum pugnare cum ipsis intelligant. Quoniam autem Pontificij multa vanissimè affinxerunt, & trophæa stultissimè erexerunt: ex Paralipom. Abbatis Vrspergensis quædam adscribam, In hoc primo conflictu Tigurini vltra quadringentos viros non amiserunt, sed illos præstantes & incomparabiles: Inter quos fuit Vlrichus Zuinglius.

Ad fratres inferioris Germa.

Comm. l. 8.

De conflictu Tigurinorum cum Quinquepagicis.

» glius. De cuius viri interitu clarissimus vir Henricus
» Bullingerus sic scribit in libro De functione prophetica:
» In hoc homine ardens fuit amor iustitiæ, flagrans æ-
» quitatis studium, & inexplebilis patriæ fœlicitatis cupi-
» ditas, contrà verò, summum in flagitiosos, & extremũ
» in flagitia odium. Nemo enim facilè explicarit, quantis
» sudoribus, luxum inertem, sanguinolentas largitiones &
» multorum sæuam expugnarit Oligarchiam, & rursus
» quanta cura auitam frugalitatem, probitatem, & sanctũ
» (Ioiadæ ad morem) studuerit restituere imperiũ, quas
» ob res vir Dei sanctus, pulchram tandem oppetijt mor-
» tem. Ab ijs enim cæsus est, quibus ipse sese tota impen-
» derat vita, vt illos à largitionibus, bellis, luxu, pessimis
» quoq; suis studijs in viam reduceret iustitiæ. Hæc autẽ
» mortis viri iustissimi verissima est causa, vt vt alij alias
» necis iactitẽt causas. Huc facit quod Zuingliũ nõ animi
» libido ad pugnam animauit, sed sanctum magistratus e-
» dictum armauit. Hoc Bullingeri, qui ei in ministerio suc-
cessit luculentum & graue testimonium, omnium Co-
Cop. Dial. 6. chlæorũ, Coporum, Campianorum incertissimis narra-
tionibus est anteponendum. In bello cecidit Iosaias op-
timus Iudaicæ religionis instaurator: & omnium refor-
mationum initia dura sunt: Nam & Christus Noui Te-
stamenti conditor tanquam blasphemus crucem passus
est: & Apostoli eius nouę doctrinæ buccinatores pessi-
mè tractati sunt: Et in Reformatione Euangelij nostris
temporibus totus mundus obfremuit: in Argentinensi
repurgatione clerus Papisticus de inueterata sua religi-
one mutata conquestus est. Et quidam Heluetiorũ pagi
Com. l. 4. vicini apud Tigurinos & alios nouam religionis formã
inuectam fuisse, teste Sleidano, ægerrimè tulerunt.

Sed quo ore audent isti de Zuinglio gladiatore quic-
quam dicere, cùm Romæ tot Pontificios gladiatores
Gladiatores Romani. fuisse non ignorent? Quàm enim cruenta bella propter
Barnes in vita Damas. suum papatum, suas immunitates, sua latifundia gesse-
rint, totus orbis Christianus multorũ sanguine redun-
dans testari potest. Qualis gladiator Vrsinus non solùm

suf-

suffragijs sed armis pro pontificatu decertans? Qualis gladiator Gregorius sextus, qui à clero & à populo, Homicida, Simoniacus, sanguinarius iudicatus est? Qualis gladiator Bonifacius Octauus vtroque gladio per vrbem vectus ac triumphans? terror principum, regnans vt lupus, die Cinerum in Porchetum Genuensem Archiepiscopum Cineres proijciens, vt se esse Cinerem recordaretur & in cinerem reuerteretur? Quales gladiatores illi cùm Romæ tanta seditio orta sit, vt multi tum clerici tum populares passim cæderentur, & ne sacris quidem suis virginibus parcerent? Qualis gladiator Iulius secundus, qui in acie sæpe sterit, & claues Petri in Tyberim proiecit, & gladio Pauli pugnauit? Quales gladiatores extitisse credemus eos, quorum schismata plurima & horrenda Ioan. de Turre Crem. enumerauit? An putatis istas Aquilas Romanas tremulas progenuisse columbas? Gladiator fuit Episcopus Argentinensis, qui pluribus bellis, cum vrbe Argentina, sed infeliciter conflixit. Gladiator fuit alius ibidem Episcopus, Gualterus, qui propria manu tanquam miles, duobus equis quibus insederat interemptis strenuè dimicauit. Gladiator Hatto Archiepiscopus Moguntinus, à Conrado Imperatore contra Henricum solicitatus, quem torque collo eius iniecta mira arte vt aperiri & dissolui non posset, miserabiliter fame contabescere coegerit. Infelix gladiator fuit Iulianus Cardinalis in Boemia contra pios bella gerens, contra Turcas perfidioscè bellum redintegrans, & turpiter fugiens, à latrunculis pòst interfectus. Hos Martis pullos gignit & alit Roma, quorum ius vis est, ἐν χερσὶ δίκη, cuius exempla hodie videmus, non Zuinglios pro patria arma ferentes, sed nescio quos Emissarios in patriam coniurantes: non vocatu aut iussu principis in hostem armatos, sed inuito & inscio magistratu in omnem rebellionis occasionem intentos. CALVINVS STIGMATICVS PERFVGA GENEVAM OCCVPAVIT? Videtis in istis tribus Ecclesiæ luminibus quomodo su-

Naucl. Gen. 44.

Plat. in vita Symma.

L. 4. p. 1. c. 9.

Abb. Vrsp.

Naucl. vol. 3. Gen. 49.

Campiani dicacitas com. Calui-num.

um

um mentiendi artificium Diabolus impudentissimè exerceat. Caluinus dum vixit, causam suam ita egit, vt omnibus sycophantis os obturauerit, omnibus bonis se probarit, vt de istiusmodi criminibus ne mutire quisquam ausus fuerit. Sed quàm facile est petulantibus linguis homini mortuo & muto maledicere? Eousque audax fuit spiritus mendax in ore Papistarum, vt non stigmaticum soluni, sed homicidam etiam fuisse Caluinum dictitent. Sic enim in suo Elencho Prateolus etiam literarum monumentis prodidit. Sed quem profert testem? Seruetum hæreticum qui in beatam Trinitatem & filium Dei horrendas blasphemias euomuit, qui se vnicum orbis prophetam iactitauit, qui nõ Christianismum sed Mahumetismum inuehere studuit, qui à suo Hosio, à suo Lindano, à suis alijs non paucis scriptoribus in Catalogum hæreticorum relatus est: qui à Philippo Melancthone, à Tigurinis, à protestantibus multis olim damnatus, & postremò Geneuæ comprehensus, non à Caluino, (vt isti spargunt) sed à Synodo & senatu & Syndicis Ecclesiæ Geneuensis conuictus est, & dignissimo supplicio affectus.

Caluinus homicida Serueto teste.

Hosius.

Stigmaticus nunc à nostro Iesuitâ notatur. Quo teste? nullo, quem quidem Textus vel Margo Campiani nominat. Nunquámne desinent calumniari & perbacchari? An semper erunt in re grauissima leuissimi sycophantæ? quibus certè in magnum malum cedet aliquando hæc canina mordacitas. Exilijt in Theatrum alius nouus Actor in tenebris non micans, sed Andabatarum more pugnans, qui totum hoc vanitatis mysterium, Anglicè nostris hominibus prodidit: & quod iste Cãpianus verbo vno & ænygmate perstrinxit, ille, plenis, quod aiunt, buccis effutit, & expuit. Sed vt rectè Augustinus, Veritas nec falli potest nec fallere: ita non minus verum est, Pseudoprophetæ doctore Satana, non mentiri non possunt. Caueant autem ne sicut Diogenis discipuli nimium Cynici & mordaces canes esse volunt, ipsi tanquam Luciani à canibus deuo-

Autor anonymus, Cens. Defensor.

rentur,

sentur, qui ruptis omnibus verecundiæ & modestiæ repagulis, in quemuis Dei hominem dente Theonino incurrunt eumque arrodunt. Sed quodnam illud Caluini stigma est, quod iste nouus Campiani interpres deprehendit? Non, inquit, stigmaticus fuit Caluinus, sicuti Paulus, qui in corpore suo portauit Iesu Christi stigmata: & propterea Whitakerum nostrum lapsum esse asseuerat: stigma fuit ei inustum propter abominabile illud vitium quo Sodomitæ conflagrarunt. O scelus, ô flagitium non nominandum, non tolerandum: in homine fœdum, in Christiano fœdius, in ministro fœdissimum, in tali Doctore mille mortibus piandum! At credibile non est, nec probabile videtur nobis qui Caluini sanctimoniam, castimoniam, & censoriam in se & in alios seueritatem nouimus. In qua parte corporis? In humero. Oculatissimos esse oportuit, qui sic Caluinum intus & in cute norunt. Hic verè accidit quod est in prouerbio, Magistros nostros scire quid sit in sacco antequam videant. Sed cuiusmodi tandem erat cauterium? Lillij impressio: exprompta memoria atque astutia: non mirum omnia eos meditata habere, qui tanto tempore studuerunt, & tot capita contulerunt. Erat alius procul dubio non Caluinus, sed de Casa, qui de Sodomiæ laudibus scripsit, aut alius ex illa cohorte, ex illa Petri domo, quam scurris, Cynedis, Ganymedibus patuisse reuelat Mantuanus: in qua sacerdotes Priapi habitare dixit Holcotus, in qua illud Secretum tritum fuit, Si non castè tamen cautè: De qua Bernardus, Si nobis semen sanctum Dominus Sabaoth non reliquisset, olim iam sicut Sodoma subuersi essemus, & sicut Sodoma similiter perijssemus, &c. De qua in Epistola Hulderichi Episcopi extat, pro falsa specie continentiæ placere volentes grauiora vides committere, Patrum scilicet vxores subagitari, masculorum, &c. amplexus non abhorrere. *Imò verò, inquit, Caluinus inuenis sic hac nota insignitus est.* Qui cõstat? Ita in libello & in quadam histo-

Prouerbium.

Diui Petri domus Rõmæ immunda.

In L. Sap. lect. 182.

De conuersione ad Clericos. c. 29.

In Paralip. Ab. Vrsp.

Bolsecus.

riola de moribus & doctrina Caluini nobis retulit quidã Reuerendus D. Doctor Medicus Hieronymus Hermes Bolsecus. Hîc mihi venit in mentem Oliuarij Hispani quondam Magdalenensis disciplinarum Mathematicarum professoris serius iocus, qui inuitatus à quodam ad conuiuium & propter longitudinem nominis repulsus solebat dicere, Magnũ nomen suum perdidisse magnum prandium, quoniam famulus audiens Petrum Ioannem Oliuarium Valentinum præ foribus stetisse, hero suo renunciauit tot conuiuas venisse quot audiebat nomina. Certè Hieronymus iste quantumuis Trionymus adhuc nobis ignotus est & nullius nominis: nec potest obscurus medicus Caluinum Theologũ clarissimum Ecclesiæ iubar obnubilare. *Imò, inquit, Geneuæ Caluinum familiarissimum habuit, & intimè nouit.* Tanto pestilentior medicus quanto in amicum dicacior rabula. Hoc etiam vanitatem sapit: quia Geneua suum habet proprium medicum, & in nostro exilio nullus talis Hermes seu Mercurius tum locum illum tenuit, quantum ego intelligere potui. Ciuitas verò illa tanti fecit tum Caluinum, vt medicum Caluino inimicum nullum voluerit admittere. Sed quicquid sit, hominis leuissimi testimonium graue esse quî potest? qualis fuerit, in Epistolis Caluini, ad ministros Helueticos & Basilienses videre est. Sic enim depingitur, qui abiecta monachî cuculla, vnus ex circumforaneis medicis factus, qui fallendo & frustrando tantum sibi impudentiæ acquirunt, vt ad quiduis audiendum prompti sint ac parati: in multis locis astutè dissidij ansas captans, Ecclesias implicans: doctrinam de gratuita Dei electione & fide nos iustificante labefactans: impostor prophanus, nugator proteruus, & malè feriatus & ferreæ frontis homo, impius & perfidus nebulo, qui quòd multa errorũ monstra aleret, & iudicia Ecclesiarum, quibus staturũ se receperat contumaciter sperneret, in exiliũ actus est. Atq; hæc probata sunt idoneis testibus. Præterea accepi medicum quendam (Bolsecum enim hunc fuisse non au-

Petri Oliuarij Iocus.

Epist. 133. 134. 135.

sim

sim dicere.) vitam Caluini Gallicè descripsisse vel potius Sycophanticè traduxisse: eum tamen hoc execrabile facinus in toto libello quantumuis infami non attigisse. Sed quando hic medici libellus exijt? Respondet fortassis breui proditurum: sic enim sonant verba: sensum alium nondum assequimur. Respondeo, de futuris contingentibus nulla est determinata veritas, imò suspecta sunt omnia. At affirmat hunc Apocryphũ libellum anno Do. 1577. fuisse scriptum & cuidam tam Archiepiscopo quàm Comiti Lugdunensi inscriptum. Idem Archiepiscopus, & Comes, idem D. spiritualis & D. secularis? Nõ examino, non discutio: nec de magnifico titulo, nec de nobili archiepiscopo Comite hoc tẽpore disputo. Vetus tamẽ est in Germania dicterium de alio quodã nõ dissimili amphibio animali, Quum Dominus Archiepiscopus descenderit ad inferos, quid fiet de Domino Comite? Certè non approbo finem scriptionis, vt ex professo D. Bezę se objiciat, eiusq; de Caluino historiã confutet. Aliquid latet in hac herba, quod Deus suo tempore reuelabit, & homines nõ obtusi subodorari possũt. Sed cur medicus post obitum Caluini scripsit? Cur mortuo demum oblatrat? Nam obijt Caluinus anno Dom. 1564. Indiciũ est & significatio alicuius & vanitatis & impudentiæ. Quis enim vnquam Caluinum viuum ausus est in ius vocare, aut istius criminis arcessere? Non Pighius non alij veteres Pontificij tum superstites, soli nostri quia soli esse volunt nostrorum seductores hæc despumant conuicia in manes sanctissimi Præsulis. Si fallor, mecum fallitur tota bonorum hominum qui illum norunt, congregatio: nec tamẽ errare me putabo, nisi illud Geneuense Sigillum quod ostentat, & acta publica quæ commemorat, & illius medici autographum quod iactitat, videro. Postremo si hoc nefariũ scelus patrasset, homo tũ religionis nomine inuisus, quomodo tandẽ capitalẽ pœnã effugere poterat? Episcopus, inquit, Nouiodunensis misertus hominis impetrauit, vt alio leuiori supplicio afficeretur. O planè hominem perhumanum,

suam fortassis agnouit infirmitatem, humani nihil à se alienum existimauit. Hæccine scilicet est Papistarum iniusta & crudelis misericordia, Cœlio, Aeschyni, multa condonare, etiam Sodomitis propter lubricum adolescentiæ iter parcere, indulgere, remittere?

Perfugam etiam ipse perfuga non dubitat nominare, scilicet eum, qui læuiente persecutione in Gallia, Euangelij causa coactus est solum vertere: (quod tum præcepto Christi, tum exemplis multorum, Athanasio licitum fuisse probatur, in Ecclesiastica Socratis historia:) Icti qui Argentinę exulantis Ecclesiæ Gallicæ fundator & concionator fuit: cum qui Geneuæ reformationem in pane communi, in Baptisterio, in quibusdam ritibus in disciplina Ecclesiastica instituens, decreto quorundam maleuolorum exire vrbe intra triduum iussus est: quem pòst Argentinæ Theologiam prælegentem tota ciuitas legatione solenni, intercedentibus etiam Tigurinis, multis literis, & amplis pollicitationibus & æquissimis conditionibus, omnium ciuium summo gaudio, non sine dolore Argentinensium honorificè reuocauit, Vbi Dominus ipse hostes suos exilij autores mirabiliter vltus est, cùm vnus seditionis reus ex præcipitio per fenestram mortuus est, alter homicida capite plexus est, Duo alij facinorosi absentes condemnantur, dum exilio voluntario scilicet, tanquam sorices indicio suo produnt se alicuius mali conscios. In hac Ecclesia docuit, prælegit, scripsit, vixit, obijt, & magna senatorum, theologorum, studiosorum, oppidanorum caterua, non sine lachrymarum flumine, eius funus prosequente honorificè sepultus est. At quid ego hæc de Caluino, cuius vitam & mortem D. Beza ei perfamiliaris & intimus diligenter & fideliter descripsit, nec tamen hanc stigmatis notam cùm cætera reformarit delere tum opus habuit? Vos autem obseruate nouam aduersariorum calliditatem, dum sua commenta scripturis nequeunt solidè confirmare, nostramq; doctrinam labefactare, à re ad personas delabuntur, illic toti

L. 3. c. 8.

Beza in vita Cal.

Campiani actio personalis non realis.

toti habitant & cõmorantur. Sed cur tres hosce delegit Campianus, an vt suos falsò doceret nostram Ecclesiã è ternario numero Doctorũ constare? quã nouit in omnibus locis fusam, & cuneum atq; exercitũ esse Domini, ex innumerabilibus & eruditissimis triarijs collectũ & conflatum? Neq; verò filij quos isti alijq; in Euangelio genuerunt aut tales fuerunt, vt in ignoratione iacuerint, vel tam obscuri vt in latebras se abdiderint, aut ita pauci vt à Romanæ Ecclesiæ heroibus istis contemni debeant. Nõ sic sensit Adrianus Pontifex, dum in sua ad Cheregatum in Germania legatum instructione, suũ maximum dolorem ostendit, quem ex prospero successu Lutheranorum concepit, qua occasione multos à sua fide ac religione auersos, idq; in ea natione ex qua secundum carnem originem traxerat, animaduertit. Parentes deinde hosce nostros & Maiores tanquam Antiquarius aliquis in tabella depingit: vt nos Catholicus scilicet hæreseos reos perageret. Vt etiam cõcinit Stapletonus, Maiores protestantium nõ alios esse quàm Hæreticos: in quo & illis iniuriam & conuicium facit, & nos illo odioso Hæresis nomine in odium adducit. De illis veris patribus nostris suo loco. Quod ad nos attinet, isti Catholici intelligant, eos Catholicos Gratiani Imperatoris edicto haberi, qui Triadem pari honore colunt: hæreticos contrà, quicunq; sentirent & tuerentur contrarium. Cùm ergo nos Patrem, Filium & Spiritum sanctum eodem modo catholicè honoremus & diuino cultu dignemur, cur odiosè nos illis quos hæreticos vocat, annumerat? Quicquid enim AERIVS hæreticum vel pestiferum Ecclesiæ propinauit, vel cum Ario, vel cum Encratitis faciens, nos penitus dãnamus atque detestamur. Ingenuè tamẽ profitemur quęcunq; scripturæ sacræ conuenientia dixit, ea nos recipere & cõprobare. Possunt enim quædã in loco afferri etiam ab hęreticis quæ orthodoxã fidem resipiant, vt se potest in Angelũ lucis transformare Diabolus. Nõ improbamus nos quod sensit Aerius, & Augustinus

Li. 13. c. 2.

Catholici olim qui. Sozo. 7. c. 4.

Aerij opinio de oblatione pro mortuis.

Aug. de Cura pro mortuis.

stinus retulit, non oportere nos orare vel oblationem offerre pro mortuis, quia nullo scripturę præcepto continetur, quod & Augustinus significare videtur, quãdo hanc commendationem mortuorum dicit veterem esse Ecclesiæ consuetudinem. Hanc memoriam, commendationem & commemorationem Martyrum & sanctorum in patribus sæpe legimus, & eundem morem nos in Academijs & Collegijs nostris obseruamus. Sed quæ hæc stupida impietas, vt homines defuncti à viuentium meritis, à monachorum cucullis, ocreis, à sacerdotum missis, precibus, ab amicorum iciunijs, alijsue opotibus

Ibidem.

dependeant? Agnoscit Augustinus veram esse Pauli

2. Cor. 5.

sententiam, nisi hic nos seramus & in vera fide è viuis decedamus, aliorum suffragijs aut sacrificijs nihil posse nos metere: Omnes nos sisti oportere ad tribunal Christi, vt referat vnusquisque in suo corpore prout gessit siue bonum siue malum. Deplorat hanc insaniam Ioannes Bromyardus, Heu nonnulli per aduocatũ Deo seruire volunt, dicentes, Ora pro me, iciuna pro me, & huiusmodi. Nec illud Aerij inter hæreses reputandum est, quando ait, Presbyterum ab Episcopo in sacris literis nulla ratione distingui, quia idẽ sensit Hieronymus.

Ad Tit. & ad Euagr.

Quod autẽ à carniũ esu abstinere eos scripsit Philaster, inter impostu̇ras falsorũ spirituũ cum Apostolo numeramus, & inter alios errores Papisticos reponimus.

Peccata.

Iovinianvs producitur. Quid ille? Omnia peccata esse paria? Nos quoque omne peccatum ex se mortem gignere sine Christo suprà ostendimus. Docuit

De Coniugio.

coniugium virginitati aliquo modo esse adæquandum? Hypocriticam fortassis quorundam virginitatem quã tumebant & alios despiciebant sanctuli, perstrinxit: & Siricij error tum natus esse videtur, qui sacrum matrimonium opus carnale illoto ore nominauit: & æqualitatem in eo posuit, quod eiusdem esset vtrunq; meriti. Neq; enim vllũ est tale meritũ ex eo quòd inconiugati vel coniugati viuimus, quippe res sunt mediæ, & vitæ status indifferentes, qui per se neque malos neq; bonos efficiant.

efficiant. Si assentimur, quid inde vel scandali vel incommodi? Nam quòd in eum grauiter & stomachosè inuehitur Hieronymus, antiquum obtinet, & choleræ suæ indulsit, nuptijs iniquior: & tamen nihil erat causæ cur vnum Iouinianum obijceret, habebat quippe ille suæ causæ fautores multos Episcopos: nec id dissimulauit Hieronymus, dum inquit, Quasi non hodie quoq; plurimi sacerdotes habeant matrimonia: Iouinianus autem ipse cœlebs fuit, fortassis non vt sanctius sed vt solutius viueret: in quo si errauit, Iesuitis quàm nostris est similior. Damus etiam verum esse quod de Iouinianistis & nostris habet Sanderus, Ieiunia vel à cibis aliquibus abstinentiam non prodesse: hoc idem, ait, Protestantes quoad animæ salutem, affirmare.

Eras. in argumento li. 1. aduersus Iouinianum.

Li. 7.

VIGILANTIVM Antecessorem habere nos dicit: quem tamen nos non immeritò multis præferimus Dormitantijs, à quibus Papistæ ducunt suam originem. Pantaleon quem in Margine citat Campianus, hominem doctissimum, Gennadius lingua politum vocat. Et quanquam Hieronymus eum acerbè insectatur, tamen sicut Lutherus in causa Iouiniani, ita ego pro Vigilantio respondere possum, Hieronymum nimio feruore & impetu sæpe abreptum, sæpe amicis & Eustochio amicæ suæ se nimiũ dedisse, eum autoritate nõ solida eruditione premere, omnia congrua incõgrua corradere. Statuit enim Vigilantius nõ esse sanctorũ reliquias adorandas: Et nos. Statuit non esse opus cereos accendere, vel sic ad sepulcra Martyrum vigilare. Quid ni idem & nos & multo quidem magis statuamus? Nam quid ineptius, quàm sole fulgente lucernis ac lampade, sanctos adorare imò ipsos & cereos exorcismis quibusdam sanctificare? O rem ridiculam! Quis Lychnum suum adorat? Statuit sanctos non esse venerandos, nec ad eorum Memoriam superstitiosè cursitandum? Nos idem constituimus, quoniam nec Dei verbo tales solennes vigiliæ fundatæ sunt: nec placuerunt Ecclesiasticis viris, quorum autoritas omnes illas reli-

Vigilantius.

Chrys. ad Eph. ca. 4.

Eras. in Argu.

quias fustulit, solo nomine superstite. Non miror Iesuitas de sanctorum exuuijs & reliquijs digladiari contra Vigilantios: Nam si è cœnobijs reliquias dempseris, quid erit quæso reliquum præter ventres pingues & pictos parietes? Festiuum est dictum tria Romæ esse quæ vetitum est inde exportare, lapides grandes quos deportare nemo facilè posset, pietatem quæ ibi nulla est, Reliquias quæ cuiusmodi sint, est incertum.

Vadiscus.

Heluidius con. virginitatem Mariæ.

De Helvidio quidem quid est quod nobis calumniosè litem intendat, cùm sciat nos perpetuam Diuæ Mariæ virginitatem asseruisse, eamque nos vt Dei matrem, vt domini ancillam, vt Abrahę filiam semper beatam prædicasse? Nec Antidicomariani nec Heluidiani sumus: Dein obiter quæso hæc annotate, Hunc Heluidium patres quosdam in testimonij dictionem ad suam opinionem corroborādam vocasse; (Adeo semper procliue fuit in quauis causa cuiuis hæretico patres citare:) ieiunas etiam & alienas Romanensium pro Virginitate Mariæ probationes virga censoria corrigendas nobis videri, ne alius quispiam Heluidianæ insciticæ hæres & affinis eas non refutatione sed risu dignas censeat. Quale est illud argumentum Alphonsi Castrensis & Ioannis Feri contra Heluidium, Scriptum est, Non est reuersus coruus in arcam, donec siccarentur aquæ: id est, nunquam redijt: ergo eodem modo intelligendus est locus Matthæi de Iosepho, Non cognouit eam, donec peperit filium, id est, nunquam cognouit. Nam in Antecedenti fefellit eos vulgata Translatio, quandoquidem Hebraicè ita legitur affirmatè, continenter coruum vsque ad exiccationem aquarum iuisse & redijsse, nec est vlla negatio. Fateor particulam Donec non semper tempus determinatum, at sæpe infinitum designare, vt probat Hieronymus, alijs exemplis, vt in hoc Matthęi capite & alibi, veruntamen deprauata & falsa interpretatione non sunt diluendę hęreses, non defendenda veritas.

Hier. aduersus Heluidium.

Cont. hær. l. 10.
In Matth. c. 1.
Heluidij rationes confutatæ.
Gen. 8.
Ca. 1.

Aduers. Heluidium.
Matth. 5.

Præterea Iconomachis nos accensęt: quod libenter

benter admittimus. Statuas enim è templis abstulerunt, quod & nos fecimus: & gaudemus nostrum factum exemplo niti: nec nouum esse aut singulare. Nec verè Iudæi nec bene Christiani vnquam ferre potuerunt, in Ecclesia idiotarum mutos libros, scilicet pictas & fictas imagines. De Iudæis confessum est, ideoque hodie à Christiana religione alieniores sunt quod vident in Templis Papisticis ad cultum prostare sculptilia. Illud etiam eorum odium inueteratum esse testis esse potest Ambrosius. Christianorum Zelum videmus in Epiphanio, vt dictum est, & in Imperatore Leone Isauro, qui eas statuas omnes aboleuit & incendit, propterea ab istis cognominatus Iconomachus, seu Expugnator Imaginum. Hinc inter Gregorium & illum contentio efferbuit, Pontifex Imperatori tributum denegat, Imperator Pontifici irascitur, ac patrimonia Petri & Pauli antea Romam delata iubet deferri in publicum ærarium. Si nec à Iudæis nec à Christianis tolerantur: vbi locum habent? aut vnde nostri pseudocatholici hanc Iconolatriam suam acceperunt? Narrat Epiphanius, Carpocratianos habuisse imagines quales nostri Iesuitæ habent, alias coloribus depictas, alias ex auro & argento formatas, quas Iesu Imagines esse, & à Pontio Pilato factas fuisse dictitabant.

De Iconomachis & Imaginibus.

Epist. 29. li. 5.

Praeclus.

Cedrenus in Compendio Histor.

Li. 1. h. 27.

In hac linea Maiorum nostrorum ponitur à Campiano BERENGARIVS: vnde nostro generi amplam gloriæ segetem, suis grandem dedecoris maculam, suæ verò causæ vulnus, imò necem attulit. Fuit Berengarius, confitente Alphonso, Ecclesię Sancti Mauritij Andegauensis in Gallia Diaconus, dialecticis argutijs valde deditus. Quid docuit? Verum Christi corpus in Sacramento sub panis speciebus, sanguinem sub vini speciebus realiter non contineri. Quod ex Lanfranco & Guidmundo colligi potest, sensisse nimirum Berengarium in verbis Cœnæ dominicæ Panè corpus Christi demonstrare, non in corpus Christi mutari, sed in

Berengarius de Sacramento Euchar.

Aduersus hæret. li. 6. ex Guidmundo.

sua manere substantia : Corpus quidem & sanguinem Christi post consecrationem vocari panem & vinum: quod in memoriam crucifixæ carnis & de latere effusi sanguinis in Ecclesia celebratur, vt inde passionis dominicæ recolamus memoriam. Nec hoc nudè proposuit, nec arroganter asseruit, sed validè & solidè confirmauit, hanc Eucharistiam duobus constare, sacramento & re sacramenti : sicuti Irenæus & Augustinus alijque patres edocuerunt, non igitur panis aut vini naturam exui : Oportere cœlos Christum Iesum capere vsque ad tempus restitutionis omnium: non ergo inde nutu sacrificorum in omnes aras carnali præsentia desilire : Sacramenta similitudinem quandam habere cum rebus quarum sacramenta sunt, ideo hæc nomen rerum ipsarum suscipere, sicque sacramentum corporis Christi secundum quendam modum esse corpus Christi. Nam hæc rationum fragmenta in libris eorum reperiuntur qui hanc eius oppugnarunt sententiam. Quid enim aduersus hunc optimum virum tentatum nõ est? Primum à Leone Nono in Vercellensi Concilio, vbi Papa mortuus est: Berengarius adhuc in sua fide constans perstitit: tum à Victore secundo in synodo Turonẽsi, illo illo Hildebrando Cardinali, pòst Diabolico Pontifice ibi præsidente, nec tamen adhuc ad Palinodiã cogi potuit, quantumuis Lanfrancus noster Cantuariensis Archiepiscopus, Papæ gratificaturus, eiq; succenturiaturus libellum de illa re ederet, vt veritatem suæ assertionis de reali Christi præsentia tanquam aliquis Marcus præstigiator orbi cõmendaret, ac refert sacerdotem Italum missantem in altari veram carnẽ & cruorẽ Christi in altari inuenisse, horruisse: re ad Episcopos relata, calicem, & corpus & sanguinẽ in medio altari tanquã venerandas reliquias operiri, obsignari, perpetuò asseruari. Quid multis? Tertius Papa Nicolaus 2. verè Victor populi Romani, in Concilio vi hominẽ vincit, & mortis periculo intentato ad reuocationẽ adigit : oblitus bonus Pontifex Chrysostomianæ

1. à materia seu partibus subiecti.

2. ex dicto Petri Act. 3.

3. ex Aug. ad Bonifa.

Lanfrancus. Guidmundus.

Guidmund li. 2. Iren.

stomianæ modestiæ: Doleo quippe ac plango, lamentorq; & in intimis visceribus meis concutior, non secus quàm si proprio quodã membro meo priuari cõtingat. Non dominamur fidei vestræ, charissimi, neq; imperij aut domini iure ista prçcipimus. Sermonis doctrina nobis cõmendata est, non principatus, nec potestatis autoritas. Quanquam hęc Berengarij coacta vox, post reditum in patriam libera facta aliud cecinit, aliud expressit, hanc suam palinodiam per vim extortam esse: ideoque scribit hanc Romanam Ecclesiam non esse sanctam, sed Ecclesiam malignantium, Concilium vanitatis, nec Apostolicam sed sedem Satanæ. Cæterum crassam Ecclesię Romanæ de hoc spirituali conuiuio deliration em operæprecium est considerare. Sic enim in suis decretis, vna cum Berengarij recantatione Papę Capernaiticum iudicium, & totius Ecclesiæ illius Romanæ non Christianam, sed Thyestæam cœnam nobis gustandam credendamque propinant.

Ad Eph. ser. 11.

Lanfranc. & Guidmund. l. 3.

Ego Bereng. d. 2.

EGO BERENGARIVS indignus Ecclesiæ sancti Mauricij Andegauensis Ecclesiæ diaconus, &c. Consentio autem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ sedi, & ore & corde profiteor de Sacramentis dominicę mensæ eandem fidem me tenere, quam dominus & venerabilis papa Nicolaus & hæc sancta synodus autoritate Euangelica & Apostolica tenendam tradidit, mihique firmauit scilicet panem & vinum quę in altari ponuntur post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse: & sensualiter non solum sacramentum sed in veritate manibus sacerdotum tractari: frangi: fidelium dentibus atteri: iurans per sanctam & homousion Trinitatem: & per hæc sacrosancta Christi Euangelia, eos qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus & consecratoribus suis æterno anathemate dignos esse pronuncio: quod si ego ipse aliquando contra hoc aliquid sentire, aut prędicare præsumpsero: Canonum severitati subiaceam,

Fides Papistarum fides D. Papæ.

Waldenſes. A Waldensibvs etiam oriundos eſſe nos putat. Hic ſuccurrit illud apud Ciceronem diuerſarũ nationum pro Homero certamen atque contentio. Homerum Colophonij ciuem eſſe dicunt ſuum, Chij ſuum vendicant, Salaminij repetunt, Smyrnæi verò ſuum eſſe confirmant. Quid eſt quòd Ieſuitæ Waldenſes pro ſuis parentibus non agnoſcant? an enim ſuos maiores ignorant, an potius erubeſcunt? Abbas Vrſpergenſis hijs coloribus depinxit duas ſectas hominum in Italia exortas, illi ſe Humiliatos, alij ſe Pauperes de Lugduno nominarunt: Vidimus, inquit, tunc apud Sedem Apoſtolicam cum Magiſtro ſuo dicentes ſe gerere vitam Apoſtolorum, nihil poſſidere, per vicos circumire. Guido Carmelita, Secta Waldenſium cœpit circiter annum Domini Milleſimum centeſimũ, ſeptuageſimum. Fuit Waldeſius ſiue Waldus ciuis Lugdunenſis, reliquit omnia, vt pauper Chriſtum ſequeretur, & Euangelicam perfectionem. Et Waldenſes genus quoddam monaſticæ vitæ profeſſos etiam Sanderus non inficiatur. Quid? an non monachi ſe in hac pictura ad viuum expreſſos & graphicè deſcriptos vident? Atenim Campianus & ante eum Sanderus hæreticos eſſe aiunt, & eos patres ſuos eſſe negant, tamen nobis Proteſtantibus & præſertim Caluiniſtis relinquunt: quos tamen ſi nimium ingrati, & ſuæ genealogiæ planè immemores non eſſent debebant repoſcere. Agedum verò nobis vendicemus. Eccleſiæ & ſacerdotio derogarũt, ait Abbas Vrſpergenſis: dominicã orationẽ ſolam amplexos eſſe, omnes alias orãdi formulas inanes & corruptas iudicaſſe, omnes ferè ſanctiones Romanæ Eccleſiæ tanquã inutiles & ſuperſtitioſas ſuſtuliſſe narrat Syluius: libros ſacros materna lingua conſcriptos euoluerunt, refert Prateolus. Imò ipſe Waldus vir doctus in linguã Gallicã eos tranſtulit, vt Matthias Illyricus. Nos vel Picardos vel Anabaptiſtas, vel Waldenſes à quodã Waldo ciue Lugdunenſe vocitant: ab annis iam trecentis, Eccleſias diſperſas habuerunt

Cic. pro Archia Poeta.

In Summa de Hæreſ. Pantaleon anno Dom 1160.

De Monar. Viſib.

Sand. l. 7.

Abbas Vrſp.

Æneas Syl. in Boh. c. 35.

In Catal. Teſt. Veri.

erunt, tyrannide pontificia oppressas, inquit Lutherus. Has precandi formas ex Domini verbo petitas, vel Scripturæ non aduersarias nos recipimus: constitutiones papales noxias & pestiferas reijcimus: tyrannidem Romanorum Pontificum eorumque iugum non semel subiimus, at persæpe sensimus: secessus ac receptus non rarò coacti sumus quæritare. Hîc Waldensium posteros esse nos & filios contestamur. Alioqui quia neque planè illorum sunt patres, neque planè nostri, diuidamus: illi fœnum, nos argentum, illi paleas, nos triticum, illi stipulas & sectas, nos recta eorum dogmata possideamus. Chrisma aut oleum sacrum, seu verius prophanum in Baptismo eorum exemplo non admiscemus. Si Waldenses, quod tamen *Sylv. de Orig.* fictum esse putat Alphonsus, asseruerint Sacramentum *Boh. c. 35. l. 6.* Eucharistiæ in die Cœnæ Domini, feria quinta maioris Hebdomadæ confectum, esse maioris efficaciæ, quàm alio quopiam die consecratum, hoc Pontificij sibi reseruent, qui annos dies & tempora obseruant. Benedictiones & consecrationes aquæ, salis, olei, cereæ, palmarum, vestium, calicum, aliarumque creaturarum cum Waldensibus aspernamur & execramur: Cum illis Cantum Ecclesiæ Romanæ æquo curiosiorem & fractum improbamus: cum illis in abstinentia à carnibus nullum meritum collocamus: confessionem secretam non admittimus: sententiam de gratuita remissione peccatorum per Christum amplectimur: corruptelas autem si quæ sint, plures autem esse feruntur quàm sunt, sed quæcunque sunt, sibi habeant. Sedenim Waldenses olim suam egerunt causam in Confessione ad Vladislaum Regem Hungariæ missa, ad quã lectorẽ remitto, in qua referunt execrandã spirituali prælatorũ malignitatẽ ipsos eò perpulisse vt fœditatibus offensi ab Ecclesia Romana decedere cogerẽtur.

Alph. l. 4.

Pòst domum nos reuocat, & ad Anglos LOLLARDOS Wicleuistarum discipulos accedit: illorum hæresis grauissima hæc esse dicitur: quòd sacerdota- *Lollardi.*

les

les benedictiones panis, Ecclesiæ murorum, & pauimentorum, mitrarum, aliarumque creaturarum opus necromantię & exorcismos esse, & aquam sacratam non plus habere virtutis, quàm aquam communem & non benedictam, crediderint. Animaduertitis, credo, quales nobis hæreses procudant, quomodo bonũ malum semper dicant, & ex quauis verruca aut colliculo montem faciant. Non dissimilis fuit ille quondam noster Oxonienſis Doctor non indoctus, pòst Episcopus Cantuarienſis Robertus Kilwarbius, qui nobis quæ fuit eius peritia & potentia, ex musca elephantum creauit, in Grammatica & Dialectica hæreses reperit, quas publico edicto damnauit, atrocem pœnam hijs qui vterentur interminans. Sed Alphonſus contra voluntatem ſuam & Campiani ſententiam, noſtram imprudens auxit Eccleſiã, ſuã imminuit, dum Ioannem de Weſtphalia huius aquę conſecratæ vel execratæ aduerſariũ inuenit, atq; adeo magnam illam Flagellantium turbam, quę ſe nodoſis flagellis excoriare, & per Italiam, Germaniam, Galliam, hanc eandem de vilitate aquæ luſtralis opinionem diſſeminare conſueuit. Itaque ſi nos quoque in hunc hæreticorum numerum includamus, ſoli non ſumus, patres, magiſtros, ſocios, habemus, in ipſo Romanę Eccleſiæ ſinu educatos, quos videre Campianus non potuit, Alphonſus è latebris protraxit. Sanderus alios hæreſeon ramuſculos collegit, à Lollardo nomine Gualtero in Germania diſperſos. Hij præter has altarium & Eccleſiarum & Aquæ conſecrationes, etiam Sacramenta extremę Vnctionis, & Matrimonij, ieiunia quoque Pontificiorum, dies eorum feſtos, Inuocationes ſanctorum, ac denique Romanam Eccleſiam nihili fecerunt. Tales quoque hæreticos eſſe nos præ nobis ferimus ac cõfitemur: & hęc Romanæ meretricis pigmenta & fucos ſpecioſos non precioſos, viles non vendibiles eſſe omnium ſapientum iudicio, arbitramur.

Balæus in Centur.

Io. de Weſtpha. Flagellantes.

Sander. de viſ. Mon. f. 523. ex Trithemio.

Ioan. Wiclevvm & patria & Academia & fide

fide nostrum esse scimus, & quod eius ministerio & libris non solùm Oxoniam, sed & Angliam & Bohemiam aliasque nationes externas, Dominus cognitione sui verbi & veritatis illustrarit, ei, vt par est, reuerentia quanta maxima possumus gratias agimus. Ex illo didicimus panis substantiam peracta consecratione non euanescere: verba cœnæ, non propriè sed figuratè exponenda: sub vtraque specie communicandum: collationem Sacramenti Confirmationis non esse reseruatam Episcopis: extremam corporis vnctionem non esse Sacramentum: Deo ex animo non sacrificio in aurem confitendum: quicquid Papa vel Cardinales ex Scriptura sacra clarè & planè deducunt, duntaxat esse credendum: quicquid vltrà assumpserint, tanquam hæreticum esse contemnendum: tempore Apostolorum duos ordines tantum fuisse, Presbyteros & Diaconos: Antichristi duodecim procuratores extitisse, papam, Cardinales & alios quorum tituli noui sunt, & titulis ipsi suis minime respondent: Ecclesiam Romanam credere esse supremã, non esse ad salutem necessariũ: esse synagogam Satanæ, Papã non esse immediatè Christi & Apostolorũ vicariũ: In Euangelio fundatã nõ esse à Christo Missarũ institutionẽ & ordinationem: religiones priuatas & fictitias, ordinem etiam Mendicantium, cum religione Christiana pessimè cohærere: fatuum esse, credere Indulgentias & bullas papales aliquid momenti afferre: Chrisma è Baptismo tollendum, satisfactionem Papisticam, doctrinam de pœnitentia obscurare, illam quam Christus ostendit valere, Vade & noli amplius peccare: horas Canonicas esse Battologiam: venerationem sanctorum & reliquiarum improbandam. Hæc si Angli accepimus ab Anglo; quia sacris literis dogmata illa consentire intelleximus, cur salutarem doctrinam oblatam respuamus? Quamuis enim Thomas Waldensis & G. Widefordus & inprimis Archiepiscopus Cantuarienſis ei restiterint, & contrauenerint, quamuis domi à multis &

Vixit ante annos 170. In Catal.

Wiclevus eiusq; dogmata orthodoxa.

Ioan. 8.

Romæ & Constantiæ in conciliabulis damnatus fuerit: tamen Deus ita ministerij ipsius cursum fortunauit, ita direxit, vt apud omnes infimos summos, amicos inimicos sumimè gratiosus fuerit.

In Appel. 1. H.

Reponuntur scio in articulis quædam minus commodè dicta, sed ea vel sunt ab aduersarijs malè detorta, vel malignè decerpta, vel calumniosè excogitata, vel sunt temporalia & ciuilia, quæ ad summam religionis nó pertinent. Ideoq; præclarè factum est ab Vniuersitate Pragensi, quę in plena Congregatione Magistrorum, Doctorum, Licentiatorum, Baccalaureorum, studentium, sub pœna pręstiti iuramenti conclusit, se Archiepiscopo alijsque prælatis in combustione librorum Magistri Ioan. Wicleui nullo modo consentire: quantumuis in historia Hussitarum Coclæus tanquam sordidus cerdo aliam fabulam consuat. Sed patres Constantienses in eo stomachi sui virus satis exhalarunt, cùm hominem exterum, ignotum, defunctum, exhumandũ & comburendum determinarunt, & hominé innocentem crudelissimè sepultura prohiberent. Næ ille homo planè beatus qui ipsorum iudicio miser est: & benedictus, cui talis tamque execranda synodus maledicit. O virtutis comes inuidia, quæ bonos insequeris plerunque atque adeo insectaris?

Pragensis Academia de Wicleuo.

Cic. l. 4. ad Heren.

Hussij vita.

Ioan. Hvssivs præclarus sanè heros, qui cur ab aduersarijs in hæreticorum catalogo habeatur, aut cur à nobis in albo maiorum nostrorum non ponatur, causam equidem nullam video: siue vitam, siue doctrinam, siue mortem spectemus. Nam in tota vita probus fuit, in doctrina sanus, in morte constans & inuicti pectoris. Vitę luculentissimum testimonium esse potest illa nobilium Morauiæ ad Concilium Constantiense Epistola, in qua charissimus & venerandus magister, sacræ Theologiæ Baccalaureus formatus, prædicator Euangelicus, vir bonus, iustus, catholicus prędicatur. Ardentissimæ preces quas sæpe ad Dominum Iesum fudit eximiam hominis pietatem facilè declarant. Hæc

aliaq;

allaque etiam populō Constantiensi hanc vocem expresserūt, Quid iste homo antea docuerit aut fecerit, ignoramus, certè ista sunt maxima veræ pietatis indicia. *Constantiensiū de Hussō elogiū.*

Doctrina quàm excellens fuerit, Campiani autor Pantaleon testatur, Vir in humanis & diuinis literis eruditissimus fuit: quod sanè ex illis Tomis in lucem editis quiuis poterit colligere. Quàm enim partitè disputat? quàm subtiliter distinguit? quàm argutè docet? quàm neruosè probat? quot & quanta suæ sententię firmamēta ex Scripturis, ex patribus, ex Scholasticis promit & constipat? Amplectimur quoq; hominem tanquā pium doctorem, tanquam Wicleui nostri egregium discipulum, tanquam omnium bonorum librorum Helluonem Nam Ænea Syluio teste, cùm nobilis quidam Bohemus in Anglia Oxoniæ aliquandiu studuisset, & Wicleui libros ibi inuentos tanquam thesaurum in patriam importasset: in eorum lectione & peruolutatione iugiter versatus est Hussius, in quibus dixit veram religionis doctrinam contineri. Dogmatū vero capita quæ Ioan. de Turre Cremata & Prateolus commemorarunt, & quæ nos hodie tanquam Catholica recipimus & defendenda iudicamus: hæc sunt: *In Chronol. Doctrina.* *In l. de Orig. Boh.* *l. 4.*

DE PRIMATV, sic, Petrus nō est nec fuit caput Ecclesiæ sanctæ catholicę, Papa non est verus nec manifestus successor principis Apostolorū, si viuit moribus cōtrarijs Petro: & si auaritiæ studet, tunc est Iudæ Iscariotis vicarius. Nō est scintilla apparentię quòd oporteat esse vnū caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cū illa militante Ecclesia conuersetur: Christus sine talibus monstrosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarū melius suam Ecclesiam gubernauit, & fideles Domini sacerdotes in necessarijs ad salutem strenuè rexerunt antequā Papæ officium fuerat introductum, itaq; facerent etiamsi Papatus deficeret, vsq; ad diem iudicij: Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & Papæ perfectio atq; institutio à Cæsarę emanauit.

DE PRÆDESTINATIONE hoc modo, Præscitus

etsi aliquando sit in gratia, secundū præsentem iustitiā, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesię. Et prædestinatus semper manet Ecclesiæ membrū, licet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gratia prædestinationis: Paulus nunquā fuit membrū Diaboli licet fecerit quosdā actus actibus Ecclesiæ malignantiū similes.

DE ECCLESIA hoc pacto, Vnicam esse sanctam vniuersalem Ecclesiam tantùm, sicut tantùm vnus numerus est omnium prędestinatorum: hanc conuocationē prędestinatorum esse articulum fidei: hanc Ecclesiam bonos tantùm non etiam malos complecti.

DE PVRGATORIO igne, eum nusquam inueniri.

DE PRESBYTERIS, non dignitatem, sed vitæ meritum illos efficere potiores.

MENDICANTIVM religiones à cacodæmone adinuentas esse.

Io. Hus, in Tra. de cœna do.

SVB VTRAQVE specie communicandum autoritate scripturæ, patrum, Augustini, Ambrosij, Hieronymi, Gelasij, Gregorij, Cypriani & aliorum neotericorum.

Testes verit.

IVSTIFICATIONEM esse gratuitam. Hæc sanctus Dei minister longè ante Lutherum docuit, & in Ecclesia Christi publicauit, sic veritatem Euangelicam instauravit, vt eam à multis Pontificiorū erroribus vindicarit, licet propterea illum Prateolus viperinum exitiale genimen, matris Ecclesię viscera corrodens, iniustè & impiè appellet. Hanc doctrinam contra publicam fidem ab Imperatore Sigismundo datam morte & sanguine suo obsignauit decreto Concilij inconstantis Constantię: in quo inter cætera perfidiosè cautum est, fidē hæretico non esse seruandam. Ille ille Hussius, qui sæpe petens audientiam, non est auditus, qui indicta causa condemnatus est, qui titulo Hęresiarchæ & in capite pictura duorum Dæmonum insignitus est: qui derelictus ab hominibus prouocans ad Iesum derisus est, tamen ille mirabili prouidentia Dei post cineres, velut palma post pressuram floruit, & ante obitum tanquam olor carmen Ecclesię suauissimum, Romanistis fatale &

Mort. Sess. 19. Abb. Vrsp. pag. 401.

Cygneæ prophetię Hussij.

perni-

perniciosum cecinit. De quo scripsit Abbas Vrsper. Fer- *Pag. 400.*
tur quod paulò ante mortem dixerit, & moneta Hussi- "
ana hanc inscriptionem habet, in vna parte: Centum "
reuolutis annis, Deo respondebitis & mihi. In altera "
parte monetæ legis, Credo vnam esse Ecclesiam sanctã, "
Catholicam. Hijs adiungo & aliam Prophetiam beati
Martyris, Me anseré assatis, sed veniet cygnus, qui vo- *In Test. verit.*
bis aliquando melius cantabit, nec tamen eum assare
poteritis. Quisquis ille cygnus fuerit, Euangelica sanè
cantio fuit, quocunq; ore prolata. Existimo autem illa
posteriora tempora instaurationis Euangelicę per op-
timos Ecclesiæ nostræ doctores Lutherum, Zuinglium
& alios hoc cygni suaue canticum attulisse. Tertiã Pro-
phetiam adiecit ipse in Epistola ex carcere. O quã gra-
tum esset si per tempus liceret mihi improbitates nunc
cognitas patefacere, vt fideles serui Dei possent eas ca-
uere. Sed spero in Deum, quòd mittet post me magis
strenuos, & nunc sunt qui melius aperient malitiã An-
tichristi. Atq; hęc dicta sint de nostris patribus colum-
nis veræ Ecclesiæ, quos ego reputo sãctos & cœlites, quã
tumuis mundus & caro aliter sentiant absq; reuelatio-
ne scripturæ & spiritussancti. O si pontificiorũ sophi at-
tenderent diligentius non tam quid in prima fronte
nostri Maiores offerre videantur, sed quid in recessu
pręstent & exhibeant. Dicam aliquid de Luthero, cuius
ego licet nævos aliquot videã, pulchritudiné tamen ad-
miror. Nam is aliquando Pontificius verè & seuerè odit
Euangeliũ & religionẽ Wicleuianã & Hussianã: adeo vt,
cũ incidisset in eiusmodi libros, suspicatus aliquid vene-
ni sub illo melle latitare, eos mox complicaret ac flocci
faceret. Sed quid postea resipiscens & ad se rediens, ad
Anglię Regem illustrissimũ Henricũ Octauũ scribit? Iu- *In præfat.*
stissima causa Bohemi homicidas istos & Antichristos
papistas deseruerunt, postquã innocentem virum Ioan.
Hus ipsi septies hæretici exusserunt. Iterũ dico, O si fer-
uentissimi & acerrimi papistæ hac quidem in re digna-
rentur aliquando esse Lutherani: vt cũ Luthero mona-
stica vita relicta, verũ christianismũ, tandem aliquando

ex animo profiteantur,& Iesum crucifixum filium Dei, non ore,sed imo & intimo pectore totum exosculentur.

CAMPIANVS.

NOLITE *mirari si fumulos istos non pertimui, quos, modo ad meridianam lucem venero,minime fuerit laboriosum dissipellere. Hæc est enim nostra sermocinatio. Dic mihi,subscribis Ecclesiæ quæ seculis antactis viguit? omnino.obeamus ergo terras & tempora: cui? cætui fidelium. Quorum? nomina nesciuntur, sed constat plurimos extitisse. Corstat? quibus cõstat? Deo.quis dicit? nos,qui diuinitus edocti sumus. Fabulæ. Quî credam? si arderes fide,tam scires hoc,quam te viuere.*

Spectatum admissi risum tenetis?

Iuberi Christianos omnes adiungere se Ecclesiæ, cauere ne spirituali gladio trucidentur,in domo Dei pacem colere, huic animas credere columini veritatis, isthic querelas omnes deponere, hinc eiectos habere pro ethnicis, nescire tamen tot centenis, tot homines vbinam illa sit,quine huc pertineant? Vnum illud crepare in tenebris,vbi,vbi sit Ecclesia tantummodo sanctos & in aethera destinatos ea contineri? Ex quo fit,vt si quis imperium sui præsulis detrectare velit,scelere soluatur,dummodo sibi persuadeat presbyterum in crimen incidisse,& ab Ecclesia protinus excidisse.

HVMFREDVS.

PRIMO hîc examinanda est noua Campiani figura, quam Sermocinationem nominat:quæ tamen non tam sermocinatio est,quã imaginatio,in qua Echo resonat, non quæ veritas vult, sed quæ ipse de nobis opinionis suæ errore fingit. Interrogat ipse & respõdet sibi,omnes agit partes tanquã egregi⁹ aliquis in scena Roscius. Peracta sua fabula tanquam re bene gesta canit Epilogum, conuersa ad spectatores oratione,

Risus Campiani intempestiuus.

Spectatum admissi risum teneatis? Expectabam & aliud ex alio Poeta, *Omnes risus emori.*

O ridiculum rhetorem,ô ioculare potius malum, intempestiuus enim risus iste fuit in suo funere: quod si præuidisset seriò & citò,non ad ludicrum sed ad luctum & se cõposuisset & alios prouocasset. Si Ancæus meminisset quid inter os & offam posset interuenire:si vatem

Aristot.

præ-

prædicentem ipsum de vite sua nunquam vinum gustaturum audiuisset: nec hominem illum tanquam vanum vatem derisisset, nec ipse iam calicem ori admoturus, ab apro in vinea percussus fuisset. Quid? Crotoniates adamat Olympicum oleastrum, Spartiates armaturam, Cretensis venationem, Iones iocos & choros: & Campianus risum, qui in iugulum exeat? Τίλως ἄκατρος ἐν βρόλοις ἐστὶν κακόν. Sed notate hoc antiquum, catholicum, hoc Papisticũ semper fuisse Theologos risu & sibilis explodere, non ratione non argumentis refellere. Sic actum est Oxoniæ cum reuerendissimis præsulibus Cranmero, Ridlæo, Latimero: Sic olim quidam Guitmundus, Quis risum, inquit, tenere iam valeat, audiens Berengarium ipsa Domini verba de Sacramentis interpretantem, hoc, id est, hic panis est corpus meum? Verum quęstionibus Campiani voce sua acclamemus, cique præcentori non malo sanè succinamus. Interrogat, subscribimúsne Ecclesiæ quæ seculis anteactis viguit? Omnino. Est enim Ecclesia vera, in cuius sinum nos colligimus, cœtus hominum ab omni æternitate ad vitam æternã electus, & inde ab initio mundi ad finem vsq; per spiritũ sanctum & verbũ à Iesu Christo euocatus vt nobis tradidit Apostolus. Absit enim vt nouella Papistarũ conuenticula sectemur: purã antiquitatẽ veneramur: & ex symbolo Niceno docemur, Apostolicã Ecclesiam credere. Secundò scisciatur. Cui? fatemur planè nos subscribere cœtui fidelium. Quamuis enim Ecclesię nomen sit πολύσημον & æquiuocum, tamen si de vera Ecclesia propriè loquendum est: illo egregio nomine soli digni sunt fideles. Corpus est enim Ecclesia, cuius membra viua sũt: Domus est cuius lapides viui, Vinea & pomariũ Domini est, cuius arbores fructuosę, & fructũ ferunt, qui nõ peribit sed perdurabit. Nã homo pictus nõ est homo, sed statua, ita nec Ecclesia nisi quę fide fundatur, charitate rigatur, spe sustẽtatur, spiritu animatur ac sãctificatur. Credimus in symbolo sanctorũ esse Ecclesiam. Et Chrysostomus, Ecclesia sancta dicitur, nõ sicut erat ex-

Ex Maximo Tyrio.

L. 2. cont. Berengarium.

Ad Sermocinationem Campiani responsio.

Ecclesia quid.

Ephe. 1.

In Ioan. c. 1. Ho. 13.

terna Iudæorũ sanctitas, sed Ecclesia sancta est corpore & spiritu. Tertiò quærit, Quorũ? respondemus eorum numerum & nomina omnia nos fugere: Deo soli constare. Quis enim mortalium de vasis aureis aut argenteis iudicabit nisi Deus solus? de ouũ vniuerso grege, nisi vniuersalis pastor? Arcanũ est Dei iudicium, & solus dominus suos nouit, quoniã res est fidei, & scrutator renũ & Deus spirituũ, de spiritualibus verè potest ferre sententiã, & nimium impudens est qui hoc Dei solium audet conscendere. Theodoretus, Vniuersorum Deus ab initio præuidit, & eos qui credunt, & eos qui aduersus veritatem sunt apertè bellum gesturi. Spirituales quidé & qui diuinitus edocti sunt, ex signis colligere & augurari possunt: at de homine reprobo, quem Dominus odio habet, & de alio prædestinato quem diligit, in hac vita non possunt certò nisi ex diuinis oraculis pronunciare. Quartò, perconctatur, Quî hęc credam? Fide hoc totum comprehendi non est fabula. Credendum est, siquidem ex articulis fidei est: & qui non credit esse hanc inconspicuam & Catholicam sanctorum consociationem per omnia loca fusam, omnibus mundi temporibus dispersam: is non ardet fide sed alget: & qui nescit hoc credere, nescit viuere, Iustus enim fide sua viuit. Fides vera facit nos membra veræ Ecclesiæ: quæ si nulla est, aut erronea: coaptari in Ecclesiæ corpus non possumus. Huic nostræ doctrinæ etiam Ferus astipulatur, Ecclesia Dei non est certo loco alligata. Vbi duo aut tres sunt congregati in nomine meo, & vbi credentes sunt, ibi Ecclesia est. Quid horum obsecro negare possunt Iesuitę? aut cur sic cachinnari non erubescunt? Descendit tandem ad alias rationes non necessarias, vt probet Ecclesiam esse visibilem. Quod ante illum Florebellus obiecit, vt inde suæ Sermocinationis inuentionem hausisse videatur. Hæc est enim Florebelli Sermocinatio. Ad eam quæ nota sit quo pacto aspirare quisquam possit? quæ puram, inquiunt, Euangelij disciplinam & instituta retineat: optimè. Et

2. Tim. 2.

In Matth. 26.

Ant. Florebelli Sermocinatio.

quæ

quæ sequuntur, &c. Sic etiam contra nos Clingius: Ecclesia non est res inuisibilis vel in solo spiritu: quemadmodum philosophi suũ Ens chimericum aut Ideam Platonicam statuerunt, sed res visibilis. Quod à nobis millies actum est & dictum, id isti agunt & dicunt. Nos enim qui definiuimus Ecclesiam à sensib⁹ hominũ remotam esse, & soli Deo manifestam: asserimus etiã esse aliam minus propriè sed magis largè dictam Ecclesiam, quæ visibilis est, quæ ambitu suo bonos & malos complectitur, malos nomine, bonos re & nomine. Et visibilem esse suprà demonstrauimus partim ratione personarum, quas videmus, quibuscum sermocinamur & viuimus, de quibus bene speramus, & ex fructibus bonis arbores bonas esse confidimus: partim ratione exercitiorum, atq; adeo signorum, quæ non obscura sunt incorruptæ Ecclesiæ indicia: quæ omnia oculis patent & in aspectum veniunt. Sed ne quis fallatur, hæc omnino particulares Ecclesias denotant, naturam Ecclesiæ veræ & Catholicæ, de qua est controuersum minus attingunt. Quis cæcus non videt Ecclesiam illam, cui nos adiungimus, in qua pacem colimus, cuius iudicia exercemus, cuius gladium spiritualem timemus, cuius vocem audire iubemur, è cuius synedrio seu Consistorio electi, tanquam Ethnici & publicani habemur, oculis esse subiectam, & aspectabilem? Itaque hîc opus est intelligentia, & sensus scripturæ enucleandus est, vt Ecclesiæ sensum duplicem cognitum perspectumq; habeamus. Quando argumentatur Salomonem benedixisse omni Ecclesiæ: præterea ex Actis, Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos ad pascendum Ecclesiam Dei: Rursus ex Euangelio, Dic Ecclesiæ: Iterum ex Paulo, Persecutus sum Ecclesiam Dei: & hinc inferunt hæc de Ecclesia visibili dici: & ex hijs concludunt, oportere Ecclesiam esse cõspicuam: dicamus Maiorem esse satis lucidam, Minorem non obscuram, Conclusionem esse clarissimam: sed tamen ista omnia æternam & electam Christi sponsam

" *Ecclesia visibilis.*

" 1. Reg. 8.

non tollere: quæ & vniuersalis & inuisibilis reuera est & ita rectè appellatur. Quocirca, vt hęc vera esse nemo sanę mentis negabit: ita rursus illa falsa esse quæ de nobis dicuntur, omnes confitebuntur, qui non nimis suas frontes perfricuerũt. Neq; enim crepamus in tenebris, tantummodo sanctos & in ęthera destinatos Ecclesiam continere: quia militantem & mixtam Ecclesiã multis verbis iam astruximus: nec imperia præsulũ, nec leges, nec pœnas, nec iudicia, neq; potestates aut thronos subuertimus: nec perfectam aut rugis vacuam aut ætherea in terra Ecclesiam struimus: in qua scelera regnare cernimus: & malos à præsulibus & presbyteris non bonis benè reprimi posse, & castigari debere censemus. Quãuis etiam peccator in quantum peccator est diligendus non sit: vt rectè Augustino placuit: quamuis peccator aliqua sorde maculatus de Ecclesia Christi non possit appellari, nec Christo subiectus dici, vt non malè alicubi Hieronymus statuit: quamuis etiam malos bonis admixtos velut numeralem nummum inter aureos & argenteos Clingius iustissimè nominet: tamen ab opinione Donatistarum alienissimi & prorsus abhorrentes sumus: qui homines peccare tũ autumant, cùm sacramenta à ministris indignis accipiũt. Concedimus in omnibus Ecclesijs nævos & olim fuisse & nunc esse, & semper fore vsque ad tempus instaurationis omnium in futura cœlesti Hierusalem & triumphante Ecclesia: sic olim Corinthiaca Ecclesia, sic Galatensis, sic Asiaticæ Ecclesiæ suis quibusdã maculis fœdatæ & conspurcatæ leguntur. Damnamus igitur nos & omnes siue nostros, siue alios, siue Swencfeldianos, siue Libertinos, siue Anabaptistas, siue Romanistas, qui se ad Ecclesiam Dei conspicuam non aggregant: qui ad montem Domini non ascendunt: qui prope ex omnibus arboribus vitem, ex omnibus floribus lilium, ex omnibus auibus columbam, ex omnibus aquis fontem, ex omnibus ciuitatibus Zionem, id est, ex omnibus conuentibus hanc suam Ecclesiam Deus & sibi delegit velut sanctuarium, & nobis commendauit tanquam habitaculum.

C.44.

Gal.1.
1.Cor.1.
Ap.1.2.

Isa.2.

Qvo

QVO AVTEM hoc argumentum de propagatione nostrarum Ecclesiarum lucidius & latius explicetur, & scopulus hic ad quem multi offendunt amoueatur, hanc illorum Crambem recoctam, hanc rancidam & putidam de obscuritate & paucitate nostra querimoniam, iterum pressius & propius inspiciamus. Quod hic nobis à Campiano opprobratur: id omnium ferè aduersariorũ crebris & sermonibus & scriptionibus vsurpatum est & protritum. Fridericus Nauscas ita cornicatur, Ecclesiam hanc nostram Ideam esse quouis animali monstrosiorem, quæ occulta sit, nec ostendi possit, quæ denique vera chimæra sit. Stapletonus aliquanto liberius imò licentius nos vocat planè sed non sanè rebelles spurios, Altophylos, Idumæos, Philistæos, quid non? Pòst stomachosius ad duellum quasi prouocat D. Fulconem, Ecclesia vestra à Witenberga sumpsit initium, age, ostende aliud initium, & ab illo initio perpetua serie & temporum successione decurrendo, vestræ Ecclesiæ pastores & Episcopos (sine quibus nulla subsistit Ecclesia) demonstra; Rursus, Demonstra vbi sederunt, &c. cathedræ, sedes, loca, pastores, capita, politia quæruntur. Nuperrimè Duræus, Nos pro Ecclesia Platonicam Ideam obtrudere, in qua tot anteactis seculorum spatijs, nulli pastores, nulla sacramenta, nulli ritus, nullæ ceremoniæ, nulla fidei confessio. Deus bone, qui nos? quàm miseri? quo redacti, in quem locum, vel loculum contrusi sumus? Ad hæc quid dicemus, Academici? Non est non est, mihi credite, verendum, fumos tantùm suos offundunt vt oculos perstringant. Olim ista olim dicta & audita sunt, Quis nouus hic hospes? Vnde prosiluistis? Olim sic Christus tractatus est, quem mundus non cognouit, qui sic à fratribus suis derisus est, quasi in Galilææ secessu ambularet, montes & solitudinem quæreret, celebritatem vrbis & orbis fugeret, in obscuro atque ignobili Iudææ angulo lateret, Transi hinc, abi in Iudæam, vt discipuli videant, manifesta te mundo: de quo etiam Pharisæi κατ' ἐξοχὴν,

Querela multorum aduersariorum de paucitate & obscuritate Protestantis Ecclesiæ.

1. Cent. H. 89.

In Præfat. ad Greg. 13.

Li. 13.

D. Fulco à Stapleton. prouocatus.

Duræus.

Vetus murmur contra Christũ & Christianos.

Io. 1.

Io. 7.

Io. 9.

Hic

Hic vnde sit nescimus. Communis olim & exoleta hæreticorum penè omnium contra verè Catholicos insultatio fuit, vt Nouati, apud Cyprianum, Cùm ipse in Ecclesia non esset, sed contrà Ecclesiæ rebellis foret, hoc vnum sibi vindicabat, quòd cæteros faciens hæreticos, apud se esse Ecclesiam diceret: vt Donatistarum apud Augustinũ, qui licet ipsi hæretici dicebant Christianum nomen perijsse, de tot gentibus in orbe terrarum, & in Aphrica remansisse: vt etiam Iuliani Pelagiani, qui iactitabat se esse ex agmine Prophetarum & Apostolorum: quomodo nostri se Apostolicos, suam Ecclesiam Apostolicam iamdudum esse crepuerunt. Quare sicut Christo Seruatori istorum sycophantia non obfuit: nec Catholicos multum commouit hæreticorum calumnia: ita nos de hac nostræ vilitatis & paucitatis odiosa & iniqua exprobratione nõ debem⁹ valde laborare, qui habemus præclarissimos comites socioſq; nostræ calamitatis. Pauci sumus? Certè & parui, nec pudet nos sic haberi: quandoquidem hoc Diuinæ sapientię placuisse intelligimus: vt multi vocentur, pauci eligantur: vt ex paruis initijs & ex humili radice excrescat Ecclesia: vt ex perpaucis & pauperibus colligatur; Num quis enim ex principibus credidit in eum? Nec per sophos aut Philosophos sed per moros huius mundi & fatuos, non per oratores sed per piscatores, non per scribas & literatos, sed per illiteratos & idiotas congregata est: sapientissimo nimirum decreto, ne veritatis victoria, & Euangelij fructus vberrimus non tam Diuinæ Maiestati quàm hominum vel fortitudini vel multitudini vel principum autoritati & potentiæ tribueretur. Vbi sunt hæc Ecclesiæ, quæ prædicant, latissima tentoria, quando dictum est, Omnes declinauerunt? Omnes videntes me deriserunt? Omnes quæ sua sunt quærunt? quando Tobias solus Hierosolymam profectus Deo seruiuit, omnes alij vitulum in ciuitate Nepthalim adorarunt? Vbi Ecclesiæ facies splendida, quando Deus neque per Vrim neq; per Thummim respon-

Con. Parm. li. 2. Ca. 1.
Idem.
Vera Apologia.
Io. 7.
1. Cor. 1.
Matth. 4.
Act. 4.
Psa. 22.
Phil. 2.
Tob. 1.

spondebat? vbi sacerdotes, vbi sacrificorum illa solennitas? quando scriptum est, Non erat sacerdotium, &c. vbi sacramenta vestra, inquiunt, in quo loco, à quibus celebrabantur? Cur non similiter & nos quæremus, Vbi est in vestra hac, vt vocatis, Anglicana persecutione vestrarum Missarum celebritas? vbi ceremoniarum pompa? quæ publica templa hîc occupatis? Annon vestra quoque Luna suam eclipsim passa est? annon occulta & inconspicua facta est vestra Ecclesia? Audiant etiam Petrum Ciruetum Doracensem hac de re olim conquerentem, vrgentibus Ecclesiam persecutionibus infidelium Eucharistiæ sacrificium, quod in Missa conficitur, agebatur à fidelibus valde simpliciter, & sine pompa alicuius solennitatis, quia offerebatur à sacerdotibus Christi OCCVLTE in domibus priuatis officium breue. Rerum multarum & maximarum non pessima magistra experientia nos docuit, exemplis scripturarum & omnium temporum confirmata: Ecclesiam esse mulierem derelictam & mærentem, esse mulierem in deserto solitariam & profugam, vt recentiores & antiqui exponunt, esse Saram quandoque sterilem. Nunquam ferax nunquam fœlix Dei Ecclesia fuit vel in diluuio Noachi, vel in dispersione Abrahamitarum, vel in Ægyptiaco exilio, vel in persecutione Iesabelis, vel sub iugo Hieroboamico, vel sub tyrannide Manassis. In sola familia Dauidica remansit Ecclesia Christi, quando Iudæ fratris Domini posteritatem latitantem, tanquam miseriam & pauperculam Domitianus contemptui & risui habuit. Attamen hij nobiles Iudæ Nepotes, hij Iesu cognati, Domitiano veram picturam regni Iesu, & Ecclesiæ exhibuerunt. Nam de hoc regno interrogati, cuiusmodi esset, vbi, & quando appariturum, responderunt, non esse mundanum aut terrenum, sed cœleste & angelicum, scilicet, non pomposum gloria, non multitudine fastuosum, sed obscurum, & contemptibile habitum vsque ad Epiphaniam & apparitionem Sanctorum in consummatione seculi,

Obiect. Sol.

Eclipsis Lunæ papistice in Anglia.

In expos. l. Missalis in Proœmio.

Iesa. 54. Apo. 12.

Aug. ad Vincens.

Euseb. li. 3. c. 20.

seculi. In expugnatione Ierico sola Raab fidelis mulier inuenta est : Plures olim Idololatræ quàm Iudæi, plures hodie infideles & pseudochristiani quàm Christiani : & mirum aut nouum videri debet, si papistarum colluuies protestantium Ecclesiam multitudine superaret ? Eius certè orbitatis & solitudinis causas aliquot recensuimus. Cur autem hijs postremis temporibus imago Ecclesiæ nostræ non ita ab aduersarijs conspici, nec à nobis depingi possit : cur pauciores & despectiores habeamur : eius rei optimas & necessarias rationes, quis cæcus non videt, quisquis seditionem Christianorum, seductionem multorum, superbiam nonnullorum, somnolentiam aliorum, sæuitiam aduersariorum, simplicitatem nostrorum vel leuiter considerauerit?

Causæ orbitatis Ecclesiæ.

1. Causa discordiæ Christianorum.

Qvid enim à nobis Orientis bonam partem auulsit? Discordia. Quid Turcicum imperium auxit, res Christianas afflixit? Seditio. Quid Arrianismum inuexit? Dissidia. Dum enim Christiani Orientales inter se commissi sunt, dum Arrianum incendium totum ferè orbem terrarum corripuit, Imperatores Constantius, Valens, alijq; sæuiunt, Episcopi applaudunt, Christiani dissentiunt : alij in tenebras & latebras abstrusi relegantur, alij immanitate suppliciorum absterrentur, vt inde necessariò bonorum catholicorum paucitas & inopia consequeretur. Hunc euentum indicat Nicetas Choniates, Eodem tempore dogma de Christianorum religione euulgatum, Christianos in factiones secuisse, & ipsam religionem in foro, in triuijs viluisse. Similem exitum affert hodie non dissimilis causa, dum Christiani in fraterna viscera irruunt, gregem Christi dilaniant & Christianorum numerum imminuunt.

In vita Alexij Imperat.

2. σοφισμωνία & seductio.

Seductio & σοφισμωνία efficaciter operata est, vt deciperet si fieri posset electos, omnesq; ad phantasticum & vertiginosum spiritum perduceret. Hæc est successio pseudoprophetarum & filiorum Belial, vt pro ara Dominica substituant altare Damascenũ & exoti-

num,

num, ex optimo vino acetum faciant, in agro cultissimo Zizania conserant, quod hodie Antichristus potenter effecit, cùm per monachos & Iesuitas vagos & vbique palantes Cratere suo mixto omnes gentes inebriat. Insidiatur in occulto velut Leo in cubili suo, vt qui in occulto sunt & latere vellent, aut vi opprimat aut dolo circumueniat aut aliquo modo capiat. Hinc Augustinus triplicem colligit persecutionem, violentam per tyrannos, fraudulentam per hypocritas & hæreticos, vtramq; per Antichristum. *Apo. 12. Psa. 9.*

SVPERBIA pietatis veræ ruina fuit, luxus inquam & opulentia cleri planissimè venenum Ecclesiæ. Annon enim postquam religio peperit diuitias, matrem suffocauit filia? Annon dotatio Romanæ Ecclesiæ per Imperatores, Ecclesiam Dei spiritualiũ bonorum inopem & nudam reddidit? Annon tot ceremoniarum fulgor, in doctrinam Christianam horribilem caliginem induxit? Hieronymus ita iudicauit, Ecclesia, ex quo creuit in possessionibus, decreuit in virtutibus. Idemq;, Ex quo creuit in Ecclesia auaritia, sicut & in imperio, perijt lex de sacerdotibus & visio à Propheta. Et quemadmodum olim attestante Augustino, Antiquæ Romæ plus nocuit euersa Carthago, quàm prius nocebat aduersa: ita nouæ Romæ securitas & superbia quàm antegressa persecutio & martyrium maius damnum intulit. Dum curant cuticulam, dum se comunt & ornant, dum popinas & tabernas extruunt & sequuntur, dum magno comitatu & satellitio in publicum procedunt, dum alunt onerosam & ociosam familiam, dum domos ac palatia ædificant, dum templa imaginibus replent, & Sanctos fingunt & pingunt, & inaurant, dum in Missa apparatu meretricio splendidè tanquam in scena vestiuntur, dum in hac soluta & præpostera Ecclesiæ pace sternunt & omnibus commodis & voluptatibus affluunt: an esse poterat vel otium vel animus talibus dominis Christo lucrifacere populum aut esurientes animas pascere, aut viua Dei templa ædificare? 3. *Superbia.* *Ad Ruſticum.* *De Ciuit. D. L. 3. ca. 19.*

Eccl

Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poemata narrent.

4. Somnolentia. Somnolentia quoque operariorum multiplex fuit, primum quos non vinitores sed cessatores rectius dixerimus, quia illis dormientibus inimicus homo noctu vigilans tot rixas seuit, tot pestiferas herbas & lolium logum humanarum & Traditionũ superseminauit, vnde puritas & doctrinæ & disciplinæ & rituum extincta est, & mille errores insperſi sunt in agro Ecclesiæ, quos nullus agricola, præterquam vnus ille pater cœlestis poterit extirpare. Hinc ambitiosi tituli, hinc Primatus, Excommunicationes, & Anathematismi papales, Indulgentiæ, Purgatorij delirium, & aliæ reculæ innumerabiles, quibus sublatis, omnis neruus & omne robur Pontificiæ religionis inciditur. Hinc Romanus somniator cùm velut Elias alter currum auidè gestit conscendere, & supra nubes se attollere, Eliæ tamen dissimillimus populo erudiendo nec vacare potuit, nec voluit. In hoc somnolento & veternoso seculo viuitur molliter, luditur impigrè, potatur meraciter, studetur ignauiter, prædicatur rarissimè, plebs deficiente Prophetia perit turpissimè. *In Præscrip.* Perscitè Tertullianus, Hæreses adeo prævalere, quia homines sunt inualidi, vt febris infirma corpora infestat. Laici & plebei quia non informati à pastoribus facilè patent ignitis Satanæ telis, nisi probè clypeo veritatis obmuniantur. Tum quanta scriptorum paucitas, qui rerum Ecclesiasticarum Commentarios ederent, qui nobis Doctorum lumina, librorũ monumenta, piorum martyria, Ecclesiæ nostræ sanctissimum cœtum depingerent? Si vel nomina sola patrum extarent, qui Ecclesiã Christi vel docendo, vel moriendo vel scribendo operam suam egregiam nauarunt: si bibliothecæ istorum tot virorum & scriptorum custodes fuissent, si Occidentalis Ecclesia illas Græciæ opes & ingentem selectissimorum autorum thesaurum ad nos importare potuisset, si nostras genealogias & nostræ prosapiæ tabulas vel malitia non erasisset, vel

negligentia

negligentia non perdidisset: nostræ Ecclesiæ aliam seriem & proseminationem, & Episcoporum aliam successionem, & Protestantium aliam picturam cerneremus. De paucitate Latinorum scriptorum olim conquestus est Augustinus: De Græcis Eusebius, qui homilias ad populum habere, & Apologias principibus offerre, quàm libros posteritati relinquere maluerunt. Erat deinde & somnus discentium atque adeo frigus, vt non mirandum sit, si in tanta Satanæ fascinatione, in tanta & doctorum & auditorum pigritia, pharisaica & Romanensis Ecclesia, tanquam sumptuosa & superba meretrix suas dilatarit fimbrias, maximè quia, vt Petrus Comestor in sua historia scholastica lamentatur, clerici in studio Scripturæ negligentes, bona Ecclesiæ in exquisitis delicijs & ingurgitationibus abligurierunt.

Ad fratrem li. 3. ca. 2.
Euseb. li. 3. c. 24. Hist. Eccle.
In ser. 40.

DE SAEVITIA hostium quid attinet dicere, & animos bonorum lugubri narratione exulcerare? Sæuitia Iesu bone quid non tentauit? quos è medio non sustulit? quam Satan homicida & antiquus draco omni tempore contra eam innocentem crudeliter exercuit: sæuitum est in homines & in viua & vera Christi membra: adeò vt Ecclesia quondam in visione quadam Hildigardæ Prophetissæ apparens, cuius prophetiam ipse Pontifex approbauit, non abs re conqueratur, à sacerdotibus & faciem suam esse puluere conspersam, & vestem discissam. Exagitati, vexati, mulctati sunt, quicunque ausi sunt bona conscientia, clamore tubæ Euangelicæ, Romanæ Iericuntis muros concutere, id est, doctrinæ papisticæ nervos excindere. Videor mihi videre illum miserabilem statum Ecclesiæ quę deplorat Hilarius, Nunc prò dolor diuinam fidem suffragia terrena commendant, inopsq; virtutis suæ Christus, dum ambitio nomini suo conciliatur, arguitur. Terret exilijs & carceribus Ecclesia, crediq; sibi cogit, quę exilijs & carceribus est credita, &c. Siquidem post mille annos solutus Satanas duo potissimum faciet, arte seducet, armis persequetur. Seducet omnes gentes quæ sunt super

5. Sæuitia.

Ante annos 400

Con. Auxentiū.

Apo. 20.

quatuor angulos terræ. Deinde persequetur per Gog & Magog homines sanguinarios & barbaros, quos in prælium contra Sanctos congregabit. Tum enim quod libuit licebat, quod licebat & quod poterant audebant, quod ausi sunt per fas nefasq; perficiebant. Qua crudelitate effectum est, vt optimi quiq; viri per scelus è sinu sanctæ ciuitatis eriperentur. Nec tamen sic ligatus antea fuit, quin sæuierit per tyrannos Ecclesiæ carnifices, per Imperatores Romanos, statim in ipsis Ecclesiæ crepundijs & infantia: sed postea multo magis per alios crudeles Hypocritas quotidie sanctorum castra inuadentes, Cæsares ipsos & Christos Domini anathematismis ad Tartara vsq; si fieri potuisset, ablegantes, quò se bonis Ecclesiasticis saginarẽt & Deum suum preciosum Maozim adornarent. Sæuitum quidẽ est per Vandalos, Hunnos, Gothos in Hispania, Gallia, Italia, in Oriente & Occidente. Quæ inde strages & lanienæ pio-

Sabell. rum? Quanta ô Deus Ecclesiæ vastatio? Sæuitum est ab impio Turcarum Rege, à Mahomet communi hoste nostro: ab anno Christi sexcẽtesimo, & nouissimis hisce temporibus longè immanius & immitius. Sæuitum tamen multo magis per Antichristum Occidentalẽ: vnde & corpora sanctorum strata, & libri concremati, & synceræ pietati plaga non mediocris inflicta est. Athanasius ad Marcum Papam si tamen vera sunt, quæ narrantur, valdè flebiliter queritur, libros Christianorum exustos, ne Iota quidem vnum relictum, Niceni Concilij Canones incensos: Hæc credunt, hæc iactant nostri aduersarij tanquam verissima, (quę tamen vana sunt quia cum alia Athanasij epistola ad Felicem Papam nõ conueniunt, & spiritus sanctus nunquam sibi contrarius est, & vtramq; Epistolam suppositiam esse probari potest:) Quid? an non alios codices nostrorum hominum alibi quoque aboleri posse credibile est? Qualis & quàm grauis iactura præstantissimorũ hominum, & optimorum scriptorum sub Ethnicis vsq; ad Constantinum? Sub Diocletiano, sub Iuliano? Quid Arriani, quid Donatistæ

natiſtæ, quid alij Chriſti hoſtes, & hæretici fecerint: ex Euſebio, Nicephoro, Auguſtino conſtare poteſt ſtudioſis lectoribus. Trithemius olim & nuper Eraſmus alijq; diligenter annotarunt, multa & quidem authentica Eccleſiaſticorum patrum monumenta, partim barbara incurſione gẽtilium, partim inſcitia temporum, partim & præcipuè hac rabie aduerſariorum interijſſe. Innocentius tertius, & homines & libros damnauit. Quid autem noſtra memoria in Tridentino Concilio & aliàs ſæpe tentatũ ſit, quot ſanos & eruditos noſtrorũ libros flamma conſumpſerit: nemini obſcurũ eſſe poteſt, niſi qui in luce meridiana cæcutire voluerit. Et tamen adhuc obijcient Eccleſiam noſtrã eſſe occultam, quam ipſimet nullibi comparere, ſed ne in viuis quidẽ eſſe paſſi ſunt? cuius membra noui & pluſquam Ægyptiaci Pharaones dilacerare, ſcripta extinguere, memoriã omnẽ ſepelire conati ſunt? cuius omnes villas, omnes domos, omnes familias deſtruxerunt. Quid à nobis requirunt noſtros Epiſcopos & magiſtros quos flamma & ferro ſuſtulerũt? cur exigunt vt noſtræ Eccleſiæ loca monſtremus, quæ ipſi vaſtarunt?

Poſtrema ratio quæ ſuadeat hanc paupertatem & paucitatem noſtram eſt hæc, Simplicitas Eccleſiæ noſtræ, quæ tanta eſt, in forma religionis, in genere cultus, in omnibus, vt non poſſit neq; ſoleat tot amatores ad ſe attrahere, quot Romanæ ſynagogæ meretricia ſpecies inuitat quotidie & allicit. Hîc enim ſobrietas, illic luxus: hîc modus, illic profuſio: hîc origo humilis, illic genus & ſtemma generoſum & Cardinale, ex principibus, ducibus, magnatũ filijs procreatum: hîc Actores ſunt infantes & lactentes, perficientes tamẽ & fundantes laudẽ Dei & vltionem inimicorum in teſtaceis vaſculis, illic Pontifices maximi, Archiflamines, D. Abbates vncti & coronati, non verbo ſed verbere regentes Eccleſiam. Hîc caput deſpicabile, cuius decor terrenus nullus aut perexiguus eſt, Ieſus Chriſtus in ſtabulo iacens non in Regia ſedens: illic Caput Catholicũ nomi-

6 Simplicitas puræ & primæ Eccleſiæ.

Pſa. 8.

Ieſ. 53.

ne, reipsa mitratum, purpuratum, gemmatum: hîc adoratio spiritualis & interna, illic carnalis & externa: hîc Sacramenta numero pauca, specie non augusta, illic plura & speciosa: hîc sermo non in verbis humanæ sapientiæ aut in suadela seculari, sed in simplici veritatis oratione & in potentia spiritus, illic phaleræ, fuci, calamistri: hîc templa nuda, frugalia, inornata, illic picturis, statuis decorata: adeo vt Moguntiæ vnius crucis aurum solum præter carbunculos & gemmas plus minus octoginta millia Coronatorum valuerit, de quo auro, versiculus,

Conradus in Chronico Moguns.

Auri sexcentas habet hæc crux aurea libras.

Hîc sola Dauidis Cithara & Psalterium: illic vocum varietas, organorum concentus, musica exquisitissima quasi in adorationem aurei idoli Nabucadnezeri: Denique hîc tota religio, omnes ceremoniæ simplices: illic sacerdotium plusquam Aharonicum, rituſq; ad pompam non ad ędificationem comparati: multę illecebræ & lenocinia, quibus in se hominum oculos conuertant, omneſq; adeo sensus incantent. Rectè August. In turba diuitum pauperes non videri: & in hac tanta tot crucũ, tot spectaculorũ, tot Candelarum & Lampadum splendore, in tot ornamentorum gloria Ecclesiæ humilitatẽ inueniri posse existimabimus? Hinc plures sequuntur hanc magnificam & delicatã Papistarum religionem. Menedemus plures habuit auditores quàm Strato, cui iste respondet pulcherrimè, non esse mirum, cùm plures lauari quàm vngi magis desiderent. Nos igitur manipulus & reliquiæ tantũ sumus, quibus in tanta vastitate & desolatione Babylonica Dominus pepercit, numerosa soboles esse non possumus: cùm alij astutia serpentis circumscripti, alij in pinnaculum templi subuecti, & diuitiarum spinis suffocati: alij veterno speculatorum & incuria sua absorpti, alij seditionibus inter se mutuis discissi, alij vel tyrannide Turcica, vel temporali papæ gladio, vel alijs aliorum impressionibus sublati, alij simplici Iesu Christi Euangelio offensi, omnes hijs occasionibus

ad

ad extremũ ab Ecclesię sodalitio vel sua voluntate acti, vel necessitate adacti recesserint? Quare fuisse Ilium, fuisse Ecclesiam, fuisse illius ingentem in hijs calamitosis temporibus gloriam, fuisse egregios Athletas causæ nostræ propugnacula fortissima non est dubium: licet eos omnes nominatim recensere nequeamus, cùm præsertim qui fuerint, vbi vixerunt, quid egerint, dixerint, scripserint, pauci literis mandarint. Hanc penuriam & nuditatem satyricè ridet contra nostrum Whitakerum Duræus. Sedenim quod de Romanæ Ecclesię angustijs confessus est Nauseas, idẽ ille accipiat responsum de nostra Ecclesia: Olim, inquit, in Synodo Nicena, dicta est Ecclesia catholica, id est, vniuersalis, cùm per totum orbem dispersa vniuersum aliquando genus hominũ amplexa sit, Prædicatum enim est omni creaturæ, In omnem terrã exiuit sonus eorum, Nunquid non audierunt? Sed nunc, prò dolor, immanis illa Mahometi secta, quæ & Germaniã nuper lætaliter afflauit, totam Asiam & Aphricã atq; permagnã Europæ partem Christo abstulit, & sacrilego suo ritu ab Ecclesia reuulsit, vt videatur nunc Ecclesia Christi, peccatis nostris exigentibus in extremum ORBIS ANGVLVM ANGVSTÚMQVE redacta. Quid ſi Duræum argumento suo quasi mucrone petamus? quid si ipse coactus fit Ecclesiæ Romanæ angustias & tenebras confiteri? Cùm à sancto Petro vsq; ad Syluestrum propter persecutiones maximas Pontifices certo loco consistere non possent, sed quocunque eos necessitas compulisset, siue in Cryptas, siue in cœmiteria, siue in ædes piorum, super illo altari ligneo, ad arcæ similitudinem concauo facta sacrificabant. Et qui occultam deridet Ecclesiã nostram, meminerint sic Romanã hoc tanto tempore occultatã fuisse: meminerint Papam Marcellinum cùm idolis sacrificare nollet, probè fustibus cęsum in domũ Lucinæ viduæ intrasse, ibiq; Ecclesiã occultã tenuisse: eam postea à Maximiano in iumentorũ stabulũ conuersam, & eius curã huic Papę commissam fuisse, inde Epistolis fi-

H.59.

Mat.16.
Psa.19.
Rom.10.

Duræus Rat.5.

Damasus.
Baleus.

deles confitmasse, ibi fœtore & immundicijs pecorum expiratsse. Vbi tum Pontificiorum fulgor? vbi tum vniuersalis Ecclesiæ amplitudo? vbi tum Catholici tituli gloria? Catholicos autem esse posse, qui Romanistæ non sunt, determinat Augustinus. Non enim, inquit, Romanos, sed omnes gentes Dominus semini Abrahę, media quoque iuratione promisit, ex qua promissione iam factũ est, vt nonnullę gentes quæ non tenentur ditione Romana, reciperent Euangeliũ, & adiungerentur Ecclesiæ. Si obijciant nobis Ecclesiã nostrã ideo non esse Catholicam, quia fides nostra ab omnibus recepta non est, satis est, si diuersis temporibus & successiuè omnes oras pertudat, vt ibi probat Augustinus. Quid? Tota Asia & Africa & permagna Europæ pars, tot ciuitates magna imperia illorum confessione Romanistis adempta sunt, & tamen Catholici dicentur? & nos non erimus catholici, quorũ numerus tot mutationibus totiès decreuit, quos certè eò pauciores esse oporteat, quòd plurib⁹ in hoc mari fluctibus agitati, à turpiratis impediti & intercepti tam cõmodè in portũ deuehi & tam confertim in litore conspici non possimus?

Epist.80.

ATENIM quanquam nos imminutos & raros necessariò esse debere, hæ rationes adductæ euidenter demonstrare possunt: tamen quomodo Deus in sua ecclesia Ecclesiam hanc nostram veritatem profitentem benignitate constans semper fuerit, quomodo ex cineribus istis tanquam Phœnix, ex gurgitibus istis tanquam Ionas, ex laqueis istis tanquam passer erepta, sit Dei Ecclesia, quomodo nunquam fuerit sponsus sine sponsa, nunquam caput sine corpore: quomodo in domo Dauidis fons aquæ perennis fluxerit, expedit paulò apertius. Nam quam elegit non abijciet, nec in hac flamma ardebit. Peribunt cœli, omnes sicut vestimentum inueterascent: Tu idem ipse es, & anni tui non deficient. Filij seruorum tuorum habitabunt, & semen eorũ in seculum dirigetur. Erit nimirum Christus cum Ecclesia sua vsq; ad consummationẽ seculi. Qui ergo, vt est apud Augustinũ, Christianæ Ecclesiæ &

Ecclesiæ pomœria amplissima.

Zach.13.
Iesa.41.43.
Psal.101.

Aug. de C.D. l.18.c.54.

& religionis terminos constituerunt, vel hodie idem de Ecclesia nostra vaticinantur & ominantur: meminerint scriptum esse, Lætare sterilis quę non paris: Et plures erunt desertæ filij quàm virum habentis: & Eijce ancillam & filium eius, non enim erit filius Ancillæ cum filio liberæ. Itaque fratres, non sumus ancillæ filij, sed liberæ: qua libertate Christus nos liberauit. Ne autem hæc à nobis vel arroganter dicta vel ineptè applicata videantur: Agedum paucis quæso intuemini antiquam imaginem Ecclesiæ nostræ, incunabula, incrementum, progressum ad hæc vsque tempora, ne semper infamis & probrosa sterilitatis nota obijciatur. Et cogitent aduersarij eam, si quæ esset, sterilitatem, fuisse à mundi primo fundamento, tempore Patriarcharum, sub lege, sub gratia, cum patribus nostris communem: cogitent tamen etiam aliud, non propterea non esse Ecclesiam spaciosam, quia illi non vident, quoniam non semper carnalibus oculis videtur: sicut nec solem cęci, nec cœlum talpæ contueri possunt, & magnæ parti orbis terrarum Christus nõdum natus est, alijs non notus est, & nostra doctrina eius noua habita est, & Euangelij eius mysterium adhuc tectum est & absconditum: & omnia nostra inuisibilia sunt, noster Deus, nostra hęreditas, nostra dona quæ Deus legauit, quę oculus non vidit, auris non audiuit, neque cor hominis concipere potest. Nos autem in hac determinatione quęstionis, An pauci sunt seruandi, teneamus adunguem Christi solutionem, vt contendamus potius intrare per angustam portam, quia MVLTI quærent intrare & non poterunt.

Isa.54.

Gal.4.

Mar.1.

1.Cor.1.

Luc.13.

PROPAGINEM Ecclesiæ ostendite, inquiunt: Veni, inquit Ioanni Angelus, ostendam tibi sponsam, vxorem Agni: & sublato in montem magnum & altum ostendit ciuitatem sanctam Hierusalem descendentem de Cœlo à Deo. Vnde autem egressa est, eodem redibit Ecclesia, & eodem modo & eadem protectione durabit. Omnis Ecclesia quę fit propter Deum, con-

Stapletonus. Ap.21. Origo Ecclesię cœlestis & diuina. In capitulis Parrum.

firmabitur: quæ verò non sit propter Deum, non manebit perpetuò vt dixit quondam sapiens Rabinus. Hunc Deum Ecclesiæ nostræ fundatorem agnoscimus, ab illo habemus nostram Originem. Qui Maiores? Nos omnes in vnum cumulum aggregare conabor, nec in classes suas recto ordine digeram. Hoc enim esset Chronologiam contexere, sed contentus ero qualicunque pictura vel adumbratione Ecclesiarum in singulis ætatibus. Vnde ergo prodijstis? Si altius repetamus, à primis parentibus ex ipso Paradiso germinauit nostra Ecclesia. Assentitur Nauseas, Ecclesia tum cœpta quando mundus adeoque humanum genus esse cœpit, propheta dicente, Memento congregationis tuæ Domine, quam congregasti ab initio. Vnde & Ephesiorum secundo dicitur, Ecclesia ædificata non solùm super Apostolorum fundamenta, sed & prophetarum, inter prophetas autē numeratur & Adam. Assessus est prius Augustinus, Ex quo vocantur sancti, est Ecclesia in terra. Assensus est Irenæus, Ab initio assistens filius suo plasmati reuelat omnibus patrem. Huic Ecclesiæ in Principio dictum est & benedictum, Crescite. In hac Ecclesia lex promulgatur, de arbore scientiæ boni & mali ne comedas. In hac Ecclesia sonat Euangelium, Semen mulieris conteret caput serpentis; In hac Ecclesia sacrificatur à posteris & ab Enoloch nomen Dei publicè inuocatum est: Hæc à patribus mirum in modum per aliquot secula multiplicata & continuata est, & Demū in Arca sub Noacho Argonauta conseruata est. Hæc Ecclesia continua serie optimorum Patriarcharum, electissimorum Ducum & Iudicum, Fortissimorum Regum, sanctissimorum Prophetarum, eandem doctrinam de Euangelio, de fide sola in solum semen mulieris, de vera Ecclesia, de vera inuocatione, nobiscum confessa est & protestata, contra Anthropolatriam, cōtra imaginum cultum, contra sacrificia & cerēmonias, contra Traditiones & Constitutiones humanas, vt ex Geneſi, & inprimis ex historia Abrahæ, Regū Dauidis,

Ecclesia cæpit à Mundi primordio.

Nauseas Cent. 2.

S. Psal. 128.

L. 4. c. 14.

Gen. 1.

c. 2.

c. 3.

c. 4.

Initium Ecclesiæ apud Iudæos

c. 3.

Eze-

Ezechiæ, Iosiæ, ex oraculis omniũ Vatum, ex Epistola ad Hebræos manifestum est. Nec defuerunt in Captiuitate Babylonica gubernatores aliquot & doctores Ecclesiæ: neq; certè post, sed Deus aliquem semper ductorem putà vel Matdochæum vel Iesum, vel Esdram, vel Nehemiam, vel Mattathiam sacerdotem, vel Iudam Macchabæum, vel Ioachim & Eli vel Zachariam vel Simeonem aliquem excitauit, ne illa antiqua & nobilis Iacobi prophetia tanquam mendax argueretur. Non auferetur sceptrum de Iuda: nec legislator de femore eius, donec veniat Schilo ille sospitator & expectatio gentium. Ex hoc primo temporum decursu notetur virorum & nominum paucitas, & Ecclesiæ captiuitas & crux, sicuti nostram esse dicunt exiguis finibus circumscriptam, nostram fuscam & nigram: vtramque tamen Ecclesiæ nomine honoramus, maximè propter consanguinitatem doctrinæ, vt dixit Tertullianus. *Heb. c. 11.* *Gen. 49.*

QVOD si autem propius ad nostra tẽpora nouissima accedam: à Christo Iesu sumit exordiũ Ecclesia nostra, vnde Christiana est & dicitur: sumit ab Apostolis quorum hęredes & successores esse debemus, dum & eorum doctrinam seruamus, & vestigijs insistimus. Nisi enim Christiana nisi Apostolica sit, Antichristiana erit & Apostatica Ecclesia. Ex Zion non ex Capitolio exiuit lex, ab Hierusalem non à Roma verbum Domini egressum est, à Christo non ab homine, non à Petro solo, sed ab omnibus Apostolis Christi confessoribus, & non alicui Cathedræ humanæ, sed Petræ Christo adhærentibus. Hæc est nostra Antiquitas, recta ex verbo deductione & veritatis linea ad nos vsque detiuata: cui si Ecclesia aliqua contrarium aut diuersum annunciauerit, aut alicui fundamẽto recentiori & rudiori superstructa fuerit, Apostolicus homo vocabit eam Anathema. Stapletonus ex Augustino dicit nobis protestantibus Anathema: At Paulus Stapletoni similibus denunciat Anathema, qui aliunde edunt suæ *Origo Ecclesiæ Christianæ.* *Iesa. 2.*

Stapl. l. 13. Ecclesiæ origines. Sic enim ille sẽsisse videtur nisi fallor, Sic loquitur, Nos Ecclesiam quærimus iuxta eam formam & faciẽ quam in toto cursu & progressu suo maximè hijs totis mille & amplius annis (quod tempus errori deputatis) in terris obtinuit. Ille maximè annis mille se alligat, nos minimè, sed vnico Christi & Apostolorũ seculo nos addicimus: Ille ad postrema & pessima tẽpora respicit, nos ad prima: ille ad personas & loca, nos ad personã Christũ, & ad doctrinam, ille ad insequentes ætates, nos ad solam Apostolicam, in qua Eusebius ex Hegesippo Ecclesiã virginem fuisse narrat, originem nostram referimus. Legite nobis hoc ex Diuinis oraculis vt ibidem Augustinus, Nolo humanis documentis, sed diuinis oraculis sanctam Ecclesiam demonstrare. Itaq; ad hunc Lydium lapidem prouocamus, & hanc doctrinę Apostolicæ cathedram vbicunq; locorum positam, siue Romæ, siue Londini, siue in Oriente siue in Occidente admittimus & veneramur. Hæc fuit vera protestatio Tertulliani, Communicamus cum Ecclesijs Apostolicis, quod nulla doctrina aduersa facit. Hoc est Testimonium veritatis. Hæc quoque est protestatio Stapletoni, quantumuis alioqui Protestãtis nomen refugiat, quantumuis superius personarũ & locorum successionem perpetuam, & certam & necessariam esse contẽdat. Sic enim protestatur nobiscum, Quare personalem illam successionẽ nihil moramur, modò scripturis ipsis doctrinam nostram consentaneam esse, ostendere valeamus. O si in hac semper permanerent sententia, nec vlla inusurratione alia se hinc abduci patèrentur, facilè tum manus darent: facilè nostris protestationibus subscriberent, facilè ipsorum doctrinæ structura licet Babylonica, & in altum exaggerata labasceret, si perpetuò sibi esse similes vellent, & hanc conditionem à nobis oblatam sæpius, ipsi semel imò sæpe r acciperent. Sed resiliunt, & requirunt à nobis, cur post Apostolos nullos proferimus nostros inclytos progenitores? Quasi verò de numero auorũ aut proauorum car-

De vnitate Ecclesiæ c. 15. Con. Petil. epi. c. 3.

De præscrip. l. 13.

Protestatio Stapleton. c. 6.

Quæstio aduersariorum. Resp.

carnalium soliciti simus, qui ab hominibus nullum testimonium accepimus, aut quasi in hac prima genealogia ante Christum, & in illa secunda post Christum non eadem fuerit & paucitas & obscuritas. Quanquam enim regnum Christi amplissimum semper existit: tamen hominibus non semper adeò conspicuum fuit aut spectabile. Satis sit iterum opponere huic scrupulo gra- *S. Ioan. 11.*
uissimum Augustini testimonium, Nouit Deus qui sunt eius, nouit qui permaneant ad coronam, qui permane- "
ant ad flammam, nouit in area sua triticum, nouit pale- "
am, nouit segetem, nouit Zizania, cæteris autem est il- "
lud incognitum, qui sunt columbæ & qui sunt corui. "
Iterum requirunt, vbi vestrum sacerdotium? Iterum re- *Quæstio.*
spondeo, Vbi in illo annorum 1656. curriculo ante di- *Responsio.*
luuium externi sacerdotij nomen vel munus apparuit? Vbi sacerdotes dicti sunt, vel Abelus vel Noachus, vel alij in lege naturæ excepto Melchisedecho? Et tamen multos fuisse non dubito, quia sacrificijs & cultui diuino opetam suam non rarò dicabant; Nec refragatur Nau- *2. Cent. H. 66.*
seas qui ex Iosepho probat Cainum & Abelum protoplastorum filios in Ecclesia fuisse sacerdotes. Pergunt *Quæst.*
porrò inquirere de publicis cœtibus nostris, in quibus res diuina facta est, & sacramenta celebrata sint. Sed huic prius responsum est: & iterum regerimus, ipsosmet *Responsio.*
in iusta hac sua eruce nec publicè precari nec missare. At hæc illos se quotidie in priuatis ædibus & factitare & frequentare gloriantur. Nec erat Liturgia publica illius Ecclesiæ, quæ Traiani tempore loca mutauit, & antelucanos hymnos cecinit; vt clam tum factum esse memorauit Plinius, & aliquando tamen deprehensi sunt, non semel, vt nostro quoque tempore videmus, An qua veteres in sinu suo priuatim Deum coluerunt, an quia nos tempore persecutionis ad declinandam eam procellam latuimus, & ipsi aduersarij hodie fugiunt, & angulos hodie quærunt, & quasi furtiuos congressus suos habent, ideo dicent nec illam, nec nostram nec suam esse Ecclesiam? Non esse sacramentorum

admi-

administrationem, nec esse sacerdotium aut ministerium, quia vulgo non innotuerunt? Certè inuenimus eam Ecclesiam in campis saltuum, inuenimus Ecclesiam in omnibus gentibus, ait verissimè Augustinus.

Quest. *Staple.cont.* *Fulc.* Obijcitur rursus à nonnullis, templa nos minimè habere, nec vlla patres nostros vnquam erexisse. Rursus aciem huius obiectionis retundimus & dicimus patres nostros & nos templa spiritussancti habuisse, & Deo gratiam habere, in quibus dignatur pro sua misericordia residere. Patres nostri in Tabernaculis & in deserto verum Deum inuocarunt. Christus Iesus in montibus, in nauiculis, in Eremo Ecclesiam habuit & docuit. Patres nostri gentibus sua augusta loca reliquerũt casulis contenti. Nouerunt Christum semper in templis manufactis non habitare, sed carcerem Ioannis Baptistæ fuisse Ecclesiam, vnde ad Christum misit discipulos: Paulum in vinculis genuisse filios, & in conducto suo etiam Romæ prædicasse regnum Dei per biennium. De patribus nostris iactatum est in Bauaria vulgare dictũ, Olim eos habuisse obscura templa & lucida corda, nunc contra pseudochristianos filios habere lucida templa, sed obscura corda, vt Auentinus retulit. Quid? Post tot demum secula resurrexerunt noui carnales discipuli, templorum materiam & formam admirantes & nobis ostentantes? Aut reuixerunt noui Iudæi à congruo & condigno argumentum formantes; Dignus est, ædificauit enim nobis synagogam? At quæ tandem illæ sunt Pontificiorum Templorum structuræ? Quas sibi propriè seu bono iure vendicent? Meo sanè iudicio pleraque omnia vel Iudæis accepta ferre debemus vel gẽtibus. A templorum enim magnificentia argumentari melius & iustius poterat Demetrius argentarius: quoniam magnæ Dianæ templum Ephesinum à tota Asia constructum, mundi fuisse miraculum legimus: Pontificij autem suis impensis nõ tam struxerunt, quàm ab alijs structa destruxerunt: abusus nouo abusu resarserũt, Pantheon gentiũ in omnium sanctorum templũ, id est, ma-

Respon.

De templis.

Matth.11.

Act.28.

Prouerbium Bauaricum.

Matth.24.

Act.19.

malum in peius cõmutarunt. Quod de forma rotunda vel quadrata disputant, nugamentum est, non argumentum; nam quæ formata ab alijs fuerunt, deformarunt, statuis, deastris, idolis & superstitionibus repleuerunt, contra doctrinam Augustini aras & templa sanctis dedicarunt, ea magicis preculis Pontificuli scilicet consecrarunt, in hijs nomina mortuorum inuocarunt, ex templo speluncam latronum, ex domo orationis domum negotiationis, stabulum equis D. Georgij, haram porcellis D. Antonij fecerunt, latibula otiosorum monachorum non suis sed alienis impensis extrui curarunt, sicut contra Dominum, Templum Hierosolymitanum Iudæi annuente & iuuante Iuliano Apostata reficere conati sunt, sed frustra Domino Iesu fulmine & terræ motu opus illud disturbante, de quo pronũciauit Anathema, quod lapis super lapidẽ non relinqueretur qui non destrucretur. Sacella à priscis olim frequentata patribus Histricum & ferarum lustra constitui permiserunt, vt videas sępenumero equorum præsepia mundius & honestius asseruari: sacras ædes & templa leonibus & Catamytis, prò pudor, commiserunt, nefarijs lupis optimorum pastorum ouilia demandarunt, virginibus olim dicata plerisque in vrbibus septa in meretricios & obscœnos fornices conuerterunt. Hæc ferè sunt verba Pici illustrissimi Comitis ad Leonem Papam Decimum. Hij videlicet sunt, qui de monasterijs à nobis dirutis flebiliter queruntur, quæ ipsimet omnis nequitiæ officinas & omnis impuritatis cloacas reddiderunt. Hij sunt ædificatores & instauratores Templorum: Non sunt credo, sic lethæo illo amne immersi, vt obliuioni tradiderint, licentiosas illas suas dispensationes vel potius dissipationes, vt Bernardus vocauit, quarũ exemplũ vnum quantũ memini in Vigornienſi Ecclesia aiunt quondam fuisse repertum, literulis & syllabis notatum, ne totum scriptum pudore afficeret autorem, NON RE, TE CON, RV DO. Qua dispensatione papali non residere & tenere concubinã

Quæstio. Respon.

Chry. aduer. Iudæor.

Amb. l. 5. Ep. 29. Matth. 24.

Picus Mir.

lici-

licitum fuit, & ruina domorum impunita est. O nouum ædificandi genus! Non inuenustè dicitur, Romæ Templum Petri, expeditionem contra Turcas, reformationem cleri, tres esse res, quæ mouentur & aguntur semper, promouentur & peraguntur nunquam. Pro hijs enim & Concilia celebrantur, & multum temporis & pecuniæ insumptum est: nihil tamen effectum est: Nam de spirituali ædificatione & pastu animarum, nulla cura, nulla fuit cogitatio! Hoc deplorauit Petrus Aliacensis, Abusu Romanæ curiæ sacram Theologiam paucos habere sectatores, eam contemnere Theologiam, in omni Ecclesiastico gradu Lucratinarum scientiarum studiosos præponere: cùm tamen primitiui Theologi Ecclesiam ædificauerint, quam inquit aliqui Barritatores destruxerunt & nunc eam quasi ad extremam ruinam deducere videntur. Hoc Sigismundo indicenti Concilium Constantiense Martinus quintus nouus Pontifex quo illud bellè illuderet, ingenuè confessus est, quod verè negari non poterat, asserens per otium se de hac re cogitaturum, inprimis adeundam esse Romam, cuius templa absente iam annis aliquot Pontifice passim COLLABERENTVR. Hoc deplorarunt olim Germani Collegiatas Ecclesias à nobilibus solum fundatas, ob pecuniam infimis hominibus conferri, impensas esse immodicas quæ in Ecclesiarũ consecratione profunduntur. Itaque vel Templa Dei viua, vel materialia, vel vtraque ædificare neglexerunt: vel aliorum vacua occuparunt, vel principum & populorum munificentia & largitate hoc procurarũt, vel suis consecrationibus, imò prophanationibus, & superstitiosis additionibus corruperunt, vel sicut olim Ægyptij Israelitis in spolijs sic isti in ædificijs, domino sic prouidente, nostris vsibus imprudentes & inuiti inseruierunt:

Petrus de Aliaco in l. de Emendatione Ecclesiæ in Epistola.

In 100. grauaminibus Germaniæ.

Sic vos non vobis vellera fertis oues.
Sic vos non vobis mellificatis apes.

Sic in hac nostra reformatione à nobis potest illud Tertulliani non malè vsurpari, Vestra omnia implemus, vrbes, insulas, castella, municipia, conciliabula, castra ipsa, tribus,

tribus, Decurias, palatia, senatū, forum, addo etiā templa & Ecclesias. Quod beneficium vt sit perpetuum etiā atq; etiā comprecemur. Non diffiteor à quibusdā Episcopis collegia, à Papis Iesuitarū seminaria tempore papatus diuino permissu aliorum Regum & subsidio & cōsensu nuper esse splendidè exædificata: sed hoc bonum medium est & adiaphoron, & vtriq; parti commune: & non omnes suis impensis iustè, sed aliqui ex aliarum ædium religiosarum spolijs & bonis malè partis suo nomine ambitiosè construxerunt. Noti sunt versus in quodam ædificio reperti,

Hæc domus antiquæ est vrijs constructa rapinis
Aut ruet, aut demon Dæmon habebit eam.

Constantinus Magnus Templa ædificauit; quibus? Non Papistis: nullum enim cornu suū tum Papatus erexit, & Religionē Constantini diuersam fuisse ab hac nostrorū Romanensiū nouitate & vanitate pòst suo loco. Carolus etiam Magnus scholas Theologicas in Germania, Academias in Gallia, Italia instituit, quibus? non certè Papistis Scholasticæ doctrinæ professoribus, quos tum nequidem natos esse constat, sed veris Theologis, quippe qui & sacra Biblia, & Augustini opera in mensa sua legi voluit. Prior ætas *ἀσκητὰ* & Monasteria habuit, sed quæ? *Euseb.* Musarum & studiosorum domicilia, non ventricosorum & pigrorum receptacula fuerunt. Schola Alexandrina condita est: Num Pontificijs? Nō istos nouit Origenes, non Clemens, non alij, qui aliam quàm Pontificiā religionem plantarunt. Henricus Quartus gloria Romæ, *In vita Henr.* decus imperij, lucerna orbis, sic enim prędicatur, Tēplū Moguntinū refecit, Spirense absoluit. Num Pontificijs? Imò verò Pontifex Romanus Gregorius hunc Cæsarē clarissimum ad necē vsq; persecutus est: & Rodolphus suæ contra Imperatorem suū conspirationis & sui iusti interitus causā & culpā in Rom. Episcopos cōtulit. Cōstantius ciuis admodū dines in Bohemia locum cōmodissimum paravit in Bethlehem annuosque reditus donauit: quibus? Certè duobus synceritatis Euangelicæ *In Hist. Boh.* præconibus: quod malè habet Syluium. Templum & Tur-

Turrem Argentinensem inter orbis terrarum miracula reputari quis ignorat? At quibus præparauit Deus? Non in honorem sanctorum hominum, sed Christi solius nostri seruatoris: loquãtur lapides in quibus hæc sunt Axiomata, Ad Orientem: Christus glorificat. Christus cunctis donat. Ad Septentrionem: Christus coronat, Christ⁹ & superat. Ad Occidentem, Christus rex triumphat, Christus semper regnat. Ad Meridiem, Christus & imperat, Christus nos renouat. Referamus nos ad nostratia. Edouardus rex eius nominis tertius, Oxoniensem Academiam beneficijs affecit, priuilegijs exornauit: Num Pontificijs gratificari voluit qui Wicleuum dilexit & defendit? Imò verò de fundationibus Ecclesiarum & dotationibus per principes honorificè loquitur, de rapinis autem & expilationibus earum per Papas iustissimè quæritur. Habuerunt Brytanni templa sibi non Romanis, qui tum Romano iugo non erant subditi, nec Religionem Romanam suscipiebant, nec Augustinum Apostolum suum agnoscebant. Henricus Octauus in vtráque Academia duo præclarissima Collegia extruxit, dotauit, ditauit, in multis Regni locis cathedrales Ecclesias constituit: Londinenses in Vniuersitate nostra & Londini literatorum domicilia, pauperumq; hospitia tanquam Monumẽta sui erga bonas literas & puriorem doctrinã amoris post se reliquerunt. Possem nominare hijs temporibus alios & Antistites & Generosos viros Elizabethæ serenissimæ principis assensu & iussu & ope, qui in templis atque Collegijs & Scholis struendis & reparandis bonam operã grandemq; pecuniæ vim impenderunt. Inter alios reuerendum senem Hugonem Prisium, qui apud nos etiam Collegium non Iesuitarum, sed Iesu instituit, cui Regia Maiestas fundationem, nomen, statuta, priuilegia liberalissimè concessit: & ante illum insignem mercatorem auratum militem vrbis Londinensis quondam prætorem honoratissimum Thomam Whitum vt nomine sic reipsa verè candidum,

Abb Vrsp.

Oxoniensis Academia.

In Epist. ad Clementem Papam.

Beda. l. 3. c. 4. Hist. Angl.

Henr. 8.

dum, qui etiam Elizabethæ auſpicijs & approbatione Collegium inſtaurauit Diuo Ioanni Baptiſtæ ſacrũ, qui etiam annuis reditibus Couentriæ & Briſtoliæ, aliarũq; plus minus 30. ciuitatũ æraria publica locupletauit: cuius fidem, pietatẽ, certam in Chriſto fiduciam ipſe Cãpianus nobis præſentibus in funebri oratione prædicauit; & apertè ſignificauit ſuos Pontificios, principes, epiſcopos, Oxoniæ & Cantabrigię Collegia erexiſſe quidẽ: ſed in maxima rerũ vilitate, & multorũ opibus adiutos. Quamobrẽ cùm in paucitate frequẽs, in tenebris clara ſatis fuerit Eccleſia noſtra, neq; vnquã ſacramentorum vſu, nec doctorũ miniſterio, nec magnatũ præſidio, nec bonorum teſtimonio, nec templorum cõmoditate, nec Chriſti deniq; præſentia deſtituta: inſignis impudentiæ vel craſſę ignorantiæ videri poſſit Eccleſiæ nomẽ & naturam nobis denegare, aut excellentiorem aliquam eius formam aut pulchritudinem deſiderare. Adhuc tamen non videbunt Eccleſiã noſtrã ante Lutherũ & alios anteceſſores? Montem nõ vident, inquit Auguſtinus, nolo mireris, oculos nõ habent. Cyrillus, Veritas ipſa etſi deſpectos aſſũpſerit, claros eos facit vel oſtendit, mendacium autẽ, etſi cum fortibus fuerit, imbecilles eos monſtrat. Hæc veritas vbicunque eſt, ibi Eccleſiæ ſedes: alia quæ iactant, vtpote templa, numerum, potentiam, &c. habemus quidem, ſed non ſunt populi Dei certa indicia: Quod nunc proponemus & probabimus.

In Ioan.

Alia demonſtratio Eccleſię Proteſtantium ex ſucceſſione Doctrinæ.

APOSTOLVS ſicut ipſe à Chriſto ſua didicit, cum carne & ſanguine non contulit, idem commendauit Eccleſiæ perpetuam Regulam, Cuſtodi depoſitum, Quod depoſiti nomen Latinum Angloremenſes in ſua verſione Anglica abſurdè retinent: & in Scholijs ad ſua opera bona & afflictiones pro Papiſmo apud Deum in cœlo repoſita ineptiſſimè detorquent: nec Scripturæ autoritatem reueriti, nec veterum interpretationem ſecuti. Sic enim explanat Vincentius, Quid eſt depoſitum? Id quod tibi creditum eſt, non quod à te inuentum, quod accepiſti non quod excogitaſti. Ex

Angloremenſes

Propagatio doctrinæ Apoſtolicæ.

2. Tim 1.

Cont. hęreſes.

quo sunt nobis duo colligenda & perscrutanda: quid apud Ecclesiam deposuerit Dominus, & qua fide id custodierit Ecclesia. Quæcunque enim Ecclesia depositi Dominici fidelis custos est; quod ei est creditum, quod accepit retinés, & Apostoli iudicio, & Vincentij sensu & assensu, vera est Ecclesia: quæ autem non custodit, sed inuentis suis fruitur, & cogitationibus suis indulget, adulterina.

Doctrina Catholica de integra communione contra Missam siccam.

Vnũ ego inter nos & Antagonistas controuersum proponam: nam ex vno reliqua iudicari facile est, & singula consectari, hac Responsione mea, infinitũ est. Pepigit nobiscum fœdus gratiæ Dominus Iesus in Cœna vltima & mystica, Nouum Testamentum, de recõciliatione & remissione peccatorum per crucẽ suam, quod pane symbolo corporis, vino sigillo sanguinis ratum firmumq; esse voluit: vtrumq; legauit, vtrumq; dedit, de vtroq; præceptum reliquit, & dixit omnibus discipulis, ministris, christianis fidelibus, præsentibus, futuris,

Matth. 26.

Accipite, & de poculo disertè quasi Satanæ nouum institutum & consilium præuidens venientiq́ue malo occursurus, Bibite ex hoc omnes. Hoc depositum nos inuenimus, vt omnes vtramq; partem Eucharistiæ percipiant. Romanæ Ecclesiæ alia inuentio est, hoc depositum nõ custodit, semel in anno panẽ fidelibus laicis porrigit,

In Cens. Col. f. 302.

calicẽ consecratum sacerdotibus reseruat, & vniuersalẽ notam, ad Omnes scilicet, Apostolos coarctat & cõtrahit: & in reformatione Missalis Romani Pius Quintus nuper vt populo gratificetur, ordinat, vt Sacerdos corpus & calicem eleuet, & populo reuerenter totam hostiam adorandam ostendat: concludens populum non Actorem sed spectatorem esse debere. Vtra Ecclesia depositum à Christo melius seruet, Academicos tanquam arbitros honorarios, ad quos prouocauit Campianus, deligamus, vt ex certa tam doctrinæ quàm personarum successione, & ex continuata Ecclesiæ praxi, sententiã interponant. Apostolicæ Ecclesiæ mentem hanc fuisse ex Apostolo Paulo, qui Spiritum Dei habuit, optimeque verba Christi intellegere potuit, euidentissimè liquebit.

In Præf. Miss.

Sic

Sic enim non ſacerdotes aut Apoſtolos, ſed omnes fratres ſibi chariſſimos commonefacit, eandem eſſe patrum Iudæorum & fratrum Chriſtianorum eſcam ſpiritualem, eundem potum ſpiritualem: Calicem benedictionis eſſe communicationem ſanguinis Chriſti, illoſque omnes ſic alloquitur, Non poteſtis calicem Domini bibere & calicem Dæmoniorum: vnde vſus Corinthiacæ Eccleſiæ patet. Repetens autem Chriſti inſtitutionem, Depoſitū Domini, ſicut Vincentius modò locutus eſt, tanquā verus Chriſti diſcipulus reponit, Quod accepit à Domino, Corinthijs tradidit: de pane vt capiant & comedant: de calice, vbi Nouum Teſtamentum confirmatum eſt in ſanguine, Hoc facite, quotieſcunq; biberitis in meā cōmemorationē. Quotieſcunq; enim manducabitis panem hunc, & CALICEM bibetis, mortem Domini annūciabitis donec veniat: vtroq; modo Chriſti mors non tantum vſq; ad Conſtantienſium patrum aduentum, ſed vſque ad Chriſti ſecundum aduentum annunciari debet. Itaq; quicunque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indignè, reus erit corporis & Sanguinis Domini: ſi alterutrum omiſeris, ſi vtrumque non feceris, aut ſi indignè ſumpſeris, reatus eſt, peccatum eſt. Sequitur, Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Non permiſſio ſed præceptio eſt. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat: en iudicium, en pœna eſt. Hoc eſt Pauli Deuteronomium, hæc Paulina inſtitutionis Chriſtianæ repetitio: vtramque ſpeciem non ex ſe ſed à Chriſto, ex adiacentibus, conſequentibus, mandando, minando Eccleſiæ vniuerſæ, CVICVNQVE fratri verbis multis, ſententijs clariſſimis iterum iterumque commendat tanquam Chriſti Depoſitum: nec eſt vnius ætatis ſed omnium temporum norma & formula. Neque ſolùm Berengarius in Gallia, aut Waldus Lugduni, aut Wicleuus in Anglia, aut Huſſius in Bohemia, aut Lutherus Wittenbergæ, aut Caluinus Geneuæ, aut alij noui Proteſtantes nouiſſimis hiſce diebus nunc primum inculcarunt:

carunt: Catholica est omnium ætatum, & Ecclesiarum confessio. Itaque lapsus est etiam Nicolaus Sanderus, qui non alium autorem Cõmunionis sub vtraq; specie quàm Petrũ Dresensem aut Iacobellum Misnensem in sua Monarchia visibili videre potuit. Etenim vt Dionysi ũ in sua Hierachia, Iustinum Martyrẽ in Apologia alioq; Apostolicę & primitiuę Ecclesię patres silentio prætereã, ex quibus hęc administrandi ratio planissimè cernitur: Ignatius antiquus scriptor & Martyr scribit, Vnus panis pro omnibus confractus & vnus calix totius Ecclesiæ. Et in Liturgia quam Iacobo tribuunt, integra communio populo datur, populus respondet, non clericus solus, populo non sacerdoti soli poculum distribuitur, populo clamatur, Sancta sanctis: quomodo etiam in Liturgia quam Basilij esse volunt, & in sermone de Baptismo: quomodo etiam illius æqualis & familiaris Gregorius Nazianzenus tantum non præcepit, Absque confusione & dubio, comede corpus & bibe sanguinem, si saltem vitæ desiderio teneris: quibus Chrysostomus in Epist. ad Ephe. & in Encenijs & ad Corinthios, Est, inquit, vbi nihil differt sacerdos à subdito, vt quando fruendum est horrendis mysterijs. Similiter enim omnes, vt illa percipiamus digni habemur: & manifestam differentiam inter sacerdotes Leuiticos & Ministros Euangelicos statuit, qua omnem illam effrontem arrogantiam & audaciam sacerdotum laicis se præferendi retundit, Non sicut in veteri lege partem quidem sacerdos comedebat, partem autem populus, & non licebat populo participem esse eorum, quorum particeps, erat sacerdos: sed nunc non sic, verum omnibus vnum corpus proponitur, & poculum vnum: quomodo etiam Optatus, Cùm in altaribus vota Popvli portata esse dixisset, Quid est altare nisi sedes corporis & sanguinis Christi? Quomodo Augustinus, eandem cum Chrysostomo æqualitatẽ ministri & populi ostendens, In nomine Christi iam tãquam ad Christi calicẽ veniistis, & ibi vos estis in mensa,

L.7.

Dion.c.5.
Iust.in Ap.2.

Ad Philadelph.

In Or.in Sanctum Pascha.

C.2.
2.Cor.8.
H.18.

L.6.

De Cons.d.2.
Quia Passus.

& in calice nobiscum vos estis: simul enim hoc sumimus, simul bibimus, quia simul viuimus: quomodo Prosper, Cùm frangitur hostia, dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quàm Dominici corporis in cruce immolatio eiusque sanguinis de latere effusio DESIGNATVR, id est, significatur? quomodo Cyprianus in Sermone de lapsis loquens de puella, cui diaconus licet reluctanti de sacramento calicis infundit: & ad Cornelium P. epistola secunda & alibi. Quinimò sic Patres illum locum Apostoli ad Corinthios interpretati sunt, vt Iesuitarum opinio non immeritò explodenda esse videatur, qui tradiderunt contra Pauli Traditionem ad Apostolos & Sacerdotes eam Christi generalem sententiam pertinere. Aliter Ambros. & rationem quoque reddit cur ambæ partes recipi debeant, Sub vtraque specie sumitur, quod ad vtrumq; valet, quia sub vtraque sumitur ipse totus Christus. Sed si in altera tantum sumeretur, ad alterius tantum, id est, animæ vel corporis, non vtriusque pariter tuitionem valere significaretur. Aliter Hieronymus, nec sine ratione, Dominica Cœna omnibus debet esse communis, quia ille omnibus discipulis qui aderant æqualiter tradidit sacramenta, & alibi Sacerdotes Eucharistiæ seruientes, sanguinem Domini populis eius diuisisse sua ætate, cõfirmat. Aliter quàm Iesuitæ exposuit ipse eorum Anselmus & eadẽ ratione qua Hieronymus, Cœna dominica cõmunis esse debet omnibus Christianis, sicut Christus cum suis discipulis communiter cœnauit. Vtraq; specie communicarunt omnes ferè Ecclesiæ: Ecclesia, in qua Theodosius vixit, cui Ambrosius coram & palam dixit, Qua temeritate ore tuo poculũ sanguinis precioſi peribis quando furore verborum tuorum tantus iniustè est sanguis effusus? Communicauit Ecclesia in qua Carolus Magnus fuit, Corporis & sanguinis Dominici mysterium quotidie in Sacramento à fidelibus sumitur. Sic communicarunt ambo Imperatores, vno modo duplici specie in diuersis Ecclesijs. De Concilijs nihil dicã hîc,

In l. Sentent. de cons. d. 2.

Ambr. in 1. Cor. 11.

Ibidem Hier.

In Zophon. c. 3.

Theodor. in Eccl. hist l. 5. c. 18.

In l. de Imag 4. c. 14.

, infrà locus erit cõmodior. Nõ discordant aliæ Ecclesiæ, non antiqua Romana, sicut Gelasius indicat notans erroré eorum, qui sumpta sacri corporis portione à calice abstinuerunt, & vocans hanc diuisionẽ superstitionem, & sacrilegiũ. Romanæ Ecclesiæ consuetudo constat ex decreto Anacleti, quanquam & hoc ad Calixtum refertur, vt omnes cõmunicent qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus: quantumuis Glossator perperam de ministrantibus intelligat. Romanum morem indicasse videtur & Beatus Rhenanus, Laicos olim canna solitos haurire dominicum sanguinem ex calice: sicuti etiamnum Romanus Pontifex aureo calamo cum diacono & subdiacono sugit sanguinem. Et Bernardus quidam, Romanus ordo contradicit, qui in Parasceue vinum non consecratum cum dominica oratione & dominici corporis immissione iubet consecrare, vt POPVLVS possit plenè communicare. Longè vetustius & locupletius est testimonium Romani Pontificis Iulij, ad Ægypti Episcopos, Seorsum panis, seorsum calicis commendatio memoratur. Atque hic iterum Iesuiticam stupiditatemne dicam an calliditatem, considerate: Iesuitæ fabulantur temporibus Christi & Apostolorum fideles laicos altera tantùm specie participasse: Quod vt falsum esse ex hac tanta multitudine testium docuimus: ita primitiuæ Ecclesiæ hanc consuetudinem non solùm Apostoli & isti antiquissimi scriptores omni exceptione maiores, verùm etiam ipsorum fautores præcipui, nobis confirmabunt. Iulius iste in eadem Epistola. Cùm magister veritatis verum salutis nostræ sacrificium suis commendaret discipulis, nulli lac sed panem tantùm & calicem hoc Sacramento cognoscimus dedisse: Legitur enim in Euangelica veritate, Accepit Iesus panem & calicem, & in tota illa Epistola de populo non minus quàm de discipulis loquitur. Iulio aliquanto apertius Rabanus, Cum benedictione & gratiarũ actione primum Dominus corporis & sanguinis sui sacramenta dedicauit, & Apostolis

De Conf. d. 2. Comperimus.

Epist. 1. de Conf. d. 2.

De officio Missæ, ca. 20.

Anno D. 350. De consec. d. 2.

De Conf. d. 2. c. Cum.

De Instit. cler. l. 1. c. 32.

sis tradidit, quod exinde Apostoli imitati fecere, & successores suos facere docuerunt, quod & nunc per totum orbem terrarum generaliter tota custodit Ecclesia. Non obscurè hunc morem primitiuæ Ecclesiæ innuit Gabriel Biel, Olim Quæstio illâ, vtrum populus fidelis participaturus Eucharistiam, teneatur eam sumere sub vtraque specie, poterat esse dubia. Quod mussitando & tussiendo vix profert Biel, exprimet apertè nulla vsus circuitione Durandus, Apostolos frequentasse mysterium, sicut Apostolus Corinthijs protestatur dicens, Quod accepi à Domino, In primitiua Ecclesia singulis diebus omnes qui celebrationi missarum intererant, (Missam per abusionem vocitans) communicare solebant, eò quòd Apostoli omnes de calice biberunt, Domino dicente, Bibite ex eo omnes. Iterum, Offerebant magnum panem & omnibus sufficientem. Apertissimè Amatharius Treuirensis Archiepiscopus, Satis esset sine cantoribus & lectoribus & cæteris quæ ibi aguntur, solâ benedictio Episcoporum aut presbyterorũ ad benedicendum panem & vinum, quo reficeretur POPVLVS ad animarum salutẽ, sicut PRIMOEVIS temporibus fiebat apud Apostolos. Quin & ipse adeò Cochlæus testis est huius Apostolicæ consuetudinis, Olim tum sacerdotes, tum laici quicunque intererant sacrificio Missæ peracta oblatione cum sacrificante communicabant, sicut ex Canonibus Apostolorum, & ex libris atque Epistolis antiquissimorum Ecclesiæ doctorum perspicuè cognoscitur. Iodocus Clitouæus, in Homilia de Tempore Ser. septimo, Dedit Apostolis, voluit eorum ministerio ac officio ambo illa animæ nostrę enutrienda adminicula, toti suæ Ecclesiæ tradi atq; singulis fidelibus loco, tempore, & modo cõgruenti. Quorsum plura, cùm hæc nimis multa videri possint? Apostolicam consuetudinem & item Romanæ Ecclesiæ ritum Calixtus simul complexus est. Sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia. Complexus est etiam Walafridus Strabo vtrumq;, Relatio maiorum

« « « «

» iorum est, ita PRIMIS temporibus missas fieri solitas
» sicut modò in Paraſceue Paſchæ (in quo die apud Ro-
» manos missæ non aguntur) communicare solemus, id
est præmissa oratione Dominica adhibita, eos corpori
Dominico & sanguini cõmunicasse, quos ratio permit-
tebat. Præter has Ecclesias Apostolicas, & Romanam,
aliasq; quas recensui : vtraq; specie vtuntur etiam Ec-
clesiæ Græca, Armeniaca, Syriaca, Æthyopica, Mosco-
uitica, Ecclesiæ Preste Ioannis, Asiatica, Macedonica,
Mœsica, Valarhica, imò Aphricana, Germanicæ, Galli-
cæ, Anglicæ, Scoticæ alieq; complures. De Ruthenis &
Li. 4. de Ecclesia. Bohemis idem narrat Andreas Fricius, istorum laicos
hoc more modoq; Apostolico communicare. Notũ est
obtinuisse à Cõcilio Basilienſi Bohemos, vt in Bohemia
& in Marchionatu Morauiæ ita sumerent : quod etiam
ipsorum confessio quæ extat, satis probabit. Quamuis
autem alij pro vino lac, alij intinctum panem, alij infu-
sam Eucharistiam, Indi qui vinum non habent, succum
vuarum siccarum reciperent : in eo tamen abundè pro-
testantur Romanã nouam legem de vna specie sibi dis-
plicere. Postremò Ratio quam modò Ambrosius appo-
suit, affertur eadẽ ab ipsorum Magistris & Scholasticis.
Li. 4. d. 12. Lombardi ratio est, sic concludit, Ideò ergò in duabus
speciebus celebratur, vt animæ & carnis susceptio in
Christo, & vtriusq; liberatio in nobis significetur. Ratio
est & Thomæ Aquinatis, Corpus exhibetur pro salute
De Conſ. d. 2. corporis, & sanguis pro salute animæ. Eadẽ ratio Glos-
satoris, Nec superfluè sumitur sub vtraq; specie : nam
species panis ad carnem, & species vini ad animã refer-
ſ. Matth. 26. tur. Ratio quoq; à Lyrano affertur. Ratio alia & ferè ea-
» dem est Ruardi Tapperi, Habito respectu ad Sacramẽ-
» tum eiusq; perfectionem magis conueniret sub vtraq;
» specie fieri Communionem, quàm sub altera tantum.
Quid hijs tot suffragijs ad speciem luculentius, ad fidẽ
plenius dici poterit ? Desiderant audire Christũ ? Mat-
thæus, Marcus, Lucas concordant. Quærunt expositio-
nem certam & claram verborũ ? Paulus id egregiè præ-
stitit.

stitit. Sunt antiquitatis cupidi? Apostolicum & primitiuum Ecclesiæ ritum & vsum ex multis reteximus. Colunt patres? Dixit Ambrosius, Hieronymus, Græci, Latini scriptores. Amant suos? Nobiscum facere & Papas & scholasticos probauimus. Auent veterem hymnũ, in sua Ecclesia cantillatum audire? Ecce in promptu est,

Dedit fragilibus corporis ferculum,
Dedit & tristibus sanguinis poculum,
Dicens, Accipite, quod tradit vasculum,
Omnes ex eo bibite.

Cupiunt videre Ecclesiarum multarum in hac doctrina consensum? In Asia, Aphrica, Europa, in toto ferè orbe terrarum cõmunicandi mos sub vtraq; specie vel vsurpatur vel præfertur. Volunt autoritate percelli? Dedimus exempla Imperatorũ. Malunt rationibus moueri? Ambrosius, Magister, Thomas, Glossator, Ruardus ratiocinati sunt, quid magis conueniat, quid perfectius sit, quid significantius, quid Institutioni Christi accommodatius. Volunt vnum discrimẽ verum ex Glossa accipere, Hoc antiquum est: nam hoc videtur hodie relictum arbitrio cuiusſibet. Ergo vtrum antiquitatem nostram suæ nouitati, vsum abusui, Christi institutionẽ hominũ traditioni, sanam Apostoli & patrum interpretationem inepto Iesuitarum Glossemati, Catholicã omnium Ecclesiarum & veterum & recentiorum consensionẽ soli Romanę Ecclesiæ & Pontificiorum ordinationi, nostram perpetuam ab omni vetustate ad hunc vsque diem in vera doctrina propagationem, ipsorum commẽtitiæ successioni præferre maluerint, secum ipsi dispiciant, secum consilium ineant, & à vobis, clarissimi viri, qui & peritiores magistri & æquiores iudices estis, condiscant. Vnum doctrinæ nostræ ramusculum eiusque propaginem denudaui: liceret eadem methodo & via per alios nostræ religionis articulos ad nostram vsque etatẽ decurrere, & initium à Deo & Christo, & progressum per antiquiores & nouos optimæ fidei homines, per singulos per cõgregatos in Concilijs ob oculos po-

De Conf. d. 2.

nere, loca, homines, Magistratus, ministros, fautores, sectatores numero multos, doctrina magnos, autoritate suspiciendos producere. Deus enim omnibus temporibus, in omnibus locis dedit nobis prophetas, Doctores, auditores, studiosos veritatis Euangelicæ: qui in Oriente, Occidente, in Asia, Aphrica, Europa, eandem doctrinam vel in totum vel ex parte, secuti sunt & professi, quæ sigillatim si mea solum percurreret oratio, in iustum volumen excresceret. Strictim tamen aliquid dicam, & euoluam atque explicabo latius, quæ astutè Campianus vna sarcinula complicat, & duodenario ferè hominũ numero comprehendit: vt omnibus liqueat Dominum in aliquo angulo tanquam in Sarepta viduã suam Ecclesiã, aut etiam in aliquo regno, vt olim Christum infantem in Ægypto conseruare, nec à Luthero nostrã sectam traxisse originem, vt Stapletonus innuit.

Stap. l. 13.

Quanquam nimis verè dixit Hieronymus suo tẽpore Corinthijs, Athenienſibus, Arcadibus, totiq; Græciæ imperasse Barbaros: & Basilius, communem animarum hostem Apostasiæ semina ex Oriente per vniuersum mundum dispersisse: hodie etiam alieno Domino Turcico parent miseri: tamen nostrã religionem in Oriente primò ortam, & in Græcia pòst auctam fuisse, & nunc receptã esse, nemo qui historias vel à limine salutauit, potest ignorare. Non enim assentior nostro Stapletono, qui contra D. Fulconis veriorem sententiã defendit Ecclesiam Romanã esse antiquissimam, nec ab Oriente Evangelivm Romam aut Occidentalem Ecclesiam accepisse, nisi vbi Orientis nomine ipsa Hierusalem intelligitur: quod ex scripturis sacris & ex historia Ecclesiastica, & ex Synodo Nicena, imò ex Græca Noui Testamenti scriptione, & ex Epistolis Apostolorũ & Pauli inprimis doctoris gentium conuincitur: & ex Basilio ad Gregoriũ Theologũ, qui Evangelivm nõ tantũ ex Hierusalẽ sed ἀπὸ τῶν πεπερατωμένων τόπων in totũ terrarũ orbẽ exiuisse luculentissimè declarat. In Oratione Gallicanę Nationis de Annatis nõ soluẽdis sic habetur

Orientalis Ecclesia prima & antiquior Romana.

Sozom. l. 3. c. 7.

Epist. 20.

diserte

diserte Græcam Ecclesiam præcessisse Romanam, ibique Petrum Antiochiæ, Iacobum Hierosolymis sedisse. Et quis nescit in Antiochena Ecclesia Christianos hoc nominis sortitos, & id alijs communicatum esse? Scimus & fatemur Romam fuisse primam buccinam Euangelij in aliquot occiduę Europæ partibus, sed illam Oriens illuminauit, quam occidens nunc obscurat. Hîc igitur locum habere potest illud, An à vobis Romanistæ, sermo Dei profectus est? Imò verò vt ortum sic progressum in eadem Dominicæ & Apostolicæ doctrinæ successione illud Athanasij demonstrat, quod & nobis conuenit, Non nupera aut nouitia res est Canonum Ecclesiasticorum institutio, sed à primis vsque patribus per manus tradita est & fundata in Ecclesijs, neque nunc tandem fides suum initium sumpsit, sed ab ipso Domino opera discipulorum in nostram vsque ætatem propagata est. Itaque quemadmodum ex Oriente velut scaturigine doctrinæ salutaris riuuli promanarunt, sic per aliquot Apostolorum successores in diuersis locis & temporibus in omnem orbem terrarum inundarunt: sicut ex fragmentis Melitonis Episcopi Sardensis, & Dionysij Corinthiaci & ex monumentis alterius Dionysij, Clementis, Iustini, Basilij, Chrysostomi, & huius Athanasij atque aliorum constat: qui fortassis Romæ Ecclesiam florentem suspexerunt & coluerunt, partim quia sub Romano imperio gentes loco Iudęorum inserendæ erant; partim quia confessores multi afflicti quandoque huc tanquam ad Asylum profugerunt, partim quia innumerabiles martyrio hîc coronati sunt, partim etiam vt nemini non manifestum esset, non locum, non antiquitatem, de quibus Oriens gloriari poterat, sed doctrinæ & fidei successionem fundare & condecorare Ecclesiam: sed tamen Græci scriptores hanc inclinationem vel occasum potius religionis: in Occidente neque vnquam nouerunt, nec probare voluissent. Obeamus ergo terras, & aliquot regiones

Ad Orthodoxos perfec.

Causę Celebritatis Romanæ Ecclesiæ.

1.

2.

3.

4.

Eccl. Græca. giones in Oriente, in Græcia, in remotioribus gentibus perluſtremus, & ſicuti iubet Campianus, perquiramus, an ea loca omnia Romanus Pontifex pſeudeuangelio ſuo impleuerit, an potius illic fœlix hoſpitium inuenerit noſtra Eccleſia. Græciam enim Romanenſium poteſtati non eſſe ſubditam facilè ipſi donabunt, quam ſchiſmaticam appellant. Sed liceat hîc mihi vti verbis Optati, pro nobis Orientalis Eccleſiæ amicis, aduerſus inimicos noſtros Romanos Donatiſtas, vnde eſt quòd Catholicos quaſi pollutos appellatis? An quia voluntatem & iuſſionem Dei ſecuti ſumus, amando pacem, communicando toti orbi terrarum, ſociati Orientalibus vbi ſecundum hominem ſuum natus eſt Chriſtus? vbi eius ſancta ſunt impreſſa veſtigia? vbi ambulauerunt adorandi pedes? vbi ab ipſo factæ ſunt tot & tantæ virtutes? vbi eum ſunt tot Apoſtoli comitati? vbi eſt ſeptiformis eccleſia? A qua conciſos eſſe, non ſolũ non doletis, ſed quodãmodo gratulamini? Nõ enim Orientales ſe ab Occidente, ſed Occidẽtales ab Oriente, & ab illa primæua Eccleſia abſciderunt. Græci quidem hodie Athenis & alibi politiores literas & ſuę linguę elegantiã neglexiſſe dicuntur: atq; iccirco fieri poteſt vt multa in religione non ſatis defecata admiſcuerint & admiſerint. Fracti bellis, eneruati diſcordijs, oppreſſi tributo, tamen in media Turcia tolerantur & miniſterium publicum & exercitium noſtræ religionis paſſim ac ſparſim, vt fama & libri teſtantur, retinent. Politia & gubernatio Eccleſiarum huiuſmodi eſt, Rhombum Romanum apud ſe regnare non ſinunt, ſuam vitem ſeu oliuam domeſticam prę ferunt. Cumque poſt Gregorij tempora Phocas primatum ad ſe raperet, Græcia ſibi potius vendicauit, Romano Papæ repugnauit. Conſtantinopolis enim templa habet, & Bizantini Patriarchę ſedes eſt, cui obtemperant eius diœceſeos incolæ quæ eſt ampliſſima, totam Greciam, Seruiam Bulgariam, Thraciam, Wualachiam, Moldauiam, Ruſſiam, inſulas ma-

Opt. l. 6.

Athenienſes.

maris Ægęi, & Asiam minorem continens. Sic enim narrat in quadam Oratione D. Chytræus, ad quem Patriarcha Constantinopolitanus literas misit, qui & ipse non modo oculis in charta, sed pedibus bonam illius terræ partem legatus peragrauit. Hîc non forum Romanum venale aut plumbeum, non Consistorium vnius Papę & Harpyarum aut vulturum, non gladij politici administratio, sed presbyterium, in quo disciplinæ moderatio est, & morum censura, & litium decisio. Græcorum & Orientalium ritus nonnihil à moribus nouorum Romanorum dissident: Quippe Vetus Roma simpliciores ceremonias habuit, pòst morbi & vitia inoleuerunt, vt in rebus pręstantissimis fieri solet, Cassander. Veteres & Orientales communi vestimento celebrare soliti sunt, Romani missant vestitu deaurato circumamicti varietatibus, Valafredus. Græci negant Purgatorium post hanc vitam, Nauclerus. Romani animas in purgatorium ergastulum compingunt, & inde liberant. Græci asserunt suum Patriarcham Constantinopolitanum Romano Pontifice nihilo esse inferiorem. Idem: qui hoc putat esse hæreticum. Græci celebrant in pane fermentato, & magno, Idem & Durandus: Romani placentula, quos propterea vocant Azymitas. Græci ordinati in sacris vtuntur matrimonio, & Eckius, Græci & Calabri habent vxores, Romani interdicunt. Græci barbam nutriunt, Romani rasi & vncti sunt: Græci dant sacramentum Eucharistię sub vtraque specie, Idem, Romani priuant calice populum. Græci non ornant templa sculptilibus. Chytręus. Romanorum templa imagunculis referta, solida pietate vacua sunt. Græci in Liturgia vulgari idiomate precantur, quod Syri, Æthyopes & alij multi conseruant: soli Romani latinè barbarizant. Græci sicut & Cæsarienses, Antiocheni pro defunctis non habent sacrificium propitiatorium: At hæc Missa Romanorum Lais est aut Thais, aut Helena charissima, pro qua tanquam pro aris & focis con-

In Orat. post reditum.

Græcæ Ecclesiæ collatio cum Romana.

In Epistola.

c. 25.

Gen. 49.

In locis com.

contendunt. Græci tanto odio prosequuti sunt Latinam Ecclesiam, vt eorum linguam vocarent barbaram & Scythicam, altaria eorum nisi prius lota non vsurparent. Sanderus, Hosius. Quod autem Antagonistæ strepunt Orientales propter hanc suam à Romana Apostasiam iustè diuinitus puniri: errant, & blandiendo sibi & Ecclesiæ suæ tanquam Suffeni falluntur. Nilus enim Episcopus Thessalonicensis ante annos ducentos causam schismatis in Romano Pontifice reiecit: qui Papæ imperium in Patriarchas negat, Papam in errore hærere posse affirmat. Quod autem in Concilio Florentino vnionem & pacem Græcorum & Latinorum prædicant: primum non fuit diuturna, nec Orientalibus placuit: ideoque huic decreto non stetit, quod Nicholaus Papa Imperatori exprobrat. Dein controuersiæ de Purgatorio, principatu Papæ & alijs sola contentione extractæ sunt, nõ legitima disputatione concluſæ. Imperator reuersus domũ sæpe solicitatus à Romano pontifice, vix tandem annuit, sed mortuus est, & à clero suo non sepultus: Archiepiscopus autem Constantinopolitanus à cœna in penetrale domus suæ ingressus inter scribendum tremore & languore animi correptus subitò occubuit: Papa Eugenius à Ferraria propter pestem Florentiã Conciliũ transferre coactus, ipse fortunam non satis propitiam expertus est: vt hic cõmodè illud occini possit, Iustus es Domine, & recta iudicia tua. Illud sanè constat de processione Spiritus sancti maximè disputatũ fuisse & determinatũ: qua de re legatur Bap. Egnatius libro septimo. Rursus quod de quodã Armeniorũ Patriarcha scribit Stapletonus ab eo confessionem pro papistis editam nihil inde conficit, scilicet Romæ licet quiduis & scribere & proscribere. At quid valet contra receptam & celebratam illarum Ecclesiarum consuetudinem vnius miseri hominis vocula? Armenij iamdudum Romano Pontifici aduersati sunt: Nouum Testamentum & Dauidicum Psalterium in linguam Armenicam à Chrysostomo versam habuerunt, omnes Armenicè loquuntur & Mini-

Abb. Vrsper pa. 428.

Garranza in sum. Con.

In liturgia Armeniorum.

Ministri linguam populus intelligit, ministri contrahunt matrimonium: ministrant calicem, vino aquam non miscent, iubent exire omnes qui non cõmunicant: Purgatorium non recipiunt, nec liberùm arbitrium, vt ex Guidone citat ipse Stapletonus: suo obediunt Patriarchæ, denique libera est Euangelij prædicatio & professio. Estne hæc Pontificiorum confessio, annon potius nostra? In Aphricę regnis nulli missę locus est, sed communioni, In Aphrica Prester Ioannes longè lateque imperat, quadraginta regna in sua ditione habere dicitur. Ille non Eleuationem, non linguam ignotam aut alienam, non Sacramentum mutilatum admittit vel approbat: vbi non libo paruo sed magno communicatur. Addamus istis Munsteri elogium, Colit hic Preto Ioannes Christum, & habet Euangelium, sed in ceremonijs dissidet à Romana Ecclesia, Confirmationem & extremam olei vnctionem non habent pro Sacramento, neque comedunt ex lege Apostolorum &c. Asserunt inprimis Philippum Apostolum apud eos prædicasse Euangelium, deinde dicunt constitutum à sanctis Apostolis in SYNODORVM libris, quos se habere dicunt, clericos vxores posse ducere. Obiuimus terram, Campiano morem gessimus, Stapletono loca, domos, villas principes, regiones, regna multa ostendimus: an perpetuò cæcutient in hoc sole Orientis? an nihil adhuc videbunt pontificij vespertiliones? An pergent Constantio Arriano esse similes? Ille enim Liberio obiecit, solum Catholicum fuisse Athanasium, derelictum ab omnibus. Et tamen legimus plures quàm quadringentos cum Athanasio fouisse communionem, è Roma, viuersa Italia, Calabria, Apulia, Campania, Brutia, Sicilia, Sardinia, Corsica, tum ex vniuersa Aphrica, Gallijs, BRITANNIA, Hispanijs, vnà cum magico illo Confessore Hosio è Pannonijs. Adeò in nostris Ecclesijs luscioſi sunt, in suis lyncei? scilicet peritos esse necesse est eos, qui silentium quid sit, intelligant, vt bellissimè

Cassander, & ex l. obser. Petr. Bellaij. 3. c. 12.

Stapleton. ex Guidone de hæres.

Preto Ioannes.

Chytræus.

6. Cosmog.

Athan. ad solitariam vitam agentes.

l. de Diuinat.

simè Cicero: ita valde oculatós, qui id quod nusquam vnquam apparuit, videre, & admodum disertos esse oportet, qui quod non est, referre tamen & iactare possunt. Atqui duos soles videre mihi videor, inquiebat ille bonus senex Thebanus, cùm fortassis nullum solem tum videre potuit homo ebrius: sic isti in suo cœlo aut solo vident multos soles & lumina Ecclesiæ suæ: at licet in Asia, Aphrica, Europa nostras Ecclesias monstrauerimus, nullam tamen faculam adhuc aspiciunt. Prætereo Scythiam, de qua Valafredus suo tempore sacra vernaculo sermone peragi consueuisse: Transeo Ecclesias Ægyptiacas, Ruthenicas, Moscouiticas. Iterum oculos illinant & inungant, & aliam mundi Mappam, alios Ecclesiæ nostrę consortes & communicatores intueantur. De Sclauis Tilmannus Pontificius, Hinc Sclaui Sclauonicè, impetrante Hieronymo. Imo Methodius Illyricus fertur sacras literas in linguam Sclauonicam vertisse, & ceremonias Romanas explosisse. Et ibidem Tilmannus de Indis, quos tamen Iesuitæ suos tanquam proselytos lambunt & deosculantur: Indi Australes permittente sede Apostolica (scilicet) rem diuinam in lingua sua vulgata faciunt. Sic permittit Regi Galliarum totum sacramentum percipere: cur non idem licebit Reginæ Angliæ? cur non cæteris Regibus & regnis? Qua fretus authoritate, quo iure nixus Pontifex vni permittit, alteri interdicit? nisi quod commune est omnium Christianorum, ipse suum & proprium faciat, quo dispensationibus viam præstruat, fiscum Romanum augeat, patrimonium Christi & Christianorum exhauriat? Budæ in summo templo concionari protestantem, & in citeriore parte Hungariæ non paucas esse repurgatæ religionis Ecclesias, Chytræus testatur. Sed quorsum hanc omnem memoriam antiquitatis colligo & repeto? Expandam & aperiam solum quæ inuoluta sunt à Campiano.

Clem. Alex. Pæd. l. 2. c. 7.

Auent. l. 4.

Sleidan. l. 9.

Ioannem Hvssivm verbo nominauit: sed re-

uera

uera in vna eius persona claram Dei sobolem, magnum Christianæ Ecclesiæ incrementum includit. Nam licet Ioan. Hussius excellens vir multis incommodis affectus & afflictus Euangelij prædicatione ab Episcopo Pragensi ei interdicta & minis quoq; adiectis, & postea in Concilio Constantiensi præter æquum & bonum cõtra fidem publicam datam pessimè tractatus, condemnatus, concrematus fuerit: tamen & ante Hussiũ natũ, & post illum mortuum in illis partibus mirum in modũ protestantium Ecclesia multiplicata est, & religio efflo-
ruit. Hussitas Stapletonius quadraginta annis durasse ante Constãtiense Conciliũ scribit, & locustas vocat ob multitudinẽ nimirũ, Orebitarũ, Taboritarum, Iacobitarũ, Paulinorũ, sic enim appellat. D. Chytræus memorat ante Hussiũ Bohemos vtraq; specie cõmunicasse, & nonnulla Pontificiorũ dogmata & abusus reprehẽdisse. Waldenses ibi ducentis annis antea docuisse, eamq; doctrinam in Morauia, Polonia, Silesia & in Balthici litoris regionibus dispersam fuisse. Hic Pragæ, post in sacello Bethlehem docendi munere functus, multorum beneuolentiam collegit, multorũ animos conciliauit. Hic nõ solus nec incomitatus fuit, huius doctrinam Petrus Draſensis & Iacobellus Misnensis alijque complures promulgarunt: huic Wenceslaus rex ita fauit, vt eum desidia corruptum fuisse & inertia torpuisse Æneas Syluius calumnioſè dixerit, quia nimirum ad feriendum Dei hominem statim cum præposteris Petri successoribus gladium è vagina non eduxit. Numerus sic creuit, vt non procul à Tabor triginta circiter millia hominum conuenerint, atque ibi in campis tercentas mensas erexerint, & inde populo sacramentum duplici specie porrexerint, & postea à rege ampliores Ecclesias petiuerint. Huius partes secuta & tutata est Regina Sophia: atque adeo ciuitates regiæ & multi nobiles. Huius sectatores aliquot in Germania cremati sunt, Wormatiæ, Spiræ, Ratisbonæ & alibi: In Bauaria duo ministri, quod Hussitas assertores veritatis fuisse, &

Hussitarum numerosa Ecclesia.

In hist. Boh. c. 39

In hist. Bohe.

Auen. l. 7. Ann.

vitia duntaxat Flaminum & pontificum increpasse, iniuria demũ adfectos pro concione dicerent, prouocantes ad Tribunal Christi, combusti sunt. Huius causã per literas ad Concilium Constantiense egerunt quinquaginta quatuor proceres Moraui & Bohemi vt supra attigi, audita morte Hussij & Hieronymi armati concurrunt, & duce Ziſca quæcunq; sternunt obuia: vnde multa hominum millia cæsa tradit Syluius. Ab hoc eiusque exercitu oppidum Tabor conditum est, in quo hanc religionem retineri & foueri asserunt. Ziscæ quidem viri strenui epitaphium ita se habet,

Abb. Vrsp. Pa. 402.

Catal. Testium.

Ioannes Ziſca vir militaris Bohemus, ſuperbiæ & auaritiæ
Clericorum ſeuerus vltor, ſignis collatis vndecies,
Semper victor, eſurientium iuſtiſſimam cauſam contra delicatos
Et ſaginatos ſacerdotes egregiè egit.

In hist. Hussita.

Narrat Cochlæus Hussium dixisse, sua sponte se venisse ad Concilium, alioqui tot amicorum præsidijs septus, in Bohemia multa potuisset habere contra omniũ vim aduersariorum latibula. In quadam Inquisitione ante annos ducentos & triginta compertum est, inquit Illyricus, Bohemos misisse collectam in Lombardiam: Ex quibus nunc videre est etiam in hoc regno aliisque finitimis huius insignis Magistri plurimos discipulos & auditores & propugnatores extitisse. Cùm ergo noster Campianus in vnum Hussium oculos defixerat, debuisset de multitudine hac discentium, de ciuitatibus, de Bethleem, de templis, de Academia & scholis, de multis Ecclesijs, de regno nobilissimo, de Heroicis viris fortissimè Euangelij causam defendentibus cogitare: quos Dominus hodie etiam habet & protegit.

In Catal. Test. verita.

Religionis & Wicleuistarum Propagatio.

Obijcitur deinde nobis Anglis Anglus Ioan. Wic, ille, vt loquitur Stapletonus, omnium istarum velitationum colophon: de quo sanè non possumus non optimè sentire, cùm etiam inimici de eo amicè scripserint, vt Waldenus ad ipsum Papam Martinum quintum obstupescens & admirans supra modum prægrandes eius assertiones, autoritatũ loca citata & rationum vehemen-

tias.

tias. Cochlæus à nobis & religione & natione alienus, quanquam malè doctus perabsurdè nomen Wiclephi Ianuam impiæ vitæ Anglicè interpretatur, tamen hoc illi laudis tribuit, quod fuerit ingenio acer, vehemens, acutus, libros plurimos, sermones, Tractatus à Thoma Waldeno Anglo & à Ioan. Prizibamo Bohemo cõmemoratos scripserit, quod ex Anglia Episcopus quidam significarit, adhuc extare eius maxima volumina, quæ mole sua Augustini opera æquare videantur. Ille tũ téporis scribendo, disputando, prælegendo eam operam pręclarè dedit, vt Biblijs etiam à se in linguã maternã transfusis, vulgus institueretur, articuli fidei, oratio Dominica, & decalogus potuerint à quouis idiomate Anglico intelligi. Quòd aduersarij acriores sint, causa in promptu est, molliculum Papam nemo vnquam tractauit nec tetigit durius, cuius inter alios hic articulus legitur de fato Papæ quod optauit, vt in Papam nemo alius post Vrbanum sextum, qui tum præfuit, reciperetur, sed viuendum more Græcorum legibus proprijs. Hoc est caput causæ aggredi, Papam caput superbum Ecclesiæ confodere. De illo plura in parte prima Iesuitismi, & in hoc libro superius. Aliud nunc ago: vt demonstrem nos ad Wicleuum quantumuis omni genere donorum præstantem, tanquam ad caput & fontem nostram religionem non reuocare. Dein ex Wicleui prospero successu factam fuisse magnam accessionem nostrę Ecclesiæ. Regnum Angliæ regnum Dei olim dictum est: & sicut alia regna, sic hoc nostrum Prępotens Iehoua oculo prouidentiæ suæ dirigit, sceptro verbi regit, brachio fortitudinis defendit: Ab eo nos vt cęteræ gentes, legem & testimoniũ exposcimus: Ille Christus nobis est instar Vrim & Thumim à quo collustramur & consummamur. Quemadmodum autem alij Apostoli in alias atque alias partes emissi sunt ad prædicandum Euangelium: ita & Anglia suum Apostolum vel potius Apostolicam doctrinam statim in Christianę Ecclesiæ exordio accepit.

In historia Hussitarum.

Ortus Christianismi in Anglia ab Apostolis. Polydor. in Hist. Angl.

Vaniſſima quæſtio eſt, in qua fide Maiores noſtri baptizati fuerunt. Patres enim noſtri Chriſtianæ & Apoſtolicæ doctrinæ rudimentis imbuti ſunt: & Deus ipſe terram hanc natura ſua abſque Chriſto aridam & ſpinoſam ab initio rore cœleſtis gratiæ fæcundauit. Teſtis erit Polyd. Virgilius, Britannos à primordio Eccleſiæ & Euangelij fidem Chriſti amplexos eſſe: Teſtis Ioan. Faber ad Henricum Octauum, hijs verbis, Cecidit res breui fœliciter, adeò vt Apoſtolorum ſonus in omnem terram exiuerit, & in fines orbis terræ.

L. hiſt. Angl. Gildas.

In orat. de potentia Turcarũ Londini.

» A ſolis ortu vſque ad Brytanniæ occaſum verba eorum.
» Hoc ſemen eſt Apoſtolicum, de quo omnes antiquiſſimi
» patres loquuntur, ex quo omnis ſana religio ſuccreſcit,
» hoc inquam ſemen primum iactum eſt in terrã Brytannicam. Siue enim ad Paulum gentilium Eccleſiarũ plãtatorem, vt etiam Theodoretus innuere videtur, ſiue ad Ioſephum Arimathienſem à Philippo miſſum referamus originem: certè Apoſtolica fuit & diuina plantatio, verbo Dei ſata & culta, cuius verbi cynoſura, etiam in cæca nocte, etiam in omni ſcopulorum alliſione tuta eſt nauigatio. Vinea Domini eſt exercituum, quam ipſe ſua dextera & miniſterio Apoſtolorum plantauit: quam Eleutherij non Papæ ſed Epiſcopi Romani ætate, regnante Lucio rigauit: quæ Origenis tempore non exaruit vt teſtatur in Ezechielẽ Hom. 4. Nec pòſt religionem Romanam ſed in celebratione Paſchatis ritum Orientalium obſeruabat. Eccleſia noſtra à Conſtantino Magno noſtro ſepta & prouecta eſt: ad quam ipſe ſicut ad reliquas Eccleſias de Paſchate ſcripſit Epiſtolam, vt cum Iudæis Chriſti parricidis ne in ipſa quidem Ceremoniarum ſimilitudine conſpiremus. Eccleſia noſtra fidem ſuã à Nicena Synodo accepit. Sic enim ſcriptũ eſt, In hac fide concordant omnes Eccleſiæ in Hiſpania & Britannia, nec non in Gallijs: Quis autem reſpectus fuerit tum ad Romanã Eccleſiã, dicat Æneas Syluius. Eccleſiæ huius fides ab ipſo Tertulliano prædicatur, Britãnorum inacceſſa Romanis loca, Chriſto verò ſubdita &c.

Th. de curandis Græc. affect. 9.

Do. Barnes de vitis Pontif. Platina.

Beda l. 1. Hiſt. Angl. c. 4.

Theodor. Trip. h. l. 7. c. 3.

Aduerſus Iud.

&c. in quibus omnibus locis Christi nomẽ qui iam venit regnat. Hieronymus disputans de Romæ & aliarũ vrbiũ æqualitate, Et Galliæ, inquit, & Brytanniæ, & Aphrica & Persis & Oriens & INDIA, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant: in quo mihi videtur eandem vnitatem cum veritate coniunctam in omnibus illis gentibus concludere, quæ tum Pontificis Romani potestati se non manciparunt. Norunt hanc Ecclesiam Athanasius & Chrysostomus, ille cum nostra synaxim seu communionem habens, hic, depulsa hinc barbara crudelitate & Anthropophagia, Euangelium Ioannis à nobis recipi tum declarans. Videtis, credo, Ecclesiæ nostræ procreationem & progagationem: quam si Stapletonus appulsu Anglosaxonum per tot annos abruptã dicat, quomodo cum veritate & antiquitate consentiat, fateor me nõdum posse assequi. Nam & in Israel prophetæ suo munere functi sunt, scortante tamen Israele post Deos alienos, & fornicantibus regibus. Galfridus etiam Brytannus contrarium subindicat, In parte Britonum adhuc vigebat Christianitas, quia à tempore Eleutherij papę habita inter eos NVNQVAM defecerat. Exceptus quidem fuit hic Augustinus Pseudoapostolus Monachus à Gregorio Magno legatus, sed quomodo, euentus docuit: nam & Bangorensis Ecclesia amplissima restitit, & Britanni tanquam superbum luciferum contempserunt, & boni Monachi tum manibus suis laborantes, circiter mille & ducenti legationem hanc nõ satis pacificam fuisse sanguinis sui effusione & vitæ amissione senserunt. Laudat Gregorius Aldibergam Reginam Anglorum propter singularem erga Augustinum suum humanitatem. Sed vtinam idem Gregorius meminisset quid ad Regem Aldibertum scripserit, Idolorum cultus insequere, fanorum ædificia euerte: quid item de Constantino prædicet: cuius vestigijs si institisset, nunquam eam cladem Ecclesiæ, nunquam reip. Britannicæ attulisset. Non

Ad Enag.

In Epist. ad solit. vitam agent.

In Homil. de Pentecost.

Cir. an. 1150.

H. Br. c. 4.

Galf.

Quis illa thana condidit, & quibus?

In vita Greg. erat hoc, vt Platinæ visum est, Christianæ fidei dogma integrè tradere, sed potius eius integritatem adulterare. *Cent. 6.* Multò verius quàm isti noster Balæus, antiquarius suo tempore omnis laboris longè patientissimus, Continuis temporibus ab aduentu Anglorum in Britanniam, spiritum sanctum nunquam excitare distitisse viros pios in eorum Ecclesijs, qui errores seculi quotidie inualescentes traducerent: Dedisse Bedam, Alcuinum, Serto, Ioan. Carnotensem, Erraldum, Nigellum, Neckamum, Lincolnienſem, Serallum, Baconthorpium, *Sanderus.* Occamum, quem Ioannes vicesimus secundus excommunicauit, Hampolum, & Armacanum cum quibusdam eius scholæ alijs. Hic Armacanus & genere & literis & Archiepiscopatu & inprimis pietate nobilis vxorem & liberos habuit: idq; pro more Hiberniæ ad *Bal. Bernard. in vita Malachiæ.* hanc vsq; ætatem, inquit Balæus, quæ multos protulit, *Antonin.* qui Pontificatum in eadem familia per quindecim generationes ducentos ferè annos sine capitis rasura administrabant, adeò vt Hadrianus quartus & Alexander tertius Henrico secundo Anglorum Regi Hiberniæ Dominatũ Bullis confirmauerit, vt eam sedi Pontificiæ rebellem & hęreticam opprimeret. Hæc narratio successionis in Ecclesia nostra primę veræq; religionis & baptismũ nostrum in beatam Trinitatem, & Apostolicæ doctrinæ fundamentum, & Maiorum nostrorũ institutionem, & nostrum in imitando officium satis edocet. Nam de Regibus Papæ reclamitantibus aliàs. Lætentur ergo insulæ, lætentur diuisi toto orbe Britanni, quos Dominus Spiritu sancto & luce Euangelica dignatus est ante multa secula inuisere: Quia, vt verbis vtar *In Ps. 97.* Augustini, Verbum Dei non in sola continenti terra prædicatum est: sed etiam in insulis quæ constitutæ sunt in medio mari, & ipsæ PLENAE CHRISTIANIS, plenæ sunt seruis Dei. Non enim separat mare cum qui fecerat mare. Quò naues possunt accedere, verba Dei non possunt? Quare cùm insula hæc ab Apostolis

postolis cœperit, vt etiam Nicephorus ostendit, & Cō- *Niceph. l. 2. c. 40*
stantini, Origenis, Tertulliani, Hieronymi, Chrysostomi, Athanasij, Augustini, memoria sic perdurauerit, & multorum virorū scriptis & concionibus in eadem vera religione confirmata fuerit: multum Deo clementissimo patri nostra debet Anglia, qui in posterioribus istius Papistici seculi tenebris nouos radios eiusdem suæ cognitionis Euangelicæ sparserit: & Stapletonus errorem suum recognoscat, dum ait, Ante Wicleuum totis ducentis annis nihil præsentibus hæresibus simile auditum est: quum & patrum & Britannorum veterum & illorum Wicleui Antecessorum quos ipsemet commemorauit, & nostrorum hodie Anglorum hæresis eadem, id est, religio simillima fuerit. Cæterum hęc omitto, ad religiosam Wicleui prolem accedo. Neq; enim ille noster solus aut orbus fuit, quia solus à Campiano nominatur. Nam qui in Anglia, in Bohemia, Germania, dicto & scripto doctrinam suam diuulgauit, qui Edouardum tertium Regem potentissimum defensorem causæ & patronum habuit, an solus esse potuit? Nam Regi Edouardo gratus, Richardo quoq; secundo charus fuit: hic à multis nobilibus in honore habitus est: huius doctrina & disciplina sic imbuti sic transformati sunt Regni proceres, vt Papæ suos Petri denarios & Episcoporum electionem & Decimas ademerint, vt eius opera & doctrina potissimum D. Cobhamus, tum primū se peccatum odio habuisse & detestatum esse, ingenuè confessus fuerit: D. Montacutus omnia simulacra in Ecclesia sua disiecerit & diruerit: Prętor Londinensis insigne in fornicatores & adulteros exemplum statuerit, alij nonnulli ad veram religionem conuersi fuerint: ac nominatim Ioannes Puruæus alijq; nonnulli de quibus in Defensione Oxonienſis Academię ad illustrissimum Comitem Leceſtrenſem Cancellarium dictum est prolixius. Hunc ipsi aduersarij Ioannes Nider & Prateolus acrem ingenio, eloquentia lepidum nominat. Huic dedit præclarum Testimonium *In prima part. Iesuit. in præf. ad Com. Leic.*

Oxon. Academię testim. de Wicleuo.

Academia Oxonienſis, de vita & doctrina, quod in fine operum Ioannis Huſſij extat in hæc ferè verba, VNIVERSIS ſanctæ matris Eccleſiæ filijs ad quos præſentes literæ peruenerint, CANCELLARIVS vniuerſitatis Oxonienſis cœtuſque magiſtrorum vnanimis, ſalutem in Domino ſempiternam. Quia ſtrenuorum facta, proborum laudes & merita, perpetuo non condecet ſilentio prætermitti, &c. Vobis igitur patefecimus per præſentes, quòd ejus conuerſatio ab annis teneris in tempus ſui obitus continuata, ſic præclara extitit & honeſta, vt nunquam de ipſo irretitio vel ſuſpitionis ſiniſtræ ac infamiæ nota reſperſa fuerit: ſed in reſpondendo, legendo, prædicando, determinando, laudabiliter ſe habuit, velut fidei fortis athleta ſingulos mendicitate ſpontanea Chriſti religionem blaſphemantes, ſacræ Scripturæ ſententijs Catholicè expugnauit. Nec fuerat prædictus Doctor pro hæretica prauitate conuictus, aut per noſtros prælatos poſt eius humationem traditus incendijs. Abſit enim quòd noſtri prælati tantæ probitatis virum pro hæretico condemnaſſent, qui in logicalibus, Philoſophicis, & Theologicis, ac moralibus & ſpeculatiuis inter omnes noſtræ vniuerſitatis, vt credimus, ſcripſerat, &c. Datum Oxoniæ in domo noſtrę Congregationis, Octob. 5. 1406.

In hiſt. Huſſ.

Edouardo defuncto in Bohemia exulat, cuius libris maximè conuerſus & cõfirmatus Huſſius, tot ac tantos pòſt ſe reliquit in Euangelio filios. Fœlix hæc Wicleuiana proſeminatio deſcribitur ab ipſo Coclæo, Protectorem ſibi conquiſiuit Comitem Lancaſtriæ virum præpotentem in Anglia: ſub cuius protectione tutus ac ſecurus libertimè ſcripſit quicquid voluit, &c. At Wiclephus adeo non emendauit errata, vt per contemptum & irriſionem vocauerit ſynodum illam Terræmotum, &c. Hinc addit non in perſonam, ſed in libros eius animaduerſum eſſe ab Epiſcopis & doctoribus. Vnde factum eſt vt poſt mortem ipſius quidam ex DISCI-

PV-

PVLIS eius nomine Petrus Payne Anglus, Pragam cum libris profugerit regnante Wenceslao, ea occasione forsitan permotus, quod ante eum Bohemus quidam genere nobilis, ex domo quam Putridi Piscis vocant, apud Oxoniam in literarum studio constitutus, libros Wiclephi, quibus titulus est, De Vniuersalibus Realibus, inde in patriam suam retulit velut pretiosum thesaurum. Hactenus ille: à quo & Wicleui patrocinium regium & nobile, & pios eius Discipulos, & doctrinæ ad exteros propagationem didicimus: itaque in hoc regno, vt multos ante se Doctores, ita plurimos post se fautores & imitatores habuit: Quid plura? Ille ille Romanus Diuus Thomas noster Cantuariensis Archiepiscopus, tanquã vulgare dicterium ad totum Collegium Cardinalium scribit, Iam certè clamitatur in platæis, prædicatur per ciuitates & vicos, non esse Romæ Iustitiam. Vidistis iterum, ornatissimi Iudices, etiam domi in patria aliquem Catalogum profitentium nostram religionem, præter eos quos Acta & Monumenta Ioannis Foxi innumerabiles dedit, & ego quosdam alibi recensui. Vidistis nomina, personas, loca, tempora, virtutes, crucem.

Illyr in Test. veritat.

EX GALLIA protruduntur, vt iam dictum est, Vigilantius, Berengarius, & Caluinus, homines singularibus profecto diuinæ gratiæ muneribus præstabiles, & bene est quod Caluinus venit comitatus numero binario, vt in ore duorum aut trium omne verbum confirmetur. Verùm enimuero non ab hijs primùm orta est Gallorum religio: sed ab ijsdem viuis scatebris diuini verbi, & Apostolicæ traditionis, vnde nostra, effluxit. Sed ego breuitati studeo. Sic enim dispersis post Christi ascensionem Christianis, cùm alij aliò se reciperent: ferunt Lazarum resuscitatum Massiliæ, Nathanaelem apud Biturigas in Gallia, Trophimum Arelati in Narbonensi Gallia, Euangelium Christi & Apostolorum doctrinam seuisse, eandemque dis-

Religio propagata in Gallia.

ciplinam Apostolorum mansisse inuiolatam testatur Irenæus Lugdunensis Episcopus, Hac inquiens ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & VERITATIS præconiatio peruenit ad nos. Et capite quinto, Reuertamur ad eam quæ est ex Scripturis ostensionem: cui rationem subnectit firmissimam, Apostoli autem discipuli veritatis existentes, extra omne mendacium sunt: Non enim communicat mendacium veritati, sicut non communicant tenebræ luci, sed præsentia alterius excludit alterum. Et quidem id animaduerto primatum hunc Episcopos Romanos nec habuisse tum, nec vendicasse: quandoquidem Irenæus & Ecclesiæ Gallicanę Victoris Pontificis insolentiam castigarunt, libertatem festorum Paschatis, & ieiuniorum defensitarunt. Quisquis siue Caluinus, siue alius doctrinam suam ad hunc gnomonem veritatis & sacrarum literarum examinauit: in eo aut Nathanaelem, aut Irenæum aut certè Apostolicum aliquem virum sequitur antecessorem. Castitatem & honestatem coniugij probauit Caluinus, fictam continentiam sacerdotum improbauit. Idem ante eum fecit Episcopus Massilienſis Saluianus, Licita non faciunt, illicita committunt. Idem Polycrates septem suorum parentum Episcopos, & se octauum esse dictitans. Thomas Rhedonensis Gallus Carmelita docuit Romæ multa abominanda fieri, Ecclesiam Romanam reformatione indigere, spirituales non viuere spiritualiter, ideoque tollendam esse legem continentiæ, matrimonium concedendum, quod & Caluinus postea obseruauit & confirmauit. In Gallia tritum quasi prouerbium recitat Gallus Episcopus Senonensis in epistola ad Alexandrum Papam, Romæ solui Satanam in perniciem totius Ecclesiæ. Caluinus Gallus ciues & populares suos à cultu imaginum & ab Idololatria auocauit? Serenus Episcopus Massilienſis in Gallia imagines confregit.

In epist. ad Victorem, anno 480.

Antoninus.

De cler. coniug. c. Cum olim.

Taxa-

Taxauit Caluinus corruptum Ecclesiæ statum ? Antecessor Nicolaus Clemingius Doctor Parisiensis de eodem scripsit : luxum, cupiditatem, exorbitationem Romanæ Ecclesiæ per summos Pontifices & indignorum hominum ad gradus & dignitates Ecclesiæ promotionem, degenerationem modernorum à priscorum patrum seueritate perstrinxit : quibus rationibus res Romana creuit, pietas decreuit. Scripsit Caluinus reformationem religionis & Cleri ? Id Carolus Magnus, Ludouicus, alijque Galliarum reges tentarunt : quod partim ex alijs partim ex synodis partim ex decretis & sententijs Caroli Magni patet, vt Canonici libri tantummodo in Ecclesia legantur, vt superstitiones in exequijs mortuorum eradicentur, vt Ministri continentiores, doctiores, aptiores prouehantur, &c. Per hæc decreta latinæ Ecclesiæ degenerantis, Bohemi, imò totus ferè orbis Christianus ab Ecclesia Romana discessit, homines Ecclesiastici se & suum ordinem prophanarunt, &c. quia vt dictum est illi ipsi ministri dereliquerunt coniugium, & huius loco assumpsere sibi illegitimas & vagas libidines. Hæc in Aulico Alani Chartierij Caroli septimi Regis Galliarum Secretarij. *Abb. Vrsp.*

Lepidè enim aliquando Philippus Bonifacio Octauo, Cùm enim ille Epistola Regem parum honorificè è suo Laterano salutasset, & beneficiorum & præbendarum collationem ei denegasset, & omnia sua esse scriberet, ac contrà facientes & credentes hæreticos reputaret : sic altera illum resalutat, Philippus Dei gratia Francorum rex Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice salutem modicam siue nullam. Sciat tua maxima fatuitas, in temporalibus nos alicui non subesse, Ecclesiarum & præbendarum collationem ad nos iure regio pertinere : fructus earum vacatione durante nostros fore. Collationes à nobis hactenus factas & imposterum faciendas fore validas, & illarum vigore possessores contra omnes viriliter nos tueri, secus autem credentes fatuos & dementes reputamus. An solus hic Caluinus Gallus

Ex Stephano Anfrerio. Illyrico, Facetæ Epistolæ Philippi ad Papam.

Con. Anast. P. & Complices in 8. Concil.

Gallus Italico Archiflamini ſuccenſuit? Scripſerunt iamdudum literas Epiſcopi Germanici & Gallici contra Pontifices, Medicos Italicos qui volunt mederi Franciæ infirmitati, febribus continuis ipſoſmet conflictari, cæcos eſſe qui lumen promittunt, habere ſtrumam auaritiæ & vitioſitatis, qui tamen gibberoſos & detortos vocant noſtros Epiſcopos. Primatus Papæ non à ſolo Caluino, ſed ab alijs Gallis maioribus conuellitur, etiam à Remenſibus vbi nunc Anglicum ſeminarium cœpit herbeſcere. Hincmarus Archiepiſcopus dixit, citans Leonem Papam, Manet ergo Petri priuilegium, vbicunque ex ipſius fertur æquitate iudicium, non quod vbicunque Roma eſt, aut Romanus Pontifex, aut Romana Cathedra. Adalbertus ſiue nomine ſiue natione Gallus in Papam eiuſque errores inuectus, in carcerem detruſus, in Fuldenſi monaſterio computruit. Deinde quod Gallus Caluinus de cœna Domini purè & verè tradidit, id à Berengario longè ante promulgatum eſt, vt prius dictum fuit, qui verè à Stapletono Zuinglianus nominatur, & ab eius diſcipulis clancularijs (Publicanos ſeu Catharos vocat) & à Ioan. Scoto qui venenum ſuum Berengario propinaſſe putatur: & nominatim à Bertramo ad Carolum hominem diuinarum ſcripturarum valde peritum, & in ſecularibus diſciplinis egregiè doctum, & hoc opus commendabile de Corpore & ſanguine Domini ſcripſiſſe memorat Ioan. Trithemius. In eo libro de Corpore Chriſti in Eccleſia, & Corpore glorificato ita ait: Apparet itaque quod multa intra ſe differentia ſeparantur, „ quantum eſt inter pignus & eam rem pro qua pignus „ traditur, & quantum inter imaginem & rem cuius eſt „ imago, & quantum inter ſpeciem & veritatem. Vide„ mus itaque multa differentia ſeparari myſterium ſan„ guinis & corporis Chriſti, quod nunc à fidelibus ſumi„ tur in Eccleſia, & illud quod natum eſt, de Maria virgi„ ne, quod paſſum, quod ſepultum, quod reſurrexit. Ibi„ dem, de ſpirituali eſu per fidem. Hoc namque quod

In Ser. ſui Natalis Tibi dabo &c.

Balæus. Teſtes veris.

Staple. Sand.

In li. de Corp. & ſang. Domini. Bertramus de Cœna Domini.

agitur

agitur in via ſpiritualiter eſt accipiendum, quia fides « quod non videt credit, & ſpiritualiter paſcit animam. « Poſt ex Auguſtini verbis ita colligit, Illud ex Maria na- « tum integrum eſt, neque vlla ſectione diuiditur, nec vl- « lis figuris obuelatur. Hoc verò quod ſupra MENSAM « Domini continetur, & figura eſt, quia Sacramentum « eſt, & exterius quod videtur, ſpeciem habet corpoream, « quæ paſcit corpus, interius verò quod intelligitur, fru- « ctum habet ſpiritualem qui viuificat animam. Et ex- « ponens Auguſtini mentem ſecundum quendam mo- dum corpus Chriſti eſſe cognoſcitur, Modus iſte, inquit, « in figura & imagine. De populari lingua illa quoque « inſinuat, A populo reſpondetur, Amen. Quid ego « Albigenſium Caluinianam planè doctrinam etiam de Euchariſtia, de Libero Arbitrio, de Pœnitentia, de Confirmatione, de extrema vnctione, referam? quos in Gallia Proteſtantium dogmata ſparſiſſe non ſiluit Stapletonus. Quid Almericum commemoro de ijſdem differentem, & præterea ſpecialem fidem in ſenſu Caluini aſſerentem? Quod tamen Bernardus grauiſſimè protulit, Quam requiem habere poteſt ſpiritus noſter, dum prædeſtinationis ſuæ nullum adhuc teſtimonium tenet? Quid Nicolaum Gallum degenerem introducam Eccleſiæ ſtatum deflentem, & de monachis olim in eremo laboriosè, nunc in ciuitatibus luxuriosè vitam agentibus ſcribentem? Quid Arnulphum Aurelienſem produco, cuius hæc leguntur verba? Quid proſunt « leges conditæ, cùm ad vnius arbitrium omnia dirigan- « tur? & hæc, O Lugenda Roma, quæ noſtris maioribus « clara patrum lumina protuliſti? Noſtris temporibus « mõſtroſas tenebras, futuro ſeculo famoſas offudiſti? O- « lim accepimus claros Leones, magnos Gregorios, quid « dicam de Gelaſio & Innocentio? Quamuis & in hac « ipſa fælicitate hoc priuilegium tibi ab Aphricanis Epiſ- « copis contradictum ſit? Quid ſub hæc tempora non « vidimus? Quid Robertum Gallum virum nobilem me- moro, qui in quadam viſione ſerpentis & aridi capitis,

Staple. Sand. l. 7. Vincent. in ſpe- culo l. 29. c. 107. Cir. an. D. 1270.

Ante an. 1160.

Papam

Papam Idolum eiuſque Eccleſiam per ſpiritum vidiſſe dicitur? qui contra Papæ & Cardinalium auaritiam & Simoniam grauiter coram & in os declamitauit? Aut Guilielmum de Sancto Amore Pariſienſem ſæpe cum Monachis & mendicantibus velitantem? quem præter alios multos defendit Ioan. de Sicca Villa & Laurentius Anglici. Quid ſcholam Pariſienſem in hoc certamine ſæpe manum auxiliatricem ferentem, quæ & Bullæ Clementis præcipienti Angelis, & promittenti Romam peregrinantibus trium aut quatuor animarum ex Purgatorio liberationem reſtitit, & hanc opinionem erroneam eſſe tubis & campanis proclamauit? cuius etiam extat Appellatio à Leone Decimo ad Concilia de conſilio & ſententia Franciſci Regis, in qua Eccleſiæ Romanæ abuſus non tacentur? quæ cum Oxonienſi & Pragenſi ſchola ſcripſit, per principes ſacerdotum Eccleſiam prophanari, ſacerdotium temerari, omnem ordinē confundi, quicquid religionis eſt corrumpi? Aut Petrum Pariſienſem Cantorem, qui teſtatur Ioan. Sarisburienſem Epiſcopis traditiones in Concilio Laterano conſtituere volentibus ſe oppoſuiſſe, & verbum Chriſti potius ſeruandum inculcaſſe? Hic Indulgentias pias fraudes appellauit, Iuſtificationem gratuitam per Chriſtum docuit, inſtaurare ceremonias dixit eſſe, velum templi ſciſſum & laceratum reſarcire. De Gerſone Cancellario Pariſienſis Vniuerſitatis nihil dico, cuius libri multi vulgo proſtant, defectus Eccleſiaſticorum notauit, Euangelio pluſquam Papæ credendum confirmauit, Indulgentias abrogandas cenſuit, Concilium eſſe ſupra Papam ſenſit, multos traditionū ſarcina oppreſſos, deſperatione abſorptos, mortem ſibi conſciuiſſe tradidit. In ſchola Pariſienſi editę ſunt variæ Prophetiæ, & nominatim cuiuſdam Vincentij, Antichriſtum iam in mundo eſſe confirmantis. Omitto totum Gallicanæ nationis conſenſum, in quo definiunt Annatas & alias Penſiones non eſſe Romanæ Curiæ debitas. Omitto reliquos, quorum dictis, teſtimonijs,

Teſt. verit. fol. 492.

Auentinus.

In Verbo Abbreuiato.

Ioan. de Weſſalia. Teſt. verit.

De Annatis non ſoluendis.

alijs, monumentis ante Caluinum, Gallia hac Euangelicorum doctrina sæpe imbuta fuit & exculta.

REDEO ad WALDENSES quorum propagatio nostrorum protestantium in tota Gallia seminarium fœcundissimum fuit, quæ Ecclesiam nostram non in vmbra aut latebris absconditam, sed in specula & monte collocatam esse facile oculatis omnibus ostendet. Waldenses enim à Petro Waldo Lugdunensi ciue prędiuite sed post conuersionem rerum mundanarũ contemptore, vt Orthuinus Gratius non malè dixit, cognominati, quandoque etiam Picardi à Picardia Galliæ, aliàs Calixtini seu Calicij quòd calice vterentur dicti: & vt non rarò in illa tanta Antichristi rabie & effrenatione in rupibus, syluis & antris delituerunt: sic nunc in prouincia Narbonensi, nunc in Lombardia, aliquot vrbes, similiter Tabor & Oreb & celeberrima in Bohemia loca ante Hussi tempora incoluerunt.

Ecclesiæ protestantium multiplicatio per Waldenses.

Quo me cunq; rapit tempestas deferor hospes.

Hæc est enim Ecclesiæ sors præmente semper Pontificiorum tyrannide. Vixerunt etiam in Germania non procul à Moguntia & Francofordia. Non infrequens nec incelebris Waldensium Ecclesia, quos per tot annos in tot regionibus claros reddidit honorifica propter verbum dispersio: maximè quos in Concilio generali Laterano Alexander tertius damnauit, quorum opiniones contra Missas, panis circumgestationem, diuorum & statuarum venerationem, Taboritæ amplectuntur, adhuc in Morauia, Bohemia, Polonia. Stapletonum confessurum hæc loca non esse obscura puto: quorum posteri Confessionem fidei suæ Ferdinando, Maximiliano secundo Imperatori, Sigismundo Regi Poloniæ à multis autoribus in omnibus chartis celebratissimam obtulerunt: de quorum cæde & multiplicatione scripsit etiam Sleidanus, & multò antè eorum propagatio in Fasciculo Temporum attingitur, quorum etiam mentionem fecit Antoninus & Sanderus: à quibus nostrum Wiclephum adiutum putant Barones &

Chytræus.

In Test. verit. f. 25.

Sleid. l. 16.

4. Parte, tit. 11. ca. 7. § 2. Sand. li 7.

Ecclesiæ

Ecclesiæ Bohemicæ in suo ad lectorem procœmio. Hijs multis nobilissimis, doctissimis hominibus successit Caluinus, in quibus singulis quod imitaretur habuit, & ex vniuersis perfectam nostræ doctrinæ formam colligere potuit. Taceo Brissonetum quendam, quem in hoc opere adiuuisse fertur Faber Stapulensis, atque etiam Iodocus Clitouæus: de quibus Auentinus eorum discipulus & Ioan. Sleidanus, Illorum iudicio corruptum scriptorem fuisse Petrum Longobardum, & sacrosanctæ Philosophiæ fontem purissimum cœno quęstionum, riuulis opinionum conturbasse, ac propterea Fabrum à Parisiensibus grauissimas persecutiones sustinuisse, donec Rex ex captiuitate Hispanica literas mitteret, vt ei parcerent. Vnde putatur Caluinum edoctum fuisse & Ecclesias Gallicas hac nostra memoria habuisse initium. Quibus omnibus agedum omnes illos in regno Galliæ hodie Protestantes & Geneuæ commorantes, & in Germania, Anglia, Flandria exulantes, vbique locorum & apertè profitentes & occultè latitantes adiungamus: & operarios multos, segetem vberem, messem magnam, Christum aspectabilem reperiemus.

Iam verò cùm Lolhardos Lutherum, Zuinglium instauratores religionis in scenam protrahit Iesuita: potuisset recordari Christianam fidem & ante illos radices egisse, & aliorum quoque præclarorum Ecclesiastarum opera olim floruisse in Germania. Semper enim remitto ad originem primam, & ad Orientem, vnde diuenit ad nos Religionis veritas & puritas. Ferunt enim Marcum Euangelistam Argentinæ & Coloniæ, Crescentem Moguntiæ, religionis fundamentum posuisse: & quemadmodum ex Origenis, Tertulliani, Constantini Epistola de Britannia & Gallia & Hispanijs attulimus, ita de Germania eadem omnia prædicantur. In Germania ab eo tempore germana pietas viguit. Nam & Irenæus totam illam Apostolicam Ecclesiam ait sic prædicare, sic docere, sic tradere quasi vnum

GERMANIA.

Euſ. Doroth. Auent.

Irenæus c. 3. l. 1.

verum os posslideret: & Ecclesias quæ in Germania fundatæ sunt, aliter nec credere nec tradere. Hucusq; nullæ superstitiones Romanæ Ecclesiæ irrepserunt, nullus Papæ dominatus obtinuit: simplex Apostolorum symbolum & traditio veritatis ex sacræ scripturæ Archiuis depromptæ locum habuerunt. Germania ante mille annos ab ipso Constantino Magno, vt scribunt, leges accepit, & præterea Ius seu Speculum quoddam Saxonicum dicitur, in quo expressè cautum est, ne quid præcipiat Papa aut decernat contra ius Saxonum. Et ex præfatione quadam citatur, Ludouicum cùm alia multa prudenter ordinasse: tum inprimis procurasse ea quæ ad sacrosanctam religionem æternamque animarum salubritatem pertinent: eiusque iussu Vetus ac Nouum Testamentum in linguam Germanicam poeticè translatum fuisse. Idem præstitum est Rythmicè ab Olfrido Wissenburgensi, Germano, ante annos septingentos, quam versionem Luitbertus Moguntinus Episcopus calculo suo approbauit. Henrici Quarti aliorumq; in Germania principum Historia satis tragica est, quam ex Fasciculo rerum expetendarum cuiuis petere licet: cuius causa diligenter & fideliter acta est contra Papam à Waltramo Episcopo Niemburgensi & alijs, contra quem etiam Ecclesia Leodiensis scriptum edidit, in quo asseritur à Petro Romam dici Babylonem, quòd perturbationibus & turbinibus Romanistarum fuerit semper Ecclesia obnoxia. Suprà demonstratum est, quomodo ex Anglia religio ex libris Wicleui Bohemiam, rursus ex Bohemia Germaniam peruaserit. Tempore Concilij Basilienſis & Eugenij quarti Laicos irritatos fuisse aduersus statum Ecclesiasticum: & Hussitas contra turpitudinem cleri passim inuectos esse, de eoque reformando legationem per Germaniam fuisse missam: quod ni maturè fieret in Concilio timendum esse, ne Germani in totum clerum more Bohemorum irruerent, sæpius & quidem tunc per totam Alemaniam libellos diffusos esse, continentes

Test. veriz.

In li. antiquis. Saxon.

In 2. Tomo. Contr.

tinentes circiter triginta articulos, de fide, de corruptelis Ecclesiasticorum, ex sacra scriptura & sanctis Doctoribus: testis est ad eundem Papam Iuliani Cardinalis Epistola. In Alsatia nobilitas & vulgus optimè senserunt de libertate Christiana, licere carnibus vesci non minus quàm piscibus, qui vetant sacerdotes matrimonio iungi, eos facere impiè. Eorum vno die plus minus centum exustos Mediolani tradunt: & Alsatiæ primores Mediolanensibus misisse Collectam in subsidium piorum & pauperum. Contra Romanum Pontificé Nicolaus quidam Bibrachius Herfordiæ in libro qui inscribitur, Occultus, hæc habet, Vidisse se Romæ simulatas blanditias, Iuramenta quasi Iudæ oscula, se à Pontifice tanquam Ganymedem expetitum: Martinum optasse, vt tota Germania vnum stagnum esset, quod illis versiculis comprehensum est,

Tritheimus.

Hic iacet ante chorum submersor Teutonicorum
Pastor Martinus, extrà qui totus ouinus,
Et lupus introrsum, &c.

Cur verò pulcherrimam hanc & verè Alemanicam nationem in stagnum vnum conuerti voluit Sanctissimus Pontifex aut verius carnifex? nisi quia illa non fuit amica Aulæ Romanæ? nisi quia illa fuit bona, & ipse flagitiosissimus? Quid in papatu deprehenderint, imò reprehenderint Germanici principes, suis Grauaminibus non semel declararunt. Illic quæruntur Ecclesiarum regimina minus dignis Romæ committi, qui ad mulos magis quàm homines pascendos & regendos essent idonei. Illic recitatur dictum Iacobi Archiepiscopi Moguntini morientis, se de morte sua non adeo dolere, sed quòd subditi pauperes iterum pro Pallio grauem exactionem dare cogerentur. Illic in conclusione, querela ferè extrema est, Papam, Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos hac publicatione admonitos in nullo se emendasse. Illic sic concluditur, Finis Tabulæ Grauaminum

In 100. grauia.

uaminum, atque vtinam non essent per vniuersum
centuplo plura, quàm sic per sacri Romani Imperij
principes enumerantur. Decreuerunt Norimber-
genses longè aliter quàm Ius Canonicum recens &
receptum, Si qui matrimonium absque consensu pa-
rentum aut propinquorum inirent, grauissimè quin-
quennali relegatione, & hæreditatis priuatione
mulctarentur. Veterem Germaniam nunquam ce-
lebrasse nisi simul communicaretur, autor est Bea-
tus Rhenanus. Ante multos annos scriptum est, *In præf. Græcæ Miss.*
E Roma aduolare quosdam, ostiatim in Germania ve-
nales Indulgentias suas in nundinis Simoniacis expo-
nere, adeò peruersè & stolidè, vt claues Ecclesiæ quo-
dammodo contemnentur, & vera pœnitentia eneruetur. *Onus Eccles.*
Scriptum est, non à Luthero, sed à quocunque *In Exhort. cont.*
scriptum est, ad Germanos Principes, Romanos vt *Decimas.*
pecunias emulgeant, suos emittere cum nouo E-
uangelio, Ite in orbem vniuersum, prædicate dicen-
tes, Qui crediderit, & Decimas soluerit saluus erit. *Nouum Euan-*
Scriptum est non à Luthero, Pontifices Romani post- *gelium repac-*
quam cœperunt prophana cum sacris coniunge- *tum Romano-*
re, imò relictis sacris solum prophana admirari: quàm *rum.*
bene consultum fuerit reip. Christianæ, quàm bene
placuerit superis ipsorum institutum, euentus com-
probauit. Amissis externis, interna infinitis seditio-
nibus cóturbantur, diuina despiciuntur, venditur Chri-
stus, lana ouium tondetur, de custodia studium nul-
lum. Dictum est non à Luthero, sed ab Antonio *In Orat. coram*
Lynnichano in Synodo Colonienſi, Vbi nunc nostri *frequenti clero*
Archinautæ, vbi Naucleri, quorum consilio & pruden- *Colon.*
tia opus esset, ne sic ad scopulos illideremur? Curan-
dum est & id tibi præcipuè, qui inter sacerdotes pri-
mas tenes, vt non de Cathedra Mosis reddas Cathe-
dram pestilentiæ. Coloniæ per Hermannum Archie-
piscopum olim instituta est Ecclesiæ Reformatio. Co-
loniæ iterum summa animi contentione & singulari
zelo idem promouere voluit hijs temporibus Arch.

Gibbertus, quorum operi bono misericors Iesus suæ domus Architectus pulcrum fastigium aliquando fortassis imponet. Olim Germanos licet simplices & sæpe illusos, subolfeciſſe illorum technas & malas artes, ipsi Itali Cardinales in suo senatu intellexerunt. Cùm enim Raimundus Cardinalis Gurcensis onustus auro Germanico Romam reuertisset, purpurati patres cùm viderent quantum thesauri ex Indulgentijs, & ex meritis Christi & sanctorum corrasisset: quid, inquiunt, de nobis & de Roma sentiunt Barbari? Respondit & illos & totum orbem conqueri de luxu fastuque Cardinalium: Quòd nisi vos inquit emendatos viderint, erit in periculo Respublica nostra. Id cum pluribus verbis repeteret, cuncti contrahebant ad hunc sermonem frontes & humeros suos, qui Italis mos est: Hæc in Epistola Petri Aliacensis. De Concilio Basilienſi siue dissoluendo siue continuando quanta consultatio? Quanta Papistarum trepidatio, ne fides Romana, ne Ecclesia Romana aliquid detrimenti pateretur? Iulianus

De Emend. Eccl.

» clamat, Iam vt video, securis ad radicem posita est,
» Inclinata est arbor vt cadat, nec potest diutius persistere. Et certè cum stare per se posset, nos ipsam ad terram præcipitamus. Addit, Audio quod
» nonnulli trepidant, quod in hoc Concilio debeat
» auferri temporalitas ab Ecclesia. Vaticinatur, Vereor ne contingat nobis sicut contigit Iudæis: Sicut iusto Dei iudicio factum fuit, quòd Iudæi perdiderunt locum suum, quia noluerunt dimittere
» Christum: ita & iusto Dei iudicio fiet, quod quia
» nolumus admittere Conciliũ, perdemus temporalitatem nostram, & vtinam non corpora & animas. Iterum alius timor, Dicebant nonnullos oppidanos circa Basileam infectos esse hæresi Bohemica, & clerum velle persequi. Quod tum præsagiebant, id postea experti sunt. Tandem in ipsa Ecclesiæ senectute olores suauissimi Euangelicam hanc cantilenam recinuerunt

&

& repetiuerunt dulcissimè. Ioan. Reuclinus egregius ille trilinguis phœnix, de quo in Chronico Vrspergensis, Dum viueret & benefactis nomen suum immortalitati consecraret, obstrepentes habuit aues aliquot pennis albis & nigris. Picas dicere possis, cristam gestantes vertice, rostris & vnguibus aduncis, ventre prominente. Didicit Germania ante Lutherum à Germano concionatore Taulero, duces Romanæ Ecclesiæ cæcos esse, sanctorum inuocationem inutilem, Christum Iesum verum Agnum, homini suo sanguine salutem attulisse, non hominem sibi suis operibus iustitiam consequi. Diu ante Lutherum composita fuit Theologia Germanica, in quam præfatus est Lutherus, & de naturæ vitiositate, deque gratia & iustificatione absque operibus præclarè scripsit. Ante Martinum Lutherum, Martinus Meyer & alij in Germania non pauci hanc Papæ τυραννοδεσποτειαν & Oecumenicum imperium detestati sunt. Ante Lutherum vaticinatus est D. Weselius Phrisius Lux mundi vulgò cognominatus, iam senex M. Ioannem Ostendorpium sic affatus, Studiosè adolescens, ad illum viues diem, quo doctrina Thomæ & Bonauenturæ & eius farinæ scholasticorum ab omnibus verè pijs exibilabitur: sicut etiam Ioannes Gochius Mechlinienſis hanc sophisticen istorum tanquam ex turbidis Philosophorum lacunis fluentem, & veritatem maximè obscurantem & Pelagianismum redolentem explosit: qui etiam vt ante eum quoque Ioannes Wessalienſis concionator Wormacienſis de gratuita per Christum Iustificatione, aliisque non paucis articulis cum Luthero & nobiscum sensit rectissimè: quantumuis fex papistica, multis pijs obmurmurantibus, illum Ioannē condemnarit. Paulo ante Luthetum, Paulus Scriptorius Tubingæ Transubstantiationem impugnauit, Tubingæ omnia Dei verbo examinanda docuit, religionis mutationē prophetauit, inter alios multos illum clarissimum &

Pag. 441.

Prædictiones de reformatione Religionis.

In Epist. Sylui ad Meyer.

Test. verit. f. 562.

Gibbertus, quorum operi bono misericors Iesus suæ domus Architectus pulcrum fastigium aliquando fortassis imponet. Olim Germanos licet simplices & sæpe illusos, subolfeciſſe illorum technas & malas artes, ipsi Itali Cardinales in suo senatu intellexerunt. Cùm enim Raimundus Cardinalis Gurcensis onustus auro Germanico Romam reuertisset, purpurati patres cùm viderent quantum thesauri ex Indulgentijs, & ex meritis Christi & sanctorum corrasisset: quid, inquiunt, de nobis & de Roma sentiunt Barbari? Respondit & illos & totum orbem conqueri de luxu fastuque Cardinalium: Quòd nisi vos inquit emendatos viderint, erit in periculo Respublica nostra. Id cum pluribus verbis repeteret, cuncti contrahebant ad hunc sermonem frontes & humeros suos, qui Italis mos est: Hæc in Epistola Petri Aliacensis. De Concilio Basilienſi siue dissoluendo siue continuando quanta consultatio? Quanta Papistarum trepidatio, ne fides Romana, ne Ecclesia Romana aliquid detrimenti pateretur? Iulianus

De Emend. Eccl.

» clamat, Iam vt video, securis ad radicem posita est,
» Inclinata est arbor vt cadat, nec potest diutius persistere. Et certè cum stare per se posset, nos ipsam ad terram præcipitamus. Addit, Audio quod
» nonnulli trepidant, quod in hoc Concilio debeat
» auferri temporalitas ab Ecclesia. Vaticinatur, Vereor ne contingat nobis sicut contigit Iudæis: Sicut iusto Dei iudicio factum fuit, quòd Iudæi perdiderunt locum suum, quia noluerunt dimittere
» Christum: ita & iusto Dei iudicio fiet, quod quia
» nolumus admittere Conciliũ, perdemus temporalitatem nostram, & vtinam non corpora & animas. Iterum alius timor, Dicebant nonnullos oppidanos circa Basileam infectos esse hæresi Bohemica, & clerum velle persequi. Quod tum præsagiebant, id postea experti sunt. Tandem in ipsa Ecclesiæ senectute olores suauissimi Euangelicam hanc cantilenam recinuerunt

&

& repetiuerunt dulcissimè. Ioan. Reuclinus egregius ille trilinguis phœnix, de quo in Chronico Vrspergensis, Dum viueret & benefactis nomen suum immortalitati consecraret, obstrepentes habuit aues aliquot pennis albis & nigris. Picas dicere possis, cristam gestantes vertice, rostris & vnguibus aduncis, ventre prominente. Didicit Germania ante Lutherum à Germano concionatore Taulero, duces Romanæ Ecclesiæ cæcos esse, sanctorum inuocationem inutilem, Christum Iesum verum Agnum, homini suo sanguine salutem attulisse, non hominem sibi suis operibus iustitiam consequi. Diu ante Lutherum composita fuit Theologia Germanica, in quam præfatus est Lutherus, & de naturæ vitiositate, deque gratia & iustificatione absque operibus præclarè scripsit. Ante Martinum Lutherum, Martinus Meyer & alij in Germania non pauci hanc Papæ τυραννίδα & Oecumenicum imperium detestati sunt. Ante Lutherum vaticinatus est D. Weselius Phrisius Lux mundi vulgò cognominatus, iam senex M. Ioannem Ostendorpium sic affatus, Studiose adolescens, ad illum viues diem, quo doctrina Thomæ & Bonauenturæ & eius farinæ scholasticorum ab omnibus verè pijs exibilabitur: sicut etiam Ioannes Gochius Mechlinienſis hanc sophisticen istorum tanquam ex turbidis Philosophorum lacunis fluentem, & veritatem maximè obscurantem & Pelagianismum redolentem explosit: qui etiam vt ante eum quoque Ioannes Wessalienſis concionator Wormacienſis de gratuita per Christum Iustificatione, aliisque non paucis articulis cum Luthero & nobiscum sensit rectissimè: quantumuis fex papistica, multis pijs obmurmurantibus, illum Ioannē condemnarit. Paulo ante Lutherum, Paulus Scriptorius Tubingæ Transubstantiationem impugnauit, Tubingæ omnia Dei verbo examinanda docuit, religionis mutationē prophetauit, inter alios multos illum clarissimum & primum

Pag. 441.

Prædictiones de reformatione Religionis. In Epist. Sylui ad Meyer.

Test. verit. f. 562.

Gesn. 1. Tom. primum linguæ Hebraicæ in Heluetia professorem D. Conradum Pellicanum auditorem habuit. Ante reformationem Magdeburgensis Ecclesiæ, eius Archiepiscopus Fridericus Idololatriam, & superstitiones, omnesque fictorum miraculorum abusus ex tota illa diœcesi atque adeo prouincia eradicare studuit. Test. verit. Ibique Ioan. Syringus D. sacræ Theologiæ fucatam Pontificiorum religionem vidit & propterea collapsuram prædixit. Tandem reformationem præuidit, & Magdeburgæ futuram auguratus est Ludolphus Castricus, in multis concionibus exhortans populum, vt, neglectis Papæ Indulgentijs, Dei indulgentiam emendicarent. Intellexit dilutam pontificiorum doctrinam Magdeburgensis Arch. Ernestus. Franciscano enim monenti & iubenti vt bono esset animo, & pollicenti Minoritas omnia sua bona opera ei communicaturos, Nullo modo, inquit, neq; meis, neq; vestris operibus confidã, sed Christi solius opera mihi sufficient. O suauẽ in extremo Agone meræ gratiæ confessionẽ. Erphordiensis quoq; schola vna cum excellente viro Henrico Tokeno ea in re sedulã & bonã operam nauauit. Hic Sebastianus Doctor egregius in sumo Templo Diuæ Virginis concionator cùm sæpe contra Indulgentias, satisfactiones, spiritualiũ vitam multa diuisset, etiã prædixit futurã reformationẽ Ecclesiæ. De Rodolpho Agricola, quẽ tamẽ monastico habitu sepultum dicunt, aliquid scribere supersedeo: satis de illo Philippo Melanchthon quomodo Ecclesiæ tenebras deplorarit, prophanationẽ Missarũ, & coelibatũ & operũ iustitiã vanauerit. In Orat. de vita eius. Argentinæ D. Ioa. Keiserbergius sæpe conquestus est de inordinato ordine cleticorum, prauos priorib⁹ successisse, religionẽ multis assumentis hominum contaminatum fuisse, Ioan. Wessalienſem inuidiose monachis condemnatum, prædixitque aliquando venturum qui omnia instauraret, eumque diem optatissimum videre impensè desiderauit. Ante an. 70. Ante an. 60. Erat Basileę Episcopus, qui iudicauit virginitatem non esse humana-

manarum virium: & clerum in Ecclesia tanquam in Gomorrha turpem vitam traducere. Rostochium non rarò ex Bohemia Waldensium successores commigrarunt, ibique suos conuentus habuerunt, vbi Nicolaus Russus Theologiæ Baccalaureus legit, prædicauit, scripsit, contra ossa mortuorum, Paparum insolentiam, spiritualium turpitudines, quos Antichristi administros vocitauit, & auditores non paucos eosdemque fautores habuit, quos tum expulit persecutionis crudelitas & iniquitas, & omnia ferè librorum Russi exemplaria in flammas coniecit. Lipsiensis D. Andreas Proles, (sic enim à monacho Henningo tum grandæuo accepit Illyricus) cùm esset Augustinianorum Prouincialis, inter prælegendum sæpe dixit magnas esse tenebras & horrendas superstitiones, rem Christianam opus habere magna reformatione, Dominum breui aliquem Heroa daturum, cuius ministerio benedicet in excpquenda scoria, regnum Papę ruinam iam minari, vtpote quod tam altè & tam citò creuerat: cuiusmodi multæ prophetiæ in hoc seculo reperiuntur. Hunc valde senem Magdeburgæ vidisse & audiuisse dicitur Mart. Lutherus admodum adolescens, qui demum post tot secula, post tot Centurias doctissimorum hominum, tot principum & Episcoporum, post tot querelas & fremitus contra Papatum, post tot religionis confessiones, post tot reformationis auspicia, Basileę, Argentinæ, Colonię, Noribergę, Magdeburgæ, Tubingę, Erphordię, Lipsię, passim in totius superioris & inferioris Germaniæ multis locis, post tot denique prognostica & prædictiones futurę instaurationis diuinitus magno spiritu vir apparuit, vt omnem Papæ camerinam moueret, omnia tenebrarum opera in apertum & apricum protraheret. Hoc tempore eluxit Erasmus Hollandus & Roterodamus, qui dum Nouum Testamentum conuertit, Annotationibus & Paraphrasi illustrat, à fœdissimis vetustæ Translationis mendis vindicat, dum ad eius studium hortatur

Lutherus.

Erasmus.

tur omnes homines, dum cum pueris ludit in Dialogis dum Enchiridio militem Christianum communit, dum literas bonas & linguas & religionem restaurat, dum antiquissimorum patrũ monumenta situ & puluere obsita in lucem educit, & pristinæ integritati acutissimis censuris restituit, Papisticarum constitutionum graue iugum & durum onus, confessionibus, satisfactionibus, ciborum delectu, aliisque cœremonijs immodicè aggrauatum proponit, varios Paparum, monachorum, sacerdotũ, scholasticorum errores detegit, dum Euangelicum triticum à paleis humanis repurgat: cum sanè vnum plus adiumenti reip. literariæ & Christianæ, quàm ipsum Magistrum Sententiarum, omnesque Lombardistas, Sermonistas, Quæstionistas, Summistas, Scotistas, quodlibetarios attulisse existimo. Vnde non est mirum eius libros in Concilio Tridentino prohiberi à Romanistis, de quo vulgo dicitur, eum ova peperisse, & Lutherum pullos exclusisse. Hijs nunc si Polonicas, Danicas Ecclesias, aliosque vel Germanos vel Germaniæ similimos, si illud magnum Heluetiæ ornamentum Hulderichum Zuinglium, qui ante Lutherum Euangelium docuisse creditur eodem tempore, quo in Phrysia Gellius, & alij in alijs locis emicuerunt, si Oecolampadium, Bucerum, Bagium, si Conrad. Pellicanum, Bibliandrum, Bullingerum, Pomeranum, Georgium Maiorem, Capitonem, Hallerum, Fotsterum, Melichium, Eberum, Peucerum, Grynæum, Musculum, aliosque insignes Euangelij buccinatores, Illosque Heluetiæ pagos, Pigurum, Bernam, Basileam, Shaffusiam, Vlmam, omnesque Heluetiorum pagorum Euangelicos incolas, si totam superiorem Germaniã in Saxonia, in Palatinatu, in liberis ciuitatibus, in liberalibus scholis, si omnes Belgicas Ecclesias, potissimum ab Argentinensibus & ab Embdanis, vt aiunt, conuersas: si principes Electores, Duces, Marchiones, superintendentes, theologos & alios in Academijs studiosos, qui confessioni doctrinæ suæ ad 8331. subscri-

Zuinglius.

sc-

ſtrumſi Wittembergenſes, Wirtenbergenſes, Heidelbergenſes, Argentinenſes, Geneuenſes, cæteroſq; nunc ſuperſtites adnumerarem: quanta ſoboles Dei, qualis ſucceſſio exurgat, poteſtis perſpicere. De clariſſimorum Doctorum ſynodo Marpurgenſi, Sacramentariam cauſam tractantium extat Gordi exhortatio,

Inſignes verbi proceres, argute Lauaterę,
Suauis Oecolampadi,
Magnanimis Zuingli, pie Stuepfe, diſerte Melanchthon,
Fortis Bucere, candide
Hedio, præcellens Oſiander, ſtrenue Brenti,
Amice Iona, acer Crato,
Et ſolida plus mente valens quàm corpore Mani
Magne Dionyſi & Micone,
Ac reliqui bona barba viri, quos inclytus Heſſe
Princeps Philippus accit,
Chriſticolæq; ſuos urbes miſere miniſtros,
Et præſules Epiſcopos
Vt noua tollant diuiſæ ſchiſmata ſectæ,
Veramq; monſtretis viam, &c.

Credo iam ab ipſo Chriſto ortam doctrinam, ab Apoſtolis propagatam, poſteris traditam ad Lutherum & eius æquales perpetua quadam ſerie eſſe perductam, & inde radios lucis Euangelicę ſparſos totam Germaniam collustrare, licet caligo interdū circumfuſa quædam loca occuparit & obtenebrarit. Dicent ſucceſſionis lineam interciſam fuiſſe, fiat: quid tum? Annon verū eſt de omni ſucceſſione in familijs, ſic etiā in Eccleſia viſibili, quod Oraculo prodictū eſt, diuturnam & ſtabilem eiuſdē poſſeſſionem ad quintum ſucceſſorem non peruenire? καὶ οὐ γὰρ πᾶσα ἡ πίστις οὐκ πᾶσι: non eſt verū de vero ſemine antiquæ religionis, nam ſemper aliquos profeſſores omnis ætas tulit: & obſcurari poteſt Eccleſiæ ſplendor, ſed in totum nunquam deficit.

Adducitur IOVINIANVS ex Italia: eadē ibi principia fidei etiā Romę liceret cōmemorare, ex Apoſtolo Paulo, ex Actis Apoſtolicis de Cornelio Italicæ cohortis Centurione

Rom. 1. c. 10.

turione religioso, ex Irenęo & Tertulliano & alijs: & post rebus in peius vergentibus, etiã in media Babylone Deus suis seruis non caruit, sed & ille multos synceros cultores & amicos suos & Ecclesia aliquam certã sedẽ habuit. De Venetis, Liguribus, Histrijs & de Gibellinis cõpertum est aliquando, se Romano Pont. opposuisse. In Italia contra rasos Romanistas natũ est prouerbiũ, Quãprimum clericus suscipit rasurã, intrat in eum diabolus: & vt alios complures, & illos priscos omnes primi seculi Episcopos Romanos prætereã, cuius tandem erat illud, Papam tribus potissimũ artib⁹ creuisse, Excõmunicationibus, Indulgentijs, Armis? an non Nicolai Machiauelli Florentinotum secretarij? cuius illud, Concutitur ab externis hostibus, ab internis lacerãtur, & Iesu Christi domini nostri sanguine circumseptũ & consecratum ouile, peiora multò perpessũ est, indiesq; patitur à lupis, magis sub ouina quã propria pelle grassantibus? An non Pici Comitis Mirandulani ad Maximilianum, vt Christiana resp. per Romanum Pont. deformata in pristinũ statum vindicaretur? cuius illud de libertate coniugij.

Ecclesia Italica olim Apostolica.

Prouerb. Ital.

In historia.

In vita Hil.

Non noctis tibi progenies, nin obstitit vxor.
Legitimo coniuncta thoro, nin horruit illa
Tempestate Deur thalamos, cunabula, tedas?

An non Baptistę Mantuani? Sic Hispaniæ docti viri senserũt de Nuptijs, quas ex sacro codice Veteris & Noui Testamenti asseruerunt, & Siricium Papam eas damnantem fortiter condemnarunt. Sic enim ab Apostolo Paulo illorum Doctore procul dubio didicerunt. Sed de Hispania, de Theodosio Hispano, de alijs quoq; egregijs protestantibus amplius non liber dicere: ne à proposito digredi, aut in alienos campos & regiones, quas mihi Campianus non præscripsit, expatiari videar. Prętereo etiã illustres Ro. Curiæ aduersarios, Dantem Florentinũ, & Franciscũ Petrarchã, quorum ille firmissimã papatus Arcem demolitur, contenditq; papalẽ potestatem non esse Imperatoria maiorem aut superiorẽ: conqueritur oues Christi nõ pabulo sed vento pasci, ex Euangelio fieri clypeum & hastã, nunc iocis & facetijs

Rom.

In Monarchia. Dantis.

In c. 29.

ad

ad prædicandū iri, & modo bene rideatur, intumescere cucullam: Papam denique ex pastore LVPVM euasisse: Hunc dicere solitum aiunt, Nullum cuiquam maius malum optari posse, quàm vt fiat Papa: De Romana Ecclesia, eam esse scholam errorum, & templum hæreseos. Cæterum quid ego infinita persequor? Quid Pet. Martyrem, quid Hier. Zanchium, Celum Secundum votos nostros, aut Bernardinū Ochinum Antipapistam strenuū? licet senem decrepitum quædam deliramenta consectatum eum dicant, defuncto optimo amico & duce Pet. Martyre. Alia multa afferri possunt, sed quia singularia sunt, eam omnem orationem amputo. Illud autem operæpretiū est animaduertere, quomodo Deus in Ægypto aliquos Iosephos, in Babylone Danieles aut pueros: in aula Pilati vel vxorem vel aliquem Christi amicū semper habuerit & aluerit, id est, quomodo in ipsis Rom. Ecclesiæ visceribus eos fouerit, qui papatus vitia, Ecclesiæ illius errores ferre non potuerunt. Non enim plausibilis Ecclesiæ titulus omnes abduxit, non seduxit, sed rem vnamquamq; suis ponderibus iustè non pauci librarunt. Qui omnibus Episcopis scripsit, Nullus Patriarcharū Vniuersitatis vocabulo vnquam vtatur: Qui in epistolis ad Mauritium Imp. ad Eulogium, ad Anastasium, ad Ioan. Constantinopolitanū primatum hunc oppugnauit, & firmissimis rationibus refutauit: qui cōstituit Papam non nisi de principis aut Cæsaris voluntate eligendum: qui pronunciauit, ante Nicenum Concilium, vnumquemq; sibi vixisse, & non magnam Romæ Ecclesiæ rationem habitam fuisse, hi tres Pontifices de summo Pontificatu non adeò magnificè senserunt, non ita sublimiter scripserunt: imò verò cathedrā hanc abnuarissimis & ambitiosissimis posteris vsurpatā, pestilētem & abominandā prudenter iudicarunt. Qui sic statuit, generalem confessionē & mentalem ante Christi incarnationem sufficisse, & propterea miserū publicanum in Euangelio potuisse absque confessione veniam peccatorū à Christo impetrare: qui non dubitauit Papę

per

Illyr. in Test. Veri.

Petrarche.

Paparum de papatu iudicium.

Pelag. 99. d.

Greg. Mag. l. 4. epist. 32. &c.

Pius 2. ep. 301.

Meffreth sua in hortulo Reginæ.

Luc. 16.

per literas significare Germanos abusus Romæ vidisse, dispensationes vituperasse: qui Indulgentias Paparum, ad annos viginti Mille, stolidas & superstitiosas vocare non dubitauit: Qui probat Episcopi Siracusani electionem, quantumuis & coniugem & liberos habuerit: qui ait, Siue ergo presbyter, siue Diaconus, siue subdiaconus fuerit, apparet quòd in præfatis ordinibus constituti licitè matrimonio vti possunt: qui piè dixit, in omnibus terris esse regnũ cœlorum: qui hijs verbis vtitur, Fuit ergo non talis benedicendi in Ecclesia tempore Apostoli, cui respondere solebat non tantùm clerus, sed omnis populus, Amen: Qui de hoc ipso Ecclesiæ argumento simpliciter & syncerè loquitur: Ecclesia in terra peregrinans in multis falli potest: Ecclesiæ autoritas quantum ad ipsius radicem & fundamentum maximè ex Euangelio constat, imò ipsius institutio, potestas, ædificatio non aliunde tam expressè quàm ex ipso habetur Euangelio: qui ingenuè profitetur Ecclesiam non posse nouos articulos condere: qui liberè scripsit Hildebrandum magicis artibus deditum fuisse, manicis vbi vellet discussis ignem in modum scintillarum eiaculatum, alijsque miraculis & signis eximiæ sanctitatis oculos simplicium ludificasse: qui claues Petro promissas omnibus datas, & æqualem Apostolorum potestatem asseruerunt: qui de obedientia principibus præstanda, & de primatu Romani Pontificis abrogando scripserunt & subscripserunt: qui in quam sit Pontificiorum vitas & dogmata prodiderunt: qui non negat, Sacerdotes papicolas, quod ad præceptorum Dei obseruationem attinet, à recto curriculo deflectere: istíne doctrinæ Romanæ cathedræ fauent, an potius aduersantur? istíne vel abominanda Paparum flagitia, vel alia recentiorum Papistarum deliramenta probabunt? Quid si etiam patres sacrosanctæ Synodi Tridentinæ nobiscum faciant, nobiscum protestentur? Cùm enim sacra Biblia in sermone populari non vetant sed permittunt: cùm post multa secula Iesuitæ nuperrimè in lin-

Io Maior l. 4. Senten. d. 20. q. 2
Bonif. in Ep. ad Pap. Pel. 29. d. 28
Græ. ibidem.
Anton. Heremita.
Th. Waldensis.
Nic. Clemingius
Alph. l. 1. c. 8.
Benno Card.
Scotus, Sent. 4. d. 19. ar. 1.
Anacl. d. 21. f. in nouo.
Gardinerus.
Bonerus.
Florebel.
Io Reg 4. Con. Trid.

linguã Anglicam conuerterunt: annon in hoc doctrinæ salutaris capite nobis suffragantur? Quid? quod ipsimet docent prudentiores aliquot Pontificios nostros esse: vt de Caietano, Catharino, Fero, in multis patet. De Ruardo Lusitanus Liuiensis Episcopus sic: Ad dicta D. Ruardi, quæ profectò non placent, iam nunc dicamus. De Pigio idem apertissimè, Id ergo asserit Pigius, simul docens cum Caluino quod in Christo iustificamur in Deo, non in nobis, non natura sed illius iustitia. De sola etiam fide habetur in ipso Magistro & Aquinate. Panormitano Basileæ de Papæ dominio suprà Ecclesiã arguenti Ioannẽ Sigonium magna fiducia & parrhesia se opposuisse tradit Syluius. Nunquid ergo nunc in hæc verba nobis erumpere non licebit,

Aduersariorum confessio de nostra Ecclesia.

D. 19. l. 3. 19. Thom. Iac. 2. &c.

Quis genus hoc nostrum? quis Christi nescius urbem?
Virtutesq; virosq; & tanta nomina stirpis?

maximè cùm tanta nubes testium ex tota Catholica Ecclesia, Græcorum, Latinorum, Barbarorum, amicorum, inimicorum patrocinari in hac causa videatur? Nec magnopere opus erat me hanc numerosam Dei prolem aduersarijs ipsis confitentibus demonstrare. Confitetur Thomas Aquinas, Alioqui, inquit, tota penè fides perijsset, propter hæreticorum multiplicitatem & subtilitatem simul & potentiam: confessus est de Lutheri tempore Adrianus: confessus est imprudens Sanderus, Tot millia hæreticorum qui sedem Apostolicam iniustissimè oppugnant: ibique dolere se ait, ANGLIAM & VNIVERSAM penè Germaniam, duplicem patriam suam, (Angli enim ex Germanis oriundi sunt) horrendis ignorantiæ tenebris offusam. Et sanè pleriq; omnes quos ille in sua Monarchia inter hæreticos malitiosè reputat, & in Ciuitate Diaboli reponit, reuera protestantes & Catholici sunt, & Dei ciuitas: confessus est de omnibus Stapletonus, qui post illam omnium seculorum enumerationem sic infert, Hoc mysterium iniquitatis operatus est Satan per istos prædictos, per TOT secula, TOT in locis, tanto studio. Et tamen adhuc

Test. veri. In præf. ad pium Quintum Sanderus.

huc occultatur Ecclesiæ nostræ facies? adhuc in specu aliquo delitescit? Scio hæc reconditiora esse quàm vt omnia digito demonstrari, & plura quàm vt enumerari singula à me possint. Quinimo propterea magis Christianos nostros esse quo minus conspiciuntur autumo: quod non sine iustissima causa dixit Vincentius, hæreticorum nomina & origines ostendere esse facillimum: sicut de Arrianis, Pelagianis, Donatistis, Nouatianis particulatim explicat; cuius hæc sunt verba, Et reuera quæ vnquam hęresis nisi sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit? Et ibidem subiungit de successione argumentum non ita firmum esse, quoniam & à Simone Mago vetus ille turpitudinum gurges vsque in nouissimum Priscillianum continuâ & occulta SVCCESSIONE manauit. Et idem in successione Donatistarum, Montensium, Alexandrinorum, & Hierosolymitanorum Episcoporum indicare non est difficile.

Lirin. aduer. Hæres.

Aug. in Breuiculo Collationis. Opus. l. 1. & 2.

NOSTRAE autem fœcunditatis hæc alia demonstratio esse potest, multitudine exulum, latentium, Martyrum. Quamuis enim semper falx persecutionis demessuit, tamen nouum subinde germen, noua seges Ecclesiæ exorta est. Latuere multi in desertis, in caprinis pellibus. Waldenses durissima persecutione gladij ciuilis coacti latendo Ecclesiam propagarunt, quibus illud in ore erat, cum occultè conuenirent, Cauete ne inter nos sit curuum lignum. i. extraneus. Atque ex hac infestatione & crudeli insectatione aduersariorum Monachatus traxit originem, dum celebriora loca adire non auderent, secessu & eremo sibi prospexerunt. Hos tamen latentes miscellos pluris Deus facit, quàm alios in vrbibus turgidos, vt perbellè Erasmus, Pes humani corporis beatior est oculo suis. Hanc latentem Ecclesiam tanquam pupillam oculi sui deamat & custodit Dominus: & licet isti cæci, quos pupugerunt non videant, & quos igni tradiderũt suis manibus, pro Martyribus nõ habeant, tamen inspicit certantes Christus

Multitudo Confessorum nostrorum & Martyrum. Heb. 11.

Diuerbium Waldensium.

In Anab. Eccl. Concordia.

è cæ-

& cœlo inſpicit, & proſpicit, & multiplicat: & quos Satan diſpergit, in vnum ouile ſecretum colligit. Auguſtinus, Pro ipſis idolis aduerſus nomen Chriſti repleta eſt terra martyribus. Et, Eccleſia torcular eſt fontis æterni, in qua cœleſtis vitis fructus exundat. Clemens Alexand. Græcam Philoſophiam à magiſtratu prohibitam interire: noſtram autem doctrinam magis florere. Non vident hanc Eccleſiam qui oppreſſerunt, qui indigniſſimè tractarunt, ſed vidit, qui dixit, Vidi ſubtus altare animas interfectorum propter verbum Dei & propter teſtimonium quod habebant, & clamabant voce magna; vidit qui dixit, Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis: vidit & nouit qui ſint amicti ſtolis albis, & vnde venerint. Venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt ſanguine Agni. Vidit meretricem illam ſedentem ſuper aquas multas, cum qua fornicati ſunt reges terræ, vidit mulierem ebriam ſanguine ſanctorum, & ſanguine Martyrum Ieſu: vidit & illam quoque mulierem quæ alis aquilæ coacta eſt in deſertum volare. Hæc eſt latitans, hæc ſauciata ab Antichriſto Eccleſia Dei numeroſa ex omnibus tribubus Iſrael, imò innumerabilis turba piorum, ante thronum Chriſti, qui propter ipſum perpeſſi ſunt perſecutionem, in Germania, Italia, Hiſpania, Gallia, Anglia, in omnibus gentibus. Supputentur, numerentur ex Martyrologijs. Quale ſanctorum Calendarium, quàm ingens volumen exurget? Si omiſſis reliquis, ſolam hanc lugubrem Martyrum hiſtoriam pertexerem: non Chiliadas poſt Eraſmum, ſed Iliadas poſt Homerum ſcriberem. Ineant etiam rationem iſti inuidi & cæci ſpeculatores, qui Eccleſiæ nullam domunculam videre volunt, Catalogum librorum & hominum quos in Concilio Tridentino ſuo nuper damnarunt, inſpiciant, an nõ ibi ſupra mille occurrent, qui propterea Anathemate percuſſi ſunt, quia Romano Baali genua non flexerunt?

De Temp. Ser. 109. 1

6. Strom.

Ap. 6.

C. 7.

C. 17.

C. 12.

C. 7.

Alia

Alius viz aggredi liceret: aliter rem ad calculos re-
uocare: & vno & altero verbo examinare dictum Sta-
pletonii, qui vt huic tot professorum numero detrahe-
ret, fidenter scripsit, Nos omnium primum à Wicleuo
cdoctos vocasse Rom. Pontificem Antichristum: quod
manifestæ Scripturæ veritati & antiquorum patrum
testimonio, & recentioribus multorum assertionibus
repugnat. Hactenus enim hoc egimus, & pluribus ex-
emplis ostendimus ante Wicleuum Papæ tanquam
Antichristo fuisse olim reclamatum. Scripturæ, pa-
tres, atque adeo ipsi neoterici quicunque superstitionũ
gurgitibus & voraginibus omnino diuersi non sunt: An-
tichristum Romæ habitare, Romæ sedem & regnum
obtinere docuerunt. Sicut enim oculus mundi sol ra-
dijs suis, sic dæmonium meridianum Antichristus in
scriptura insignibus & euidentissimis notis exprimitur
& expingitur. Verum Antichristus peculiari tractatu
commodiore loco alibi describi poterit. Hic verò
singulos testes cur aduoco, cùm facile nobis sit vni-
uersos ascisscere? Mundus totus iamdudum obfremuit,
mundus obmurmurauit, mundus sceleratam synago-
gam esse reputauit Romanam Ecclesiam. Non ego à
lippis & tonsoribus, non à faucibus macelli, aut è foro,
non à plebeia fece sellulariorum rationes peto: sed
vox populi, vox sæpe Dei est: & vulgus iam oculos ha-
bet, & non rarò vera sunt quę vulgò disputantur,

Sæpe etiam est olitor verba opportuna locutus.

Vulgus ait, Quo propior Romæ eò peior Christianus;
Populi vox est, Vicinior Romæ, Papæ infestior. In ipsa
Romanę ciuitatis porta literæ olim inuentę sunt, PPP.
SSS. RRR. FFF. quas sapiens Beda noster requisitus
sic fertur exposuisse, Pater patriæ profectus est, Sapi-
entia secum sublata est, Ruet regnum Romæ, Flamma,
ferro, fame. Peruulgatum est,

Nobilibus quondam fuerat constructa patronis,
Subdita nunc seruis heu malè Roma ruis.

Contra Indulgentias dicit vulgus, Claudendas esse
crume-

L. 1523.

Vox reclamantium Papæ Antichristo.

Vox populi.

crumenas propter fraudulentas scilicet nundinationes. De prophanatione festorum percelebratum est, Malæ mulieres dicunt se plus lucrari in vno Festo, scortando, quàm per totam septimanam vel quindenam ferialem. Contra tyrannidem Papatum vetus est, Nemo inferior audet ponere os in Ecclesiam Romanam. Contra Monachorum colluuiem, Totus ferè mundus obloquitur, & scandalizatur de tanta multitudine religiosorum. Contra Papam vniuersale est dicterium, O bone Calixte totus mundus perodit te. Ioan. Sarisburiensis. Pont. Maximus OMNIBVS grauis est, ac penè intolerabilis est. Nostrates de illa Ecclesia in ore habuerunt, Quanto propior templo, tanto à Deo remotior. Tritum est, primum Romam euntes, nebulonem quærere, secunda vice repetentes inuenire, tertia reportare. Contra inexplebilem Romani Pontificis sitim Durandus citat tanquam prouerbium, Qui vult totum, perdet totum: sic Romana Ecclesia. Tullensis Episcopus Probus in oratione Romuleos vultures appellat, auaritiam, luxum, superbiam, flagitia describit. Honorium quartum auri sugam, venalem fœneratorem, perfidum, vile pecuniæ mancipium vocat: Hæc vbi Probus dixit, cæteri OMNES sententiam eius collaudant atque sequuntur. vetus est versiculus, contra forenses pecuniarum aucupes,

In tertia part. Opusc. Tripartiti.

2. Tom. Concil.

Ibidem.

Ibidem.

Anno an. D. 1380.

Ante an. 400.

Dictio plena malis hinc dicitur Officialis.

Peruagatum est,

Roma mœnus rodit, quod rodere non valet, odit.

Item,

Curia vult marcas, bursas exhaurit & arcas.

Item,

Intus quis? tu quis? ego sum: quid quæris? vt intrem.
Fers aliquid? Non. Sta foris, en fero, quid? Satis, intra.

Populus vidit & communi voce clamitauit, Lupum rapacem à vulpe, vulpem furacem à lupo absolui, asinum innocentem propter modicum stramen in via collectũ, à quodam peregrinante Romam, grauissimè luere: nota enim

Ante an. 200.

In pœnitentiario Asini.

enim sunt carmina, contra ineptas Pontificiorum confessiones & iniquas absolutiones,

Immensum scelus est, iniuria quam peregrino
Feciſti, stramen subripiendo sibi, &c.

De Refor. Eccle. Notauit & aliud Petrus de Aliaco contra pessimos Ecclesiæ gubernatores suo tempore, & ait esse horrendum prouerbium, ad hunc statum veniſſe Eccleſiam, vt non sit digna regi nisi per reprobos. Idem, MVLTI suspicantur, quod hæc dissimulauerit Romana Curia, & super hoc Concilia fieri neglexerit, vt posset ad suæ voluntatis libitum plenius dominari, & iura aliarum Eccleſiarum liberius vsurpare. Voce vulgi tanquam stimulo fodit sacerdotes Antonius Lynnichanus, Vilis plebs te sacerdotem nunc cachinnis atque ludibrijs

In Orat. ad cler. Colon.

» inceſſit & odit qui calumniandi ansam vltro præbueris:
» Dicit namque, Tot hic aut ille scorta domi suæ ex pa-
» trimonio Crucifixi nutrit, quo non sordida scorta, sed
» pauperes Christi forent sustentandi. Etiam cæca ple-
becula per transennã vidit hanc turpem Papistici cleri hospitalitatem. Quod in ore est omni populo, quod omnes ferunt, aiunt, prædicant: quomodo non erit Catholicus & plenus vniuersitatis consensus?

Zelus mulcorum in repurgando stabulo Rom. Eccleſiæ.

QVOD si vulgi simplicis iudicium tanquam crassum homines polituli contemnent & reijcient: alius subtilior calculus adijciatur, alia numeratio eorum, qui corrupto Eccleſiæ Romanę statu grauissimas suas lucubrationes conscripserunt. Extant enim multorum doctissimorum hominum querelæ, extant reformationes, ex quibus quantum illa aberrarit, quomodo ipsi nobiscum senserint, apparet. Hoc argumentum multum

In Respon. excusatoria.

iuuit & permouit Fratres Waldenses, cum recordarentur non solum Dominum ex sua misericordia oculos aperuisse, vt seductionem huius Eccleſiæ perspectam cognitamque haberent: verùm etiam alios idem ipsum tenuisse, & præcipuè aliquos de melioribus, qui id ipsum scriptis suis post se quàm testatissimum reliquerunt. Primus sit Nicolaus Clemingius, qui conquestus

queſtus eſt iſtos idcirco à ſuis ſuperioribus eximi velle, idque per Romanæ ſedis præſulem magna pecuniarum largitione quærere, vt quod libet, liceat, vtque poſſint incaſtigati ſuo viuere arbitrio: nec eſſe credendum, pro vera & ſpirituali pace Eccleſiæ niti iſtos velle, quam nec ſapiunt, nec intelligunt: iſtos prorſus excæcatos, Eccleſiæ Reformationẽ, quam boni & fideles PLERIQVE ante omnia fieri volebant, impediſſe. Alter ſit Petrus de Aliaco, qui proteſtatur de Reformatione Eccleſiæ ideo ſe plura ſcripſiſſe, & nunc ea recolligere, quia Eccleſiæ reformatio quàm neceſſaria olim fuerit, & nunc multo magis ſit, euidenter oſtendit deflenda ipſius deformatio, quã ſpirituales quidã ſubtilioris intelligentiæ oculo præuidẽtes, præſentis Eccleſiæ perſecutionem, ſchiſmata, aliaq; mala ſequutura prædixerunt, ſicut patet, inquit, in libris Abbatis Ioachim & Hildegardis, quos non eſſe contemnendos, quorundã magnorum doctorũ probat autoritas. Itaq; à Pont. Romano tanquam pernicioſo capite exorſus, eius vlceribus multis mederi cupit: Deinde vitia Epiſcoporum & prælatorum corrigit: pòſt religioſorum & Monachorũ, poſteà Eccleſiaſticorũ cæterorum, poſtremò laicorũ & principum. Reformator alius fuit Humbertus de Romania, Magiſter quintus ordinis Prædicatorũ in Tractatu ſuo Lugdunenſi Con. ſub Gregorio decimo oblato, maximè vt hæc tria Rom. Eccleſiæ Grauamina tollerentur, in Exactionibus, Excõmunicationibus, Statutis: de quibus etiam G. Pariſienſis & alij conqueſti ſunt: Fran. Petrarcha in multis Epiſtolis huic vulneri curando manum admouit, Cùm Romam. i. Occiduam Babylonem matrem impiam peſſimorum partuum nominaſſet: & eam quicquid vſquam terrarum abominabile, quicquid fornicationum eſſet, peperiſſe, & ſemper tumere, & talium plenum & grauidum eius vterum fuiſſe, dixiſſet, & Apoſtoli viſionem egregiè expoſuiſſet; ſubdit, Quicquid de Aſſyria vel Ægyptia Babylone, quicquid de quatuor Labyrinthis, quicquid denique de

Nic. Clemingius In diſp. ſ. materia con. generalis.

Petrus Aliacen.

Humbertus Part. 2. c. 11.

In verbo Abbreuiato de verbis & vitijs. In Epiſt. cuidam amico in Reſp. Waldenſ. Petrarcha.

» Auerni limine, deque Tartareis syluis, sulphureisque pa-
» ludibus legisti : huic Tartaro admotum, fabula est.
Idemque multa reformatione non indigna Vrbano quinto suggessit. In opere hoc reformationis piè sed
Bernardus. frustrà ad Eugenium laborauit Bernardus, & in Canticis lugubre eius est Canticum. Væ generationi huic à fermento Pharisæorum quod est Hypocrisis, si tamen Hypocrisis dici debet, quæ iam præ abundantia latere non valet, & præ impudentia non quærit, &c. Omnes amici, & omnes inimici, omnes necessarij & omnes aduersarij, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quærentes, ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo, honorati incedũt de bonis Domini, cùm honorem Domino non deferant. Omitto quæ Maximilianus de Simonia Palliata alijsque abusibus scripsit, quid ipse A-
Adrian. sextus. drianus sextus confessus est : quid Principes Germaniæ expostularunt. Victus quoque veritate rei, & fœditate
Gratius. tot querelarum Orthuinus Gratius coactus est dicere, Multos in Ecclesia Romana tam secularium quàm spiritualium principum culpa, abusus esse, & grauamina identidem non pauca, nemo ferè est omnium qui
In Fasci. re. expet. ignorat. Verùm hæc noua non sunt, neque etiam inaudita. Lamentatur Cornelius Antonius in Synodo
Lynnichan. Colonienſi, Quid Deo cum Belial? quid sacra ad Mercurium prophanum mercaturæ Deum, &c. Mox, Cum ipso Euangelico reti æternam nesciamus piscari salutem, iacimus retia ad irretiendum fratrem. Quid multis morer? Intelligenda dediscuntur & negliguntur, erudienda dedocentur,

Nonmihi si linguæ centum, sint oraq; centum
Ferrea vox omnes scelerum comprendere formas,
Omnia cunctorum percurrere nomina possim.

Ad Leonem. 10. & con. Later. Picus quoque nobilissimus Comes, Apud plerosq; Re-
Picus. ligionis nostræ primores, ad quorum exemplum com-
» poni atque formari plebs ignara debuisset, aut nullus
» aut certè exiguus Dei cultus, nulla bene viuendi ratio

atque

atque institutio, nullus pudor, nulla modestia, iustitia « vel in odium vel in gratiam declinauit, pietas in super- « stitionem penè procubuit. Hanc reformationem Lau- « rentius Cardinalis Ratisponæ in Germania instituit & *Laur. Lamp.* euulgauit: vt mores clericorum collapsos instauraret: quæ sicut pauca complectitur, ita etiam & à paucis est recepta, vt ingenuè fatetur Orthuinus Gratius. Atque hinc Lutheranæ religionis occasionem non paruam præbuisse Cleri vitam, & Ecclesiasticorum Canonum abusus, in sua Constitutione idem Cardinalis non dissimulat. Papæ scelera animaduertit, & reformationem *In Orat. Io. Hus* quærit Gilbertus monachus quidam, dum ferè Bernar- *Gilber. Monach.* di verbis sic inquit, Sedes prima, vita ima &c. vultus grauis, actus leuis, ingens autoritas, nutans stabilitas, speculator cæcus, præco mutus, pugil mancus, præcursor lentus, medicus morbi ignarus. Nec dissensit à nobis in hoc Reformationis studio & cura Durandus, dum *Durand.* in libro quodam modum celebrandi concilij generalis patefacit, & similem habet suo tempore querimoniam, Secuti sunt viam Balaam ex Bozor, qui mercedem ini- « quitatis amauit. Ex quo patet clarissimos hosce om- « nes heroas nobiscum collaborasse, idē illos & nos saxū voluisse, vt ex ouili Christi hęc Rom. Pont. stercora expurgarentur, vt ex vinea Domini lapides tot scandalorum remouerentur, ex agro eius omnia zizania eruncarentur: ideoq; spero iam non esse obscuram aut ignobilem hanc Ecclesiæ nostræ genealogiam: sic ipsorum olim omni Ecclesiam Romanam atro suo carbone notarunt & denigrarunt: sic patres nostri censuerunt cum Hieronymo, Fidem moram non pati, sed illico, vt apparuit, scorpionem esse conterendum: scilicet ne tuba nō clangente grāde omnibus bonis periculum impendeat, & corruptæ doctrinæ Gangræna alia corporis Christiani membra inuadat. Si etenim caput ægrum est, an nō ité reliquum corpus? fons si amarus est, an non & riuuli? si radix vitiata, annon & ramusculi? Dominus Apostolicus tot virorum, tot Ecclesiarum æquissimo calculo,

errorum, hæresis, nequitiæ reus est deprehensus & conuictus: annon eodem modo alij eius legati & subditi? Quod verissimum esse & fuisse, iam satis superque hæc tanta grauissimorum testium Autoritas fidem faciet.

Campianvs.

Cum scirem aduersarios talia comminisci, quod nullius ætatis Ecclesiæ consuessent, & orbatos tota re, velle tamen inter angustias vocabulum possidere, solabar me vestro acumine, atque adeo mihi pollicebar fore, vt quàm primum huiusmodi technas ex ipsorum confessione cerneretis, statim homines ingenui & cordati stultas argutias in vestram intextas perniciem discinderetis.

Hvmeredvs.

Hic mecum recolite, Academici, quod multorum sermone percrebuit, In cauda venenum: conclusio tota melle fluit, sed fel propinat imò blandum virus instillat. Acumen nostrum laudat, nos ingenuos & cordatos prædicat; quos alibi hebetes & vecordes, & cum Parmenonis sui sue, cum suitis, Iesuitis (volebam dicere) nullo modo comparandos isti omnes in foro Romano iamdudum iudicauerunt, & tanquam hæreticos aqua, igni, omnibus elementis, sacris omnibus interdixerunt. Sic sunt, sic esse solent, qui simplicem veritatem technarum & fraudis plenam, qui Dei sapientiam & Theologicas rationes ad salutem animarū comparatas, stultas argutias, ad hominum perniciem intextas homines nimium sagaces & nasuti esse suspicantur. Nósne aliquid comminiscimur? nos ab Ecclesiæ omnium ætatum consuetudine discedimus? nos tota re orbati, inter angustias vocabulum solum possidemus? Nam siue omnium ab initio mundi aggregationem, siue continuatam doctrinæ & personarum successionem à Christo eiusq; Apostolis ad nostram memoriam; siue Ecclesias in Germania.

mania, Bohemia, Gallia, Anglia, Scotia, latissimè diffusas, siue particularia singulorum hominum in quacunq; ætate contra Papam testimonia, siue Martyrum infinitum Catalogum, siue liberas hominum de Papa Antichristo Occidentali sententias, siue vniuersalem mundi opinionem, siue suas, siue nostras voces & confessiones, siue has tot abusuum per multos Dei seruos optimo studio sæpe inchoatas Reformationes, ipsorum tamen malitia nunquam absolutas, animo reuoluant, nostram hanc proseminationem legitimam esse nó commentitiam, nostram Ecclesiam cum Ecclesiæ Christi consuetudine conspirantem, primam huius fidei nostrę professionem non ad Berengarium, aut Wicleuum, aut Hussium, aut alios à Campiano allegatos autores primum & solum referri, sed debito ordine à vera radice in vite Christo, palmites omnes succum vitámq; perpetuò traxisse: & prima tempora religionis nostræ fuisse probatissima, intermedia inquinatiora, hæc verò nostra vltima esse fontis limpidissimi repurgationem, in quó Philistæi isti, tantam Camerinam traditionú, tantum cœnum quasi Constitutionum ingesserunt, omnes qui oculis suæ mentis capti non sunt, in hoc speculo Historico vno obtutu videre poterunt. Atq; hæc de ortu, statu, sede, propagatione nostræ Ecclesiæ, quam non solum Oceanum transuolasse, sed per omnes orbis partes vulgatam ostendimus: quantumuis papistæ in hoc per hosce quingentos annos intenti fuerint, vt Ecclesiæ nostræ Patres è medio tollerent, quò suæ Ecclesiæ nomine & autoritate abuti possent ad suam libidinem, tanquam equi Fluuiales, qui dicuntur patres suos necare quo liberius & libidinosius cum matre sua coeant.

IAM vero, quoniam hactenus pro Ecclesia nostra Apologeticè diximus, cuius isti iniquissimi inquisitores, morosissimi censores fuerunt, & contra eam Dracones magis quàm Solones esse voluerunt: Nos vicissim Romanæ Ecclesiæ naturam, quam pro Ratione palmaria Campianus adduxit, non ipsius plumbea regula, sed ve-

Anticategoria & Ecclesiæ Romanæ accusatio.

ritatis Gnomone æstimemus & metiamur : eamq; ex altera parte suis iustissimis criminibus oneremus. Necesse est enim vt omnibus innotescat, quia ad eius nomen tanquam ad Gorgonis caput omnes obstupescunt & nullam credunt superesse Ecclesiam nisi Romanam, quia in ea Petrus vixit & ambulauit : longè profectò illis superstitiosis hominibus stolidiores, qui nullam aliam terram sanctam esse putant, quàm Palæstinam, quia eam Christus aliquando suis pedibus calcauit. Dicendum ergo mihi est de illa, de qua antehac dictum est ab alio, Non est tacendum super iniquitate Babylonis, Scilicet illa sola erit Ecclesia, & sancta & Apostolica & Catholica, cuius neq; Christus neq; Apostoli fundamenta iecerunt, sed quam Romani ipsi vocant non filij Dei Ecclesiam : quam veteri Romanæ multis modis dissimilem scimus, planeq; nouam, vbi noua politia, nouum caput, noui non Ministri sed Domini, noua dogmata, noua fides, nouum Testamentum, noua Sacramenta, noua omnia : quæ non ouium grex, sed hœdorum, non prudentum virginum chorus, sed fatuarum caterua meritò nominetur, in qua,

Onus Eccl. c. 19.

In Speculo stultorum seu Brunello.

A summo capitis, pariter pedis vsque deorsum
Ad plantam, sanum nil superesse reor,

Hier. 4.

vt ante annos centum à quodam propheticè scriptum est : quam ex Hieremia olim deplorauit Episcopus Brixiensis Dominicus ad Pium secundum : Heu quàm obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij : candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore, antiquo Saphiro pulchriores erant Nazarei eius, sed nunc facies eorum sicut carbones denigrata est : de cuius capite idem secundum legem pronunciant, Vulnerato pastore quis curandis ouibus adhibet medicinam ? Vnde languente medico dicetur ei, Cura teipsum ? De qua Apocalypticum dictum quasi exponitur, Inprimis sedes bestiæ. i. Ecclesiæ peruersæ, est in Curia Romana, cuius regnum est tenebrosum, cuius Papam sic affatur Christus, Cur tantũ odisti

1. q. 1. Hinc igitur.

Onus Eccle.

Ibid. ex Birgitta.

mei?

me? quare tanta est audacia & præsumptio tua contra me? de qua Petrus, Roma erat ciuitas pugilum, cuius plateæ stratæ auro & argento, nunc autem lapides eius saphiri versi sunt in luctum, habitatores eius pauciſſimi, quorũ oculus dexter sentus est, dextra manus abscissa est, bufones & viperæ habitant in eis. Hæc enim omnium errorum scilicet causa est: quod Romam eandem veterem & nouam imaginantur, non diuersam: adhuc fingunt sibi somnia amantes & adhuc Virgilianum illud ipsis placet, de Romana Ecclesia,

Verùm hæc tantum alias inter caput extulit vrbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Adhuc cantillant de Roma, Cui Iupiter nec metas rerum posuit nec tempora, Imperium sine fine dedit. Sed dum Romam quærunt Romæ, tota via errant. Hanc Romæ antiquam fœlicitatẽ quæsiuit suo tempore Augustinus, sed non inuenit, imò nec vmbram aliquam florentis illius Romæ videre potuit. Ex omnibus enim optatis illa tria præcipua fuerunt, quæ videre inprimis cupiebat, Christum in carne, Paulum prædicantem, Romam triumphantem. Non certè triumphauit Hieronymi ætate, non floruit, nisi forsan occidi, pati, sit triumphare, & florere. Sic enim ad Heliodorum, Romanus orbis ruit: & superius, Viginti & eo amplius anni sunt, quod inter Constantinopolim & Alpes Iulias, quotidie Romanus sanguis effunditur. Onerat hanc Ecclesiam Liber qui Onus inscribitur, Christo ibi ad Birgittam dicente, Iura domus meæ (Ecclesiæ) asportata sunt in Babylonem: Rursus, Christiani olim erant pulchri fide, dulces charitate, fructiferi bona conuersatione, Nunc autem à priori statu degenerantes, ex nomine videntur pulchri, sed conuersatione sunt deformes, fructiferi ad mundum & carnem, steriles ad Deum & animam. Quod sanè maximè in quinto statu Ecclesiæ factum esse ait, quæ est ærea, quando Angelus phialam suam super sedem bestiæ effudisse dicitur. De vtraque Roma coniunctim legi-

Frid. Nausea 2. Cent. H. 69.

C. 19.

tur in illo Onere, Olim habitauit in Roma iustitia, & principes eius, principes pacis: nunc autem versa est in scoriam, & principes eius homicidæ. De Roma Christus, nunc flens, sicut antiquitus de Hierusalem, O si cognosceres dies tuos ô Roma, fleres vtique & non gauderes. Hæc est vera Romanæ Ecclesiæ natura & pictura: hæc sunt contra Romanam Ecclesiam nouam præiudicia multorum, etiam Petri, etiam Christi, à quibus tamen omne suum decus, omnia priuilegia, omnem amplitudinem mutuari se confidenter sed imprudenter gloriatur. Quid est enim illis Ecclesia? quid? nisi cœtus vnctorũ & rasorum, Pontificum, Cardinalium, Abbatum, aliorum quos propterea solos spirituales, solos Ecclesiasticos appellitant: & tales prælatos nomine Ecclesiæ subintelligi apertè significat Andradius. Nam alios è Concilijs publicis, è choro in templis, à calicis vsu in celebratione mysteriorum tanquam laicos & prophanos abigunt. Ioannes tamen omnes eos vocat sacerdotes, & sic Primasius interpretatur, Non vtique de solis Apostolis & presbyteris dictum est, sed sicut omnes Christianos dicimus, propter mysticum chrisma, sic omnes sacerdotes, quoniam membra sunt vnius sacerdotis de quibus Apostolus Petrus, Gens sancta, regale sacerdotium. Alijs gemmis, alijs saphiris & cristallo, alijs carbunculis, alijs lapidibus pretiosis scilicet spiritualibus suam Ecclesiã apud Iesaiam ornat Dominus. Deinde hanc Ecclesiæ sedem sacratissimam esse volunt Romani: aut ea deficiente, ad quemcunq; locum Petri Cathedra translata aut eius Principatus contractus fuerit. Ex florenti statu metiri veritatem religionis, error erat Symmachi iamdudum profligatus. Quæ est autem Ecclesiæ huius forma & species, quæ gloria? non interior, qualis est Reginæ pulchritudo, sed exterior, non in spiritu & veritate, sed in carne & Ceremonijs, non coram Deo sed coram hominibus. Glorioſa est tota hęc Ecclesia, pompoſa, ceremonioſa,

Birgitta.

Ecclesiæ Romanæ definitio.

Li. 2.

Apo. 20.

Ca. 54.

Nic. Cusanus Epist. 2. ad Bohemos.

In Epist. Amb. 30. li. 5.

Psal.

Forma deformis Ecclesiæ Rom.

Mulier

Mulier est circundata auro,&c. propinans abominationum poculum omnibus. Hic caput aureum. non sic Christus rex nostræ Ecclesiæ: non de Leuitico genere oriundus, tanquam Ceremoniarum Magister, non sacerdotali veste ornatus, non Tiara, non Mitra redimitus. Non decet membrum esse delicatum, inquit Bernardus, sub capite spinis confixo. Quid? quod Papa incedit deauratus, gemmatus, vario ornatu decoratus, milite stipatus, equo albo vectus, aut à ministris in altum portatus, vt ex Bernardo & Onere clarum est & perspicuum. Hoc pulchrum caput præuidit Sibylla, Erit REX, πολύπαπος, seu albo galero, vel alba infula Pontifex insignis, habens vicinum nomen PONTO, *Apo.17.* *l.8.*

Mundum spectans, scelerato pede munera conferens.

Hoc caput aureum & egregium in sua coronatione, ex Tiara carbunculum sex millium aureorum amisit, Hodie verò non possunt aurei Pontifices cum Petro dicere, Argentum & aurum non est mihi, vt Minoritæ olim dixit Papa Sixtus Thrasonicus: Imò à ratione sua & à sensu communi alieni, qui hactenus schismatici Christianam Ecclesiam posse primatu carere cauillati sunt, corpus sine capite confingentes, vt inquit Fridericus Nauseas. Et ab vnitate huius Rectoris Ecclesia vna est, de qua dicitur, Congregabuntur filij Iudæ & Filij Israel pariter & ponent sibi caput vnum. Et dominus dicit, Fiat vnum ouile, & vnus pastor. Hic autem vnus Præsidens, pastor, rector & gubernator in tota vniuersali Ecclesia Christi vicem gerens summus Pontifex est, vt est in Summa de Ecclesia: cui illud Tertulliani obiicio, Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum & corruptor stylus: nam bifariam errauit, dum quod de Christo etiam Hieronymi iudicio vnico capite effertur, ad aliud vnum & vniuersale transfertur, & quod in Osea legitur, ex Ioele corruptè & falsò adducitur. Hæc est huius Ecclesiæ Natura, vt Populum Ecclesiæ communione & nomine *De Clem.5.* *Plat.* *Centur.1.* *Ioel.7.pro.* *Os.1.* *l.1.c.6.* *De Præscrip.* *Eccl.Rom.natura & gloria qualis.*

tur in illo Onere, Olim habitauit in Roma iustitia, & principes eius, principes pacis: nunc autem versa est in scoriam, & principes eius homicidæ. De Roma Christus, nunc flens, sicut antiquitus de Hierusalem, O si cognoscereres dies tuos ô Roma, fleres vtique & non gauderes. Hæc est vera Romanæ Ecclesiæ natura & pictura: hæc sunt contra Romanam Ecclesiam nouam præiudicia multorum, etiam Petri, etiam Christi, à quibus tamen omne suum decus, omnia priuilegia, omnem amplitudinem mutuari se confidenter sed imprudenter gloriatur. Quid est enim illis Ecclesia? quid? nisi cœtus vnctorũ & rasorum, Pontificum, Cardinalium, Abbatum, aliorum quos propterea solos spirituales, solos Ecclesiasticos appellitant: & tales prælatos nomine Ecclesiæ subintelligi apertè significat Andradius. Nam alios è Concilijs publicis, è choro in templis, à calicis vsu in celebratione mysteriorum tanquam laicos & prophanos abigunt. Ioannes tamen omnes eos vocat sacerdotes, & sic Primasius interpretatur, Non vtique de solis Apostolis & presbyteris dictum est, sed sicut omnes Christianos dicimus, propter mysticum chrisma, sic omnes sacerdotes, quoniam membra sunt vnius sacerdotis de quibus Apostolus Petrus, Gens sancta, regale sacerdotium. Alijs gemmis, alijs saphiris & cristallo, alijs carbunculis, alijs lapidibus pretiosis scilicet spiritualibus suam Ecclesiã apud Iesaiam ornat Dominus. Deinde hanc Ecclesiæ sedem sacratissimam esse volunt Romani: aut ea deficiente, ad quemcunq; locum Petri Cathedra translata aut eius Principatus contractus fuerit. Ex florenti statu metiri veritatem religionis, error erat Symmachi iamdudum profligatus. Quæ est autem Ecclesiæ huius forma & species, quæ gloria? non interior, qualis est Reginæ pulchritudo, sed exterior, non in spiritu & veritate, sed in carne & Ceremonijs, non coram Deo sed coram hominibus. Glorioſa est tota hęc Ecclesia, pompoſa, ceremonioſa,

Birgita.

Ecclesiæ Romanæ definitio.

Li. 2.

Apo. 20.

Ca. 54.

Nic. Cusanus Epist. 2. ad Bohemos.

In Epist. Amb. 30. li. 5.

Psal.

Forma deformis Ecclesiæ Rom.

Mulier

Mulier est circundata auro, &c. propinans abominationum poculum omnibus. Hîc caput aureum. non sic Christus rex nostræ Ecclesiæ: non de Leuitico genere oriundus, tanquam Ceremoniarum Magister, non sacerdotali veste ornatus, non Tiara, non Mitra redimitus. Non decet membrum esse delicatum, inquit Bernardus, sub capite spinis confixo. Quid? quod Papa incedit deauratus, gemmatus, vario ornatu decoratus, milite stipatus, equo albo vectus, aut à ministris in altum portatus, vt ex Bernardo & Onere clarum est & perspicuum. Hoc pulchrum caput præuidit Sibylla, Erit REX, πολύπρατος, seu albo galero, vel alba infula Pontifex insignis, habens vicinum nomen PONTO, *Apo. 17.* *l. 8.*

Mundum spectans, scelerato pede munera conferens.

Hoc caput aureum & egregium in sua coronatione, ex Tiara carbunculum sex millium aureorum amisit. Hodie verò non possunt aurei Pontifices cum Petro dicere, Argentum & aurum non est mihi, vt Minoritæ olim dixit Papa Sixtus Thrasonicus: Imò à ratione sua & à sensu communi alieni, qui hactenus schismatici Christianam Ecclesiam posse primatu carere cauillati sunt, corpus sine capite confingentes, vt inquit Fridericus Nauseas. Et ab vnitate huius Rectoris Ecclesia vna est, de qua dicitur, Congregabuntur filij Iudæ & Filij Israel pariter & ponent sibi caput vnum. Et dominus dicit, Fiat vnum ouile, & vnus pastor. Hic autem vnus Præsidens, pastor, rector & gubernator in tota vniuersali Ecclesia Christi vicem gerens summus Pontifex est, vt est in Summa de Ecclesia: cui illud Tertulliani obiicio, Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum & corruptor stylus: nam bifariam errauit, dum quod de Christo etiam Hieronymi iudicio vnico capite effertur, ad aliud vnum & vniuersale transfertur, & quod in Osea legitur, ex Ioele corruptè & falsò adducitur. Hæc est huius Ecclesiæ Natura, vt Populum Ecclesiæ communione & nomine *De Clem. 5. Plat.* *Centur. 1.* *Ioel. 7. pro.* *Os. 1.* *l. 1. c. 6.* *De Præscrip.* *Eccl. Rom. natura & gloria qualis.*

mine Christum suo Regno, Ecclesiam suo spirituali decore priuet & exuat. Glorioſa eſt enim in aureis, argenteis, holoſericatis ſanctis. Deprehendit hoc imò reprehendit vel Abbas Bernardus ad alium Abbatem Guilielmum. Fulget Eccleſia in parietibus & in pauperibus eget, ſuos lapides induit auro, & ſuos filios nudos deſerit. De ſumptibus egenorum ſeruitur oculis diuitum. Glorioſa in calicibus aureis, ſed iuxta dictum Bonifacij, Lignei ſunt ſacerdotes. Ita prouiſum eſt à ſacerdotibus populo Dei: Auro loquente vbiq; nulla concio, muta pulpita. Ad eundem modũ tractauit ſuos hoſpites Caligula, aureos panes, aureos diſcos appoſuit, præterea nihil, ac iuſſit edere. Sic glorioſa eſt, ſic conſpicua in pompa Epiſcoporum, vt teſtis eſt Bernardus. Conſpicua eſt & viſibilis in viſionibus & ſpectris etiam poſt mortem, ex quibus Miſſales merces & ignis Purgatorius & preces pro defunctis conflantur. Conſpicua eſt & glorioſa in tot Miraculis fictitijs, & mira eſt Cochlæi contra Lutherum inſultatio, oſtendat ſigna: vt quondam impij Iudæi, Volumus ex te ſigna videre: vt etiã petijt à Chriſto ipſe Diabolus magnus ille Mirabiliarius & Thaumaturgus, Mitte te deorſum. Quid amplius? Conſpicua eſt, glorioſa, precioſa, aurea eſt in ſcortis elegantiſſimis, Cuius Leonem grauiter admonet Picus Mirandulanus, Tu verò earum cultores vitularum, quæ maximo numero in vrbe non ſtabulantur modò ſed dominantur, & auro, purpura, margaritis more regio incedunt ornatę, vt ad earum aſpectum nedum congreſſum plurimi & obbruteſcant & pereant, exilio ſaltem & honorum mulcta non compeſces? & hæc Circæa monſtra grunnientia vocat, Sirenes imò Sirenum multa millia.

Papa Caligula.

S. Laur. ſer. 33.

Quemadmodum autem in forma: ſic in materia multo grauius peccat Romana Eccleſia: vt non ſponſam quæ pareat, ſed dominam quæ imperet, non populum contendentem ſuppliciter à patre cœleſti, vt

nomen eius sanctificetur, regnum eius veniat, voluntas eius in cœlo, in terra fiat, sed populum ceruicosum, qui ijs recalcitret & contradicat planissimè esse arbitremur. Ecclesiæ est enim tanta quam vsurpat potestas, vt sola nouæ religionis formam induxerit, sola absq; verbi diuini authoritate, omnes nostræ fidei articulos, qui inter nos hodie controuertuntur obtruserit. Id si prima fronte durum aut probatu difficile videtur, tamen dum effectum do, queso oculos & animos aduertite. Nam si bene dixit Eckius, Papam repræsentare totam Ecclesiam: si etiam bene Sanderus, ex Plonio Posnanensi, Quoties dubia occurrunt, & perplexa circa fidem, ad Papam est recurrendum, penes quem est plenitudo potestatis: & in Summa Angelica, Papa summus est inter omnes, quia ipse SOLVS habet plenitudinem potestatis: si Ecclesiæ & Papæ comes & dux indiuiduus est Spiritussanctus: si hoc ducente & docente, omnia dogmata absque scriptura statui possunt: iam Papa est non modò caput Ecclesiæ, sed totum corpus, & via ad cœlum vnica est papatus: & ego hæc credendo facilè ero & in terra Catholicus & in cœlo ciuis beatissimus. Festiuum est illud, Themistoclem Athenis imperasse, Themistocli vxorem, vxori filiolum: ergo Imperatorem Athenarum fuisse Filiolum paruulum. Nec minus hoc verum, Ecclesiam regi Spiritu: spiritum docere omnem veritatem, omnem veritatem etiam non scriptam tradi posse ab Ecclesia: Ecclesiam esse Pontificem Maximum: ergo à Pont. Maximo omnem veritatem, omnem nostram theologiã, sine vlteriore indagatione ad nos proficisci: vt iam opus non sit, vel Concilia expectare, vel patres legere, vel scripturas scrutari, vel alias Campiani rationes expendere: cùm ab vno hoc Ecclesiæ capite tanquã cardine pendeant omnia. Ideoq; primũ immensã hanc & generalem autoritatẽ Christo & scripturis æqualem accipite. Magis debet seruari & attendi consuetudo Ecclesiæ quàm authoritas Augustini & quorumcunq; san-

Eccl. Rom. nimia & extraordinaria potestas.

S. 79. de Tempore.

Quolib.2.q7. C.pal.d.11.

sanctorum. Hæc è Thomę quolibetica Theologia. In re dubia ad fidem & certitudinem valet authoritas Ecclesiæ Catholicę. Hoc Canonicum est decretum. Ecclesiæ Catholicæ æqua cum Christo qui eius est caput, fides debetur: nempe in qua Christus se mansurum perpetuò adfirmauit, neque vllum in errorem fidei labi se permissurum pollicitus est.

Cent. 1. H. 100. Luc.10.

Hæc Nauseas. Ecclesiæ præceptum habet eandem vim obligandi sicut diuinum præceptum, vnde Lucas, Qui vos audit, me audit.

Præcept.9. c.1. Dial.6.

Ista Ioan. Nider. Præter Dei legem & Scripturam præcepta etiam sunt Ecclesiæ: Canisius. Non minor Ecclesiæ quàm expresso Dei verbo vindicanda est authoritas. Censura Colonienſis. Ecclesiam sequamur Catholicam: Hæc est nostra mater sanctissima, multa nos credere ac facere præcepit quæ in sacris literis non habentur, & tamen nos eadem illa credere (modò salui esse velimus) ac facere oportet: Verba sunt Orthuini Gratij in Epistola. Vt Lydio lapide aurum exploratur, & probum ab adulterino facilè internoscitur: ita quid fide syncerum, quid instituto rectum sit, quid contrà, ex Ecclesiæ sensu consuetudineque intelligitur, ac sine vllo errore dijudicatur. Iterum, Nisi in Ecclesiam tanquam in clarissimos Septentriones intuearis, ad scopulos appelleris, ad vada & breuia adhæresces. Flosculi sunt ex Florebello. Omnis interpretatio Scripturæ, non cóformis interpretationi Ecclesiæ, suspecta esse debet, & non amplecti à Catholico, qui Ecclesiam audire iubetur. Hoc Clingij est Emblema. Hinc sequitur, quod Ecclesia in hijs quæ instituit, ordinat aut prius ordinata pro qualitate & conditione temporũ mutat, id faciat

De Ecclesia. Matth.18.

spiritu veritatis docente, ac eam dirigente: & propterea in huiusmodi reb⁹ nec errat, nec errare potest. Hæc Tilmanni Catholica doctrina est. Cuculio quidam in Ruchenbergo, postquam asininis salibus diu Lutheranos Gostarienses perstrinxisset, tandem addidit, Ecclesiæ ductorem esse spiritum sanctum: eoque audiri eandem

De Sacramentis. In Dial. de Eccl.

non

non aliter quàm Christum oportere. Nam hæc de illo monacho refert Antonius Coruinus. Non omnia si Augustino credimus, ita sunt sacris literis explicata, vt fides non egeat Ecclesię patrocinio atque authoritate. Hæc est detorta ex Augustino Andradij collectio. Effrenis sanè & infinita Ecclesiæ authoritas, quæ tamen intra suum gyrum & circulum cohiberi debet: Testante Christo, Hoc fac: testante etiam Tertulliano, Hanc tibi fossam determinauit ipse, qui te non vult aliud credere, quàm quod instituit, ideoque nec quærere: testante Hieronymo, Sed vt hæc quæ scripta sunt, non negamus: ita quę non sunt scripta renuimus: attestante autore Oneris, Ecclesia quidem à spiritu sancto regitur, sed eius Rectores tanquam homines fragiles, quandoque à spiritu maligno exagitantur. Ita Papa Liberius Arianæ hęresi consensit: ita fœmina Agnes, quę vltra biennium Papatum occupauit, impręgnatur, ac palam peperit prolem.

De Præscrip. Aduers. Hæret. 11. c. 19.

Secundo loco probemus quod diximus, singula doctrinæ capita, de quibus hodie dubitari & disputari solet, non aliqua euidenti Scripturæ ab illis demonstratione commendari, sed hac sola Ecclesiæ Romanę prærogatiua obtrudi. Quod enim in vniuerso doctrinę pontificiæ corpore membrum, quis articulus ab illis nominari potest, aut proponi suis assęclis solet, qui Ecclesiæ Romanæ patrocinio non nitatur? De Sacramentis in genere Scotus, Principaliter videtur monere, quòd de Sacramentis tenendum est, sicut tenet Sancta Romana Ecclesia, sicut habetur, Extra de hæreticis? De Sacramentis quinque merum est Ecclesię figmentum. In Sacramento Baptismi docent Pontificij citra, imò prętęr, imò contra verbum Dei, neminem sine Baptismo posse seruari, etiamsi nullus contemptus accesserit. Affertur Scripturæ locus aliquis forsasse, aut Augustini vnum aliquod testimonium: Sed malè: Widefordus simpliciter ait, Est ergo de fi-

Dogmata Eccl. authoritate sola confirmata.

L. 4. d. 11. q. 3.

Innocentius.

Cont. Io. Wicle. art. 4.

fide Ecclesiæ, quod tales infantes erunt in æternum damnati: Administrant Baptismum hunc hac de causa mulierculę. Quo iure? Idem fatetur ibidem, Post ascensionem Christi Ecclesia semper reputauit hoc sacramentum tantæ necessitatis, quòd à laicis, quòd à mulieribus, quòd à paganis conferri potest in articulo mortis. Confirmationem paruulorum per solos episcopos docent esse Sacramentum: qua lege? Traditione Ecclesię, alioqui si verbo Dei talis confirmatio pręcepta fuit, Gregorius potestatem hanc confirmandi sacerdotibus Græcię nunquam concessisset. Quanquam Durandus de sancto Portiano, Gregorium asserit hominem fuisse non Deum, errare potuisse, & in hac re errasse, quoniam solus episcopus esse possit minister huius sacramenti debitus. Volunt nos singula peccata enumerare & in aurem sacerdoti dicere: Quare? Prætenditur Iacobi autoritas, sed color est: In decretis contrarium est: Melius dicitur, Confessionem institutam fuisse à quadam vniuersalis Ecclesiæ traditione potius quàm ex Noui vel Veteris Testamenti authoritate. In Sacramento Eucharistiæ horrendum monstrum Transubstantiationis credendum est. Qua autoritate? Panis substantiam post dominici corporis consecrationem in altari supereſſe, semper abhorruit pietas Christiana, nuperque damnauit Ecclesia. Realem Christi pręsentiam in eodem Sacramento requirunt sub pœna Anathematis. Qua de Causa? Erasmus, qui Transubstantiationis inuentum nouum esse scripsit, etiam in spirituali manducatione nostrę accedit sententiæ, saluo tamen Ecclesiæ iudicio. Possem equidem in Oecolampadij sententiam pedibus descendere, nisi me moueret tantus Ecclesiæ consensus. Nec Magister, nec Scotus dissentiunt, Communicantibus sub vtraque specie Anathema dicit Concilium Constantiense: Qua ratione? Fingant quantum volent rationes ex sacris scripturis ex aliis scriptoribus Tilmannus confitetur, Iustis ergo rationibus

De Sacramentis & Baptismo.

De Confirm.

Can. d. 95. c. peruenit. s. 4. Sent.

Widef. ar. 5. De Confes.

Ex Anselmo Widef. ar. 3. De Eucharistia.

In Epist.

but decreuit Ecclesia, vt laici altera specie tantùm Eucharistiam reciperent, sacerdotes sub vtraque. Credere oportet Missę sacrificium esse propitiatorium: Quāobrem? Ecclesiastica est Traditio: Missa duabus constat partibus, quarum alteram habemus à Christo, alteram ab Ecclesia: à Christo Consecrationem, Communionem & oblationem, & cætera ab Ecclesia. Consecratio magica & papistica est necessaria. Cur sic? dixit ille esse à Christo, sed Wideford us negabit, Constat cuicunq; inspicienti textum Euangelij & textum Apostoli, quod nullibi in scriptura habetur completa forma Consecrationis sanguinis, qua vtitur Ecclesia, & tamen patet omnibus, quod illa est vera forma consecrationis, & quod hęc credi debet. Ornamentis, vestimētis, cerimonijs, Musica elaboratissima, organis, alijsq; multis cōdecoranda est hæc Missalis gesticulatio & actio. Cuius iussu Ecclesia quę magisterio spiritussancti instructa errare non potest, instituit huiusce modi ritus, cerimonias, vestes, vasa, & id genus multa pro solennitate & decore Missæ, vt Tilmannus censuit. Ordinis sacramentum vocant, gradus ministrorum volunt. Vnde? Hieronymus sensit esse dispositionem & consuetudinem Ecclesiæ, vt schismatis tolleretur occasio: & Wildefordus adducit Armacanum in quęstionibus Armenorum multis autoritatibus Apostoli ostendentem, in primitiua Ecclesia non fuisse distinctionem inter Episcopos & sacerdotes simplices. Petri Cathedra Romæ erigitur, ibi Petrū docuisse, rexisse passū esse traditur. A quo tandē? Hæc doctrina est Papæ & Ecclesiæ Romanæ, quę ad nos descēdit per successiones patrum à tempore Apostolorū. Idēq; concedit, in principio Ecclesiæ, immediatè post missionē spiritussancti, & diu pòst, omnes creatos sacerdotes dictos esse Episcopos, & omnes Episcopos presbyteros. Voto tanquā laqueo obstringūtur ministri ad cœlibatū. Quid ita? Respondet Durandus votū continentiæ nō esse annexū solennitati Ordinis essentialiter, sed solū ex statuto Ecclesiæ & accidentaliter. Et Innocenti-

Missa.

l. de Sacr.

In Epist. ad Tit.

c. 5. l. 11.

Primatus.

Sen. 4. d. 38. q. 2.

Votum.

us quartus, Contrahere posset ordinatus, nisi constitutiones Ecclesiæ hoc prohibeant. Docet attamen Catholica Ecclesia, virginitatem esse maximam peccatorum satisfactionem, & meritum vitæ æternæ, si Petri Soti assertioni credimus. Quid plura commemorem? Cauillantur ex Scriptura licere vti sermone exotico in liturgia & precibus. Sed ex Tilmanno legimus, Licet in primitiua Ecclesia, Christianis nondum satis instructis de mysterijs Ecclesiasticis, orationes & benedictiones publicæ solennesque lingua vulgari dicerentur, &c. ordinatum est ab Ecclesia, ex Iudæis & gentibus collecta, vt hijs tribus linguis, Hebraica, Latina, Græca diuina peragerentur officia. In templis suis habent Idiotarum libros Imagines. Depranant Scripturæ loca quædam, & se torquent sed frustrà. Widefordus iterum fatetur Leoni Imperatori & Constantino Filio restitisse Gregoriũ Romanum Pontificem, & Germanum Constantinopolitanum, allegantes, morem antiquorum & approbatam ab Ecclesia consuetudinem. Festa plurima ex eiusdem Ecclesiæ honorario arbitrio excogitarunt: vt Nauseas dixit, De præsentatione Diuæ Deiparæ Virginis Mariæ nihil in Euangelio puritatis Virgineæ traditur. Bernardinus, Ideo omnes debent sequi consuetudinem Ecclesiæ in veneratione. Hæc in vita credenda nobis ex præscripto & verbo solius Ecclesiæ offeruntur. Purgatorium & alia post mortem in qua tandem officina procusa habemus? Dicit Tilmannus, loquens de Purgatorio non Papæ sed Tertulliani (quod tamen longè aliud fuit) Nusquam quispiam ipsum arguit hæreseos, quòd purgatorium asseruerit, quòd oblationes prò defunctis faciendas secundùm Traditionem Apostolicam & Ecclesiæ consuetudinem docuerit. Ita Gregorius Bonifacio quærenti, an liceret pro obeuntibus offerre: Sancta sic tenet Ecclesia, vt quisque pro mortuis verè Christianis oblationes offerat. Quid reliquum est? Didicerunt Ecclesiæ propugnaculo freti,

In Asser. Cathol. cons. Conf. Wirtemb.

Preces.

Art. 18. Imagines.

In mariali. Festa.

Purgatorium.

sacræ

sacræ scripturæ rupem, quæ inconcussa est, adoriri. Hosij Cardinalis hæc est audacia, Dic Ecclesiæ, Iam vides Ecclesiam fuisse Noui Testamenti, cùm eius nullum scriptum haberetur: ex quo loco ille eiusque discipuli Iesuitæ suas Traditiones defendunt: quasi Vetus Testamentum non sit occultatio Noui: quasi Matthæus hoc suum Euangelium statim non scripserit: quasi Paulus de omnibus non dixerit, Quæcunque præscripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Quid pręterea? Etiam Euangelium sine Ecclesia sua nihil esse, nihil valere contendũt. Sic enim vanissimè Ioan. Maria Viriatus Carmelita, Humiliter confitemur, Ecclesię authoritatem supra Euangelium esse: siquidem Christus tradidit Ecclesię suæ potestatem definiendi, determinandi, circa res contentiosas vel in fide vel in Actionibus. Vide Albertum Pigium li. 1. ca. 2. de Hierarchia. Sic Frider. Nauseas, Ex ijs modò sequitur, Si in Nouo Testamento credendum necessariò est Euangelio Christi, credere necessarium est & decretis Ecclesiæ, quæ Euangelium probauit: & subsequitur credenda, & omnia illa quæ ipsa nobis credenda proponit: sed hic nodus antea solutus est: & Ecclesiam istam probasse Euangelium, mendacium est. Decreta Ecclesiæ Catholicæ vt Spiritus Sancti oracula esse accipienda docet Copus hijs verbis, Ecclesia vbi semel suum decretum & honorarium arbitrium interposuit, etsi alioqui res ea apertis Scripturis non nitatur, fixum, firmum & inuiolatum apud omnes esse debet, perinde atque ipsius spiritussancti oraculum. Est etiam Ecclesia rectrix chori & Doctorũ, & correctrix Patrum. Nęq; enim, inquit Duręus, Patres censentur cum suum aliquid, quod ab Ecclesia nõ acceperunt, vel scribunt vel docent. Et quidam Wolphg. Hermannus, Scriptura ab Ecclesię authoritate deserta non magis valet quàm Æsopi Fabulæ. In Summa docent penes Ecclesiam esse, librum aliquem nondum in Canonem receptum, in numerum librorum sacrorum & certò

Scriptura.
Aug.
Euseb.
Rom. 15.
Eccl. supra Scrip. Patres, Canones Pontificios, &c.
2. Cent. H. 91.
Dial. 6.
Rat. 5.

l.9.c.14. Canonicorum referre: vt Stapletonus de libro Hermæ & de Constitutionibus Apostolicis apud Clementem iudicauit: & præterea Scripturis Euangelistarũ Canonicam authoritatem impartiri, vt Pighius censuit, & tamen eas Petrus & Ioannes approbarunt, vt in vita Marci & Ioannis Hieronymus testatur. Verùm enimuero satis est si omnia vbique suę Ecclesiæ deferant, & Christo, Scripturæ, Euangelio auferant. Sed quid isti tot & tanta blaterant de Ecclesiæ eminentia & antiquitate, de interpretatione sua Scripturarum, cùm nec suos quidem Canones satis tueri, aut Constanter retinere, aut fideliter explicare vnquam potuerint? Loquatur Gallus & Græcus Budæus ante Lutherum sacrificorum Epicureismi accusator vehemens, loquatur de hoc insigni abusu Ecclesiæ Romanæ, quæ sibi vni omne ius interpretandi vsurpat:

Hierarch. l.1.c.2.

» Canones Pontificij ex vsu Ecclesiæ antistitum flexibiles, plumbei & ærei facti sunt: vt iamdiu instituta
» Maiorum & sanctiones Pontificiæ non moribus regendis vsui esse, sed propemodum dixerim, argentariæ factitandæ authoritatem accommodare videantur. Accedat tanquam cumulus ad hanc summam Ecclesiæ consummandam excellentiam, Stapletoni

c.12. conclusio, Quare hoc solum sufficit dicere & respondere, ad Omnia, Ecclesia Catholica aliter sensit ac docet. Hæc est illa Ecclesiæ Romanæ dignitas, hæc potestas: quam Bonifacius Octauus tanquam vnam, sanctam, Catholicam solam iubet credere, & cogit tenere. Hæc est Ecclesia de qua adeo egregiam concepit phantasiam Æneas Syluius, In hijs quæ sunt

In Extr. In dial cont. Bohe. Epist. 130. fidei, nunquam reperta est Apostolica sedes errasse, aut adulterinis acquieuisse dogmatibus. Quid nunc aliud restat, Fratres, quàm vt Ecclesiam Deam faciamus cœloque locemus? Hoc verè est, quod Nasica Ennio exprobrauit, ipsum non Domino de se testanti sed ancillæ credere.

Notas habent Pontificij sua Ecclesia non indignas, va-

gas

gas & vanas: Fingamus enim (nã reuera fictitiũ est) eos & vnitatem colere & Catholicos esse, seu vniuersalitatẽ habere, & antiquitatẽ & successionem. Quid est autẽ vnitas vbi non subest veritas? Vnitas erat & consensio gentium, populorum, regum, principum, qui aduersus Christum Dominum in vnum conuenerunt: Vnitas erat Pharisæorum & Sadduceorum, Herodis & Pilati contra Iesum: Vnitas Beelzebub, & legionis Diabolorum, ne regnum suum discordes euertant. De Romanistarum pace dicamus, *Notę Rom. Eccl.* *Vnitas.*

Eirenem iactant, sed quærunt sanguine Erynnim.

Vnitas triplex est: cum Deo, secum, cum alijs: Deo coniuncti non sunt, nisi vera fide, qua destituti sunt. Gregorius super Ezechielem, fidem esse charitatis omnis basin & fundamentum: inter se diffident, dum Maiorum acta successores infringunt, dum mutuis lanienis viam ad Papatum sternunt: dum scholastici acriter inter se digladiantur. Et veteres Romani contrà atq; Neoterici de tota ferè religione senserunt, & quatuor Patriarchę Christo coronam suam spineam reliquerunt, sed eius vestimenta & ornamenta inter se diuiserunt: postremò Romani Pontifices soli, vt omnes partes ad se raperent, cæteros primatu Christi deijcerent, inconsutilem tunicam, prò pudor, fœdis & crebris suis contentionibus discidernnt: & communem totius orbis Christiani pacem turbarunt. Nec seruant pacem cum alijs, quibus bellum inferunt, quos ferro, fune, flamma, è medio exterminant.

Sed nec ostendere possunt Romanistæ antiquitatem suæ religionis quam iactant vt aliàs fortassis dicetur latius. Antiquus est serpens & mendax & homicida ab initio. Successio nihil probat vt ille scripsit, Non locus Pontificij sed vita & mores faciunt pontificem. An soli Petro sua manet Romæ successio, & non Ioanni Ecclesias annos sexaginta gubernanti? Non ipsi Petro in alijs Ecclesijs, Antiochiæ, Ponti, *Antiquitas.* *Omnis c. 19.*

Galatiæ? nõ Iacobo & Simoni fratri, qui Hierosolymis diu præfuerunt? Si illic mali aliquot surrogati sunt, sic Romæ plurimi: si hæretici, & Romæ: breuiter sicut Eli bono viro & miti patri filij Belial in Iudęa extiterunt, sic Romæ à Greg. Magno (quod nomẽ fatale esse videtur) ad Grego. vsq; 13. pauci admodũ Petro similes posteri succreuerunt. Nõ enim similis Petro fuit Greg. pater primus superstitionũ & magnus fundator Papisticæ fabricę: nõ Marcellinus sacrificans idolis, non Anastasius secundus, à cuius cõmunione seiunxit se Romanus clerus: non Liberius aut Fœlix Arriani, non Ioan. Octauus fœmina, non Ioannes vndecimus scortator, non Ioannes decimustertius monstrum, non decimus octauus latro, non vicesimus tertius multis sceleribus infamis & depositus, non Syluester secundus magus, non Gregorius Necromanticus, de quibus legere est apud Hieronymum, Volaterranum, Platinã, alios historicos. Quãuis autem alij sanctimoniæ quadam specie oculos hominum ludificarint, non est mirandum: nec est vlla meretrix quæ non velit videri matrona, nec vlla synagoga nollet haberi Ecclesia, & Iesabel ipsa nouit faciei suæ fucos illinere. Et quis nescit tempore tot vacationum, tot schismatum, tot pessimorum tyrannorum & hæreticorum, tempore mulieris, imò meretricis Romæ interruptam & interciſam fuisse veræ successionis Romanæ lineam? Quid respondebunt Bernardo? Vbi non est pastus ouium, sed fastus hominum, non Petro sed Constantino succeditur. Quid Augustino? qui inter sana & putrida Ecclesiæ membra iudicat, Non sum de area Christi, palea si malus, granum si bonus. Nõ est huius areæ ventilabrum lingua Petiliani, nec certè penna Stapletoni, qui persuadet inanissimè huic sedi Romanę soli adhærescendum, in qua sola hæc successio ad oculum demonstratur. Minimè verò demonstratur Stapletone, non magis quàm si dicas Aharoni, aut Vriam aut Caipham, aut Scribas aut Pharisæos successisse: aut Simonem Magum bonum antecessorem fuisse, à quo verus

Ad Aug. L. 3. c. 12. In Præf. l. 13.

tus ille turpitudinum gurges vsque in nouissimum Priscillianum continua & occulta successione manauit, vt ex Vincentio probauimus.

Vniuersalitatem autem dum prætendunt, primum in eo hallucinantur, quòd bonitati causæ aut veritati Ecclesiæ multitudo hominum non patrocinatur. In principio Serpens, Adam, Eua, vniuersitas peccauit: pòst omnis caro viam suam corrupit & deleta est. Totus mundus in maligno positus est. Multi dicunt, Nos numerus sumus: Longè prudentius colligit August. Quid gaudemus ad multitudines? Audite me pauci, Scio quia multi auditis & pauci obauditis. Aream video & grana quæro. Idem pòst, Mulier quædam fimbriam tangebat, Turba Christum premebat. Deinde si firma esse posset collectio: tamen nulla tanta est tantæ multitudinis aut vniuersalitatis in Ecclesia Rom. probatio. Agamus Socraticè. Cùm Alcibiades esset habiturus orationem apud Athenienses, pertimuit: hunc vt animaret Socrates, ex tanta multitudine contemptiores selegit. Num, inquit, erubescis aut times coriarium? num sutorem? num figulum? num fabrum? num cementarium? num illum & illum opificem? Cùm responderet se apud omnes istos posse intrepidè perorare, omnes facilè contemnere, Tales, inquit Socrates, sunt singuli, quos tu nunc vereris vniuersos. Non admodum dissimili modo, & nos subducamus rationem, ex populo multo, ex hoc numeroso exercitu Romanensium milites omnes formidolosos, exemplo Gedeonis omnes in hac pugna spirituali quouis agricola, quouis cementario rudiores & ineptiores, multos Papas, Bonifacios, Paulos, Iulios, Honorios, Vigilios hæreticos, multos carnales Cardinales, multos obesos Abbates & pigros prælatos, Epicuri de grege porcos eximamus, de quorũ turba inutili facetè quidam ex Isaia dixit, Multiplicasti gentem sed non magnificasti lætitiam: nam sic iudicauit Elizabetha Germana, Sedes Apostolica obsessa est à superbia, & colitur auaritia, & repleta est iniquitate & impietate.

Vniuersalitas.

Gen. 3. 6.

In Euãg. s. Lucã

c. 9.

Ante an. 400.

Omnes qui lingua aquas lambunt sicut canes, quorum ope contra Madianitas Dominus vti dedignatur, separemus: paleæ dispellantur ex aceruo, frumentum solum colligatur, abeant lupi, remaneant oues. Segregemus crassos monachos, ignaros sacrificos, titulo solo commendatos, οὐ πρὸ πλήθει, ἀλλ' ἐπιστήμῃ δεῖ κρίνεσθαι, non frequentia sed scientia iudicandum, vt scitè Plato: è domo sua magna eijciat Dominus vasa lignea fictilia, ex corpore Ecclesiæ humores malos, ex agro Zizania & scandala, ex ouili fures & latrones, ex Ecclesia idola & stultos pastores, ex sagina pisces malos, ex turri speculatores cæcos, ex nuptijs omnes sordidos veste nuptiali carentes, omnes hæreticos scabie infectos, ex castris omnes leprosos & immũdos, ex Ecclesia Dei eunuchos, Mauzeros, ex ciuitate sua omnes canes veneficos, impudicos, homicidas, idololatras omnes amãtes & facientes mendaciũ. Eximamus similiter ex toto hoc Catholicismo, & ex hac vniuersali, quã ostentant, Ecclesia sua tot Martyrum millia quos deleuerunt, tot Catholicos qui à nobis sunt, illas quas enumeraui tot oras, tot regiones, tot terras in Asia, & Africa, & Europa quæ Papæ sanctos pedes nunquam osculari voluerunt, aut quæ se ab eius obedientia subduxerũt: an tamẽ erit Ecclesia Romana vniuersalis? Annon potius exiguus numerus? an non pauci racemi in hac vinea relinquentur? hac ratione sic inita, hijs sic deductis & computatis, quid hoc nomen vniuersalitatis sibi vult? an vt omnes homines, & omnes Ecclesiæ Pontificis Romani nutui & ditioni pareant? Quid hoc monstri est? Ecclesia Rom. (particulare Ecclesiæ membrũ) erit ipso capite Christo fœlicior? Iesu Christo vniuersitas nõ obediuit, sed vniuersitas
» deseruit. O bone Iesu, inquit Bernardus, vbi est modò
» discipulorũ societas, cũ quib⁹ discubuisti? quibus pedes
» lauisti, & corpus & sanguinẽ dedisti? Heu vbi est modò
» Petri loquacitas? vbi est Ioan. familiaritas, qui in cœna
» super pectus Domini Dei sui recubuit? vbi modò sunt
» consanguinei tui omnes? O bone Iesu, heu, heu, omnes

te hodie reliquerunt. Nunquam omnes Christum sequuti sunt, nunquam tota hominum vniuersitas Deo suum obsequiũ præbuit, aut ceruicem subdidit. Et vniuersalis Episcopi titulum, & Catholicę Ecclesiæ nomen vendicare audebit Romanus Pontifex? & omnes Ecclesias suas oues esse confirmabit? Excludantur iterum è societate Ecclesiæ Monialium myriades, quemadmodum fecit Honorius Augustodunensis, Aspice, inquit, habitacula monialium, &c. Cernes in eis bestiæ præparatum thalamum: hæ à tenera ætate impudicitiam discunt, &c. Hæ animas Iuuenum illaqueant: Auferantur omnes Episcopi Apoſcopi, sal terræ infatuatum, mundi tenebræ, de quibus vetustum extat Petri Blesensis præiudicium, Episcopi domo, vt cum familia dominum comprehendam, nihil est damnabilius ad meritum, nihil inhonestius ad mores, nihil sordidius ad conscientiam, nihil culpabilius ad famam, nihil perniciosius ad exemplum. Non ego omnibus Romanistis hisce detraho: non sum iudex viuorum aut mortuorum, sed credo in omnibus hisce ordinibus habere Deum seruos bonos & fideles quibus dicet, Euge: qui & Romæ Apostasiam agnoscunt, & ex imis penetralibus ingemiscunt: qui nobiscum sentiunt, non omnes qui dicunt patrem Abrahamum, esse Abrahæ semen: non omnes qui dicunt Domine, Domine, intrare regnum cœlorum: nõ omnes qui habentur ab hominibus capita & columnæ, fore vllam partem populi Dei: sentiunt verum esse quod habet Augustinus, Modo quæris Iudęum in ciuitate Hierusalem & non inuenies: itemque illud, Difficile est stare loco Petri & Pauli: & difficile est vt omnes qui locum Petri tenere ambiunt, virtutes imitentur Petri, ac doctrinam profiteantur, vt à cathedra Petri accipiant sanctitatem.

Anno D. 1120. Dial. de Prædest. & L. Arb.

Ante an. 400.

S. Ps. 120.

Hoc modo si fiat in hoc terrestri foro quoad fieri potest, talis discretio: non est mihi dubium vos, doctissimi Academici, ex hijs quæ allegata sunt à nobis & probata, æquam laturos sententiam: & spes magna certè af-

Conclusio ad Academicos.

fulget, vt perdix perdit pullos, sic Romam breui multos suos amissuram filios. Nos verò, Fratres, spargamus
Matth. 13. semen, vt cadat in terram bonam, vt qui audit nos intelligat & fructum ferat, alius sexagesimum, alius tricesimum, alius, Domino fœcundante, centuplum. Colligamus lapides viuos ad structuram Dei, doceamus ne fides adhibeatur tali Ecclesiæ, quæ sua natura & verâ definitione non est Ecclesia: nec seruat formam virginalis Ecclesiæ: nec veritatem materiam habet sibi subiectam, nec caput vnum & verum, nec proprias Ecclesiæ notas, nec se intra fines modestiæ sponsa dignæ cõtinet, sed deserto capite, repudiato sponso, & politia Christi derelicta, nouam rempublicam fabricat, nouum prætorium solium conscendit, nouas leges rogat, antiquas abrogat, quemadmodum ex generali & particulari commemoratione enucleauimus. Dicamus illis, ne pudeat illos Euangelij nostri, non Christi, non pauperis
Matth. 11. Ecclesiæ, Beatus qui non offenditur. Dicamus vt desinant esse ciues nouæ Babylonis: aggregent se nobis, imò Christi soli sancto contubernio: quoduis & dignitatis & vitæ periculum adeant, potius quàm ab eo auelli se patiantur. Audi Filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum
Ps. 45. patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum, quoniam ipse est Deus tuus, & incurua te ei.

De

DE CONCILIIS,

Quarta Ratio.

CAMPIANVS.

GRAVIS, *Ecclesia nascente, quæstio de legitimis cæremonijs, quæ credentium animos disturbauit, coacto Apostolorum & seniorum Concilio, soluta est, Credidere parentibus filij, pastoribus oues, in hæc verba mandantibus:* PLACVIT SPIRITVI SANCTO ET NOBIS. *Act. 15.*

HVMFREDVS.

COGITATO *mus pusillus quàm sit sapiens bestia*
Ætatem qui vni cubili nunquam committit suam,
Quia si obsideatur vnum, aliunde præsidium gerit.

Prudenter mus vt scitè notat Plautus. Hunc ad modum Campianus, quia in Scripturæ & Ecclesiæ recessu se tutò conquiescere non potuisse existimauit, ecce aliud atq; aliud latibulum inuenit tanquam prouidus & cautus musculus. Ecclesiam nostrã quam isti abstrusam, nulla regione cognitam & infrequentem finxerunt: hanc nos multis nominibus & notis illustré, Catholicam, frequentissimam esse *In Truculento.*

esse defendimus. Hinc repulsus aliò diuertit, in antrum non Trophonij sed Conciliorum scilicet corruptat, si forte illic aliquem securiorẽ & meliorem receptum habere possit. Sed miseri homines omni spe sua deciderunt, & vbi portum ac fidam stationem esse putauerunt, ibi charybdim & naufragium causæ suæ reperient. Exordium commune cum Eckio habet: a quo videtur mutuatus: sed comes cæcus vnà cum duce suo cæco turpiter & multipliciter errauit.

1. Rationis Campiani de Conciliis Αναστυὴ seu refutatio.

In locis Comm.

In Con. Hieroso. Primvs error & generalis est, quòd Concilij Hierosolymitani fundamento omnes suos errores, abusus, omne synodorum sunrum fœnum & paleas inædificauit.

Laici. Hinc laicos à suis conuenticulis vel abigunt prorsus, vel tanquam spectatores aut testes aut suggestores, aut suorum decretorum executores ægrè & quasi per posticum intromittunt.

In l. Comm. Campiani enim magister Eckius in hæc verba decidit, Ecce ad clerum ascenderunt, non ad laicos, & laicorum in hoc Concilio nulla fit mentio. Itaque vniuersæ Ecclesiæ libertatem à Christo datam adimunt, & plenum concilium in ore habent, sed particulare faciunt, dum magnam Ecclesiæ partem Dei populum exturbant, & contra Scripturæ phrasim & contra sui Petri interpretationem se in clero solos computant, huius Concilij verba & sensum omnem manifestè euertunt. Mentio est virorum fratrum, apud quos Petrus & Iacobus orationem suam habuerunt, mentio fit presbyterorum, quos non solùm verbi ministros, sed præterea alios populi seniores, morum censores, disciplinæ fuisse custodes ex Scriptura sacra cognitum est & exploratum. Ad hoc concilium ascenderunt non solùm Paulus & Barnabas, sed & quidam alij fidi comites Antiocheni: & Hierosolymis non modò ab Apostolis accepti sunt, verùm etiam ab Ecclesia: & in publico cœtu Christianorum auspicatissimam conuersionem gentium exponunt. Hic grauis disceptatio extitit: cum quibus, apud quos? Hîc adfuit, tacuit, audiuit Paulum & Barnabam magna Mvl-

1. Pet. 5.

Act. 15.

FITVDO: & non tacuit solùm, sed decretum confirmauit cum Apostolis: Tum visum est Apostolis & senioribus vnà cum TOTA Ecclesia, mittere primarios inter fratres viros Iudam & Silam, vt omnium nomine Epistolam synodicam redderent, & eadem verbis referrent. Quod illi non in aliqua priuata sacerdotum synodo, sed coacta multitudine Ecclesiæ diligenter præstiterunt, & Antiocheni libenter receperunt. Portentum est ergo quod narrat Echius, A Christo nato, nunquam habuerunt vocem definitiuam. Definiuit Ecclesia Antiochena vt Paulus & Barnabas Hierosolymam hac de causa proficiscerentur: Definiuit cum Apostolis & alijs senioribus tota Ecclesia Hierosolymitana, vt hoc decretum gentibus promulgaretur. Forma in conuentibus obseruanda à Paulo traditur Corinthijs, vt vno prophetante cæteri dijudicent. In quodam Concilio quod ex Isidoro affert Durandus, locus datus est laicis: nec primis temporibus fando vnquam auditum est Paradoxum Eckij & Clingij, Maiores & præsules Ecclesiæ in Concilio totam repræsentant Ecclesiam. Spiritus sanctus non alligatur ordini vel gradui, vel Cathedræ: sed spirat vbi vult: & homo politicus sæpe plus videt quàm clericus: & laicus spiritualis & simplex donum interpretationis habet, quando magni nominis Theologi non magis loqui possunt quàm lapis, non magis quàm quercus interpretari, non magis quàm beta sapere: adeo vt ipse Panormitanus affirmare ausus fuerit, Plus credendum esse vni priuato fideli, quàm toti Concilio & Papæ, si meliorem autoritatem vel rationem habeat. Nec enim, vt inquit Hieronymus, iuxta Pythagoræ discipulos præiudicata doctoris opinio, sed doctrinæ ratio ponderanda est. In Niceno Concilio non aliquis argutus disputator, non aliquis reuerendus Episcopus, non præsul, sed illiteratus homo, confessor, laicus magnum illum dialecticum & Philosophum confutauit.

1. Cor. 14. *Tit. 1.* *Ca. 52.* *De Electione & electi potestate c. Significasti.* *Con. Minerium & Alex.* *Socr. l. 1. c. 10.* *Sozom. l. 1. c. 18.*

SECVNDVS error, quia Petrus Apostolus priore loco

Papæ primatus in Concil.

Lindanus d.17.

Alph.l.1.c.8.
Caietan.
Sleidan l.1.f.8.
Syl. Prierias in sua Epitome.

loco dixit sententiam, ideo Romanum Episcopum non solum Conciliorum præsidem esse debere, sed etiam primatem totius Ecclesiæ: ex quo hæc sylua errorum suppullulauit: Concilia absq; consensu Romani Pontificis non esse congreganda; nec absque eius autoritate regulariter celebrari posse ab Episcopis, Et ad id credendum multis Apostolicis & Canonicis atque Ecclesiasticis regulis nos instrui: Concilia sacerdotum Ecclesiasticis legibus quotannis decreta per prouincias, quoniam præsentiam Papæ non habent, valetudinem perdidisse: Romanum Pontificem vtpote caput totius Ecclesiæ Concilijs anteponendum: & Papæ potestatem omnibus Concilijs præferendam. En quò dementia ciues, perduxit miseros? Hanc pernicioſam adulationem qui paulò saniores sunt, ferre non poterant, non Theologi Parisienses, non patres Constantienses, vbi cautum, vt Romanus Pontifex Synodi decretis subijceretur: non patres Basilienses, qui idem repetiuerunt, non Gerson, indignum & monstrosum ratus, vt Concilium ab vno vim omnem atque dignitatem obtineat: censuitque eos qui rogant vtrum Papa maior sit an Ecclesia, perinde facere, ac si quærant vtrum parte maius sit totum. Mera sanè iactãtia est dicere aut Romanam Ecclesiam matrem esse & magistrã omnium conciliorum, cùm hîc Hierusalem omnium prima & sit & habeatur: aut Petrum vel Petri successorem Romanum primas tenere, cùm Petrum Iacobus simplici nomine Simeonem vocet, non glorioso titulo Papam suum aut supremum Episcopum: cùm non Petrus sed Iacobus & vtatur vocabulo iudicandi, & personam induat iudicis, in cuius etiam sentẽtiam tota Synodus pedibus descendit. Quin & in illis ipsis quatuor Concilijs quę tanti faciunt Pontificij, non Romanus Pontifex non eius vllus legatus, sed aut imperatores, aut Episcopi alij Patriarchæ primas in dicendo partes obtinuerunt. In Sardicensi Concilio Protogenes Sardicensis, & Hosius Cordubensis præsederunt: ac de isto

4. & 5. sess.

quidem

quidem Theodoritus: Cuius non fuit ille Concilij princeps? Aut quis illius refragari potuit rectæ sententiæ? Quæ Ecclesia non habet pulcherrima illius patrocinij monumenta? Ille verò error vt affectatus sic fœdissimus est, non valere Concilia, quæ de Papæ voluntate non coguntur: Concilium Nicenum conuocauit non Syluester nec Iulius, sed Constantinus, Ex sacerdotum sententia conuocauit: & Arium & alios adesse iubet. Et ex Epistola Concilij Niceni multò clarius, Diuina gratia & opera pijssimi regis coactus est magnus & sanctus conuentus Nicææ ex diuersis prouincijs & vrbibus. Constantinus Episcopos iuuit sumptibus: Constantinus citat etiam Romanum præsulem, sed hominis absentia ipso morbo senectutis excusatur. Constantinus Christianissimè profitetur, in hoc se ante omnia elaborare, vt à beatissimis Ecclesiæ Catholicę cœtibus, vna fides, concors dilectio, erga præpotentem Deum pietas obseruaretur: ipse sua Epistola decretum de Paschatis obseruatione Ecclesijs commendat: ipse Arrianæ factionis amicos iubet in remotissima loca deportari: ipse in scripto ad Nicodemienses regalem sanè & Constantino dignam profert sententiam, Si quis audacter inconsulteque ad memoriam, ad laudem pestium illarum exarserit, illius statim audacia ministri Dei, hoc est, mea executione coercebitur. Disertè Epiphanius, Duo maxima constituit nobis Deus per Constantinum, quod congregauit vniuersalem Synodum, ediditque fidem in Nicæa, &c. & quod curauit Pascha. Idem ferè legitur in Tripartita Historia, vbi eadem causa redditur, & non Romanus Pontifex, sed Hosius Cordubensis ciuitatis Episcopus designatur ad componendas hasce controuersias. Cùm autem bonus Episcopus voti impos remearet, Tunc illud nobilissimum in Nicæa Concilium feruor principis excitauit, publicis asinis atque mulis & curracibus equis, Episcopos & qui cum eis erant, ad synodum venire præcipiens. Hęc sunt vltimi capitis eius libri verba vltima,

Li.2.ca.15.

Conc. Nic. & de Constantini in propaganda religione studio. Theodor. Li.c.9.

Constant. conuocauit Nic. Con. ca.10.

Ca.19.

Li.3. Tom.1. H.70.

Li.1.c.21.

ma. De Constantini hoc facto & de propagandæ veræ pietatis studio sic in Catalogo Cæsarum, Religionis curam gessit diligentem & gloriosam, cùm aliorum se monitionibus opponendo, tum cogendo illam memorabilem ac sacrosanctam Nicenam Synodum. De Constantino Martianus Imperator præclarum testimonium tulit, qui & ipse Concilium Chalcedonense indixit, & non interfuit modò sed præfuit. Nos ad

Ad Synodum.

Conservandam Fidem non ad potentiam ostendendã, exemplo glorioſiſſimi principis Constantini synodo interesse voluimus. Et tantum abest vt Episcopus Romanus Leo succensuerit aut restiterit, vt etiam Valentiniano & Martiano gratias egerit. De

Lib.1.c.22.

Constantino Sozomenus scripsit eum Acesium Nouatianorum Episcopum ad hoc Concilium vocasse, & suum Catharismum ac puritatem iactantem, & alijs lapsis in persecutione certam pœnitentam negante publicè compescuisse, egregiè refutasse, ac falsè illusisse; O Acesi appone scalam & tu solus in cœlum ascende. De Constantino Augustinus, eum in causa religionis

Epist.168.

iudicium suum interposuisse, Donati schisma damnasse, Cæciliani innocentiam defendisse.

Tertius quoque error elidendus est: quando scilicet, quantum Scriptura sacra tribuit Apostolis, tantundem ipsi sibi Pontificali quodã supercilio arrogant. Visum est nobis. Nos autem scimus nominatim dictum esse Apostolis, Qui vos audit me audit: Chri-

Rom. Episcopi non sunt Apostoli.

Luc.10

» stum singulariter orasse pro Petro & Apostolis, ne fides

Luc.22.

» eorum in tot Satanæ cribrationibus deficeret: & pro Apostolis vt in veritate præcipuè sanctificarentur, & de

Ioan.17.

illis enunciasse, Verba quę dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt & cognouerunt verè, quod à te exiui, &

Io.17.

» crediderunt quòd tu me misisti: Et ego tradidi eis sermonem tuum. Non sic Christus de surreptitijs Apostolorum successoribus, Non Romanis Papis eam doctrinam oretenus tradidit, nec illi omnes, quod dolendum est, scripto consignatam Apostolico spiritu vel ac-

cipiunt

cipiunt vel credunt. Imò verò qui se Apostolico stylo vendicant: & in sinu Dei se considere, atque in tertium vsque cœlum rapi & non reuelanda mysteria speculari putant, ab illo concionatore Heremita de quo legitur, discant eam humilitatem, quam monachos hisce speculationibus immodicè indulgentes non insipienter docuit, Si videris tibi ascendere in cœlum, & iam vnum pedem in ipso limine cœli habere, statim eum retrahe, nec sequaris pede altero. Alium qui sapiunt, planè desipiunt, & quia multi sunt oculi, dum se multa videre imaginantur, lippiunt & caligant. Hoc tumore seu furore sic elati sunt, vt quidam tempore Concilij Basiliensis verissimè dixerit, Multis annis liberius & tutius fuit, de potestate Dei quàm Papæ disputare. Hunc Papam Iudicem iudicum statuunt. Duobus enim, inquit Clingius, de passu Scripturæ contendentibus oportet esse iudicem: Et quis ille apertius erit, nisi Petri sedes, aut Concilium? Hinc Papæ licet contra generalia decreta, specialia priuilegia sibi indulgere, & speciali beneficio concedere, quod generali decreto prohibetur. Certè suæ phantasiæ alis sic est in altum euectus, vt quemadmodum olim sine Romani Senatus suffragio Christus esse Deus non potuit: sic nisi annuente hoc Pontifice, nec Christum esse Christū, nec Scripturam esse Scripturam, nec veram religionem esse vllam religionem opinantur. Sed enim si verius & planius loqui de tantis Ecclesię Atlantibus liceat, ambulant quidem, sapiunt, vident, in aere vagantur & volitant, sed veluti noctuæ in tenebris. Pessimè & iniquissimè faciunt qui se Apostolico pede & non suo metiuntur: & qui ad Euangelū Apostolicè recto pede non incedunt, Apostolorumque vestigijs minimè insistunt, tamen Apostolicorum Conciliorum prætextu sua omnia deliramenta colorant. Atenim Nic. Clemingius negat maiorem autoritatem aut prærogatiuam Conciliorum aut Episcoporum huius temporis esse debere, quàm congregationis Apostolorum, qui tamen ipsi omnes declinauerunt

Dictum Heremitæ.

Georg. Heimburgensis.

Ca. 52.

Papæ præsumptio in Concilijs.

Tertul.

nauerunt & trepidauerunt, nimirum quando adhuc fragiles & frigidi erant, donec diuini spiritus igne calefacti consolidarentur. Propriè autem Christus de conuersis Apostolis locutus est, Vos estis lux mundi, Sal terræ. Ita Basilius. Veniente luce Dei, ægritudines alleuiantur, homines à somno excitantur, garriunt bestiæ, ad latibula sua fugiunt. Sic luce Apostolorum veniente, mundus fuit ædificatus in credendis, fœcundatus in operibus bonis, alleuiatus peccatis, excitatus à negligentijs, animatus ad contemplationē cælestium, ereptus à potestate Dæmonum. Ita Ioan. Hussius, Ipsi Apostoli sunt lux mundi, qui missi sunt ad illuminandum mundum, quorum doctrina fulget Ecclesia. Deleto igitur Papatu, intercidentibus omnibus Pontificum Decretalibus & Nouellis constitutionibus, nihilominus tamen salua & partibus suis omnibus & articulis integra erit Ecclesia sola Scripturæ Sacræ perfectione. Non audienda est Nauseæ Blancicampiani superba collatio, Spiritu sancto autore vltra ea quæ Christus docuit, Apostoli in Concilio Hierosolymitano decreuerunt abstinendum ab Idolothytis, &c. Paulus eodem Spiritu suggestore, quod Dominus non dixit, docet mulierem velato capite orare debere, Et rursus, Dico ego, non Dominus, Si quis vxorem habet infidelem, & hęc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: ergo licet Ecclesiæ, & Petri successoribus similia decernere, Quæ, inquit, haud secus sunt seruanda, quàm si à Domino præsente dicta fuissent: quandoquidem ait Apostolus, Qui hæc spernit nō hominem spernit sed Deum. Sed qui ex Petro didicit, Prophetas & Apostolis omnem veritatem esse infusam & reuelatam, qui Paulum audit, An capitis experimentum eius qui in me loquitur Christus? qui Christum attendit. Non estis vos qui loquimini, sed spiritus patris qui loquitur in vobis: qui Augustini iudicium de Scripturæ & aliorum scriptorum discrimine perpendit: huic nodo expeditam promptamque solutionem facile inueniet.

Matth. 5.

Homiliarum 2. Cent.

1. Cor. 11.

1. Thes. 4.

teniet. Non diffitendum tamen omnem Apostolicum doctorem posse dici os Scripturæ, dum ex Scriptura legis & prophetarum loquitur, Lucem, dum obscura ex verbi lucerna illustrat, Salem, dum omnia sic condit, Sermone diuino vt spiritualiter sapiant. At cùm Pseudapostolicorum omnis doctrina humana insulsa planè sit: dicamus nos apertè Papam esse Papam, scapham esse scapham, inter Apostolum & Episcopum distinguamus, illius autoritatē ex diuinis literis sacrosanctā, huius sine Scriptura suspectam imò nullam iudicemus, asino autē Romano τὸν λύχνον detrahamus. *Aug. l. 2. de vnico Bapt. ep. 9. ad Hieron.*

Ex hoc capite subnascitur & alius eorum error de Spiritu sancto, quem sibi nullo iure vendicant, quem omnium suorum Conciliorum indiuiduum ducem & comitem iactitant: Sicut enim hîc dicunt Apostoli, Visum est nobis & Spiritui sancto: ita isti Concilium Tridentinum suum legitimè in Spiritu sancto congregatum esse gloriantur. Iactat Eckius de omnibus Pontificiorum Concilijs, Idem Christus, idem spiritus, eadem fides, cur non æqua Conciliorum potestas? Gloriatur Clingius, Hoc certissimum signum est præsentiæ & spiritus sancti in Concilijs, quatenus nunquam Concilia statuerunt diuersa vel contraria in rebus fidei & sacramentis, sed æquanimiter & conformiter docuerunt. Et tamen quemadmodum multorum Paparum diuersi spiritus, & contraria Acta leguntur: ita Conciliorum pugnæ inter se infinitæ inueniuntur. Clamat iterum Clingius, Quicquid ordinauerint (Prælati) post inuocationem Spiritus sancti pro communi bono Ecclesiæ, hoc seruandum est. Clamitat Martinus Eisengrenius Academiæ Ingolstadiensis quondam Procancellarius, Ecclesiæ, hoc est, Patrum & Conciliorum spiritum sequimur, quod eundem esse Christi spiritum, certum & indubitatum habemus. Proclamant omnes, quando Missam de Spiritu sancto canunt & eius præsentiam requirunt, Si Concilia errore aliquo abduci posse censeamus, iam Spiritum- *Error 4. de Spiritu sancto. In lo. Com. C. 52. Cap. 44. C. 6. Solut. de signis Ecclesiæ.*

sanctum culpam grauissimam effugere non posse, qui conuocationem tot lectissimorum hominum errare permisit: proclamant, Conciliorum actis rescissis, summam disciplinæ & religionis perturbationem necessariò consequi. Cæterùm, Fratres, clauam hanc è manibus istius Herculanæ generationis extorquere facilè possumus: si reminisci velimus quod obliuisci non debemus, in Concilio Romano olim Ioanne vicesimo tertio in sublimi Cathedra præsidente non columbam sed bubonem descendisse, inuocato Spiritu: & olim patres hymnum suum, Veni sancte Spiritus, cantasse, tamen in scheda affixa responsum accepisse à Spiritu sancto, Alijs rebus occupati, nunc adesse vobis non possumus: Vniuersitatem Parisiensem scripsisse, D. Leo Decimus Romanis plus debito fauet, in quodam cœtu in Romana ciuitate, quæ contra nos est, nescimus qualiter, non tamen in Spiritu Domini congregato. Quoniam igitur duplex est spiritus, erroris & veritatis, alius ex maledicto semine serpentis, alius ex benedicto semine mulieris: & Spiritus sanctus disertè loquitur, Fore nouissimis temporibus, qui spiritibus impostoribus attendent: hinc spiritus probandos esse, vtrù ex Deo sint, D. Ioannes monuit. Spiritus sanctus in Apostolos miraculosè descendit in specie visibili, in linguis igneis, in valido vento, vt doctrinæ tum per ipsos plantandæ maior autoritas accederet, & vt infideles ad credendum hoc signo permouerentur: aliter hodie mittitur in corda fidelium, vnde noui homines efficimur, iudicium nouum, motus noui in animis exoriuntur. Certum est huic spiritui soli patere, quicquid sublime, quicquid profundum est, quia omnia etiam secretissima Spiritus sanctus scrutatur & perucstigat: & homo spiritualis solus omnia dijudicat. Sed hic spiritus non habitat in corpore peccatis subdito: nec sapit omnibus, nec sentitur à porcis, qui siliquis suarum Traditionum ventrem distendunt: non inuadit omnes qui spirituales dicuntur, quibus in ore natat illud, Spiritus sanctus.

Florebell.

Nic. Clem.

In Test. veris. f. 543.

In Appell.

2. Tim. 4.

1. Io. 4.

Act. 2.

Gal 4.

1. Cor. 2.

ſanctus, Spiritus ſanctus, & tamen ſæpiſſimè eſt Spiritus Phanaticus: aut qualis eſt Pythoniſſæ ſedentis in antro, ex Tripode oracula fundentis, ſcilicet immundus & Satanicus, à quo multæ impoſturæ & otioſæ reuelationes inuectæ ſunt in Eccleſiam. Verè Baſilius, Carnalis homo, qui mentem inexercitatam ad ſpeculationem habet, imò potius in ſapientia carnis velut in cœno defoſſam geſtat, ad ſpirituale lumen veritatis oculos non poteſt attollere. Scilicet Meles ſeu taxus animal relinquit habitaculum, quod vulpes callidè ipſo abſente ſubintrans fœdat ſtercoribus. Sic Spiritus ſanctus in animo impuro commorari non ſolet, nec in eo poteſt requieſcere. Stultum eſt credere, vbicunque eſt Pontifex Romanus, vnà comitari & aduolare Dei ſpiritum: ſtultum eſt dicere illum errori nulli ſubiectum eſſe, quaſi in eum duplex Petri ſpiritus influat, quaſi à Petri Cathedra ſanctitatem accipiat, quaſi inſpirante ſpiritu omnem veritatem reconditam habeat in ſcrinio ſui pectoris. Eraſmus hanc futilitatem iſtorum meritò derifit, Si verum eſt quod quidam aſſeuerant Romanum Pontificem errore Iudiciali non poſſe vnquam errare, quid opus generalibus Concilijs? quid opus in Concilijs accerſere Iureconſultos, ac Theologos eruditos, ſi pronuncians labi non poteſt? Cur datus eſt Apellationi locus, vel ad Synodum, vel ad eundem rectius edoctũ, poſteaquam ſemel de cauſa pronunciauit Pontifex? quorſum attinet tot Academias in tractandis fidei quęſtionibus diſtorqueri, cùm ex vno Pontifice, quod verũ eſt, audire liceat? Hæc ille. Itaq; non Concilijs, nõ papis credendũ eſt, niſi cùm in vera clauium adminiſtratione & in recta Scripturarum interpretatione verſantur.

Li. de Spiritu ſancto. c. 22.

In Annot. in 1. Cor. 7.

EMERGIT enim iſtorum alius error hoc loco: cùm ſpiritum ſanctum à Scriptura ſacra diuidunt & diſcerpunt. Simplex enim & verè fatua eſt Eckij confeſſio, Apoſtolos in huius quęſtionis deciſione nullam Scripturam induxiſſe: & Concilium hoc Apoſtolicum poteſtatem

ERROR 5. *De ſeparatione Spiritus ſancti à Scriptura ſacra.*

ſtatem habuiſſe ſtatuendi aliqua neceſſaria: & cur non, inquit, eadé poteſtas eſſet nunc in Eccleſia, quando neceſſitas ſæpe exigit? Grauiteréq; expoſtulat cũ Luthero, (quem Ludder ſemper contumelioſè vocat) quòd cum Antiochia, concluſa Hieroſolymis recipiat, ille concluſa Romæ reſpuat: nec tamen cæcus cauſam animaduertit: quia Roma ſine Chriſti verbo concludit, quod Apoſtoli non fecerunt. Itaq;, quemadmodum antea monſtraui, nulla Eccleſię placita abſque Scripturæ pronunciato & authoritate placere, nulla eius ſcita in argumentando valere: Nullus enim, opinor, vt cum Eraſmo loquar, Eccleſiam Chriſti, quæ conſtat hominum conſortio, ſic omni prorſus errore liberat vt nihil ignoret: Similiter & hîc ſentio hanc Campiani nouam de Concilijs rationem in Academicis ſpatijs non poſſe admitti, niſi Concilium Spiritum-Sanctum in conſilium adhibeat, niſi illum magnum & admirabilem Conſiliarium apud Ieſaiam Chriſtum Ieſum Dei Filium habeant, niſi Concilia illorum ſint Apoſtolico huic ſimilia. In illo Concilio declarat ſui miniſterij limites Petrus, Antiquitus elegit Deus, vt per os meum gentes audirent non Agrapha, non meas fictiones ſed Verbvm Euangelij: In illo Concilio Iacobus pronuntiat, Scriptum eſt: Huic conſonant verba prophetarum: Deniq; ſciendum eſt Apoſtolorum decreta omnia, ſiue temporaria illa de ſuffocato & ſanguine, vt Iudęis nouitijs ſatisfieret, ſiue perpetua, vt de fornicatione, eſſe literis mox conſignata, hodie in ſacris literis cõtineri, niſi quis effrons Acta Apoſtolorum partem Scripturæ eſſe perneget. Canus qui habetur Catholicus Eckio non diſſimilis, hac in controuerſia diſſimilem protulit ſententiam, Apoſtoli & Seniores congregati in Concilio Hieroſolymitano, magna facta conquiſitione, tum ex rebus anteactis, tum ex Scriptvris Prophetarum ſententiam de re propoſita atque in quæſtionem vocata tulerunt. Quæcunque Concilia hanc regulam non ſequuntur, ea non ſpiritui ſancto placent, ſed ſpi-

Verbum Conciliorum lumen, ſine quo tenebræ.

Ieſ. 9.

Act. 15.

Canus & Eckius Pontificij diſcordant.

Loc. Theol. l. 2. c. 7.

spiritui prophano, non sanctis Apostolis, sed prophanis hominibus. Sermo meus quem locutus sum, inquit Christus, ille iudicabit nouissimo die: Si in illo vniuersali hominum & Angelorum Concilio: cur non etiam hîc in generalibus & particularibus consessibus? Sine hac sacra ancora Nauclerí & gubernatores Ecclesiæ in consultationibus suis fluctuabunt: Ecclesia in verbo & in Christo sic congregata germen est & plantatio Domini: opus est ergo vt Deum colonum habeant, vt falce huius scripturæ errorum omnium sarmenta resecentur. Nisi hoc semen in Concilijs spargatur, in illa terra spatiosa nullus fructus amplus, aut Deo acceptus, aut Ecclesiæ salutaris producetur. Hoc verbo solummodo veritatis hostes fodiuntur, hinc solummodo in animis hominum stimuli relinquuntur: hæc sagitta est quæ ferit & vulnerat: Hoc buccinarum clangore Madianitas omnes fidei inimicos Christiani perterrefacient & deuincent. Sine hoc verbo non thesauros nobis dabunt consultores isti sed carbones. Proinde ad hoc verbũ, ad hanc legẽ & Testimoniũ, ad vocalẽ prædicationem non ad spirituales speculationes nos propheta remittit. Hoc fundamento non substrato, omnis Conciliorum exædificatio ruit. Quid enim in illis clamosis Concilijs effecerint sine iusto Verbi diuini examine, testetur Concilium Constantiense, testentur alij conuentus solennes & celebres, in quibus ludibrio expositus est Christus, in quibus seruí Iesu sannis & sibilis explosi sunt, in quibus Appellatio non ad Papam, non ad Concilium generale, sed ad ipsum Christum patrem æternitatis contempta est & proculcata. Verbum Dei solum facit fidem: sine quo in Concilio pugnaces homines & velites iaculantur quidem argumenta, sed procul à scopo, imò verò Papistarum Synodi omnes suos syllogismos habent, non in Modo & in Figura sed in calcibus, vt bene Hieronymus.

Iterum queso repetite memoria quod in principio fundaui tanquam basim meæ responsionis in omnibus

Ioan. 12.

Ies. c. 8.

l. Hus.

Aduersus Iouin. li. 2.

Fraus aduersariorum.

istis Campiani rationibus digressionem esse à Scriptura, & eos apertum scripturæ campum refugere, vt nos diuerticulis suis & obliquis ad Ecclesiam & Concilia flexionibus in spinas & dumeta suarum constitutionum seuocent & contrudant. Non sic patres nostri, non sic aut crediderũt aut sanxerunt antiquitus, qui conuenientibus in Concilijs Episcopis consueuerunt sacrum Bibliorum codicem in medio ponere: quem prò pudor in Concilio Constantiensi vix reperiri aut inueniri potuisse intelligo. Ex hac sacrosancti libri contemptione tot vocum dissonantiæ, tanta discordia, tot, vt in conuocationibus fieri solet, exclamationes & variationes, & planissimè vt habet Comędia, Alius ait, alius negat, alius deliberandum censet, alius screat, alius execratur, alius ignes ore euomit, alius ridet & tumultuatur, alius in sinu dolet, silet, miseretur, aut quod in Accursio & in alijs notant iuris studiosi, cùm in aliquo obscuro Scripturæ loco hæsitant, Vel sic accipiendum, vel sic, vel dic, vel aliter sic; nec quicquam habet talis scholastica Theologia, sine verbo Dei, nisi opiniones vagas & volaticas: ita vt iuxta proucrbium, Septem conuiuium sit nouem imò nonaginta conuicium. Breuiter infero rationem hanc Campiani, ratione carere, nisi ratione diuina, prophetica aut Apostolica nitatur. Quam huius rationis solutionem attulit & approbauit ante multos annos Augustinus, vt qui Synodis inter se pugnantibus nihil certò definiri posse sapienter perspexit: sicut ille Maximino, sic ego Iesuitis vno verbo respondendum censeo. Nec ego Nicenum, nec tu debes Ariminense tanquam præiudicaturus proferre Concilium. Nec ego huius authoritate nec tu illius detineris, scripturarum authoritatibus, non quorumq; proprijs, sed vtrisque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Audient saltem Conciliorum propugnatores suum Clemingium, Non debent, vt mihi videtur, qui Concilium agunt pro fiducia & libertate

Illyricus.

Pontificij Accursiani.

l. 3. c. 14.

» » » » » » »

In disput cum Scholast. Paris.

tate agendi quæcunque libuerit, nimis illi inuiti æstimationi, Generale Concilium sumus, fidenter agamus, errare non possumus.

Error sextus. De materia Concilij.

EST & alius error Campiani in ipsa Concilij Hierosolymitani materia & fundamento: putat enim esse de Ceremonijs quęstionem, vel vt Magister Eckius præmonstrauit, de rebus ad fidem simpliciter non necessarijs. Qui causæ ipsius caput & cardinem non vident, hij profectò in omnibus alijs controuersię partibus cæcutient. Agitur non tantùm de ritibus quos paucos esse volunt: quos tamen Romanenses contra hoc Apostolorum præceptum quotidie multiplicant ex suo cerebro, sed maximè de Religionis præcipuo capite, de nostra coram Deo Iustificatione: vtrum lege an sola gratia seruemur? Certamen idem est hodie nobis cum Antagonistis: Pharisæorum secta persuasit, homines absque circumcisione & legis Mosaicæ obseruatione non posse salutem consequi, Paulus & Barnabas contraueniunt: Itur ad Apostolos & ad Ecclesiam Hierosolymitanam Christiani orbis tum vnicum Oraculum. Concilium totum nobiscum contra nostros Pharisæos determinat, & Petrus Pauli sententiam de iustificatione corroborat, fide nostra corda purgari: Pharisæos opera ad salutem requirentes Deum tentare, iugum intolerabile ceruicibus discipulorum imponere: nos per gratiam Domini nostri Iesu Christi saluos fieri: alias obseruationes suum quidem locum & curriculum habere, sed minimè in hoc iustificationis negotio: ne illo pernicioso Pharisæorum dogmate fratres turbentur, & animæ piorum labefactentur. Faxit Dominus, vt Campianistæ omnes in hanc primã Apostolorum Synodum oculos omnes defigant, vt ex illa omnem suarum opinionum rubiginem à me subindicatam deterant & abstergant, vt nobiscum amicè & fraternè ex Apostolorum præscripto in hoc cardinali articulo consentiant, quo in alijs postea melius nobis cum illis conueniat. Qui secus faciunt,

Con. Hierosol. pro iustificatione solius fidei.

qui hijs primis & veris in Euangelio parentibus non parent, nō germani Filij sed degeneres: qui hijs optimis pastoribus non cedunt, non oues sed hœdi; qui hæc Apostolorum mandata & Spiritussancti dictata de salutis ratione & de Ceremoniarum paucitate violant, non Apostolici sed Apostatici à nobis sunt existimandi.

Campianvs.

Greg. l. 1. Ep. 14. An. 1. Elizab. Nic. Con. 6. Chal. Act. 4. & 16. Constantinop. cap. 5. Eph. con. in Ep. ad Nest. Nic. can. 14. Chal. Act. 11. Nic. con. apud Socr. li. 1. c. 8. Chal. can. 4. 15. 23.

SEQVVTA sunt ad extirpandam hæresim, quæ variè quibusque seculis pullulauit, œcumenica veterum Concilia quatuor, tantæ firmitudinis, vt ijs, ante annos mille, singularis honos tanquam diuinis vocibus haberetur. Non abibo longius. Etiam domi nostræ, comitijs regni, eadem Concilia, pristinum ius, inuiolatamq; dignitatem obtinent. Hæc citabo, teq; ipsam, Anglia, dulcissima patrix, contestabor. Si quemadmodum præ te fers, quatuor ista Concilia reuerebere, summum honorem primæ sedis Episcopo, id est, Petro deferes: Incruentum corporis & sanguinis Christi sacrificium in altari recognosces: Beatos Martyres, diuósque omnes cælites, vt pro te Christo supplicent, obsecrabis: Mulieroſos Apostatas ab infando concubitu & incestu publico coercebis: multa facies quæ demolirn, multa quæ facis, infecta voles.

Hvmfredvs.

De quatuor primis Con.

A Diuinis vocibus & Synodis ad humanas delabitur Campianus: quantum autem interfit, iam demonstrauimus. Concilium enim Apostolorum Concilium est Spiritussancti, diuinum, Canonicum: Concilia humana errare, labi, falli possunt: illa credenda statim sūt sine vlla hęsitatione, & sine examine: hęc Lydio lapide

lapide diuini verbi probari debent. Nõ enim quemadmodum parum Catholicè dixit Stapletonus, hæreticũ est illud Caluini, qui spiritus omnes ad veritatis cœlestis regulã exigendos censuit. Hac enim sacrę scripturę veritate nihil syncerius, dignitate nihil augustius, autoritate nihil grauius, in omni genere laudis nihil perfectius. Cur non eadem ratione Augustinum proclamant hæreticum qui in hoc Caluino consentit? Cur non etiam Vincentius erit hæreticus, qui tamen contra hæreses librum edidit? Nam ille nobis idem tradidit, hanc esse Ecclesiæ sententiam, hunc Conciliorum scopum, vt quod in Scriptura nudè propositum est, planius & plenius exponant. Sic enim loquitur, Christi Ecclesia sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos. Nihil in his vnquã permutat, nihil minuit, nihil addit, &c. Deniq; quid vnquam aliud Conciliorum decretis enisa est, nisi vt quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur? Hoc ipsum actum est quatuor hisce Concilijs, quæ hæreses tum gliscentes damnarunt, & veritatem in sacra Scriptura antè traditam illustrarunt. *Stapleton.*

QVIA verò illa fidei Christianæ dogmata Euangelio consona fuerunt, ideo ea Gregorius Euangelijs quatuor adæquauit. Nihil hîc fingo, nihil diuino, Gregorij sensum eius verba nobis aperient: quæ non in Epistolis solum ipse scripsit, verum etiam inter decreta referuntur, Sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor. Quęnam illa sunt, & quare? Nicenum scilicet, in quo peruersum Arij dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Macedonij error conuincitur, Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur. Chalcedonense verò, in quo Eutichetis Dioscoriq; prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione custodio. Hæc est Gregorij oratio; hæc etiam ratio quam subnectit, Quia in hijs velut in quadrato lapide sanctæ fidei structura consurgit. *L. 1. Epi. 24. D. 15.*

qui hijs primis & veris in Euangelio parentibus non parent, nō germani Filij sed degeneres: qui hijs optimis pastoribus non cedunt, non oues sed hœdi; qui hæc Apostolorum mandata & Spiritussancti dictata de salutis ratione & de Ceremoniarum paucitate violant, non Apostolici sed Apostatici à nobis sunt existimandi.

Campianvs.

Greg. l. 1. Ep. 14. An. 1. Eliz. Nic. Con. 6. Chal. Act. 4. & 16. Constantinop. cap. 5. Eph. con. in Ep. ad Nest. Nic. can. 14. Chal. Act. 11. Nic. con. apud Socr. li. 1. c. 8. Chal. can. 4. 15. 23.

SEQVVTA sunt ad extirpandam hæresim, quæ variis quibusque seculis pullulauit, œcumenica veterum Concilia quatuor, tantæ firmitudinis, vt ijs, ante annos mille, singularis honos tanquam diuinis vocibus haberetur. Non abibo longius. Etiam domi nostræ, comitijs regni, eadem Concilia, pristinum ius, inuiolatamq; dignitatem obtinent. Hæc citabo, teq; ipsam, Anglia, dulcissima patrix, contestabor. Si quemadmodum præ te fers, quatuor ista Concilia reuerebere, summum honorem primæ sedis Episcopo, id est, Petro deferes: Incruentum corporis & sanguinis Christi sacrificium in altari recognosces: Beatos Martyres, diuósque omnes cælites, vt pro te Christo supplicent, obsecrabis: Mulieroſos Apostatas ab infando concubitu & incestu publico coercebis: multa facies quæ demolirn, multa quæ facis, infecta voles.

Hvmfredvs.

De quatuor primis Con.

A Diuinis vocibus & Synodis ad humanas delabitur Campianus: quantum autem interfit, iam demonstrauimus. Concilium enim Apostolorum Concilium est Spiritussancti, diuinum, Canonicum: Concilia humana errare, labi, falli possunt: illa credenda statim sūt sine vlla hęsitatione, & sine examine: hęc Lydio lapide

lapide diuini verbi probari debent. Nõ enim quemadmodum parum Catholicè dixit Stapletonus, hæreticũ est illud Caluini, qui ſpiritus omnes ad veritatis cœleſtis regulã exigendos cenſuit. Hac enim ſacrę ſcripturę veritate nihil ſyncerius, dignitate nihil auguſtius, autoritate nihil grauius, in omni genere laudis nihil perfectius. Cur non eadem ratione Auguſtinum proclamant hæreticum qui in hoc Caluino conſentit? Cur non etiam Vincentius erit hæreticus, qui tamen contra hæreſes librum edidit? Nam ille nobis idem tradidit, hanc eſſe Eccleſiæ ſententiam, hunc Conciliorum ſcopum, vt quod in Scriptura nudè propoſitum eſt, planius & plenius exponant. Sic enim loquitur, Chriſti Eccleſia « ſedula & cauta depoſitorum apud ſe dogmatum cuſtos. « Nihil in his vnquã permutat, nihil minuit, nihil addit, « &c. Deniq; quid vnquam aliud Conciliorum decretis « eniſa eſt, niſi vt quod antea ſimpliciter credebatur, hoc « idem poſtea diligentius crederetur? Hoc ipſum actum « eſt quatuor hiſce Concilijs, quæ hæreſes tum gliſcentes damnarunt, & veritatem in ſacra Scriptura antè traditam illuſtrarunt.

Stapleton.

QVIA verò illa fidei Chriſtianæ dogmata Euangelio conſona fuerunt, ideo ea Gregorius Euangelijs quatuor adæquauit. Nihil hîc fingo, nihil diuino, Gregorij ſenſum eius verba nobis aperient: quæ non in Epiſtolis ſolum ipſe ſcripſit, verum etiam inter decreta referuntur, Sicut ſancti Euangelij quatuor libros, ſic quatuor « Concilia ſuſcipere & venerari me fateor. Quęnam illa « ſunt, & quare? Nicenum ſcilicet, in quo peruerſum Arij « dogma deſtruitur, Conſtantinopolitanum quoque, in « quo Eunomij & Macedonij error conuincitur, Epheſi- « num etiam primum, in quo Neſtorij impietas iudica- « tur. Chalcedonenſe verò, in quo Eutichetis Dioſcori- « q; prauitas reprobatur, tota deuotione complector, in- « tegerrima approbatione cuſtodio. Hæc eſt Gregorij « oratio; hæc etiam ratio quam ſubnectit, Quia in hijs « velut in quadrato lapide ſanctæ fidei ſtructura conſur-

L. 1. Epi. 24. D. 15.

git.

git. Nunc videamus quænam sit rationis Campianæ conformatio. Gregorius Nicenum Concilium tanquam ipsius Euangelij vocem recipit, de diuina natura Filij Dei contra Arium: & Constantinopolitanum, contra Macedonium, &c. ergo nos debemus omnibus alijs articulis, Canonibus & constitutionibus tanquã Euangelio assensum præbere & subscribere: nẽpe primatũ Papæ, missæ sacrificiũ incruentũ, mortuorũ inuocationẽ, cœlibatum Pontificiorum, aliaq; multa velut ipsum Euangelium approbare & credere. Si omnia Campiani argumẽta sophistica in vnum aceruum conijcerem, facilè illam Nonam Rationem suis ipsius sophismatis in hoc libro congestis implerem. Interim vos quæso hanc fallaciam ad illam Campiani Rationem reducite & inter Sophismata reponite. Nam aliò vocat Gregorius, aliò trahit Campianus: ille ad fidei Catholicæ Euangelica capita respexit, iste ad Papisticas corruptelas detorquet: ille de certa specie doctrinæ loquitur, iste in genere de quouis suo phantasmate. Itaque paralogismus est, à dicto secundum quid ad dictum simpliciter: Hoc non est cum Gregorio ratiocinari, sed cum Gelasio hallucinari, qui alio modo sic ampliauit, Sed & si quæ sunt Concilia à sanctis patribus hactenus instituta post istorum quatuor autoritatem, etiam custodienda & recipienda mandamus & decernimus. In hoc vasto tot Conciliorum & sanctionum pelago, in quot deuia, in quot voragines incident?

Argumentum Campiani.

Diluitio.

Ad eandem Sophismatum rationem etiam illam Campiani collectionem ex nostrorũ Comitiorum decretis reuocate. Nam illa quatuor Concilia eadem de causa solummodo nostrum Parlamentum recepit, nec extendit latius, vt etiam ex Articulis Christianæ religionis in Synodo Londinensi potest apparere. Quòd autem dignatur Campianus nostra Comitia citare, & ex illis aliquid boni elicere: ille quidem bene fecit: & nostri Angli in illo Parlamento nihil nouum, imò antiquum obtinent. Sic enim olim erga ista Concilia affectos

Anno 1. Eliz. Synod. Lond.

ſos eſſe Patres ex Beda patet in quodam Concilio: *L.4.c.17.*
Suſcipimus Synodos vniuerſales, Nicenum Concilium,
&c. Qui hæc in noſtris legibus animaduertunt, qui nos
Patrum veſtigia ſequi & antiquitatis notas præ nobis
ferre vident: cur nos pro Catholicis nõ habent? cur ipſi
non obtemperant? Hoc ſtatutum quia bene intellexit
Campianus, non malus: ſed quia ſtatuto & regni legi- *Con. Oxon.*
bus ſubmiſſè non paruit, miſer: O ſi alium Oxonienſis "
Concilij canonem legiſſet & obſeruaſſet: Omnes illos "
(ſeditioſos) excommunicationis ſententia innodamus, "
qui pacem & tranquillitatem Domini regis & regni in- "
iuriosè perturbare præſumunt. Dulcis patria, quam "
conteſtatur, filio tali iam gauiſa fuiſſet: & filius patriæ
nullam ſecurim impegiſſet:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Saltem hîc Alanus noſter duram de nobis ſententiam *Alanus & Campianus non conſentiunt quo Spiritu?*
emolliat & mitiget, qui dubitat an dicendum ſit in no-
ſtris Parlamentis, Viſum eſt nobis & ſpiritui ſancto:
quandoquidem Campianus noſtri Parlamenti auto-
ritate, ſuam de Concilijs opinionem communit, & in-
ter nos & Gregorium Magnum ſummum eſſe conſen-
ſum deprehendit.

Sed accedamus ad Campiani citationem, & quid "
proferat, quæ citet Concilia, quomodo dulciſſimam "
patriam appellet, audiamus. Principiò citatur Con- *Nic. Con. c. 6.*
cilium Nicenum de primatu. Primum redolet ambi- "
tionem, toties tot modis velle anhelare, & aſpirare ad "
principatum. De hoc Concilio Niceno, quanta ex- *Primatus R. P. ex Con. Nic. non probatur.*
arſerit contentio, quot ſcholæ caluerint, quo faſtu, qua
fronte Romanenſes primatum ſibi vendicare conati
fuerint: hoc opus, hic labor eſt percenſere. Nicenum
Concilium, ait Ieſuita, ſummum honorem primæ ſedis
Epiſcopo, id eſt, Petro defert: Patria Anglia, quam te-
ſtem citat, Academia quam iudicem conſtituit, nega-
bunt. Neque enim Petro hoc concedit Eccleſia Angli-
cana, à ſcripturis ſacris edocta, licet Petrus eximijs do-
tibus honoratus, & à Chriſto nobilitatus hominum fi-

de-

delissimus piscator fuerit. Nimirum Petrus se agnouit sympresbyterum: Petrus quando se lauandum obtulit, tum purior: quando humilior, tum sublimior extitit. Sed Petrus Romæ captiuus, vt fertur, ad magnum Pontificij honoris fastigium nunquam euectus est: equo albo aut mulo, aut hominum humeris non inequitauit: pedum oscula principibus non obtulit, non deposuit Neronem, sed à Nerone obtruncatus esse dicitur: Petrus solus Romæ non prædicauit, Paulus socius & doctor ordinarius gentium, Petro si non superior certè par fuit: nec Petrus inuasisset Romanam Ecclesiam, quantum ego concipio, cùm ad Iudæos ablegatus & vocatus esset: & nisi viderem aliquot monumenta antiquitatis, nunquam crederem Romæ fuisse. Suppetunt argumenta, quæ suadent, & Scripturæ loca, rem totam oculis tanquam in tabula subijciunt. Verùm enimuerò detur Petro quantum licet & quantum iure possumus; Petrus iamdudum obijt: de primæ sedis Episcopo, de Romani Pontificis primatu in hoc regno & in Catholica Ecclesia disputat Campianus: & Canonem Concilij Niceni consideratus & prudens homo in margine interlinit. Canon sextus è Græco Latinè sic transferri potest. Consuetudines antiquæ vigeant in Ægypto & Libya & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus harum omnium habeat potestatem, quandoquidem Romano Episcopo hoc consuetū est. Similiter autē & in Antiochia & in alijs prouincijs τὰ πρεσβεῖα, id est, suæ antiquitatis priuilegia & prærogatiuæ seruētur Ecclesijs: & postea ex more & secundū vetustā Traditionem Hierosolymitano episcopo idem honor exhibetur. Patriarchatus est quadripartitus: isque ex consuetudine & more non ex vlla Scripturæ sacræ Traditione inoleuit. Quis nunc vestimenta Iesu Christi diuidit? quis illam inconsutilem tunicam discindit? nósne qui Christo soli primatum suum sartum tectum esse cupimus? An isti qui inter se distribuunt? Certè boni patres aliquid humanitus patiuntur dum partiuntur: quandoquidem

Petri primatus.

Obiect.

Can. 6.

Solut.

Christus

Christus solus est vnicum vniuersale caput, & vnicuique Ecclesiæ suos Episcopos & presbyteros Apostoli præfecerunt, & proculdubio consultius. At ex hoc tamen Synodi decreto sic posset aliquis disputare contra Romani Pontificis Monarchiam: facta est partitio inter quatuor Metropolitanos: ergo non est vnitas aut vniuersalitas, sic vt vnus Romanus Pontifex vniuersa occupet. Est æqualitas inter quatuor, ergo non aliqua præcellens vnius supra reliquos eminentia. Nos enim dicimus ex Senatus huius Ecclesiastici consulto esse hanc politiam de separatione Eparchiarum, à quadam consuetudine introductam; At Romanus Pont. nec sua portione contentus, nec Concilijs acquiescens petit totum ex iure diuino: Sic enim Nicolaus Pontifex disertis verbis, Animaduertendum est, quia non Nicena non deniq; vlla synodus quicquam Romanæ contulit Ecclesiæ, priuilegij, quæ in Petro nouerat eam totius iura potestatis pleniter meruisse. En primò statim impetu labefit Campiani omnis ratiocinatio, Cur enim Conciliorum autoritate primatum sui Pontificis propugnat, quam ipse Papa non agnoscit? Cur tanquam donum Concilij Nicæni memorat, cùm ille velut Petri meritum vendicat? Cur parasiti idolo suo Pontifici Romano sic adulantur, & illi concedãt, quod ipsemet negat, & quod verba Cõcilij prorsus abnuunt? Vt tamen suo Papæ hanc autoritatem asserant, quot tricæ, quot tendiculæ, quot effugia quæruntur? Duræus Campiani paraphrastes ex hoc capite posito quantam caudam annectit? Sic enim hunc Canonem amplificat, hinc Romanæ sedis autoritatem in omnes Ecclesias probari; Romanum Pontificem consuesse Alexandrini Episcopi potestatem confirmare; Alexandrinam Ecclesiam, à Romana Ecclesia tanquam à matre pendere, & autoritatem omnem à Romana accepisse: & hoc esse patrum in eo Concilio argumentum, QVIA Hoc Romano Episcopo consuetum est, Imò verò Hoc consuetum non est, sed alienum & monstrosum.

Tit. 1.

Ad Michael. Imper.

Duræus contra Whitakerum.

Tur-

Turrianus. Turrianus idem extendit, sed aliquanto modestius, Quia Hoc, inquit, consuetum est Episcopo Romano, scilicet potestatem habere in omnes Episcopos: *imò*

D.65. Quia exponit: sed Gratianus & Gentianus Heruetus, sic reddunt, Quandoquidem & Episcopo Romano parilis est mos: vt non sit causa sed continuatio & copulatio, qua Alexandrini Episcopi, Romani & Antiocheni iurisdictionem certis suis finibus Cõcilij Niceni Canon circumscribit. Sed iterum animaduertite quas rimulas ad elabendum inuenerint: Pro eo quòd legit Concilium, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τὸ συνηθὲς ὑπάρχει, & nos cum Gratiano interpretamur, Quandoquidem & Episcopo Romano parilis mos est: Turrianus ex sua causali particula, Quia, Aristotelicum axioma elicit, » Propter quod vnumquodque est, & illud magis est: ergo Romanus Episcopus quia Alexandrinum constituit, » maior est, & ad eum cum necesse est datur prouocatio.

Glossator. Glossator rursus, Parilis mos est, id est, inquit, similis in quibusdã, ne sit inter illos Episcopos æqualitas, vel Dic, inquit, Romano Episcopo, Constantinopolitano. Surius verò ex quodam Latino codice, Romano, id est, Metropolitano. Commenta ista sunt non commentarij. Nos verò Concilij sensum non contortum sed rectum & sua sponte fluentem hunc esse dicimus: primò ponitur generalis propositio, Antiquæ consuetudines obtineant: hanc sequitur distributio particularis, vt Alexandrina & pari modo Romana & similiter Antiochena, & deinceps Hierosolymitana sua vetera priuilegia seruent.

Surius.

In trip. hist. l. 2. c. 6. Astipulatur dilucida narratio Ruffini, qui manifestam hanc copulam adhibet, Vt apud Alexandriam, Et in vrbe Roma vetusta consuetudo seruetur: eaque cuiusmodi sit, aperte denotat, Vt ille Ægypti, hic suburbicariarum Ecclesiarum solicitudinem gerat: cuius praxim expresse posuit alijs verbis, Damasus post Liberium per successionem SACERDOTIVM IN VRBE ROMA susceperat: vnde collecta seditiosorum hominum manu per Vrsinum competitorem loca orationũ

Ruff. l. 1. Eccl. hist. c. 6.

huma-

humano sanguine replentur. Hoc alius Canon explanare videtur in eodem Concilio, vt qui ab alijs Episcopis excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur. Huic tota historia congruit. Quæ est enim Romani Pontin hac synodo Nicena celsitudo? Constantinus Concilium cogit, Arrium adesse iubet: proximum ad dexteram Imperatoris locum occupat non Romanus sed Antiochenus Episcopus quem Theodoretus Magnum, Nicephorus Coryphæum seu Concilij principem nominat. Pontificum assentatores suo Romano Episcopo primas tribuunt: at Constantinus curam omnem demandat Eusebio, & leges duas promulgat, alteram vt ceremoniæ gentilium prohibeantur, alteram, vt templa Christianorum instaurentur. Nominantur hoc tempore celebres Spiridon Cyprius homo coniugatus, Paphnutius coniugij defensor, Alexander Episcopus: aliaque doctissimorum hominum corona pulcherrimè concinnata, Romanus obscurè latuit, & domi se cóntinuit valetudinarius. A Syluestro Romæ baptizatum Constantinum censent Romanenses, at ab Eusebio iam senem baptismum Nicomediæ accepisse refert apud Eusebium & Hieronymum Historia. Syluestrum tempore huius Synodi præfuisse Romæ volunt Romanenses: at Iulium potius Romanum præsulem tum fuisse narrat historia: cui etiam per literas Constantinus vt adesset, mandauit. Constantinus purpura indutus oratione sua præit, hortatur Episcopos ad concordiam tanquam Euangelista pacis, vt omnes contentionum nodos dissoluant, iubet: potestatem dicendi pòst facit Episcopis, non Papa aliquis Romanus, non legatus Romani Episcopi. In hoc Concilio laicos admittit Cóstantinus, nec vetuit Romanus, qui senio confectus abfuit. Sic enim Camerarius, Multi etiam de vulgo Christianorum, qui λαικοὶ vocantur, tum ad Concilium fluxerunt. In hoc Concilio iudicem scripturam sacram proponit Constantinus, Euangelici libri & Apostolici & prophetarum veterum ora-

Can. 5. Nic. Con.
Constantini primus.
Ruff.
Camerarius, in hist. Con. Nic.
Leges Constant.
Theod. l. 1. c. 7.
Carranza.
In Catalogo Cæsarum.
In vita Constan. Pet. Crabbe.
Soz. l. 1. c. 17.
In hist. Con. Nic.
Theodor. l. 1. c. 7.

cula perspicuè nos instruunt, quid de numine diuino sentire debeamus. Hoc non vult Romanus Pontifex sed suum iudicium præponit omnibus. Multo grauius & laudabilius etiam Romanus Imperator Antoninus Pius, qui æquius esse dixit, vt ipse tot suorum amicorum consilia audiat, quàm vt tot & tales amici suam vnius sequantur voluntatem. Alius verò est sensus & fastus Romani Pontificis, Vos sedulò consulitis, sed aliud mihi suadet pileum meum. In Epistola tamen Sardicensis Concilij Iulius vocatur frater & Coepiscopus, & sic ipse Iulius vocauit Athanasium. Iterum hinc Turrianus probat contra quendam Molinæi clarissimi viri patronum hanc absolutam potestatem Romani Episcopi, & probat hanc Synodi Nicenæ mentem esse ex Anacleti Epistola tertia: & tamen Anacletus ipse non ab Apostolis, non à Concilijs primatum acceptum ait, sed à Domino: probat etiam exemplo Athanasij ad Papam Fœlicem, quam adulterinam & vanissimam esse prodit stylus, indicat Gnatonismus à spiritu Athanasij alienissimus, arguit tota narratio. Non ergo possumus aut Petro aut primæ Sedis huius Episcopo summum honorem deferre, vt Campianus requirit, quia Petrus ipse nunquam honorem summum requisiuit, nec illam supremam potestatem habuit. Cyprianus vtrumque illi denegat, cùm Petrum & Apostolos pari consortio honoris & potestatis præditos affirmat. Nullum excellens meritum Petro hîc tribuimus: quia Hieronymus non tribuit, Vbicunque fuerit Episcopus siue Romæ, siue Eugubij, &c. eiusdem meriti, eiusdem sacerdotij. Quanta verò illa audacia? Quò ex Concilio hoc Niceno ad suam hanc eminentiam adrepant, Papæ aliquot hoc Concilium corruperunt: vt ex Actis Concilij Aphricani liquidò appareat, nullasq; Serpentis antiquas artes intactas reliquerunt. Caueant autem caueant, ne iuxta illud dictum, dum sibi terram subijciunt, cœlum sibi auferant, idque Deo eiusque pijs & humilibus sanctis & seruis relinquant.

Eras. in Apoth.

Socr. l. 2. c. 23.

In Sum. Con.

Ad Euag.

AT procul dubio CONCILIVM CHALCEDONENSE primatum suffulciet. Scilicet egregiam victoriam reportabunt ex eo Concilio quod in gratiã Constantinopolitani Archiepiscopi maximè collectum est, quod non à Papa, sed à Marciano Imperatore coactum est: ad quod Papa non vocat sed vocatur, quò suam legationem decreuit & direxit, ne omnino nullus sit, sed vt è multis vnus esse possit. Leo contestatur studio Christianissimi principis synodum hanc esse congregatam. Leo sic humiliter ad Theodosium scripsit, Pietas vestra suggestioni ac SVPPLICATIONI nostræ dignetur annuere, vt intra Italiam haberi iubeatis Episcopale Concilium. Idemque per literas rogat clerum & plebem Constantinopolitanam, vt à Marciano plenariæ synodi indictionem postulent. Supplex petit Leo primus, quod Leo Decimus homo audax imperare voluit. Atque hæc ex inscriptione Græca, ex indictione Concilij, ex euocatione omnium Episcoporum per literas principum ad Synodum, & ex Archimandritarum petitione ad Imperatorem, & ex Historijs omnibus satis nota, satis confessa sunt. Siquidem Epistolas suas ad omnes Episcopos mittunt Valentinianus & Marcianus, vt ad Nicenam ciuitatem primo quoque tempore venire festinent, dein vt migrent Chalcedonem, alioqui qui recusant, eos & in peccatum contra ipsam diuinitatem, & in offensionem Cæsareæ Maiestatis incursuros denunciant. Hactenus nulla est, vel Romani Pontificis, vel aliorum Episcoporum dominatio, vbi tanta est subiectio. Quid ergo causabuntur? Leonem per suos vicarios ibi præsediſſe: Sit ita sanè, Paschasinum, Lucentium, Bonifacium legatos Romani Episcopi primum locum in eo consessu tenuisse: non tamen vlla rationis consecutione inferri inde poterit, Romanum Pontificem esse omnium Ecclesiarum Dominum & principem: nisi idé concludant de Cyrillo qui Synodo Ephesinæ præsedit, vt confitetur ipse Leo, & de Hosio qui Sardicensis Concilij

Primatum R. P non stabilit Con. Chalc.
Con Chalc. Act. 1.
Con. cogit Imperator.
Ad Anatolium.
Ep. 9.
Ep. 23.
Epist. 45.

cilij Præses dicitur, & de Dioscoro qui Ephesino Concilio posteriori præfuit, vbi Iulius Leonis vicem gerens vltimo ferè loco nominatur, vt attestatur Euagrius. Non ergo Papę semper primi sunt, nec ideo aliquando primi quia Romani sunt, sed vel quia sanctitatis, vel eruditionis opinione alios superarunt, vel quia imperatoris Sedi eum honorem patres deferre non recusarunt. Nunc alii mores, alia tempora sunt, nullum Romæ palatiũ Imperatori relictũ, nullæ tantæ Pontificum virtutes emicãt. Demades orator verè & venustè dixit, Alexandro defuncto, exercitũ Macedonũ esse Cyclopi vel Polyphemo similẽ, cui oculus adẽptus est: sic post Anacletos, Clementes, post hunc Leonem subingressi sunt, Syluestri, Vrsini, noui Leones, Bonifacij alijque quasi magna Paparum phalanx, sine magno Alexãdro, vnde Ecclesia, si non vtroque at certè vno oculo capta est, planeque efficitur Cyclopicus exercitus. Si nobis restituerent primos Romanos Patres & Martyres, daremus illis primas cathedras, & primam nominationem in conuentibus.

Euag. l. 1. c. 10.

Roma hodie semicęco Cyclopi similis.

Deinde primatum honoris cum Cusano distinguimus à primatu potestatis, & aliud esse dicimus, esse primatem, aliud esse Vniuersalem: alterum concedi poterat, vt priore loco & sedeat & recenseatur: alterum negamus, quia abnegat Chalcedonensis Synodus. Nam quod Duræus ex Euagrio asseuerat Leonem non solùm honoris dignitatem, verùm etiam primatus super omnes autoritatem consequutum esse, id non esse verum ex ipso autore demonstro, quippe qui decretum Concilij Chalcedonensis de æquali iurisdictione vtriusque Episcopi Romani & Constantinopolitani, & de eminentia huius in alios recitat. Videbatur, inquit, » Nouæ Romæ Thronum, eò quòd secunda esset post » veterẽ Romam, τῶν ἄλλων τὰ πρεσβεῖα φέρειν, alijs Ecclesijs » in prærogatiua debere præponi. Verũ Surius Carthusianus & alij obijciunt Papam ipsum in Epistolis huic con-

De concord. Catholi. l. 2. c. 13.

Act. 4. Duræus.

Euag. l. 2. c. 4.

constitutioni reclamasse, & legatos suos præsentes restituisse: verè: sed tamen totius Concilij prævaluit sententia, Confirmauimus centum quinquaginta sanctorum patrum, qui in Constantinopoli congregati sunt, regulam, sub piæ memoriæ maiore Theodosio, quæ præcepit, post vestram sanctissimam & Apostolicam sedem, honorem habere Constantinopolitanam, quæ secunda est ordinata. Et Pergamius Antiochenus Episcopus ait, In omnibus sanctissimum Archiepiscopum regiæ ciuitatis nouæ Romæ in honore & cura sicut Patrem præcipuum habere nos conuenit. Quibus omnes alij acclamant, Sponte subscripsimus. Marcianus quoque Imperator ad quem hac de re Epistolam misit Leo contra Anatolium, assensu suo regio comprobauit, Sacrosanctæ nostræ serenitatis edicto venerandam Synodum confirmamus. Ne verò dubitationi aut tergiuersationi aliquis locus sit, ipse Canon loquatur. Nos vbique insistentes sanctorum patrum definitionibus, &c. eadem sentimus, definimus, & decernimus de dignitate sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ nouæ Romæ. Etenim sedi veteris Romæ patres meritò priuilegia dederunt, propterea quòd ea vrbs imperium tenebat. Eundem quoque scopum habentes, centum & quinquaginta Dei amantes Episcopi, eadem priuilegia tribuerunt Sedi nouæ Romæ, cum ratione iudicantes vrbem imperio & senatu honoratam, & ÆQVALIBVS cum vetere regia Roma priuilegijs frui, & Ecclesiasticis quoque in rebus ÆQVE vt illam magnificri, cùm secunda ab illa existat.

In Epist. Ad Leo.

Act. 3.

Act. 3.

Can. 28.

Præterea qui sic Romani præsulis cathedram euehunt, vt Reges de suo regali throno deijciant, cur non Imperatoris titulos & amplissima elogia in eodem Concilio animaduertunt? Dominus omnis terræ & Dominus vniuersi mundi. Ex quibus sanè constat in omnibus æqualem potestatem concedi Archiepiscopo Constantinopolitano, nisi quòd illa Romana vetus sit tempore & ordine prior, noua

Act. 1.

posterior, vtraque ratione throni Imperialis sedibus reliquis superior. Hic nunc mihi obseruate, Fratres, istorum hominum primum stupendam cæcitatem. Si enim primatum Petro hoc Concilium dedit, cur legati in Concilio rixantur? cur Pontifex in Epistolis ad Marcianum, ad Pulcheriam Augustam, ad ipsum Constantinopolitanum Archiepiscopum Anatolium oblectatur? cur Andradius grauiter inuehitur? cur omnes, si modò voti compotes facti sunt, huic sententiæ non acquiescunt? Deinde spectate istorum hominum in dirumpendis omnium Conciliorum vinculis mirandam audaciam. Synodus Chalcedonensis infringit Canones Nicenorum Patrum, qui constituerunt, vt Romanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, singuli singulas suas gubernarent prouincias: nec tum Constantinopolis in huius prærogatiuæ societatẽ est admissa. Chalcedonensis autem synodi decretum & ipse Pontifex Leo & eius internuncij, vt iam ostensum est, reiecerunt. Leo omnibus patribus ambitionem & inconsultam temeritatem obijcit: Gelasius arguit quędam esse in eo Concilio per incompetentem præsumptionem ventilata, & propterea à Romana sede improbata. Omnes verò Pontificij nunc vtramq; & Nicenã & Chalcedonensem sanctionem hac Papæ sui Monarchia prorsus sustulerunt. Hij sunt qui hæc Concilia tanquam quatuor Euangelia recipiunt & suspiciunt. Vt autem ad Leonem reuertar, Si ipse Anatolio locum illum primarium cupidè ambienti offensus, callidè primatum suæ Sedis affectauit, ambitiosus Pontifex: si Canones Niceni Concilij ab Episcopis nefariè violatos viriliter defendere voluit, fortis vir: si Alexandrinæ & Antiochenæ Ecclesiæ iura, non autem sua commoda quæsiuit & curauit, pius frater est habendus. Rursus cogitent aduersarij, si Leo in Anatolium, qui totius Synodi assensione vnum tantummodo locum primarium obtinuerat tantopere destomachatus est, eiusque propterea elationem, præsumptionemque asperrimis

Conciliorum contrarietas.

nimis verbis exagitauit: quomodo suos successores insectaretur, qui omnia omnium priuilegia inundunt, qui omnes alias sedes metropoliticas suo honore per fas nefasque priuare atque fraudare & suæ ditioni subijcere conantur? In hos transgressores limitum alienorum multò acerbius inueheretur, & sicut olim, ita nunc multò magis diceret contra tot nouos Anatolios, Virum Catholicum & præcipuè Domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Diceret, sanctissimos patres Nicenos leges in finem vsque mundi permansuras condidisse: Diceret, manentibus terminis quos constituerunt patres, nemo in ius tendit alienum: sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis valuerit, in latitudine charitatis se extendat: certè hanc infinitam & insatiabilem in omnes Patriarchatus euagandi libidinem coercendam putaret, nisi forsan in sua causa magis quàm in aliena, sicut Papæ solent, sciens & videns cæcutiret. Concludo, & Leonis verbis hortabor Gregorium Decimum tertium, qui maiores nido pennas extendit, & in Angliam atque Hiberniam tanquam Harpya rapax toties inuolare contendit, Si charitas non quærit propria, quantum peccat, qui concupiscit aliena? A quibus volo, vt te prorsus abstineas memorque sis eius sententiæ quæ dicit, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Nam si inconcessa quæsieris, ipse te tuo opere atque iudicio vniuersalis Ecclesiæ pace priuabis. Distinctio enim illa Nicolai Papæ gnatonica est, & ex Theatro exibilanda qua arguit, Non esse dubium, eum qui cuilibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam facere: qui autem Romanæ Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarũ capite traditum auferre conatur, hunc procul dubio labi in hęresim. Sed blanditur sibi & alijs successoribus Nicolaus. Non enim illud verbum, quo constructum est cœlum & terra, per quod denique omnia elementa condita sunt, Romanam fundauit Ecclesi-

Leo in Epist. 52.

Exhortatio ad Greg. 13.

Apoc. 3.

Nicolai Pa. distinctio Gnatonica.

D. 22.

ani, vt ibidem in sublimi dicendi genere magnificè se effert: sed eodem iure Niceni Canonis omnes illi Patriarchæ quatuor suam sortem spartamque nacti sunt, qua si contenti vixissent, non sic Dominus eos è tanta throni sui celsitate deiecisset. Id enim Roma quotidie sentit si non desipit sibi imminere quod Alexandrino, Hierosolymitano, Antiocheno, Constantinopolitano iamdudum accidit. Hæc inexplebilis cupiditas honorumque contentio si Turcicam tyrannidem in Constantinopolitanos inuexit, certè aliquem Turca sæuiorem hostem contra Romanos, nisi sitire & tot ac tanta deglubere desinant, accerset. Sed propter hoc decretũ synodi, an talis extet Leonis prophetia de Turcis, ego quæstionem moueo, Duræus ex Leonis omnibus siue dictionibus siue prædictionibus respondeat.

Romani fastigij ruina.

Duræus.

De Constantinopolitano Concilio nihil attinet dicere, cuius in hac quidem re velut appendix est Chalcedonense. Nam quod Constantinopoli de primatu eius Archiepiscopi patres sanxerunt, id post annos plus minus octoginta Chalcedonenses repetunt & confirmant. Et mirandum est Campianum & alios pro Romana Hierarchia afferre Constantinopolitanum Concilium. Quis enim sanus non intelligit Constantinopolim Nouam Romam veteris Romæ fuisse semper æmulam & aduersariam, & quæ fuisse non Romana sed sua dilatare pomœria? Hæc Ecclesia Niceni Concilij vera & authentica exemplaria ad Carthaginensis Concilij patres transmisit, vnde Zozimi, Celestini, Bonifacij fraudem & falsitatem in corrumpendo, & ambitionem in præhensando, & arrogantiam in vsurpando principatu supra Aphricanas Ecclesias deprehenderunt. Hunc primatum vendicauit Ioan. Constantinopolitanus, cum quo litigauit Magnus Gregorius. Summa est, Constantinopolitani primatum inuaserunt Concilijs approbantibus: Romani vsque ad annum à Christo sexcentesimum nullum probatum Concilium, nullam iustam causam, nullum probabilem colorem

Ex Constant. Con. non confirmatur primatus.

tantæ

tantæ vsurpationis proferre poterunt. Hic quoq; manifestè ostenditur Imperatoris Theodosij & in conuocanda synodo, & super omnes personas Ecclesiasticas, quas nos principibus damus, aduersarij demunt, autoritas. Theodosius enim Episcopos omnes & Macedonianos quoq; negantes Spiritus sancti diuinitatem ad conuentum euocat, vt est apud Nicephorum. Constantinopoli secundum scriptum tuæ pietatis conuenimus, aiunt omnes in sua præfatione ad Theodosium. Hæc decreuerunt Episcopi qui ex Christi gratia Constantinopoli conuenerunt ex diuersis eparchijs κατὰ πόλιν, secundũ euocationem religiosissimi regis Theodosij. Hoc idem alij Imperatores & in Ephesino & in multis alijs Concilijs generalibus & particularibus bene præstiterunt, quod ex omnibus alijs bonæ fidei scriptoribus & inprimis ex historia Nicæni Cõcilij vno aspectu videre licet, collectore Ioachimo Camerario. Ergo ex hoc prologo, ex hac prima parte in conuocando Concilio, Romani Pontificis nulla potestas euincitur. Quis igitur Canon aut quæ clauis nobis hanc supremam dignitatem Romanæ Ecclesiæ recludet & aperiet? Nimirum vt post Rom. Pontificem Constantinopolitanus honoris priuilegium haberet, eò quòd sit noua Roma. Efficitur proinde, aut duos fuisse vniuersales Episcopos constitutos, quod nec in cœlis sol, nec in terris Monarcha facilè admitteret: aut vtrumque pari honore cohonestatum fuisse, vt in suo certo regimine, vel Orientis vel Occidentis Ecclesiæ, reliquis præferrentur. Hoc tempore Damasus Præsul fuit Romanus, & Romam ab illo & Occidentalibus Episcopis Orientales quidem inuitati sunt, vt illic maximum Concilium celebrarent: sed profectionis molestia deterriti & nihil lucri inde sperantes renuerunt. Quinimo Constantinopolitani in suo consessu definierũt, vt si quid in qualibet prouincia emergeret, prouinciæ Concilio finiretur, quibus omnibus Imperator suum assensum præbuit. Damasum ex Hieronymo & historijs semper nobis obijciunt: sed quę

Autoritas Imp. per. in conuocando Conc.

Li. 12. c. 10.

Trip. hist. li. 9. c. 13.

Damasus nunquam vniuersalis Episcopus.

tum fuit eius prærogatiua, quando Orientales abeo non quidem suo nomine, sed Imperatoris & nomine & literis vocati venire noluerunt? quando conuenerunt illo nec præsidente nec præsente? quando Constantinopolitanus eiusdem honoris particeps & consors omnium consensu declaratur? quando singulos intra suos limites prouinciali Concilio omnia sua dubia dissoluere liteſq; dirimere oportuit? Cæterum quid habet ex hoc Canone vetus Roma eximium? quid singulare? quod non vnà cum illo commune Constantinopolis aliæque Metropoles habuerũt? Nam si vocatur Romanus Pontifex Vniuersalis, idem nomen accõmodatur alijs: Tryphon miseratione diuina Archiepiscopus Constantinopolitanus nouę Romæ & Oecumenicus Patriarcha: tamen homo illiteratus, ideoq; iussus est in pura charta hunc suum titulum perscribere: pòst artificiosè à quodam subscribitur recusatio seu Resignatio muneris, quod Imperator Theophylacto cuidam dedit, qui itidẽ venationibus indulgens in periculum incidit ac moritur. Tales successores habuit Constantinopolis, tales solet habere Roma: talibus dominis Oecumenicum imperium committitur: Vtinam omnes qui in pari culpa sunt, pari pœna plecterentur, vt magnifici sui tituli subscriptione sua, pastoralis officij resignationes consignarent. Quid Romani Episcopi admonuerunt Constãtinopolitanos & obiurgarunt? Idem factum est à Constãtinopolitanis in Epistolis ad omnes Metropolitanos & ad Papam Romanum, Canon Synodi Constantinopolitanæ affertur, vt si quis pro precio Episcopos aut alios clericos ordinauerit, venalemque fecerit inuendibilem gratiam: de gradu suo deijciatur, vel alio supplicio mulctetur: Monetque Papam, omnem Episcopum vel presbyterum, vel laicum, de quo Canon, huic crimini obnoxium communi Pontificum calculo esse damnatum: gratiam esse gratiam, nec debere argentum intercedere, & oportere ipsum curare vt missis vndique exemplaribus omnibus hoc innotescat.

Tryphon.

Niceph. in Chronologia.

Gẽnad. & Syn. Constant.

Romanæ Ecclesiæ & aliarum prærogatiuæ æquatæ.

&

& omnis radix auaritiæ plantata cum omnibus malorum germinibus excindatur. An excommunicarunt aliquando alios Romani? an prouocarunt ad Romanam Ecclesiam Athanasius & alij? In pœnis, & Appellationibus constitutum erat semper & consuetum, vt essent Maiores qui pœnam infligerent, minores qui Censuræ subijcerentur, alioqui nullus esset ordo, nulla respublica. Talis erat inter Patriarchas vltro citroque commeans Iurisdictio. Acatius Ecclesiastica censura percussit Alexandrinum & Antiochenum: Gelasius rursus Acatium: etiam sine Concilio, Leonem Papam Dioscorus. An quia ista lege talionis aut ex consensu communi Ecclesiarum fiunt, ideò Romana Ecclesia in sublimiore throno locabitur? Gregorius profectò Magnus Gregorio Decimo tertio non assentiret, quia dixit contrarium, Cùm verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sumus. Admittit Gregorius æqualitatem, cui non subscribunt omnes Romanistæ, qui non solum in hoc pœnarum & Appellationum casu, verumetiam in omnibus alijs & conscientiæ & fidei casibus dominari cupiunt. Nihil est licitum Romanis, quod alijs Patriarchis non licebat. Quod satis perspexerunt ipsi Romanenses oculati homines, qui sicut alijs Concilijs fidem derogarunt, sic & huius Concilij authoritatem abrogarunt. Euangelicè scilicet factum ab hijs, qui Concilijs hisce quatuor, Euangelijs inquam suis non verentur obblaterare. Surius Carthusianus perstringit Episcoporum Constantinopolitanorum arrogantiam, quòd in hanc curam incubuerint, vt proximam à Romano præsule vel etiam parem obtinerent authoritatem, & illum Canonem in hac synodo, qui eum locum amplissimæ vrbi Nouæ Romæ tribuit, omnino non esse receptum contendit, quia, si Deo placet, Leo Romanus obrugijt: & tamen qui Episcopum Constantinopolitanum Romano æquari non ferunt, hij Romanum non modò primum omnium sed vniuersalem esse

Dist. 21. Greg. 1. & 13. dissentiunt.

Greg. Ioan. Syracusano.

Ex comment. rerum gest.

esse volunt, & illum vnum cæteris omnibus anteponi æquissimum iudicant: obliti Canonum suorum Euangelicorum, obliti Canonis Anglicanę Synodi, Nullus Epiſcoporum se alteri præferat per ambitionem: obliti ipsius Leonis sententiæ, Mens potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis. Leonem verò ipsum indignari & hac constitutione offendi illa verba declarant, Persuasioni tuæ in nullo penitus suffragatur quorundam Episcoporum, ante sexaginta, vt iactas, annos (sic enim numerat à Constantinopolitana synodo ad Chalcedonensem) facta subscriptio, nunquamque à prædecessoribus tuis ad Apostolicæ Sedis transmissa notitiam, Ex hijs duo patent, & Papam vtrique Concilio se opponere, id est, vtrique Euangelio suo obstrepere: & alios Orientales Antistites Papam Romanum non tanti feciſſe, vt eius vel præsentiam, vel notitiam, vel confirmationem tum magnopere necessariam existimarent. Nam & à Niceno & à Constantinopolitano hoc, & à Chalcedonensi absuerunt: & legati in Chalcedonensi præsentes quod volebant non impetrarunt: & Iulium Antiochenę synodo non interfuisse sed Constantinum Imperatorem præfuisse testatur Ecclesiastica historia. Quanquam non inficias iuerim in eo loco Tripartitæ historiæ fuisse regulam Ecclesiasticam, vt ex consensu Romanæ Ecclesiæ Concilia celebrarentur: sic & illud mihi non debent inficiari, idem ius fuisse & aliorum Patriarcharum, vtque si vellent & possent ad ista generalia Concilia venirent. Quid aliud vendicant Romani? Petitum est, inquit Duræus, à Damaso, vt Nectarij, Fabiani, Cyrilli ordinationem confirmaret, Et priuilegium illud magnum huius Ecclesiæ Constantinopolitanæ memorat Socrates, Lege fuisse cautum non modò vt in illis diœcesibus ordinandi potestatem habeant Constantinopolitani, quod Duræus ipse fatetur, sed etiam ne præter consensum & sententiam Constantinopolitanorum vlla χειροτονία vel ordinatio

Syn. Anglic.

Ad Anatolium.

Trip hist l.4.c.9

Duræus.

l.7.c.28.

tio Episcoporum fieret. Cùm ergo omnes istę seu libertates seu dignitates sint communes, & eadem sit istorum in rebus Ecclesiasticis Maiestas: non est cur omnia ad se tanquam sua & propria abradant, aut aliquem Petri principatum ex hijs Euangelicis Concilijs colligant: Non est cur Duræus Whitakerum liberalissimis disciplinis à domino onatum imperitiæ insimulet. Imò eruditè Whitakerus, qui pares eos fuisse dicit: nisi etiam imperitus sit Surius, qui antè aiebat Constantinopolitanos hoc impensissimè & studiosissimè egisse, vt parem authoritatem obtinerent: nisi imperiti fuerint tot Episcopi qui in Concilio Constantinopolitano τὰ ἴσα πρεσβεῖα, & authoritatis æqualitatem concesserunt. Non enim de loco primo vel secundo in quo sederunt, sed de potestate qua vtuntur, & de priuilegijs quibus fruuntur inquirimus, de quib⁹ singulis Cõstantinopolitanę Ecclesiæ indultis, & ab ipsa sede possessis, particulatim suprà diximus. Quare septimus ille Canon Vigilij Papæ de antiquitate & primatu Romanæ Ecclesię perabsurdus est, Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Ecclesia Romana fundamentum & forma sit Ecclesiarum, à qua omnes Ecclesias principium sumpsisse nemo rectè credentium ignorat: quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est, vt cæteris præmineret, vnde & Cephas vocatur, quia caput est, & primus omniũ Apostolorum. Videlicet digna tali capite Ecclesiæ sententia, & digna tali sententia ratio, qua Cephas, id est, lapis, in Caput, scitè & citò transubstãtiatur.

Con. Constant. c. 36.

In decretis Vigilij.

Papalis Cephas caput. Io. 1.

EPHESINI Concilij nullus Canon extat, quod sciam, quomodo Romana Ecclesia possit in alios imperium vllo iure exercere. Quare statim omne robur huius argumenti infirmatur, quia nulla lex producitur. Sed quænam sunt ista firmamenta Duræi qui Campiani patrocinium suscipit? Patres scribunt ad Celestinum, & significant per literas ea quæ consecuta sunt in Synodo. Vnde id tantum sequitur illum fuisse certio-

Ephesinum Con. non fulcit Cathedram Papalem.

Duræus.

tiorem factum, quid definitum & transactum fuerit, non autem fuisse designatum iudicem, quid fieri aut quid rogari aut abrogari aut definiri oporteret. Post bellum, aiunt, auxilium: post factum consilium: sed hîc post Concilium & factum, Concilij & facti nuda tantùm est recitatio. Patriarchæ ex præscripto Concilij Niceni debebant mutuas operas in hoc tradere, vt alij Acta ad aliorum cognitionem referrent, & in Concilijs suas sententias quasi symbola conferrent. Nam sicut Romana synodus cui Episcopus Celestinus præfuit contra Nestorium determinauit, & ad Orientales perscripsit, vt nisi intra decem dies præfinitos resipisceret, & detestandas opiniones execraretur, pœnam subiret: sic idem in synodo Ephesina visum est patribus, & idem vicissim Romanis renunciant. Sic ipsi patres testantur, Epistolis ab Alexandrina Eccle-

Ad Nestorium.

» sia tuæ religioni directis, consensum præbuit, tam ea, » quę apud vrbem Romam conuenit sancta synodus, » quàm etiam nos omnes velut rectè irreprehensibiliterque conscriptis. Rursus ex Epistola Celestini ad Cyrillum obijcit Duræus, Papæ vice & potestate functum esse Cyrillum, ideoque Cyrillo & alijs omnibus præeminere: vtrumque negari potest, quia non modò Celestini absentis locum suppleuit, verumetiam suam pro merito suo sedem habuit, & dignitatem eam cum laude sua sustinuit. Annon enim illæ voces & acclamationes de Cyrillo audiuntur? Illyriciani & omnes Episcopi reuerendissimi clamauerunt, Nos sicut Cyrillus credimus, sic credimus, sic credimus, Anathema qui sic non credit. Cyrillus solus ferè totum pondus & æstum perfert, & se defensitando, & contra alios Anathema proclamando, & contra Nestorium, Theodoretum, Ioan. Antiochenum velitando, scribendo, dicendo ferè omnia. Deinde sit & vocetur Celestinus sanctissimus, reuerendissimus: eadem tamen Cyrillo exhibetur reuerentia, qui & venerandus & diuinus nuncupatur, imò & caput congre-

Alia Duræi obiectio.

Confutatio.

Act. 1. con. chal.

In con. Eph. c. 33

gato-

gatorum Episcoporum, & sanctissimus Archiepiscopus: nec idem inuenitur de Celestino, quamuis eum caput vocitet Duræus, & pessimam glossam interserat in margine Surius. Intelligant enim qui legunt Concilia, honorificè omnes metropolitanos, Episcopos doctos Dei ministros & acceptos semper fuisse & vocatos: & tum vnà recognoscant in hac synodo Celestinũ quantumuis talẽ, quantũuis tantum, familiari nomine Consacerdotis & Cõministri donari. Nec modò Cyrillus, verùm etiam Arcadius & Proiectus & presbyter Philippus, vicem ac præsentiam Celestini confessu suo exhibuerunt, vt loquitur ea ad Celestinum quam citat Duræus Epistola: idcóne vel Proiectum Episcopum vel alterum presbyterum, Cyrillo, qui in eo conuentu duplicem personam induit, imò qui ferè solus egit omnem fabulam, aut etiam alijs omnibus Archiepiscopis, aut vniuerso Concilio præferent? Sed non puto Campianum sic insaniuisse, vt ex hoc Concilio primatum aliquem Petri extruere voluerit, vbi Petri & Ioannis æqualis dignitas monstratur. Hìc verò vt in reliquis quoque synodis, primæ partes Imperatoribus meritò deferuntur, non Celestino, homini scilicet meticuloso, qui propter nauigationis pericula ad Concilium non appulit, sed in vmbra sua, id est, per vicarios comparuit, synodo adesse detrectauit, inquit Nicephorus, ad Cyrillum tantum, vt locum ibi suum teneret, scripsit. Expendantur autem verba quæ sequuntur, quæ nisi fallor, Cyrilli Alexandrini Episcopi eiusque successorum honores pares cum Episcopo Romano edocebunt, Ex quo tempore, inquit, fama est, « mitram illum & Papæ appellationem, atque vt orbis « vniuersi iudex appellaretur, accepisse: quę deinde om- « nia per successionem ad eos etiam peruenerint, qui- « bus sorte Alexandrinæ Ecclesiæ thronus legitimè ob- « uenisset, sacros Episcopos. Ecce mitræ honor, Pa- « pę appellatio, orbis vniuersi iudicium ad Alexandrinam sedem pertinent: de Romano Papa nullum tale verbum

In relatione Synod. ad Imp.

In Epist. ad Nestorium.

l. 14. c. 34.

Imperat. in Synodo conuocanda auctoritas.

verbum ſynodi huius patres enunciant. Cęterum iſtas voces accipiant prout voluerint: modò Theodoſij authoritatem in Concilijs & congregandis & corroborandis agnoſcant, de qua re dixi ſuperius, & hîc quoque repetitur. Nam Cyrillus ante Celeſtini ſurrogationem, ad Imperatorem & ſorores libellos contra Neſtorium doctè compoſitos miſit, & vt vniuerſalis ſynodus cogeretur, petijt. Deinde capite ſequente ait Nicephorus, Theodoſius imperialibus literis ſuis in Metropoli Epheſo locorum omnium Epiſcopos conuenire iuſſit. Imperatorum verò Theodoſij & Valentiniani Confirmatio, illa clauſula continetur, candido ſanè lapillo ſignanda, Oportet vt omnia primum iuxta id quod Deo placiturum eſt, ſine contentione & cum veritate examinata, tum demum à noſtra pietate corroborentur. Idem apparet ex Actis Concilij Conſtantinopolitani, quando Epiſcopi Theodoſium obſecrant vt decreta corroboret ſua ſententia

c. 33.

In Ep. ad Synod.

» » » »

De ſacrificio Miſſæ ex Nic. Con. l. 2. Ep. 3. ad Cæcilium.

Incruentum *corporis & ſanguinis Chriſti ſacrificium in altari recognoſces.* In hac Sacramentorum diſciplina quid Chriſtus primus eorum inſtitutor, fecerit, & docuerit, reſpiciendum, ſicut nos docuit Cyprianus. In ſacrificio quod Chriſtus inſtituit, quis dubitat non niſi Chriſtum ſequendum eſſe? Idem dixit Ambroſius in Epiſtolam ad Corinthios, inter indignos recenſens eos quicunque aliter myſterium celebrant. Si ergo Concilia aliter quàm Chriſtus conſtituerent, & pro Sacramento ſacrificium obtruderent, patrum iſtorum iudicio minimè eos audiendos exiſtimamus, quicquid Campianus & Duræus ex Conciliis conentur elicere. Sed non fauent Miſſæ celeberrima Concilia: nam ſi fauiſſent, in aliquo Concilio iſtorum quatuor aliqua mentio huius Miſſæ, quam Chriſti & Apoſtolorum prolem & fœtum eſſe volunt, iniecta fuiſſet. Nunquam hic legitur Miſſa de Spiritu ſancto: vt in poſterioribus Conciliis Tridentino aliiſque habemus:

mus: nusquam canitur, Veni sancte Spiritus. Pro-
testatur Episcoporum synodus in Epistola ad Theodo- *In Con. Constan-*
sium, Principium suarum literarum esse ad Deum gra- *tinop.*
tiarum actionem, quòd Cæsareæ Maiestatis auspicijs
ad communem Ecclesiarum pacem, & ad sacræ fidei
confirmationem omnia spectauerint, neque aliud pro-
œmium missaticum reperitur. Iam qui ex Niceni Con-
cilij Canone decimo quarto hoc suum incruentum sa-
crificium colligunt, ijdem, credo, ex pumice aquam ex-
primere se posse sperabunt. Verba ita se habent, Per-
uenit ad sanctum & magnum Concilium, quod in lo- «
cis quibusdam & ciuitatibus, presbyteris Eucharisti- «
am Diaconi porrigant. Hîc lapsus est Duræus, primò «
quia conuertit Sancta latinè quod Græcè est Eucha- *Duræi lapsus.*
ristia & gratiarum actio. Nam Eucharisticum sacrificium
à propitiatoria Missa papistarum differre plurimum vel
ex suo Concilio Tridentino ipse discere potuit. Alius
deinde lapsus est ex deprauata translatione, in qua προσ-
φέρειν offerre sacrificium perperam vertitur. Est enim
non offerre sacrificium (quod ab ipso assuitur) sed pro-
ferre & exhibere Sacramentum communicantibus, &
quemadmodum alius exposuit, dare Eucharistiã. Quæ- *Theod. Balf.*
ro hîc, quinam sunt huiusce mandati obseruãtiores, il- *In Nic. con. 1.*
line qui Sacramentum soli sacerdoti reseruant & popu-
lo auferunt, an nos qui omnibus offerimus? Et quomo-
do hoc ad suum institutum torquebunt? Presbyteris
siue Episcopis, Diaconi porrigunt vel offerunt Sacra-
mentum Eucharistiæ: Sequetúrne inde hæc larga &
longa sutela, licere sacerdoti Christi corpus patri offer-
re? & quemlibet sacrificum esse creatorem sui crea-
toris, & sacerdotem Altissimi, & Christum Agnum
Dei in altari illo sacrificari, & eum realiter præsen-
tem debere cultu latriæ adorari? Sed benè faciunt,
semper antiquum obtinent. De Diaconis offeren-
tibus Episcopo queritur Concilium: nostri in Missa
volunt Filium patri suo manu & consecratione sa-
cerdotis offerri. Sed quàm procul à scopo? Eadem

» est eius qui Canonem Missæ consarcinauit prævarica-
» tio, quando missifex precatur vt sereno vultu respiciat
» Deus suum hoc sacrificium, sicut accepit sanctum sacri-
» ficiũ & immaculatam hostiam, quam ipsi (Deo) obtulit
» summus sacerdos Melchisedech: & tamen Scriptura
dicit eum Abrahæ & militibus panem & vinum, id est,
cibos protulisse, vt lassos reficeret, & famelicos re-
focillaret, sicuti Ambrosius quoque & Augustinus
fidelissimè exponunt. Obijcit porro Duræus, Whi-
takerum, dum ex sententia & decreto Concilij Eu-
charisticum sacrificium constituit, ex sacrificio non
sacrificium efficere: Perinde quasi vnum tantum-
modo sit & non duo genera sacrificiorum, commu-
ni omnium opinione receptissima, Expians, quod so-
lius est Christi, & alterum omnium Christianorum,
Eucharisticum. Nullúmne aut contemptibile est
Sacrificium Laudis, quod vnicè & singulariter alijs
repudiatis Dominus in vtroque Testamento præci-
pit? Immola Deo sacrificium laudis: Vbi Augu-
stinus, O sacrificium gratuitum, gratia datum. Et,
Hoc odore Dominus delectatur. Nullúmne, de quo
honorificè Chrysostomus, de hac Gratiarum actione
loquens, Hoc maximum sacrificium, hæc perfecta ob-
latio est, hæc fiduciæ nostræ ad Deum materia. Sed
addit Duræus, Si incruenti sacrificij nomine nihil ali-
ud quàm gratiarum actionem intelligere debeamus,
ineptè admodum Niceni Concilij Patres, solis sa-
cerdotibus huius sacrificij offerendam potestatem es-
se concessam dixissent. Quis hoc vnquam dixit,
sacrificium solum esse gratiarum actionem? Dicimus
esse Sacramentum, dicimus esse Eucharistiam, vt
nominant Patres. Non dicimus esse Sacrificium
quod offertur, quia Concilium sacrificij non meminit,
sed Eucharistię quæ profertur & exhibetur: non dici-
mus solis sacerdotibus potestatem offerendi esse con-
cessam, quia ne verbum quidem vllum est de vestris
sacerdotibus sed de nostris presbyteris. Gratias age-

Durei noua obiect. confutata. In Epist. ad Heb. c. 7.

Aug. in q. ex vtroque 109.

2. Sacrificia.

Sacrificij Eucharistici dignitas. Psal. 50.

In Gen. c. 1. H. 9

Alia obiect.

Confutatio.

re

re est omnium, fatemur, sed Eucharistiam seu Gratiarum actionis sacramentum administrare, omnium esse diffitemur. Nobiscum etiam facit Canon Missæ, & sic intelligit, Memento eorum pro quibus tibi offerimus hoc sacrificium LAVDIS. Sed cur hic quærunt aliud sacrificium propitiatorium, quod in nullo Canone Niceno inuenitur? Et quàm absurdè in suo Missali Canone loquuntur? hanc oblationem esse hostiam puram, sanctam, immaculatam, esse corpus & sanguinem Christi, esse Christum: tamen rogant Deum, vt accepta habeat ea sacrificia, sicut munera pueri sui Abel, sicut sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ: & vt iubeat hæc perferri per manus sancti Angeli in sublime altare suum, in conspectu diuinæ Maiestatis suæ: cùm Christi sacrificium omnium aliorum summum & sublimissimum sit, cuius omnia illa typi solum & vmbræ fuerunt, cùm in terra eum non vlla Angeli aut Archangeli manus, ad patrem deportare aut potuerit aut debuerit, sed ipse patri suo in cruce sese obtulerit, cùm etiam nunc in cœlo tali Angelorum mediatione opus non habeat, cùm se ipse quotidie patri sistat, & præsens assideat? quàm absurdum, vt hoc sacrificium, scilicet Christus, quod ipse sacerdos, vt verè ait Canon, indignus Trinitati offert, fiat acceptabile, & sibi alijsque omnibus, pro quibus offert, propitiabile, idque propter Christum Dominum nostrum? vt Christus propter Christum mediatore sacerdote Trinitati placeat? vt homuncio sacrificulus peccator inter Deum & Christum intermedius orator sit & sequester?

Canonis Missalis Examen.

Respondemus igitur primò, hoc in loco nullam fieri in Græco textu mentionem sacrificij, dein tale propitiatorium sacrificium Patres istos ne somniasse quidem: quod sit omni ratione vacuum, impietatis & absurditatis pleniſsimum: postremò aliquot Veteres sacrificium quidem nominare, sed vel benedictionem & laudes Ecclesiæ, vel sacrificij in cruce peracti me-

1.Cor.11. moriam significare. Paulus vocat Ἀνάμνησιν, & annuntiationem mortis Dominicæ: Ambrosius recordationem eius: similiter Chrysostomus, Magis autem recor-
Heb.c.9. dationem sacrificij operamur: Magister, Vocatur sa-
Sent.l.4.d.13. crificium & oblatio, quia memoria est & repręsentatio veri sacrificij. Nec certè possunt vllo glutino illæ contradictiones Papistarum cohærescere, vt idem sacrificium sit reale & tamen inuisibile: idem in cœna & in cruce, idem verè sacrificium, Verus Agnus Dei, & tamen sine victima, sine sanguine. Hoc
In Dial.cum Hermia. non modo est adulterinorum sensuum paleas colligere, vt peruenustè dixit Cyrillus, verumetiam Heterodoxa & Paradoxa astruere. Sed vsque adeò præceps est & vehemens contradicendi studium, vt
In Ioan.l.6.c.2. quid verum sit nec ne, nequaquam attendat, vtidem alibi pulcherrimè. Quale Heterodoxon &
Duræi Paradoxum. planè absonum est illud Duræi, Ἀναίμακτον siue incruentum dici non quòd sanguinis omnino expers sit, sed quod sine sanguinis effusione in illius sacrificij memoriam offeratur, quod cum sanguinis effusione in ara crucis oblatum est? Quis Proteus vnquam versatilior? vt idem sacrificium incruentum, simul & cruentum, exangue & sanguineum sit & ha-
Ad Reginas con. beatur? Cyrillus istas telas aranearum subtilissimas
Iulianum l.10. nunquam texuit: quando simpliciter loquitur, Incruenta sacrificia esse doxologias: & incruenta sacrificia
„ esse gratiora, eaque sic exponit, Sacrificamus menta-
„ liter & spiritualiter virtutum fragrantias quodammo-
„ do consecrantes illi: Et paulò antè, Offerimus in o-
„ dorem suauitatis Deo, virtutes omnigenas, fidem,
„ spem, charitatem, &c. perpetuas laudes & alias virtutes. Istud enim sacrificium minimè carnale simTonstallus de Can.Nic.Con. plicem & secundum naturam corporeum decet Deum. Nicenum verò Concilium hoc mentis sacrificium exIn l.de ver. Corp.& sang. Christi. igere, alius locus planum faciet, quem Tonstallus noster citauit, & Surius in editione Concilij Niceni non reticuit. Canon enim ille si vero intelligentiæ oculo

inspi-

Inſpiciatur, totam hanc ſacramentalem actionem ad viuum & ad plenũ exprimit: non oportere nos in diuina menſa, humiliter intentos eſſe ad propoſitum panem & poculum, ſed mentem attollere, & fide intelligere ſitum in ſacra illa menſa agnum illum Dei tollentem peccata mundi, incruentè à ſacerdotibus immolatum, & precioſum ipſius corpus & ſanguinem nos verè ſumentes, credere hæc eſſe noſtrę Reſurrectionis ſymbola. Menſa nominatur non altare, perceptio non dentis ſed mentis, non manducatio carnis ſed ſpiritus: quæ nimirum veriſſima eſt, & ſola Chriſti comeſtio & communicatio ſalutaris. Vrgebunt ex illis verbis nos verè corpus Chriſti ſumere: reſpondemus veritatem hanc credendo conſummari, & fide conſiſtere: Caro enim & carnalis ſumptio non magis prodeſt, quàm carnalis Chriſti in terris Epiphania & aſpectus Iudæis incredulis profuit. *Con. Tranſubſt. & realem præſ.* Sed quia par eſt ratio in ſacramentis, inde etiam noſtra ſententia confirmari poteſt: De Baptiſmo eodem tono & ſono Concilium idem pronunciat, Baptiſma noſtrum non ſenſibilibus oculis ſed mentalibus conſiderandum eſſe: *Con. Nic.* Aquam videri, ſed conſiderandam diuinam vim, quæ in aquis latet: nobis ſic putandum, aquam eſſe plenam ignis diuini: Nos in Spiritu ſancto & igni baptizari, traditum eſſe in ſacris elogijs. Hinc diſputari poteſt, in Baptiſmo eandem Analogiam eſſe obſeruandam: in Baptiſmo eandem eſſe vim & virtutem, in Baptiſmo Chriſtum indui, imò non modò flumine nos ſed & flamine & flamma baptizari. In Baptiſmo tamen non vllam eſſe aquæ tranſubſtantiationem: non vllam realem Chriſti præſentiam, ſed neceſſariò eſſe admittendas tropicas locutiones: itaque nec aliquid aliud ſublimius aut potius non aliquid carnalius in Sacramento Euchariſtiæ cogitandũ. Duræus premit nos authoritate Euſebij, cui nos ſubſcribimus libenter & quidẽ meritò, quia ille qui Concilio interfuit, poterit optimè mentem & quodãmodo ſpiritũ illorũ patrũ aperire. Prim⁹ locus qui ab eo citatur

Duræus obijcit ex Euſebio. In demonſt. Euang. l. 1. c. 10.

citatur, apertè significat Christum admirandæ suæ hostiæ & eximiæ victimæ quam patri suo ipse litauit, nobis tradidisse memoriam, μνήμην, quod supra dixit Corporis & sanguinis Christi ὑπόμνησιν, non oblationem sed recordationem & monumentum. Sed instituit, inquit, vt iugiter Deo offeramus: at qui? Christiani, omnes gentes, non solùm Sacerdotes: & quid? Num corpus Christi? non, sed Laudis sacrificium, quod Duræus bona fide non expressit, sed planè omisit. Cùm enim Eusebius Malachiæ testimonium, de munda gentilium oblatione produxisset, sic splendidissimis verbis ex alijs Scripturę locis illustrat, & suæ Ecclesię consuetudinem ostendit. Sacrificamus igitur Deo Altissimo, sacrificium laudis, sacrificamus diuinum & augustum & sacrosanctum sacrificium: sacrificamus nouo more: secundum nouum Testamentum hostiam mundam. Hostia quippe Deo spiritus contritus dicitur. Spiritum contritum & humiliatum Deus non despiciet. Hanc etiam ibidem vocat suauissimum fructum omni virtute abundantis Theologiæ, & oblationem ἐν ἰυχῇ precum. Mox adhuc clarius, Itaque sacrificamus & incendimus tanquam thymiama, aliàs quidem memoriam magni sacrificij secundum ea quæ ab ipso tradita sunt mysteria celebrantes, & gratias pro salute nostra agentes, & religiosos hymnos & preces Deo offerentes: aliàs verò nosmetipsos in totum ei consecrantes, eiusque Pontifici, ipsi vtique Verbo, corpore & animo dicantes. Qui memoriam Corporis Christi, aut preces aut spiritum confractum & afflictum, aut mysteriorum celebrationem, aut suorum corporum immolationem audiunt: quomodo horum verborum occasione de carnali præsętia Christi, aut de propitiatorio Missæ sacrificio somniare poterunt? In eodem capite sacrificij Memoriam, & Mensam, & corporis & sanguinis Christi salutaris symbola videre possunt, non Missam, non altare, non reale sacrificium: Legent mysticam vnctionem, incruentas & rationales Deoque gratissimas

Respons.

C. 1.

Psal. 51.

mas hostias, quas in tota vita supremo Deo per eminentissimum Pontificem Iesum Christum docemur repræsentare. Legent etiam in eodẽ libro eandem Malachiæ interpretationem, nõ sacerdotem hostiã corporis Christi in altari, sed nos & omnes gentes in omni loco precum thymiama, & non per sanguinem sed per opera pia mundam hostiam offerre, sicuti Isaias dixit, Erit Altare Domino in regione Ægypti, & notus erit Dominus Ægyptijs. Et ne iterum ad voculam Altaris, tanquam ad scopulum impingant, legant quæ sequuntur, preces fundunt non amplius Dijs pluribus, sed vni soli Domino iuxta sacrum eloquium, eique Altare incruentorum & rationabilium sacrificiorum secundum noua mysteria noui Testamenti, non solùm in Iudea sed in toto terrarum orbe erectum est. Iam ex istis intelligi potest illam connexionem Duræi, Vbi est sacrificium, ibi sacerdos, vbi sacerdos, ibi altare, catenam esse non auream sed ferream: scalã hanc correlatiuorum nõ reijcimus, sed aliter exponimus. Eusebius enim ipse totã hanc actionem spiritualẽ esse docuit, & in alio loco ait, Melchisedech non corporalibus sacrificijs vnquam functum esse, sed vino & pane vsum, sic Christum: sic eos qui ab ipso profecti sunt, Sacerdotes in omnibus spirituale secundum Ecclesiasticas sanctiones sacerdotij munus obire, & vino & pane, corporis & salutaris sanguinis MYSTERIA repræsentare, Hîc spirituale sacerdotium designatur ad offerendum spirituales hostias, & non ad conficiendum corpus, sed ad repræsentandũ corporis mysterium. Christus enim vnus & verus & solus est sacerdos, si propriè loquimur. Christus Catholicus patris sacerdos est: Christus altare est, vt habet Apostolus; Ara tua conscientia tua, sic voluit Augustinus. Aliud altare constitui, aut sacerdotium nouum fieri præter vnum altare & vnum sacerdotium, non potest. Ita sensit beatus Martyr Cyprianus. Vnum est sacrificium propitiatorium, sicut vnus est sacerdos propitiator. Illi quidem plures fa-

C.6.

Catena ferrea Duræi.

L. 5. c. 3.

Tertul. l. 4. cont. Marc.

Heb. 13.

S. Ps. 49.

L. 1. Ep. 8.

cti sunt sacerdotes, quod mors prohiberet eos permanere: at iste propterea quòd in æternum manet, perpetuum habet sacerdotium, & ἀπαράβατον, quod scilicet ad alium transire non potest, vt est in Epistola ad Hebræos. Accedit huc Epiphanij suffragium, » Num quadraginta annis sacrificium mihi obtulistis » &c. vt discerent quòd Deus per aduentum Christi sui » omnem sacrificiorum vsum tolleret, vno sacrificio omnia quæ antea fuerunt, complente ac perficiente: » quod est sacrificium & victima Christi. Nam Pascha nostrum immolatus est Christus. Quale igitur est sacrificium, talis est sacerdos: qualis sacerdos, tale esse debet altare: siue de Christo propriè loquamur, siue de nobis Christianis impropriè.

Adscribitur in margine Campiani locus ex Synodo Ephesina, quò, vt auguror, nobis hasce Missæ suæ merces iterum diuendat. Sic enim contra Nestorium à natura Sacramenti patres argumentãtur, & Gratianus in sua decreta retulit. Quod ad hanc rem satis sit, recitabo; Necessario & hoc adijcimus: Annuncian» tes enim sunt secundum carnem mortẽ vnigeniti Filij Dei, id est, Iesu Christi, & resurrectionem, & in Cœlos ascensionem, pariter confitentes, incruentam » celebramus in Ecclesijs sacrificij seruiturem: sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur, participes sancti corporis & pretiosi sanguinis Christi, omnium nostrum redemptoris, effecti. » Duræus etiam ex eodem Concilio citat alia verba Cyrilli eius Concilij præsidis, Sanctum ac viuificum incruentumque in Ecclesia celebramus sacrificium, &c. Hęccine sunt Missæ Papisticæ fulcimenta? Similis est Ecclesiæ Anglicanæ locutio & confessio, Hoc nostrum sacrificium laudis & grãtiarum actionis benignè accipias, indigni sumus, qui tibi vllum sacrificium offeramus, rogamus tamen acceptam habeas hanc Nostram Servitvtem & debitum obsequium. Offerimus tibi nosipsos, &c. Ecclesia no-

c. 7.

Con Mar.

In Epist. ad Nestor.

De Consec. d. 2. c. Necessariò.

Alia confutatio Missæ.

Duræus.

In Liturgia Angl.

noſtra in publicarum precum libro, meminit oblationis, ſacrificij, ſeruitutis, ſicut etiam ſynodus Epheſina: ergo Eccleſia noſtra credit Miſſam eſſe ſacrificium expians? Quis eſt tam omnis rationis & artis expers, qui hanc firmam eſſe conſecutionem dixerit? Cyrilli aliquot ſynceræ expoſitiones iam à me allatæ ſunt. Eſt igitur incruentus ſacrificij cultus, qui in Sacramenti Dominici adminiſtratione adhibetur, in quo eſt carnis Chriſti quam pro nobis obtulit, & ſanguinis quem profudit commemoratio. Auguſtinus appellat huius ſacrificij carnem & ſanguinem Sacramentum memoriæ. Cyrillus eodem modo explicat, Participatio myſterij vera quędam confeſſio & commemoratio eſt, quod propter nos & pro nobis Dominus & mortuus ſit & reuixerit, & diuina nos benedictione propter hoc replet. Et quod incruentum ſit apud Cyrillum & alios Concilij patres, edocere poteſt ille alius eius liber De recta fide, dum ait, Chriſtum innumeros habere in Cœlo offerentes ſibi, ſpirituales & mentales ſcilicet & incruentas hoſtias: quas? hymnos & glorificationes: non enim crediderim in cœlo Miſſam cani ab Angelis: neque certè in terra celebrari debet ab hominibus. Quis omnium Antagoniſtarum in Patrum antiquiſſimorum lectione diutiſſimè & diligentiſſimè verſatus, hanc theatricam Miſſæ pompam, & tam efficax omnium morborum pharmacum, & tale ſacrificium, viuis & mortuis ex arbitrio & intentione ſacrificij ſpecialiſſimè, ſpecialiter, generaliſſimè diſpenſantis propitium & ſalutare, ex veris eorum monumentis poteſt certò & euidenter demonſtrare? Deſinant ergo ſacrifici & vnctæ Romani Pontificis creaturæ, deſinant eleuare corpus Chriſti, oſtentare, conſecrare, ex opere operato applicare, circumgeſtare, exorcizare: deſinant ineptire & delirare. Nullum extat eiuſmodi ſacrificium propitiatorium alicuius ſacerdotis ab orbe condito, præterquam ſolius Chriſti, vt etiam hæc ſynodus apertiſſimè mox ſubijcit, Ex Deo ſecun-

Con. Fauſtum. L. 20. c. 21.

Ad Reginal.

Biel. ſ. Can. Miſſ. lect. 26. 27.

» dum naturam filius vnigenitus, Nec Homini
» praeter evm alteri Sacerdotii no-
» men et officivm depvtamvs. Factus est
» enim Mediator Dei & hominum, & reconciliator ad
In Epi. ad Nest. » pacem, Semetipsvm Deo et Patri pro
» nobis offerens in odorem svavita-
» tis: ideoque dicebat, Sacrificium & oblationem
» noluisti, &c. Græci Doctores assentiuntur: Theo-
S. Ps. 109. doretus, Hoc sacerdotium sempiternum esse volens, ju-
rasse inquit, nequaquam fore, vt pœniteat: At contrà
Romanistæ insinuant, Pœnituisse Deum facti sui, qui
alios sacerdotes in eodem loco, & æquali dignitate
sufficiunt: Theodoretus iterum, Offert Ecclesia corpo-
ris eius & sanguinis symbola: Romanistæ offerunt idem
corpus sed velatum panis & vini accidentibus. Cyril-
In Catecheſi Myſtagogica 5. lus Hierosolymitanus vocat spiritualem hostiam &
incruentum cultum: & Nicephorus nuncupat sacri-
ficium hoc sacram Doxologiam seu glorificationem:
Et Græcæ Liturgiæ Basilij & aliorum, dum profitentur
se offerre Christo rationale & incruentum obsequium,
Antitypa seu figuras sancti corporis & sanguinis sui: &
Christum reliquisse ὑπομνήματα & monimenta suæ passi-
onis, in quibus illud rationale & incruentum Memoriæ
Duræus contra Whitakerum. sacrificium peragatur: at Duræus hanc incruentam
hostiam non esse symbolum, aut exemplar sacrificij,
non gratiarum actionem, aut cõmemorationem, sed in
Cyrillo & alijs Græcis, Incruenti sacrificij nomine ip-
sam cruentam corporis & sanguinis Christi oblatio-
nem intelligi asserit. Quomodo ergo sacrificium no-
minetur, & quomodo nos simus participes corporis
Christi, sicut Ephesini patres hoc loco dicunt, ex Cy-
rillo & alijs ostendi hactenus.

Asseueramus esse sacrificium veræ carnis Sacra-
mentum: sanguinem cum Cyrillo esse verum potum:
verum autem cibum aut potum non esse vllo modo, nisi
sit pastus & refectio animæ: animam non carne pasci

sed

sed alimento congruo & fide in Christum, vndè solidè & solùmodo alitur, simile simili, spiritualis res spiritu, creatura toto & integro merito creatoris, qui solus vita nostra est & panis & instar omnium. Sic enim intelligit Cyrillus, Reformabit omnino ad immortalitatem suam participes sui. Nec velis Iudaicè QVOMODO, quærere, sed recordare, quamuis naturaliter aqua frigidior sit, aduentu tamen ignis, frigiditatis suæ oblita æstuat: hoc sanè modo etiam nos, quamuis propter naturam carnis corruptibiles simus, participatione tamen vitæ ab imbecillitate nostra reuocati ad proprietatem illius ad vitam reformamur. Et capite Decimo sexto, Sanctum Christi corpus ad immortalitatem & vitam æternam nutriens cibus est: Quo autem pacto erit nutrimentum, nisi manducetur caro, nisi bibatur sanguis? Quomodo edimus Christum quomodo bibimus? Respondet Cyrillus, Res ardua est, & fide magis quàm alio modo recipitur: ideo multis atque varijs modis mirabilem eius vtilitatem exponit, basim fidem esse confirmans.

In Ioan. l. 4. ca. 14.

Ca. 17.

Incruentum verò corporis & sanguinis Christi sacrificium in Altari recognoscere non possumus, Concilij Chalcedonensis autoritate: quia neque illa nota marginalis Campiani eò nos dirigit: nec puto illi hoc vnquam venisse in mentem: tamen quia etiam Durænus hinc illud defendit, respondeamus. Bassianus Episcopus in suis ad Imperatores supplicibus literis dicit suos aduersarios, à quibus postea vim & iniuriam se passum esse queritur, virtutem Mysteriorum & humillimis manibus suis suscepisse: à se perfectionem mysteriorum celebratã esse: & demum ab illis sacerdotij sui pallium abreptum. Quid facit ad probandum incruentum in Altari sacrificium sacerdotalis aut Episcopalis pallij direptio? Nam patres sacerdotij nomen à lege Mosaica mutuati sunt, & ad Episcopi aut ministri functionem significandam transtulerunt. Mysterium est nostrum sacramentum, aut vt Cyrillus loquitur, mysti-

Non probatur Missa in Con. Chal. Act. 11. Durænus obijcit.

Ob. remotio.

ca

ca benedictio, quod multis parasangis distat ab illorum sacrificio Papistico & propitiatorio: dum autem refertur, illos à manu Episcopi Mysteriorum virtutem accepisse: videmus hominem planè sui immemorem, iaculum quo vtitur in suum iugulum contorquere. Multum enim differunt Missa priuata & publica communio. Sed
» pergit, inquit, ille Episcopus, Crastina die Missas cele-
» brauimus omnes simul, & post Missas, manus inijcien-
» tes incluserunt me, & vi abripuerunt pallium sacerdo-
» tij mei. Cur non porrò pergit Duræus? cur reliqua fraudulenter dissimulat? Nam statim pro sacerdotio quo ipse erat priuatus, ponit Episcopatum ad quem inimici Stephanum tumultuosè promouerunt. Statim id quod dixit, *Missas simul celebrauimus*: exponit *simul communicauimus*: Nam vt Missæ nomen apud patres antiquos rarissimè occurrit: ita sanè nunquam priuatum sacrificium Missificis, sed communionem, aut solennem conuentum vel ad cœnam Dominicam vel ad preces aliaque pietatis exercitia significat, vt ex Cassiano patet, & ex Leone, & Concilio Agathensi, & Aruernensi ante nos Iuellus fœlicis memoriæ Episcopus Sarisburiensis demonstrauit. Nam quod interpretes è Græco sic conuertunt, error est: vt apud Ignatium δοχὴ quod est conuiuium, & apud alios Liturgia, quod est publicum officium, Missæ nouo & barbaro vocabulo perperam redditur. Hoc nudum Missæ nomen quàm libenter arripiunt? quò ex re communi priuatam faciunt: quod non ad salutem hominum, sed ad quæstum sacrificorum valet: quo vnam partem sacramenti auferunt laicis, cùm eodem iure totum auferre possent: quo ex Testamento Christi vnde nos promissiones diuinas accipere iubemur, sacrificium & opus suum constituunt, vt non accipiant, sed dent Deo, & satisfaciant pro alijs viuis & mortuis: quo pernicioſæ sectæ imitatores Dominum Iesum qui eos mercatus est, & vendunt & negant, eius sanguinem conculcant, fructumque ementiti sui sacrificij stantes in altari quibuslibet

Vide Cent. 5.

Iuell in art. 13. de Miß. multitud.

Miſſæ nomen non eſt reale argumentum pro Miſſæ ſacrificio.

2. Pet. 2.

buslibet pro sua sapientia vel stultitia potius diuidunt: quo opus operatum, id est, Satanæ operationem efficiunt: quo panem Corpus Christi consecrant, consecratum includunt, inclusum equo imponunt & circumgestant, vt olim Rex Persicus suum Orimasda seu ignem sacrum circumferre solitus est, quasi nobis Christi corpus vsui aut fructui esse possit, cùm solenni pompa vehitur in spectaculo. Hæc omnia Missæ appellatione tanquam pallio obtecta sunt & inuoluta, quibus populo simplici nihil plausibilius esse solet, Deo autem nihil est odiosius, nihil Christi merito iniuriosius, nihil hominum sanorum iudicio & existimatione stultius.

BEATOS *Martyres, diuosq; omnes cælites, vt pro te Christo supplicent, obsecrabis.* VT hoc nobis ostendat Campianus, autoritatem Concilij Chalcedonensis videtur in margine obtendere. Quare ea verba proferamus & expendamus. Qui in Concilio agunt causam Bassiani, vt in sedem suam Ephesinam restitueretur, & Stephanus qui per vim inuasit, deijceretur, præter alia argumenta, Flauianum Episcopum clarissimum allegant ei in vita fauentem & suffragantem, Cecropius reuerend. Episcopus Sebastopolis dixit, Domine Stephane, cognosce quantum potest Flauianus beatæ memoriæ & post mortem: Reuerendi Episcopi & clerici Constantinopolitani clamauerunt, Veritas sic habet, omnes hęc ipsa dicimus, Flauiano æterna memoria, Ecce vltio, ecce veritas, Flauianus post mortem viuit, Martyr pro nobis oret, Flauianus post mortem fidem exposuit, Flauianus hic est, Orthodoxus hic est. Multos annos Imperatori, Flauianus nobiscum iudicat. Num hac oratione compellant sanctum aliquem? num mortuum Flauianum inuocant? Et cur in margine Concilium citat, cùm hæc non sit Concilij sententia, sed eorum oratio qui in Concilio repulsam tulerunt, & patrocinantes Bassiano causa ceciderunt? quem Leo Episcopus Romanus antea damnauerat, & nunc Iudices totius huius consessus consensu remouerunt. Et

Act. 11. Inuocatio sanctorum.

qualis

qualis est hæc oratio ? annon pathetica quædam & figurata loquendi formula oratoribus & Theologis vsitata ? *Martyr pro nobis oret.* Deprecatio est vt Bassianus restituatur saltem Flauiani mortui causa, qui eum amauit, eique tanquam Episcopo communicauit. Causam apud vos agat Flauianus, cuius adhuc nomen viuit, cuius etiamnum recens & calens est memoria & efflorescit : ille vos oret & exoret. Non dicit, Sancte Flauiane, ora pro nobis : sed Martyr Flauianus pro nobis in hac causa apud vos loquatur, & hanc gratiam impetret. Similis est locutio apud Socratem, de Paulo quodam ab Alexandro ante mortem Ecclesiæ Constantinopolitanæ commendato, In Ecclesia quæ Pacis cognomen habet, vicina ei quæ iam magna est Sapientiæ nomine vocatur, Paulus ordinatur, in quo & demortui (Alexandri) suffragium prævalere videbatur. Quare errauit Campianus, atque etiam huius magister Copus noster multò magis, qui & verba ad suæ papisticæ Litaniæ formam inflexit, & sensum nouum affixit : Sic in Dialogo Irenæum Anglum Critobulus Germanus al-
» loquitur, Neque enim quisquam ex his sexcentis Epis-
» copis ad hanc inclamationem, sanctus Martyr Flauia-
» nus oret pro nobis aures obturauit, neque hanc Inuo-
» cationem tanquam Idololatriæ affinem, vt hodie Mag-
» deburgenses tui, reiecit. Hæc fraus est verè Catholica, & voces immutare, & absurdissimam inde colligere sententiam. Dicunt Constantinopolitani & alij Bassiani fautores, Valeant apud vos merita & martyrium Flauiani, moueant eius sanctissimi viri è tumulo vos affantis preces, moueant, vt causa nostra & Bassiani promoueatur vestris calculis : Dicit Alanus, Oret sanctus Flauianus pro nobis, ita vt oratio quę fit ad Patres congregatos pro Bassiano ad Episcopatum prouehendo, ad Deum pro patribus intercessione Flauiani in cœlo adiuuandis torqueatur. In posterioribus Concilijs alia crassæ inuocationis forma est vsurpata : in Concilio Lateran. hæc, Vt Maria Angelorum Domina, fons omnium

Li.2.ca.6. Eccl.H.

Li.3.Dial.c.5.

nium gratiarum, quæ omnes hæreſes interemit, cuius opera magna reformatio, &c. fieri debet, opem ferre dignetur, & metricè,

Omnium ſplendor, &c.
Sola tu virgo dominaris aſtris,
Sola tu terræ maris atque cæli
Lumen, inceptis fameas rogamus,
Inclyta noſtris.
Vt queam ſacros reſerare ſenſus, &c.

Sed de hac Sanctorum interceſſione aliàs.

MVLIEROSOS *apoſtatas ab infando concubitu & inceſtu publico coercebis.* Adducitur Nicenum Concilium apud Socratem à Campiano: quod ſanè mirum videtur mihi eius teſtimonio ſtare Campianum, cui Alanus Copus quodammodo fidem omnem derogat. Cùm enim videret Nicenum Canonem noſtram cauſam tueri, & tyrannicam hanc legem cœlibatus manifeſtè reſcindere, Scriptorũ autoritati obtrectat: Tota hæc hiſtoria à ſolo Socrate pendet, Sozomenus eam à Socrate mutuatur, Nemo tã obtuſę & craſſæ naris eſt, qui Socratẽ cæteris patribus anteponet: Aut nulla, aut fragilis, & infirma eſt hæc omnis de Paphnutio narratio: Nos Occidentis ſacerdotes reſpicere maximè debemus, non Orientem: quid in Oriente fecerint minus eſt laborandum. Cùm ergo ipſi Hiſtoricos antiquos Eccleſiæ reprehendant, & patribus detrahant: æquiores eos nobis eſſe oportet ſi quando vel Socrati vel Sozomeno, vel alteri de Monachis alijſque rebus ſuperſtitionem olentibus, quędam portentoſa inſerenti parum credimus. Affert autem Campianus hanc Synodum, vt eius quaſi autoritate & ſententia Anglia patria ſuos mulieroſos Apoſtatas ab infando concubitu & inceſtu publico hoc eſt ſanctos Antiſtites & miniſtros verbi à legitimo coniugio prohiberet. Hæccine eſt Concilij doctrina, an potius Campiani inſcitia atque impudentia? Adeóne impurè loquitur de puro & ſancto Miniſtrorum coniugio? Non in Octauo capite,

Nic. Con. apud Socr. l. 1. c. 8.
Sacerdotum Coniugium.
Copus & Campianus non concordant.
Li. 1. c. 23.

vt notat Campianus, sed in vndecimo hæc res sic tra-
ctata est, vt Socrates affirmet Episcopos voluisse qui-
dem νεωτὸν νόμον nouam legem in Ecclesiam introducere:
ne sacris initiati cum suis vxoribus dormirent: inter-
cessisse verò reuerendum senem Paphnutium, cuius e-
tiam oculum effossum exosculari solitus est Imperator,
eum valde proclamasse in Concilio, non esse hoc gra-
ue iugum imponendum sanctis hominibus, honorabile
esse cubile & nuptias impollutas: nimia seueritate Ec-
clesiæ nocumentum non inferendum: rigidum illud
exercitium nec maritos nec vxores ferre posse: con-
gressum cum legitima coniuge esse CASTITATEM,
satis esse, si clericatu potiti ante nuptias, amplius ad
nuptias non accederent: & hanc esse solummodo Ec-
clesiæ Traditionem, non verbi diuini institutionem:
seiungi autem ab vxore nullo modo debere Episcopos
aut presbyteros. Ne verò putet quis hanc esse vnius
Paphnutij sententiam, subijcit historicus, Totum sacer-
dotum conuentum verbis Paphnutij obtemperasse; vt
cuiusque voluntati liberum relinqueretur. Quare se-
parare coniugatos & sacrũ coniugij vinculum abrum-
pere, quod Marianis temporibus factum est, Niceni
Concilij decreto damnatur: prohibere etiam nuptias,
& voto continentiam exigere & extorquere, vis est, non
ius, coactio non castitas: & illa traditio siue mos pris-
cus quem narrat, inoleuit quidem tempore persecutio-
nis, quo volentes à nuptijs abstinuerunt: nec vllæ tum
Catholicæ Ecclesię leges latæ sunt, de votorum neces-
sitate, aut seruitute hac continentię. Ex quo adhibe-
ri potest commoda & vera solutio obiectionis Duræi,
cùm dicit veterem Ecclesiæ traditionem fuisse, vt qui
in Clerum antè conscripti erant, quàm duxissent vxo-
res, hij deinceps à nuptijs abstinerent, in quo peruer-
tit totam Concilij formam, & à verborum simplicitate
recedit. Scopus erat vt mariti Episcopi sua libertate
vterentur, neue vlla esset legitimi thori diremptio. Hoc
omnes patres comprobant. Postea non Socrates dicit
esse

Socr. l. 1. c. 11.

Noua lex, prohibitio nuptiarũ, & Coniugum separatio.

Duræi obiectio confutata.

esse cautum vel lege illa, vel constitutum aliqua veteri Traditione, vt abstinerent, sed hoc dicit, Satis esse, vt qui in clerum antè ascripti essent, quàm vxores duxissent, hij secundum veterem Ecclesiæ Traditionem deinceps à nuptijs se abstinerent. Satis est, inquit, si velint abstinere, quemadmodum ipse Spiritus sancti dono sponte sua cœlibem vitam elegit, nõ iugum alijs imponens, sed arbitrio cuiusq; permittens. Ex rationibus etiam Paphnutij grauissimis colligi potest, connubium ministris non minus post nuptias quàm antè esse permittendum. Memorat Socrates eo in loco, & etiam Sozomenus de Spiridone Cypri Episcopo qui vxorem & liberos habuit, neq; tamen ob id fuit ad res diuinas deterior. Non vocarunt sancta Concilia antiqua, sicut Campianus, infandum concubitum aut incestum publicum hoc ministrorum licitum & laudabile matrimonium, sed contrà, Niceni Concilij iudicium sequuntur, quod ex multis Concilijs ostẽdi potest, ego paucis contentus ero, vt clarum planumq; fiat nullum hîc fuisse votum aut professionẽ castitatis nisi voluntariã. Quinimò cum Eustachij hæretici suasu, mulierculæ quædam religionis prætextu matrimonij votum & vinculũ dissoluerent, & alij in domo coniugatorum orationes non haberent, sed inter ministerium cœlibum & maritorum discernerent: Concilium Gangrense pronunciat Anathema. Concilium Toletanũ apertè statuit, tolerabilius esse, stultæ promissionis reijcere vota, quàm per inutilium promissorum custodiã horrendam criminum mensuram implere. Sed de votis suprà. Cur autẽ noster Copus Paphnutij sententiæ contradicat, & synodo se opponat, & historiographi autoritatẽ eleuet, causam nullam video, nisi quia videt hoc Concilium omnes Pontificiorum constitutiones de coacto cœlibatu euertere. Imò Lex Pontificia idẽ refert & idem probat quod nos, sine vlla autoris nota vel suggillatione, cuius hęc est coronis seu conclusio, Suasit Paphnutius Concilio ne talis lex poneretur, ne fornicationis occasio ipsis coniugibus

De coniugij libertate Concilium suffragatio.

Con. Nic.

Li. 1. c. 11.

Con. Gangr.

Con. Tolet. 8.

D. 31. c. Nicena.

existeret. Synodusque, inquit Gratianus, laudauit sententiam eius, & nihil ex hac parte sanciuit, sed hoc in vniuscuiusque voluntate non necessitate permisit. Gratianus agnoscit hoc decretum, & nostræ opinioni & expositioni accedit: Copus vtrumq; arrodit: Ecce quàm malum quàm iniucundum est non habitare Catholicos in vnum? Eadem est consensio vnanimis, seu, vt verius dicam, Orientalium & Occidentalium Ecclesiarum digladiatio, de qua quædam superius attuli, sed nunc Glossatorem loquentem introducamus. In Romano Canone, inquit, statutum erat, quòd Diacones & presbyteri Orientalis Ecclesiæ deberent continentiam profiteri. Quid Græci? quid Orientales fecerunt? num iussui Romani Pontificis obsequentes fuerunt? Statuit sexta synodus, iuxta antiquum Canonem Apostolorum, vt vnusquisque clericus suam possit habere vxorem, nec propter hoc repellatur à promotione, si dignus fuerit, nec tempore suæ Ordinationis cogatur continentiam profiteri, eo tamen tempore, quo ministrat altari, debet abstinere. Sed extant ipsa verba sextæ synodi, Si quis præsumpserit contra Apostolicos canones, aliquos presbyterorum & diaconorum priuare à contactu & à communione legalis vxoris suæ, deponatur. Et disertè apponit Decretista, Orientalis Ecclesia, cui sexta synodus regulam viuendi præscripsit, votum castitatis non suscepit: Et ibidem accinit Papa Stephanus, Aliter se Orientalium Traditio habet Ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Audimus hîc coniugij libertatem esse antiquum Canonem Apostolorum, & antiquis canonibus Apostolicis contrariam esse hanc nouam nuptiarum interdictionem & à thoro separationem. Cui licet noui Canones Pseudoapostolorum non assentiantur, interim tamen antiquitatem prætexant: quæ sit veri allegatio & probatio, Academijs discutiendum relinquo. Desinant autem aduersarij vituperare nuptias quas Deus suo verbo & benedictione in Paradiso

Copo cum suis parum conuenit.

D. 31.

Græci.

indiso consecrauit, quas in Nouo Testamento Christus sua præsentia honorauit. Definant mulieroſos appellare pios in Christo coniuges: nisi velint Petrum quoque suæ Ecclesiæ caput & alios Apostolos & Episcopos mulieroſos dicere. Definant Apostatas nominare: nos enim non aliter ab illis defecimus quàm Paulus à Phariſæis, cui idem crimen Apostasiæ in Actis Apostolicis est obiectum. Sed nunc quid porrò demonstret ex Concilijs videamus. *Act. 21.*

MVLTA *facies quæ demoliris, multa quæ facis infecta velis.* Quoniam more suo Iesuita omnia generali complexu inuoluit, & muto quodam Margine indicat tantùm, nihil apertè exprimit: agedum diuinando pervestigemus singula. Margo habet quasdam Actiones Concilij Chalcedonensis: ex quibus fortassis discemus quænam ista Multa sunt, quæ aut facere, aut infecta velle debeamus. Primo loco ponitur Canon quartus, cuius hæc sunt capita: Qui verè & syncerè vitam solitariam sectantur, eos honore afficiendos illo, qui conueniat & competat. Honoramus & nos, veteres omnes pios qui purè in Monasterijs versantur. Nam olim monasteria fuerunt non lustra latronum, non receptacula otioſorum Heremitarum, vt Gloſſa exponit, sed gymnasia & palæstræ bonorum ingeniorum, & scholæ iuuenum, vbi in pietatis & liberalium artium studio & stadio exercerentur. Qualia sunt collegia nostra, seminaria veræ literaturæ & religionis, quicquid aduersarij nostri obganniant: cuius rei testis est vtraque Academia, in qua nisi ipsimet ante suum discessum artibus præculti & instructi fuissent, non sic armis nostris nos oppugnassent. Testis Erasmus Roterod. qui cùm vtriusque Vniuersitatis nostræ gymnasia, instituta, mores, exercitia cognouisset, fertur Monachorum regulis & ordinationibus prætulisse. Synodus Toletana hanc rationem expeditissimam & commodissimam esse perspexit, *Ex Con. Chal. Monachatus Papisticus refellitur.* *C. 16. q. 1.*

ſpexit, quæ ſanxit ne impuberes & adoleſcentes lubricæ ætatis ſuæ annos in luxuria conſumant, ſed in vno quaſi conclaui aut collegio maneant, vni ſeniori ſeu magiſtro traditi, quem & vitæ & doctrinæ teſtem habeant. Alterum caput in hoc Canone eſt illorum Monachorum accuſatio grauis, quod ſub Monachi habitu res Eccleſiaſticas cum politicis confunderent, per ciuitates obambularent, omnia conturbarent & cõmouerent, & monaſteria ſibi conſtitui & ædificari curarent. Quid obſecro dicerent iſti patres, ſi noſtrorum Ieſuitarum circuitus & oberrationes, noſtrorum monachorum in ampliſſimis vrbibus habitationes & latifundia cernerent? qui turbas excitant, Eccleſiaſtica & ciuilia tractant, ad omnes aulas & aures principum aduolant? Videte, Fratres, quomodo ſtatim à primordio Eccleſiæ Chriſtianæ iſti monachi in optimorum hominum iuſtam reprehenſionem incurrant. Sic enim habetur in Canone Chalcedonenſi, Quidam monachi nihil habentes iniunctum » à proprio Epiſcopo, interdum verò ab eo excommu- » nicati, veniunt ad ciuitatem Conſtantinopolin & in » ea perturbationes tranquillitati Eccleſiaſticæ inferunt, » & diuerſorum domos corrumpunt. Hæc ergo querela aduerſus errones & ſuperbos monachos, non eſt Lutherana tantùm aut noua, verus eſt & peruagata. Gratianus cùm hunc canonem recitat, hanc patrum Chalcedonenſium conqueſtionem expunxit, fortaſſis vt ordinis Monaſtici honeſtati hoc pacto melius conſuleretur. Paſchalis ſecundus, de his conqueſtus eſt ſuo tempore ad Victorem Bononienſem Epiſcopum, quod officij ſui metas tranſilirent, Peruenit, » inquit, ad nos, (vnde valde miramur) quòd quidam » Monachi & Abbates in parochia veſtra, contra ſancto- » rum decreta, Epiſcopalia iura & officia ſibi arroganter » vendicant, &c. cùm abſque proprij Epiſcopi vel Apo- » ſtolicæ ſedis autoritate, hoc nullatenus præſumere debeant,

Ca. 12. q. 1.

Querelæ perpetuæ contra Monachos.

Ca. 22.

Ca. 16. q. 1. *Qui verè pueri.*

beant, ſicut in Chalcedonenſi Concilio de huiuſmodi à ſanctis patribus ſtatutum eſt. Hic rurſus videmus aliud papale aſſumentum, vt Apoſtolicæ ſedis primatum euehat, de quo tamen ſancta illa ſynodus ne verbum quidem vllum fecerat, ſed tantummodo de Epiſcopo. Conqueſtus eſt de hijs Monachis ſua ætate Alexander ſecundus, ideoque iuxta huius optimi Concilij tenorem monachis quantumuis religioſis præcipit, vt ad normam ſancti Benedicti intra clauſtrum vocentur, eoſque vicos, caſtella, ciuitates peragrare & populo prædicare prohibet. Eſt & hîc alia fraus papalis, quòd autoritate Concilij huius regulas Benedicti confirmare videatur: cùm tamen ea tempeſtate nullus ordo Benedicti, vel Franciſci, vel Dominici inſtitutus fuerit. Non auſi ſunt illi Chalcedonenſes Epiſcopi Patres ſuos ſpirituales nominare in terra, nimirum edocti ab Apoſtolo, Ego ſum Pauli, ego ſum Cephæ, eſſe maculam Corinthiaci ſchiſmatis. Sic nimirum multifariam à multis hic Canon depraua-tur, ſicut à Campiano qui inde ſancire vult ſuum ordinem Monaſticum, qui tum ordinatus non fuit, & inde commendari, vbi manifeſtè reprehenditur. Conqueritur de hijs Hieronymus, Si cupis eſſe quod dicetis monachus, id eſt, ſolus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula ſed multorum? Ex hiſce omnibus perſpicua eſt Monachorum & religioſorum arrogantia, qui ſemper negotia ſecularia tractare, in alienam meſſem falcem immittere, domini orbis eſſe, rore cœli, pinguedine terræ frui, tanquam hæredes & ſucceſſores Eſau, & in optimis vrbibus & in delicatiſſimis locis habitare voluerunt. Inſolentiam iſtam reprehendit ſchola Pariſienſis, cenſuitq; non admittendos ad ſocietatẽ ſuam, vtpote homines diuerſæ profeſſionis, quia dicitur, Non arabis boue ſimul & aſino, & quia penetrant domos, Pſeudoprophetæ, curioſi. Et certè hanc nouam Ieſuitarum ſectam audio nõ ferri hodie Lutetiæ ab omnibus. Sunt in

Paſchalis aſſumentum, ſedis Apoſtolicæ Fulcimentum. *Ibidem.*

1. Cor. 3.

Ad Paulinum.

Teſt. veritat.

Duo errores in Can. Conc.

hoc Canone duo alij errores istorum notandi, primò ex corrupta Translatione vota sua stabiliunt, voluntq; hoc tempore Monachos vouisse continentiam, *In locis in quibus semel se Deo vouerunt permaneant*, cùm tamen Græcus Textus neque Dei neque voti vllam faciat mentionem, est ergo sensus germanus, Manendum esse in illis locis in quibus collocantur vel in quibus mundo renunciarunt, nam ἀποτάσσεσθαι vtrumq; denotat. Alia editio sic legit, Oportere eos quietem amplecti, soli ieiunio & orationi vacare, & in quibus ordinati sunt locis fortiter perseuerare, nec Ecclesiasticis vel secularibus negotijs se ingerere. Alius eorum error ex hoc canone reprehendi meritò potest, qui volentes nolentes in suum monasterium detrudunt, vel blanditijs impellunt, vel minis cogunt suam religionem ingredi. Hoc Canon prohibet hisce verbis, Neminem seruorum recipiendum in monasterium, vt sit cum eis monachus præter voluntatem sui Domini, vel vt Græcus codex habet, non nisi consensu, ἰδίου ἐπιτρόπου, proprij Episcopi. Quamobrem Anglia nullo modo docetur ex hoc Canone, vt multa faciat quæ demolita est, vel multa quæ fecit infecta volet, vel vt leges votarias, quæ hîc non attinguntur, restituat, vel vt cœnobia, domos scilicet non Dei, sed domos iniquitatis instauret. Sed quia plura & quidem atrociora scelera nostri Monachi patrarunt, & quia turpitudines Babylonis sectati sunt, meritò plagas Babylonis senserunt, iusto quidem Dei iudicio, qui dixit, Faciam domui huic sicut feci Silo.

Hier. 7.

Can. 15. de Diaconissis.

Canon alter est, de Diaconissis, non debere ordinari ante annum quadragesimum, idque cum accurata probatione. Si verò susceperit ordinationem, & aliquantum temporis in ministerio permanens semetipsam tradiderit nuptijs, gratiæ Dei contumeliam faciens, anathematizetur, vnà cum eo qui eidem copulatur. Quo spectat ista Annotatio? An fortè vt Sanctimoniales, quæ suo merito electæ sunt, in sua

lustra retrudat Anglia? At nihil eiusmodi sensit Concilium, loquitur de Diaconis mulieribus, non de Nonnis aut Monialibus. Diaconissæ enim erant ætate prouectiores, & viris iam quodammodo minus aptæ: Moniales autē Papisticæ allegebantur iuuenculæ, luxuriantes, lasciuientes, & quæ viuentes etiam mortuæ sunt, quales Ecclesiæ stipe ali vetat Apostolus. Diaconissę fęminę erant fideles, in vera religione educatæ & edoctæ: contrà Moniales in omni superstitionum genere enutriuntur. Diaconissæ ministræ sunt, diaconis subiectæ, vt pauperibus atque ægrotis subsidiariam operam pręstarent, & quę à viris commodè fieri nequeant, ea ipsæ honestius administrarent. Moniales ignota lingua cantillare, ridere, nugari, voluptatibus indulgere, Monachis contiguas sæpe domos, imò communes cum illis lectos non rarò habere quis nescit? Diaconissæ non modò pietati deditę sed & literis præditæ fuerunt, vt Ischyrias Dinconissa quæ huic Concilio Chalcedonensi videtur interfuisse, & cum alijs libellum contra Dioscorum exhibuit. Moniales si preculas aliquot bene legere & bene canere poterant, satisfactum suo officio putant. Hæ sunt Diaconissæ veteris Ecclesiæ, non Abbatissæ, vt perperam Glossa hunc Canonem interpretatur. Itaque totus hic Canon aliud agit: nec quicquam Nonnarum institutum adiuuat. De ordinatione verò hac Diaconissarum quid ganniunt aduersarij? quam ipsi nec obseruant, nec habent, quæ tamen vt ex aliquot Concilijs apparet, in prima Ecclesia diu permansit. Duræus quia intellexit hanc Campiani Annotationem marginalem non fuisse satis locupletem testem, vt ei succurrat, alium Canonem subsequentem adiecit, qui staret post principia, & firmissimè nobis probaret, incestas esse omnes sacerdotum & ministrorum nuptias. Si quæ virgo se dicauerit Deo, similiter & Monachus, non licet ei iungi nuptijs, Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneant ex-

1. Tim. 5.

In Gloss. c. 20. q. 1.

Euag. l. 2. c. 16.

c. 27. q. 1. Can. Diaconiss.

In Con. Neocæs. Carth. &c.

Can. 16.

excommunicati: statuimus verò posse in eis facere humanitatem, si ita probauerit loci Episcopus. Nihil hic dicitur de Apostatis mulierosis, nihil de incestis ministrorum nuptijs: qui dum eam continentiam non vouent, nec ad id solitarium viuendi institutum adstringuntur: illis & liberum esse & licitum vxores ducere, quis ambigit? Canon hic agit de virginitate, non quæ obtruditur sed quæ eligitur: agit de Monachis, qui vt tricas & turbas mundi & persecutionis tempestates vitarent, & Domino Deo quietius seruirent, in solitudinem hanc tanquam in portum profugerunt. Agit de hijs, qui ætate & iudicio maturi, potuerunt Dei gratia innupti manere, & certum vitæ genus sibi deligere. Si qui deprehendantur adeo leues, qui post hanc diligentem sui probationem, contra hoc firmum propositum mutent sententiam, & grandæui iam subito impulsu, & leui quodam animi impetu quasi vento & sine graui causa nuptias ineant, si illis pudor aliquis incutiatur, si temeritatis pœna infligatur, vt sint ad tempus ἀκοινώνητοι, à communione & societate hominum segregati, fortassis nec à ratione alienum nec iniquum fuerit. Sed quid hæc ad nostras sacratas & velatas virgines? quid ad nostros monachos? quid ad voto obstrictos sacerdotes? Longè alia est ratio personarum, & legum magna est diuersitas. Nam quod ad ætatem attinet, sunt dissimiles. Concilium Chalcedonense supra annum quadragesimum præscripsit Diaconissis, statuitque antea non debere ordinari: quod etiam Concilium Carthaginense constituit sanctimonialibus ne ante annos quadraginta velentur. Paulus autem suas viduas diaconissas voluit esse sexagenarias: & Gregorius idē decreuit de suis Abbatissis, vt sint sexagenariæ virgines probatę vita & moribus. Cæterùm isti patres qui sunt qui Paulum correxerunt, & tempus breuius præfiniuerunt? Consultius profectò fecissent, si ex Spiritussancti optimi Doctoris sententia sapuissent. Sed posteritas magis delirauit. In Concilio Aphricano

Can. 15.

c. 20. q. 1. Sanctimoniales.

1. Tim. 5.

In Regist.

phricano ſancitum eſt, vt virgo ad annum viceſimum quintum conſecretur: A Gregorio dictum eſt, Pueros in Monaſterijs ante octodecim annorum tempora ſuſcipi prohibemus: A Marcello, vt nouitij anno decimo quinto examinentur, vtrum in ipſo habitu permanere cupiant: ſi annuant, vlterius pœnitendi locum minimè amplecti poterunt. Conciliũ Tridentinũ quod Campianus quintũ quaſi Euangeliũ eſſe ſimpliciter credidit, & cum iſtis quatuor cõparat, à Chalcedonenſibus & Carthaginenſibus patribus diſſentit, & fœmellis ante annos viginti votum continentiæ permittit. Ita & Concilia & patres inter ſe diſcordãt, & poſterior generatio putat ſe plus videre quàm prior vidit, & qui tantopere Canones horũ Conciliorũ à nobis requirunt, ipſimet non obſeruãt. Præterea quod ad leges legumq; pœnas ſpectat, ingens interuallum atque diſcrimen. Nam canon hic excommunicationis quidem pœna temporaria ferit: tamẽ relaxationem concedit, & poteſtatẽ eius loci Epiſcopo, vt in illos humanitatem miſericordiamq; largiatur. An eadem eſt legum Pontificiarum moderatio? Nequaquã, ſed quoniam monachum aut paterna deuotio aut propria profeſſio facit: pueris ſemel ingreſſis omnem egrediendi & ad mundum reuertendi aditum intercludunt. Si qui etiam à parentibus in monaſteriũ relegentur, nouerint ſibi eſſe perpetuò ibi permanendum. Hæc eſt Iſidori opinio: quæ ratio? Nam Anna Samuel puerũ ſuum natum & ablactatum Deo obtulit, qui in monaſterio templi manſit, & vbi conſtitutus fuerat, deſeruiuit. Suaues profectò homines, qui Templum Dei in monaſterium conuertunt, & Eli ſacerdotẽ Abbatem & Samuelem monachum faciunt: quem tamen ſciunt & Iudicis officio functum, & maritum & patrem liberorum fuiſſe. Quanta vero illa inhumanitas, vt quos progenitores ad monaſterium adduxerunt, qui illic canere & legere cœperunt, hij nunquam vxorem ducant, nunquam monaſterium deſerant? Si diſceſſerint, rurſus tondeantur: ſi vxorem vſurpauerint, dimittere compellantur.

Seſſ. 25. c. 15.

Papiſtæ & eorum Canones diſcordant.

Tol. con. 4.

In Con. Tribur.

Triburiensium & Carranzæ discordia.

Sed quid mirum in hoc stultè sæuire Triburienses Patres, cùm in fures & raptores adeò sint inclementes, vt pro eis orare & dare eleemosynas omnino prohibeant? Dura admodum Sanctio, inquit Carranza. Sic

Augustini in Anglos dura lex

egit crudeliter Augustinus Monachus iussu Gregorij cum nostris Maioribus Anglis. Cùm enim quæsitũ esset, vtrum infanti disciplinæ monasticæ tradito à parentibus liceret è Monasterij septis egredi & matrimonio copulari, postquã ad annos pubertatis peruenisset: Gregorius denegauit, & nefas esse iudicauit, vt frena laxentur hijs sic Deo scilicet oblatis à parentibus. At hoc non est Deo offerre filios sed Moloch tradere, & non disciplina aliqua iustituere, sed in perpetuos carceres conijcere. Non est hoc patrizare, sed omnia patrum decreta peruertere, dum infantes in seruitutem detrudunt, adultos & nubiles inuitos in ergastulo detinent, egressos ad nouam rasuram, coniugatos ad cœlibatum, ad vxorum repudium, & abdicationem cogunt, quod & huic Concilio & alijs aduersatur. In Concilio Constantinopolitano statutum est, si

6. synod. c. 13. in Trullo.

quis sacris deditos, siue presbyteros, siue diaconos, siue subdiaconos à consuetudine & societate vxoris legitimæ auderet remouere, esse deponendum: similiter si presbyter aut Diaconus vxorem suam religionis prætextu reijceret, excommunicandum. Erasmus diserte & veterem monachatum, & virginum illarum & nostrarum conditionem diuersam pinxit, Rem tum mansisse integram, fuisse tum commigrandi & remigrandi potestatem: tum mansisse dulcissimum ac liberrimum otium: tum monachos hominum constitutionibus non fuisse astrictos, non certo cultus genere ab alijs distinctos, sed vestitum fuisse simplicem, aitque, Dolere se eò delapsam esse Christianorum pietatem, vt virginum integritas claustris ferreis & repagulis murorum sit extorquenda, cùm ea demum religio sit accepta Christo, nõ quę vi extunditur, sed quę vltro à volentibus offertur. Ita quantũ ista distent, quantum noua ab anti-

In vita Hier.

Ibid.

quis,

quis, istorum rationes à nostris autoritatibus dissideant, ex hijs potestis augurari.

CAMPIANVS.

PORRO *Synodos aliorum temporum, nominatim verò Tridentinam eiusdem autoritatis ac fidei cum primis illis fuisse, quando vsus venerit, demonstraturum me spondeo atque recipio.*

HVMFREDVS.

ITERVM prodit ex Stoica schola Iesuitarum nouum Paradoxum, Posteriora Romanorum Pont. Concilia & nominatim Tridentinum autoritatem parem & æqualẽ cęteris quatuor Oecumenicis primis obtinere, ideoq; quatuor ipsorum Euangelijs adnumerat, & hoc se probaturum spondet, atque recipit. Audax sponsio, egregius conatus, magna hominis animositas & confidentia: si verbis vires, si masculo animo fœlix euentus respondisset. At magnifica promissa non semper fausto exitu comprobantur. Tridentinum Concilium placere Campiano, mirum non est, quia magnus partus est suorum patrum, in hac delira mundi senecta, & Actus vltimus ipsis Actoribus simillimus, & eiusdem scenæ amicis & spectatoribus gratissimus. *Concil. Trident.*

Res mira non est, ista si sic proloquar,
Ipsiq; nobis si placemus inuicem.
Pulchreq; nati si videmur, Nam & canis
Pulcherrimus canis videtur, bos bouis,
Asinus asello pulcher est, & sus sui. *Diog. Laertius.*

Postulat à nobis Duræus argumenta, quare hæc Campiani de Concilio Tridentino sententia refellenda & reprobanda videatur: afferamus sanè quædam hîc & plura deinceps, vbi erit locus commodior. Non est eadem Conciliorum quatuor & Tridentini autoritas, quia non est eadem veritas. Coactæ fuerunt illæ Synodi *Duræus.*

nodi contra hæreticos, vt eorum praua dogmata euertantur: ista contra Orthodoxos, vt eorum sana fides conuellatur. Nam ad illud Germani quidem inuitantur, non vt inquirant aut disputent, sed vt obediant & pareant. Et tamen Germanorum causa & rogatu omnem hunc laborem susceptum, omnem hunc conuentum esse celebratum, ipsi patres testantur. Petunt Germani vt verbum Dei & veteris Ecclesiæ praxis sint loco Iudicis, vt quæ ante ipsorum aduentum clam agitata sunt doctrinæ capita, denuò examinentur & retractentur, ne quid altera parte absente fiat, vt omnia legitimæ cognitioni deferantur: patres non concedunt: respondet Pictauius, Scripturam non posse esse Iudicem sine interpretatione Concilij: Scripturam esse rem inanem, iudicis vocem accommodandam: se nimirum esse arbitros & sine vlteriori inquisitione audiendos. Confitentur Rom. quidem Pontificis amplissimam potestatem intra certos fines includendam, tempora ipsa emendationem requirere: quantum verò attinet ad doctrinam, Hunc esse certum & indubitatum sermonem, Concilia errare non posse, hîc nullum se errorem agnoscere. Et planissimè scribunt ad Gallum se non conuenire, vt suam fidem in dubium vocent, aut censuris nostrorum Theologorum subijciant, sed causa à Paulo tertio recensetur, vt extirpentur hæreses, & illas hæreses ait vagari per Germaniam. In ipsa tamen legatorum ad patres hortatione, confitentur sua peccata, confitentur malis vndique Ecclesiam esse oppressam: ea mala esse innumerabilia, ea multitudine arenam maris superare, magnitudine ad cœlum vsque clamare. Cùm ergo iudicium & examen fugiant, scripturarũ sententię, & Concilij ipsius disceptationi se nolint summittere, sua repetenda & disquirenda esse negent, malorum quibus Ecclesiam opprimi fatentur repurgationem nullam quærant, aliorum obedientiam & palinodiam solum absque causa exigant: quæ spes esse potest reformationis, cùm à luce suas tenebras argui-

Sleidan. l. 14.

Paradoxa Tridentinorum de Scriptura & Conc.

l. 13.

cùm

cùm à Deo eiuſque verbo ſuas opiniones dijudicari recuſent? Alia fuit Conſtantini & Epiſcoporum in Concilio Niceno mens, aliud de Scripturæ autoritate iudicium, vnde omnes ſuas lites dirimendas cenſuerunt, Alia patrum in Chalcedonenſi Synodo ſententia, aliud Imperatorum Valentiniani & Martiani edictum, Qui poſt ſemel inuentam veritatem aliud quærit, mendacium quærit, non veritatem. Ergo hæc tam longa & laborioſa poſt tot annos parturitio, quid nobis produxit? non veritatem, ſed mendacia, Satiſfactiones, purgatorium, Petri fictas claues, Exequias pro defunctis, confeſſionem auricularem, ſeptem ſacramenta, Miſſam, primatum, inuocationem mortuorum, aliaque multa, quæ in quatuor illis plenis & primis Concilijs non inueniuntur. In hoc Concilio iſti qui volunt ſoli eſſe iudices: ſine verbo, ſine hoſte, in vmbra ſecum diſputant hoc modo: Gropperus etiam Germanus contra legem à ſeipſis datã Melanchonẽ & Bucerum hæreticos eſſe dixit: Omnes debere laicos vna ſpecie communicare, contra illud Epheſini Concilij, Ad myſticas benedictiones accedimus & ſanctificamur, participes corporis & pretioſi ſanguinis Chriſti: Concilium etiam hoc Tridentinum à Papa & ſuis conuocatum eſt: Bulla enim ſic ebulluit, De venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu, hanc Synodum indicimus, annunciamus, conuocamus. Sed Concilij Conſtantinop. Patres aliter inſtituti aliter loquuntur, Conſtantinopolim ſecundum tuæ pietatis ſcriptum conuenimus. Aliud etiã ſonant ad Martianum Archimandritæ, Suggerimus pietati veſtræ, vt præcipiat vniuerſalem fieri ſynodum. Concilium Tridentinũ auſpicatur Paulus tertius, In nomine patris, filij & Spiritusſancti & beatiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quorum autoritate in terris fungitur: Concilium Conſtantinopolitanum ab oratione ad ſolum Deum ſumit principium. In hoc Concilio Tridentino Iulij tertij Indulgentię ad valuas templorum affixæ ſunt,

Act. 3.

Conc. Epheſ.

In Bulla Pauli tertij.

Imperat. conuocant Conc.

In Epiſt. ad Marti.

In epiſt. ad Theodoſ.

non

non minus Tridenti quàm Romæ salutares, si quis Salutationem Angelicam & orationẽ Dominicã quinquies recitaret. Ex hoc Concilio exiuit & alius monstrosus abortus, in concione Franciscani, Eos qui Christi cognitionem nullam haberent, vitam tamen agerent honestè, salutem consequi. Denique vt vno verbo concludam, cùm reliqua Concilia quatuor, Christi doctrinam, naturam, personam, diuinitatem, gloriam asserant: eaque de causa in honore ac pretio haberi debeant: cùm Tridentini patres commentitias Papę sui traditiones, eiusq; regnum sacerdotale, sua & sanctorum merita & opera extollant, & Christo multis modis derogent: cùm nec Deo sua gloria, nec eius verbo sua integritas, nec Imperatori sua autoritas salua & sarta tecta maneat: opinor abundè ex his elucere Concilium hoc postremum illis prioribus Concilijs nulla ratione adæquandum, sed cum istis pugnare ex Diametro, siue congregantis personam, siue rerum quæ tractantur materiam, siue actionis modum, siue ipsum Cõciliorum finem spectemus.

In sermone ex epist. ad Rom. c. 2.

Campianvs.

Avctvs *igitur conciliorum omnium valido & exquisito præsidio, cur non ingrediar in hanc palæstram animo tranquillo & præsenti obseruaturus aduersarium quò se proripiat? Nam & euidentissima producam quæ distorquere non poterit, & probatissima quæ respuere non audebit. Fortasse verbosus obloquendo diem extrahere conabitur: sed ab intentis hominibus, si vos ego bene noui, nec aures nec oculos cõpilabit. Quod si quis erit omnino tam demens, qui se vnum opponat senatoribus orbis terræ, & ijs quidem omni exceptione maioribus, sanctioribus, doctioribus, vetustioribus, libenter aspiciam illud os, quod vbi vobis ostendero, reliqua cogitationibus vestris relinquam. Interim hoc monebo: Qui pleno Concilio vitè atque ordine consummato momentum & pondus abrogat, videri mihi nullo consilio, nullo cerebro, neque solùm in Theologis tardum,*

sed

sed etiam in politicis inconsultum. Si vnquam Dei spiritus illuxit Ecclesiæ, certè illud est tempus immittendi Numinis, quum omnium Ecclesiarum quæ sunt in terris patentissimæ, religio, maturitas, scientia, sapientia, dignitas vnam in vrbem confluxerint, adhibitisq; modis omnibus, diuinis & humanis quibus indagari veritas possit, promissum implorent Spiritum Matth. 28. *quò salutariter & prudenter sanciant. Prosiliat nunc aliquis* Ioan. 14. *factionis hæreticæ magistellus, attollat supercilia, suspendat nasum, frontem perfricet, iudicesq; suos ipse scurriliter iudicet: quos ille ludos quos iocos dabit?*

HVMFREDVS.

RIDIT ad suum dialecticum artificium Campianus, Ex particularibus Concilijs vniuersaliter colligit: synodus Hierosolymitana, quatuor Concilia generalia, Concilium Tridentinum & aliorum quoq; temporum aliquot nobis fauent, ergo omnium Conciliorum præsidio auctus sum, & ingrediar palæstram: producam euidentissima & probatissima, In hoc Concilio homines sunt doctissimi, Concilia plena sunt, Spiritus sanctus non adesse non poterit: factionis hæreticæ magistelli omnium ludibrio exponentur. Quam multorum verborum congeriem licebit vno verbo refutare, si negemus omnia: Nam quando sex tantum Concilia nominat solum, & ex illis nullam probationem affert, nec vlla verba reponit, sed incertis citationibus locorum marginem replet, alia verò Concilia ne nominat quidem sed præterit: quomodo generalis inde conficietur conclusio? Sed enim & illa priora Concilia nostra esse firmissimè demonstrauimus: quomodo igitur argumenti huius Antecedens vel prima pars consistet? Nec illa quæ animosè magis quàm verè dicuntur, probabunt, credo, nostræ Academiæ. Intersunt Concilio aliquot sancti, docti, aut plenum est Concilium, ergo hîc Spiritussanctus illustrabit Ecclesiam, & omnia hîc salutariter & prudenter sancientur. Nã cùm tria sint genera Concilio. *Errores Conciliorum.*

D.17.Gloss. ciliorum, vniuersalia quæ à Papa, particularia quæ à Metropolitanis, Episcopalia quæ ab Episcopis congregantur : ad quæ procul dubio electissimi multi viri accesserunt: in illis certè, siue antiquioribus siue posterioribus errores multi defensi sunt, & propagati, quorum autor nunquam fuit spiritussanctus. De prouincialibus seu particularibus, nõ dubitauit Alphonsus dicere, ea etiam in fide errare posse, sicut de multis talibus Concilijs compertum est : idcirco per generalia Concilia corriguntur: Et Augustinus perscitè scripsit, Vniuersum partibus semper iure optimo præponitur: Et idem pater non diffitetur etiam plenaria ipsa sæpe priora posterioribus emendari, cùm aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat sine aliquo typho sacrilegæ superbiæ. Equidem amplector quod dicit Campianus, Qui pleno Concilio ritè atque ordine consummato momentum & pondus abrogat, eum videri nullo esse consilio, nullo cerebro, neque solùm in Theologicis tardum, sed etiam in politicis inconsultum. Iudicat idem August. Non facile pro vno vel paucis aduersus innumerabiles eiusdem religionis & vnitatis viros, & magno ingenio & vberi doctrina prædítos, nisi pertractatis pro viribus atq; perspectis rebus ferendam esse sententiam. Sed tamen idem prudentissimè dixit, Nulla nos certè deterret autoritas à quærendo quid verum sit. Multi simul ineptiunt sæpe, imò omnes semel insaniunt: & doctissimi delirant, & sapientissimi desipiunt, & sanctissimi decipiuntur, & vetustissimi falluntur: vt in Concilio Niceno alijs Episcopis vnus Paphnutius fuit, Dei gratia, oculatior. Cæterùm ingrediamur palæstram, Primum negamus hanc Campiani ad Concilium Tridentinum applicationem, negamus Concilium Tridentinum fuisse ritè & legitimè congregatum, atque ordine consummatum: sicut historia indicat, & nos hactenus docuimus, & digito monstrabimus latius. In hac palæstra contendo & singularum pronunciarum, & omnium Christianarũ Natio-

L.1.c.3. con.H.

L.2.con.Donat. C.9.

C.3.

L.3.c.4.

C.3.

tionum Concilia non solùm in minimis & exilibus spiritussancti ope destituta errauisse, vt Duræus arguit, verumetiam in ijs quæ vera esse ac Catholica fide ab omnibus credenda, ex instituto in Synodis decernuntur. Nam hoc vnum discrimen est quod à Duræo ponitur inter Concilia & Scripturam sacram: quòd hęc nihil habet tam paruum quod non sit verissimum, & à spiritu sancto profectum, illa in minutis errare possunt. Alterum verò discrimen quod statuit, erroris causa & offensionis lapis esse poterit, si obsequamur. Scriptores, inquit, sacri, sola nituntur diuina reuelatione. In Concilijs Patres ad inquirendam veritatem præsidijs quibusdam & medijs vtuntur, Dei verbum siue scriptũ, siue non scriptum consulunt antequam indubitatam sententiam proferant. Qui sanè locus est lubricus si sequamur, & statera fallax, si sic argumenta expendamus. Nam qui præter Dei verbum scriptum, etiam non scriptas Traditiones, vel Ecclesiæ Dei vel conscientias hominum, vel fidem Catholicam superstruit, non caste annunciat Euangelium, sed in multos errores irruat, necesse est. Aliud discrimen animaduertere debuit Campiani patronus, de Scripturę principijs non esse dubitandum vel disceptandum, Episcoporum verò etiam diligentissimorum & doctissimorum Concilia, quia humana sunt, & hallucinari possunt, examinari ad Scripturæ Lydium lapidem oportere. Hoc discrimen vidit Augustinus. Quis nesciat sanctam scripturam Canonicam tam Veteris quàm Noui Testamenti certis suis terminis contineri, eamque omnibus posterioribus Episcoporum literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari & disceptari non possit, vtrum verum, vel vtrum rectum sit, quicquid in ea scriptum esse constiterit: Episcoporum autem literas, quæ post confirmatum Canonem vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonem fortè sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris & per aliorum Episcoporum grauiorem autoritatem, doctiorumque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi,

Duræus male distinguit & perperam diuidit.

L. 2. con. Donat. c. 2.

» di, si quid in eis fortè à veritate deuiatum est. Ex qui-
» bus verbis in hac palęstra hoc telo vti possem, omnes li-
» teras & sanctiones omnium hominum, siue ab Episco-
» pis, siue in Concilijs fiant, & à vero deuiare posse, & de-
» bere posteriore cura elimari. Conuenerunt in vnum,
» in Carthagin. Vrbe Calendis Septembris, Episcopi
» plurimi, ex prouincia Aphrica, Numidia, Mauritania,
» cum presbyteris & diaconis, etiam præsente plebis
» maxima parte, lectę sunt literæ Cypriani optimi & san-
» ctissimi viri, item Iubaiani, censuerunt hæreticos ad
» Ecclesiam venientes, Ecclesiæ Baptismo baptizari, &
» sanctificari oportere: Credidit Cyprianus, crediderunt
Ibid. August. » alij Spiritum sanctum affuisse. Et tamen spiritu papa-
» li non pronunciat alijs Anathema Cyprianus, sed quò
» vir peritior, eò humilior fuit, Superest, inquit, vt de hac
» ipsa re quid singuli sentiamus, proferamus, neminem
» iudicantes, aut à iure communionis aliquem, si diuer-
» sum senserit, amouentes. Errauit cum Cypriano to-
» tum Concilium, & tamen hoc tanquam verum, tan-
» quam fidem Catholicam, ex instituto decreuerunt.
» Num propterea huic Anabaptismo subscribet Duræus?
» Certè Trullæa synodus recepit Canonem illum, in quo
In hist. Syn. Nic. » damnata est Cypriani Episcopi Aphricani sententia, vt
» ex Psello refert Camerarius: & ita Concilium Conci-
» lio, & patres patribus se opposuerunt, nullus tamen sa-
» piens eos propterea dementiæ insimulabit. Septima
» Synodus, Nicena secunda collecta est, ab Irene Impera-
» trice: in ea decretum factum est de cultu Imaginum: at
» quia superstitiosum est, quia illi trecenti quinquaginta
» patres à simplicitate & fide sacrorum librorum recesse-
» runt, & conuentus ille in ea tempora incidit, quibus
» totus Christianismus in obseruationes quasdam à puri-
» tate religionis alieniss imas & penè in Idolomaniam de-
» lapsus est: ideo actis illis non consentit, erroribus illis
» non subscribit nostra Ecclesia: nec idcirco demens
» sed prudens existimanda est. Erat Synodus Epheſi-

na

na secunda, sed errauit & λῃστρικὴ dicta est, id est, prædatrix &, quasi latronum conciliabulum: nec enim debuit aut potuit dici Concilium, vt scripsit Leo ad Martianum, quia ad euersionem FIDEI fuisse constat agitatum: agitq; cum Pulcheria Augusta, vt Eutycheis & prophanæ illius pseudosynodi errores in alia Synodo retractentur. Sicut etiam in Concilio Baalitico Micheas, in Pharisaico Christus, in Hierosolymitano Apostoli damnati sunt, ita Antiochenum & alia nonnulla optimum virum Athanasium condemnarunt. Niceni Concilij fides in Seleucia Aspera, in publica synodo euersa est, aliaque fides edita ex præcepto Constantij, & summatim decē Concilia contra hanc fidem ab Arrianis celebrata numerantur. Itaque Petrus à Soto & alij qui negant spiritum sanctum non permissurum Concilia errare, ipsi in eo errant grauissimè. Hæc respexit indubiè Gregorius Nazianzenus, cùm Episcoporum omnes cœtus fugeret, quia expertus est Synodorum infœlices exitus. Diximus de Concilio Chalcedonensi, tamen in publico congressu fuerunt, qui ei restiterunt, qui Nestorij reliquias quæsiuerunt, qui dixerunt, Quare Anathemate damnandi sancti? Nulla ex Concilijs fides certò fundari poterit, ne in Niceno quidem: Nam Patres qui de essentia & Maiestate Christi & de symbolo toto Catholicè senserunt, ijdem de militia non satis rectè iudicarunt. De papalibus Concilijs quid dicam? Errorem synodi Nicenæ secundæ iam ostendi: quid de Basilensi scribunt ipsi Pontificij? Cochlæus licèt putet reuera non posse esse simul duo vniuersalia Concilia, tamen sic scribit, graue illud tempus fuisse pijs mentibus quod simul & semel habebat duo Oecumenica Concilia: vnum Basileæ, alterum Florentiæ, & duos Romanos Pontifices, Eugenium quartum & Felicem. Quæ pax? quæ vnitas? Clemingius narrat Scholastico Parisiensi de Actis Pisani Concilij multos ambigere, quò non tam schisma sublatum

Tom. Con. 1. Epist. 41.
Epist. Leon. 24.
Summa Concil.
Epiph. l. 3.
Tom. 1.
Ad Procopium.
In hist. Hussitarum l. 9.
In disputat. cum Schol. Paris.

erat, quàm auctum & corroboratum. Quæ concordia? Quid ergo nobis venditant ſuum Tridentinum Concilium quantumuis generale, quaſi Catholicum, quaſi omni errore liberatum? Addamus iſtis, illa quatuor Concilia prima omni errore nõ carere: imò illud Hieroſolymitanum omnino valere non poſſe, ſi verum
D.17. eſt quod in ſuis decretis habent, Concilia ſine autoritate Papæ congregata eſſe irrita, & nullius roboris, vt Symmachus & alij decreuerunt. Nam Petrus tũ in Synodo Hieroſolymitana Apoſtolus erat, non Romanus Epiſcopus: & quatuor Concilia non Papæ ſed Imperatores indixerunt. Quid de ſynodo Conſtantienſi memorabo? Illa tempore ſchiſmatis coacta eſt, tribus papis de pontificatu decertantibus: illa pręclariſſimos heroas Ioan. Huſſium & Hieronymum Pragenſem combuſſit, illa laicis vnam ſpeciem abſtulit: illa Wicleuum noſtrum etiam mortuum cæco zelo condemnauit: illam non tam Romanus Pontifex aliquis quàm Imperator Sigiſmundus conuocauit. Veſelus aiebat, ſummorum Epiſcoporum pleroſque peſtilenter errauiſſe, vt
Teſt. veri. f. 220. nouiſſimis diebus in Conſtantiæ celebri Concilio, Benedictus, Bonifacius, & Ioan. viceſimus tertius grauiter FIDEM lacerarunt. De patrũ ſeſſionibus, decima ſexta, decima ſeptima, decima octaua in eo Cõcilio Carrãza dicit nihil eas habere lectione dignũ. In Paralipomenis
Pag. 404. Abbatis Vrſpergẽſis habetur, hîc nõ tot ſanctos, tot Doctos, tot orbis Chriſtiani ſenatores cõparuiſſe, ſed huc mulieres publicas quadringentas quinquaginta, Barbitonſores ſexcentos, ioculatores, fiſtulatores, cocos, eiuſque farinæ homines tercẽtos viginti conuolaſſe. Hîc
» ſi proſiliret aliquis hæreticæ factionis magiſter, annon
» rectè poſſet attollere ſupercilia, & naſum ſuſpendere, &
» tales iudices ſcurriliter iudicare, eoſque ludos & iocos
C.31.q.1. facere? Omitto ineptias & deliramenta Concilij Neocæſarienſis de ſecundis nuptijs, quibus non debẽt ſilicet
C.33.q.4. presbyteri intereſſe: item Cõcilij Hilerdenſis impiã
» conſtitutionem, Non oportere à ſeptuageſima vſque

ad

ad Octauam Paschæ & tribus hebdomadibus ante festiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, & ab aduentu Domini vsque post Epiphaniam nuptias celebrare, Quod si factum fuerit, separentur. Ad nostra Concilia referat se oratio, Oxonienſe Concilium vobis, Academici, quale videtur? Autoritate Dei patris & beatæ virginis & omnium sanctorum &c. excommunicamus. Dubitari profectò potest hîc, vtrum spiritussanctus tum Ecclesiæ illuxerit, cùm loco Christi & spiritussancti, beatę virginis nomen sine lege, sine exemplo fuerit suppositum. Tali exordio conueniunt decreta Concilij, Concubinæ sacerdotum admoneantur ab Archidiacono, vt castè viuant, si non resipuerint, prohibeantur osculari pacem, & accipere panem benedictum in Ecclesia. Iniquissima sanè istorum hominum censura, vt coniugatos in Domino ministros seuerissimè plectant, & concubinarijs adeò tenerè imò temerè indulgeant. Meritò Wicleuus noster Synodum in qua indignissimè tractatus est, in qua doctrina eius iniustè exibilata est, Terræmotum appellauit. Hunc Terræmotum in Concilio Basilienſi depinxit Cardinalis Arelatẽsis, cum turbæ & tumultus exorirentur, vbiq; strepitus, & vbiq; iurgia audirentur, liberè dixit, Nempe si sic proceditur, nequa quã fas erit integris hac prouincia exire capitibus. Quæ hîc charitas? Hoc hoc illud est, quod viri sapiẽtes animaduerterunt semper, & deplorarunt, nec veritatis inuestigandæ, nec pacis publicæ causa Papistas congredi. Elegans & facetum est quod refertur de legatis quorundam principum, qui rogati quænam esset catastrophe comitiorum Spirensium, responderunt, Minus pecuniæ, multum peccatorum, plus inquietudinis. Istiusmodi patribus credendum nobis est, in casu conscientiæ, in causa salutis? ab horum ore aut oraculo pendebimus? An ista sunt quæ in sua palęstra Campianus obijceret? Ista sic euidentia sunt, vt nemo nostrûm distorquere possit, sic probata vt nemo respuere audeat? Innumerabilia sunt in Lateranensi, Florentino, alijsque

« « « «

Concilijs errata, sed prætermitto ne nimis molesta sit prolixitas.

Campianvs.

Li. de Capt. Babyl.

Mart. Kemnisij examen Con. Tridentini.

Repertvs est *Lutherus qui diceret, anteferre se Concilijs, duorum suffragia bonorum & eruditorum hominum (putatote suum & Philippi) si quando in Christi nomine consensissent. O circulos. Repertus est Kemnisius qui Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importunæ calculos exegerit: quid lucratus? infamiam. Dum iste, ni caverit, sepelietur cum Arrio, Tridentina synodus quo magis inueterascet, eò magis indies eoq; perennius efflorescet. Bone Deus, quæ gentium varietas, qui delectus Episcoporum totius orbis, qui Regum & Rerumpublicarum splendor, quæ medulla Theologorum, quæ sanctitas, quæ lachrymæ, quæ ieiunia, qui flores Academici, quæ linguæ, quanta subtilitas, quantus labor, quàm infinita lectio, quantæ virtutum & studiorum diuitiæ, Augustum illud sacrarium impleuerunt? Audiui ego Pontifices exultantes, & in his Antonium Archiepiscopum Pragensem, à quo sum creatus presbyter, amplissimos & prudentissimos viros, quòd in ea schola hæsissent aliquot annis: vt nullũ Ferdinãdi Cæsaris, cui multum debuerant, regalius & vberius in se beneficium colerent, quam hoc fuit, quod in Tridentino gymnasio legati ex Pannonia consedissent. Intellexit hoc Cæsar, qui reuersis ita gratulatus est:* Alvimvs vos in schola optima.

Hvmfredvs.

Defensio Lutheri de con.

De Cap. Bab.

Nvnqvam repertus est Lutherus suum & Philippi Melanchonis suffragium Concilijs anteferre: tamen si in Christi nomine consentirét, cur priores ferre duæ illæ egregiæ domus diuinæ lampades, cur Concilijs impiorum & congregationi malignorum præponi non debeant, equidem non video. In hoc loco modestissimè loquitur de se, itaque illa Campiani parenthesis (*putatote suum & Philippi*) omnino quia falsa est delenda

lenda est. De se ita, In hijs, inquit, nihil definio. De alijs sic, Sola autoritate Papæ aut Episcoporum hic definiri nihil volo, sed si duo eruditi & boni viri in nomine Christi consentirent, & in Spiritu Christi pronunciarent, eorum ego iudicium præferrem etiam Concilijs, qualia nunc solent cogi, tantum numero & autoritate, citra eruditionem & sanctimoniam iactata. Intelligitísne, de quibus viris, de quibus Concilijs, & quanta cautione suam opinionem proferat? Hęc decurtatio & deprauatio verborum in hac Iesuitarum schola nimium vsitata, satis euincit, ad quas absurditates eos mendax spiritus abripiat. Habet quidem Lutherus complures ibi præclaras sententias, quæ dignæ sunt & laude & memoria, vt, Sæpius errauerunt Concilia, præsertim Constantiense, quod omnium impijssimè errauit: Id enim solum est fideliter probatum, quod ab vniuersali Ecclesia, non tantùm Romana, approbatur. Suprà etiam, Metuendum est, nusquam minus de fide & Ecclesia esse, quàm in sacerdotibus, monachis & Episcopis, & eos ipsos esse reuera gentiles & hypocritas, qui se Ecclesiam aut cor Ecclesiæ, item spirituales & rectores Ecclesiæ arbitrantur, cum sint nihil minus, Et paulò superius, Dico itaque, Neque Papa, neque Episcopus, neq; vllus hominum habet ius vnius syllabæ constituendæ super Christianum hominé, nisi id fiat eiusdé consensu: quicquid aliter fit, tyrannico spiritu fit. Hæc fortiter & verè dicta sunt. Gerson non dissentit, Non potest (Episcopus) in eos obligationem ferre, quos non habet in iurisdictione subiectos. At Papa ipse summus Episcopus in Lutherum & Lutheranos nullum ius habuit, in regnum Angliæ nullum imperium obtinet: cur ergo audet nobis toties bullis & bellis negotium facessere? cur Regiæ Maiestatis subditis imperat? cur illis leges dictat? cur illos ab obedientia auocat? Nec modò Gerson iste & Panormitanus consentiunt, verùm etiam Augustinus dixit similia: qui non solùm duos sed vnum præfert hominibus pluribus. Fieri

An semper plures sint prudentiores pauciorib⁹.

Li. 3. con. Donat. Ca. 4.

potest vt in obscurissima quæstione verius pluribus vnus pauciúe sentirent. Similiter & Arelatensis asseuerat in Concilio non dignitatem patrum, sed rationem, imò veritatem ante omnia spectandam: se nullius Episcopi mendacium, quantumuis ditissimi veritati pauperis presbyteri præponere, cuius rei exempla quædam apponit. Similis est Æneæ Syluij fortitudo, Si quando aduersus Euangelicas Traditiones aliquid astruitur, surgendum populariter est, & ad commune restinguendum incendium, afferre aquam omnes tenemur, &c. Resistendum est, quibuscunque in faciem, siue Paulus, siue Petrus sit, qui ad veritatem non ambulat. Nec dissimile est quod dixit Veselus, Concilium Constantiense pluris feciſſe Ioan. Gersonem quàm Ioannem vicesimum tertium Papam, olim pios magis obseruasse Bernardum quàm Pontificé Romanum Eugenium. Quare nec ex numero hominum, nec ex personarum celsitate, sed ex causæ veritate omnia sunt æstimanda. Qui Lutheri binario numero eruditorum & verè spiritualium hominum offenduntur, recogitent quomodo Erasmus vnum multis religiosis prætulerit, Vnius oppiduli, vnius vici pastor, qui rectè suo fungitur munere, multis Carthusianis, multis Brigittanis anteferendus est. Recogitent quid de vnius hominis eminentia supra Concilia Albertus Piggius scripserit, Papæ sententiæ standum per omnia, adeò vt ad explicandas controuersias ne Concilijs quidem opus sit. Recogitent quid Caietanus in illo suo cum Luthero congressu effutiuerit, Pontificis Romani dignitatem prædicans, omnibus eum scripturis & Concilijs anteponens, & Concilij Basilienſis quod diuersum statuisset, abrogationem recitans, Gersonem quoq; Parisiensem, & alios eius sententię approbatores damnans. Etenim Gerson etiam hac in causa Luthero suffragatur, vnum pium literatum Papæ ipsi pręponens, his verbis, Quod aliquis simplex non auctorizatus esset tam excellenter in sacris literis eruditus, quòd

In Con. Bas. *Ab. Vrsp. pag. 412.* *Vnus interdum multis præferendus.* *In Ecclesiast.* *Sleid. l. 1. Com.* *De Exam. Doct. P. 1. cons. 5.*

quòd plus esset credendum in casu doctrinali suæ affectioni quàm Papæ declarationi. Constat enim plus esse credendum Euangelio quàm Papæ. Si doceat igitur talis eruditus veritatem aliquam in Euangelio contineri, vbi & Papa nesciret vel vltrò erraret, putet cuius præferendum sit iudicium. Duræus hanc primam Gersonis veritatem omnino prę̃terijt, & ad secundam transilijt, quò Whitakerum iniustè carperet: cùm tamen veritatis vtriusque sensum optimè & syncerissimè referret. Est enim illa altera veritas consimilis, Talem eruditum debere se generali adeò Concilio opponere, si sentiret maiorem eius partem ad oppositum Euangelij malitia vel ignorantia declinare, eiusque exemplum profert Hilarium. Pigij verò aliorumque Papæ Gnatonum blandam orationem idem Gerson reijcit, Determinatio solius Papæ in hijs quæ sunt fidei non obligat, Et mox, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Cui legi haud dubiè subest Papa: licet hactenus MVLTIS hæc veritas non placeret, propter inordinatum fauorem ad summum Pontificem, vel scripta sua malè susceptа, plus quàm ad Christum & Euangelia. Et in prima Consideratione, Persona quælibet singularis de Ecclesia cuiuscunque dignitatis, etiam papalis circumdata est infirmitate, & deuiabilis est, vt fallere possit & falli. Hæc Gerson dixit animosè & probauit neruosè, ideoque non miramur, si ei Caietanus & Duræus parum honoris deferant. *Imperitè admodum Gersonem Concilij Constantiensis moderatorem Whitakerus appellat*, inquit Duræus. Qui studij Parisiensis Cancellarius, & ab eo & à Rege Galliarum legatus ad Concilium Constantiense missus est, qui disputando, prædicando tot ac tanta præstitit, vt publica fama teste, dictus sit Christianissimus Doctor, quòd humanas constitutiones ad Christi legem reduceret & reformaret, qui, vt iam dictum est, à quibusdam in Concilio Constantiensi, Ioanni Papæ prælatus est, qui diligentia incredibili, sanissima doctri-

Defensio Gers. con. Caiet. & Duræum.

Defensio White. con. Duræum.

na, vehementissima vi dicendi, Patres mouit, consti-
In vita Ioan. Gers. mauit, quid facto opus esset, apertissimè monstrauit, qui ad mutuam animorum coniunctionem induxit, qui tantum effecit pro communi pacis, quæ exulauit illo schismatis tempore, reconciliatione, vt non minus necessarius fuisse videatur illi suæ calamitosæ tempestati, quàm olim glorioſissimus Doctor Augustinus ætati suæ Pelagianorum hæresi contaminatæ, qui Academiam prudenter rexit, legationes multas honorificè in causa religionis obiuit, qui incrementum & decorem regni Gallici ſicut alter Leodegarius apprimè dilexit: cuius scripta plurima, Homiliæ, propositiones, apud Anglos in Concilio Pisano & de huius Constantiensis Concilij materia extant: annon merito suo Concilij Constantiensis Moderator dici poterit?

Defensio Kemnitij. Repertvs est Kemnisivs, inquit Campianus, qvi Tridentinvm concilivm ad svos vertiginis importvnae calcvlos exegerit. Kemnisio cur denegat id Campianus, quod omnibus & Dei verbo & omnium exemplo in libera Ecclesia nunquam non licuit? Si Pharisæi fermentum doctrinæ habent, Christus iubet cauere: si quid
Matth. 16. præter doctrinam traditã affertur, Paulus monet con-
Rom. 16. siderare: imò quantumuis esset ipse Paulus aut Ange-
Gal. 1. lus. Et si rectè dictum est, Omnia probate: rectè facit qui ei dicto paret, & qui probat & examinat etiã Concilia. Cur etiam non liceat Kemnisio quod alijs? Licuit Clemingio liberius de Concilio Pisano scribere. Licuit
Errores Con. Parisiensibus quadam Parrhesia vti aduersus Romanum quoddam Concilium. Licuit Panormitano dicere audacter, Concilium errare potest, sicut aliàs errauit in causa matrimonij contrahẽdi inter raptam & raptorem, quãdo dictum Hieronymi fuit toti Concilio prælatum. De libera voce Nazianzeni cõtra omnes synodos, & Paphnutij de Niceni Concilij Patribus quos pro sua sapientia correxit, & pro autoritate aliter direxit, paulò antè diximus. Et nõ licebit Kemnisio Tridentini Cõcilij

examen

examèn edere? Edidit sanè opus adeò arte limatum, studio elaboratum, authoritatibus spissum, rationibus firmum, vt eum non vertiginis spiritu correptum sed à Deo inspiratum fuisse, & non infamiam sibi sed gloriam, non sepulchrum cum Arrio, sed mansionem cum sanctis in æterno Tabernaculo comparasse omnes boni & moderati homines iudicent.

Quò facilè vno verbo quasi vno spiritu expiret Kemnisius, exclamat ilico Campianus, *Bone Deus*, suspiciens nimirum & admirans Concilij Tridentini splendorem, Patrum multitudinem, varietatem gentium, medullam Theologorum, flores Academicos, eorum lachrymas, ieiunia. Equidem vt aliquot Patres doctrinæ & sanctitatis quadam specie decoratos adfuisse non negauerim: ita tamen vt sit, maiorem partem fuisse peiorem auguror: quod in eo multũ temporis consumptum est: & tantæ molitionis nullus successus Ecclesiæ vtilis est consequutus. Audiuimus ibi clamores, rixas, discordiam. Audiuimus Hispanos, Neapolitanos, Siculos actionem illam continuare voluisse: Pontificios autem, quòd eos emendationẽ curiæ Romanæ conari suspicarentur, omnia quæ poterant impedimenta intulisse. Audiuimus istos sanctissimos senatores orbis, Episcopos, nonnullos in adulterijs enecatos, è fenestris suspensos, & productos in publicum orbis spectaculum: quos ego, non Synodi flores, sed potius vrticas nominarem. Audiuimus multos annos effluxisse, dum pars Tridenti, pars Bononiæ altercatur: Hoc tempore Paulus & Iulius Papæ, Cardinales aliquot, alijque complures vitam obeunt. Iudicia hîc sua Dominus exercuit mirabiliter, ita vt Crescentius legatus Pontificius, qui Protestantes ne audire quidem sustinuit, qui medicum quendam pium libros Wirtenbergicæ professionis euulgantem increpauit, repentina & monstrosa morte sublatus fuerit. Visus est enim ei canis ater tanquam Diabolus, ad ipsum rectà contendens, mox sub mensa latitans, dum ille

De Con. Tridentino Florido sen spinoso.

Crescentij legati Papæ misera mors.

Sleidan. l. 23.

ille ad Pontificem scribit literas, famulos inclamat, adferri lucernam iubet vt canem quærant, sed inueniunt nusquam, quo nocturno spectro perterrefit, ægrotat, desperat, furit, moribundus suis acclamat, vt canem illum nigrum, quem lectum suum putauit conscendere, enecarent, moritur. Si ista deliria passus fuisset Lutherus, si isto vertiginis aut desperationis spiritu percussus & vexatus fuisset aut Caluinus aut Kemnisius: omnes istorum Pontificiorum libri, chartæ omnes illinerentur, & istiusmodi narrationibus refercirentur. Hic præcipuus fuit Concilij Tridentini

Clemens 7.

flosculus. Memini legisse me sæpius de Clemente septimo Papa, qui Cardinalis primum creatus, homo plane illiteratus, literas demum latinas cœpit discere. Hij plerumque sunt præsides & Iudices Conciliorum: hij sunt flores imò moderatores orbis Christiani, sine quorum autoritate & suffragatione nulla Concilia celebrari aut coire, nedum determinari aut dissolui possunt. Estné hoc vel ratione consonum, vel ab ipsa,

Polyd. de Inuent. rerum l. 8. c. 5.

quam iactitant, antiquitate petitum? Polydorus Virgilius inficiatur, Item vt nullum conuentum indici, » nullumque à quibusuis actum haberi ratum liceret, si- » ne Romani Pontificis authoritate, Marcellus primus sanxit, deinde Iulius & Damasus & Gregorius illud idem statuere: Hinc nuper Carolus Imperator verè Heroicus, quem in Papatu non paucæ deformitates offenderunt, qui reformationem cleri Romani sæpe instituit, à Papa obiurgatur, quasi obliuisceretur se Ecclesiæ esse filium, & Domini nomen vsurparet. Itaque dum solus omnia sumit & arrogat, & Imperatoribus tanquam mancipijs suis abutitur: dum ipse & rei & Iudicis personam induit, dum facit omnia, perturbat omnia. Prouidit olim hoc malum Franciscus Zarabellus Cardinalis Florentinus, ac propterea infinitam Papæ Romani potestatem intra certos cancellos includendam ratus, suasor autorque fuit, eum in futuro Concilio astringendum esse, vt non

Origo primatus Papæ in Conciliis quando? à quibus?

possit

possit nisi quod liceat. Et qui tandem sunt isti Concilij Tridentini flores? Sunt flores, sed fructū nullū afferunt, flores sunt qui marcescūt, flores sunt qui ad tempus aliquod virescunt & blandiūtur. Flores sunt, Papa non omniū semper vir optimus, licet nomine sit Pontifex Maximus, & Cardinales & Abbates & Fratres Minores, & ordo Eremiticus Diui Augustini, & ordo Fratrum Seruorum, & Officiales, Notarij, Cantores, Cursores, & ad extremū Thomas Oyerlloith Episcopus Hybernicus. *Flores Con. Trid.*

locatus est seriò olim noster Hardingus pro Concione temporibus Regis Edouardi de hoc Concilio Tridentino, non potuisse esse plenum & generale, donec ex nescio quo loco obscuriore aliquis syluester & agrestis Pontificulus, veste vndulata & viridi, quantum memini, indutus ad concludendum & subscribendum aduolaret. Sicut olim de alio Concilio dictum est, non minus iocosè, Illud nec floridum nec generale fuisse, quia scilicet magni nominis vir Abdysus, qui illuc ex vltimis Assyrijs venire decreuerat, in via nescio quo fato retardatus non poterat accedere. In hoc autem Concilio Tridentino ego recenseri fateor nomina quorundam eruditorum hominum, in Catalogo legatorum & Theologorum, sed animaduerto etiam duo remoramenta, alterum quod iurati non audent Papæ contradicere aut renuere, alterum quòd Cursor ille Pontificius equis celeribus Romam petens, semper papali sanctitati nunciat quid factum sit à patribus, & reuersus per literas mandata & dictata affert Roma, ad legatum suum, quid fieri & perfici debeat. Ortum est hinc prouerbium celebre, Spiritum-Sanctum Romam subinde Tridentum venire inclusum manticæ. *Hardingi iocus de istis Tridentinis floribus.* *Prouerbium de Con. Trid. spiritu sancto. Sleidan. l. 22.*

Quorsum autem istæ Campiani Rhetoricæ nugæ, de tot regionibus, principibus, Episcopis? Iterum denuncio argumentum à Multitudine ductum non multum valere: & cum Gersone dico, O fallacissima & hæreticis atque erroribus fauens calumnia, Non sequeris *Argumentum à numero.*

In propos. in Con. Const.

queris, inquit lex, Multitudinem ad faciendum malum, quare? quòd stultorum & etiam malorum infinitus est numerus. Hæc ille respondet ex parte Regis Franciæ dicentibus assertiones suas plures habere defensores quàm oppugnatores, & idcirco veras esse vel saltem opinabiles. Quod autem subdit idem Cancellarius, se habere plures atque maioris authoritatis viros, in illo Concilio & alibi, sicut inquit, de Anglicana natione fertur, quæ nondum consensum suum » præbuit, & sic de reliquis: id ostendi poterit in Tridentino Concilio, Iesuitam hunc frustra & friuolè allegare multitudinem, cùm narrat tot Monachos, tot scholasticos, tot legatos, tot infimæ sortis homunculos adfuisse, quasi ex hijs Oecumenicum Concilium esset nominandum.

Schola optima.

Sed Campianus Antonium quendam citat testem, & Ferdinandum Cæsarem asserentem Tridentinum Concilium scholam fuisse optimam: sed non intellexit Imperator bonus & simplex, istius scholæ astutiam & artificium, non intellexit in hac schola quas fraudes & fucos, quas comperendinationes, & hæreses, quos nouos Anathematismos contra Christianam Ecclesiam & didicerint & docuerint. Andreas Fricius Regis Poloni Secretarius, & in hoc Concilio legatus designatus liberrimè dixit, De Concilio hoc Tridentino pudet tædetque loqui. Fuit autem iste Campiani Pater & Consecrator, quantum ex Actis Concilij colligere possum, Antonius de Muglitio, Morauus, Orator Cæsaris, Archiepiscopus Pragensis, à quo se presbyterum ordinatum & vnctum noster Campianus gloriatur. Sed non est bona hæc gloriatio: » Augustinus, Nemo dicat, illum sequar, quoniam ipse » me Christianum fecit, aut illum sequar, quoniam me » baptizauit. A bonis ministris in Sacramento vel in verbo regenerari malum non est. Basilius tamen loquens de Voce, (cum Spiritu-Sancto) hoc modestè profiteri potuit. Ipse quidem, si quid de me propriè

Andreas Fricius

c. 29. de Spiritu-sancto.

loquen-

loquendum est, vocem hanc tanquam hæreditatem « paternam conseruo, acceptam à viro multo tempore « inseruitio Dei versato, per quem & baptizatus sum « & Ecclesiæ ministerio admissus. « Non eodem modo hoc dicant Romanistæ, quia sunt à tali sacerdote in tali formula fidei vel Baptizati vel ordinati: in quorum Sacramenta & ordines multi inepti ritus & errores tanquam in sentinam confluxerunt. Audétne hoc dicere aut hoc iactare Campianus? Quid? Illéne Cãpianus, qui non diu antea Gloceſtriæ ordinibus sacris nostro ritu & more, ab Episcopo Richardo Chenæo initiatus est, qui & Oxoniæ in disputando, & Londini in cruce paulina concionando nostram Religionem profiteri se velle mihi sanctissimè recepit, illéne qui à me gigni, & meus in Theologię gradu filius esse cupierat, illéne inquam, velis & ventis aliò versis nauigauit ad exteros, vt nostrum hunc characterem Euangelicum deleret, & nouum indelebilem suo vertici imprimeret? vt nostro ministerio seu diaconatu relicto, nouum Missaticum sacerdotium susciperet? O circulos, clamat Campianus: ego verò multò verius hîc, O circulatorél O circumforaneum, omnes circulos adeuntem, omnes angulos quærentem, omnes terras obeuntem, vt nouis suis ordinationibus se popello cuicunque prostituat!

Campianus Diaconus Gloceſtriæ institutus.

CAMPIANVS.

HVC INVITATI *fide publica cur non properarunt aduersarij, vt eos palàm refellerent, in quos ranunculi coaxant è cauernulis? Hussio & Hieronymo fregere fidē inquiūt. Qui? Cōstantiensis Concilij proceres. Falsum est: nullam enim dedere. Sed nec in Hussium tamen animaduersum fuisset, nisi homo perfidiosus & pestilens, retractus ex fuga quam ei Sigismundus Imperator periculo capitis interdixerat, violatis etiam conditionibus quas scripto pepigerat cum Cæsare vim omnem illius diplomatis enecuasset. Fefellit Hussium præcipitata malitia,*

Ioan. Huss.

malitia. Iussus enim, cum barbaras in sua Boemia tragedias excitasset, semetipsum sistere Constantiæ, despexit prærogatiuam Concilij, securitatem petijt à Cæsare, Cæsar obsignauit, Christianus orbis resignauit, maior Cæsare, redire ad mentem hæresiarcha noluit, perijt. Hieronymus vero Pragensis furtim venit Constantiam, protectus à nemine, deprehensus comparuit, peroranit, habitus est perbenignè, liber abijt quo voluit, sanatus est, hæresim eiurauit, relapsus est, exustus est. Quid toties vnum exemplum de sexcentis exagitans? Repetant annales suos. Martinus ipse Lutherus, odium Dei & hominum, Augustæ positus coram Cardinale Caietano, nonne quod potuit, eructauit, & Maximiliani literis communitus, excessit? Idem accitus Wormatiam, cum & Cæsarem & plerosq; Imperij principes haberet infensos, nonne Cæsaris verbo tutus fuit? Postremo Lutheranorum & Zuinglianorum capita, præsente Carolo quinto Hæreticorum hoste, victore, Domino, nonne datis inducijs, confessiones suas toties innouatas exhibuere comitijs Augustanis, & sospites abiere? Haud secus, literæ Tridentinæ locupletissimas aduersario cautiones prouiderant: vti noluit. Nimirum se iactat in angulis, in quibus vbi tria verba Græca sonuerit, sapere videatur: abhorret à luce, quæ literatorum in numero poneret, & ad honesta subsellia reuocaret. Catholicis Anglis tale chirographum impunitatis impetrent, si diligunt salutem animarum. Nos Hussitum non causabimur, in curiam, verbo Principis innixi, conuolabimus.

Hier. Prag.

Anno. 1518.

Anno. 1521.

Augustana Confessio.

Vide acta Con. Trid.

Hvmbredvs.

Dictvm est à Campiano de Concilij Tridentini laudibus: nunc quæstionem mouet quare nos eò non venerimus? Respondeo, nos Papam non agnoscimus, neque eius Dominio subijcimur: neque causam vllam videmus, cur Sereniſſima Regina Angliæ exteræ potestati & aduersariæ & suo nomine contra veterem Canonem synodos conuocanti, cur tali seruo seruorum libera pareat. Et hæc Campiani vanissima quæstio iamdu-

iamdudum soluta est in Ecclesiæ Anglicanę Apologia, quæ plus minus sex rationes attulit, cur Angli non venerint ad Concilium: & eas sic Hardingus numerat, & tamen illas omnes sicco pede transijt Campianus, & aliam quandam reddit causam nostrę absentiæ, & tanquam responsionem nostram apponit, conaturque refellere sed frigidissimè, vt mox videbimus. Sed nec valde curauit, nec expressè vocauit nos ad Concilium Pontifex, Germanis potissimũ hæc distinata fuit legatio. Nunc argumenti partes omnes aspiciamus, & quæ verbosius à Campiano dicta sunt, colligamus, & redigamus in aliquem ordinem & gyrum dissolutas eius propositiones, caque multa in pauca conferamus. Nostris hominibus Protestantibus, inquit, publica fide cautum semper fuit, nempe Hussio, Hieronymo in Concilio Constantiensi, Luthero, Zuinglio, Wormatiæ, Augustæ, & eadem cautione tunc quoque in Tridentino Concilio prouisum fuit, cur ergo inuitati tanto securitatis munimento ad illud se conferre recusarunt? Quæ omnia sunt vanitate ipsa vaniora, neq vllo planè veritatis fundamento nituntur. Nunquam enim nostri legitimè vocati adesse in liberis Concilijs aut vllis conuentibus detrectarunt: & quantumuis *ranunculi* è cauernis semper prorepsimus. Si Campianus veteres legisset, & eorum expositiones allegoricas obseruasset, aliter ranarum significationem accepisset. Vincentius ranas vocat magistros illos qui suum Coax stridentes, & Dei voces non resonant. Primum enim, quid Dei ministros docere & promulgare oporteat, hæc eius verba significant: Adnunciare ergo aliquid Christianis Catholicis præter id quod acceperunt nunquam licuit, nusquam licet, nunquam licebit: & anathematizare eos, qui adnuncient aliquid præterquam quod semel acceptum est, nunquam non oportuit, nusquam non oportet, nunquam non oportebit. Quid ranunculi contrà faciant, hæc declarant, Contrà reclamant ranę quædam & cyniphes & muscæ morituræ,

In Apol. par. 6. c. 8. diuis. 1.

Aduersus Hæreses.

» quales sunt Pelagiani, & hoc Catholicis: Nobis, inquiunt, autoribus, nobis principibus, nobis expositoribus
» damnate quæ tenebatis, tenete quæ damnabatis. Istæ
Ranunculi Romanenses. profectò sunt Coaxationes ranarum Romanarum, quæ nos à maiorum institutis, à Decretis Christi & Apostolorum ad suas nouas constitutiones & inuentiones & expositiones conantur abducere. Caput autem causæ & iugulus quem tangere voluit Campianus, est, nostros Protestantes subterfugisse: quod iterũ dico esse falsissimum. Venit Ioannes Hussius & Hieronymus Pragensis, venit Lutherus & alij, quomodo ipsemet narrat & fatetur Duræus ad hoc Concilium venisse Wittembergenses ministros. Ergo quomodo refugerunt, quomodo è cauernis coaxarunt, qui cum aduersarijs pedem sæpe contulerunt? conuentus multos habuerunt? articulos
Sleid. l. 23 Smalcaldicos, Augustanam Confessionem & Apologiam ediderunt? Sphynga Interim vulgò dictam confutarunt? in aprico & in sole & se & Ecclesiam suam collocarunt? Tridentum etiam venerunt Mauriciani Theologi, legati principis Wirtenbergici, & D. Brentius Cõfessionem suæ doctrinę obtulit, Venit Ioan. Sleidanus & alij Argentinenses, quibus se coniunxerunt Elsinga, Rauesburgum, Lindania &c. vt omnes cõmuni consensu agerent causam Christi, si audiri potuissent. Sed de eo pòst dicemus suo loco: primũ exemplum ab eo adductũ videamus, quomodo probet illam propositionem de libertate nostrarum Ecclesiarum & Theologorum in Cu-
Securitas oblata in Con. Const. Hussio & Hier. ria & Synodo. Nostri dicunt non esse tutum venire ad Concilium Leoninum, quòd vestigia aliorum terreant, quòd patres nostri I. Hussius & Hier. contra fidem datã in Concilio Constantiensi exusti fuerint. Affirmat Cãpianus esse falsum: *Non*, inquit, *fregere fidem, quia nullam dedere.* Qui affirmat, non statim confirmat. Imò non vnum tantum falsum affert Campianus sed tria splendida mendacia. Nam primò Sigismundus missis ad Ioan.
Campiani triplicata vanitas. Hussium literis publica fide vocat Constantiam, quo sõlici-

licitante & primas obtinente Concilium hoc & coactum est & celebratum: & quæ fides illis habenda est, qui Imperatori Vncto Domini non modò non parent, sed etiam quæ ille rata esse voluit, irrita faciunt? Deinde scribit Nauclerus saluum quidem conductum esse à Sigismundo datum, sed Wenceslaum regem Bohemiæ requisitum non à Sigismundo fratre solummodo sed à Concilio ipso ad Ioannem Papam misisse Hussium Constantiam: eadem procul dubio conditione securitatis, vt liberè suam sententiam proponere & probare, & ire ac redire incolumis posset. At, inquit, Campianus, iussus se Constantiæ sistere, despexit prærogatiuam Concilij, securitatem petijt à Cæsare, Cęsar obsignauit, Christianus orbis resignauit, maior Cæsare. Assentitur eius Hyperaspistes Duræus, Neque enim, inquit, ille à Concilio fuit Constantiam inuitatus, neque publicam ab eo fidem accepit. Alterum horum falsum esse ex Nauclero ostensum est: nam rogatu & iussu Concilij venit Constantiam, & prius fuit Romam citatus ad Alexandrum quintum vt narrat Ioan. Sleidanus, & etiam Ioan. Dubrauius. At iste quidem conuincit vtrumque & autorem Campianum & patronum Duræum manifestæ vanitatis: qui ait, Italis, Gallis, Hispanis, Britannis, alijsque ad Concilium in Germania celebrandum euocatis, Ad quos accersitus Hussus, tametsi Romam anteà citatus ire noluerit, fide tamen publica à CONCILIO accepta, ipse primum, deinde Hieronymus eius consectaneus Constantiam venit. Hic quoque patet alterum in Campiani narratione mendacium, non enim Hieronymus furtim, sed palam accessit, & quidem protectus, sicut etiam habetur in Paralipomenis Vrspergensis, Decernitur citatio contra Hieronymum de Praga, & datur saluus conductus, sed salua iustitia. Cùm tales saluos conductus largiantur Romanistæ, cum hac exceptione, Salua Iustitia, Cur non contra vulpes istos sibi omni arte &

Genera. 43.

Duræus.

l. 3.

Ioan. Dubræus.

Hist. Boem. l. 23.

Pag. 398.

» quales sunt Pelagiani, & hoc Catholicis: Nobis, in-
» quiunt, autoribus, nobis principibus, nobis expositoribus
» damnate quæ tenebatis, tenete quæ damnabatis. Istæ
Ranunculi Romanenses. profectò sunt Coaxationes ranarum Romanarum, quæ nos à maiorum institutis, à Decretis Christi & Apostolorum ad suas nouas constitutiones & inuentiones & expositiones conantur abducere. Caput autem causæ & iugulus quem tangere voluit Campianus, est, nostros Protestantes subterfugisse: quod iterũ dico esse falsissimum. Venit Ioannes Hussius & Hieronymus Pragensis, venit Lutherus & alij, quomodo ipsemet narrat & fatetur Duræus ad hoc Concilium venisse Wittembergenses ministros. Ergo quomodo refugerunt, quomodo è cauernis coaxarunt, qui cum aduersarijs pedem sæpe contulerunt? conuentus multos habuerunt? articulos
Sleid. l. 23 Smalcaldicos, Augustanam Confessionem & Apologiam ediderunt? Sphynga Interim vulgò dictam confutarunt? in aprico & in sole & se & Ecclesiam suam collocarunt? Tridentum etiam venerunt Mauriciani Theologi, legati principis Wirtenbergici, & D. Brentius Cõfessionem suæ doctrinę obtulit, Venit Ioan. Sleidanus & alij Argentinenses, quibus se coniunxerunt Elsinga, Rauesburgum, Lindania &c. vt omnes cõmuni consensu agerent causam Christi, si audiri potuissent. Sed de eo pòst dicemus suo loco: primũ exemplum ab eo adductũ videamus, quomodo probet illam propositionem de libertate nostrarum Ecclesiarum & Theologorum in Curia & Synodo. Nostri dicunt non esse tutum venire ad
Securitas oblata in Con. Const. Hussio & Hier. Concilium Leoninum, quòd vestigia aliorum terreant, quòd patres nostri I. Hussius & Hier. contra fidem datã in Concilio Constantiensi exusti fuerint. Affirmat Cãpianus esse falsum: *Non*, inquit, *fregere fidem, quia nullam dedere.* Qui affirmat, non statim confirmat. Imò non vnum tantum falsum affert Campianus sed tria splendida mendacia. Nam primò Sigismundus missis ad Ioan.
Campiani triplicata vanitas. Hussium literis publica fide vocat Constantiam, quo so-

licit-

licitante & primas obtinente Concilium hoc & coactum est & celebratum: & quæ fides illis habenda est, qui Imperatori Vncto Domini non modò non parent, sed etiam quæ ille rata esse voluit, irrita faciunt? Deinde scribit Nauclerus saluum quidem conductum esse à Sigismundo datum, sed Wenceslaum regem Bohemiæ requisitum non à Sigismundo fratre solummodo sed à Concilio ipso ad Ioannem Papam misisse Hussium Constantiam: eadem procul dubio conditione securitatis, vt liberè suam sententiam proponere & probare, & ire ac redire incolumis posset. At, inquit, Campianus, iussus se Constantiæ sistere, desperxit prærogatiuam Concilij, securitatem petijt à Cæsare, Cęsar obsignauit, Christianus orbis resignauit, maior Cæsare. Assentitur eius Hyperaspistes Duræus, Neque enim, inquit, ille à Concilio fuit Constantiam inuitatus, neque publicam ab eo fidem accepit. Alterum horum falsum esse ex Nauclero ostensum est: nam rogatu & iussu Concilij venit Constantiam, & prius fuit Romam citatus ad Alexandrum quintum vt narrat Ioan. Sleidanus, & etiam Ioan. Dubrauius. At iste quidem conuincit vtrumque & autorem Campianum & patronum Duræum manifestæ vanitatis: qui ait, Italis, Gallis, Hispanis, Britannis, alijsque ad Concilium in Germania celebrandum euocatis, Ad quos accersitus Hussus, tametsi Romam anteà citatus ire noluerit, fide tamen publica à CONCILIO accepta, ipse primum, deinde Hieronymus eius consectaneus Constantiam venit. Hic quoque patet alterum in Campiani narratione mendacium, non enim Hieronymus furtim, sed palam accessit, & quidem protectus, sicut etiam habetur in Paralipomenis Vrspergensis, Decernitur citatio contra Hieronymum de Praga, & datur saluus conductus, sed salua iustitia. Cùm tales saluos conductus largiantur Romanistæ, cum hac exceptione, Salua Iustitia, Cur non contra vulpes istos sibi omni arte & sapi-

Generat. 48.

Duræus.

l. 3.

Ioan. Dubrau. Hist. Boem. l. 23.

Pag. 398.

sapientia prouideant & caueant Protestantes? De hoc Hieronymo sic prædicat ipse Dubrauius, Acutus & disertus habeatur, eandemq; in scholis, quam Hus in Templis palmam ab auditoribus obtinebat. Quid? quod ipse Poggius Florentinus in eo arguit Campianum falsitatis, quòd eum dicit esse habitum perbenignè. Vbi enim descripsisset Hieronymum in durissimis carceribus, in squalore, in sordibus, in stercore, in compedibus, in summa rerum omnium inopia vilem & oppressum diu iacuisse, & interim patres aduersariorum obtrectationibus tam longo tempore aures suas patefeciſſent, ipsum verò ne vnam quidem horam audire sustinuissent, sic infert, Illud verò admirabile memoriæ argumentum: Centum quadraginta diebus fuerat in fundo turris fœtidæ atq; obscuræ: cuius asperitatem ipse questus est, asserens se, vt bonũ & fortem virum decet, non propterea ingemiscere, quòd indigna perpessus esset, sed mirari aduersus se inhumanitatẽ. Quo in loco nedum legendi sed ne videndi quidem habuit facultatem. Mitto anxietatem mentis qua oportuit illum quotidie agitari: quæ omnem memoriam excutere debuisset: tamen tot doctissimos ac sapientissimos viros in testes suarum opinonum allegauit, tot doctores Ecclesiasticos in medium protulit in sententiam suam, vt satis superque satis fuisset si toto hoc tempore, summo in otio, summa in quiete, sapientiæ studijs operam dedisset.

Dubraus. ibid.

In descript. obitus Hieron.

Perbenigna Protestantium tractatio in Curia Romana.

» Hæresim, *inquit, eiurauit*: Præclaram fidei confessionem, Hæresim vocant. Hîc succurrit illud Erasmicum contra nostrum Standicium, Et hij sunt Reuerendi Rabini, Sal terræ, lux mundi, quorum arbitrio sumus Christiani aut secus: qui nobis post Apostolos, nouos dictant articulos fidei, qui sic nobis pronunciant oracula, velut Dij: nec dignantur nobis homunculis reddere suę opinionis rationem: Sat habent dixisse, Error est, suspectum est, hæresis est. De Ioanne verò

In Epist. ad Her. Buschium.

verò Huſſio aliud mendacium profert Campianus, quod in eum nunquam fuiſſet animaduerſum: niſi *homo perfidus & peſtilens fugiſſet* & violatis etiam conditionibus, quas ſcripto pepigerat cum Cæſare, vim omnem illius diplomatis eneruaſſet. Aliter planè determinat Concilij ſententia, vt loquuntur ipſi, definitiua, Quia ex Wicleui libris multa dogmata hauſit & ea propugnat & propagat & ſua quædam addit, quæ in libris continentur, neque adduci potuit vt retractaret, idcirco hæc Synodus eum tanquam hæreticum pronunciauit, condemnauit, & ab ordine ſacerdotali deponendum & degradandum declarauit. Illud autem de fuga Huſſij quod interſerit, nihil eſt. Animaduertit homo pius & prudens ſalui Conductus ſui nullam partes rationem habere: vidit Concilium attendere facta ſua, vt refert Nauclerus, vidit ſibi nondum plenam fidem haberi à Catholicis, & ſuſpectam adhuc eſſe patribus conuerſationem ſuam, & callidè obſeruari ſua colloquia: vt loquitur ipſe Cochlæus, hinc cœpit de fuga meditari. Quis enim honeſta fuga ſibi non caueret, cùm illi & publicæ cautionis omnes conditiones, omnem ſuam & Cæſaris fidem perfidioſè perrumperent?

Gen. 48.

l. 3. Hiſt. Huſſit.

SED qui de fuga Huſſij ſic garriunt, de fuga aliorum trium ſuorum pontificum eodem tempore ſilent. Fugit Papa Ioannes viceſimuſtertius indutus vt eorum verbis vtar griſea chlamide & cappa griſea incognitus: quòd altera die iuſſit Imperator proclamari. Fugit & latuit Petrus de Luna, Papa Benedictus Decimuſtertius, & in caſtello Peninſulæ loco munitiſſimo ſe continuit. Fugit Paga Eugenius mutato habitu, ſumpta monaſtica cuculla, vnà cum Arſenio Monacho nauiculam ingreſſus ſubitò, vt ſcribit Nauclerus, Romani quidam hominis fuga cognita, eum lapidibus ſagittiſque inceſſunt.

Naucl. gen. 48.

Fuga 3. Papa-rum.

Sed quid de fuga Huſſij blaterant, & de morte forriſſimè op-

Mors Hus.

mè oppetita conticescũt? De Hussio & Hieronymo simul idẽ autor refert, ambos constanti animo necẽ pertulisse, ambos ad incendium quasi ad epulas properasse, nullam emittentes vocem, quę miseri animi posset facere indicium: & vbi ardere cœperunt, hymnum cecinisse, quem vix flamma & fragor ignis intercipere poterat. Et Poggius, qui Hieronymi exitum vidit & singulos Actus perspexit, hęc de eo subijcit, Cùm lictor ignem post tergum (ne id videret) inijcere vellet, Huc, inquit, accede, & in conspectu accende ignem. Si enim illum timuissem, nunquam ad hunc locum (quem fugiendi facultas erat) accessissem. Hæc læta & Christiana mors huius Martyris & rectę fidei & bonæ vitæ & serenæ conscientiæ testimonium est. De Ioanne Papa fugitiuo quid memorat Nauclerus? Supplex ad Martinum Pontificem venit, nec superfuit hijs rebus diu Cossa, vita ex animi (vt aiunt) dolore excedens. In Epistolis Ioan. Hussij quædam inserta sunt, quæ omnino prætermittenda nõ sunt, quia & fœtidos huius Concilij flores, & ipsius ardentem pietatem, & Ioannis Papæ horrendum exitum indicant. De illis sic, Parisienses multi sunt, & Italici, &c. Cardinales sunt copiosi in mulis equitantes: De se concludit in eadem Epistolâ, Datum Constantiæ, Oretis Dominum pro constantia: De Ioanne Papa, In eodem Concilio Papam caput suum propter horrenda scelera dignum morte iudicarunt. Nec errat hoc loco Whitakerus, sed vehementer errat Duræus, qui illum erroris insimulat. Nam quando affirmat in Concilio Constantiensi de fide hæreticis non seruanda decretum nullum fecisse, verum non est. Pantaleonis Chronologia tale decretum commemorat, quam mendacem vocat Duræus, in suo tamen quantumuis breui opusculo Campianus eam non semel & citare & sequi dignatur. Et quid aliud colligamus ex illis verbis quæ ipse Duræus recitat? qui tamen more suo multa quę sunt emphatica & ad rẽ valde pertinentia callidè præteruolauit. Sic enim ad verbũ:

In descript. ad Leonardum Aretinum.

Vox Hieronymi Pragensis cygnea.

Ioan. 23. aliàs Balthasar Cossa.

In Epist. 13.

Decretum Constantiense de fide hæreticis non seruanda cons. Duræum.

Præ-

Præsens sancta Synodus ex quouis saluo conductu per Imperatoré, reges & alios seculi principes hæreticis vel de hæresi diffamatis, putantes eosdem sic à suis erroribus reuocare, quocunque vinculo se astrinxerint, concesso, nullum fidei Catholicæ vel iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudicium generari, vel impedimentum præstari posse seu debere declarat, quominus (dicto saluo conductu non obstante) liceat iudici competenti, & Ecclesiastico de huiusmodi personarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debitè procedere, eosdemq; punire, quantum iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerit, etiam si de saluo conductu confisi ad locum venerint iudicij, &c. Punire possunt competentes iudices quantum iustitia suadebit etiam eos qui saluo conductu Imperatoris communiti & comitati venerunt: Annon hoc idem est quod suprà diximus, de Saluo Conductu conditionali, SALVA Iustitia? Imperator concedit vt viui & incolumes discedant: & hic Canon nihilominus decernit, hoc saluo conductu non obstante, hæreticos esse supplicio afficiendos, quæ omnia Duræus omisit. Hunc sensum Canonis ipsa inscriptio innuit, quod non obstantibus saluis conductibus Imperatoris, Regum, &c. possit per iudicem competentem de hæretica prauitate inquiri. Aperit hoc Papistarum mysterium ipse Surius Conciliorum consarcinator in margine. Confutat etiam Duræum bonus inprimis scriptor Ioannes Sleidanus, cuius fidem spectatam & grauitatem suspiciendam meçũ alij multi nouerunt. Ait verò Hussium post colloquium cum Ioanne vicesimotertio & Cardinalibus absente Sigismundo captiuum esse detentum, & cùm hoc Sigismundus ægrè ferret, pontificij responderunt, non esse fidem seruandam hæreticis. Formam quoque Canonis sic proponit, Lex quoque lata, ne seruetur fides hæreticis aut suspectis de hæresi licet fide publica Cæsaris ad Synodum venerint, cognitionis causa. Atque si Ioan. Sleidano non credent, saltem Cochlæo suo aus-

Sess. 19. con. Const.

L. 3.

» cultabunt. Sigismundus cum libenter propter saluum
Hist. Huss. conductum liberasset, nisi à doctis responsum accepis-
L. 2. pag. 74. » set, Nullo iure deberi saluum conductum hæretico in
» hæresi sua persistenti. Accedat hijs & alius interpres
Pag. 401. » huius Canonis, Autor Paralip. Sessione decima nona
» decernitur hæreticis non esse seruandam fidem, quam
» vocant, Saluum conductum. Itaque alijs superiori-
» bus Campiani mendacijs hoc quoque Duræi nouum
» annumeretur. Hæc est Pontificiorum erga Hussium
» doctissimum & Hieronymum eloquentissimum miseri-
In Collectaneis locorũ Lutheri. » cordia: sed verissimè scriptum est à Luthero, hijs occi-
» sis semper ab eo tempore cœpisse regnum Papæ retro
» sublapsum referri; Nec minus verè prophetauit qui-
dam Seuerus: Ciuitas Constantia iam est miserrima:
Credo Deum puniuisse eam, quòd Hussũ ad ignem ar-
mata deduxerit. *Repetant*, inquit Campianus, *An-*
An. D. 1518. *nales suos, M. Lutherus Odium Dei & hominum, Augustæ po-*
stius coram Cardinale Caietano, nonne quod potuit eructauit, &
Quis Lutheri saluus Conductus. *Maximiliani literis communitus excesßit?* Lutherus odi-
um Dei & hominum? Quid ita? quia apud Pontificem
in magnum odium est adductus, peruersitate ipsius Pa-
pæ & aliorum calumnijs: alioqui non diffido eum fuisse
Deo & pijs omnibus dilectum. Lutherus non eru-
ctauit quicquam, sed errorem suum ex sacra Scriptura
petit demonstrari; quæ hominis sobrij non eructantis
est oratio. Maximiliani literas quidem testes & com-
mendationis, & tutelæ suæ accepit, quas Fridericus
optimus princeps alijque nobiles impetrarunt. Sed
quid? Num Caietanus ausus est cum eo venire in disp-
tationem? Minimè, sed Augustam profectus duras
In Paralip. Abb. Vrsp. pag. 471. hasce tres conditiones audit, vt Mandatu Papæ ad cor
rediret, id est, ad sanitatem, & errores quos diuulgaue-
rat, reuocaret: vt deinceps ab ijsdem abstineret: & ter-
tiò, vt ab omnibus, quæ Ecclesiæ tranquillitatem per-
turbare possent, sibi temperaret. Hæc verè eructauit
Caietanus, ad quem etiam dedit literas suas Leo Pa-

pa

pa, vt Lutherum Augustæ caperet, & vt, si constaret sibi, & in sententia sua persisteret, sacris omnibus interdiceret. Præterea Romam euocatur, nihil intactum, nihil intentatum relinquitur, quò prorsus hominem nihil malè meritum, sed veritatis studiosum indagatorem opprimant. Scribit etiam Leo ad Fridericum, vt aut Romam Lutherus mittatur, & in suam potestatem veniat, aut ex ipsius finibus exterminetur. Hęccine est fides Romanæ Aulæ? Hæccine reuerentia Romanorum sacerdotum erga Maximilianos, Carolos, Sigismundos, Cæsares, Deivnctos? Hæccine est Christiani orbis resignatio, quæ à paucis homunculis facta est, ex qua & Imperatorum existimatio læditur, & dignitas obfuscatur, & Conciliorum omnis autoritas concidit? *Sleid. l. 1.*

Prosequitur alias securitatis species Campianus, quando Cæsaris verbo tutus fuit Wormatiæ, cùm alios plerosque Imperij principes infensos haberet. Imò Pontificios infensos habuit non principes, A Caduceatore Cæsaris productus est saluus: sed quid tum? quid postea non tentarunt? Sub idem tempus in Bulla Cœnæ Domini ante Pascha, vt fieri solet, cum Arnoldistis, Wicleuistis, alijsque Lutherus diris & imprecationibus ad Inferos vsque deuouetur. Alij censent acerrimè & iniustissimè Concilij Constantiensis decretum contra hæreticos renouandum: Alij sic impulerunt Imperatorem alioqui æquissimum, vt Lutherum post Concilium Wormacience proscriberet, libros aboleret, edicta nescio quæ sanguinaria promulgaret. Dominicanus quidam homo totus charitate scilicet ardens Leonem sua sponte satis rugientem instigat, vt Lutherum vi & flammis tolleret. Lutheri libros damnant etiam Parisienses, nominatim de Captiuitate Babylonica, & ex illis quædam Themata captiosè & calumniosè decerpunt. De hijs omnibus superius & copiosius scripsimus, & ad illum locum candidos lectores remittimus. Nec multum

“ “ 1521. “ “ *Sleid. l. 3.* *Libertas Conciliorum Papalium seruilis. In resp. ad Rat. primam.*

ad rem facit quod de Augustano Conuentu præsente Carolo quinto affertur. Non erat generale Concilium, sed erant Comitia quædam particularia obtentu conciliandæ religionis & expeditionis Turcicæ: in quibus nihil definitum, nihil planè actum, nisi quod nostri suas Confessiones conscriberent & exhiberent: & apertè Cæsar respondet Argentinensibus, prohibitam esse omnem de fide disputationem: tantùm petit ab omnibus, vt ad Pontificias partes se aggregent: sed iustis de causis optimi principes & liberæ Ciuitates renuunt. Verum nunc tandé Concilij Tridentini æquitatem & libertaté indultam Protestãtibus considerabimus.

Sleid. l. 7.

Haud secus, inquit, *literæ Tridentinæ locupletissimas aduersario cautiones prouiderant, vti noluit.* Ostensum est à me Protestantes vsos fuisse, & eò se contulisse. Sed quàm libera sint Concilia Paparũ, satis exploratũ habet orbis Christianus. In Conuétu Spirensi, de quo antè dixi, Faber qui etiam Augustę magnus cum Eckio Actor fuit, Simoni Grynæo insidias struxit, & à magistratu comprehensus fuisset, nisi diuina prouidentia subitò è faucibus tyrannorum eum liberasset: Et tamen hîc libertatis spes facta est vel maxima. Quod olim Leonardo Aretino Secretario suo Papa in aurem insusurrauit In loco Concilij totum est, nec alicubi esse volo, vbi Imperator plus possit: quo sanè dicto neque alios neque Cæsarem ipsum planè liberum se esse velle declarauit: id omnino de Concilio Tridentino verum est, quod summa Papæ fraude in maximum præiudicium ac damnum Imperatoris totiusque Imperij Bononiam (quæ est Ciuitas Pontificis) translatum esse, notum est omnibus. In Comitijs Noribergensibus respõdit legatus Pontificius, cũ omnes Imperij status concluissent, & Papæ subscriptionem & approbationé postularent, Id nihil aliud esse quã Papæ manus ligare. In hoc Cõcilio Triden. Paulus tertius omnes omnibus ex locis conuocat, quibus iure aut priuilegio in Concilijs generalibus residendi & sententias in eo dicendi potestas per-

Con. Tridentini conditiones quales.

In Rat. 1.

Nauclerus.

Illyricus in scriptis Papę & Monarcharum.

permissa est, & vi iurisiurandi & in virtute sanctæ obedientiæ adesse iubentur. At tale Iuramentum nostri Protestantes sedi Apostolicæ non præstiterunt. Itaque nec Imperator, quia Cameræ Apostolicæ filius aut potius seruus est, neq; nos propter periculũ, neq; Papistæ propter religionem Iuramenti vlla libertate in Concilijs donantur. In iuramento Ioannis Vicesimi-tertij, quanta sit sub iugo Pontificio aliorum ad Concilia accedentium seruitus, perspicuum est, vbi profitetur, spondet, vouet Deo & Ecclesiæ & sacro Concilio se non modò cessurum, sed iuxta deliberationem Concilij facturum & impleturum omnia. Seruitus hæc non reticetur in libro de septem statibus Ecclesiæ, In Concilijs humilibus & fidelibus non libera est expressio, vt in eis lentè corrigantur ea quæ diuinum cultum & Christianam religionem reformationemque concernunt. Vnde crimina iamdiu incorrecta vsque adeo increuerunt, vt multa modo flagitia reputentur esse licita sub fictione scilicet longæ ac inolitæ consuetudinis. In Syntagmate Actorum Tridentini huius Concilij grauamina multa commemorantur, vt etiam testatur Andreas Fricius, & legati ducis Wirtenbergensis expostulant, post eorum aduentum res friuolis dilationibus extractas, nec eis factam esse potestatẽ agendi quæ è republica & religione essent, rumoré sparsum esse per vrbem, consilia patrũ Tridentinorũ turbata esse appulsu Theologorũ Protestantiũ, vtpote quos illi venturos minimè sperabant. In summa: quid vnquã à nostris liberè in Synodis dici, aut quæ syncera Reformatio ab illis obtineri potuit? Hic Paulus tertius inchoare visus est Reformationem, ad quam rem Iacobum Sadoletũ, Reginaldum Polum & alios delegit. Cùm autem illi occiperent de potestate Papæ imminuenda, de sacerdotibus & Cardinalibus corrigendis, de Ordine Conuentualium abolendo, de virginum Collegijs reformandis, de Diui Antonij reliquijs abrogandis aliquid constituere, Paulus conniuet atque dissimulat, & caudis vulpinis quasi scopis ad Longurios alligatis, vt ait Sleidanus, omnia

Nauclerus Gen. 48.

Omnia Ecclesiæ ca. 19.

In Præf. ad Com. Tarnouium.

Sleid. l. 12.

omnia repurgãt Cardinales: Nicolaus Archiepiſcopus Capuanus, omnis emendationis impatiens repugnat, clamitans hoc modo futurũ, vt Lutherani iactent, quaſi ab ipſis ad hanc emendationẽ propemodũ adacti fuerint. Scripta Papæ & monarcharum ſatis docent quæ in hoc Concilio libertas fuerit, cùm iuris ordo omnis contemneretur, nulli contradicere liceret, cùm Proteſtantes nunc ad Pictouium, nunc ad Toletanum Hiſpanum, nunc ad Epiſcopum Tridentinum Germanum ægrè admitterentur, nuſquam liberam vocem in Concilijs haberent: cùm Paulus tertius ſcribat, ſynodum de hac deliberatione tractare non poſſe, niſi Germanica natio ſe ſubmittat, niſi gymnaſia, quæ ibi promulgata ſunt de fide, recipiant, quòd videlicet, quæ ſynodus pro Catholica veritate ſtatuit, nouis retractationibus non debeant mutilari, quodque fiat iniuria Reuerendiſſimo Concilio, ſi quis ſemel iudicata reuoluere & publicè diſputare contenderit. Ac propterea ægerrimè tulit Mauricius & alij Proteſtantes, quod poſtulata eorũ iuſtiſſima reijcerentur, Papa ſibi autoritatẽ ſummi Præſidis ſumeret, ſe Concilio nõ ſubijceret, Epiſcopis ſuis iuramentũ non remitteret, quodq; ſuis Theologis non ſatis idoneè caueret. Nam quæ tandem erat illa locupletiſſima cautio, quæ à Campiano iactitatur? Petit Mauricius vt ad formulam decreti Baſilienſis ſibi, ſicut olim Bohemis, caueatur: Negatur, & multa quæ in illa formula fuerunt, omittuntur. In ipſo Actionis feruore Ambroſius Pelargus Dominicanus concionatur, Hæreticis fidem non eſſe ſeruandam, tollenda eſſe Zizania. Wirtenbergicis reſpondet Cardinalis Tridentinus iuſſu Pontificij legati, inter Patres ita conueniſſe, ne cui publicè quid proponere liceret, niſi cuiuſmodi ſit illud prius conſtaret: cumque vellent ſuæ Confeſſionis ſcriptum offerre, indignabundus Creſcentius ait, Oportere eos regulam accipere non tradere patribus: præterea hîc contra decretum legatus Argentinenſis inuitus retinetur, ac reſpondet Monfortus, hoc

Nic. Archiepiſcopi dictum.

Pauli 3. dictum. In Epiſt. ad Ioan. Mariæ Card.

Sleid. l. 23.

Concio Dominicanica non Dominica.

Ibidem.

hoc esse expressum mandatum ne quis recedat. Sed libertas hæc seruilis est, vt in reliquis conuentibus, sic in hoc Tridentino maximè. Cur autem nostram absentiam notat Campianus, cùm Imperator ipse hanc Concilij indictionem, loci mutationem, & agendi rationem non probauerit? cùm idem exhaustis iam viribus & morti proximus pœnitudine quasi ductus lamentaretur se in statu Ecclesiastico fulciendo omnia ferè impendisse, pecuniam fortè reparari posse, existimationem autem nominis, valetudinem bonam, studia hominum quæ recuperaturus esset nunquam, prorsus amisisse: cum Rex Galliæ non solum Heluetios ab eo deterruerit per literas, verum etiam ipse abfuerit, cóque nullum Episcopum suæ ditionis mittere dignatus fuerit: ratus id non communis reipublicæ vtilitatis gratia, non restituendæ disciplinæ causa esse congregatum, sed vt priuatis quorundam rebus ac rationibus inseruiretur. Vergerius de Tridentina Synodo fugienda librum edidit, & scripta Regis Galliarum & aliorum procerum atque nobilium protestationes extant, ex quibus patet, multos non pauca in hoc Concilio improbasse. Libertas hæc qualis fuerit, indicabit ipsius Papæ manifesta protestatio, Synodum velle protestantes audire, solenni tamen hac protestatione præmissa, quòd per hanc audientiam non intelligit sancta synodus aliquod præiudicium sibi, neque etiam sanctissimo Domino Papæ Concilij capiti inferri, per quod minus possit ad vlteriorem prosecutionem, celebrationem, expeditionem sacri Concilij Deo dante procedere, cuius publicum instrumentum mandat fieri à Notarijs. Deuenio nunc ad conclusionem seu insultationem Campiani, *Aduersarius se iactat in angulis, in quibus vbi tria Græca verba somuerit, sapere videatur, abhorret à luce, quæ literatum in numero ponerent?* Catholicis Anglis si tale chirographum impunitatis impetretur, non Hussium causabuntur, mox in Curiam, verbo principis innixi, conuolabunt. Sonare & scire Græca verba, non est, neque haberi

Cæsaris pœnitentia.

Rex Galliæ.

In protest. ex parte Papæ.

« « « « « « « «

haberi debet probrosum. Si enim ipse Campianus requisitus, hæc tria verba Græca in publico suo congressu Londini afferre eademque interpretari potuisset & voluisset: non ita tanquam Græcæ linguæ rudis explosus, nec ita ludibrio hominum expositus fuisset. Vincentius Lyrinensis qui hæreticorum hostis fuit, ne inimico quidem suo Photino iustas laudes detraxit, sed vt hominem ingenij viribus valentem, & monumenta librorum partim Græco partim Latino sermone componentem verè & amicè collaudat. Quid illud? Nostri à luce, à celebritate Conciliorum abhorrẽt, & se iactant in angulis? nostri publicos congressus refugiunt? qui Tridentum venerunt? qui Smalcaldię, Noribergæ, Augustæ, Spiræ, Wormaciæ, Bonnæ conuentus celebrarunt? Animaduertant nunc vicissim, quomodo ipsi latitando, & fugitando Concilia, sibi prouiderint. Cùm in conuentu responderet Lutherus, Si quis testimonium reddere velit aduersus doctrinam suam, paratissimum fore se quemcunque errorem reuocare, si ex verbo Dei edoctus fuisset, & primum fore qui libros suos in » ignem proijceret: Eckius Canonista & Antagonista ex» candescens, Quid, inquit, attinet nouam disputatio» nem celebrare, de rebus per tot secula in Ecclesia con» demnatis, quasi liceret cuiuis de quocunque rationem » reddere: quod si semel peruicerit, vt Scripturis con» uincendus sit, qui Concilijs contradicit, nihil habebi» mus Christianitatis certum vel determinatum, & ab eo » petit non cornutam at simplicem responsionem. Verissimè enim scriptum est, in eos, Qui antè fauebant Concilio, iam impugnant, lusus iam Ecclesia est, qualem de pila fieri videmus, dum lusorum ictibus percussa huc atque illuc impellitur. In ipsum Papam torquetur & illud, Eum hoc vniuersale Concilium, hanc sanctissimam Christianorum conuentionem libertatis alumnam, velut Iliacam horrere passionem. Papam Concilijs inimicum esse declarat, quod Vergerio dedit in mandatis nominatim, ne prouinciæ Germanicæ fiat Concilium,

Aduers. Hęr.

Fugæ Conciliorum in aduersarijs.

In vita Luth.

In Paralip. Abb. vrsp. Pag. 431.

Sleidan. l. 7.

sed

sed vt Ferdinandus eam omnem actionem impediat.
Idem odium Conciliorum obseruauit Polydorus Virgilius, Iam penè desitum est à Concilijs habendis, in quibus multa ex æquo tractarentur, Pontifice Romano eiusmodi negotium non magnopere curante. Cumque Martinus quintus decerneret, vt decimo saltem quoq; anno in vnum locum coirent ac de summa rei consultarent, id quoq; hactenus minimè est seruatum: quamobrem religio in dies singulos maius procul dubio damnum fecit. Quomodo semper resilierint, argumento esse potest quod tradidit Vrspergensis, ante Concilium Constantiense quadraginta annis horrendo schismate diuisam fuisse vnitatem Ecclesiæ, & plurima ibidem & maxima negotia pro gloria Domini, pro publica vtilitate & honestate poterant agi, si putris caro Ecclesiasticorum potuisset ferre salem Euangelicum. *Li.8. de Inuent. re.c.5.*

Et mox deploratissimum statum cleri, & neglectum Conciliorum, & Ecclesiæ vastitatem lamentatur, Spiritus extinguebantur, Prophetias aspernabantur, Christum in membris persequebantur, eratque planè persecutrix Ecclesia. *Pag.396.* « « «

Hæc vna causa neglectionis Synodorum: alia ex Dialogismo Alani Chartieri peti queat. Luxus nimirum & corrupti mores inferiorum sacerdotum, Hinc sancta Concilia, inquit, non secus refugiunt, quàm pueri scholam. *In Aulico.*

Nec diffitetur Iouius vt ex eo narrat Ioan. Sturmius, Concilij nomen Pontificibus maximo terrori esse consueuit. Quod exemplo Pij secundi optimè monstratur, qui ante Papatum Concilia laudare & frequentare solitus est: postea sexennio sedit & sanxit, ne quis à Pontifice Maximo ad Concilium appellaret. *In Antipap.*

Quare valeant nebulæ quas obducunt, vt fallant simpliciores, ne toties in ore habeant Concilia quæ horrent & reformidant, quod tradidit ipse Platyna, cùm à Syluestro decretum esset, vt singulis annis Concilium in prouincia haberetur: inquit, Quare hoc sanctum institutum aboleuerint nostræ ætatis Pontifices, non video: nisi censuras benè viuentium ac sentien- *Abb. Vrsp. pag.435.* *In vita Syl.1.*

sentientium reformidabant. Vrget hanc Conciliorum necessitatem, & eorum neglectionem, (non obstante huius Syluestri decreto,) post Constantini tempora de-

In Con. Later. plorat Ægidius Viterbiensis. Constantini, inquit, tempora vt sacris rebus multum adiecere splendoris & ornamenti, ita morum & vitæ seueritatem, non parum eneruarunt, quoties à Synodis habendis cessatum est, toties vidimus diuinam sponsam à sponso derelictam.

Libera Concilia nos poscimus, ad libera prouocamus, vbi non tumultuosè sed moderatè, non imperiosè ex nutu vnius, sed theologicè ex dictato spiritus sancti & scripturarum omnia agi dicique possent. Alioqui non tam legitimæ sunt congregationes quàm Catilinariæ coniurationes, sicut acta & euenta Tridentini Concilij satis arguunt : & dum nostrarum regionum synodos & Parlamenta Conciliabula vocitant, magnam spiritui sancto blasphemiam irrogant, qui Hierosolymis in conuentu paucorum magis quàm in alijs Romanistarum cætibus vniuersalibus præsedit. Non enim de nomine sed de re contẽdendum est: Voca panẽ si placet lapidẽ, & da mihi dum famesco. Non vocatur Conciliũ, vocetur Conuẽtus, vocetur conciliabulũ, congregatio, Synagoga, nihil interest, dum schisma depellat, vt alicubi Syluius. *Catholicis Anglis*, inquit Campianus, *tale chirographum impunitatis impetrent, nos Hußium non causabimur, in curiam verbo Principis innixi comolabimus*. Vtinam in nostra manu esset omnes Iesuitas ad hæc subsellia deuocare, aut hoc chirographum impetrare, vt oblatum certamen ingredi bonis conditionibus licitè & liberè possemus. Non miror Campianum verbo Principis inniti velle, quod sanè firmius & certius est, Paparum diplomate, Imperatorum scriptis sub Papismo, & pontificiorum Cõciliorum saluis conductibus omnibus, sicut iam planum fecimus.

Parlamenta nostra liberiora Papalibus.

Papistarum triplex stratagema.

Ex hijs tria Theoremata emergunt, Primum, non videri Pontificijs veram Petri sententiam de rege honorando : nisi quantum ipsis æquum videbitur eos honorare.

norare. In papatu seruiliter regnant Cæsares & reges, imò reguntur à sertis seruorum, quoniam eorum verba, & scripta & salui conductus tantum valent quantum ipsi volunt. Secundum: Papam esse agens libertinum, posse sine vlla nota leuitatis dicere, negare, fidem dare & datam soluere. Nam, teste Cochlæo, sicut Hussus sub saluo conductu Regis venit Constantiam: ita eum Regis Romanorum saluum conductum Papa ratum habuit, vsque adeò vt dixerit se nec impediturum nec permissurum impediri illum Conductum, etiamsi fratrem suum germanum interfecisset. Hinc iusta fuit querela Bohemorum nobilium, quòd Hussus contra publicam fidem & regis & Papæ fuerit combustus. Tertium: Ne ipsis quidem Concilijs Pontificijs, in quibus & Papa & Imperator & patres omnes confident & consentiunt, vllam fidem esse habendam, nam aut fallent aperte aut interpolabunt sophisticè. Suprà dixi etiam Concilij fide publica Hussum ad Concilium venisse. Et in Hieronymi Pragensis citatione Cochlæus refert hunc fuisse Synodi saluum conductum. Cùm enim pollicitus esset se venturum, dummodo saluus & securus esse posset, referibunt patres; Compareas secundum tenorem prædicti tui scripti, &c. Ad quod à violentia (iustitia semper salua) omnem saluum conductum nostrum quantum in nobis est, & fides exigit orthodoxa, præsentium tenore offerimus. Qui has caudas & caurelas admiscent suis promissis: qui semper aut vi leonina aut fraude vulpina sanctos irretiunt, eorum certè & fides & religio suspecta esse debet prudentibus.

Hist. Hussit. li. 2.

Li. 5. pag. 203.

li. 2.

Salutis conductus papisticus, Ignis.

CAMPIANVS.

SED, *vt vnde sum egressus eo regrediar, Concilia genteilia vera sunt, primum, vltimum, media, his pugnabo. Has-*

 stam

stam expectet aduersarius amentatam, quam euellere nunquam poterit, prosternatur in eo Satanas, Christus viuat.

Humfredvs.

Campiani excursio.

Est sanè vel inuito Campiano expressa veritas, nam reuera digressus est: si quis digressiones istius hominis congereret, totum hoc capitulum παρεκβαλων comperiet. Argumentum propositum est, vt in hac Ratione nobis persuadeat, omnia vel pleraque Concilia nostræ religioni aduersari, Catholicorum autem, vt vocant, opinionibus suffragari: Bene cœpit ab Hierosolymitani & quatuor Conciliorum autoritate: sed quò postea prorupit, quos limites, quæ septa non transilijt? Excurrit in campos Concilij Tridentini, expostulat cur eò non venerint Protestantes: causam ipse fingit, quæ tamen Concilij illius macula sempiterna dici debet. Narrat Concilij Constãtiensis contra Hussium & Hieronymum Pragensem illegitimum & violentum processum: narrat de conuentu Wormacienſi, Augustano & cæteris historias imò fabulas: præmittit fictitia, concludit similia, lusit, à proposito suo planè exorbitans. Post tot egressus, inquit, regrediar: omnium Conciliorum primorum, mediorum, vltimorum, autoritate pugnabo, hastas iactabo amentatas, quas euellere nemo poterit, quibus Satanas prosternetur, viuet Christus. Prolusio Campiani prima fuit vel potius illusio, non seria pugna, amens iacit amentatas hastulas. In pompa fortassis pulcher comparuisset, sed in acie fortis nunquam futurus. Nam vnde hastas ille acceperit, notum est: & eas homo imbellis suis infirmis lacertis torquere nunquam potuit. Placet hic Iesuitam verbis Hieronymi affari. Tuæ propositiones, quia sine ferri acumine

Hieron. cont. Lucifer.

» mittuntur, hostem non valent perforare. Hanc igi-
» tur hastam, quam toris viribus misisti, de qua nobis
minitaris,

minitaris, vno, vt aiunt, digitulo repellam. "

Primum, vltimum, media, id est, omnia Concilia sua esse vmbratilis gladiator iactitat, quod an ita sit, experiamur, & ex immenso Conciliorum armamentario aliquot hastulas proijciamus: ex tanta sylua tantum decerpamus ramulos. Non loquor de Concilijs infimorum subselliorum aut posteriorum temporum, aut de omnibus. Quis enim Concilijs omnibus fidet, qui scit in Concilio Romano à senatu Christum non potuisse Deum renunciari, nec inter Deos ipsorum numerari? Sit hoc antiquum & in veteri Roma ante Papatum Senatusconsultum, idem certè probari potest Romanistas de Christo, quod ad eius officium spectat, sentire. Et posteriora Concilia nequiora idcirco fuerunt, quia vel in Papæ verba iurabant Episcopi, vel tanquam Parasiti eius tribunal lambebant, vt olim dixit Orator, de Verris asseclis. Præterea non eodem tendunt omnes in Concilijs, nec eadem est Conciliorum omnium definitio. Quare in hac dissensione vel ad plura & saniora, vel ad priora & vetustiora prouocandum. Lex ipsorum sic iamdudum determinauit: Cùm in gestis Conciliorum discors sententia inuenitur, illius Concilij debet teneri sententia, cuius antiquior & potior extat autoritas. Dictum est aliàs de Romano Concilio: cùm Spiritus sanctus in specie Bubonis compareret: & Ioannes Pontifex obstupesceret & erubesceret, omnes qui aderant, in magnum contemptum atque irrisionem Concilij, hac re adducerentur, paulatimque toto dilapso Concilio, nihil illic prorsus actum esset fructuosum. Eiusmodi planè est omnium Actuum in Italiæ conuenticulis catastrophe, vt aut nihil omnino, aut nihil boni effectum reddatur. In Concilio Basilienſi id subnotare videtur Syluius, ex tota Italia vix duos prælatos; ex Hispania nullum, ad commune Ecclesiæ commodum animi & ingenij neruos intendisse. Quod

καταστροφὴ, Concilia nostra esse.

Cic. 3. in Verr.

D. 50.

Claudius Espenſæus in 2. Timo. 4.

etiam Sorboniſta quidam non eſt veritus reprehendere, Meritò, inquit, dolebat in Concilio Baſilienſi Ludouico Arelatenſi eius præſidi, id demum ſemper in Concilijs factum iri, quod nationi placebit Italicæ. Hac ergo cautione & conditione nos ad Concilia appellabimus & congrediemur, inprimis freti teſtimonio ſcripturarum, quò ipſa Concilia noſtra videntur reſpexiſſe. In hunc ergo modum ex aduerſo ego contenderem, ſi Campianus Concilium ſuum Tridentinum tanquam æquale illis quatuor Concilijs primis per omnia defenderet: eum illa vetera repudiare, ſi prima & antiqua amplecteretur, Tridentino prorſus valedicere neceſſe eſt. Confitetur Eccleſia noſtra & nos & patres noſtros Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruari, corda noſtra fide ſola purgari, vnde in præſenti iuſtificamur, & in futuro glorificamur. Facit nobiſcum prima & Apoſtolica ſynodus Hieroſolymitana in concionibus Petri & Iacobi: repugnat Tridentinum, Si quis dixerit ſola fide impium iuſtificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri, quod ad iuſtificationis gratiam conſequendam cooperetur, & nulla ex parte neceſſe eſſe eum ſuæ voluntatis motu præparari atque diſponi, Anathema ſit. Nos dicimus liberum arbitrium quoad ſpiritualia poſt Adæ lapſum eſſe parum efficax, imò amiſſum & extinctum, ac rem de ſolo vt loquuntur titulo: nobis Concilium Tridentinum denunciat Anathema: nobis fauet Concilium Arauſicanum, in quo manifeſtè dicitur, qui ſic de naturæ viribus ſine gratia ſentit, à fide alienus, dicitur reſiſtere Apoſtolo, Quid habes quod non accepiſti? Et, Gratia Dei ſum quod ſum: dicitur falli ſpiritu hæretico, & non intelligere vocem Dei in Euangelio, Sine me nihil poteſtis facere: Et illud Apoſtoli, Non quod idonei ſumus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Et Canone Octauo eiuſdem Concilij. Hoc quàm ſit contrarium, ipſe Dominus probat,

Tridentini Con. & aliorum Con. pugna.

Seſſ. 6. c. 9. Iuſtificatio.

Lib. arbitr.

Seſs 6. c. 5. Con. Arauſ. c. 6. 7. c. 8. 1. Cor. 4. 15.

Ioan. 15. 2. Cor. 3.

bat, qui non aliquos sed neminem ad se posse venire testatur; nisi quem pater attraxerit, sicut & Petro dicit, Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Et Apostolus, Nemo potest dicere Dominum Iesum Christum, nisi in Spiritu sancto. Placuit Tridentinis patribus legem à nobis impleri posse, & neminem debere illa temeraria & à patribus sub Anathemate prohibita voce vti, Dei præcepta homini iustificato ad obseruandum esse impossibilia: super qua arena suas perfectiones, opera debita, indebita merita sibi & alijs, opera supererogationis & Concilia ædificarunt. At patribus Mileuitanis & nobis placet, quod Diuo Ioanni placuit, Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est: quod placuit Christo, Dimitte nobis debita nostra: quod placuit Danieli iustificato, Peccauimus, iniquitatem fecimus, Et Iacobo viro iusto, In multis offendimus omnes: Nec modestiæ causa humiliter hæc dicunt, sed ingenuè confitentur: nec de venialibus aut minutis sed de grauibus peccatis loquuntur: & orant seriò ne intret Dominus in iudicium cum seruis suis, quia non iustificabitur in conspectu eius omnis viuens, sed damnationis subibit sententiam. Docemus nos, legitimè conuocari synodos per Imperatores & principes, sic in primis quatuor Concilijs iam ostendimus: & Rhemẽsis per Carolum congregata est, idq; vt ait Carranza, more priscorũ Imperatorũ. Idq; Socrates vna & vniuersali clausula complexus est: Passim in Historia Imperatorum mentionem propterea fecimus, quòd ex illo tempore, quo Christiani esse cœperunt, Ecclesiæ negotia pendebant ab ipsis, atque adeò maxima Concilia de eorundem sententia & conuocata fuerunt, & adhuc conuocantur. De sella Constantini in Concilio Niceno quod nuper Wintoniæ quidam fabulati sunt, cum intrasse vltimum, & sedisse infimum, id omnium Historiarum exploratissima narratione explodituꝛ,

Sess. 6. c. 11.

Legem à nobis impleri non posse.

Con. Milenit. c. 6. 7.

Dan. 9.

Conc. per Imperatores coacta.

In Hist. Eccle. li. 5. c. 1.

Bodenus & Sladius Wintoniæ.

l.3. l.1.c.19. Nam Thronum aureú & Maximum & alijs sublimiorẽ sibi paratum habuit, reliquis occupantibus subsellia, Eusebio in vita Cõstantini & Sozomeno testibus. Quo igitur iure hanc Concilij Tridentini indictionem vsurpauit sibi vel Paulus, vel Iulius, vel Pius, ab hac prærogatiua excluso Cæsare? Arelatensis Episcopus hoc decretum necessarium fuisse asseruit, ad reprimendam Pontificum Romanorum ambitionem, qui se supra vniuersalẽ Ecclesiã extollentes, omnia pro libidine sua se posse arbitrabantur, ne posthac Ecclesiam vnus homo, nunc Bononiam, nunc Florentiam, rursus Bononiam, mox Ferrariã, & deinde Florentiam, vt Eugenius attentauit, traduceret. Nobis videtur Conciliorum vnicam regulam & cynosuram esse Scripturam sacram: quod etiam visum est Concilio Hierosolymitano, ductu Apostolorum, & Niceno, iussu Constantini. Concilij Tridentini Patres censuerant omnem veritatem & disciplinam libris & scriptis & non scriptis contineri & comprobari: ideoque in ipsis Concilij sui auspicijs, Missam de Spiritu sancto canunt, nullius Scripturæ authoritate, & satis esse putant, si sub verbo, PLACET, opiniones suas proferant. Nos cum Laodicensi Concilio quod in Trullo etiam confirmatum est, sentimus in Ecclesijs solos Canonicos libros Veteris & Noui Testamenti authoritatem habere, Tridentini patres dissentiunt, alia legunt, & aliter Canonem disponunt. Nos libertatem creaturarum Dei, & ciborum omnium atque adeo carnis esum licitum asserimus: nobis patrocinantur Apostoli in Concilio Hierosolymitano prohibentes solum abstinere à suffocato & sanguine, & patres Concilij Gangrensis, ante Concilium Nicenum, qui propterea Eustachianos anathematizant: & patres Concilij Carthaginensis, qui censent eum qui alijs contemptis, alimenta lautiora vel indumenta austeriora quærit, esse superstitiosum: & patres Toletani damnantes eos qui esum carnis & auium prohibent: ita cum illis Tridentini condemnationis eiusdem sententiam incurrunt. Nos ministro-

In Con. Bas. Syl. l.1.

Conciliorum regula scriptura Sess.3.

Libri Canonici.

D.41. Can. Cler.

In Con.13.

rum

rum licitum esse coniugiũ,& concubitum cum propria cõiuge castitatẽ, & interdictionẽ eius fornicationis occasionẽ causamq; existere iudicamus: Astipulatores habemus Paphnutium & Nicenos & Constantinopolitanos in Trullo, quorum Decimustertius Canon de cohabitatione Episcoporum cum Vxoribus à Surio Carthusiano scilicet reprehenditur: & in Synodo Basilienſi, Fœlix dux Subaudiæ vxoratus creatur Romanus Pontifex. Vnde in conuentu Basilienſi electum in Papam vxori debitum soluere teneri, & coniugatum recipi posse & fuisse in matrimonio Pontificios, nec Petrum Apostolorum principem caruisse vxore, narrat historia. Et in Gangrenſi, Si quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosum detestatur, proclamatur Anathema. Remitto vos ad Bracarense, ad Agathense & Toletanum. Omitto Ancyranum Niceno antiquius, licet prouinciale, tamen Constantinopoli Concilio sexto receptum, in quo nuptiæ Diaconis initiatis permittuntur. Vota quoq; fictæ & fucatæ continentiæ illicita affirmamus: sic enim à Cõcilio Toletano accepimus: atq; idcirco impium decretũ Siricij in Concilio Carthaginenſi iubentis abstinere ab vxoribus reijcimus, & Tridentinos patres parricidas & tyrannos existimamus, qui quod Dominus permisit interdixerunt, quorum opera factum est, vt pij sacerdotes contrahentes sacrum matrimonium crudeliter submersi fuerint, & alij sacrificuli scorta impudenter fouerint, interim & tanquam sancti Hypocritæ, Missam quasi mundam sacrificium quotidie obtulerint: & tamen Concubinarij presbyteri Missam nõ esse audiendam ipsorum legibus constitutum est: Et Concilium Toletanum tales ad pœnitentiam relegauit. Præterea qui relinquunt parentes aut vxores ob religionẽ aut prætextu diuini cultus, nec illis debitum officium præstant, percutiuntur à Concilio Gangrenſi Anathemate: & nos eos omnes qui in Monasteria eiusmodi se temerè & sponte trudunt, eo sanè dignissimos esse credimus. Anathematizat etiam eos qui sin-

Syn. Const. 6.

Syl. l. 2. c. 11. 15. 12.

q. 2. Cum Episcopus. It. 33. q. 2. Can. Placuit. C. 10.

Barth. Westhemerus in Conciliat. Script. & Patr.

D. 32.

D. 81.

gulari quodam habitu sibi placent, & qui veste communi vtentes sugillant & iudicant. Et qua authoritate Conciliorum Monachi tanquam picæ & pictæ auiculæ, à reliquis Christianis cultu diuerso circumuolitant? De vagantibus Monachis & ijs qui Tabernas ingrediuntur statuit Rhemensis Synodus. Papatum Ecclesiæ vniuersalis primatum occupare nouimus: sed quo vniuersali & antiquo Concilio iubente? Vetera omnia, vt iam probatum est, negarunt: Hinc Eugenij præsumptionem non tulerunt Basilienses, sed, vt refert Antoninus, aures suas obturarunt: & Theologi has conclusiones posuerunt,

Nauel. Gen. 45.

In Paral. Abb. Pag. 411.

1 *Veritas est Catholicæ fidei sacrum generale Concilium supra Papam & alium quemcunque habere potestatem.*

2 *Generale Concilium legitimè congregatum sine ipsius conuentu nec dissoluere, nec transferre, nec prorogare ad tempus authoritate sua potest Romanus Pontifex.*

3 *Qui pertinaciter se ijs veritatibus opponit, hæreticus est censendus.*

4 *Hijs veritatibus Eugenius repugnauit, ex plenitudine potestatis Concilium Basilienſe transferre attentans: itaq; definitum esse hæreticum.*

In hoc Concilio Paparum Annatæ, Simonię, aliæque exactiones prohibentur. Stapletonus cùm respondere nequeat, Concilio Basilienſi derogat: non legitimum Concilium, sed iniquum Conciliabulum est censendum, & tamen à duobus Papis Martino quinto, & Eugenio quarto indictum esse fatetur. Cùm verò attentius perpendisset quàm nihil lucri soleat esse Pontificibus ex Concilijs, idem disturbare & dissipare conantur: itaque meritò à Iuliano Cardinali mira libertate taxatur Eugenius, & Concilij Basilienſis legitima autoritas multis rationibus astruitur. Quare in hac re & Stapletonus à Cardinali, & Cardinalis à Papa, idemque de Papæ supra Concilia potestate à duobus Concilijs & Basilienſi, & etiam Constantienſi discordat. Sed disgregent Concilia ipsi sua quæ congrega-

§. 15.

In Epist. ad Eugenium.

runt,

runt. Aliæ Synodi contra Papas à nobis ſtant, Wormatienſe etiam rege Henrico præſente vniuerſis penè Teutonicis conſentientibus, Hildebrandum tanquam indignum abdicat, & eius introitum periurijs commaculatum declarat: Et Brixienſe eum Eccleſiaſtici Ordinis ſubmerſorem, Chriſtiani imperij perturbatorem nominat, vt qui regi Catholico & pacifico mortem corporis atque animæ intentarit. Pariſienſis conuentus obiecit crimina Bonifacio Octauo: In Comitijs Francofordiæ Ludouicus Bauarus Ioanni vecisimo ſecundo. In Parlamento Londinenſi quæ fuerit Anglorum querimonia de immodicis expilationibus Romanenſium, & imperioſa exactione pecuniarum, demonſtrauit Illyricus. Imagines nos è templis ſuſtulimus: Quid ni? ſuffragantur Concilia. Non probauit Concilium Nicenum, & Conſtantinus cœpit pro humilibus Chriſtianorum conuenticulis, quæ tempore perſecutionis neceſſariò adiuerunt, Templa excelſa quidem, ſed nullis imaginibus diuorum ornata erigere. Quid ſi Gregorius ſecundus in Italica ſynodo diuorum ſtatuas in Templis & collocari & coli voluit? Quid ſi Leonem Imperatorem tertium excommunicat? quid ſi edicit ne ſubditi tributum pendant, ne vlla ratione obediant? Leo tamen disjecit & diffregit imagines, & Conſtantinus Leonem patrem imitatus in Græco Concilio ſtatuit contrarium. Quid ſi Irene mulierecula ſuperſtitioſiſſima Theodori Pontificis fatigata precibus in Nicena ſecunda Synodo ſimulacra reſtaurat, & ad cultum proſtituit? Conſtantinus eius Filius confringit. Nicephorus comminuit, Philippicus in Concilio ſexto Conſtantinopolitano & alij ferè omnes Græci Imperatores deſtruxernnt. Quid vetus illud Concilium Elibertinum? Tantum abeſt vt imagines ſanctorum aut venerationem aut aliquam idoli ſpeciem mandari aut tolerari voluerit, vt omnes etiam picturas in parietibus Eccleſiæ, omnia idola in domibus, omnes cereos & lampades diurno tempore

Abb. Vrſp. pa. 234.

An. Domi. 1301

In Teſt. verit. Contra Imagines.

Euſeb. l. 9. c. 10. Eccl. Hiſt.

Sigon. de Reg. Ital. 3.

Plat. in vita Conſt. Papæ.

Con. Elib. c. 36.

accendi vetuerit. Præterea noſtra Concilia in Occidente, Concilium Toletanum duodecimum, Francofordianum ſub Carolo Magno damnant cultum imaginum, quem tamen ſeptima ſynodus defendit. Hæc non ſunt à Tridentinis approbata. In lingua Latinobarbara vulgatam Tranſlationem ſolam facit authenticam Concilium Tridentinum: At Viennenſe linguarum doctores in Gymnaſijs conquirendos decreuit, certè non ob aliud, niſi vt ſacrorum Bibliorum fides ad normam linguæ Hebraicæ & Græcæ examinaretur, quemadmodum ad Hieronymum ſcripſit Auguſtinus. De vtraque ſpecie, contra Miſſæ ſacrificium eſt ſancitum in Synodo Marpurgenſi. Ex hijs fontibus Conciliorum ſi quis maiora Religionis noſtræ dogmata petere vellet diligentius: facilè & abundè plurima hauriret. Dixi ſuprà de Communione ſub vtraque ſpecie, multa, quibus adiungite Conciliũ Baſilienſe, quo Bohemis permiſſum eſt, ſic recipere Sacramentum. Adiungite Concilij Toletani tertij Canonem ſecundum, Concilium Nicenum, Symbolum Epheſinum, Concilium Carthaginenſe tertium, Concilium ſextum, Adiungite alia poſteriora, & quanta ſit in illis Spirituum & Iudiciorum diſcrepantia, reperietis. In Concilio P. Martini, De Conſecratione, Diſtinctione ſecunda, grauis ſcilicet quæſtio proponitur in Gloſſa, vtrum vinum & aqua tranſeant in ſanguinem, & ſimili grauitate reſpondetur, Quidam ſic, quidam non, Solutio eſt ænygmatica, Hæc tria ſunt tria, & vnum tria: quod vinum in ſanguinem, & aqua in aquam, & panis in corpus conuertitur. Ita vno abſurdo dato & Tranſubſtantiationis monſtro conceſſo, mille ſequuntur. Sedenim & nimium in conuocandis liberis Conuentibus negligentes, & in obſeruandis immodicè remiſſi, & in reformandis abuſibus ſegnes Pontificij ſemper fuerunt. Celebrata tot ſunt diebus noſtris Concilia, ex quibus nulla ſequuta eſt Reformatio: Hoc enim tanquam popu-

Epiſt. 8. Abb. Vrſp. p. 495

lare

lare prouerbium citat Cardinalis Iulianus: Quàm multos Canones Conciliorum violarunt? Concludamus igitur fratres, cum Gratiano, à patribus grauiter accusari & à spiritu sancto damnari, quia contra hosce tot sacros Canones non compulsi necessitate, sed libenter ac voluntariè, & agere proteruè & loqui superbè presumpserunt. Breuiter nostra sunt Concilia quæcunque antiqua sunt, aut in nomine Christi & in spiritu sancto ad testimonium veritati dicendum, sepositis affectibus, congregata: Non enim moror quid alij vel dicant vel consultent. Non est consilium nec Concilium aduersus Dominũ. Beatus qui non ambulauit in consilijs impiorum, nec in via peccatorum stetit, nec in cathedra derisorum sedit.

In Epist. ad Eug. 4. C. 25. q. 1.

DE PATRIBVS,

Ratio Quinta.

CAMPIANVS.

ANTIOCHIAE, *qua primum in vrbe, Christianorum nobile cognomentum increbuit, Doctores, id est, eminentes Theologi, & prophetæ, id est, concionatores perquàm celebres, floruerunt. Huiusce generis scribas, & sapientes, ductos in regno Dei, noua promentes & vetera, Christum callentes & Moysen, Dominus ipse futuro gregi prospexerat. Hos ingentis beneficij loco donatos explodere quanti maleficij est? explosit aduersarius: quid ita? quia stantibus illis concidisset. Id ego cum pro certissimo comperissem, pugnam simpliciter exoptaui, non illam iocularem qua turbæ velitantur in compitis, sed istam seueram & acrem qua congredimur in vestris philosophorum spacijs,*

Pede pes, densus{q} viro vir.

Actor. 13.

Matth. 13.

HVMFREDVS.

HVMANO *capiti cervicem Pictor equinam*
Iungere si velit, & varias inducere plumas
Vndique collatis membris, vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?

Cur enim totam clarissimi Poetæ similitudinem non assu-

assumam, cuius extrema particula superius abusus est Campianus? Incipit enim in hoc alio capite venustè ab aureæ ætatis Heroibus,& à Patribus Maiorum gentium: sed mox ad alios vel ænei vel ferrei seculi homines descendit,omnesque Patres,Apostolicos, posteriores, vetustiores,recentiores in vnum quasi globum promiscuè conijcit, & sine vllo discrimine conuoluit: omnes primos,medios, vltimos suos esse confirmat, & ad hanc Conclusionem propugnandam aduersariorum arma mutuatur, celebrem illam Iuelli cum Hardingo congressionem, meam publicam de ea confessionem, familiare suum cum D. Matthæo colloquium, tacitum D.Hutteni de patribus iudicium tanquam corollaria adnectit. Siquidem omnium quæ in hac Ratione à Campiano dicuntur hæc est perfecta complexio. Apostolici viri & primi Antiocheni Patres, Dionysius & alij inferiores idem quod nos sentiunt, atque adeò ipsi aduersarij nostram causam promouent & nobiscum faciunt,ergo Patres omnes nostri sunt,ideoq; tanta Cataphractorum cohorte adiutus & stipatus,securus in aciem descendo. Quam argumentationem vna hac ratione subneruamus, Inficiatione totius Antecedentis. Euoluamus singula.

Summa Rationis Campiani collecta.

Confutatio Argumentationis.

Exordium est à primis & purissimis verè nostris Maioribus, quos si habet fautores, confectum est prælium: secus,ille suo telo confectus occidit. Conueniamus in eo, horum patrum testimonio vel standum esse vel cadendum. Si huic principio sanè pulchro reliquus orationis Campanicę cursus congrueret,neq; illi opus fuisset toties arenam exoptare, neque vllam nos cum illo congrediendi occasionem haberemus. Sed quia in limine offendit, & quod subitò & citò dixit,fieri nunquam potest,vt Antiochenæ & primæ Ecclesiæ patres suos esse ostendat,ratio hæc prima non modò falsa est, verùm ex dissimilibus & disparibus tota conflata, nec magis præcedentibus sequentia coniungi queant,

Quàm si placidis coeant immitia, quàm si

Ser-

Serpentes auibus geminentur, tigribus agni, vt eiusdem Flacci verbis terminetur oratio.

Prima classis Doctorum est sacer chorus Apostolicorum, in quo segregati sunt ad opus Euangelicum Paulus & Barnabas: vbi Doctrinam Domini, sermonem Dei, lectionem legis & prophetarum, & dogma de Iustificatione fidei & remissione peccatorum per Christum audimus, à quibus per legem iustificari non poterant. *Prima classis Apostolica. Act. 13.*

Principium ergo nostrum hoc est, nos horum patrum autoritatem solummodo venerari, nos ad horum Synedrion sacrosanctum prouocare, horum nos fidem & religionis candorem amplecti, à quo Papatus recessit plurimum. Verè ac propriè nostros Patres in terris vocamus Prophetas & Apostolos, Patres non à Patre patrato, sed à Patre patrum delectos, nec vllus pater carnalis aut spiritualis sine illo audiendus. Deus solus pater est communis omnium & illorum & nostrorum: Ille nos semine verbi sui genuit solus, ille pater futuri seculi, pater qui in cœlis est, Pater vnus, & alij secundariò patres quotquot eius discipuli sunt: puta Elias pater Elizei, Paulus Pater Corinthiorum, qui in Christi Euangelio eos genuit. Si enim Christus non suam voluntatem, sed eius qui misit ipsum, Patris, annunciauit: etiam nos Christiani hunc quoque patrem solum prædicare & audire debemus, & quotquot ab eo eiusque filio Iesu Christo nobis singulari & eminenti vocatione commendantur. De quibus omnibus peculiare est testimonium, Qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit. Quod verbum, non ad contentiosos Theologistas pertinet, sed ad veros Theologos, ad Apostolos, ad Euangelistas, ad nuncios verbi Dei, qui dicunt, Non audeo aliquid loqui, quod per me non efficit Christus, vt illud etiam Cornelius Agrippa expo. suit. Huius Apostolicæ Ecclesiæ patres hoc nostro sensu intellexit Hieronymus dum illa Psalmi enarrat, Dominus narrabit in Scripturis populorum & principum *Qui verè & propriè vocandi Patres. Iesa. 9. Matth. 6. 23. 1. Cor. 4. Ioan. 5. De Van. scient. c. 99. Psa. 86.*

pum qui fuerunt in ea. Ex qua explanatione tria ad euertendam superstitionem Papisticam valida munimenta colligo: primò, Quomodo narrabit? Non verbo, inquit, sed Scriptura: vnde innuit nõ verbis traditis aut non scriptis sed Scripturis hodie adhærendũ. Secũdò, sicut nos, sic ille Scripturæ verba interpretatur, de
„ Apostolis, Quod Paulus loquitur, Christ⁹ loquitur, Qui
„ enim vos recipit, me recipit, Et mox clarius, Et principum hoc est Apostolorum & Euangelistarum, horũ qui
„ fuerunt in ea. Videte quid dicat, Qui fuerunt, non qui
„ sunt, vt exceptis Apostolis quodcunque aliud postea
„ dicetur, abscindatur, non habeat postea autoritatem.
„ Tertiò, Quod aduersarij populo inuident, id Hieronymus largitur, Plato scripsit in Scriptura, sed non scripsit
„ populis, sed paucis. Vix enim intelligunt tres homines;
„ Isti verò, hoc est, principes Ecclesiæ, & principes Chri-
„ sti, non scripserunt paucis, sed vniuerso populo. Qui alios sibi patres adsciscunt, & ad alios diuertunt, nomen patrum malignè & malè accipiunt, populum in hæreseos barathrum præcipitant, atque inexplicabilibus ignorantiæ laqueis implicant. Patres sunt Moses & prophetæ, Christus & Apostoli. Erubescimus, inquit quidam, sine lege loqui. Non modò Oratoris, vt Aeschynes bellè, sed & Theologi vox cum lege congruat. Aristoteles, Hijs qui mouentur per instinctum diuinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam. Annon ipsi patres hanc de nostris patribus interpretationem agnoscunt? Annon Iustinus? Apostolus pater patrum aliter sensit. Annon Epiphanius? Termini nobis positi sunt, & fundamenta, & ædificatio fidei & Apostolorum Traditiones & Scripturę sacræ, & successiones doctrinæ, & vndequaque veritas Dei munita est. Nemo ergo decipiatur nouis fabulis. Alludit fortassis ad illud in Prouerbijs, Non esse mouendos terminos antiquos quos nobis patres posuerunt; scilicet prophetæ alijque scriptores Canonici. Nonne sic accepit Athanasius, Nostra fides recta est, & ex doctri-

L. de bona fortuna.

q. 109.

Con. Hæres. l. 2. Tom. 1.

Prou. 22.

Orat. 5. Cont. Arr.

nã

na Apostolica & traditione patrum confirmata, & Nouo & Veteri Testamento, vbi Iesaiam, Petrum, Paulum, aliosq; sacros autores nominat. Nonne Cyprianus eodem pede recto ingreditur? Si ad originem Dominicam & caput Apostolicum reuertamur, cessat omnis error humanus. Nonne sic Tertullianus? Nonne sic Augustinus? Nonne sic ante illos Irenæus? Apostoli discipuli veritatis existentes, extra omne mendacium sunt. Nonne sic de semitis antiquis prophetarum exponit Hieronymus, Vt in ea bona via ambulemus, & inueniamus refrigeriũ animabus nostris? Standũ, inquit, in prophetis. Nonne sic intellexit Leo, Euangelica & Apostolica fides omnes expugnat errores? Nonne sic Theophylactus? Qui aliquid afferunt præter Apostolorum doctrinam & dogma, scandala, hoc est, hæreses & dissensiones ab hijs induci ait. Nonne eadem quoque sententia videri possit Thomæ Aquinatis, qui à Papistis inter diuos relatus, Sanctus & Doctor Angelicus perhibetur, tamen in agone mortis Biblia accipiens hanc Protestantis vocem edidisse fertur, Credo quicquid in hoc libro scriptum est. Nonne idem sensit etiã Nauseas Blanco Campianus? Qui tractans illa Christi verba, Nesciebatis quia in hijs quæ patris mei sunt oportet me esse, inquit, Discant hîc boni filij ita præ omnibus cæteris obedire parentibus & complacere, vt Deum summum parentem præferant. Si tales filij Diuini patris reuerentes, ex Seminarijs Papisticis emissi fuissent, non sic Iesuiticos Patres coluissent, & opus Domini minus impeditum, imò fœlicius promotum habuissent. Quid enim illorum Patrum sacrosanctis sermonibus nobis ad docendum syncerius, populo ad credendum securius esse potuit? Qui omnes fidi dispensatores mysteriorum Domini solidum cibum dederunt in tempore famulitio Dominico, nec fragmenta sua, sed ex manu & imperio Christi demensum salutariter distribuerunt. Nec aliò tendunt illa verba Christi, *De Scribis doctis & sapientibus patribusfamilias qui Noua*

Cons. Mart. l. 4.
In Ps. 45.
Con. Hæres.
In Hier. c. 6.
Ad Anatolium, Ep. 46.
Rom. 16.
Selnec.
Instit. l. 2.
Cent. 2. H. 9.
Luc. 2.
Matth. 13.

In Matth. H. 48. *& vetera promunt*. De hijs intelligit Chrysostomus quos Christus misit ad Hierosolymitanos Scribas & sapientes, nimirum Apostolos. Et mox, Vides quomodo vetus Testamentum nõ eijcit, sed laudibus effert, & thesaurum appellat? Quare qui diuinarum Scripturarum imperiti sunt, non erunt hij certè patres familias. *In Matth. 13.* Nec dissentit ipse Lyranus exponens Noua & vetera, autoritates vel processus Noui & Veteris Testamenti. Obseruent hîc mitrati & cornuti Episcopi quod sequitur, Ex quo patet quod Episcopi qui successores sunt Apostolorum, debent habere notitiã vtriusq; Testamenti, in cuius signũ portant mitram in capite, cũ duplici cornu. Hanc admonitionem aduertant Romani, vt suis nouellis constitutionibus relictis tandem incipiant vetera & vera surrogare. *L. 4. c. 21.* Sed quid Lyranum adduco? Vetustissimus Irenæus sic accipit, Scribas & doctores regni cœlorum suos dicebat discipulos, de quibus alibi ait Iudæis, Ecce ego mitto ad vos sapientes & scribas & Doctores, &c. Ea autem quæ de thesauro proferunt noua & vetera, sine contradictione duo Testamenta dicit. Origenes interpretatur scribam, qui eruditus est in omni sermone Veteris Testamenti, & qui in omni scientia Nouæ legis Iesu Christi, habet in thesauro suo has cœlestes diuitias reconditas. *Matth. 13.* Et ibidem, Quisquis non profert de Thesauro suo Noua & Vetera, non est Scriba doctus in Regno cœlorum. Sed quid ego ista tam multis prosequor? *Eph. 4.* Hos Antiochenos Maiores, hos Scribas doctos, hos prophetas, Euangelistas, Apostolos, Doctores, (quos solum in margine notat Campianus,) tantum abest, vt explodamus, vt reuereamur: quia illis stantibus nunquam religio nostra concidet: ad hoc augustum Collegium Christi Doctorum appellamus, quos solos pro patribus nostris habemus: de alijs posthumis & degeneribus, minus soliciti. Etenim nisi vt aurum ad Lydium lapidem, sic omnes Doctorum tractationes ad Scripturæ examen reuocemus: fluctuabit conscientia, nec potest in illis hominum

num commentis tutò recumbere. Nam vt bene A- C. 100.
grippa, Adducat quis in certamen horum aliquem sen- "
suum, citet etiam eius quantumcunque grauem auto- "
rem, citet interpretem, citet Glossam, citet exposition- "
nem quorumlibet sanctorum patrum, non ita nos ad- "
stringunt, quin liceat reluctari. Ex litera autem "
Scripturæ, ex illius ductu & ordine vincula nectuntur, "
quæ nemo perrumpere, nemo euadere potest, quin om- "
nes argumentationum machinas elidens ac dissipans "
dicere ac fateri compellat, quia digitus Dei est, quia "
nunquam sic locutus est homo, quia non vt Scribæ & "
Pharisæi loquitur, sed vt potestatem habens. Hanc a- "
renam, hanc seueram & acrem pugnam, non aliquam è
compitis hominum iocularem velitationem, has veto-
rum Theologorum scholas, non vt Campianus, Philo-
sophorum spatia desideramus. Hîc

Pede pes densus q; viro vir.

CAMPIANVS.

AD *Patres si quando licebit accedere, confectum est negotium, tam sunt nostri, quàm Gregorius ipse Decimusterius, filiorum Ecclesiæ pater amantissimus. Nam vt omittam loca sparsa, quæ ex monimentis veterum conquisita, nostram fidem appositè affirmate q; propugnant, tenemus horum integra volumina, quæ de industria religionem quam tuemur Euangelicam distinctè copiosè q; dilucidant.*

HVMFREDVS.

ALIVS nunc descensus est Campiani ad nouos & secundarios Patres, ad horum castra se recipit, hijs se addicit, primos illos fidei nostræ parentes satis fuit in margine notauisse. Hæc est de qua dixi ceruix equina: vnde constat totum hunc tractatum esse deformem & monstrosam picturam,

Secunda Patrum ætas.

Cuius velut ægri somnia, vanæ
Finguntur species, vt nec pes, nec caput vni
Reddatur formæ.

Quanquam enim permultum Ecclesia debet hisce patribus, qui non pauca, non inutiliter docuerunt, obscuris locis lucem attulerunt, difficultates enodarunt, ac sæpe in ipsos intimos Scripturæ recessus intrarunt, hæreticis nonnullis ora obturarunt, religionem propagarunt, & vitæ probitatem dicto factoque commendarunt, ac propterea eos non tanquam sexagenarios senes de ponte deijcimus: tamen aliter de illis patribus, aliter de primis iudicemus. Placet ergo quædam in genere præfari, & Cautiones non indignas lectu de hoc Patrum ordine præmittere. Non sunt ilico omnes auidè imbibendi, aut eorum dicta temerè obtrudenda, quia patres sunt. Est enim inter ipsos patres quoddam discrimen. Fuerunt patres planè mali de quibus propheta, In statutis patrum vestrorum nolite ambulare. Et patres fuerunt de quibus Daniel & Dauid, Peccauimus cum patribus nostris. Quare à patribus testimonium qui petit absque diligenti inspectione rationum, næ ille cum patribus facile errauerit.

De Patribus Cautiones.

1.

Ezech.20.
Ps.106.

2. Patres isti qui scripserunt, dijudicandi sunt, qui patres, qui paterculi, rursus ne eorum maculas tanquam virtutes, omnem eorum scabiem tanquam orthodoxam fidem deosculemur. Sed ex illis excerpamus pulchra, prætereamus deformia, omnia probemus, quod bonum est teneamus. Si emptturus vestimenta, vt bellè Chrysostomus, omnes officinas circuis, vnum negotiatorem adiens, mox alterum, & vbi meliores vestes inueneris, & precio viliori, ab illo comparas, quomodo non oportet populum consulere omnes Doctores & inquirere, vbi syncera veritas Christi venundatur? & vbi corrupta prostat, & omnium confessiones cognoscere, & veriorem eligere plusquam vestimentum? Hieronymus & Augustinus fatentur se

In Matth.H.44 in opere Imperf.

se aliter iuuenes, aliter senes & scripsisse & sensisse. «
Sic Origenes, qui iuuenis multa dictauit, sed scribere cœpit sexagenarius, & multa Librorum millia in publicum edidit, de quo legite Ioannem Trithemium. Augustinus quædam retractauit, & ex eorum numero se esse profitetur qui scribunt proficiendo & scribendo proficiunt. *Ep. 7.*
Videndum etiam quando loquuntur populariter & Homeliticè, quando dogmaticè, quando ἀγωνιστικῶς seu agonisticè, vbi contentionis feruor caliginem alioqui acutis offundit: quando vel beneuolentia & amore suorum quædam dicunt: vel timore quorundam alia reticent. Augustinus vtriusque viuum exemplar est: Nam de Purgatorio & de oratione pro mortuis, quodammodo & alios & se nimia amoris abundantia hîc errasse fatetur: vt quando de amicis & de charissima matre Monica cogitat. *In Enchir. ad Laur.*
De altero timore ipse testatur, Multa huiusmodi propter nonnullarum vel sanctarum vel turbulentarum personarum scandala deuitanda liberius improbare non audeo. *Ad Ianuar.* « « «
Aliquando etiam non tam Theologicè docent, quàm Rhetoricè declamant, quæ plurimum inter se differunt. Non malè hæc distinxit Eranistes ille apud Theodoretum, Non ego dogmatum ac Decretorum regulam ea duco, quæ in Ecclesijs panegyricè & declamatoriè dicuntur. *Dial. 3.*
Et sanè hoc ipsum fatetur Hieronymus, Rhetoricati sumus, & in morem declamatorium paululum lusimus. *Cont. Heluidiū.*
In quo certè non lusit, sed verè dixit, vt etiam nugatur contra Iouinianum de Virginitate & nuptijs.
Est alia quoque iuniorum Patrum, alia seniorum ratio. *Hesiodus.*
Vetus lex optima: Quæ Religio sequenda? quæ est in more Maiorum, At in illis moribus qui sæpe variant & mutantur, qui tenendi? Qui sunt optimi. Sic olim Athenienſibus consulentibus oraculum respondit Apollo Pythius. *Xenoph. Cic.*
In hoc genere Antiquitatis palmam omnem fert ipsa vetustas, quæ est ipsissima veritas, qui est Antiquus dierum, qui est primus & nouissimus, Verbum *Daniel. Apoc. 1. Ioan. 1.*

Ies.53. bum in principio, cuius generationem quis enarrabit? Deinde alij qui ætate sunt proximi: Nam lumen quanto soli vicinius est, eò splendet illustrius: sic venerandi patres quo primis viciniores, eo puritatem illius antiquitatis retinent magis & referunt nobis fidelius: & quo propius distant ob origine, eo à suspicione vanitatis absunt longius. Nam pauci filij patribus similes sunt, vt Clemens Alexandr. illud poetæ de posterioribus Apostolorum successoribus rectè accommodat. Illud igitur laudabile factum Theodosij nos quoque laudamus, quem nobis Iesuitæ toties opprobrant: Huius cõsilium sacrosanctum putamus, & vtrinque imitandum. Ille verbo Dei plurimum imò totum honorem & prærogatiuam detulit: ille in decidenda controuersia legendo & precãdo inprimis Deum consuluit: vnde quantumuis laicus, de Religione optimè sententiam tulit, & reiectis libellis Eunomianorum, Macedonianorum, hæreticorum omnium, Orthodoxã Religionem prętulit, & suis subditis tradidit, nec tum quid vicarius Iouis Capitolini definiret, expectare voluit. Dein, quod secundum est, ex omnibus Bibliothecis vetustissimis autores conquiri iussit, qui cum ante ea dissidia essent, incorrupti, & nullis præiudicijs infecti simpliciter ex verbo sententiam dicerent, & hæreses subnascentes reprimerent. O factum præclarè: cui si starent Pontificij, victi succumberent, nihilque aut paululum admodum sui Catholicismi sibi relinquerent.

Li.1. Strom.

Trip. Hist. li.9. ca.19.

3 In Patribus aduersarij sonum non sensum reddunt, & voculas arripiunt, sententiam amittunt. Quibus non immeritò illud Augustini obijcio, Inepta hæc & viribus satis effœta argumentatio, vt quia de re mihi respondere non possis, de solis nominibus confles inuidiam. Legunt oblationes pro mortuis apud Tertullianum & Cyprianum: ergo proculdubio Missam suam, Purgatoriũ, preces pro defunctis, omnẽ suam pompam funebrem iam inuenerunt. Ex æquiuocis & ambiguis ratiocinari,

Li. de Coro. Militis.

est

est sine ratione disputare. Oblationes illæ non erant in Missa, pro animabus eorum, qui è vita migrarunt: sed eleemosynæ & subsidia ad solatia pauperum. Erant ἀγάπαι in diebus natalium & funerum, in quibus cibos aliaque munera adferebant, consuetudine, quę ab Ethnicis accepta, à Christianis emendata, sed posteà omnino prohibita est. Et qui illud vnicum tantopere vrgent, quia in rem, ijdem aliàs primorum ceremonias à patribus illis commemoratas, & nō minus vetustas antiquarunt: in templo Agapen & publicum conuiuium in die cœnæ non habent: stato die antelucanum carmen Christo quasi Deo non canunt, probati Seniores honorem hunc non pretio sed testimonio adepti apud eos non præsident: nec pro natalitijs annua die faciunt: nec calicem & panem crebro vt tum sumunt, nec baptizati post hebdomadam lauant, nec eunt in balneum, nec susceptí lac & mel prægustant: nec suis paruulis recens baptizatis lac & vinum præbent, quod tamē sua olim Ecclesia Occidentalis obseruauit, & Scripturæ dictis confirmauit. Sed hunc abusum vocabulorum offerendi & sacrificij suprà ostendimus. Patres bona opera laudant? isti meritum & liberum arbitrium colligunt. Patres figuratè & Hyperbolicè ad maiorem Sacramenti reuerentiam loquuntur? Transubstantiationem exugunt. Celebrant viros sanctos? Inuocationem eliciunt. Sacrificij meminerunt Iudaicè? Missæ monstrum nobis dabunt & suum sacerdotium. Ceremonias aliquot propter paganos neophytos ad tempus retinent? Isti semper paganizant, firmis & infirmis hodie in sole meridiano obtrudunt, cruce signant, candelas die accendunt, aqua lustrali aspergunt, & reliquis nænijs ac superstitiosis ritibus Ecclesiam onerant. Sed quid Beatus Rhenanus scribat, parumper attendant. Opus erat olim multa Christianis indulgere, qui plerumque iam senes de Paganismo ad nostram religionem conuertebantur, difficulter ea relinquentes quibus per omnem vitam assueuerant. Secus est hodie.

In Conc. Nic.
Rhenan. in præf. de Cor. Milit.
Tert. ad Vxor.
Plinius ad Traian.
In Apol.
Li. de Cor. Milit.
Hieron. Con. Lucifer.
In Præf. in l. de Cor. Mil.

Quare & à prophanis gentium ceremonijs & à Iudaicis quoq; ritibus paulatim abstinuerunt, ne semper vel cum illis pueraſcerét, vel cum istis Mosaizarent. Quod & hijs temporibus in matura ætate Ecclesiæ fieri debet, sicut factum est à primis nostris parentibus. Non emo capiti coronam, dicebat quondam Tertullianus. *In Apol.* Miles libero capite esse voluit, coronamento in manu otioso: cui Tribunus, Cur tam diuersus habitu? Christianus sum. O militē in Deo glorioſum acclamat Tertullianus. *In Cor. mil.* Quoniam igitur patres aut malè citant, aut non bene intelligunt: optandum, vt commodis interpretationibus aut ipsi lenirent, aut patres quorū lectores esse volunt, eosdem suæ mentis interpretes esse sinerent. Exempli causa: Vox meriti à patribus parum considerate quidem admiscetur: tamen perappositè exponitur. Augustinus & Chrysost. Meritum & mereri sæpe habent: sed Augustinus vt dictionem sic etiam habet correctionem. Et in libro Retractationum, Dixi in *Li. 2. Retr. c. 31.* libro sexto Quæstionum contra paganos, salutem religionis nulli vnquam defuisse, qui dignus fuit, &c. Non autem ita dixi, tanquam ex meritis suis quisquam dignus fuerit, sed quemadmodum ait Apostolus, Non ex operibus sed ex vocante. Acutè hoc vidit Andreas Fricius Polonus doctissimus, Hofmeisterum Dominicanū ex Augustino & alijs suos locos communes ad Papæ decreta extruenda comportasse: & Coruinum ex eodē Augustino contrarias afferre sententias: permultos de peccato Originis bene sentire, naturam humanam, Adæ lapsu sauciatam, & propagatione vitiatam, idq; ex Scripturis & libris August. defendere: Pighium diuersam tueri opinionem, & eandem varijs Augustini testimonijs comprobare. Optandum etiam vt Græci scriptores suo legantur idiomate, quia ex nomine Liturgiæ & δοχῆς & προσφορᾶς, Missam nobis & oblationē suam cōficiunt falsò: Optandum vt Latinos & omnes candidè interpretemur. Propono etiam Campianistis regulam Augustini pulcherrimam, vt eam in Scripturarum & Patrum

f. 248.

Patrum lectione ſemper ob oculos habeant. Non ea colligant & commemorent, quæ obſcurè, ambiguè, vel figuratè dicta ſunt, quę quiſq; ſicut voluerit, interpretetur, ſecundum ſenſum ſuum. Talia enim rectè intelligi exponiq; non poſſunt, niſi prius ea quæ apertiſſimè poſita ſunt, firma fide teneantur: ſed aliquid proferte quod non egeat interprete. Breuiter reſpondeo ex Tertulliano Ieſuiticæ ſectæ, Malo tę ad ſenſum rei quàm ad ſonum vocabuli exerceas. *Aduerſus Praxeam.*

4.

Cum iudicio & delectu ſunt à nobis legendi ne cum ſynceris notha, cum germanis adulterina quæq; deglutiamus. Apocryphas Scripturas ſub nominibus Apoſtolorum multarum habere ſeminarium falſitatum, affirmat Leo, & interdicendas & cremandas iudicat. Gelaſius quędam vitanda Catholicis eſſe decreuit, & Concilia, & patres, & libros Apocryphos. Quid alios nuper in lucem extractos patres memorem, qui ſolem antea nunquam viderant? Legatur Eraſmus in ſuo Eccleſiaſte, de multis ſuppoſititijs patrum fœtibus. De Chryſoſt. ſic ait, in eius nomen multa eſſe congeſta, quę ipſius genium non referunt. Quod ex Chryſoſt. Commentarijs in Matth. in Opere Imperfecto luculentiſſimè multis argumentis probauit. Cenſuræ in Auguſtinum extant quæ docent multa impia, inania, inepta, ipſi à ſciolis attribui, nonnulla adeo falſa, vt palpari ſanè queant. Nam Sermones groſſos, vt cum illo autore loquar, ad Fratres in Eremo, ipſi Louanienſes damnarunt: quam Cenſuram Baſileæ vidi, ſed propter longitudinem tum temporis imprimendam non cenſuit Typographus, maximè quia ipſe Eraſmus argumentorum momenta eruditè & ſatis prolixè antea indicaſſet. Deprehendit hoc Trithemius vt in Auguſtini vita videre licet ex hijs verbis, Ego in hoc opere quoſdam tractatus non abſque conſilio omiſi: qui à pleriſque beato Auguſtino aſcribuntur, E quibus eſt liber de Spiritu & anima, in cuius capite 37. Boetius allegatur, qui longo tempore poſt Auguſtinum natus eſt. Item liber de vera & falſa Pœni-

Leo. 1. Can. 15. D. 15. S. Romana.

Li. 2.

Hier. Frobenius.

» tentia, sub Augustini nomine iam impressus, mendacis-
» ter ei ascribitur, quoniam in ca. 17. circa finem ipse Au-
» gustinus allegatur. In Ambrosio non solùm Erasmus,
» verùm etiam Costerius Louanienſis alijque multa sub-
» dititia notarunt. In Athanasio miseri homines primā-
» tum sui Pontificis quærunt ex quadam ad Felicem Pa-
» pam Epistola, quæ tota est commentitia: ex alio tra-
» ctatu ad Monachos, adorationem crucifixæ imaginis,
» cuius passio ridiculè narratur, in Syria, in ciuitate Beri-
» tha inter terminos Tyri & Sidonis, cuius vanitas in ipsa
» statim fronte proditur: dum sic orditur: Dilectissimi i-
» taq; omnes filij sanctæ Ecclesiæ. Longum esset enume-
» rare cætera, quæ irrepserunt: cùm ea ab omnibus me-
» diocris iudicij hominibus possint internosci.

5 Est & alia fraus aduersariorum in corrumpendis pa-
» tribus. Quàm enim multa sunt, quæ vel deprauauit ma-
» litia, vel obscurauit inscitia, vel amisit negligentia, vel
» submouit audacia, vel suppositit astutia? Obtruduntur,
» Deus bone, Decretales Epistolæ, quales? Num enim
» elucubrationes esse possunt tot Martyrum, tot primæ
» Ecclesiæ Episcoporum, tot bonorum patrum, Clemen-
» tis, Anacleti, Euaristi? Minimè. Nec illis temporibus
» conueniunt, nec illis grauissimis viris digna sunt. Non
Cent. 2. c. 10. » malè iudicant Ecclesiasticæ historiæ collectores, quos
» si placet inspicite: Vnum nomino, vt de reliquis quæ-
» ratis in otio diligentius. Periculosa porrò quædam &
» quasi errorum semina in ijs extant, vt est illud in Latina
» versione de Missa, quamuis irreptitium videri queat,
» cùm nullus ex autoribus huius seculi hoc vocabulum v-
In Tom. 9. » surpet, nec in Græco sit: Erasmi præfatio in Hieronymum
» egregia esse potest harum corruptionum demon-
» stratio quasi ad oculum, Ipse, inquit, plurimis & manife-
» stis argumentis deprehendi, quendam fuisse, cui præci-
» puum studium fuerit, vt coccycis in morem, suas nænias
» alienis operibus insereret, potissimum Ambrosij, Augu-
» stini, & Hieronymi. Nam stylus palam arguit eundem
» fuisse. Hinc prodigiosa quædam fuit libido, vel in-

sania

sania potius, omnes Hieronymianas lucubrationes modis omnibus conspurcandi, adeo vt non contentus fuerit Epistolas suas & libros huius libris adiungere, veluti si quis putres pannos insigni assuat purpuræ &c. Addamus istis aliam eiusdem politissimi hominis censuram, Solœcismis ac sordidissimis verbis & nuper in culina natis vndique referta sunt omnia, &c. Sic notis omnibus discrepat ab Hieronymo, vt non sit facilius suem ab homine dignoscere, nisi si quis sit omni sue stolidior. Et tamen hæc, ô rem pudendam; Hieronymi titulum occupant. Hij videlicet sunt Aristarchi & noui Censores patrum, alios in quibusdam libris & locis lacerarunt, vbi displicet: istis ademerunt, illis addiderũt, cęteros adulterarũt, omnes mutarunt & deprauarunt in aliquib⁹. Prodijt nuper arte mira nouus Chrysostomus verè nouus in Matthæum, si tamen sit Chrysostomi. Locus est illustrissimus de Scripturarum authoritate, Solam Scripturam esse diremptricem & iudicem omnium controuersiarum: Locus inquam est quem nullus locus communis Iesuitarum, nulla Topica, Logica, Philosophica, Theologica possunt demoliri. Extremum ergo remedium excogitatum est prudenter, gladio non Herculano sed Typographico penitus abscindere Parisijs, ne deinceps tale aliquid vlli prælo committatur. Si nos audire nolunt, saltem Concilium audiant, Non conuenit Orthodoxis ita circumtruncatas sãctorum Patrum voces deflorare.

Præf. in 3. serm. em. 4. Tom.

In Matth. 49.

In 8. per Stelsium.

Con. Const. 8. Act. 8.

6

De patribus omnino censendum est, sicut de hominibus, multa possunt videre sed non omnia. Dicam maius, errarunt, caligarunt, cæcutierunt, quod patebit in sequentibus. Cæterùm non omnia loca Scripturæ bene interpretatos fuisse patres commentaria Augustini & aliorum in Psalmos, indicio esse possunt. Vnum profero instar multorum, ex Psal. 119. Anima mea in manibus meis, quomodo intelligatur, ignoro. Itaque ex alijs codicibus legit, In manibus tuis: & hoc

dicit

» dicit esse planum, sed in eo ipse planè πλάνης est, & ex
» Hebraico & Chaldaico corrigendus. Nec Augustinus
» adeò fuit cæcus vt hoc non viderit, nec adeò superbus
Aug. epist. 119. » vt non confessus fuerit, Tantum absum, inquit, ab eo
» quod putasti me nihil latere, vt nihil in Epistola tua
» legerim tristius, quia & apertissimè falsum est, & miror,
» quod hoc te latet, quod non solùm in alijs innumerabi-
» libus rebus multa me latent, sed etiam in ipsis san-
» ctis scripturis multò nesciam plura quàm sciam. Et
2. Thess. 2. » fatetur se non intellexisse Paulinum illum locum,
» Tantum nunc qui tenet teneat, donec de medio fiat.
Quod idem de Origene habet Picus Mirandulanus, Ipse, inquit, suam non ignorabat ignorantiam, & veritatem illarum quæstionum se nondum consequutum planè cognoscebat ante suæ ætatis sexagesimũ annum: nunquam à Notarijs excipi publicè voluit, quæ in Ecclesijs prædicabat. Hæc ille in Apologia ex Eusebio. Imò & Ignatius ingenuè fatetur idem, Possum intelligere res cœlestes & Angelicos ordines, tamen
» postea, Licet hæc cognoscam, non iam omnino per-
» fectus sum aut discipulus qualis Petrus aut Paulus:
» multa enim mihi desunt.

Euseb. l. 6. c. 26. & c. 17.

Ad Trallianos.

7. Patrum eò est minor autoritas, quò est inter ipsos maior digladiatio. Non libenter istam narrationem ingredior: de patribus & maioribus nostris non est loquendum nisi modestè & parcius. Rixæ fuerunt tamen inter patres, inter Hieron. & August. de Petri lapsu, inter Ruffinum & Hieronymum de Scriptis Origenis, inter Orientales & Occidentales Ecclesias de Paschate, inter Ioan. Constantinop. & Gregorium Romanum de Primatu, inter Chrysostomum & Theophylum, inter Epiphanium & Augustinum de quartæ & prosabbati ieiunio, inter Cyprianum Aphricanosque patres Catholicos de rebaptizandis hæreticis, inter ipsos sanctissimos Romanæ Ecclesię Pontifices, de facto, de Iure, de compluribus. Sunt Patrum, vt hominum aliorum, multa capita & tot ferè sententiæ. Hieronymus

&

& Gregorius videntur tenere Salomonem esse damnatum, Ambrosius & Augustinus esse seruatum. Augustinus arguit iustè Petrum à Paulo reprehensum, Hieronymus autem super Epistola ad Galatas dicit, peccasse eum, qui Apostolorum caput reprehendit. Fuit contentio inter eosdem Hiero. & August. de cessatione legalium. De assumptione Mariæ litigatur. De Patrum dissensione extat etiam confessio Alphonsi Castrensis, Neque solùm ipsi inter se discordant, verùm etiam ipsi à seipsis non rarò dissentiunt. *Bernardinus in prima parte Ser. 3. de Concep. Mariæ.* *L. 1. contra h. c. 7*

Quare vltima & prouidentissima Cautio erit, quoniam hæc ita se habent, vt firmum inde argumentum non possit colligi: nullius patris dicto credamus absq; authoritate & mandato eius, à quo est omnis paternitas. Non ego sed Augustinus suam autoritatem minuit. Nolo authoritatem meam sequaris, vt ideo putes tibi aliquid necesse esse credere, quoniam à me dicitur. Clarissimus quoque ille vir Dionysius Alexandrinus de Nepote Millenario, In alijs quidem multis ego amplector & diligo Nepotem, &c. sed reuera plus omnibus & amanda & præferenda est veritas. Laudare oportet, & absque inuidia amplecti, si quid rectè dictum est: discuti verò & discerni, si quid minus sanè dictum est. Idem planè illis antiquior Irenæus, l. 4. cap. 43. Idem alio in loco Augustinus de Scripturis & patribus statuit æquissimè: Scripturarum Canonicam esse authoritatem: alios autem ita à se legi: vt quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleant, non ideo verum putet, quia ipsi ita senserunt, sed quia sibi vel per illos autores Canonicos, vel probabili ratione, quod à verò non abhorreret, persuadere potuerunt. Idem Baptismum paruulorum confirmat, non tantum antiqua aut Apostolica traditione, verumetiam ex Sacramento Circumcisionis Iudaicæ eam consuetudinem probat, & ad Scripturas appellat. Idem est processus, eadem methodus Tertulliani de Præscriptionibus, vtrumque coniungit: imò de se & alijs omnibus

8.

Ad Paulinum epist. 112.

Epist. 19.

De Bapt. contra Donat. l. 4. c. 24.

De natura & gra. c. 61.

bus pronunciat, Nobis non licet ex noſtro arbitrio indulgere. Idem iterum in alio loco Auguſtinus docet, Solis Canonicis Scripturis ſine vlla recuſatione conſenſum debeo. Et alibi, Audi, dicit Dominus, non dicit Donatus, aut Rogatus, aut Vincentius, aut Hilarius, aut Ambroſius, aut Auguſtinus, ſed dicit Dominus. In qua etiam Epiſtola, generali regula docet omnes Epiſcoporum calumnias, omnia ſcripta Cypriani, Agrippini, denique totum hoc genus literarũ ab authoritate Canonis diſtinguere. Omnino totus noſter eſt Auguſtinus qui nec alijs, nec ſibi, nec carni, nec ſanguini, nec vetuſtati, nec nouitati quicquam reſeruat, de alijs patribus quos verè patres nominauit ſuperius, magnificè ſentit, deque hijs ſolum cogitat. Pro patribus hijs nati ſunt tibi filij. Genuerunt te Apoſtoli, ipſi miſſi ſunt, ipſi prædicauerunt, ipſi patres. In Epiſtolis paſſim obuiæ ſunt egregiæ ſententiæ, in Epiſtola 111. & 112. In Epiſtola ad Hieronymum timorem & honorem ſolum illis deferre ſe conteſtatur. Et Hieronymus ad Demetriadem Virginem, ſolum Dei voluntatem per has literas cognoſci aſſeuerat. Omnia huc tendunt, vt Deo magis obediamus quàm hominibus, vt eos Chriſti Patres, Matres, Fratres, Sorores, iudicemus, qui patris cœleſtis voluntatem faciunt & ſequuntur: Ne Deus dicat, inquit Nauſeas, quod Adæ dixit, Quia audiſti vocem vxoris: vt inter hoſce Canonicos & alios quantumuis Catholicos differentiam ſtatuamus, quia illis ſimpliciter & religioſè, iſtis non niſi cautè & hypotheticè credendum eſt: vel vt Aquinas loquitur, Autoritatibus Scripturæ ex neceſſitate argumentemur, authoritatibus Doctorum probabiliter arguamus, vt eos ſolummodo nos loco patrum habeamus, cùm nobis probant ſe eſſe illorum natos, vt non vni omnia aſſentiamur, niſi ille omnia ſua ex Scriptura aſtruat. Quare noſtrorum Pſeudochriſtianorum quæſtionem ex omnibus ſcholis explodendam cenſeo, dum pro hominibus contra Deum, pro creaturis

Ad Fortunatianum.

Act. 5.

Matth. 12.

1. p. q. 1. art. 8.

Quæſtio ſtulta, an maior ſit Eccleſiæ quàm Scripturæ authoritas.

turis contra creatorem, dum de Ecclesiæ authoritate supra Scripturam disceptant. Est enim stulta quæstio: quoniam de hominum scriptis & Ecclesiæ scitis liberum est iudicium: Probandi sunt spiritus, an ex Deo sint, quod fit si scripturas scrutemur. In Controuersiarum dijudicatione, Scriptura est via qua euadamus, norma qua dirigamur: meta quò tendamus, si à recta linea non discedere, si aberrare nolumus. Hac fide è scripturis hausta, omnes opiniones prauæ eliminandæ sunt, iudice Chrysostomo. Quamobrem si Iesuita nobis Patris opinionem cum diuina Scriptura coniunctam in medium protulerit, accinimus: si nudum patris nomen sine re & ratione attulerit, diffidimus. Illud si effecerit, verè ratiocinatur, & confectum est prælium: sin minus, nos in prælio victores euasimus. *Patres tam nostri sunt*, ait Campianus, *quàm est Gregorius decimusextus Filiorum Ecclesiæ pater amantissimus*: Ergo, ait noster Whitakerus, vestri non sunt Patres, quia Gregorius vester non est filiorum Ecclesiæ pater amantissimus. Hæc responsio videtur curioso & captioso Durço imperita & puerilis. Eritné Gregorius Durço pater amantissimus qui Pater durus est, qui filios nunquam pascit? aut si pascit, non nisi suos pascit, sicut coruus suos pullos non nisi nigros? aut potius pro bono pastu malum virus porrigit? Dicam ex Laurentio Valla Papas dici nomine patres, re parricidas. Sic enim experientissimus homo de omnibus suæ memoriæ enunciauit: Dico & exclamo: Neque enim timebo homines, Deo fretus, neminem mea ætate in summo Pontificatu fuisse, vt fidelem dispensatorem, aut prudentem, qui tantum ab est, vt dederit familiæ Dei cibum, & escam panis: Papa & ipse bella pacatis populis infert, & inter ciuitates principesque discordias serit, Papa & alienas sitit opes & suas exorbet, ἀμφιβόρος βασιλεὺς. Non modò Remp. quod non Verres, non Catilina, non quispiam peculator auderet, sed etiam rem Ecclesiasticam

I. *Iohn.* 4. *Io.* 5.

I. *Tim.* I.

De donat. Const.

» asticam & Spiritum Sanctum quæstui habet, quod Si-
» mon ille Magus detestatur. En cuiusmodi patres nobis Roma pariat. Audax Campianus gloriatur de victoria ante certamen, & classicum canit, sed non potest sic bellum confici, nisi audiatur clangor diuinæ buccinæ. Herinaceus cornua sæpe eleuat, & videtur magna velle aggredi: sed modica festuca tanget, vnus verbi diuini apiculus feriet, & quamprimum cornua retrahet. Audiamus ergò quid porrò crepet noster Iesuita, quomodo testudo proreptet & petat suis cornibus: quàm appositè & affirmatè loca ex monimentis patrum conquisita Religionem Papisticam propugnent, quomodo illam fidem volumina eorum integra distinctè copioseque dilucident.

Campianvs.

Dvplex *Hierarchia Martyris Dionysij, quas classes, quæ sacra, quos ritus edocet? Pupugit ea res Lutherũ tam valdè, vt huius opera simillima somnijs, nec non perniciosissima iudicaret. Imitatus parentem Caußæus, nescio quis terræ filius ex Gallia, non est veritus hunc Dionysium inclytæ gentis Apostolum vocitare delirum senem.*

Hvmfredvs.

Qvid Velit hoc loco dicere Campianus, conijcio: quid dicat, non inuenio: vellet colligere Dionysium papismi sui columnam esse, ideoque nostros eum non ferre sed carpere. Quod à vero remotum est, itaque qua facilitate ab eo dicitur, eadem à me negatur. Sed quid dicit? Nihil. Dum enim admiratur, dum exclamat, *Duplex Hierarchia Dionysij, quas classes, quæ sacra, quos ritus edocet?*

Verum

Vtrum noſtras claſſes, noſtra ſacra, noſtros ritus dicat, an ſuos, quis ſciet, cùm nihil aperiat? Facillimum eſt ad hunc modum libros ſcribere, ſi liceat Textum dubijs ſententijs, marginem falſis notis implere. Sequamur tamen ordinem Campiani, & primum Dionyſium, eiuſque ſcripta atque doctrinam inſpiciamus, dein crimina Luthero & Cauſæo obiecta expendamus. Dionyſius Ariopagita quomodo prædicatione Paulina ad Chriſtianam fidem conuerſus ſit, narrat Lucas: nec quicquam eſt exploratius: reliqua tota narratio de hoc tanto patre, quem ex Chryſoſtomo volucrem cœli, ex alijs Magnum quaſi Angelum eſſe volunt, omnino eſt incertiſſima, vt illi non magis quàm baculo arundineo innitendum videatur.

Dionyſij tota hiſtoria aut incerta aut falſa.

Act. 17.

Hîc ergo nobis aurem vellicaret, hâc nos ſubmoneret Æſchynes Orator, Capite hos prædones qui nauigant in mari verborum. Certum eſt, à Ieſuitis iſtis nihil certè aut verè aut ſolidè dici de vita aut doctrina Dionyſij. Hunc Ariopagitam Epiſcopum Athenienſium eſſe ſcribunt Dionyſius Corinthiorum Paſtor, Suidas, Rupertus noſter Lincolnienſis, Maximus, Legenda aurea: At Beda & Comeſtor Corinthiorum Epiſcopum: Dionyſius Carthuſianus vtrumque ſucceſſiuè fieri potuiſſe reſpondet. Nicolaus Cuſanus vocat Philoſophum & Platonicum: hoc negat Faber Stapulenſis. Sed Legenda hoc ipſum pernegat: Dionyſius ſummus erat Philoſophus, ideo antonomaſticè dicebatur, Ionicus. Suidas etiam in Ægypto cum Apollophane ſtuduiſſe confirmat, & in illa magna Eclipſi tempore paſſionis Chriſti, dixiſſe, Ἄγνωστος θεὸς πάσχει τάδε, Ignotus Deus patitur, propter quem omnia obſcurata & concuſſa ſunt.

Euſ. l. 3. c. 4.
Act. 17.
In ſcholaſtica hiſtoria.
In vita S. Dionyſij.

Martyr Dionyſius, inquit Campianus, ſic arbitror ſanè: at inter hiſtoricos non conſtat de Martyrij tempore: Suidas ſub Traiano Cæſare, quando etiam paſſus eſt Theophorus Ignatius: Contrà Nicephorus ſub Domitiano. Hunc Ariopagitam Suidas, Adon, Michael

Eccl. Hiſt. l. 2.

Singellus, Gregorius Turonenſis & alij Pauli Auditorem credunt fuiſſe & illum ſcriptorem Cœleſtis & Eccleſiaſticæ Hierarchię, quam nominat Campianus: At hunc ſuppoſititium eſſe Dionyſium indicat Laurentius Valla, cuius tempore multi viri & quidem docti autorem eſſe alium iudicarunt, nempe Apollinarium. Rurſus hoc à Ioan. Nouio infringitur in ſua Apologia. Atqui Magdeburgenſes, Eraſmus, & contra Pariſienſes, & in Annotationibus ſuis, itemque Io. Coletus, Selneccerus, & alij dubitant, imò firmis rationibus contrarium euincunt: quod mihi & ex forma locutionis & ex materia librorum veriſimillimũ eſſe videtur. Stylus & forma loquendi obſcurior & horridior, certè non Paulina aut Apoſtolica. Epiſtola ad Lectorem, in Dionyſium Carthuſianum ſuper Commentaria, Dicit hunc Dionyſium, quiſquis fuit, eſſe aſperiorẽ, multis mendis anteà ſcatuiſſe, vix intelligibilem, nonnullis etiam Theologis faceſſere negotium. Sed ipſam librorum materiam atque doctrinam inſpiciamus. Cãpianus ait, *Quas claſſes, quæ ſacra, quos ritus edocet?* Tales ſcilicet edocet, quales nunquam à Paulo didicit: Imò, inquit Legenda, à Paulo didicit, non ab alio: adeò luculenter de Angelorum diſpoſitionibus & officijs diſſeruit, perinde quaſi cum illo raptus in tertium cœlum, ibi hæc omnia conſpexerit. Non è cœlo, nec à Paulo habuit quod nobis tradidit, ſcripſit ad Polycarpum tanquam Pontificem, qui tamen altero pòſt ſeculo floruit: ſcripſit ad Timotheum tanquam ad filium, cùm tamen iſto fuerit in Euangelio frater maior: ſcripſit ad Ioan. Euangeliſtam: ſcripſit de Bartholomæo & de Ignatio, quæ omnia ſuſpecta ſunt, ſi annos computemus, & fideles hiſtoriographos conſulamus. Si fuit Pauli diſcipulus iſte Dionyſius, qui ante eum ſcriberent libros, habere multos maiores non potuit. Ille tamen qui Dei, qui Chriſti, qui Pauli præceptoris, qui aliorum Apoſtolorum aut nunquam aut rarò meminit, alios præceptores multos ſubinde in-

Cen. 1. 2. c. 10.

Act. 17.

In Commens. Dionyſ. Car. ſup. Dionyſ. Ariop.

l. de Myſtica Theol.

l. de diuinis nominibus.

inducit: Alibi ait, Eucharistia est iuxta inclytum præceptorem nostrum, τελετὴν τελετῶν Ceremoniæ ceremoniarum, id est, consummatissimum Sacramentum: vbi Scholiastes, τὸν ἅγιον Ἱεροθέον λέγει Sanctum Hierotheum dicit, ergo non Paulum præceptorem: Mox, de Chrismate, Atque ideo præceptores nostri istud quasi æquale sacro synaxeos mysterio coniunxere: Post, de sorte Matthiæ, Alij alia senserunt meo iudicio non rectè: Postea de Monachis, Sancti nostri Patres diuinis eos appellarunt nominibus, partim Therapeutas, partim Monachos: Adhæc de precibus super defuncto, quomodo prosint vel non prosint, Diuinorum suorum ducum Traditionem recenset. De Amoris & charitatis differentia, sacrorum tractatores suos adducit. Ibidem, Excelsum & antiquissimum Theologorum culmen Hierotheus alios omnes Doctores superauit. Erítne cuiquam non credulo credibile, illa Pauli ætate tot scriptores, duces, Doctores, Pontifices, præceptores, Patres ante Dionysium extitisse? aut ista tam multa tam nugatoria sine verbo, traditione quadam euulgasse? aut istos cum tanquam ignobiles & anonymos producere voluisse? Sed quid opus est hac Demonstratione? Bessario luculenter, Dionysius hic, inquit, neminem ante se habuit diuinarum rerum scriptorem præter Apostolum Paulum & Hierotheum Athenarum Pontificem.

De Hierar. Eccle. c. 3.

De D. nominibus. c. 3.

l. 2. c. 5. Defensionis Platonis.

Et quidnam isti Traditionarij Dionysium docuerunt, aut quæ sacra nos à Dionysio discipulo, Campiano docente, perdiscemus? Summatim duo sunt, aut error, aut ignorantia. Ex Traditione error est, precari pro defunctis, quoniam ipsemet Dionysius ex Scriptura aliter docet: Error est, oleo defunctos perfundere aut vngere: Error est Monachatus, quem tradit omnium initiandorum ordine atque ipso Ministerio diuinitus instituto excellentiorem. Et tamen Pauli tempore nullum Monachi vestigium fuisse docet Chrysostomus, nec ordo talis vel præceptus fuit vel cõmendatus ab vl-

De Eccl. Hier.

lo Apostolo. Error est, quando Vnguentum Baptismo ἐυλογίας dicitur, eique Sacramento Christi inuentum hominis æquatur. Error est, quando nouas Ceremonias Paulino seculo incognitas & inanissimas speculationes ingerit. Error est, imò impietas, si verum est, quod dictũ

Basil. » est, Nos istius viri omnia non amplectimur, Habent
» enim quædam semina impietatis. Sunt etiam fortassis quędam Dionysij libris inserta: quod etiam in alijs patribus non raro vel hęretici, vel scioli, vel maleuoli tentarunt. Cur enim Dionysio Ariopagitæ non

Euseb. l. 4. c. 13. obtingeret, quod Dionysio Corinthio vsu venit? Sic ipse
» queritur, Fratribus vt scriberem rogantibus, scripsi
» Epistolas. Has etiam Apostoli Diaboli Zizanijs, a-
» lia eximentes, alia verò adijcientes repleuerunt, qui-
» bus condemnatio est reposita. Idem fuit Origenis infortunium de quo rectè Hieronymus, Quis vnquam tanta legere potest, quanta ipse præscripsit? & tamen multa suo nomine edita non tanquam sua agnoscere voluit. De illo enim hoc cùm multi alij asseuerarunt, tum Hay-
» monis testimonium declarat, Ego sanè de Origene viro
» tam illustri abstinentissimæ vitæ & castissimæ, pręclaræ
» doctrinæ, puri & lucidi sermonis, salua fide patrum,
» dixerim, quod hæc omnino non scripserit, sed ab hæ-
» reticis ob præclarum nomen eius obfuscandum ma-
» lignè conficta sunt & conscripta &c. Hæc enim ex il-

Io. Picus in Apol. lo refert Comes Mirandulanus. Nec sanè alij patres fuerunt prorsus immunes sed eandem fortunæ aleam subierunt. Quicquid sit, Dionysius auditor Paulo magistro in multis non consentit & antiquus esse potest, sed Apostolico pede ad veritatem non incedit. De stipulis & erroribus hactenus. Ignorasse illũ linguã Hebraicam liquet ex hijs verbis, de interpretatione Se-

l. de Eccl. Hier. raphim, Si, vt aiunt, qui Hebræam linguam callent. Nec
» illa Pauli discipulo conueniunt, dubitare de sua doctri-
In Epilogo de D. Nominibus. na, & ignorare an rectè scripserit. Si hæc, inquit, vel minus rectè aut minus sufficienter se habent, & ab ipsa veritate vel omnino vel ex parte deficimus: erit pro-

fectò

fectò humanitatis tuæ corrigere non ſponte ignorantem. Ergo cùm nec ex forma & figura dictionis, nec ex materia & rebus quæ ibi tractantur Pauli diſcipulum poſſimus agnoſcere, ſed alicubi nos vel errare vel ignorare doceat: dum non ſolùm nos & noſtri, ſed etiam Theodorus Gaza Græcæ linguæ peritiſſimus hanc duplicem Campiani Hierarchiam Dionyſij Ariopagitæ eſſe planiſſimè neget: alium potius alio ſeculo Dionyſium fuiſſe crediderim, non quòd hanc argumenti Campianici partem eſſe putem veram aut vero ſimilem, nam Dionyſium noſtram tueri ſententiam non pontificiorum alio loco patefaciam, ſed quòd multorum cùm autoritate tum ratione adducar. Etenim Autor ille Apologiæ teſtatur ſe primò inſpectis illis operibus ſenſiſſe non eſſe Dionyſium Ariopagitam autorem: ſed pòſt aliter perſuaſum. Nos contrà aliam mutationem alterius Cenſoris adducemus. Sic enim ferè ſcribit Eraſmus, Incomparabilem virum Guilielmum Grocinum vt Theologum ſummum, ita in nulla diſciplina non exquiſitè doctum & exercitatum, auſpicaturum Londini in æde diuo Paulo ſacra enarrationem Cœleſtis Hierarchiæ, meditata præfatione multum aſſeueraſſe hoc opus eſſe Dionyſij Ariopagitæ: at eundem priuſquam operis dimidium confeciſſet, vbi guſtum attentius cepiſſet, ingenuè coram auditoribus faſſum eſſe, ſibi verſo calculo non videri id opus eſſe Dionyſij Ariopagitæ. *In Act. 17 in Annotat.*

At Duræus citat Origenem nominantem Magnum Dionyſium Ariopagitam. Quis ille locus, quæ ſententia ab Origene adducitur? Durçus quia tacet, ſapit, Ego dicam, Eſſe omnium eſt ſupereſſentia & diuinitas. Sed ex quo Dionyſij libro attulit hæc Origenes? Iterum ſilent. Et ego iterum dicam: fortaſſe peti ex libro de myſtica Theologia: & tamen ea verba licet pauca in illo libro quamuis paruo, expreſſè vix inuenientur. At ſit hic liber Dionyſij, nihil ad nos, qui *In diuerſas Hom. 2.* «

nunc de Hierarchia duplici contendimus, vnde suos ritus Campianus obiectat, sed quàm aptè, quàm verè, suo loco videbimus. Equidem Erasmus Origenem verum negat citasse Dionysium Ariop. & probabile est fuisse hunc Pseudorigenem: eoq; magis quòd ipse Ambrosius Camaldulensis aliter quàm Duræus respondet. „ Obijciunt nec Origenem, nec Ambrosium memorasse: „ quia nec iste Ambrosius, nec Origenes, nec Eusebius „ omnium Ecclesiasticorum libros vidit ac nouerat. Nec „ Hieronymus, nec Augustinus, nec Ambrosius allegant „ propter difficultatem, & quia fuerunt absconditi ab hæreticis. Ita hæc simplex responsio est ingenua confessio, & concors nobiscum consensio, causas etiam reddens cur non legerint. Alanus Copus Dionysij omnes libros esse germanos probat testimonio Theophylacti, Scilicet, vt Lucas probat in Actis Apostolicis, qui de libris nihil dixit: Tantummodo enim loquitur de Dionysij mentis illustratione per Pauli prædicationem, & de conuersione à Dialecticis tendiculis & gentilium erroribus. Satis est istis si Dionysij nomen habeant, facilè enim illi ex hoc nihilo quiduis concludent.

Dial. 2.

In Luc. c. 12.

Quid sequitur? *Illa classium, sacrorum, viuum Papisticorum scilicet descriptio pupugit Lutherum tam valdè, vt huius opera simillima somnijs nec non perniciosissima iudicaret.*

C. 13. 17.

Lutherus de Dionysio.

Extant Lutheri Annotationes in Deuteronomium Basileæ impressæ, inspexi illa tria capita: Dionysium tantum abest, vt ibi noret, vt ne quidem nominet. Lutherus solum est signum præfixum, contra quem omnibus omnia dicteria & scommata iacere liceat. Semper à maleuolis hominibus, à maledicis linguis innocẽs traducitur: Scilicet turbat aquam semper agnus simplex, lupo iudice. Prudenter monet Lutherus, cauendos aut libero iudicio legendos patres, Hieronymum, Origenem, imò totam scholam Alexandrinam, quam Philo Iudæus, teste Eusebio, laudat, quòd in allegoriarum studio olim floruerit: quibus tamen, vt ipse Hieronymus conqueritur, repugnantem Scripturam per in-

In c. 1.

congrua testimonia traxerat. Monet soli verbo innitendum, aduersus quod admittendi non sunt somniatores, non prophetæ, non de cœlo Angeli. Amisso verbo, amittitur Deus: Monet nouas Augustini aliorumq; regulas aut ordines non esse instituendos aduersus fidei puritatem: quod olim ait nostrum Wicleuum meritò damnasse. Monet quod antea nos submonuimus, patres in publico sedatè & purè Scripturam tractare, sed in quæstionibus persequendis & ventilandis Scripturæ aliquid adimere vel addere, vt multi contra Arrianos, Augustinus contra Manichæos, Hieronymus contra Iouinianum, Bernardus contra liberũ arbitrium. Adeo nullus sanctus est, qui omnem carnem exuit. Nihil hîc de Dionysij somnijs: somniauit certè hoc ipse Campianus. At quia ancora hac nihil fit, iaciamus alteram. Liber Lutheri de Captiuitate Babylonica adscribitur, in Margine Campiani, Verè, fateor, & liberè de libris Dionysij iudicat, Non placet Luthero quod scripsit Dionysius de numero Sacramentorum senario, in quo tamen discordant papistæ qui septenarium præfiniunt: non placet ei ipse scriptor, cui nimium tribui putat, cùm fermè nihil in eo sit solidæ eruditionis: Non placet ei commentum Dionysij in cœlesti Hierarchia de Angelis, multa superstitiosè & curiosè confingentis, nihil probantis, nec rationem, nec autoritatem afferentis: hæc propè somnijs simillima esse arbitratur: Non placet in Ecclesiastica Hierarchia rituum Ecclesiasticorum pictura allegorica, quia propemodum eadem est Durandi in Rationali Diuinorum. Non placet ei Dionysius in Mystica Theologia, plus Platonizans quàm Christianizans, eaque de causa perniciosissimum appellat. Hæc Lutherus grauissimus Theologus sapientissimè vidit, verissimè protulit. An quia sunt Luthero visa in vno libro quædam propè somnijs simillima, ideóne audacter affirmabit Campianus omnia Dionysij opera esse non propriè (sed planè) somnijs simillima? & quia alicubi Dionysius nimium philosophans perniciosissimus

In c. 1. 13.

In c. 17.

In l. de Eccle. Hierar.

habendus est, ideo eius omnia scripta Theologica censeri debent pernicioſissima? Iterum obseruate nouam fallaciam secundum quid ad simpliciter. *Causæus nescio quis terræ filius ex Gallia, imitatus parentem non est veritus hunc Dionysium inclytæ gentis Apostolum, vocare delirum senem.* Nescio quis terræ filius: Aptè quidem, Nescio quis. Nam Campianum non legisse Causæum apparet in eo quod in margine ponit, aut verius supponit eius testimonium contra Dionysium. *Causæus de Dionysio.* *Causæus terræ filius.* Vt semper isti noui Mercatores ad nos vehuntur per Oceanum naui onusta conuicijs? Campianus nimium oblitus est sui: qui cùm ipse obscuro genere natus esset, quem in Ptocodochæo Londinenses Eleemosyna & stipe publica sustentarunt: tamen hunc Gallum non ignobilem, sed Petri Vireti clarissimi scriptoris & disertissimi viri auditorem non est veritus nominare terræ filium. Terræ filios vulgus vocat, quorum genus incertum est, ait Tertullianus, quod non conuenit Bartholomæo Causæo, non minus parentibus & patria quàm præceptore & pietate & literarum monumentis nobilitato. Edidit enim præclaros Dialogos, verè, vt inscripsit, Verum scutum fidei Christianæ, in quibus Germanus contra Parisiensem plus minus viginti sex nostræ religionis articulos in sua lingua strenuè defendit, eumque à suo errore ad veritatem conuertit: Vnde talem hominem potius Dei filium & cœli ciuem dixerim. *In Apolog.* *Dionysius inclytæ gentis Apostolus.* Sic nimirum quotidie isti audaculi nobis crearunt post Christum & Christi Apostolos, Augustinũ Anglorũ, & Dionysium Gallorũ Apostolum: vtinam ipsi Apostolici fuissent. Legatur aurea seu plumbea Legenda, & quantus fuerit Thaumaturgus, qualis præstigiator, etiam cæcus videre poterit. Pauli iussu hac forma verborum vsus est, In nomine Iesu Christi nati de virgine, crucifixi, mortui, qui resurrexit & ad cœlum ascendit, VIDE: ilico cæcus tum fortè transiens visum recepit, & ipse Dionysius hoc miraculo cõmotus cũ vxore Damari & tota familia baptizatus *Legenda de Miraculis Dionysij.*

natus est & credidit. Miraculo legẽda tribuit quod scriptura concioni Paulinæ ascribit: Cũ audiuissent de Resurrectione, &c. quidam adhærentes ei, crediderunt, in quibus Dionysius. Legenda hic vocat Damarim vxorẽ Dionysij, & tamen vetus translatio legit mulierẽ. Quid factũ est de hac vxore, cùm Dionysius per triennium Athenis instructus, à Paulo ordinatus fuit Athenienſium Episcopus? Num in Episcopatu eam repudiauit? Dionysius etiã clarus prophera dicitur, nã Ioanni in Pathmos relegato prędixit ipsum è custodia liberatum in Asiã rediturum, & multa ibi bona præstiturũ. Hic est ille inclytæ gentis Apostolus: Post mortem scilicet Pauli à Clemente missus Parisios, multos ibi conuertit, Ecclesias fabricauit, clericos ordinauit: ilico omnes quantumuis seditiosi Pontifices gentiũ, omnisq; populus quantũuis rebellis & contra eum armatus, omnes deniq; illo viso, aut ad pedes illius procumbunt, aut in pedes se conijciunt: feræ alioqui ad lanienam sub Domitiano euocatæ, signo Crucis oppositio mansuescunt: Missam illo celebrante & populo communicante, illũ in carcere Christus alloquio suo consolatur: ille Iudici præsentatus tãdem, & multis exquisitissimis pœnis mulctatus securi cum Rustico & Eleutherio martyribus percussus, caput suũ auulsũ suis manibus, inter brachia, Angelo duce, & cœlesti lumine prędecẽte ad duo milliaria deportasse fingitur, à loco qui dicitur Mons martyrũ, vsq; ad locũ, vbi nunc sua electione & Dei prouidentia, (non procul à Lutetia) requiescit, circumsonante vndiq; Angelorũ melodia alijsq; miraculis stupendis concomitantibus. Quibus nõ dissimilia tradũt alij Historici. Et Christian⁹ Massęus hæc verba habet, Statim vt decollatus est, erexit se truncus, & acceptum caput ad duo circiter milliaria detulit. Hic est Gallorum Apostolus, cuius libros de cœlesti Hierarchia è Græco in Latinũ traductos circa An. D. 815. legati Michaelis Imperatoris Constantinopolitani inter cætera munera Ludouico Galliarũ Regi, Caroli Magni filio detulerunt, qui vt summo gaudio sũt

Act. 17.

In Epist. ad Ioan. Euang.

In Legenda.

Chronicorum l. 8.

In Legenda & Anton. par. 2. Tit. 16. c. 2.

excepti,ita homines cæci,ſurdi, infirmi plus minus nouendecim ea nocte in illa Eccleſia ſunt curati.Hęc magna ſunt Apoſtolatus ſigna,vt homo viuus & mortuus, & ſuo & librorum ſuorum in Galliam aduentu, tanta tã mirabiliter operetur.Sed notam huius Lombardicę hiſtoriæ ſcriptoris apponamus, Nota quod Ignarus (aut potius Hincmarus) Epiſcopus Rhemenſis in Epiſtola ad Carolum,dicit, hunc Dionyſium miſſum in Galliam, fuiſſe Dionyſium Ariopagitam.Idem teſtatur Ioan.Scotus in Epiſtola ad Carolum. Nec fortè ratio ex cõputo temporis contradicit, ſicut aliqui obijcere voluerunt. Ex quibus duo iſta colligo,primũ nouis & pudẽdis miraculis atq; mẽdacijs huic Dionyſio autoritatem Pontificios conciliare:deinde iſtum Legendę autorẽ de iſto Dionyſio Ariop. dubitare,& ſimul innuere ante Vallam & Eraſmum alios fuiſſe,qui hoc in dubium vocarent, & non agnoſcerent illum Ariopagitam parentem eius duplicis Hierarchiæ. Pergit, Hunc Dionyſium inclytæ gentis Apoſtolum *Cauſæus vocitauit delirum ſenem.* In quonam Dialogo? Reſpondet ex Marginali ſua annotatiuncula in Quinto. Atqui non habet Cauſæus in eo quinto Dialogo vel nomen Dionyſij. Liber Gallicè editus eſt, E Gallico in Anglicum verſus eſt, Londini impreſſus, Edmundo Epiſcopo tum Londinenſi dedicatus: & hic Dialogus inſcriptus eſt,De fide & operibus,vt Anglo cuiuis legere eum liceat. In Dialogo vndecimo, qui etiam aſcribitur in margine nihil dicit de ſene deliro: illud ſolum interloquutor Germanus dicit, quòd etiam alij (Lombardicæ Hiſtoriæ ſcriptore atteſtante) ante multos annos obiecerunt: non videri ſibi hunc Dionyſium eſſe Ariopagitam, illum Pauli Athenis auditorem: Paulum enim nunquã ſomnia ſõniaſſe,ſicut iſte Pſeudo-Dionyſius,de funebribus nęnijs,de precibus pro defunctis,cuiuſmodi Euangeliſtæ aut Apoſtoli, aut primitiuæ Eccleſiæ Apoſtolici Miniſtri ne per ſomnium quidem tradiderunt:

Delirus ſenex Dionyſius.

Anno 1558.

Anno 1569.

Bro-

Breuiter ergo negamus totum argumentum: Nec totus Dionysius totus est papisticus, sed quisquis fuit, maxima ex parte noster est: nec Lutherus, nec Caussæus, vspiam, vero Dionysio Ariopagitæ oblocuti sunt, nec de isto qui extat, talia in eum modum, illis verbis, in hisce locis scripserunt.

CAMPIANVS.

Centuriatores offendit Ignatius, offendit & Caluinus, vt in eius Epistolis deformes nævos & putidas nænias, hominum quisquiliæ, notarint. *Instit. li. 1 c. 13. Num. 29.*

HVMFREDVS.

A puro semper aqua pura defluit, sed ab impuro quid expectes nisi impurum & illotum sermonem? Historiæ Ecclesiasticæ autores, qui in ea conscribenda diligentissimè & fidelissimè desudarunt, & Ioan. Caluinus cuius ingenium, iudicium, pietatem, eruditionem tota Europa Christiana non immeritò suspicit & admiratur: hij quisquiliæ hominum vocitantur. Sed salua res est, quos mundus stultos, purgamenta, sordes, quisquilias reputat, illi alium habent in cœlis & Agonothetem & iudicem, nec ab humano die damnantur vel iustificantur. *Ignatius offendit Centuriatores, vsque adeò vt deformes nævos in eius Epistolis notarint.* Non satis est virulenta lingua insectari, nisi insuper mendacijs & sophistica fallacia vtantur. Magdeburgenses illius præclari operis concinnatores, moderatissima oratione prudentissimè monent, Haberi quædam in hisce Epistolis Ignatij quæ ad deformes nævos declinare videntur: ergo habent deformes nævos omnes Ignatij Epistolæ? Hæc verba qui rectè examinant, *Quædam videri declinare ad nævos deformes in hisce Epistolis suppositijs:* vident illos loqui restrictè & secundum quid, Iesuitam autem latissimè & simpliciter accipere: nimirum illos esse

De Ignatio. *Cent. 2. c. 10.* *Fallacia Campiani.*

esse viros in proferendo modestos & cautos, & istum in repetendo sophistam & maledicum. Historiographi illi & nos Ignatio eiusque genuinis Epistolis tantum deferimus, quantum ipse à nobis postulat: & quantum iure bono poscere à Diacono Antiocheno potuit: Custodi depositum meum, quod ego & Christus concredimus tibi. Sic enim Ecclesiæ inseruire debent ministri, sicut Christus mandauit, hoc solum requirit Ignatius, vt in eadem Epistola paulò superius expressit.

Ignatius in Epist. ad Heronẽ.

» »

Ignatius offendit & Caluinum. Hoc quoque olet sophisticam. Non est simpliciter verum: nam Ignatium sanctissimum & Constantissimum Martyrem omnes diligimus, & tantum non honoramus. Sed quædam obrepserunt, in Ignatij scriptis adulterina, non ferenda, ea si reijcit Caluinus, non statim dicendus est aut iniquus Censor Ignatij, aut opera Ignatij omnia tanquam putidas nænias reprobare, quandoquidem ea solùm quæ culpãda sunt in supposititio Ignatio peruellit. Corruptelas illas de Quadragesima & similibus putat esse nænias, hijsque nihil esse putidius, quæ tamen Ignatij nomine circumferuntur. Quare alia est fallacia, Petitio Principij, quandoquidem nondum conuenit inter nos, sitne ille, de quo agitur, Ignatius. Hæc breuiter de argumento, nunc de re paulò copiosius. Centuriatores næuum censent, quod tamen falsò Ignatij titulum præsefert, Quicunque Dominicam aut sabbatum ieiunijs dicauerit, præter vnum Sabbatum Paschæ, ipse est Christi interfector. Item, Quicunque cum Iudæis Pascha egerit, aut solennia festa eorum susceperit, socius erit eorum, qui Dominum eiusque Apostolos occiderunt. Non hæc Ignatius dictauit, sed aliquis crudelis Draco vel rigidus Pseudapostolus. Ignatius enim verè cognominatus Theophorus, Apostolorum hæres, non sic iudicasset & temerè & seuerius, contra illud Paulinum, Nemo vos iudicet in cibo aut potu aut parte Diei festi. Scio multa esse à veteribus disputata de ieiunio Dominici diei & Sabbati, atque etiam de Paschate:

Instit. l. c. 13. Sect. 29.

In Epist. ad Phil.

» »

De festis & ritibus.

Col. 2.

ab

ab Augustino ad Casulanum, à nescio quo Clemente in Constitutionibus Apostolicis, ab alijs & à Constantino qui Iudæorum obseruationes ferre nullo modo potuerunt. Quæ quidem optimi Imperatoris Zelum declarant, omnibus imitandum & admirandum, ne hostibus Dei in vlla Ceremoniarum constitutione similes aut conformes esse velint: sed tamen Socrates testatur, nec Christum, nec Apostolos aliquod seruituris iugum imposuisse Christianis, in huiusmodi ritibus. Vehementes sunt & acres hac de causa veterum Digladiationes: Vnus dixit, Maledictus, qui Pascha extra azyma facit: Alter dixit, Vbi Christianismus, ibi nullus esse Iudaismus potest. Iam de quadragesimali ieiunio quod affertur, Caluinus tanquam nænias reijcit, quia nec sacris literis conuenire posse, nec inter opera Ignatij numerari debere existimat. Non enim Quadragesimam Christus nobis instituit, sed ipse obseruauit: ieiunauit & esurijt, vt suæ tum diuinitatis tum humanitatis illustre specimen ederet: Nos vt homines ad aliquod tempus ieiunare & Dei gratia possumus, & ex eius mandato debemus: Christi exemplo Quadragesimam illam obseruare, & tot dies noctesque Quadragesimæ prorsus ab omni esu & vsu eduliorum & potionum abstinere, nec ex præscripto debemus, nec sine quadam singulari gratia possumus. Deinde Quadragesimæ apud veteres & significationem & obseruationem diuersam fuisse autor est Socrates in sua Historia Ecclesiastica: nec mihi persuadere possum, sic præscripsisse ieiunium, vel intellexisse Quadragesimam quomodo posteris temporibus nobis obtrusit Romana Ecclesia. Quorsum enim ista ad ieiunium Pontificiorum? Christus nihil gustauit: An ergò qui delicatissimis epulis saturãtur, qui bellarijs stomachum obruunt, qui vino exæstuant, & à carnibus sibi temperant, Christi more ieiunare dicentur? Non inquit Hieronymus, Non ieiunium appellandum est, sed fœtens & molesta digestio. Quare non videtur hoc assumentum Ignatio

Epist. 86.
L. 5.
Li. 5. ca. 22.
Socr. l. 7. c. 5.
De Quadragesima.
Ignat. ad Magnesios.
Li. 5. c. 22.
Con. Iouinian. Li. 2.

tio aptari posse, maximè quia affert rationem, quæ cum omni & ratione & religione pugnat. Quadragesimam nolite contemnere, continet enim imitationem politiæ seu conuersationis Domini: imò potius imitationem Montani, qui talium ieiuniorum leges primus instituit, quem propterea meritò Apollonius nouum Doctorem appellitat. Quid? Ignatius, secum ipse pugnaret? In Epistola ad Philadelphios eadem vehementia sed maiore libertate vtitur, Qui cibos nonnullos abominandos reputat, hic nidus est, & hospes Draconis illius Apostatæ. Multo liberius & purius ad Heronem Diaconum, Vino & carnibus non prorsus abstineas, nil enim in his est, quod quis abominetur, quin & Scriptura dicit, Bona terræ comedetis: Et, Carnibus vescemini, quemadmodum oleribus. Chrysostomus etiam expressam habet oppositionem. Ignatius iste strepitat Christum ieiunasse vt imitemur. Ille autem vero vultu & clara voce contrà ait, Non dicit ieiunium suum esse imitandum, quamuis quadraginta illos dies posset proponere, sed, Discite à me, quoniam mitis sum & humilis corde: Quid? quod hæ omnes ordinationes seruiles ex Canonibus Apostolorum, vel ex illis alijs Pseudoclementis Constitutionibus potius extractæ quàm ab Ignatio excogitatæ videri possunt. Nec sic vel cauillando vel cachinnando euadet Duræus, nec vnquam has nostras rationes infirmabit. Eusebius aliquot Epistolas Ignatij proprias recitat, plures Hieronymus: neuter tamen istam ad Philippenses: quis ergo nos adiget vt subscribamus? Rursus, Caluinus dixit, esse qui Ignatium obtrudunt etiam contra Christum, an Duræus hoc ab illo scriptum, & non potius ab hæreticis insultum existimabit? Theodoretus profert testimonium ex Ignatij ad Smirnenses Epistola contra hæreticos de Eucharistia: hoc in ea quam nos habemus, non inuenitur. Si aliquid resecant, cur non aliquid etiam assuant? maximè cùm paulò superius, idem Pater ex eadem Epistola Ignatij probet Christum veram carnem hominis

Eus. li. 5. c. 18.
Ies. 1.
Gen 9.
In Matth. 13.
Pl. 47.
Can. 64.
Li. 5. c. 13.
Li. 3. c. 35.
Dur. Con. Whitak. Dial. 3.
Theodor. Dial. 2.

hominis gestasse post resurrectionem, contra opinionem Pontificiorum; quem locum integrum in nostris impressis exemplaribus habemus. Videtis ex hijs, Academici, Iesuitas nostrorum hominum sententias mutilasse, & Ignatij ista non esse: ideoque istos hactenus de asini vmbra contendere. Sed de Ignatij quadragesima alibi vberius.

CAMPIANVS.

CENSORIBVS *illis fanaticum quiddam Irenæus edidit: Clemens auctor Stromatum zizania fecesq; protulit: reliqui patres huius æui, sanè Apostolici viri, blasphemias & monstra posteris reliquerunt.* *Cent.2. c. 5.*

HVMFREDVS.

AD eundem scopulum semper offendunt Iesuitæ. Irenæus, Clemens, Apostolici alij in vno aliquo articulo vel in quibusdam impegerunt: & nostri eos in specie aliqua reos peragunt, ergo, inquiunt, damnant in vniuersum patres tanquam fanaticos. Nam cùm ille Patris locus non producitur, cùm phantasmatis species nõ designatur, omnes idiotæ & simplices à nostris Theologis generalem & grandem dicam inscriptam esse patribus autumant. Censores isti Magdeburgici *phanaticum quiddam edidisse Irenæum* notarunt, putà de tempore lapsus Diaboli. Item de Enochi legatione ad Angelos, quasi Deus homines ableget ad Angelos & non Angelos ad homines.: Iterum de inchoata & imperfecta primi hominis creatione, quem tamen Deus ad suam imaginem condidit: Adhæc, de Libero hominis post lapsum arbitrio: vt quando dicit, Situm in nobis esse facere hęc, aut non facere, quam causam habebat Apostolus, & multo prius ipse Dominus consilium dare, quædam quidẽ facere, à quibusdã verò abstinere? ex quibus alijsque in eo capite sententijs colligunt, non tantum

De Irenæi næuis.
Conher l.4. c.78.
Ibid.c.30.
Heb.1.
Li.4.c.72.

tantum in operibus, sed in fide liberum arbitrium homini esse seruatum: sicut & ipse Irenæus suis verbis suam sententiam expressit: Istáne soli Magdeburgenses improbant? an defendét Iesuitæ? Estne aliquis Censor iustus, aliquis æquus rerũ æstimator qui aliter, quàm isti Censores, sentire aut censere poterit? Non modò fanaticum aut phantasticum, sed hæreticum quiddam in Irenæo alij subolfecerunt. De illo & alijs patribus, non noster sanè, sed homo à Romana curia non alienus,

De vanis scient. Cornelius Agrippa iamdudum ad hunc modum iudicauit: Neque verò illis per omnia credatis: nonnulli illorum perseuerarunt in multis erroneis opinionibus, de fide, quæ per Ecclesiam pro hæreticis reprobatæ. Sicut manifestum est de Papia Hieropolitano Episcopo, de Victorino Pictauiensi, de Irenæo Lugdunensi, de beato Cypriano, de Origene, de Tertulliano, & multis alijs quos constat in fide errasse. Nec Agrippa solus dixit, nec ipse inuenit hoc de Patribus, sed à patrẽ Hie-

In vita Papiæ. ronymo accepit: Hos omnes mille annorum Iudaicam edidisse συλλήψιν, & sensisse Dominum post Resurrectionem in carne cum sanctis regnaturum. Hæc sunt illa phanatica & erronea quę nostri in Irenæo suggillant: non tantùm illa de Libero arbitrio, de Missæ sacrificio, de bonis operibus sicut Duræus putat: de quibus inter nos & Pontificios controuertitur: in quibus cum à nobis non planè dissentire fortassis alibi ostendemus. Hęc maiora sunt, ipso Duræo Censore, damnanda, nisi non modò patrum sed etiam hæreticorum propugnator

De Clemente. esse voluerit. *Clemens auctor Stromatum, zizania fecesse protulit.* Non quid Censores proferant sed quare protulerint considerandum. Zizania hæc esse putant Magdeburgenses, vt homo nimium sua opera admiretur, si-

Cent. 2. c. 4. biq́ue de perfectione blandiatur. Clementẽ hoc protulisse scribunt, libro septimo Stromatum: Non vult nos Seruator noster amplius opus habere auxilio, quod datur per Angelos: sed à seipso, cùm dignus euaserit accipere, & à seipso habere præsidium per obedientiã.

Profe-

Proferunt & aliud Clementis incommodè & blasphemè dictum, Qui credit quidem, remissionem peccatorum à Deo accepit: qui verò cognitione præditus est, vtpote qui non peccat amplius, à semetipso remissionē peccatorum habet: Hæc zizania nominant Sacræ Scripturæ contraria, nempe, Ego sum qui deleo iniquitates: Sine me nihil potestis facere, Pro hac orabit ad te omnis sanctus. Quid loci erit merito Christi, si hæc zizania de tanta hominis perfectione spargere liceat? Aiunt præterea Magdeburgenses Clementem feces quasdam turbidas trahere, & pernicioſas opiniones ferere de pœnitentia. Inspiciantur loca, recténe an secus reprehenderint iudicetur. Annon feculentum est quod protulit Clemens de Amore Angelorū? nónne & illud fecem olet, quod scripsit de pœnitentia Diaboli? nónne & illud, Eos qui iustè & honestè ante Christum vixerunt, esse iustos vel per legem vel per philosophiam? Vbi Christus? vbi fides in Christum? Nónne & aliud Apostolicæ sententiæ planissimè repugnans, Seruari quidem nos gratia, sed non absque bonis operibus? Non libenter ista commemoro, ne Patrum verenda cum Chamo denudasse videar: sed Clemens ipse ingenuè de se & sui temporis similibus hæc enunciat, Horum, inquit, meorum Commentariorum scriptura scio quàm sit imbecilla, si conferatur cum illo spiritu gratia pleno. Nec solum contra se ipse Censuram exercuit: verumetiam de libris Stromatum ita censuit Eusebius, vt vnà erroris quoq; aliquam causam subindicasse mihi videatur: Dum enim Clemens partim ex sacris literis sua Stromata contexit: partim ex Græcis lacinioſa quædam variè colligit, (vnde libro illi suo Stromatum nomen inscripsit:) hanc fecem hausit, quam Magdeburgenses notant, & Campianus memorat. Nam licet Philosophia liberalis sit ars, & liberis digna hominibus, & maximè Academicis exoſculanda: cuius studio & cultiores in vita atq; moribus, & aptiores ad Theologicam professionem capessendam esse

In Eclogis.

Cent.2.c.4.

Li.2.Strō.

Li.5.

Philosophia.

possint: tamen illud electum Dei organum Paulus nunquam dixisset, cauendum, Ne quis deprædetur aut decipiat vos per Philosophiam, nisi ex illa aliquod pestiferum doctrinæ lolium, quod synceræ pietati officeret, posse colligi præuidisset. Liberum arbitrium, bonorum operum merita percenset Duræus: & sanè eas opiniones Irenæum, Clementem & alios quos vocant Apostolicos alicubi parum Apostolicè suis libris immiscuisse non est negandum: quas tamen non Christus, non Apostoli, sed Aristoteles & Philosophi docuerunt. Si in eiusmodi dogmatibus lapsi sunt excellentes alioqui Doctores, ideo lapsi sunt, quia nondum philosophicum puluerem excusserunt. Nam iustissimè Tertullianus Hermogenem taxauit, quòd à Christianis conuersus ad Philosophos, de Ecclesia in Academiam & Porticum, inde sumpsit à Stoicis Materiam, &c. Hanc primam vmbram planè sine lumine pessimus pictor illis argumentationibus colorauit. Iustissimeque pronunciauit idem Hæreticorum patriarchas esse philosophos. Sedenim Apostolici viri sunt, inquit Campianus, quos tamen Historia Magdeburgensis tradit blasphemias & monstra posteris reliquisse. Apostolici multi volunt dici, non sunt: Nullus est hæreticus, qui non Apostolici nomine glorietur. Hermogenes & Phygellus aliquandiu sectati sunt Paulum Apostolum: at hij Apostolici Paulum mox insectati & aduersati sunt. Et de Hermogene Tertullianus, Nec ipse Apostolicus Hermogenes in regula perseuerauit. Marcion videri Apostolicus voluit, non fuit tamen, sed hæreticus, qui collocauit cum Deo Creatore Materiam (quasi ei coæuam) sed & hoc de porticu Stoicorum. Cui Apostolicè Tertullianus, At veritas nostra omnia illum ex nihilò protulisse confidit. Ipse Tertullianus qui hîc Apostolicè & Catholicè scripsit contra hæreticum, alibi parum Apostolicus fuit, imò hæresim sapuit, vel ipso Beato Rhenano iudice, Tertullianus adeo fuit castitati, vt Cataphrygarum tandem secutus delirium,

Con. Hermog.

Ibidem. Multi hæretici dicuntur Apostolici.

2. Tim. c. 5.

Tert. l. 5. Con. Mar.

In Præf. aduer. Hermog.

secundas

secundas nuptias contra APOSTOLVM Paulum damnarit, quæ res fecit, vt ipse postea abiectus sit extra consortium Ecclesiæ. Valentinus & Apostolicus & Christianissimus haberi voluit, adeò vt cum quodam alio qui pro nomine Christi multa passus erat, de Ecclesiæ cuiusdam Episcopatu contenderet: sed hic talis orthodoxus ea spe frustratus, ea re sic offensus est, vt postea homo Platonicæ Philosophiæ sectator, purissimę simplicissimæque religioni Christianæ Platonicas fabulas inuehere, & quasi de suo nouum Valentinianorum Collegium instituere cupierit, sicut Tertullianus loquitur, & Rhenanus in eundem declarat. *In Præf. aduer. Valentinian.* Sed quid istis diutius immoror? Romæ qui Apostolis successerunt, qui Apostolici dici volunt: & Ecclesiæ Apostolicæ Capita, Liberius & alij Papæ non semper verè Apostolici fuerunt, sed aliquando degenerarunt. Hoc ipsum in hisce Apostolicis viris animaduertit Nicephorus, *Li. 4. c. 1.* Qui Apostolis successerunt, aliquanto illis inferiores, « virtutem eorum non sunt assecuti, propè tamen vitæ « splendore ad eos accessere, non ita simplicem, vt ma- « gistri eorum, orationem consectantes. Ex hijs om- « nibus duo hęc inferri posse videmus: non mirum esse, si Apostolorum successores maximè Græci patres, aliquid impiè, aliquid monstrosè interdum effutiuerint, qui nondum Philosophari dedidicerunt. Hinc dico *Li. 4. ep. 2.* cum Cypriano, Cùm Apostolus dicat, Videte ne « quis vos deprædetur per Philosophiam & inanem fal- « laciam, vitanda sunt quæ non de Dei Clementia ve- « niunt, sed de Philosophiæ duriori præsumptione de- « scendunt, siue illa in Iustino, siue in Dionysio, siue « in Clemente, siue in Tertulliano, siue in ipsomet Cypriano inueniantur. Alterum infero, Non tam nomen Apostolicorum, quàm dogma Apostolorum nobis colendum & considerandum. Hic respondeo cum Tertulliano, Viderit persona, (imò valeat persona:) cum doctrina mihi quęstio est. *Aduers. Hermog.*

Campianvs.

In Tertulliano rapiunt auidè quod à nobis edocti nobiscum communiter detestentur : sed meminerint libellum de præscriptionibus, qui nostri temporis sectarios tam insigniter perculit, nunquam fuisse reprehensum. Hippolytus Portuensis Episcopus, quàm bellè, quàm clarè, Antichristi nerium, Lutherana tempora, præmonstrauit? Eum propterea scriptorem infantissimum & laruam nominant. Cyprianum delicias & decus Aphricæ, Gallicanus ille criticus & Magdeburgici, stupidum & destitutum Deo & deprauatorem pœnitentiæ nuncuparunt. Quid admisit? Scripsit enim de Virginibus, de lapsis, de vnitate Ecclesiæ tractationes eiusmodi, eas etiã Epistolas Cornelio Romano Pontifici, vt nisi fides huic Martyri detrahatur, Petrus Martyr Vermilius, omnesq; cum eo fœderati, peiores adulteris & sacrilegis habeantur. Ac ne singulis insistam diutius, Patres huius seculi damnantur omnes, quippe qui doctrinam de pœnitentia mirè deprauarint: quo pacto? nam austeritas canonum quæ viguit ea tempestate, maiorem in modum displicet huic sectæ plausibili, quæ triclinijs aptior quàm templis, voluptarias aures titillare, & puluillos omni cubito solet assuere.

Hvmfredvs.

Particvlarem quandam enumerationem quorundam patrum nobis confecit Iesuita : nunc verò ne non plena sit inductio omnium patrum huius secundæ classis & ætatis, alios adnumerat, quos scilicet nobis aduersari & propterea à nostris vituperari, more suo, dialecticè, credo, subinferet. Singula capita per transennam & in transcursu aspiciamus : & tum vniuersalem argumenti caudam intuebimur. De Tertulliano satis iam responsum est : quem & Apostolicum sæpe, Apostaticum aliquando, & Theologum plerumque, & Philosophum non rarò deprehendimus.

Tertullianus.

Quan-

Quandocunque Tertullianus sic vel aberrat, vel Philosophatur, respondeamus sanè ex ipso Tertulliano etiam ex eodem libro De Præscriptionibus, qui nos sectarios tam insigniter perculit, vt Campianus imaginatur; Quid Athenis & Hierosolymis ? quid Academiæ & « Ecclesiæ ? quid hæreticis & Christianis ? Nostra institutio de porticu Salomonis, qui & ipse tradiderat Dominum in simplicitate cordis esse quærendum. Viderint qui Stoicum & Platonicum, & dialecticum Christianismum protulerunt. Nobis curiositate opus non est post Christum Iesum, nec inquisitione post Euangelium. Cùm credimus, nihil desideramus vltrà credere. Talis doctor nobis est ipse Tertullianus, tales discipuli si esse cupimus: quid est quod arrodat Tertullianus quem sequimur, aut Campianus qui se & Catholicos suos aliquid etiam in Tertulliano detestari confitetur ? Qui hoc sibi indulget, vt in patribus quasdam detestabiles opiniones inesse dicat: cur ijdem in nos aut Magdeburgenses destomachantur, si aut næuos aut similia somnijs, aut nænias, aut feces, aut zizania, aut deliria, aut phanatica aut blasphemias, aut monstra, aut stipulas, aut incommodas & perniciosas opiniones quasdam in quibusdam scriptoribus reperiri posse modestè significemus ? A nobis edocti, « inquit Campianus, quædam in Tertulliano, NOBISCVM communiter DETESTANTVR: detestanda, abominanda, execranda, anathematizanda quædam sunt in patribus. Hoc dicunt Catholici, hoc dixit & scripsit Campianus: & nobis ne quidem mutire contra patres vlla in re permittunt ? Nec verum est quod ait nos auidè rapere, qui eorum errores inuiti & ab ipsis coacti in medium producimus. Nec sumus ab ipsis edocti, vt aliquid detestemur in patribus, sed à Scriptura, quæ communis & ipsorũ & nostrorum magistra atq; doctrix esse debebat. Edocti sumus ab illo qui docuit Petrũ, Non caro, non sanguis, non pater terrenus, non homo quisquã, sed pater cœlestis nobis reuelauit.

Aduers. Hæret.

Edocti non sumus à Iesuitis, sed mediatè à Iesuitarum patribus & nostris doctoribus antiquis: ab Hieronymo, de Tertulliano quidem nihil amplius dico, quàm

Aduers. Heluid. » Ecclesiæ hominem non fuisse: rursus ab eodem, Hic » cùm vsque ad mediam ætatem presbyter Ecclesiæ per» mansisset, inuidia postea & contumelijs clericorum

In Catal. Script. Eccles. fast. Romanæ Ecclesiæ, ad Montani dogma delapsus, in multis libris nouæ propheriæ meminit, specialiter autem aduersum Ecclesiam texuit volumina. In eodem » libro eundem Tertullianum idem Hieronymus inter Chi» liastas numerauit. Edocti sumus non à Iesuitis sed ab

In Matth. Can. 5 d. 10. de Gen. ad liter. Hilario, qui sic monuit, Consequens error hominis, detraxit scriptis probabilibus autoritatem. Docuit nos Augustinus alicubi alium eius errorem, licet alibi excusare videatur, Deum scilicet, & si spiritus est, tamen corpus esse? quod ex verbis ipsius autoris aduersus

In l. 1. con. Mar. Praxeam colligere potuit. Edocti sumus non à Iesuitis sed à Beato Rhenano, qui in eo Montanismum annotauit. Ab eodem edocti sumus, de errore Chiliastarum quo ille vnà cum Seuero, Victorino, Lactantio, Irenæo & Apollinario inuolutus est, qui omnes putarunt nos post Resurrectionem in hac terra velut in campis Elysijs suauiter acturos, idque mille annis, eumque Tertulliani errorem probat ex definitionibus Ecclesiasticis dogmatum, & ex Hieronymo su-

c. 36. » per Ezechielem, & ex libro suo contra Marcionem, in cuius calce de mille annis, de restitutione Iudeę, de exultatione famulorum Dei, illic vbi sunt afflicti pronomine ipsius, non dissimulat suum suauissimum somnium. Idem nos edocuit, quando loquitur de

Aduers. Prax. fol. 410. Patre & filio, Hic & alibi cautè legendum esse Tertullianum, & standum potius ab Orthodoxis scriptoribus.

In præf. in Chry. in Matth. Nos docuit Erasmus non tantum de Tertulliano, sed de supposititio Chrysostomo: Homilia decima nona, Manifestè damnat digamiam, cum Tertulliano sentiens. Non ergo opus erat Iesuiticis doctoribus, cùm tot patres, omnes certè ante natum Iesuitismum

hunc

hunc recentiorem, nos ista docuerint: Satis est Campianum idem in illo quod nos reprehendisse: & tamen turpe est doctori, cùm ipsum culpa redarguat.

Memineris, inquit, *libellum de Præscriptionibus nostri temporis sectarios percellere.* Hanc vanam iactantiam infrà videbimus, suo loco. Interim vnam attingam Præscriptionem, quam Duræus apposuit, de Scripturis, ad quas, inquit, solas hæreticos solere prouocare testatur ibi Tertullianus. In quo nec quales hæreticos dicat, nec quales traditiones intelligat, satis animaduertit. Illi non ad solas Scripturas prouocarunt: sed & ipsi, inquit Tertullianus, de Scripturis agunt, & de Scripturis suadent. Sed quomodo? Ista hæresis non recipit quasdam scripturas, et si quas recipit, adiectionibus & detractionibus ad dispositionem iustituti sui interuertit, &c. Quid concludit? Ergo non ad Scripturas prouocandum est, nec in hijs constituendum certamen &c. sed ex traditione disputatio incunda: Sed quæ traditio est? Apostolica: an Apostolicæ, id est, Romanæ solum Ecclesiæ? Non. Apostolicas Ecclesias nominat, in quibus adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas ipsæ authenticæ literæ eorum recitantur: & præter Romanam, Corinthiacam, Philippensem, Thessalonicensem, Ephesinam commemorat: quæ omnes legem & prophetas cum Euangelicis & Apostolicis literis miscuerunt, & inde suã fidem potarunt. Hanc consuetudinẽ disputandi cũ talibus scripturas vel negantibus vel corrũpentibus declarat Lactantius agens de Tertull. contra Gentes & de Cypriano ad Demetrianum. Non enim Scripturæ testimonijs, quam ille (Demetrianus) vtique vanam, fictam, commentitiam putabat, sed argumentis & ratione fuerat refellendus. Nam cùm ageret contra hominem veritatis ignarum dilatis pauhisper diuinis lectionibus, formare hunc à principio tanquam rudem debuit, eiq; paulatim lucis principia monstrare, ne toto lumine obiecto caligaret. Sicut infans solidi ac fortis cibi capere vim non potest, ob stomachi teneritudinem.

In præscript.

l. 5. c. 4.

tudinem, sed liquore lactis ac mollissime vitur: donec firmatis viribus, vesci fortioribus possit. Sed præclarè addit, de Cypriano, eum solis Scripturis contentum fuisse, quibus fides constat. Quare meminerit ipse Iesuita quod Tertullianus commemorat in eo libro de Præscriptionibus, Meminerit futuri iudicij, quo omnes nos necesse est apud Christi tribunal astare, reddentes rationem inprimis ipsius fidei. Meminerit qui adeò temerè & futiliter sectarios nō erubuit appellare: tamen sentient non esse qui dicuntur ab illis sectarios aut schismaticos in iudicio inquam poli, quod à iudicio soli forique Romani multum diffidet. De Præscriptionibus Tertulliani quibus nos grauare vult Duræus aliàs dicetur.

Hippolytus Portuensis Episcopus, belle Antichristi nefandam Lutheranā tempora præmonstrauit. Hippolytum quendam antiquum scriptorem, sanctum Episcopum & Martyrem fuisse refert Theodoretus, eiusque verba recitat, de Christi corpore vero non phantastico, non suis membris & dimensionibus spoliato, quia Christus cùm resurrexisset, idipsum corpus suscitatum ostendit quod fuerat mortuum, & ambigentibus discipulis accersito Thoma dixit, Palpa &c. quæ si Pontificij crederent, non sic Christum in Sacramento discerperent & mutilarent. Sed qualis ille sit Portuensis propheta qui Lutherana tempora præuidit & præfigurauit, non intelligo. Si iste fuit qui vixit Origenis tempore, qui eo præsente concionem habuit de laudibus Seruatoris, qui in Danielis visiones scripsit Commentarios, & de Antichristo, mirabor: quia mirabilem vatem fuisse oportet, qui è specula mentis suæ Lutheri aduentum tanto antè tempore prospexerit. Quare suspicor eum post Lutherum natum esse. Nam ille libellus de consummatione seculi nuperrimè prodijt, sicut Martialis & Abdias magni fabulatores: & in Catalogo scriptorum eius antiqui Hippolyti hunc non inuenio, nec apud Eusebium, nec apud Hieronymum, nec apud Theodoretum, qui tamen in Dialogis & alijs suis libris multa hinc fragmenta allegauit.

Nicoph. l. 1. c. 31. Dial. 3. Hippolytus.

Nec

Nec enim Duræo assentior, qui de Antichristo, & de consummatione seculi vnum & eundem librum esse existimat. Quanquam nec hic quoque quantumuis antiquus omni reprehensione caruit: vt testatur Nicephorus: alterum verò illum recentem si Iuellus Episcopus diligentissimus & doctissimus sciolum, & insulsum dixit, si etiam infantissimum & laruam vt ex eo Campianus notat: non sine causa id dictum arbitror. Qui enim primam libri sententiam ab Enim vel Ἐπειδὴ γὰρ incipit: qui Antichristum dæmonem hominis specie personatum fingit, & de eius bellis contra regna & regiones aliquot, deque Hierosolymitani templi instauratione, talia imaginatur, qualia olim Mahomet aut Iudæi, de Gog & Magog conclusis, & in fine mundi erupturis, vt Hieronymus & Hugo referunt: qui de Ioannis Apocalyptici, Eliæ & Enochi reditu ad inerepandum Antichristum somniat: qui Episcopos in die iudicij à Christo honorandos senfit, quod sacrificium die nocteque offerrent, id est, interprete Hardingo, Missam celebrarent, quod nec vnquam solent nec per Canones debent: an non huius insciti am & infantiam imò & impietatem cum Iuello meritò coarguamus? Nec Duræus excusat, imò potius accusat, dum sic de Antichristo dæmone respondet, An igitur si quo fortè in libro sententia aliqua minus vera inueniatur, mox eum esse suppositititium contendes? vbi profectò illum suum Hippolytum minus vera scripsisse non dissimulat. O fortè Hippolyti patronū. Crucē vos, inquit, omnes cane peius & angue Lutherani simul & Caluiniani odistis veriſsimi Antichristi prodromi. Crucē & signum Christi Lutherani nunquam oderunt: Crucem Christi veram & Lutherani & Caluiniani amāt, eaq; vnice gloriātur: quā Pontificij in ligneam & auream commutarunt: vt suorū curiosos oculos imaginibus pascant, quos debebant & ad Crucis Christi beneficium recolendum, & ad Crucem Christianorum baiulandam inuitare. Antichristi præcursores illi sunt, qui se Christi Vica-

l. 4. c. 32.

Antichristus.

S. Ezech. c. 38.

Apoc. 20.

In Confut. cap. Whit.

Crux Christi.

rios nuncupant, qui pictos & fictos Christos adorant, qui in sacellis & in biuijs omnibus Cruces ostentant, & suis clamitant, Ecce hîc Christus: quibus cum Christo nos dicimus, Nolite exire, nolite credere. Sacrificium Christi cum Antichristo non tollunt Lutherani: sed sacrificium Papisticum, Missaticum, theatricum explodunt, & vnica & verè salutari Christi hostia contenti, se totos, corpora sua & animos & vitulos labiorum suorum, laudes Christo, bona autem & opes suas Christi causa Christianis offerunt.

Sacrificium.

Cyprianum delicias & decus Aphricæ, Gallicanus ille criticus, & Magdeburgici, stupidum & destitutum Deo & depranatorem pœnitentiæ nuncuparunt. Sit ita: An isti soli CYPRIANI Censores sunt? Lactantius sanè & ipse Apher laudat quidem meritò Cyprianum, vt præcipuum & clarum virum, quoniam magnam sibi gloriam ex artis Oratoriæ professione quæsiuit, fuitq; ingenio facili, copioso, suaui, & (quæ sermonis maxima est virtus) aperto: vt discernere nequeas, vtrúmne ornatior in eloquendo, an facilior in explicando, an potentior in persuadendo fuerit tamen subdit eum vltra verba Sacramentum ignorantibus non potuisse placere, à doctis illius seculi derisum fuisse: à quodam diserto immutata vna litera Coprianum vel Caprianum vocatum, quasi qui elegans ingenium & melioribus rebus aptum, ad aniles fabulas cõtuliſſet. Cyprianus ipse sibi hoc non arrogauit, sed quoties Tertullianum etiam Aphrum lecturus erat, Amanuensi dixit, Da Magistrum, & meritò eum dixit suum Magistrum, à quo multa sanè mutuatus videtur. Augustinus & ipse Apher laudat Cyprianum, multis eius literis sua scripta non comparat, eius ingenium diligit, eius ore delectatur, eius charitatem miratur, eius Martyrium veneratur: tamen addit, hoc quod aliter sapuit, non accipio, Non suscipio, inquam, quod de baptizandis hæreticis, & schismaticis beatus Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua beatus Cyprianus sanguinem fudit. Et suprà, Ego huius epistolę autoritate

Cyprianus.

Lact. l. 5. c. 1.

Caprianus.

L. 2. Cont. Cresc. Gr. c. 32.

non

non teneor, quia literas Cypriani nõ vt Canonicas habeo, sed ex Canonicis considero: Et superius, Nos nullã Cypriano facimus iniuriã, cùm eius quaslibet literas à Canonica diuinarum Scripturarũ autoritate distinguimus. Hæc de Aphro scripserunt Aphri: sic neq; in sua patria Cyprianus tanquã propheta agnoscitur: vt mirandum non sit si Gallus Cauſæus, si Magdeburgenses Germani, si externi & alieni homines aliquid in eo Censoria virgula dignum esse iudicent. Sed quid si Cauſæus ille in illis Dialogis, nihil tale criticè aut censoriè contra Cyprianum dixerit? In Dialogo vndecimo Parisiensem tantum hortatur Germanus, vt malit potius Euangelistæ Marco, qui scribendo nunquam errauit, quàm Augustino Gregorio aut Bernardo credere. Et si quid eiusmodi Tertullianus, Augustinus, Damascenus, Cyprianus effutirent de precatione pro defunctis, suum narrant somnium, & quod inconsideratè in mentem venit, id absque vllo testimonio diuinæ Scripturæ proferunt, & contra hunc sanctorum cultum producit Chrysostomũ. Illud etiam Cauſæum video pro se & nostra sententia contra realem præsentiã citare ex Cypriano in hoc Sermone De lapsis, cuius hîc Cãpianus meminit. Rursus De Cypriano in Octauo Dialogo nihil acerbè enunciat: sed prudenter annotat, sæpe Doctores in istis articulis Opinandi & Putandi verbis vti, nec ex Scripturis confirmare: ac tum quidem dicendũ nobis, Opiniones hominũ articulos fidei non facere: quomodo loquitur Dionysius ipse in Ecclesiastica Hierarchia.

C. 31.

Cauſæus de Cypriano.

Preces pro defunctis.

In opere Imp.

C. 7.

Neque vero Historici nostri Magdeburgenses agunt stomachosè sed neruosè: dum errorũ stipulas ex Cypriani libris veris vel supposititijs & Pseudepigraphis examinandas & dijudicandas aut etiam nobis deuitandas proponunt: Duræ locutiones videri possunt istiusmodi apud Cyprianum, De Eleemosynæ & operum merito, Diuinam pietatem, iustitiæ & misericordiæ operibus ostensis, viam quandam tuendæ salutis aperuisse, vt sordes postmodum quascunque contrahimus, Eleemosynis abluamus: Et infrà, Quia semel in Baptismo remissa

Magdeburg. de Cypriani nenia.

S de Eleemos.

„ missa peccatorum datur, assidua & iugis operatio, Bap-
„ tismi instar imitata, Dei rursus indulgentiam largi-
tur: perinde quasi Christus tantum pro Originis la-
be satisfecerit, & pro alijs postea commissis nos satis-
De Sina & Sion apud Cypr. facere & debeamus & valeamus: De Iesu & Christo,
quos hæreticè distinxit ille quisquis tractatum de Sina
& Sion conscripsit: De gubernatione mundi & ho-
In Expos. Symboli. minum per quasdam cœlestium virtutum potestates,
quas mundo iam condito in eum vsum creauit, qui ta-
men liber Ruffino tribuitur: De arte tingendi & colo-
Ad Quirinum, c. 52. randi, quod sit Diaboli inuentum: De libero arbitrio,
Credendi vel non credendi libertatem in arbitrio po-
sitam: Et in Epistola tertia l. 1. Homo libertati suæ re-
lictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibimetipsi vel
mortem appetit vel salutem: De legis adimplendæ fa-
cilitate, Quod agendū est, scimus, & quod scimus face-
Ser. de Bapt. Christi. re possumus. Et pòst de suis viribus, Præcipis mihi Do-
mine Deus, vt diligam te hîc: & possum & debeo: quā-
uis illud mox corrigere videatur, Gratias ago tibi cle-
mentissime Deus, quia quod queris à me, prius ipse do-
nasti. De pœnitentia durè loquitur, Si quis pœnitentiā
Epist. 1. Ep. 8. agere, & Deo satisfacere detrectans, ad Infœliciſſimi
(vel fœliciſſimi) & satellitum eius partes concesserit, &
se hæreticæ factioni coniunxerit, sciat se postea ad Ec-
clesiam redire, & cum Episcopis & plebe Christi com-
municare non posse: Durè quoque in eandem senten-
L. 1. ep. 3. tiam, nullam esse veniam, vltrà delinquere, postquam
Dominum nosse cœpisti: Durus & ille sermo, Virgini-
In tract. De habitu virginum. bus post Baptismum nulla carnis desyderia remanere.
Durum & illud, Satisfactionibus & lamentationibus no-
stris delicta redimi, & vulnera lachrymis ablui. Hæc
& alia generis eiusdem si Magdeburgenses alijque exi-
stimant in patribus vel corrigenda vel cauenda, moni-
tores & iudices eiusmodi non debent vituperari, non
magis quàm illi boni senes accusandi sunt, qui post-
quam ipsi longam viam confecerunt, & multorum mo-
res & mala vidcrunt, alijs iunioribus, qui eandem viam in-

ingrediuntur, quid fugiendum quid sequendum sit, prę-monstrant. Cæterum nondum audimus Campianistas probare quod erat propositũ, à Causæo aut à Magdeburgensibus Cyprianum nuncupari expressis verbis, stupidum, destitutum Deo, & deprauatorem pœnitentiæ. *Quid admisit? Scripsit enim de virginibus, de lapsis, de vnitate Ecclesiæ tractationes eiusmodi, eas etiam Epistolas Cornelio Romano Pontifici, vt nisi fides huic Martyri deuahatur, Petrus Martyr Vermilius, omnesq; cum eo fœderati, peiores adulteris & sacrilegis habeantur.* Fortassis quia Cornelio Romano Pontifici scripsit, idcirco eius primatum agnouisse dicetur: & tamen in illis Epistolis Cornelium taxat veluti minas perditorum & insidias pertimescentem: & alicubi fratrem & consacerdotem nominat: imò in contentione de iterando Baptismo hæreticorum, Cornelium tandem cessisse testatur Volaterranus; & non dubitat etiam Romanum Pontificem Stephanum perstringere. Non quęritur qua de causa: perstrinxit & scripsit contra Romani Stephani Epistolam, & Stephani errorem, obstinationem, pręsumptionem denotat: Stephanum hæreticorum causam contra Christianos & contra Ecclesiam Dei asserere, & vel superuacanea, vel ad rem non pertinentia, vel etiam sibi ipsi contraria, imperitè & improuidè scribere, & vnitatis oblitum, mendacia & contagia prophana & motiones vsurpare contendit. Siccine tractandus erat ab Episcopo Primas & coryphæus vniuersalis Ecclesiæ? Quinimò superiorem non solum illo verum etiam alijs fuisse Cyprianum demonstrat Gregorius Nazianzenus in Oratione de eius laudibus: Cyprianum ex lupo sacram ouem euasisse, ex oue pastorem, ex pastoribus optimum & probatissimum, & non modò Carthaginensis Ecclesiæ, & Aphricæ, verum etiam vniuersæ Hesperiæ atque adeo Orientis, & Meridici & Septentrionis Præsidem. Atque hunc honorem ab Ecclesia delatum ei fuisse liquere potest ex illa quæstione Galerij Proconsulis, Tu es, quem Christiani Papam suum nominant?

Volater. L. de Anthropologia.

L. 1. Ep. 3. 4.

L. 1. ep 4.

Ep. ad Pomp.

Primatus.

Pont. Diacon. in Cyp. vita.

Quod

Quod autem Whitakerus Cyprianum ineunte ætate dissolutum vocat, & hinc Duræus indignatur, eiusque autoritatem eleuari putat, aliter sensit Nazianzenus, qui sic exclamat, O gratia quanta est, Deum malo amore & spiritu inuenit. Et suprà, Dæmonum cultor fuit, qui postea Christi discipulus extitit, persecutor amarissimus fuit, sed magnus Christi pugil euasit. Hæc & Cypriani gloriam & Christi gratiam illustrant.

Duræus cont. Whit.

Cyprianus Magus.

Alium quoque Cyprianum fuisse & Magum & Episcopum Antiochenum & Martyrem non nego: quia Volaterranus ita scriptum reliquit, vterque & malus & Magus, & postea vterque & Christianus & bonus esse potuit. Talem certè nostrum fuisse refert Nazianzenus & consentit Nicephorus, & glorioſum eum Rhetorem fuisse & gentilem atque idololatram testatur Hieronymus in Catalogo, & Pont. Diaconus, & Volaterranus, antequam Cecilius presbyter, cuius nomen sortitus est, cum ad Christi fidem conuertisset Sed hæc omnia extra oleas: non enim illa verba de Cypriano apud Causæum in Dialogis quos citauit Campianus mihi videre contigit: eius verò sententiam bona fide iam in superioribus retuli. Hæc hactenus & quidem nimis multa de Cypriano: cuius nudum nomen sine testimonio sacrarum tabularum quisquis obtrudit, in eo mihi videtur sequi Cresconium hæreticum, qui sic eum singularem & solitarium testem contra Augustinum produxit. Proin ex eodem Augustino habeat Iesuita nostram quoque responsionem: Relinque scripta Cypriani, & ea ipsa legalia documenta, quibus eum dicis vsum esse, commemora: si ea non demonstrauero vestram causam nihil adiuuare, vicisti. Quod de Cypriano Martyre & Petro Martyre affertur à Campiano, maledictũ est, non argumentum, & lepida in verbis colluſio, nulla in re conclusio: Quale fuit scomma nostri Treshami in Schola Theologica coram regijs Visitatoribus: Cyprianus Martyr affirmat, ergo Petrus Martyr non debet negare: Cui quod tum ipse Petrus Martyr, id ego nunc

L. 5. c. 27.

Con. Cres. Gram. l. 2. c. 32.

Iesui-

Iesuitis respondeo, Argumentum non tenere à nomine ad rem, Cyprianum re Martyrem fuisse, se nomine. Quòd autem sarcasticè & sycophanticè dixit, Si fides Martyri Cypriano habeatur, Petrum Martyrem & fœderatos pro adulteris & sacrilegis habendos esse: de castis nuptijs impura est & sacrilega opinio. Sed digna est illis hominibus cauteriatis & stigmaticis oratio, & de talibus nuptijs quid Cyprianus senserit, aliàs dictũ est.

Hoc perinde verum est atque illud quod sequitur, opinione & sententia Magdeburgensium Patres huius seculi damnari omnes, quippe qui doctrinam de pœnitentia mirè deprauarint. Hæc est illa scilicet perfectæ Inductionis clausula, de omnibus patribus quos omnes dixit Nostros damnasse. Et tamen hoc verbum, Omnes, omnino non habent, sed Plerique huius seculi scriptores doctrinam de pœnitentia mirè deprauant, quippe ad ipsum tantum opus pœnitentis, seu contritionem deducunt, eique remissionem peccatorum imputant, de fide in Christum aut gratuita remissione nihil dicunt: suamque collectionem Magdeburgenses ex Tertull. Orig. Cypriano demonstrant. Qui pro Plerisque, Omnes supponunt, quid non audebunt? Eadem est Duræi contra Whitakerum prævaricatio. Whitakerus scribit, Omnes ferè patres in eo errore extitisse, hinc perbacchatur Duræus, O singularem impudentiam & arrogantiam non tolerandam, Patres Omnes qui ea ætate in Ecclesia floruerunt, in re tam magna, tam vtili, tam necessaria, tam turpiter, tam perniciosè errasse? Annon hîc illud tuum Penè, in te, Duræe, regeri aptè potest? Dum enim Plerosque Omnes interpretaris, dum Penè omittis, planè errasti. Hîc si te Penè tui pudet, certè non pudet: quod Penè fit, non fit: vtinam non penè, sed plenè & te & tuos puderet & pœniteret: ne deinceps & mortuorum & viuorum detruncare velitis sententias. Campianus cùm ait, *Austeritatem Canonum quæ viguit, illa maiorum tempestate, nostræ sectæ plausibili scilicet displicere:* confirmat opinio-

Cent. 3. c. 4.

Doctrina Patrum de Pœnitentia.

Ibidem.

"

"

"

"

"

"

Duræus fol. 113

Pœnitentiæ veræ & Papisticæ delineatio.

nionem nostrorum Magdeburgensium, de falsa pœnitentia, dum eam, contritionem esse & austeritatem definit: nullo veræ fidei fundamento substrato: quasi verò Stoicus aliquis aut Baalita, aut hæreticus Manichæus, aut Pseudapostolicus aut hypocriticus monachus hac ἀφειδίᾳ & afflictione corporis non sibi plurimum blandiatur. At quid est quod ponit in margine, VETERES *pœnitentiæ Canones*? Non certè vt nostros sed vt suos ritus Papisticos subnotaret. Si hodie illi Canones locum haberent, abijcerentur Papæ claues rapaces & furaces, contemnerentur Bullæ plumbeæ & fulmina, Iesuitarum merces omnes vilescerent, cederet confessio & demurmuratio in aures ignari sacrifici, facesseret inflictio pœnæ ridicula in vestem lineam gestando, in abstinendo à carnibus præscriptis diebus, in peregrinando Romam aut Walsingamiam versus, in procumbendo coram statuis, in preculis alieno idiomate effundendis, in recitando precationem Dominicam, & Angelicam salutationem certo numero super oua serpentum: in audiendo tot sacrilegas missas, in dando Corban & augendo ærarium monasticum, in largiendo numos, pro indulgentijs, alijsque vanissimis ceremonijs, quæ omnes exercitationes corporales aut superstitionem & impietatem redolebant, aut Fiscum Romani Cleri ditabant, aut operum condignum meritum, aut sanctorum indebitum honorem, aut satisfactionum Canonicarum blasphemam doctrinam fulcie-
bant, aut planè omnem vim ac vigorem synceræ pietatis extinguebant, pœnitentiæ autem veteris puram formam abolebant. Processus solennis fieret non priuata & secreta actione sed communi iudicio & magna se-
Tert. in Apol. ueritate atque autoritate per Ecclesiæ præsides: non
Orig. propter decimã aut denarium aut quamuis leuiculam causam: sed propter manifesta crimina & graues lapsus, à communicatione orationis relegarentur, & ab
Tert. de Pudicitia. Ecclesiæ corpore desecarentur: sederent in sacco & cinere, fletu ingemiscerent, precibus ambirent, genibus

Eccle-

Ecclesiam exorarent, delictum Domino nostro confiterentur, omnibus fratribus legationes suæ deprecationis iniungerent, protestarentur non sacrificandum idolis, nec simulacra seruos Dei adorare debere: ante legitimum & plenum tempus pœnitentiæ & satisfactionis publicæ in Ecclesia, absque petitu & conscientia plebis non absoluerentur, publica exomologesi publicorum peccatorum pœnas luerent: sic animo mærentes, verè resipiscentes & tori deiecti & prostrati, vna voce omnium adstantium & gratias Deo agentium, gaudium pectoris lacrymis exprimentium, reciperentur, & consolatione Scripturarum, & fide viua in Dei misericordiam erecta restaurarentur. Hæc est antiqua Canonum Maiestas, quibus & terror peccantibus incutitur, & pietas in animis præsentium excitatur, & in resipiscentibus fiducia Diuinæ benignitatis concipitur ac confirmatur, & presbyterio atque adeò Ecclesiæ suum ius vindicatur: vbi in papatu nihil seriò, nihil Euangelicè agitur, sed ineptè & theatricè luditur, & populo prorsus illuditur. Nostra secta plausibilis? nos voluptuarias aures titillamus? nos vniuscuiusque cubito puuillos supponimus? qui sic lege Dei præfractos percellimus, & rursus Euangelio Christi conuersos erigimus? Nosné an illi potius, qui suo Papæ tanquam Domino Deo, & Sanctissimo & Petri successori, & Christi vicario, & quasi Candelabro aureo, Ecclesiæ Capiti, sic hactenus assentati & parasitati sunt, vt omnino illum ex stulto & superbo insanum fecerint? nosné an illi, qui plebeculam sic mollibus & fericis verbis aluerunt, sic festis & ferijs oblectarunt, sic absolutionibus & papalibus dispensationibus in mille millia annorum infatuarunt, sic Ecclesiasticis ornamẽtis, vestimentis, spectaculis, organis, ceremonijs in Ecclesia pauerunt: sic bacchationibus, & viscerationibus, Dominis & Dominabus, & morionibus, saltationibus & choræis, epulis & commessationibus in honorem Christi, Spiritussanc-

Cypr. l. 3. ep. 8. L. 4. ep. 2.

Ad Corn. l. 3. ep. 11.

Secta plausibilisque?

Papatus Scholæ licentiæ.

cti, Martini, Clementis, Nicolai, Catharinæ, sanctorum, sanctarumque saginarunt, sic cupedijs, varietate ciborum, aromatum, vinorum, panum, pisculentorum & poculentorum, trocho, alea, ludis exaturarunt in ficto Quadragesimæ ieiunio: sic doctrinam de libertate arbitrij, de culpis venialibus, de Indulgentiarum Romanarum licentia & plena autoritate, de scortationis simplicis leuitate propinarunt: vt adhuc popellus ad suos Ægyptiacos pisces redire concupiscat, & ad cœlestis Mannæ vel mentionem solam nauseet: vt veræ pœnitentiæ notitia penitus obscurata, imò amissa sit: & Epicureissimus Iudaicus denuo inualescat; Sedit populus ad manducandum & bibendum, & surrexit ad ludendum, & pueriliter & idololatricè. Qui sic vndique philtris suos dementant: qui sic poculis Circeis inebriant: qui sic omnes Argos mercuriali caduceo consopiunt: hosce suos Epicureos furores & furias domi clausis oculis videre non possunt: satis est si experrecti instar lamiarum suos apertos & curiosos oculos in nos conijciant:

Exod. 32.

Vt nemo in sese tentat descendere: Nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Campianvs.

Qvid *ætas proxima, quid peccauit? Chrysostomus & ij patrei iustitiam fidei fædè videlicet obscurarunt. Nazianzenus, quem honoris causa Theologum veteres appellarunt, Causæo iudice, Fabulator, quid affirmaret, nescijt. Ambrosius à Cacodæmone fascinatus est. Hieronymus æquè dæmonatus atque Diabolus: iniustior sus Apostolo, blasphemus, sceleratus, impius. Vnus Gregorio Massonio pluris est Caluinus quàm centũ Augustini: Parum est centũ. Lutherus nihili facit aduersum se, mille Augustinos, mille Cypriános, mille Ecclesias. Lon-*

gina rem deducere, supernacaneum puto. Nam in hos qui bacchantur, quis miretur in Optatum, Athanasium, Hilarium, Cyrillos, Epiphanium, Basilium, Vincentium, Fulgentium, Leonem, Gregorium q; Romanum fuisse procaciſſimos?

HVMFREDVS.

ALIA ætas patrum, alia series Doctorum recenſetur: in quo iterum ad illum ſuum lapidem impingit: & dum eos patres nullibi peccare, nuſquam errare docet: ipſe & errat & peccat grauiſſimè. Quomodo enim ἀναμάρτητοι ſint? quomodo omni næuo carere poſſint homines? qui ex maiorum ſuorum libris aliquid impuritatis attrahere potuerunt: & ipſi non ſemper integri ad manus noſtras peruenerunt: ſed in illis aliquid ſemper vel imperitia ſcribarum, vel malitia falſariorum, vel negligentia Typographorum contaminauit. Et quænam hæc eſt tyrannis Papiſtarum contra libertatem Chriſtianam, contra Eccleſiam Dei, contra receptam omnium temporum conſuetudinem: vt per illos non liceat de hominibus iudicare, nec illorum ſcripta veritatis lance expendere, nec errores craſſos & compertos poſteritati oſtendere? Videnda ſunt & monſtranda vitia omni ſeculo: ne ſi obiter & negligenter Patrum monimenta intueamur, cæci: ſi errata cognita & perſpecta diſſimulemus, ingrati euadamus. Pulchrè Magdeburgenſes pro ſe dixerunt, Perinde faciunt qui hæc non inquirunt diligentius, ac ſi aliquis foris, & quidem ex longinquo ciuitatem aut arcem magnificè extructam cerneret, & ea quæ intus ſunt aut geruntur, prorſus non curet. *Proxima ætas, inquit, quid peccauit?* Procul dubio quia ruit in peius ſemper Eccleſia, magis, quàm illa prior & antiquior, peccabit.

Tertia patrum generatio.

Cen. 5. c. 4.

CHRYSOSTOMVS qui primus nominatur in hoc ordine nobis hanc temporum obſeruationem tan-

De verbis Iſ. Vidi Dominum. c. 6.

quam regulam tradidit. Quemadmodum in agris termini columnæque non sinunt arua confundi, sic tempora non sinunt confundi res gestas: sed dum dirimunt alias ab alijs, & in ordinem congruentem digerunt: multa nos liberant turbatione. Docemur certè ipsa experientia omnes ætates post Apostolicam habere suas corruptelas & contagia, & ad posteros transmittere, & hæc primorum & illorum sequentium seculorum distinctio est necessaria, & ad vitandam confusionem omnia istis limitibus & cancellis Apostolicis secerni & separari debent. Alioquin quid fiet? Hieronymus ait, Chrysostomus negat, contrarijs opinionibus implicabitur Ecclesia. Non enim ea est consensio inter homines, quæ est Deo secum: Deus vnus sibi constat, homines multi secum bellum gerunt. Deus etsi habet Amanuenses, tamen è Spiritus sancti veri Dei suggestu concorditer Vnitatem & veritatem stabiliunt. Homines, ex carne sæpe, ex spiritu non semper, imò contrario spiritu loquuntur. Hic Chrysostomus Excommunicationis pœnam subire, quàm condemnationi librorum Origenis subscribere, maluit: Hieronymus contrà Origenem summa cum cautione legendum arbitratur, vt bona seligantur, deuitentur contraria. Vter errauit? Nam alterum eorum parum rectè sensisse extra controuersiam est. Ita fieri solet in alijs grauioribus fidei capitibus. Cedat ergo hæc tanta Iesuitarū curiositas fidei nostræ simplicitati: cedant homines Deo, cedant & discedant omnes phantasiæ magnificæ, omnia præiudicia de autoritate Patrum, quoniam omnis talis pater homo est, & sapit & sentit non rarò humanitus, & oculos aliquando ad speculum Apostolicæ ætatis non conuertit. Nolo hoc tempore alium testem proferre nisi ipsum Chrysostomum: qui & de se & de alijs patribus & de omnibus hominibus ex verbo non iudicantibus sic locutus est clarissimè. Quemadmodum qui luce ista priuati sunt,

Chrysostomi pulchra Regula.

Iudicium ex ætate Patrum, in qua vixerunt sumendum.

Ad Tranquill.

In Præf. ad Rom.

sunt, rectà vtique non pergunt, ita qui ad radios Diuinarum Scripturarum non respiciunt, multa coguntur continuoque delinquere, vtpote in longè peioribus tenebris ambulantes. Si ergo alicubi peccatum sit, id ex carnis iudicio, vel ex diuinorum verborum negligenti lectione, vel ex Philosophorum imbibitis opinionibus profectum arbitremur. Id verum esse demonstrant Ecclesiastici scriptores nostri in Chrysostomo & alijs patribus. Sic enim præfantur, Alij viribus, virtutibus ac operibus humanis nimium tribuentes, originalẽ corruptionem iustitiamque fidei fœdè obscurarunt, vt Chrysostomus & reliqui, idque decepti philosophicis quibusdam somnijs. Nam & nos suprà docuimus ex ipsis patribus ipsos alicubi ad philosophicas argutias aut potius ineptias deflexisse, & non solum patres suas opiniones humanas, verumetiam alios suas hæreses pestiferas subornasse. Omnia enim dogmata eorum, ait Hieronymus, cùm frigeant, & volare non possint, sedem sibi & requiem inter Aristotelis & Chrysippi spineta reperiunt. Inde Eunomius profert, quod natum est, non fuit antequam nasceretur. Inde Manichæus vt Deum à conditione malorum liberet, alterum mali inducit autorem. Inde Nouatus subtrahit veniam, vt tollat pœnitentiam. Et vt simul breui cuncta concludam sermone, de illis fontibus vniuersa dogmata argumentationum suarum riuulos trahunt. Quin & ipse Chrysostomus deridet nugas, vanitates, superstitiones, idolomaniam Philosophorum: de quibus liberè ait, Græci isti tanquam verè perpetuò pueri: & vt quidam de ipsis dixit, Græci semper pueri sunt. In Epistola ad Hebræos, Animales ab eo dicuntur, nihil fide percipientes, neque de creatione neque de Deo: in quibus rebus Diuinis, nihil Syllogismi, nihil rationes adiuuant. Itaque si Magdeburgenses eandem rationem quorundam in patribus huius tertiæ ætatis errorum nobis reddiderunt, quæ probata est Hieronymo & ipsimet Chrysostomo: sique ea ratio,

Patrum errores ex philosophis.

Magdeb. Cen. 3.

Tertul. de Præscript.

Hier in Nahum c. 3.

In Epist. ad Eph. c. 4.

C. 11.

scilicet Philosophiæ deceptio vera fuit in hisce patribus, vsque adeo vt inde aliquot feces acceperint: nihil hactenus vel à veritate causæ, vel à voluntate ipsorum patrum alienum protulerunt. Hæc de ætate hominum: nunc de ipsa re & crimine. Dicitur hoc tempore doctrinam Iustificationis fœdè à Chrysostomo & alijs obscuratam. Nam Chrysostomus qui nostram voluntatem in conuersione ad Deum cooperari: & an seruemur, an perdamur, in nostro esse arbitrio asseuerat: aliquid gratiæ Christi detrahere videtur. Quanquam hinc ne glorientur aduersarij, suum esse Chrysostomum: Nam qui hæc in Ioannem scripsit, idem in Epistolam ad Philippenses mollius imò sanius loquitur. Vult nos Deus iuxta voluntatem suam viuere. Si vult, agit ergo nos ad hoc, imò ipse istud omnino operabitur. Incommodè loqui videtur, quando sic infert ex verbis Apostoli, Itaque ne putes, quoniam elegit, solam sufficere fidem, & vitam adijcit: Propterea elegit, inquit, & ad hoc, vt sancti simus atque irreprehensibiles: & mox, Rursus ad gratiam ipsius redit, neque enim ex laboribus, sed ex dilectione est, imò neque ex dilectione solum sed ex nostra quoque virtute. Idem se tamen quasi corrigens subiecit, Sed neminem vtique sua virtus saluauit, Dilectione Dei non existente: Dicas enim, Velim quid Paulus profeciſſet, quidque designasset egregij, nisi illum Christus quoque è supernis vocasset, diligendoque ad seipsum traxisset? Alioqui & hoc dilectionis est, non nostræ virtutis, quod tantis nos rebus dignatus est. Et omnia sanè videtur tribuere Patri qui prædestinauit, & Christo qui nos adduxit. Clarius adhuc in Epistola ad Romanos, & aliter quàm ad Ephesios, Gratiam definit. Quæ verò ista fidei lex est? per Gratiam, inquit, saluari. Hic virtutem Dei ostendit, quod non solum saluauit, sed & iustificauit, & in gloriationem induxit, nullis ad hoc vsus operibus, sed fidem TANTVM exigens. Et in sequentibus, Quàm primum homo credidit, confestim simul

Chrysostomus de Iustificatione & libertate Arbitrij.

In Io. c. 6.

Ca. 2.

Ephe. c. 1. H. 1.

Ibidem.

Gratiæ definitio.

Ca. 3.

simul iustificatus est. Et breuiter complectens omnia ait, Tria itaque hîc ostendit, vnum quod absque lege possibile sit iustificari: alterum quòd lex præstare non potuerit: tertiũ, quòd fides legi nõ repugnet. Præterea in alio capite, quid illa partitione distinctius, quid plenius, quid planius? Tu mihi consideres velim, quomodo vbique duo ponat, ex vno latere quæ à Christo, ex alio quæ à nobis sunt. Quæ à Christo, varia, multa & excellentia sunt: Etenim pro nobis mortuus est, liberauitque nos, & adduxit, gratiamque dedit ineffabilem. Nos verò solam fidem attulimus, ibique aliter Gratiam definit, quæ nec finem habet, nec terminum nouit. Ita de reliquis Patribus dicendum est, quibus si quid obscurè, ambiguè, Philosophicè dictum exciderit, id locis apertioribus, certis, Theologicis illustrandum est, vt Chrysostomo Chrysostomus, patri ipsemet Pater opponatur, seque commodius & dexterius exponat. Quod si fieret ab Antagonistis, si loca ad hunc modum conferrent, nec eas latissimas suis effugijs & distinctionibus valuas patefacerent: hosce patres nostræ potius sententiæ fautores candidè nobiscum iudicarent: nec Duræus inanissimè gloriaretur hoc loco, Se veros patrum esse filios, se illos pro semipatribus non habere, se totos sibi tanquam patres vendicare: se nihil aliud profiteri, nihil docere, nisi quod ab illis didicerunt: & tamen non nescit Duræus, olim fuisse hoc Iudæorum glorioſum mendacium, Nos patrem habemus Abrahamum, eius nos filij sumus: nouit prudentes filios omnia parentum vitia nõ imitari, omnia illorum etiam fœdissima stercora deuorare nec solere nec debere: nec bonos patres hoc à suis filijs requirere: siquidem inobedientia Adæ, parricidium Caini, ebrietas Nohæ, incestus Lothi, Abrahæ dissimulatio, Mosis hæsitantia, Israelitarum murmur, Dauidis adulterium, Salomonis idololatria, aliaque patrum errata & peccata, liberis ac omnibus posteris non sequenda sed fugienda potius in Scriptura

Ca. 5. ad Rom.

Patrum verba ex Patrum sententia sunt colligenda.

Duræus Con. Whit.

Patres interdum Semipatres habendi sunt.

proponuntur. Alicubi sanè nos tales pro semipatribus habere malumus Duræe: nec tamen *vllo immani diuisionis scelere (in quo à Salomone illa meretrix olim deprehensa fuit) nos patrum filios supposititios declaræmus*; sed veri aquilæ filij esse cupimus, vt cum matre Ecclesia in Solem iustitiæ Christum fixis oculis intueamur: vt illius radijs illuminati, verbi clarissimam lucernam, non hominum nebulosas faculas in domo Dei accendamus. Hoc aliud est, imò hoc solum est quod nos didicimus, & quod nos docere profitemur: nec sic vnquam patrizare aut potius Gnatonizare volumus, vt si quando patrum ructus, aut aliqua eorum putida videmus, vel audimus, eos tum thus pedere dicamus, sicut in Aristophane dicitur, aut eorum crepitum tussim esse dicamus. Si Duræus nihil aliud quàm quod à patribus didicit, docebit, si cum patribus claudis, etiam ipse claudicare discet: perfimilis erit cancri proli, quæ rogata, cur rectà non ingrederetur, respondit,

In Pluto.

Sic mater docuit, quæ rectà incedere nescit.

Sicut mater it, sic pergam, sic sequar. Itáne Duræe mater tua Romana Ecclesia te docuit? Aut ita tu cum matre aut patre cancri in morem retrocedes? Hoc durum dictum retracta Duræe, hîc quæso resipisce.

Dial. 6.

Nazianzenvs, *quem honoris causa Theologum veteres appellarunt, Causæo iudice, Fabulator, quid affirmaret, nescijt.* De Causæo & de Nazianzeno quid tandem affertur? Causæus Nazianzenum vocat fabulatorem. At si hoc Causæus illic non dixit, tum fabulator verus est ipse Campianus. Qui quæret, hoc eum omnino non dixisse comperiet: neque illud alterum, simpliciter, quasi *quæ affirmaret, nescierit*: sed hoc dixit, καὶ τὰ, In eo scilicet quod orauerit Basilium pro se Deum interpellare: nec dixit solum, sed eum quid hic affirmarit, planè nesciuisse comprobauit. Quis enim, inquit Causæus, status, quæ conditio fuit Nazianzeni, cùm hæc diceret? Aut enim apud Deum gratiosus, & ab eo dilectus fuit, aut maledictus

Nazianzenus.

Rationes contra intercessionem sanctorum.

ledictus & Deo exosus. Si dilectus, tum intercessione alterius hominis opus non erat: sin exosus, tum malè fecit Nazianzenus, qui Basilium sequestrem & patronum sibi asciscceret, quoniam illæ preces apud Deum pro tali homine perdito & abiecto valere non poterant, & Basilius contra officium pij hominis faceret. Atque hoc opinione Chrysostomi confirmat: Quorum Deus inimicus est, eorum amicos sanctos esse non debere, nec eos posse liberare. Sed quia more suo Campianus nullum testimonium Nazianzeni profert, nos eum loquentem audiamus, Basilius nunc in cœlis degit, ibique pro nobis vt arbitror, sacrificia offert, ac pro populo orat: Adhuc non audimus Nazianzenum inuocantem Sanctum Basilium mortuum: Deinde ipse Basilius vtrum oret pro Nazianzeno, incertum est, quia ipse Nazianzenus se dubitare ait, VT ARBITROR. Atque hîc est repetenda illa de patribus regula, vt consideretur, vbi diffidenter ex vulgi vel sua priuata deuotione disserunt: & rursus vbi ex firmis & certis principijs asserunt. Quod in hijs articulis de mortuorum inuocatione, & pro mortuis deprecatione in multis antiquioribus patribus licet obseruare. Nam præter Dionysium & alios, sic dubitanter & timidè loquutus est alicubi Origenes, Ego sic ARBITROR, quòd omnes illi, qui dormierunt ante nos patres, pugnent nobiscum, & adiuuent nos orationibus suis. Opinor mihi narras? Non credam opinionibus humanis, quia fidei obiectum est diuinum oraculum. Obijciunt locum aperriorem in Epilogo eius funebris declamationis de Basilio, Tu sacrum ac diuinum caput ex alto nos respice, & carnis stimulum instructionem nostram, à Deo nobis datam, aut tuis siste precibus, aut fortiter me ferre persuade, totamque vitam nobis in melius permuta. Cùm vero emigrabimus, nos ibi tuis excipe tabernaculis. Quæ Rhetorica Apostrophe esse potest, Basilium autem ista præstare

In Matth. c. 33.

In Orat. in Basil.

Patrum dubitationes non sunt assertiones.

Origenis opinio, non fides.

posse, incredibile est, & Nazianzenum illa poscere à Basilio, fatuum est. Hæc autem sanctorum veneratio iamdudum explosa est. Reijcit Paulus hanc religionem & cultum Angelorum. Reprobat & vetus scriptor Theodoretus, cuius expositionem, quia luculenta, & argumentorum ferax est, totam ascribam: Qui legem defendebant, eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes fuisse legem per eos datam. Mansit autem diu hoc vitium in Phrygia & Pisidia. Quocirca Synodus quoque quæ conuenit Laodiceæ, quæ est Phrygiæ metropolis, lege prohibuit ne precarentur Angelos. Et in hodiernum vsque diem, licet videre apud illos & eorum finitimos oratoria Sancti Michaelis. Illi ergo hoc consulebant, vtique humilitate vtentes, dicentes Vniuersitatis Deum nec cerni, nec comprehendi, nec ad eum posse perueniri, & oportere per Angelos diuinam sibi beneuolentiam conciliare. Ex quibus intelligimus Sanctorum Inuocationem à Nomodidascalis & Leguleis profectam, hinc in multis locis propagatam, Concilio prohibitam fuisse, & ijsdem infirmis argumentis eo tempore suffultam, quibus eam acutissimi nostri antagonistæ hodie tuentur & defensitant. Proinde cùm Græcus Græco, Theodoretus Theologo respondeat: etiamsi disertè sanctos inuocandos non modò hoc suo exemplo (quod tamen non est lex) doceret, sed etiam expressis verbis iuberet: respondebunt Academici, Ipse dixit, esse Pythagoricum, non Theologicum; hominis simplex dictum vltra Dei verbum nihil probare: nobis præiudicatam opinionem istorum Pythagoreorum non tantum persuadere, vt etiam sine ratione valeat autoritas: nos in disputando non tam autoritatem hominum, quàm rationum ipsarum momenta quærere: Respondebunt ex Origene, Circumcisus & mundus est, qui semper verbum Dei loquitur, & sanam doctrinam Euangelicis & Apostolicis munitam regulis profert.

Coloss. 2.
Ibidem.
Synodus Laodicena.
In Gen. H. 3.

Hoc

Hoc modo Circumcisio labiorum datur in Ecclesia Dei: respondebunt non modò quod Causæus dixit, eum quid affirmaret, ignorasse: sed quod Christus filijs Zebedæi, quid peterent, nesciuisse, eoque magis quod illa eorum mater non ad Apostolos sed ad ipsum Christum supplex accessit. *Matth.20.*

AMBROSIVS à Cacodæmone fascinatus est. *Ambrosius.* Quis hoc retulit? Causæus? non, sed ipse Campianus. Semper tortuosus serpens sui est similis, circumuoluens & gyrans se, atque inuertens omnia. Parisiensis apud Causæum recitat argumentum cuiusdam Doctoris, qui ei Sanctorum adorationem commendauit, ex Ambrosio, cui videlicet Geruasij & Protasij corpora apparuerunt, & in quodam honoratissimo mortuorum Consessu decretum est, Mediolani templum in suum honorem erigendum. *De Adoratione Sanctorum.* *In Dial.6.* Hîc Germanus non ait Ambrosium fascinatum à Cacodæmone, sed hanc visionem esse Diabolicam, Reuelationem maligni spiritus se in Angelum lucis transfigurantis: & probat ex Ioanne, non esse cuiuis spiritui credendum, Deum consueuisse aliquando ad illustrandum suum nomen, ad confirmandam seruorum suorum doctrinam per Prophetas & Apostolos edere miracula: sed non illorum sed virtute sua, vt Chrysostomus docuit: Reuelationem vocem esse serpentis quæ Euam decepit: cauenda esse illa miracula, visiones, reuelationes quæcunque ad commentitios cultus nos abducunt, vt liquet ex Deuteronomio. *1.Epist.c.4.* *In opere Imp. c.23.* Allegat etiam Parisiensis in alio Dialogo ex ore sui Tentatoris Sorbonici, Ambrosium admonuisse viduas, vt sanctos Martyres & Angelos tanquam nostræ infirmitatis intercessores, nostros Præsules, Speculatores vitę actionumque nostrarum inuocarent, idque confirmat ex D. Luca Petrum pro socru sua febricitante, Deo supplicauisse: ergo inquit, obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad præsidium dati sunt, Martyres obsecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium *c.13.* *Caus. Dial.8.* *In l. de Viduis. c.4.*

um vendicare. Possunt pro peccatis rogare nostris, qui proprio sanguine etiam si qua habuerunt peccata, lauerunt. Primo argumentum non sequitur: An enim si Andreas & Petrus regarunt pro illa vidua, dum viuerent, ideóne nobis licebit illos vita functos precibus compellare? De altero præceptum est, de altero est silentium: Alij alios mutuis precibus hîc iuuare & *Augusti.* possunt & debent, Orat enim Apostolus pro plebe, & plebs pro Apostolo. Et hoc infirmitatis tempore præcipit Iacobus, Confitemini alius alij delicta vel offensas, & orate pro vobis inuicem, vt sanemini: Dein alterum argumentum de Angelis non valet: Nam Angelus tantum nostra causa faciet, quantum illi in mandatis datur: At vt precetur pro nobis in cœlo, non iubetur: Num ergo hoc bonus spiritus audebit in *Ap. 19.* se recipere? Imò recusabit, & hunc honorem intercessionis tanquam conseruus noster & respuit hactenus & deinceps respuet. Itaque iam non recta Angelos, sed Deum precibus adire oportet, vt ille dignetur eis vel hoc interpellandi vel curandi officium cõmittere. Sed hoc ineptum est Deo præscribere modum curationis, alterum planè illicitum. Tertium argumentum aliquam videtur redolere impietatem, quasi Martyres aut innocentes & purissimi vixerint, nullis peccatis sordidati, aut si aliqua peccata haberent, ea omnia suo sanguine lauerint, & sic laucrint, vt nostri Mediatores esse possint. Ambrosius certè ipse horum argumentorum infirmitatem agnoscit, itaque postea sui memor Viduas & nos ad alium medicum Iesum Christum remittit hijs verbis, Pro te Dominus » interuenit, Rogetur hic Dominus: Ne timeas: quia » magnus est Dominus, Visitare viduas non dedigna- » tur, Quasi Deus imperat, quasi homo visitat. In quibus duo iusti & veri Mediatoris officia insinuat, posse & velle succurrere, quorũ alterum si absit, Mediatoris officio non fungitur sed vsurpat. Christus autem Vnus & solus Mediator & nominatur & est, quia vt

Deus

Deus in imperando exerit potentiam, vt homo in visitando declarat misericordiam. Hac ratione sua Ambrosius in hoc libello, (si tamen sit Ambrosij, sunt enim qui dubitant) seipsum quasi corrigere voluit. Certè Ambrosius ipse dum hanc historiam in germano suo Commentariorum Opere super Lucam exponit, tantum abest vt Sanctorum Mediatorum patrocinium asserat, vt omnino prohibeat, Sic enim scriptum reliquit de vero medico, Quærendus est medicus. Sed quis iste tantus est, qui sauciæ mentis medeatur vlceribus? Quis tantus est homo, qui possit alijs subuenire, cùm sibi ipse non possit? Et paulò pòst, Quæramus ergo aliquem de Angelis aut Archangelis medicum. Sed quemadmodum mihi possunt præsidium ferre, ne peccem, cum ipse Archangelus à peccato non potuerit abstinere? Quemadmodum ad Paradisum Angelus reuocare me poterit, cùm ipse Satanas & Angeli sui sedem quam acceperant, seruare non potuerint? Videtis, credo, Ambrosium hunc verum, alterum illum personatum refutare, videtis præstantissima argumenta, nullum hominem, nec Angelum, nec Archangelum posse aut debere hanc tanti Mediatoris functionem sumere, siue Aduersarij de Mediatore seruante, siue intercedente, more suo loquantur argutius. Nam vtrumque Ambrosius ratiocinando respexit, & ego de vtroque interpretor, Angelos nullo modo aut medicos nostros, aut Mediatores constitui. Quibus ergo istos Sorbonistas nouorum Medicorum conquisitores comparabimus? Certè illi insano & vxorio homini Theotimo, de quo idem Ambrosius, qui cùm graui oculorum incommodo laboraret, & amaret vxorem, interdicta sibi à medico facultate coeundi, cupiditatis impatiens sibi moderari non potuit, oculos amittere, quàm æstum & impetum suæ libidinis reprimere maluit, Vale, inquit, amicum lumen. Sic isti insano suorum diuorum & diuarum amore abrepti & occæcati, neque sapientissimi medici præ-

c. 4. l. 4.

Sanctícolæ sunt Theotimi simiiles.

præceptis de solius Dei Inuocatione & adoratione, neque prohibitioni de Sanctis mortuis obtemperant, sed dum affectus suos vagos, & feruorem deuotionis suæ prorsus sequuntur, inde oculis intelligentiæ, & lumine veritatis priuari se prudentes scientesque patiuntur. Præceptum nostri medici est, Dominum Deum tuum adorabis, & illum solum coles. Prohibitio est, Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo seruitutis, Non erunt tibi Dij alij coram facie mea. Causęi vero rationes quia non sunt inefficaces, non tacebo. Rogare Sanctos mortuos non possumus ex fide aut recta conscientia: quia fides verbo nititur, quo destituitur Sanctorum inuocatio. Si Angelos oremus, frustra fieret, quia sunt Angeli, & nuncij, tum solummodo, vt opitulentur, præstò, cùm ad id à Deo vocantur & mittuntur. Deinde orare Deum, vt Angelos pro nobis orare, & pòst nobis auxiliari permittat, est ambages quærere, & prętcrito fonte consectari riuulos. Sanctos verò mortuos si oremus, inutile, quia iam partes suas in hoc mundi theatro egerunt, & hic dum serendi tempus erat, perfuncti sunt illo charitatis munere, quod requirit solum Apostolus in hac vita, Dum tempus est, operemur bonum erga omnes. Non ergo iam illis iniungitur, vt precentur pro nobis, non magis quàm vt nobis ignaris prædicent, nobis egenis dent eleemosynam, nos ægrotos inuisant. Et cùm Apostolus mandat, vt alij pro alijs preces fundant, quia talis iustorum oratio valet, nos pro Sanctis defunctis orare absurdum est, atque adeo iniuriosum cœlitibus. Postremò Sancti non possunt rectè nostras res priuatas aut necessitates Deo explicare, quas non satis norunt, nec magnopere curant: vt Salomonis testimonio comprobat. Hæc aliaque sobriè Causęus respondit Ambrosio, nec quicquã habet de Cacodæmone fascinante Ambrosiũ. Quãuis autem sint qui aliter interpretentur Salomonẽ, vt Epicureorum orationem eo loco Ecclesiastes exprimat

Matth.4. *Exod.20.* *Dial.8.* *Causęi Rationes Con. Sanctorum inuocationem.* *Gal.6.* *Iac.5.* *Dial.8.* *Eccl.9.v.1.5.6.7*

exprimat & quasi imitetur: tamen ille sensus est sanus, in hac vita nobis adesse fiduciam, nec concedendum ad alios mortuos, vbi nec sciunt nostrarum rerum quicquam, nec aliam postea mercedem expectant. Bene Munsterus, in eo loco, Si aliquis resipuerit à stulta opinione, quamdiu est in hoc mundo, hic spem habet salutis. Illud verò Salomonis consilium omnium Sorboniſtarum erraticis opinionibus certius est & sapientius, quod sequitur, Da partem per dies septem & octo, vt huius vitæ tempore benefaciamus egentibus, quia nescis quale malum futurum sit super terram. Et postea, Mane semina semen tuum, Et antea, Si ceciderit arbor, versus meridiem aut versus Aquilonem, in loco vbi ceciderit arbor, ibi erit. Si peccator es, lignum Boreale es: si fructus fers Deo gratos, Auster es. Nec enim est aliud lignum tertium: in quo sanè loco iacebis, in eo mortuus permanebis, quæ ferè verba sunt Hieronymi: nec inde vel Purgatorium futurum, nec missa Sacerdotalis, nec opera post mortem vel tua vel aliena, nec pij amici in terra, nec Sancti vel Angeli in cœlo liberabunt. Hic locus admonet, si iusti, si sancti, si Angelici esse velimus, nostra fide non aliena vel fide vel operibus viuamus; à mortuis nullo modo pendeamus: nec de illis hominibus cogitemus: pro mortuis nec oremus, quia iam vel Aquilonis sæuitiam vel Austri clementiam sentiunt: nec mortuos Sanctos pro nobis solicitemus: quia sicut hîc mane & vesperi seuimus, ita die vitæ præterlapso, metemus: & arbor vnaquæque suis fructibus non sanctorum cognoscetur, & iudicabitur, prout ipsa floruit & fructificauit in hoc terrestri pomario.

Eccl. 11.

Hieronymus.

HIERONYMVS *æquè damnatus atque Diabolus: inuiosus Apostolo, blasphemus, sceleratus, impius.* De Hier. nunc dicendum est: sed tamen non sine Hieronymi cautione. In dogmatibus enim & quæstionibus differendis non persona sed causa quærenda est. Nec sanè ineptè in illo Dialogo Atticus, Stultissimum est super

Beza in Act. Ap. c. 23.

Hieronymus t. 3. aduers. Pelag.

per fide mea, ex alterius pendere iudicio. Hac lege Hieronymiana, nunc Hieronymum quoque si non ad autoritatem, quia non licet, at ob antiquitatem, & quia Campiani vestigia sequi oportet, producemus. Et
» quò res tota euadat exploratior, quædam eius argu-
» menta citabimus contra Pelagianos, Scopus est vt
Dial. 3. sanctissimos peccato obnoxios esse conuincat: & Pau-
lum humanæ fragilitatis exemplar inter cæteros no-
» minat, primò quod non semper de rebus cœlestibus,
» sed de terrestribus quoque in vsu communis vitæ ne-
2. Tim. 4. » cessarijs, nimirum de penula apud Carpum Troiade
relicta cogitarit. Secundò, Cæsus à ministro, contra
Pontificem qui cædi imperauerat, sententiam dirigit,
Percutiet te Deus paries dealbate: ex quibus verbis col-
ligit antiquus iste pater, Apostolũ impatientem & irri-
» tatiorem fuisse, inquiens, Vbi est illa patientia Salua-
» toris, qui quasi agnus ductus ad victimã non aperuit os
» suum? non Apostolo detrahimus, sed gloriam Dei præ-
» dicamus, qui in carne passus carnis iniuriam superau-
it, & fragilitatem. Vt taceam illud, quod commemorat, Alexander ærarius multa mihi mala ostendit,
2. Tim. 4. Reddet illi Dominus in illa die iustus iudex. Hæc po-
strema verba sunt à Duræo omissa, quę etiam animum impatientem iniuriarum prodere, Hieronymus existimauit. Hanc Hieronymi sententiam citat & excutit
Eras. in c. 23. Act. » Erasmus in Annotationibus in illud caput Actorum.
» D. Hieronymus adducens hunc locum in Dialogis ad-
» uersus Pelagianos, excusat quidem Paulum, atta-
» men fatetur eum non præstitisse mansuetudinem eam
» quam præstitit Christus. Verum hoc scripsit vndique
» muniens suam causam, & in ipso quoque Christo ali-
» quod imperfectæ pietatis vestigium inquirens. Hinc
Annot. ibid. Theod. Beza, Hieronymus, (si verum est quod de eo
» scribit in hunc locum Erasmus) non modò in eo facit
» Apostolo iniuriam, quod mansuetudinem in eo facto
» requirat, vbi sese planè heroica virtus prodit, verùm
» etiam apertè blasphemus est in eo, quod in ipso quo-

que

que Christo aliquid imperfectæ pietatis vestigium inquirit. Nunc ex hoc hinnulo audiamus Campiani Leonem. *Hieronymus æquè damnatus atque Diabolus, iniurioſus Apoſtolo, blaſphemus, ſceleratus, impius.* Si Bezam horum omnium autorem facit Campianus, vt eius Gloſſa Marginalis apertè indicat, non modò conuiciorum, ſed mendaciorum etiam plauſtra inuexit. Vnum eſt conuicium cum mendacio coniunctum de Hieronymo, quod æquè damnatus ſit atq; Diabolus. Eſt enim hæc verè διαβολὴ, & manifeſta calumnia, quæ facile per ſe ſine mea vel indicatione vel reprobatione contũditur & obteritur, ſi quis ſolummodo ad præcedentem recitationé verborũ Bezę, oculos retulerit, in quibus nihil eiuſmodi legitur. Duræus vt hinc aliquam elabendi rimulam *Duræus.*
inueniat, Whitakerum ſic aggreditur, Dum Campia- «
num mentiri ais, ipſe ſplendidè profectò mentiris. Non «
enim hoc Bezã ſed Cauſæum dixiſſe affirmat. Ergo iam «
ſalua res eſt, Beza liber eſt, & Duræi iudicio abſolutus. «
Cauſæo lis intenditur, & tamen aliud Campianus in il- «
la ſcilicet Medulla ſua Marginali ſubindicauit. Nunc «
iterum quærendum & inueſtigandum nobis eſt crimen «
quod Cauſęo ſtruitur: ſed in quo Dialogo poſuerit, quib' «
verbis vſus fuerit Cauſæus: nec Campianus, nec Duræ- «
us referre nobis dignantur. Si quis ea ſingulari præ- «
rogatiua donatus ſit, vt quæ velit profundat, probet ni- «
hil, autorum loca nulla recitet, ſed alijs ſcrutandi mo- «
leſtiam imponat: huic profectò homini facillimum eſt
multos libros ſcriptitare. Sed quod illis non libuit, hoc *Cauſ. in Dial. 6.*
mihi non erit graue ſuſcipere. Ex doctoribus & nominatim ex Hieronymo adducitur à Sorboniſta ratio friuola & Sophiſtica, Laudate Dominum in ſanctis eius: vt confirmetur ſanctorum adoratio & inuocatio: Huic reſpondet Cauſęus modeſtiſſimè, Doctores iſtos eſſe homines, *Auguſtinus in l. de vera Relig.*
lapſos in plurimis, Auguſtinum aliter ſentire: Hieronymum, (dum ſic transfert alicubi, In Sanctis eius, de ſanctis mortuis intelligens, & alibi vertit aliter, In *Hier. in Pſalterio.*
Sancto eius, alium ſenſum innuens) hominem eſſe,

sibi non constare, cum sic incalescere quandoque & efferuescere, sic opiniones suas mordicus defendere, vt Scripturæ sacræ loca quædam interdum adulterare & corrumpere videatur: idque ex scriptis eius posse euidenter demonstrari: Doctores tales non semper in Schola Christi, sed in ludo suarum visionum & somniorum educari. Eodem modo contra Vigilantium disputat pro sanctis & eorum reliquijs, pro vigilijs, pro cereis, adeo pungente & aculeata oratione, vt Causæus simpliciter & apertè scribat, eum sibi videri extra se positum, & parum sanum & sobrium. Quod an de Hieronymo ita sit, examinemus: Vel ipsum exordium contra Vigilantium cuiusmodi esse vobis videtur? Multa in orbe monstra generata sunt. Et planè Vigilantium hominem, ipsomet teste, lingua politum, veritate iudice, Hieronymo hac quidem in re sapientius rectiusque sentientem, non modò vocat » Dormitantium, verùm etiam facit Centauris, Onocrotalis, Leuiathan, Behomoth, Cerbero, Hydra Lernæa, Triformi Geryone monstrosiorem: vt verissimè dixerit Erasmus, Mirè à conuitijs auspicatur, idque » suo more. Hæc mouere Causæum potuerunt, vt eum nimis stomacho indulsisse existimarit, cùm ista scriberet: sed illæ collectiones Hieronymo parum dignè magis impulerunt, quòd Scripturas detorserit, Sequuntur agnum quocunque vadit, si agnus vbique, ergo & hij qui cum agno sunt, vbique esse credendi sunt: Itaque concludi posset non solum Christi, sed etiam sanctorum portentosa vbiquitas, quasi ipsi omnia Dei opera in terris speculentur, omnes nostras actiones obseruent, & preces exaudiant: quod è scripturis sibi probari Causęus non absque causa postulat. Commouit & illud argumentum, Si Apostoli & Martyres » adhuc in corpore constituti, possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse soliciti, quanto » magis post coronas, victorias & triumphos? Quam connexionem nullo modo cohærere posse nos suprà docuimus:

Hieronymus de Sanctorum reliquijs.

Hieronymi feruor.

In Catal.

In scholijs ibid.

Collectiones pro Sanctorũ cultu. Ap. 14.

docuimus: & Cauſęus illud prętereà vrget, quod air, Apoſtolos pro ſe dum viuerent fuiſſe ſolicitos, quaſi illis tum omnium Eccleſiarum ſolicitudo non incumberet, quaſi tum vel maximè pro alijs ex præcepto Domini ardentiſſimas preces non funderent. In alio Dialogo agitur de cereis imaginibus offerendis autoritate eiuſdem Hieronymi. Hinc aliquanto vehementius Germanus apud Cauſæum repellit ictum Sorboniſtæ, Si, inquit, Hieronymus has opiniones pertinaciter defenſitauit, ſi hanc Idololatriam adeò craſſè propugnauit, & in ea ſententia, abſque pœnitentia diem vltimum clauſit, illum ego non ſanctum, ſed damnatum potius tanquam Diabolum putarem. Hic tandem Campianus aliquid habet quod prætexat: ſed Deus bone, quantum intereſt? Campianus & Duræus contendunt Cauſæum affirmaſſe Hieronymum æquè ac Diabolum eſſe damnatum, cùm nihil tale ei vel vigilanti vel ſomnianti exciderit. Sic enim mihi & dixiſſe & ſenſiſſe Cauſæus videtur: Romaniſtæ Hieronymum mortuum & galero Cardinalitio donarunt, & in Sanctorum ſuorum catalogo repoſuerunt: At mihi quidem ſi perſuaſum ac certum eſſet, eum in hijs erroribus, & in huius Idolomaniæ defenſione mortuum fuiſſe, non eum in hoc ſanctorum numero, ſed in damnatorum potius grege eſſe collocatum exiſtimarem. Sed non perſeueraſſe Hieronymum, imò nec hæc idola & phantaſias vnquam concepiſſe, liquere poteſt, vel ex hijs quæ ibi idem ſcripſit, Quis, ô inſanum caput, aliquando Martyres adorauit? quis hominem putauit Deum? Et ſtatim morem ſui temporis deſcribit, in accendendis lucernis, Cereos non clara luce accendimus, ſicut tu calumniaris, ſed vt noctis tenebras hoc ſolatio temperemus. Cur hic Hieronymum Romanum non imitantur Romaniſtæ? cur Hyperduliam Mariæ attribuunt? cur Sanctos diuinis honoribus afficiunt? cur lucernas in ſole accendunt?

Caſſ. dial. 7.

Hier adu. Vigil.

Cereos accendere.

Hieronymus æquè damnatus atque Diabolus: inquit,

Cauſæus, ſi verus eſt Campianus: Cæterum ipſe Hieronymus quanto confidentius Vigilantio hoc ipſum de
» Diabolo obiecit? Quomodo Euphorbus in Pythagora
» renatus eſſe perhibetur: ſic in iſto Iouiniani mens pra-
» ua ſurrexit: vt & in illo, & in hoc diaboli reſpondere
» cogamur inſidijs. Annon hîc optandum cum Eraſmo, Vtinam Hieronymus argumentis duntaxat egiſſet, & à conuitijs temperaſſet? Sed hoc permittamus Hieronymo doctori tanto Eccleſiæ, vt damnet, vt Vigilantios diabolicos appellet: Adhuc Hieronymus nec à Beza, nec à Cauſæo damnatus cum diabolo pronunciatur. Viderit ergo Duræus, annon Campiani mendacium nouo mendacio defenderit, niſi fortè inter hominem aliquid affirmantem & ſupponentem, inter categoricam propoſitionem & hypotheticam, nihil eſſe putet diſcriminis. *Bezæ defenſio.* Alterum eſt, à Beza obiici Hieronymo, quod ſit in Apoſtolum Paulum iniurioſus, & in Deum blaſphemus. Annon hic rectè dici poſſit, Lingua mendax, fallax quò vadis? Quod per Hypotheſin & ſuppoſitionem quandam extulit Beza, id ſine vlla hæſitatione confidenter & aſſeueranter enunciat Campianus. Beza fidelis & teſtis & interpres
» eſt in ſua cauſa, ſuis verbis, Si verum eſt quod de eo
» ſcribit in hunc locum Eraſmus, Et idem repetit, ſe nihil aſſerere, niſi addita conditione, Si verum eſt quod in hunc locum ſcripſit Eraſmus. Quid autem Eraſmus annotarit, iam poſuimus: & ſimiliter quid in Paulo deſideret Hieronymus, planiſſimè diſſentiens à Chryſoſtomo, qui honorificè Pauli libertatem prædicat, quòd coràm & in os Pontificem Maximum ſimulationis & præuaricationis ſuggillarit: & quòd illum verè & non contumelioſè parietem dealbatum vocauerit, in quo non magis peccauit quàm Chriſtus, qui ſine contumelia quoque dixit, Væ vobis Scribæ & Phariſæi, quia ſimiles eſtis parietibus dealbatis. Iniuſta ergo Pontificis percuſſio, ſed iuſta Pauli expoſtulatio. Iniuriam feciſſe videtur Apoſtolo Hie-

Chryſoſtomi & Hieronymi expoſitiones diuerſæ.

rony-

ronymus, quæ etiam redundaret in Dominum, cuius spiritu locutus est fortiter, si Paulum qui laude dignus est immeritò reprehenderet: nec potuisset damnare in hoc Paulum, nisi simul condemnaret & Christũ, quod esset blasphemum: quandoquidem ille Christi exemplo & loquendi forma, ijsdemque verbis tanquam Propheta pugnaci Episcopo denuntiauit. Itaque cùm Beza Chrysostomum hîc sequutus non simpliciter vel iniustitiæ vel blasphemiæ notam Hieronymo inurat, sed ex hypothesi & cum conditione prudenter orationi ipse suæ moderetur: Secundò iam lapsus est Campianus lingua vel penna, qui asseuerat Bezam absolutè nominasse Hieronymum & Apostolo iniurioſum & in Christum blasphemum. Et quo triplex sit funiculus, attexamus tertium mendacium, quia fingit Bezam vocare Hieronymum sceleratum & impium: & tamen Beza indefinitè & generaliter de quocunque homine loquitur, sic, Cùm de veritate Dei agitur, sceleratus, prophanus, impius est, qui ita seruit causæ, vt verbum Dei sciens ac prudens torqueat: & de Hieronymo dubitans ait, Id verò an committat in huius loci explicatione Hieronymus, in Dialogis aduersus Pelagianos non asſero. Beza non asserit de Hieronymo, asserit de Beza Campianus. Ex quo perspicuum est tripliciter Campianum esse mentitum, Bezam & Causæum à Campiano, sine causa taxatos, Paulum ab Hieronymo iniustè accusatum, Chrysostomum contra Hieronymum nobiscum sentire. Sed ô miserum Paulum, qui olim à contribulibus mirè vexatus est, aliàs à Pseudapostolis conuicijs tantum non lapidatus, quòd solius fidei iustitiam docuerit, nuper à scholasticis & ab Hieronymo culpatus, quòd Petrum reprehenderit, & hoc loco insimulatus ab eodem Hieronymo, cùm tamen ille hypocritico Sacerdoti non ex carnis affectu, sed ex spiritus instinctu egregiè laruam detraxerit. Interim, chariſſimi

Campiani triplex lapsus.

Dial. 8.

Fratres, hoc obiter inſpicite, iſtos nouos gloſſatores noſtros non abſque re aſſimulari à Cauſæo Capris aut hircis. Nam vt quicquid illi in horto & pomario arrodunt & commordent, moritur: ſic quicquid eſt in Scripturis, in Patribus, in noſtris ſcriptoribus benè dictum, malè interpretando peruertunt.

Maſſouius.

GREGORIVS *Maſſouius pluris Caluinum facit quàm Centum Auguſtinos.* Et Campianus facilè hoc credit, quia dixit hoc Franciſcus Stancarus. Non mirum eſt errare eum, qui cæcum ducem quàm oculatum ſequi maluit. Stancari libellum de Trinitate & Mediatore Ieſu Chriſto non modò Phil. Melanchthon repellit, ſed ei iamdudum reſpondit Ioſias Simlerus, vir non minus pietate quàm eruditione præſtans, & verè iudicat librum eſſe non modò erroribus refertum ſed etiam conuicijs. Errores aliquot præcipuos recitat Eccleſia Mansfeldienſis, primò quòd duas in Chriſto naturas diſtraxit. Secundò, quòd ſtatuit Chriſtum Mediatorem non ſecundum diuinam, ſed ſecundum humanam naturam tantum, & vocat Stancarianam hæreſim olim refutatã à [a] Fulgentio, & ab hijs quos memorat Campianus, ab [b] Auguſtino, & à [c] Cypriano: tamen Stancaro [d] Longobardi, Bonauenturæ aliorumq; Scholaſticorũ lacunæ magis placent. Eſt & alius conuiciator huic Stancaro Italo non abſimilis Surius effrons monachus, qui non veretur præſtantiſſimum Geneuenſis Eccleſiæ doctorem Theod. Bezam inſanum Caluini diſcipulum nominare, quòd in vita eius affirmet, Vni Caluino poſt Chriſtum & Apoſtolos deberi veram & germanam de Cœna Domini intelligentiam: cùm tamen Beza longè aliter ſenſerit, & expreſſè ſcripſerit: Caluinum aureolum illum de Cœna Domini libellum in vſum ſuorum Gallorum edidiſſe, & ſibi videri adeò dextrè & eruditè explicatum ab eo fuiſſe illud argumentum, vt eam tot infœliciſſimarum controuerſiarum deciſionem illi potiſſimùm ſecundum Deum acceptam ferre debeant: nec verbum vllum facit de omnibus qui ante illum ſcripſe-

Stancarus teſtis Campiani.

[a] *L. 3. ad Regem Traſimundum.*
[b] *L. Conf. 10. c. 43.*
[c] *Tract. de Idol. vanitate.*
[d] *L. 3. d. 19.*

In Comment. rer. geſt. Surij de Beza maledictum.

In vita Cal. Caluini de Cœna explicatio ſana & lucida.

pserunt post Christum & Apostolos, sed maximè loquitur de suis Gallis, de suis temporibus & de vera & methodica explicatione illius quæstionis ad omnium captum & intelligentiam. Nouimus enim Caluinum plurimum adiutum aliorum & veterum & recentiorum atque inprimis Zuinglij & Oecolampadij doctissimis monumentis, quibus tamen ille nonnihil lucis attulit, & suam quandam peculiarem gratiam in soliditate & dexteritate tractationis adhibuit: adeò vt acutissimi homines, non modò Greg. Massouius aut Theod. Beza, sed Melanchon, Bucerus, Martyr, Cruciger, Sturmius alijque multi eius iudicio hac in re multum tribuerint, eumque semper tanquam grauissimum Theologum meritò coluerint: quorum ego de Caluino incorruptas opiniones omnibus Surij, Cochlæi, Bolseci, Cãpiani, furiosis bacchationibus antefero. De Augustino Caluini & Lutheri optima & honorifica extant testimonia: tãtum abest vt vel centũ vel mille Augustinis, vt nec vni quidem Augustino se vnquam præferant: nisi quando omnes Doctores vni verbo Christi postponunt. Quod ex Lutheri libro contra Henricum Octauum Regem Angliæ quẽ proximo loco nobis obijcit Campianus dilucidum fiet: vbi non affirmatè dicit, vt vult Iesuita iste, se nihili facere mille Augustinos aut mille Cyprianos: sed cùm Henricus Rex pro Sacrificio Missario Patrum dicta induceret, rideretque quodammodo Lutheri stultitiam, qui solos velit sapere præ omnibus: non se sed Scripturam mille Augustinis opponit. Mihi inquit, « stultissimo omnium hoc satis est quod sapientissimus « Henricus nullam scripturam contra me potest produ- « cere, nec productas contra se diluere: sed cogitur con- « tedere suos patres sæpius erraſſe, suum antiquum vsum non facere articulum fidei: postea Lutherus causam suæ confidentiæ infert, Ego verò aduersus dicta patrum, hominum, Angelorum, Dæmonum, pono, non antiquum vsum, non multitudinem hominum: sed vnius Maiestatis æternæ verbum Euangelium, &c. Hoc enim

De Augustino & patribus testimonia nostrorum.

Luth. in l. con. Reg. Hen. Oct.

Dei verbum omnibus Augustinis præferendum.

opus & verbũ Dei, non nostrũ est: Hîc sto, hîc sedeo, hîc maneo, hîc glorior, hîc triumpho, hîc insulto Papistis, Thomistis, &c. Postremo sic concludit, Dei verbũ est super omnia: Diuina Maiestas mecum facit, vt nihil curẽ, » si mille Augustini, mille Cypriani, mille Ecclesię Henri- » cianæ contra me starent. Deus errare & fallere non potest. Augustinus & Cyprianus sicut omnes electi errare potuerunt & errauerunt. Hoccine est in patres bacchari? Imò perbacchatus est Campianus in reuerendum Patrem Lutherum: Nam quod Lutherus præclarissimè de verbi Diuini autoritate præmisit, id Campianus perfidiosissimè omisit; & dum simpliciter dicit Lutherum mille Augustinos contemnere, simpliciter eum mentiri intelligitis, quia solummodo ex hypothesi & per fictionem quandam loquitur, Cùm Diuina maiestas secum faciat, non se curaturum, si mille Augustini contra ipsum sic gladio spiritus armatum consisterent: quod nec ipsos Campianistas negaturos, si quid mentis aut frontis habent, arbitror. Ista debebant à Campiano attendi consideratius & citari syncerius, & tractari simplicius. Eiusdem farinæ est quod subiecit de nostra in Optatum, Athanasium, reliquosque patres venerabiles procacitate: quod quia illi placuit verbo tantum affirmare, mihi suffecerit verbo denegare. Obiectat enim Optatos, Hilarios, Vincentios & alios: chorum scilicet mutarum personarum vel laruarum introducit, vt ipso sonitu nominum percellat. Ita sanè matres infantibus paruulis auorum aliorúmue nomina & vmbras obijciunt, quos dum viuerent maximè timebant: vt hoc metu & terriculamento iniecto sileant, & flere, aut id quod ineptè concupiscunt, petere desinant. Sic nobiscum agunt terriculamentis & vmbris hominum, sanè puerilíter & inaniter: non enim hisce laruis perterrefiunt prudentes, nec os obstruitur ijs, qui in scena quid sit homo laruatus, quid κώφον πρόσωπον, intelligunt.

Papistarum laruæ pueriles.

CAM-

CAMPIANVS.

QVANQVAM si datur vlla rebus iniustis iusta defensio, non inficior, habere Patres, vbicunque incideris, quod isti dum sibi consentiunt, necessariò stomachentur. Esenim qui odêre statà ieiunia, quo animo esse oportet in Basilium, Nazianzenum, Leonem, Chrysostomum, qui de Quadragesima, & indictis ieiuniorum feriis tanquam de rebus iam vsitatis, conciones egregias publicarunt?

HVMFREDVS.

Alia nunc via rem ingreditur, & sicut aliquot nomina prius tantummodo ad terrorem ingessit, ita nunc quasdam autoritates concisius & obscurius ad speciem solum proponit. De qua sectione dicemus ordinatè & sigillatim suis locis. Sed qualis & quàm fœda est in ipso primo introitu & limine prolapsio? Habere Patres, vbicunque incideris, quod isti, dum sibi consentiunt, necessariò stomachentur? Principium orationis Campianicæ non est verum: quoniam nos, dum in multa & quidem pleraque loca vetustissimorum Patrum incidimus, quasi eos auersos & à nobis alienos haberemus non stomachamur: sed quia nostræ religioni luculentum ferunt testimonium, nobis & causæ nostræ gratulamur. Si quis in lectione eorum error obrepat, nec enim omni errore vacui esse possunt homines: illos relinquimus ipsis autoribus, & meliora atq; certiora cum iudicio excerpimus. An verò quia aliquod suorum dogmatum patrocinium in patre vno aut altero inueniũt, idcirco patres & omnes & totos esse suos stolidi homines imaginabuntur? In quo mihi Struthionis stultitiam imitari videntur, qui si collũ aliqua fronde texerit, se toto corpore obtectum & absconditum existimat: sic isti si vnam aliquam vocem aut sententiam, ad vllius opinionis suæ defensionem ex vllo patre apprehensauerint, omnes suas phantasias à patribus confirmatas, seq; vndiquaque communitos & circumuallatos putant, cũ ta-

De patribus in genere.

Romanistæ Struthiones

tamen omnia ferè ipsorum dogmata à patribus oppugnentur, & ipsimet nudi & inermes omnibus nostrorum ictibus obnoxij pateant. Ad hunc patrum catalogum qui hic contexitur à Iesuita, primum generatim respondeo, etiamsi Basilius, Nazianzenus, Leo, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Optatus, Athanasius, aliquid Scripturarum veritati minus consonum annunciet: imò etiamsi, Nos, inquit Paulus, etiamsi, vt pulchrè amplificat Vincentius, Petrus, etiamsi Andreas, etiamsi Ioannes, etiamsi postremò omnis Apostolorum chorus, etiamsi Angelus de cœlo Euangelizet nobis, præterquam quod Euangelizatum est, Anathema sit. Sed trãseamus ad particularem Campiani enumerationem: & quos fucos faciat, quos fumos offundat credulis suis assectatoribus, videamus.

Aduers. Hæres.

Prima assertio est ex Basilio, Nazianzeno, Leone, Chrysostomo, pro Quadragesima sua, proque statis ieiunijs, quę nos odisse, illos verò patres egregijs concionibus publicasse contendit. Primò dicimus, quicquid iste ex patribus afferre poterat, ieiunia certis ferijs & diebus in Nouo Testamento non indici aut vspiam præcipi, adnotante ipso Augustino ad Casulanum: Non inuenimus in Euangelijs & Apostolicis literis, quæ ad Noui Testamenti reuelationem propriè pertinent, certis diebus aliquibus euidenter præceptum, obseruanda esse ieiunia. Præterea nobis expendendum, cuiusmodi tandé illa ieiunia fuerint, præscripta à Patribus Indicat Cyrillus, non vt certos cibos præfinitis temporibus comedamus, à reliquis Dei creaturis licitis abstineamus, sed vt in ieiunijs leges Euangelicas obseruemus, sicut docet Seruator, Tu si ieiunas, vnge caput tuum, & laua faciem tuam. Indicat historia Ecclesiastica Socratis, ipsos Romanos tres tantum ante Pascha septimanas, præter Sabbatum & Dominicam; continuas ieiunasse: & Quadragesimæ nomen aliter atque aliter vsurpatum: vt vel tres vel sex, vel septem hebdomadas ante Pascha comprehendat.

De quadragesima & ieiunio.

Epist. 86.

S. Ioan. c. 13.

L. 5. c. 22.

Quin-

Quinimò Meltiades vetuit die Dominica & feria quinta ieiunare, etiam in ipsa Quadragesima, quoniam eos dies sacros habuit Gétilismus: & Damasus ille sacerdos Papistarum iudicio summus: similiter Ambrosius ille malleus hæreticorum, vt vocat Trithemius, interdixit, Dominica ieiunare non possumus, quia Manichæos etiam ob istius diei ieiunia iure damnamus. Epiphanius dixit, Quadragesimam ante septem dies Paschæ seruare solet sancta Ecclesia, in ieiunijs perseuerans. Telesphorus aliam inijt rationé, de Clericorum Quadragesima. Gregorius Quadragesimali ieiunio quatuor dies ab initio adiecit. Nunc quæri potest à Pontificijs in ista tanta diuersitate, Quid est Quadragesima? Non certè hęc quæ hodie sub pœna æternæ damnationis obseruatur. Sed quid ego scisciror à Romanistis de certo Quadragesimæ tempore, cùm Festum Gregorianum Natalis Domini nouum satis orbi loquatur, quanta Romæ sit leuitas, quantum nouitatis studium, quibus in hoc vltimo mundi delirio festa verè mobilia facere & omnia innouare libuit. Adeò verè hic quoque Danielis Prophetia completa videri potest, Alius Regulus nouus consurget, qui putabit se posse mutare TEMPORA & leges. Sed qui sic mandant & statuunt vt in Quadragesima à carnibus ieiunetur, cur ipsi à vino non abstinent, quæ duo antiqui patres ferè semper copularunt? cùm Hieronymus ad Eustochium in Epitaphio Paulæ scribat: Homines & à piscibus & melle, & vino abstinuisse, quæ tamen omnia in delicijs habet Papistica abstinentia.

In Paral. Abb. Vrsp.

Li. 10. Epist. 83.

Natum Gregorij 13. Festum Natale.

Dan. 7.

Greg. Nyssenus de amandis pauperibus. c. 85.

Con. 4. Car.

BASILIVS quidem conciones habuit de ieiunio τεσσαρακοστῆς, quæ vox denotat eos illo tempore nihil gustasse, sicut graphica est apud eum descriptio, Fiat ieiunium quies ab assiduis laboribus famulis per totum annum ministrantibus, quietum redde cocum tuum, da libertatem mensæ structori, siste manum pocillatoris ac pincernæ, quiescat aliquando & qui varias placentas ac bellaria parat, quiescat aliquando domus ab innumeris

Bas Con. 1. de ieiunio. Responsio ad Basil.

meris tumultibus, & fumo & nidore, & hijs qui sursum ac deorsum cursitant, & ventri velut implacabili Domino ministrant. Habetis hîc expressam effigiem Papistici ieiunij, quippe illi Basilij hanc præscriptionẽ non seruant: plus enim conquirendis & parãdis cupedijs & piscibus impenditur quàm carnibus. Imò verò obijci potest sic ieiunanti, quod addit Basilius, Carnibus non vesceris, sed fratrem comedis. Deinde quomodo Pontificij se ante Quadragesimam macerent & præparent, operæpretium est audire, non vt illi qui equos ad certamen destinatos, antè per famem domant, sed vt alibi depinxit idem autor, veluti qui ad longas peregrinationes proficiscuntur, ita quidam stolidi hodie ad sacros ieiuniorum dies se vino exaturant. Ad extremum definit verum ieiunium abalienationem à malo, continentiam linguæ, inhibitionem iræ, separationem cupiditatum, detractionis, mendacij, periurij. Quid hîc de Romanensi Quadragesima, aut de abstinentia à carnibus, aut de Ichthyophagia?

Cap. 2.

Greg. Nazianzeni sententia de ieiunio.

Sed Basilium missum facio, & ad Nazianzenum accedo: Egregium sanè par doctorum, vterque Athenis educatus, vterque Academicus, vterque per aliquot annos vel in eodem loco, ijsdem sacræ Theologiæ studijs dicatus, vterque multarum virtutum laude illustris. Nam vt rectè de Basilio Nazianzenus prædicauit, Non posse latere Basilium, qui præ alijs excellebat, non magis quàm sol inter stellas delitescere potest: ita in historia proditum est, vtrumque cum singulari eruditione & pietate summam vitæ integritatem & continentiam coniunxisse, & Philosophicum planè viuendi institutum coluisse: quos inter se amicè commisit, eorumque vitam & doctrinam eleganti collatione descripsit Ruffinus. Sed de ieiunio nunquam vel superstitiosè vel Papisticè, nunquam de Quadragesima curiosè aut imperiosè scripsit Nazianzenus. Quanquam autem de eius eloquentia & autoritate præclarè testificatus est Ioannes Trithemius. Eius dictis aduersarios nunquam

In Eccle. Hi. l. 2. ca. 9.

quam

quam ausos fuisse contradicere, adeò vt ad confirmationem autoritatis Gregorium tantum aliquid dixisse sufficeret: tamen sciant Campianistæ nos solidum fundamentum tenere Scripturam sacram: è qua si Quadragesimam suam probauerint isti patrum similij, accedimus: alioqui respondebimus cum Augustino Patre, Non mihi de lege Dei, non de præconio prophetarum, non de sanctitate Psalmorum, non de Apostolo Christi, non de Christi eloquio recitatur. *Epist. 50.*

IDEM de Leone nobis dicendum est, Scripsit de ieiunio & Quadragesima Leo, & eum doctum virum iudico, non tamen Papam vniuersalem vnquam fuisse contendo, vt nobis satis sit audire, Ipse dixit: Quare si quid posthac ex Leone protulerint, vbi audierimus, facilè & verè conabimur aliquod, Dei Gratia, responsum accommodare. *Leo.*

DE CHRYSOSTOMI ieiunio suprà dictum est, non enim illis illo in loco patrocinatur, sed Quadragesimalem illorum à carnibus abstinentiam exemplo Christi probari posse omnino inficiatur. Sed hactenus nos Christi ieiunium docet, vt non Quadraginta dies tantùm sed omne vitæ tempus sobriè transmittamus, vt temperantia nos tanquam athletas ad certamen & contra tentationes Satanæ exerceamus, ne ventris imperium sequamur atque intemperantiam, quæ, vt ait Chrysostomus, Adam è Paradiso eiecit, quæ diluuium sub Noe commeruit, quæ in Sodomitas fulmina deduxit. Hoc nos Christus docere voluit, non miraculosum vel Mosis vel Heliæ vel suum ieiunium. Sed parum aptè suum hoc telum mittit in nos Campianus, qui hos ieiuniorum dies statos seruamus, qui adhuc aliquam Quadragesimæ formam politicè retinemus, in suos torquere debuerat, quos verè tangit. Odere enim stata ieiunia, de quibus Bernardus, Inde splendidæ mensæ & cibis & scyphis, inde commessationes & ebrietates, inde cithara & Lyra & tibia, inde redundantia torcularia, & promptuaria plena eructantia ex hoc *In Matth. c. 13. Chrysostomi de ieiunio sententia.* *In c. 4. Matth.* *S. Cant. S. 33.*

» hoc in illud. Inde dolia pigmentaria, inde referta
» marsupia. Pro huiusmodi volunt esse & sunt Eccleſi-
» arum præpositi, Decani, Archidiaconi, Episcopi, Ar-
chiepiscopi. Odere etiam stata ieiunia patrum isto-
rum illi, qui Currunt velocius ad coquinam, quàm ad
Missam, plus respiciunt piscem assum, quàm Christum
passum, plus agnum elixum, quàm Christum crucifi-
xum, plus student in Salmone, quàm in Salomone, vt ex
eodem contra istos non ieiunatores sed ieiunos hypo-
critas Bromyardus colligit.

Doctorum Durei Quadriga expensa.

Hvic doctorum quadrigæ aliam adiunxit Duræ-
us, Ambrosium, Hieronymum, Ignatium, Augustinum,
Ambrosius personatus in scenam primus intrat, *non esse
leue peccatum, inductam à Domino Quadragesimam violare.*

Ser. 25. Ambrosius de Quadragesima.

Hos sermones de ieiunio, de Quadragesima, alijsque si-
millimis in tertio Tomo non fuisse Ambrosij non potuit
ignorare Duræus, qui videt, aliquot Augustino ascribi,
alios in nomen Maximi Episcopi referri, pleroſque ab
Erasmo impostori alicui & blateroni verissimè tribui,
aut saltem ab eius officina prodijsse, qui Sermones illos

Initio. Tom. 3.

ad Fratres in Eremo composuit. Notatur etiam ab
ipso Costerio Louaniensi huius autoris insulsitas &
audacia. Et in quo Euangelio Christus hanc Quadra-
gesimam indixit? Cur legem illam non recitat? Nam
si legem Christi vocat Christi exemplum, vt ex alio

Ser. 34.

Sermone constare potest; & hoc nobis imitandum pro-
ponit: obseruationem minimè homini possibilem in-
iungit, vt cum Christo ab omnibus Quadraginta die-
bus & noctibus ieiunet: & quod arbitrarium esse debet,
facit necessarium: quod verus ipse Ambrosius nunquã
exigit. Nam in libro de Helia & ieiunio primum do-
cet quomodo nobis Christi & sanctorum exemplis v-
tendum sit: cum Christo frenemus carnem vt Diaboli-
cas tentationes superemus: cum Mose ieiunemus, vt

Exod. 34.

legem à Domino accipiamus, cum Helia pro mensura
viricularum nostrarum ab epulis & cibis abstineamus,
vt eam escam quæramus, cuius virtute diebus ac nocti-

bus

bus progredientes ad ſupernorum poſſimus cognitionem venire: cum Ioanne Baptiſta ieiunemus, qui tamen mel ſylueſtre & locuſtas comedit, parca ſcilicet & frugali diæta contentus: cum Iuditha ieiunium temporarium obſeruemus, quò ad Olophernis caput amputandum paratiores, ad omne genus Dæmoniorum eijciendum inſtructiores ſimus. Deinde verus Ambroſius ad ieiunium voluntarium inuitat: Suſcipite iugũ Chriſti. Nolite timere, quia iugum eſt, feſtinate, quia leue eſt. Non conterit colla ſed honeſtat. Quid dubitatis? quid procraſtinatis? Non alligat ceruicem vinculis, ſed mentem gratia copulat: non neceſſitate conſtringit, ſed voluntatem boni operis dirigit. *De Helia & ieiunio. c. 22.*

HIERONYMVS ſecundus Quadrageſimę defenſor productus eſt ex Epiſtola ad Marcellam, Nos vnam Quadrageſimam ſecundum Traditionem Apoſtolorum toto anno, tempore nobis congruo ieiunamus: Illi tres in anno faciunt Quadrageſimas, quaſi tres paſſi ſint Saluatores. Qualis hæc Quadrageſima ſit, & quantum temporis comprehendat, non poſſunt nobis facile Pontificij explicare: nec minus obſcurum eſt quod de Apoſtolica Traditione refertur. Agit autem in ea Epiſtola de quadam differentia inter Montani leges & Eccleſiæ Traditiones, de nuptijs, de cibis alijſque eiuſcemodi: quas Eccleſiaſticas conſuetudines tum vulgo quaſi per manus ab Apoſtolis traditas, eorum Traditiones appellitarunt. Sed quid Apoſtoli tradiderint, à Chriſto ſcire debemus, Non quod ingreditur in os, coinquinat hominem, & à voce cœleſti in Viſione Petri, Surge Petre, macta & veſcere: Et illo abhorrente, Quæ Deus purificauit, tu ne cõmunia ſeu prophana dixeris: Et à Paulo, Omne quod in Macellum venit, edite: & ab eodem; Omnia munda mundis. Si hæc Traditio de certa Quadrageſimæ obſeruatione ſit Apoſtolica, ergo Montanus ille eas ieiunij leges non introduxit: & ita Apollonius & Euſebius mentiuntur qui eum Ieiunij Nomotheten & Inſtitutorem nominant. Et quomodo *Hieronymi Quadrageſima. Hier. ad Marcellam. Con. Montan. Matth. 15. Act. 10. Tit. 1. Euſ. l. 5. Eccl. Hiſt. c. 17.*

do tradiderunt quod in eorum scriptis nusquam extat? Aut Apostolicum quomodo erit, quod vbique locorum mutarum esse Socrates commemorat? Quam varietatem refert Sozomenus, Quoad Quadragesimam, in qua multitudo ieiunat, alij sex vt Illyrij & Occidentales, totaque Lybia & Ægyptus cum Palęstinis, alij septem Hebdomadas comprehendunt, vt Constantinopolitani & vicinæ gentes vsque ad Phœnices, alij tres septimanas sparsim, alij tres Pascha continuè præcedentes. Si etiam ieiunium Quadraginta dierum dicunt esse Quadragesimã, cur Epiphanius ait, vt suprà attigimus, Quadragesimam ante septem dies Paschæ seruare solet Sancta Ecclesia. Si Apostolicam Traditionem esse statuit Hieronymus, quid est, quod in Ambrosio, quem ipse Duræus citauit, tanta audacia voluerunt eius seculi ritum corrigere & immutare? Quid est quòd Christiani alij contenti sunt nostra Quadragesima, alij etiam religiosius Quinquagesimam obseruarunt? quod quia neque Diuinis literis iubetur, neque traditum est autoritate Maiorum, dum se putant agere deuotius, eos præsumere, atque superstitiosius conuersari dicit Ambrosius. Quid est quòd alij fideles & fratres alternis in Quadragesima Hebdomadis abstinuerunt? id est, septem dierum curriculo prandentes, & rursus septem dierum spatio ieiunantes, vt eodem in loco Ambrosius? Quod quid aliud est quàm consecratum illum suum numerum Quadraginta dierum prophanè violare, & Apostolica præcepta (sic enim vocant) audacter infringere? Sed ieiunium Hieronymianum quid sit, nobis edisserat ipse Hieronymus: Ex Apostolo est, Castigare corpus, & in seruitutem redigere: ab exemplo Heliæ, Mosis, Christi est, cum Dauide animam nostram humiliare: breuiter non tam erat statuto tempore, quàm liberè sibi ieiunium indicere: Neque verò, inquit, immoderata tibi imperamus ieiunia, & enormem ciborum abstinentiam, quibus statim corpora delicata frangun-

Socr. l. 5. c. 22. Soz. l. 7. c. 19.

In via Compendiaria.

Amb. Ser. 34. Ibidem.

Hieronymus ad Demetriadem.

» tur, & antè ægrotare incipiant, quàm sanctæ conuersa-

tionis

tionis iacere fundamenta. Philosophorum quoque sententia est, μεσότητας ἀρίστας, ὑπερβολὰς κακίας εἶναι. Vnde & vnus de septem Sapientibus ait, μηδὲν ἄγαν, id est, ne quid nimis. Hæc longè alia sunt, quàm ea quæ in quodam Sermone de Quadragesima ab eo prodita dicuntur, Omni seruis Dei tempore ieiunandum est, sed tunc amplius, cùm ad immolationem agni, ad mysterium Baptismatis, ad Christi carnem & sanguinem præparamur. Et iterum, Exiuimus de Ægypto, quid nobis cum Ægyptijs cibis? Scilicet Dei bonæ creaturæ istis afinis sunt Ægyptij cibi: tamen percommodè id accidit, quòd non solum carnes & ollas, sed pisces & cucumeres (edulia nimirum Quadragesimalia) inter Ægyptios cibos reputat sacra Historia. Sed de hoc Sermone ita censuit Erasmus, Adeo non sapiunt hæc Hieronymum vt parum abfuerim, quin in extremam classem relegarim. Itaque Duræus prudenter fecit, qui maluit hunc Sermonem verecundè transire, quàm impudenter ingerere. Attamen miror Campianum, qui tam auidè Concionum titulos inspexerat, non hunc etiam Hieronymi Sermonem oculis deuorasse & nobis commendasse, nisi quòd nec illos nec alios ipse satis diligenter apud se ruminasse videatur.

Pseudohieronymus.

In Cens. Ser. de Quadrag.

DE IGNATIO suprà à nobis dictum est, Non contemnimus Quadragesimam: scimus eam continere memoriam imitationemque dominicæ conuersationis. Nihil hîc dicitur de nostro anniuersario Quadragesimæ ieiunio: Audiat potius Duræus quæ sequuntur: ieiunium præscribi tantummodo Hebdomadæ Passionis quarto quintoque die, qui est Parasceues. Audiat quomodo ipsi Parricidæ Christi, & χριστοκτόνοι denuncientur Ignatij iudicio, qui in Quadragesima & aliàs nec Dominicum Diem nec vllum Sabbatum à ieiunio suo pisculento liberum esse volunt. Qui vllum diem Dominicum, aut vllum Sabbatum, excepto vno Paschatis Sabbato, ieiunijs dicauerit, ille Christi interfector est.

Ad Philip.

Ibidem.

Avgvstinvs Quartus Doctor & patronus Quadrageſimæ eſt, qui ſic à Duræo adducitur, *Eiuſdem farinæ eſt quod Auguſtinum ais, Quadrageſimam noſtram non agnouiſſe, quo neſcio an aliud cuiuſquam hominis mendacium extet impudentius.* Bona verba quæſo Duræe, & tua ſuperiora verba, tecum animo ſoluto & ſedato repete, Nos in maioribus noſtris Manichæo, Nouato, Pelagio, Aerio, Vigilantio, Iouiniano, quorum ab orco hæreſes reuocauimus ſcilicet, hæreticos pronunciari à patribus. Non Whitakeri, ſed hoc ipſum tuum contra nos dictũ eſt eiuſmodi, quo neſcio an aliud cuiuſquam hominis mendaciũ extet impudentius. Vos enim potius Manichæos, Pelagianos, Nouatianos eſſe, veſtra dogmata iamdudum orbi prodiderunt: vos ſancti iſti patres hæreticos pronunciant, ſi veſtra ſcripta ad Scripturæ gnomonem examinentur. Non potuit ille tantus feruor & flamma orationis tuæ citò & ſubitò deferueſcere, quæ ſic in ſuperiore pagina contra nos tanquam hæreticos exarſerat. Mittamus iſta & Deo committamus, qui aliquando ſuo tempore viua voce de omni hæreſi feret iudicium. Auguſtinus veſtram agnoſcit Quadrageſimam? veſtra piſculenta & vinolenta conuiuia? veſtras carnium impias prohibitiones? veſtras faces accenſas hijs, qui cibos moderatè ex verbo Dei comedunt cum gratiarum actione? veſtras ad orcum vſque condemnationes, & æternæ pœnæ comminationes? Auguſtinus ait Quadrageſimam ieiuniorum habere autoritatem, & in veteribus libris ex Ieiunio Moſi & Heliæ, & ex Euangelio, quia totidem diebus Dominus ieiunauit: ſed addit, Demonſtrans Euangelium non diſſentire à lege & prophetis. Et iterum ſubdit, In qua parte anni congruentius obſeruatio Quadrageſimæ conſtitueretur niſi confinis atque contigua Dominicæ paſſioni? Hæc omnia agnoſcimus, ſed hîc ſtabiliri veſtram Quadrageſimam, quæ ab illa Auguſtiniana diſcrepare mihi videtur, non agnoſcimus.

De Quadrageſima opinio Auguſtini.

Durei contra nos præceps Iudicium.

Epiſt. 119.

Imò

Imò inquit Augustinus alibi, Non frustra Quadraginta dies ieiuniorum esse constitutos, quibus Moses & Helias & ipse Dominus ieiunauit. Neque hîc abnuimus, quomodo enim possumus, cùm horum trium Quadragesimam Scriptura commendet & concelebret? Nec illud abnuimus, Ecclesiam præcipua obseruatione ieiuniorum Quadragesimam vocare. Quid hinc efficies, quid concludes Duræe? An vestram Quadragesimam hinc vel præcepto Domini vel Traditione Apostolorum confirmari? Nihil tale habet Augustinus, at illud nisi probes, aliud agis, quandoquidem hoc controuertitur. Agnoscimus vltrò Quadragesimæ obseruationem esse in Ecclesia perantiquam: agnoscimus autoritate exemplorum istorum consecrari: sed nulla lege obtrudi, nec illam esse Quadragesimam vestram vt patet ex Epistola ad Ianuarium: nec adeo vniuersalem Ecclesiæ constitutionem quin in singulis penè Ecclesijs varia fuerit & mutabilis, sicut ex Spiridionis Episcopi exemplo constat, nec adeò consimilem, quin appareat & in temporis spatio, & in ciborum genere maxima diuersitas. Vobis autem, sicuti olim Fausto Manichæo, vobiscum carnes damnanti, respondebit Augustinus de suæ ætatis recepta quidem, sed pro libero cuiusque arbitrio instituta Quadragesima: Christiani, non hæretici, sed Catholici edomandi corporis causa, propter animam ab irrationabilibus motibus amplius humiliandam, non quod illa esse immunda credant, non solùm à carnibus, verùm à quibusdam etiam terræ fructibus abstinent, vel semper, sicut pauci, vel certis diebus atque temporibus, sicut per Quadragesimam FERE OMNES, QVANTO MAGIS QVISQVE VEL MINVS SEV VOLVERIT SEV POTVERIT. Et paulò superius, eos non modò à carnibus, sed & à vino abstinuisse dixit Faustus Manichæus. Cùm ergo Romanenses in ieiunio Quadragesimali, nec à vino, nec à fructibus sibi temperent, sed illis se exaturent: Cùm alium sco-

Li.1 in Quæst. s. Gen. c.169.

Soz. l.1. c.11.

Li.30. c.5.

pum & finem sibi præfigant, non vt carnem edoment, sed vt mereantur; cumque ipsi hoc non eligant, prout volunt & possunt, sed legis humanæ vinculo coacti faciant: nondum probauit Augustinus illorum Quadrageſimam: nondum mentitus est impudenter Whitakerus: nondum ex mandato vel legali vel prophetico, vel Euangelico demonstratur: imò contrarium ad Casulanum ostendimus, Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoque instrumento quod appellatur Nouum Testamentum, animo id reuoluens, video præceptum esse ieiunium. Quibus autem diebus non oporteat ieiunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum non inuenio definitum. Quare iterum verè concludimus contra Duræum ex illa quam protulit Epistola: Religionem nostram pauciſſimis & manifestissimis celebrationum Sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit: Præterea Concludimus, Itaque illud quod scripsisti, quosdam fratres ita temperare à carnibus edendis, vt immundos, qui comederint, arbitrentur, apertissimè contra fidem sanamque doctrinam est. Quod de Aerio affertur ex Augustino, planè non doctrinæ nostræ sed Papisticæ idea est, Nos enim publica & Christiana Ieiunia vt sacris literis & omnium Ecclesiarum exemplis comprobata, recipimus, & huic legi eò paremus libentius, quo ad ieiunandum vocamur sæpius, quod hijs miserrimis & malis temporibus fieri debere frequentius iudicamus. Papistæ sunt qui solennia ieiunia à Magistratu nostro Christianissimè indicta horrent: Papistæ sunt qui sub lege esse nolunt, atque hij sunt Aeriani, nulli potestati nisi Romana Curia adsentiente subiecti.

Epist. 86.

Epist. 119.

Ca. 20.

De hæres.

Papistæ Aeriani.

Campianvs.

Qui suas animas auro, libidine, crapula & ambitiosis conspectibus vendiderunt, possúmne non esse inimicissimi

mi Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Augustino, quorum excellentes libri de monachorum institutio, regula, virtutibus feruntur?

HVMFREDVS.

Noua Quadriga sequitur aliorum Doctorum, institutа, virtutes, regulas Monachorum vehens laudibus. Et quia ἀόριστως seu infinitè enunciatur hæc criminatio, cur non liceat hunc mihi syllogismum conficere, & armis suis Campianum exarmare? Qui animas vendiderunt, auro, libidine, crapula, eos est verisimile esse Basilio alijsque modestiæ & temperantiæ magistris inimicissimos: At Papicolæ tales sunt, ergo quid obstat, quò minus dicantur hostes Basilij & Patrum, osoresque omnis honestatis? Hæc est enim ratiocinatio communis, mihi videlicet æquè ac Campiano famulans & accommodata. Nec opus est Maiorem probare, quæ non mea est, sed Campianica: Minor patet omnibus, nisi fortè quis sit aut nullius lectionis, aut obtusi iudicij, aut immodico Romanistarum amore fascinatus. Aurigam esse Romam, & ab ea, templa, Sacerdotes, altaria, Christum vendi, iamdudum ipsi poetæ cecinerunt: cuius rei non modò Poeta Mantuanus, sed & cantilena illa tritissima ante annos tercentos, testis est,

Syllogismus repercutiens.

Roma rapiens & radens.

Abb. Vrsp.

Gaude mater nostra Roma,
Quoniam aperiuntur cataractæ
Thesaurorum,
In terra:
Vt ad te confluant vitii & aggeres nummorum,
In magna copia.

Testis est Laurentius Valla, inquiens, Melius summus Pontifex ab Augendo Augustus diceretur, nisi quod dum temporalia auget, spiritualia minuit. Testantur & alij hijs vocibus, Venduntur prælati vt boues & asini.

Cont. Donat. Constant.

Test. verit. f. 373.

Atteſtatur noſtra Anglia multis modis & ſæpe diuendita. Expoſtulat Rex Henricus Wintoniæ, & cum fratre ſuo Athelmero Epiſcopo conqueritur, non poſſe Hydropicam ſitim Romanorum ſedari. Experta eſt Wintonia, quando Andreas Prior Wintonienſis eiectus dedit papali menſæ trecentas ſexaginta quinq; Marcas in ſingulos annos, vt in ſuum locum poſſet reſtitui. Pudet aliam camerinam libidinum & ſcortationum mouere: vnum ſatis ſit ſubindicaſſe de vno,

Roma meretrix.

Abbatiſſarum Reginarumq; ſubactor
Propter Adulterium ſumpſit Epiſcopium.
Mundi Roma caput, ſi non vlciſcitur illud,
Quæ caput orbis erat, cauda ſit & pereat.

De Monachatu vero & fucato.

Ex hijs ſponte ſua conſequitur concluſio, Baſilium illis, & illos Baſilio aduerſari, cuius doctrinã ferre & cõcoqueré, cuius regulas de frugalitate, temperantia, abſtinentia obſeruare non poſſunt. Alter ſyllogiſmus ſic contexi poteſt, Qui monachi non ſunt, eos Baſilio & alijs patribus inimiciſſimos eſſe oportet: Papa, Cardinales, Papiſtæ multi non ſunt nec fuerunt Monachi, quomodo igitur Baſilio alijſq; Campiani patribus amici eſſe poſſunt? Hiccine tendit, Ieſuita, tuum argumentum, hic ſenſus verborum tuorum, hæc mens, hæc cogitatio tua, vt quò Baſilio placeamus, nos omnes in monaſterij ergaſtulum contrudamus? Quandoquidem Monaſticum hoc inſtitutum, quod tu præclariſſimum eſſe putas, illud ego ne inter Chriſtianas vocationes cenſeri poſſe arbitror. Defecit enim & exoleuit illa vetus & laudata Monachorum diſciplina, vt noſtros Monachos Antonijs, Macarijs, Pambis diſſimillimos eſſe iam facilè omnes perſpiciant. Nam Monaſterium Baſilij Collegium fuit, in quo Nazianzenus & ipſe ſecularibus diſciplinis valedicentes ſacris literis ſtrenuam operam dederunt, ex quo acciti & deſumpti ſunt, ad docendum populũ, ad regendam Eccleſiam. Noſtri Monachi magna ex parte adeò fuerunt vel ſuis ſpeculationibus vmbraticis intenti, vel ſomno dediti, & inertiæ,

2. Syllogiſmus retorius.

Monachorum Baſilij & noſtrorum collatio.

Ruff. l. 2. c. 9.

vt

vt multa & sæpe legere non licuerit illis nec libuerit.
Basilius suos ita instruit, vt orationem operi, preces prædicationi, supplicationem studijs omnibus præponant: nostri psallendo & boando in templis, sæpe secũ, sæpe cum Nonnis, bonas horas malè collocarunt, & lingua ignota nec Deo seruierunt, nec populũ ædificarunt, nec sibi profuerunt. Basilius à suis requirit obedientiam non modò suis præfectis debitam, sed etiam ciuili Magistratui præstandam: Paulus Apostolus inquit Romanis scribens, præcipit omnibus potestatibus præeminentibus subijci, potestatibus mundi, non spiritualibus, quoniam de vectigali & tributis loquitur, & si tantam subiectionem diuina lex decreuit principibus tunc in impietate degentibus à pijs esse præstandam: quantam obedientiam pietatis exercitator debet principi à Deo constituto, & qui ex legibus illius potestatem accepit? Nec ab ea obedientia Monachũ eximit Chrysostomus. Nostri contra δοξας & Maiestates huius mundi quiduis despumare audent: se clericos & immunes esse volunt, sicut olim Iudæi, Christo & Petro longè fœliciores qui subesse & soluere voluerunt: nec tam submissionem, aut obedientiam aut fidem docent, quàm conspirationem, rebellionem, perfidiam in principes. Basilij Monachus didicit amare Christum, oues Christi pascere, & Petri & aliorum doctorum hanc parem sortem & conditionem agnoscere: inquit enim, Christus Petro & omnibus deinceps pastoribus ac doctoribus æqualem potestatem exhibuit. Et huius rei signum est, quòd omnes similiter velut illi ligant ac soluunt. Didicit ne vnquam potestatem aut præfecturam in fratres ambiat. Nostri è suggestu, si quando eum conscendunt, Paparum Hierarchiam detonant, & ipsi ad Papatum non rarò aspirant. Basilius docet suos operi manus admouere, & alacriter etiam sordida & vilia suscipere, quemadmodum Apostoli Christo pullum adducere iubenti obediuerunt. Atqui nostri ventres pigri non cum Diogene in dolio studere,

Bas. in Ascetica Constitutio.

Obedientia Monachorum erga Principes.

c.22.

In Rom. c.13.

Ibid.

c.9.

sed è dolio vinum Rhenense haurire consueuerunt, de alijs non ita valde laborare. Basilius à suis in cœnobio communionem exigit & societatem, vt nihil proprium aut suum dicant, vt præ omnibus vitam inopem traducant, vt communia sint vniuersa, animæ, sententiæ, & vt corpora è communi nutriantur: vt sit communis Deus, communis pietatis negotiatio, communis salus, communia certamina, communes labores, communes coronæ: vt multi vnus, & vnus non solus sit, sed in pluribus. Nostri solitarij sunt, fauos non fingunt in aluearibus, seorsim viuunt aut potius mortui sunt in cellulis, aut dominantur in vrbibus, & amœnissima loca seligunt. Basilius suis dixit piè, Continentiam eligere conuenit pro ratione earum quæ nobis adsunt virium: Nostri Monachi vt dicuntur, ita soli & cœlibes esse cupiunt, vtinam essent quod dicuntur. Basilius non vult Monachos à fratribus etiam malis separari. Neque enim Petrus aut Andreas, aut Ioannes, propter Iudæ prauitatem, à reliquo Apostolorum choro discesserunt. Nostri subducunt se ab Ecclesiæ communione, in claustra se compingunt, à mundi societate, à parentum obedientia, à ciuilium magistratuum gladio, autoritate, obsequio discedunt. Non sic Noe fecit, non sic dixit ad Deum, Oportet me exire ab immundo, nam omnes sunt praui: non sic Loth, inter Sodomitas sine impietatis contagione degens: At sic Pharisæi, sic Monachi, qui se puros, alios omnes tanquam immundos, tanquam publicanos iudicant, condemnant. Sunt, fateor, in Nazianzeni & Basilij constitutionibus quædam puerilia & leuicula pietatis progymnasmata, quædam lactentium incunabula & crepundia: Sed inter nouum hunc & veterem illum Monachatum ingens est interuallum, magna distantia.

In Asceticis Ser. 3.

c. 38.

c. 4.

Gen. 6.

Gen. 19.

Chrysostomvs hoc perspexit, & nullo modo Monachorum nostros greges fouere voluit: quippe prudenter hoc argumentum tractauit. Nam cùm eos

ad

ad Christum conuerti, eiusque nomine solitudines quærere, eius religionem amplecti, vitamque Euangelio dignam instituere intelligeret, ad cœlos vsque laudibus extulit: cùm rursus eos prætextu religionis omnem religionem ludibrijs paganorum exponere, & suo genio indulgere videret: eos egregijs concionibus non laudauit sed meritò exagitauit. Prioris exemplum sit apud Matthæum, Prædicat enim Ægyptum, quæ paruulum Christum hospitem & exulem tum recepit: postea & doctrinæ puritate & morum integritate melior effecta est. Illa Ægyptus quæ olim omnis impietatis flamma exarsit, olim Deo rebellis ac furens, olim felium serua & cepas pauitans ac tremens, nunc Christi virtutem agnoscit, nunc vt cœlum varijs astrorum choris refulget, sic eremus nobis pulcherrimas scenas Monachorum ostendit. Quæ religio? De cœlo & hijs quę supra cœlos sunt Philosophantur, maiorum amentiam, & patrios mores derident, progenitores suos miseros pronunciant, philosophos nihili pendunt, Ipsis rerum vocibus eruditi sunt, quòd illorum religio & ritus anicularum ebriarum inuenta sunt: veram autem cœloque dignam hanc solam esse Philosophiam arbitrantur, quæ illis à Piscatoribus prædicata est. Qui mores? Cum hac dogmatum veritate, plurimo etiam studio virtutis ornantur, mundo licet crucifixi, proprij tamen corporis opera vtuntur ad indigentium alimoniam. Dent nobis tales Monachos, & eos nos quoque tanquam bonos Christianos, tanquam religiosos homines celebrabimus. Sed genus Monachorum hodie aliud cernitur, non religiosum sed superstitiosum, non simplex sed ceremoniosum, non liberum sed seruum, non castum sed corruptum: contra tales scripsit Chrysostomus duos sermones: primum, Quod regulares fœminæ viris cohabitent, & statim exclamat, Heu me ô anima: nostras Moniales egregiè pingit, Temerè nugantur omnia, & rident intempestiuè, & deridentur, & in delicijs magis viuunt quàm mulieres quæ

H.8. in Matth. c.2. Christianus Monachatus Chrysostomi.

Impurus Monachatus apud Chrys.

» in fornace: Quibus hoc morbo grauissimo sic laborantibus, vt frequens & quotidianus esset cursus obstetricum ad earum domos, tanquam ad parientes, commodum ex scripturis sacris apponit medicamentum: quod si hodie Papæ suis rasis sacrificulis adhiberent, tanquam prudentes medici suos Monachos curarent, eorumque vstiones restinguerent. Si, inquit, concupiscunt virum & nuptias, & id genus conuersationis appetentes sunt, quis prohibebat, & adimebat libertatem ne hoc facerent? quo neque offensus Deus, neque ipsæ ab hominibus redargutæ fuissent. Alter Sermo est contra concubinarios, & eos qui apud se adoptiuas sorores haberent & alerent quas συνεισάκτους & subintroductas vocarunt, de quibus sic queritur, Philosophorum quidam cum vidisset sodalium quendum osculum formoso puero dare, admirabundus dixit, Cur tantũ intra se caminũ accendere, & in ignem se ausit cũm periculo inijcere? Ego autem non idem dixerim de his qui cohabitantes amant & cõtrectant? Hę sunt videlicet egregiæ cõciones, quibus monachos suos & nostros deprædicat.

Pseudohieronymus de Monachatu, Tom. 4.

Hieronymo multa falsò esse attributa in hijs Monachorũ regulis & laudibus non pauca testificantur, veluti illæ Monachorum regulæ quas Martinus quintus approbauit, & alius liber de regulis Monacharũ, Censore Erasmo, planè ineptus & insulsus, hijs verbis, Impudentissimus impostor, quisquis is fuit, fingit hanc regulam ab Hieronymo centenario scriptam, cùm Prosper tradat eum nonaginta natum annos vita decessisse, nisi fortè reuixit, vt hanc etiam bellam scriberet regulam. Et in ipsa Censura Epistolæ, Quanta cum autoritate loquitur? Putes Apostolum aliquem esse. Et hic impostor ipso Paulo fælicior, in corpore constitutus, fruitus est visione diuina, totos opinor menses inter Seraphim versatus, &c. Nunc auriculę prominentes produnt asinũ, & totus sermo clamitat indignum fuisse, qui in diui Hieronymi culina, ministri locum teneret. Quod autem Hieronymus

dicitur

dicitur Monachi, soror eius Virginis institutũ arripuisse: quanta fuerit dissimilitudo illius & nostri Monachatus, quàm dulce tum & liberum ocium, quæ studia, vigiliæ, Psalmi, quàm simplex vestitus, quomodo nullo certo cultu aut titulis ab alijs distinguerentur: Erasmus idem satis enarrauit in Vita Hieronymi, & in Scholijs Epistolæ ad Rusticum Monachum.

AVGVSTINVS Monasterium seu potius Collegium habuit, domesticæ disciplinæ & pietatis scholam: Clericos in officio continuit, docuit non iurare, ne ad modicum quidem: Mensa erat frugalis, in qua tamen vsus est vino & carnibus: quia nouerat & docebat, quòd omnis creatura Dei bona sit: vestis, calceamenta, & lectuaria erant ex moderato & competenti habitu. Vbi tunc baltheus coriaceus & cuculla nigra? ait in Margine Erasmus. Qualis ipse fuit, tales vtinam haberet hodie Augustinianos. Talia scripsit de monachis, de quibus sæpè agit sed variè. Nunc illorum notat hypocrisin, circuitus, incertas sedes, reliquiarum venditationes, & fimbriarum ampliationes: nunc monachos hortatur vt nihil cantent, nisi quod legerint esse cantandum: Et non sit notabilis habitus, nec affectent vestibus placere, sed moribus. Nunc eorum opinionem conuellit, qui Antonium non Christum sequentes, omnia vendere volunt, vt perfectionis gradum in terra, & postea cœlum mereantur: quasi Christum dimittant, qui diuitias non dimiserint. De hijs, inquit Cyprianus dicens, Seculo verbis solis renunciantes, & non factis: Et mox, Multi sunt tales, qui etiam putant sibi ad augendas opes suas, & multiplicanda delectamenta terrena, religionem suffragari debere Christianam. Nunc prædicat, quòd simul congregati, viuunt in orationibus, lectionibus, disputationibus, quod dum fit, laudabiliter fieri nos quoq; dicimus & approbamus, & quoad licet in Collegijs nostris omnibus imitamur. Hoc tibi, Duræe, concedimus de antiquo Monachatu, à quo noua hæc generatio recessit: concedimus de illis Orien-

Possidonius in eius vita.

Monachatus Augustini.

1. Tim. 4.

In l. de opere. Monach.

Ad Monachos Epist. 109.

Epist. 89.

Orientalibus Anachoretis & Cœnobitis, de bonis, primis: non de Monachis vestris Occidentalibus, malis, postremis. Sic enim placet istos nouos Monachos affari, quomodo ille Electos Manichæos, Istorum ieiunijs vestra ieiunia, castitati castitatem, vestitum vestitui, epulas epulis, modestiam modestiæ, charitatem denique charitati, & quod res maximè postulat, præceptis præcepta conferte: tum videbitis quid inter ostentationem & synceritatem, inter viam rectam & errorem, inter fidem atque fallaciam, inter robur & tumorem, inter beatitudinem & miseriam, inter vnitatem & conscissionem, postremò quid inter superstitionis sirenas & portum religionis intersit. Qui hæc in Monachis nostris vera esse non vident, cæcutiunt. Aperiant oculos, inspiciant quid Agrippa de hoc Monastico & regulari ordine tradiderit: & mihi deinceps narranti maiorem fidem habeant. Non hîc repeto quod dicit Monachos esse semen Leuiathan & Behemoth, non commemoro eorum palliata mendicabula, cucullata monstra, non cum illo eos vocito Barbigeros, funigeros, & alios loripedes, nudipedes: non pullatos, chlamydatos, non illa tot pecora & picas: sed obijcio impunitates, & exemptiones istorum, qui omnes alios trahere in ius vbique solent, ipsi nisi Romę aut Hierosolymis non possunt comparere. Hinc ille Cornelius Agrippa in hæc verba, Horum varietates & errores, si mihi calamo explicandi forent, non caperent omnes pelles Madian, eorum inquam qui non pietatis causa professi sunt religionem, sed ventris gratia cucullam induerunt. Ex hijs sententia ferri potest, quantum amplificarint hij patres statum monasticum: quales Monachi & fuerint, & nunc sint. Quibus isti Monachi placent, ijsdem placeat Iouinianus Monachus, placeat Monachus Pelagius, placeat Monachus Iulianus, qui omnes, credo, ipsis etiam Papistis displicent.

De moribus Ecclesiæ Catholicæ. c. 32.

Cor. Agrip.

c. 62.

Campianvs.

CAMPIANVS.

QVI CAPTIVAM *hominis voluntatem inuexere, qui Christiana funebria sustulere, qui diuorum reliquias incendêre, sinunt placabiles Augustino, qui de Libero arbitrio, libros tres, de cura pro mortuis, vnum, de miraculis ad Basilicas & memorias Martyrum, prolixum caput nobilissimi operis & conciones aliquot exaranit?*

HVMFREDVS.

Semper Campianus supernatat & superficietenus argumentatur, nec in profundum descendit, vt titulos solum librorum obiter aspexisse, non intimos autoris sensus contrectasse videatur. Hactenus enim eodem tenore processit eius disputatio, Tenemus Patrum integra volumina, Duplicem Hierarchiam Dionysij, Tertullianum de Præscriptionibus aduersus hæreticos & sectarios, Cyprianum de Virginitate, de Vnitate, Basilium aliosque de Ieiunijs, de Quadragesima & de Monachatu, ergo isti patres dubio procul religionem quam nos tuemur, distinctè, copioseque dilucidant, aduersariorum nouitates confodiunt. Quod tamen falsum esse probauimus hactenus, non ex cortice tituli inspecto, sed ex medulla rerum degustata. Sic titulus trium librorum est apud Augustinum, fateor, liberum arbitrium, sed Campiani quidem liberum arbitrium, ne tribus quidem verbis defenditur. Scopus est contra Manichæos de peccati origine, scilicet Deum non esse autorem mali, sed omne malum à spontanea cogitatione, & persuasione alterius, id est, à libero arbitrio & Diabolo oriri: si quid habet de libero Arbitrio, id non astruit, sed destruit. Hæ sunt enim res quæ in illis libris habentur: Habere nos liberum voluntatis arbitrium: & non nisi eo nos peccare: Ex Deo esse omnia bona: Quandoquidem omnia quæ intelligunt & viuunt & sunt, siue quæ tantum viuunt & sunt, siue

De lib. arbitrio ex Augst.

L. 3. c. 10.

L. 2. c. 1.

C.18. siue quæ tantum sunt, ex Deo sunt: nullum bonum tibi vel sentienti, vel intelligenti, vel quoquo
C.20. modo cogitanti occurrere, quod non sit ex Deo: defectum, quoniam est voluntarius, in nostra esse potestate: Non sicut homo sponte cecidit, ita etiam eum sponte surgere posse, itaque porrectam nobis desuper esse Dexteram Dei, id est, Dominum nostrum Iesum
L.3.c.2. Christum, quem fide firma teneamus: nulla re fieri
C.10. mentem seruam libidinis, nisi propria voluntate: Et, Quid tam indignum misericordia, quàm superbus miser? Hæc sunt in illis libris contenta, non pro sed contra liberum arbitrium. Plura si voluisset Campianus reperisset, & quidem clatiora in libro de Prędestinatione Sanctorum, de Gratia & Libero Arbitrio, De Cor-
In resp. ad reptione & gratia, in Hypognosticis, in Responsione ad
Art.7. Articulos fidei falsò impositos, vbi hæc præclara extat sententia, Nemo nisi illius gratia erigitur, nemo nisi
Epist 89. illius gratia stabilitur. Plura legisset ad Sixtum, plura in Ser. de verbis Domini, plura in Epistolis, vt ad Hilarium, Non de suis viribus præsumat ægrotus, quia in multitudine virtutis suæ nō erit saluus: nam si inde præsumit, videat ne vires istæ non sint, quales solent esse sanorum, sed quales solent esse phreneticorum, qui cùm sint insani, adeò se sanos putant, vt nec medicum quærant, & tanquam importunum insuper cædant: Et in-
Sap.8. frà, Cùm scirem, inquit, quia nemo esse potest continens, nisi Deus det, Iubet ergo continentiam, & dat continentiam. Iubet per legem, dat per gratiam: iubet per literam, dat per Spiritum. Hæc est hominis voluntas, antequam reformetur & liberetur Christi gratia, verè captiua, vt ad bona spiritualia se inflectere & mouere nequeat: nec hæc captiuitas à Caluinianis inuecta, aut inuenta est, sed in diuinis Scripturis pro-
Ioan.8. dita & expressa, à Christo, Qui facit peccatum ser-
Rom.7. nus est peccati; & à Paulo, qui se clamat venundatum sub peccatum. Et sanè captiui sunt, qui licet aliquam laruam pietatis & probitatis habeant, tamen notitiam illam

illam qualemcunque Dei in iniuſtitia captiuam detinent, eiúque minimè obſecundant. Agnouit Photius hanc captiuam & ſeruilem conditionem, Nunc venditus ac ſub peccato prolapſus quaſi ab illo per autoritatem & Dominium preſſus, ſeruiens illi, ita malum operor, quod nequaquam operarer, ſi in libertate eſſem. Bernardus, Sermone primo in Septuageſima, Non ſic in nobis libera ratio, ſed vndique ei luctandum eſt. Sic enim ab infimis viſco quodam captiua tenetur. Nec Auguſt. diſſentit, Liberum arbitrium captiuatum, non niſi ad peccatum valet. Hæc omnia ſi Duræus vera eſſe confitetur, ſi hanc noſtram doctrinam nemo Catholicorum negat, vt ex ipſius verbis conijcio, cur pugnamus, cur non conuenimus? Cur Whitakeri noſtri inſcitiam accuſat, cui & ſe & Catholicos omnes ſuffragari & ſubſcribere profitetur? Sic autem iſti ſcribunt de ſua fide & dogmatibus, vt planè quid credant, ipſimet neſciant, aut certè ambigant. Sanè, inquit Duræus, ſi vel antiqua illa contra Pelagianos Concilia, vel ipſam Synodum Tridentinam legere libuiſſet, luce clarius vidiſſes Catholicos omnes credere, boni nihil quod ad promerendam beatitudinẽ valeat, ſine Diuina gratia hominis voluntatem quantumuis liberam præſtare poſſe. Itanè verò hic ſenſus eſt & conſenſus omnium Catholicorum? Catholicus tibi, Duræe, videtur Magiſter Sententiarum, & tamen aliter ſenſit, Eſſe in anima rationali voluntatem rationalem, qua naturaliter vult bonum, licet leuiter & exiliter, niſi gratia iuuet. Aliquid boni, & nihil boni præſtare voluntatem, ſunt contraria. Catholicus Biel dixit ex puris naturalibus poſſe hominem Deum diligere ſuper omnia. Si etiam Andradius Catholicus, qui libros ſuos nobis Orthodoxæ Fidei nomine venditat: & ſi dixit Gentes atque Philoſophos ſine verbo Dei, ſine Spiritu ſancto ex philoſophia eam poſſe comparare notitiam, quæ ad ſalutem ſufficiat, & generali tantum auxilio Dei ad veram fidem & iuſtitiam peruenire: Lapſus eſt Duræus. Si ipſum

Rom. 8.

Ad Bonif. l. 3. c. 8.

l. 2. D. 24. Pſeudocatholicorum de lib. Arbitrio opinio.

3. Sent. D. 27.

l. 3.

sum Concilium Tridentinum, collectum ex ipso flore Catholicorum, faretur post Adæ lapsum Liberum Arbitrium non esse amissum, sed fractum tantummodò & attenuatum: aliquam certè virtutis scintillam emicare opinatur, & cum Duræo non concordat. Quid si Duræus ipse secum pugnat etiam Catholicus, quid si Catholico Patri Augustino repugnat? August. sic, Libero arbitrio malè vtens homo, & se perdidit & ipsum, Duræus sic exponit, Ita hominem liberum perdidisse arbitrium, vt seipsum perdidit, quem tamen ita perditum, vt omnino homo non sit, nemo sanus duxerit. Neque ergo liberum ita perditum esse censendum est, vt non sit: quibus verbis ostendere vult Duræus, restare aliquod arbitrium liberum etiam ad bonum: nam de eo loqui Augustinum manifestum est, & illud quantulumcunque est remanere pernegat: Quid enim inquit boni operari potest perditus, nisi quantum fuerit à perditione liberatus? Quod simili illustrat, Hominem qui se occidit, non posse resuscitare seipsum, cùm occiderit: ita cùm libero peccaretur arbitrio, victore peccato amissum est & liberum arbitrium: agere eum de malis qualitatibus, non de substantia arbitrij vel Adæ euersa, nemo vel Augustini operum sciuit studiosus, vel alioqui sanus inficias iuerit. Quod perditum dixit, mox ait esse amissum arbitrium. Nec mirum, quia etiam Scriptura sic loquitur, Hominem carnalem, imò carnem esse, tenebras, sine Christo valentem nihil facere, corde lapideo præditum, Æthiopem qui pellem suam, & pardum qui maculas suas mutare nequeat. Optimus est sui interpres Augustinus, ait Duræus: accipiamus conditionem, audiamus interpretem. Quid tantum de naturæ possibilitate præsumitur? vulnerata, sauciata, vexata, perdita est. Idem, Sancta cogitatio, bonum propositum, pium consilium, omnisq; motus bonæ voluntatis ex Deo est, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus: Idem, Liberum arbitrium ad diligendũ Deum primi peccati granditate perdidimus:

In Ench. c. 30.

Duræus secum & cum Catholicis pugnat,

Augustinus.

Ioan. 3. 15.

Aug. de Nat. & Gra. c. 53.

Aug. de Eccles. Dogmatibus.

Ad Vitalem, Epist. 105.

Idem,

Idem, Verum est, magnas liberi arbitrij vires homo cùm conderetur, accepit, sed peccando perdidit. Interpretatur etiam contra Concilium Tridentinum Canon Arausicanus, Liberum arbitrium amissum est. Qui sic perditum arbitrium toties repetunt, & alijs verbis idem significantibus atque etiam similibus declarant, Interpretationem Duræi non facilè probabunt, & qui aliquam facultatis portionem libero arbitrio in bonis relinquunt, non Catholici sunt, sed ab istis verè Catholicis patribus dissentiunt. *De verbis Apost. Ser. 2. 15.*

CHRISTIANA FVNEBRIA *sustulerit.* Imò retinemus: Non enim Cynici sumus, sed Christiani, nec cum Diogene cadauer inhonoratũ & insepultum projiciendum censemus: sed Augustinianæ opinioni accedimus, in eo ipso libro quem Campianus adducit, in eoque iterum illam veterem eius fallaciam in ipsa inscriptione libri animaduerto. Nã quia inscribitur, De Cura pro mortuis gerenda, hinc omnes suas funebres Ceremonias, Exequias, Missas, sacrificia, pompam, opera pro salute animarum, pro extractione mortuorum è fornace Purgatoria, largissimo cõnexionis filo colligit: nec tamen ea fuit Paulini quæstio, nec illa Augustini responsio. Quærit enim Episcopus Paulinus, Vtrum prosit homini post mortem, si corpus eius in Basilica Confessoris Felicis, aut apud Sancti alicuius Memoriam sepeliatur? Respondet Augustinus, non prodesse mortuis simpliciter officia & curam viuentium, sed Dominum redditurum vnicuique prout gessit, siue bonum siue malum in suo corpore, Vt enim inquit hoc quod impenditur, possit ei prodesse post corpus, in ea vita acquisitum est, quam gessit in corpore. Nos quidem in Ecclesia nostra conciones funebres habemus, & laudamus fidẽ, pietatem, virtutes defunctorum, vt viuos extimulemus: quod docuit ex libris Machabæorum & ex consuetudine Ecclesiæ Augustinus, nimirum locum suum habere Commendationem mortuorum. Nos funera nostra honestè & honorificè prosequimur, & tamen cum eodem dicimus, *De funebrib. exequijs. L. De Cura pro mortuis gerenda. 2. Cor. 5. 2. Mach. 12. Augus. c. 2. C. 2.*

» dicimus, Ista omnia, id est, curationem funeris, condi-
» tionem sepulturæ, Pompam Exequiarum, magis viuo-
» rum esse solatia, quàm subsidia mortuorum: Cum eo-
» dem sentimus, Non contemnenda & abijcienda sunt
» corpora defunctorum, maximeq; iustorum ac fidelium,
» quibus tanquam organis & vasis ad omnia bona opera
» sanctus vsus est spiritus. Si enim paterna vestis & annu-
» lus, ac si quid huiusmodi, tanto charius est posteris,
» quanto erga parentes maior extitit affectus, nullo mo-
» do ipsa spernenda sunt corpora, quæ vtiq; multò fami-
» liarius atque coniunctius, quàm quælibet vestimenta
C.3. » gestamus. Nos pro defunctis eam curam non suscipi-
mus, vt pro illis preces Domino fundamus: quippe nos
indignos remur, vt alios Deo commendemus, quorum
animæ scilicet ĩã in manu Domini sunt: quarũ ipse iam
tutor & patronus est: & August. ea de re ex Scripturis
nihil adducit, sed vel timidè loquitur, vel planè negat
accedendũ pro mortuis ad sanctos mortuos, quoniam
C.13. res viuentiũ non sentiunt, & nostra vota nõ audiunt. Si
» rebus viuentium interessent animæ mortuorum, & ipsæ
» nos quando eas videmus alloquerentur in somnis, vt de
» alijs taceam, meipsum pia mater nulla nocte desereret,
» quæ terra mariq; secuta est, vt mecum viueret. Et
paulò pòst ex Scripturis contrarium euincit, Sed pro-
Ps.26. fectò quod sacer Psalmus personat, verum est, quoni-
am pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Domi-
nus autem assumpsit me. Si ergo dereliquerunt nos pa-
tres nostri, quomodo nostris curis & rebus intersunt? Si
autem parentes non intersunt, qui sunt alij mortuorum
qui nouerunt, quid agamus, quidué patiamur? Esaias
Isa.63. Propheta dicit, Tu es enim pater noster: quia A-
braham nos nesciuit, & Israel non cognouit nos.
Quorsum igitur precibus adeamus diuos absentes &
vita functos, qui neque nos neque nostra cognorunt?
Nam quicquid ille postea de altaris aut orationis aut
Eleemosynarum solennibus sacrificijs apud Memorias
Martyrum interserit, commemoratio tantùm est & col-

lau-

laudatio mortuorum, nec prosunt omnibus, nisi ijs tantum quibus dum vixerunt comparatum est, vt prodessent, vt ipse ait in Epilogo. Non erit igitur nobis implacabilis Augustinus, qui mortuorum curam gerimus talem, qualem ille ex Scripturis sacris præmonstrauit. C.18.

DIVORVM *Reliquias incendêre*. Minimè: putres truncos, & inanimatas imagunculas fortassis quidam alicubi incenderunt, sed monumenta, sepulchra, vexilla, reliquias, historica signa Maiorum, vbique quantum possumus, conseruamus. Non censemus quibuslibet ignotorum Deastrorum reliquijs exhibendum honorem, non eorum corpora aut ossa gestamus, osculamur, veneramur, inauramus: nec opis impetrandæ causa illorum sepulcra frequentamus, non illis procumbimus: quantūuis enim hoc à nobis postulet pro suo imperio, & nullo iure, Tridentinum Concilium, tamen Augustinus non flagitat, sed prohibet. *De Reliquijs nostra Thesis & aduersariorum Antithesis.*

Legant contra cultum Diuorum eius plenissimum Syllogismum in libro De quantitate animæ, cui responsionem nullam adaptare poterunt nisi sophisticam. C.34.

Et in libro De moribus Ecclesiæ Catholicæ, expertus loquitur, Noui multos esse sepulcrorum & picturarum adoratores. C.34.

Quò maior eius est impudentia, qui huc illud Augustini ex libro de Ciuitate Dei conatur detorquere, quòd cæcus quidam esset illuminatus Mediolani, cùm ibi Imperator adesset, & populus ad corpora Martyrum Protasij & Geruasij concurreret: quòd hoc Ambrosio per somnum reuelatum est, quòd multa alia miracula edita sunt, ex quibus efficere vult Reliquias sanctorum venerandas: Nec tamen Augustinus aliquam virtutem tribuit, sed Deo omnem gloriam defert, qui potens est orationibus Sanctorum & fugare Dæmones & lumen cæcis reddere. L.22.c.8.

Nec ibi Mediolanenses propterea colunt Martyres defunctos, sed verisimilius est eos potius Ambrosium & sanctos viuentes honorasse: Nam & in alio libro, aliud de Ambrosio miraculum recensuit idem Augustinus Mediolani apud sanctos Protasium & Geruasium Martyres, *De Cura pro mortuis gerenda C.17.*

res, adhuc viuum Dæmones confitebantur Ambrosium, atque vt sibi parceret, obsecrabant, illo aliud agente, atq; hoc cùm ageretur, omnino nesciente. Quid ergo? An hinc colligitur Ambrosium colendum, aut Protasium aut Geruasium Martyres inuocandos? Nequaquam: quoniam nullum tale verbum infertur, sed factum tantùm simpliciter narratur. Deinde an quia miracula quædam facit Deus per suos seruos viuos vel mortuos, ideo ex hijs beneficiorum effectibus, ex hijs euentibus firma erit de omnibus alijs collectio? aut de illorum veneratione nouæ doctrinæ species inuehetur? Scribit ibidē Augustinus, Confessoré apparuisse Felicé, ciuibus & inquilinis à se dilectis, cùm Nola oppugnaretur à Barbaris: ergóne nos vel adorationem Felicis, vel generalem regulā de Miraculis, sine verbo Dei, sine autoritate legitima ex nostro cerebro constituemus? Perappositè hoc loco Augustinus refellit hasce deliras conclusiones, & ex Euentu particulari vniuersale præceptum non esse statuendum definiens, atque distinguens, ista talia diuinitus exhiberi: aliter se habere vsitatum ordinem, singulis creaturarum generibus attributum. Quod sic exemplis aptissimis indicat. Non enim quia in vinum aqua, cùm voluit Dominus, repentè conuersa est, ideo non debemus, quid aqua valeat in elementorum ordine proprio, ab istius diuini operis raritate, vel potius singularitate discernere: Nec quoniam Lazarus resurrexit, ideo mortuus omnis quando vult surgit, aut eo modo exanimis à viuente, quomodo à vigilante dormiens excitatur. Alij itaque sunt humanarum limites rerum, alia diuinarum signa virtutum: alia sunt quæ naturaliter, alia quæ mirabiliter fiunt: quamuis & naturæ Deus assit, vt fit, & miraculis natura non desit. Non igitur ideo putandum est viuorum rebus quoslibet interesse posse defunctos, quoniam quibusdam sanandis vel adiuuandis Martyres assunt. Atque hîc modestissimus vir suam iterum confitetur infirmitatem & ignorantiam, Quomodo scilices

Augustini Regula & distinctio.

c. 16.

licet opitulentur Martyres, hanc quæstionem vires intelligentiæ suæ vincere. Illud verò certum est, etiamsi ossa demortui Elizæi resuscitarint mortuum, tamen non inde aliquem cultum institutum, non aliquam ad locum illum peregrinationem susceptam legimus: nec etiam in sepultura Patriarcharum, nec in exequijs Ioannis Baptistæ aut Stephani ista funebria Pontificiorum videmus, licet de Stephani Memoria hoc referat Augustinus, Martialem hominem Paganum à nostra fide abhorrentem precibus Generi fidelis, vt Deus ei mentem daret meliorem, fuisse ad religionem Christianam conuersum. Sed de reliquijs impuris Papistarum & de veris Sanctorum reliquijs, Erasmus insignem hanc habet sententiam ad Archiepiscopum Cantuariensem, Calceos sanctorum & sudariola muco sordentia exosculamur, & eorundem libros, sanctissimas & efficacissimas diuorum reliquias, neglectos iacere patimur. Tuniculam aut indusiolum sanctorum, aureis gemmatisque thecis reponimus: & libros ab illis elaboratos, in quibus id quod illorum fuit optimum nobis adhuc viuit, spiratque, cimicibus, tineis, ac blatris impunè rodendos relinquimus. Has reliquias viuas & veras sanctorum colamus, preciosa monumenta & κειμήλια Patrum, libros eorum in pretio habeamus, adamemus, teramus: alias reliquias inutiles, incertas, superstitionem & vanitatem olentes respuamus, amandemus.

4. Reg. 13.

l. 22. c. 8. de C. D.

In Præf. Hiero. ad G. Warrā. mum.

CAMPIANVS.

QVI fidem suam captiunculis metiuntur, nonne succenseant Augustino, cuius est insignis Epistola contra Manichæum, qua se profitetur, Antiquitati, Consensioni, Successioni perpetuæ, & Ecclesiæ quæ sola inter tot hæreses Catholicæ nomen vsu capione vendicat assentiret?

Humfredvs.

Quæ vera & quæ vana fides.

Quinam illi sunt qui fidem suis metiuntur captiunculis? Illine qui ex verbi sacrario omnem suam fidem, omnem religionem depromendam censent, an qui pro fide sua nobis Decem Rationes reddunt, cum vna ratio sola sit Religio è Scripturis petita? Nouimus enim ex Hieronymo quàm turum nobis sit Scripturæ credere. Si sumus in Ecclesia, si habemus fidem Ecclesiæ, fidem Apostolorum, fidem Christi, dogmatum veritates, montes sumus Sion. Et ex eodem, Ecclesia non parietibus consistit, sed in dogmatum veritate, Ecclesia ibi est, vbi fides vera est. Profitemur cum Athanasio, Ecce iam nos ex Scripturis sacris fidenter loquimur de religiosa & pia fide, quasi candelam super candelabrum collocantes, Profitemur cum Hilario, Omnis doctrina cœlestis dux nobis ad iter vitæ est, quæ lucernæ modo in hac nocte seculi præferenda est, cùm aliquid aut agimus, aut cogitamus, aut loquimur, vt ea in omnem progressum cuiuscunque operationis vtamur. Credimus & dicimus cum Augustino, Nolo humanis documentis sed diuinis oraculis Sanctam Ecclesiam demonstrari. Non ergo nos succensemus Augustino, cuius suasioni & consilio libenter paremus, imò propterea Romanistæ nobis succensent, quia illorum rationes & humana documenta ex Sacræ Scripturę statera esse libranda iudicamus. Profert Augustini Epistolam Campianus contra Manichęum: In eo primo limine impegit: Nam Epistola est Manichæi, quam vocant Fundamenti, liber autem est Augustini, iustum sanè & bene longum volumen, quod contra eam Epistolam conscripsit Augustinus. Epistola scilicet erat Manichæi, omnis illorum doctrinæ quasi fundamentum & thesaurus, sicut Montanistæ habebant suam prophetiam, & Iudæi suum Thalmudicum scriptum, & Pontificij suas Decretales Epistolas quæ scatent

In Psa. 132.

In Psa. 133.

Con. Arrian. Or. 2.

In Psa. 118.

Li. de vnit. Eccl. ca. 3.

Lapsus Campiani primus.

Epistola Manichæi est non Augustini.

tatent mendis & mendacijs. In ea Epistola profitetur se Antiquitati, Consensioni, Successioni perpetuæ & Ecclesiæ, quæ sola inter tot hæreses Catholicæ nomen vsucapione vendicat, assentire? Hic notus lapsus vel dolus potius. Nam quod reipsa præcipuum est, & ab Augustino primo loco positum, id Campianus nullo loco dignatur, imò subdolè pertransijt. Hæc sunt verba Augustini, Vt ergò hanc omittam SAPIENTIAM, quam in Ecclesia esse Catholica non creditis, multa sunt alia quæ in eius gremio me iustissimè teneant. Tenet consensio populorum atq; gentium, tenet autoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. Tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post Resurrectionem Dominus commendauit, vsq; ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum. Tenet postremò ipsum Catholicæ nomen. Illa syncerissima sapientia, & Dei veritas quæ propria & κύριος causa fidei est, nam fides ex auditu est & quæ verè Augustinum in Ecclesia retinuit, & sine qua reliqua omnia parum sunt efficacia, à Campiano prætermittitur. Veritati priores partes imò omnia detulisse Augustinum, clarum est ex hijs quæ præcedunt. Nemo nostrum dicat, iam se inuenisse veritatem: sic eam quæramus, quasi ab vtrisq; nesciatur: clarum est ex hijs quæ consequuntur. Apud vos autem vbi nihil horum est quod me inuitet ac teneat, sola personat veritatis pollicitatio, quæ quidem si tam manifesta monstratur, vt in dubium venire non possit, præponenda est omnibus illis rebus, quibus in Catholica teneor. Et mox, Sed absit vt ego Euangelio non credam. Et sic ex eodem Euangelio Manichæum affatur & quasi prouocat, Lege mihi iam si potes, in Euangelio, vbi Manichæus Apostolus dictus est: perinde ac si eadem oratione Romanenses compellarem, Legite nobis in Euangelio, vestrum Pontificem Romanum præ alijs eminere, illos successores omnes Petri esse & omnes Apostolicos. Lege mihi, Duræ, in Euangelio quod asseruisti confiden-

Secundus lapsus Campiani.

Cont. Epist. Fundamenti. c. 4.

Ca. 3.

Ca. 4.

Ca. 5.

tius in hoc loco Augustini, Ecclesiam de qua ille loquitur, solummodo vestram esse, & Romanam Ecclesiam non aliam vsucapione sibi Catholicę nomen vendicare. At quia non legitis vos in Euangelio, ideo sic nos Articulum fidei intelligere non possumus. Quamobrē vos Iesuitas oro, teq; Durę ex animo hortor, sicut Augustinus ipse Honoratum, Si iam satis tibi iactatus videris, finemque huiusmodi laboribus vis imponere, sequere viam Catholicæ disciplinæ quę ab ipso Christo per Apostolos ad nos vsque manauit, & abhinc ad posteros manatura est. Et postea, Quod facilius fiat, si præceptis eius, quę tanta Ecclesię Catholicæ autoritate firmata esse voluit, libens obtemperes. Quod autem Duræ tu contra nos ex hoc libro ad Honoratum obijcis, nos esse paucos, nouos, turbulentos, viciſſim quæso de vobis ipsis cogita quàm multi, quàm antiqui, quàm concordes sitis, parumper attende. Multi estis, & de Multis David, Quàm multi sunt, ô Domine, qui affligunt me? quàm multi qui aduersum me insurgunt? De multis Chrysostomus damnans multorum in iurando pestiferam consuetudinem, At, inquies, non tolerant multi, sed resiliunt: sed melius est, vnum esse qui Domini voluntatem faciat, quàm impios vel mille. Ex hoc enim omnia subuersa sunt, omnia confusa, quòd velut in theatris multitudinem quærimus, non probatam multitudinem. Quid enim rogo, turba prodesse poterit? Vis discere, quòd multitudo sancti sunt, non multi? Educite ad bellum decies centena millia, & vnum sanctum, videamus, quis plura præstabit? Iesus Naue filius in pugnam descendit, & solus omnia gessit: alij verò nihil profuerunt, &c. Non videtis, quòd melius oculum vnum habere sanum, quàm hoc hebetato, multa pinguedine repleri? Non cernitis, quod filiorum bonitas cum paucitate, quàm filiorum multitudo cum malitia melior est? Non cernitis, quòd in regno quidē pauci, in Gehenna verò multi? Quid mihi cum multitudine? Hæc ille, de vestra, Duræ, multitudine non bona,

De vtilitate credendi, c. 8.

Ca. 15.

Ca. 14. Multitudo.

Psa. 3.

Ad popul. Antioch. H. 26.

& de nostris paucis probatioribus.

Considerabimus quæ sit antiquitas vestra. Est autem duplex antiquitas, altera Dei qui est Saturnorum imò æternus: altera eius qui propterea antiquus Serpens & Draco nominatur. Vobis præscribam quod olim Tertullianus, Qui estis vos? vnde? quando? Estis noui degeneres, estis à patre mendacij, nuper prodijstis, A nobis, ab Apostolis exiuistis, sed nobiscum, & cum Apostolis non mansistis, relictis Apostolis ad focum Pontificis cum Petro vos calefecistis, & inde Christum negare quodammodo didicistis. Nam ex Apostolis Pseudoapostoli suborti & subnati sunt, vt scitè Tertullianus, De mitis oliuæ nucleo ventosa caprificus exurgit: sed illa prior & dulcior, hæc posterior & insuauior. Vester Papa nouus est, eo ferè tempore excitatus in Occidente, quo in Oriente tyrannidis fundamenta iecit à Sergio monacho infectus & infatuatus Mahometes, Vestri Cardinales, Officiales, Parochi, missifices, vester religiosus Antichristi exercitus: omnes noui sunt, antiqui non sunt. Vestra dogmata quæ orbi obtruditis non sapiunt vetustatem, Nam vobis quadrat Hieronymi perconctatio, Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod antè nesciuimus? Vsque in hunc diem, sine ista doctrina mundus Christianus fuit, sine vestris sacrificijs propitiatorijs, Eleuationibus, Transubstantiationibus, exorcismis, sine vestris innumerabilibus nouitatibus tum enascentibus, cùm Apostoli mortui sunt, cùm illud totum seculum esse desijt. Nec tua, Duræe, societas Iesu antiqua est, Iesuitismo Lutheranismus longè prior est & vetustior. Postremò replico Augustinũ ab ista Antiquitate sine vlla veritate argumentum suum non ducere: nec enim vel Ecclesiæ tessera esse potest Antiquitas, nec consensio, nec successio certum est fidei veræ documentum, nisi illa essentialis nota accedat, ab Augustino posita, diuina veritas atq; sapientia: & primitiua Ecclesia primum nascens fuit noua, & tamen vera Ecclesia. Ita de Vnitate & Consen-

Antiquitas.

De Præscr.

sione populorum & gentium est concludendum. Et
Psal.2. conuentus contra Dominũ & Messiam, Quare tumultuantur gentes & populi vanitatem meditantur? Est
Ioseph. consensio populorũ contra Noachum iustitiæ præconem ita vt coactus sit fugere, & illorum insaniæ cedere.
Ca.8. Est consensio apud Iesaiam, Societatem inite ô populi, at inferiores eritis, Inite consilium sed fiet irritum.
Ca.5. Consensio erat populi apud Hieremiam, Stupenda & horrenda fiunt in terra, Prophetæ vaticinantur, Sacerdotes applaudunt manibus suis, populus meus dilexit
Ca.44. talia. Consensio erat, quando vniuersus populus dixit, Sermonem quem locutus es nobis in nomine Domini non audiemus, sed faciemus quicquid egreditur
Matth.26. ex ore nostro. Consensio erat populi, quando principes sacerdotum & seniores, & totum Concilium quærebat falsum testimoniũ contra Iesum, vt morti eum tra-
Ca.27. derent: quando Pilato dicunt Omnes, contra Christum, Crucifigatur. Hanc Episcoporum consensionem aut gentium conspirationem verius, Augustinus non
De vnit. Eccl. ca.10. feret, nec fauebit nisi illi, quæ veritatem præuiam & ducem habeat. Nec Episcopis Catholicis consentiendum, sicubi falluntur, vt contra Canonicas Scripturas aliquid sentiant. Et ad Vincentium, Si vniuersos Donatistas non audimus, se pro Ecclesia Christi supponentes, quia nullum pro se testimonium de Diuinis libris proferunt, quo id doceant, quãto minus rogo te Rogatistas audire debemus? Iam verò quæ est vestra vnitas? Non alia profectò quàm hæ conspirationes Dauidis, prophetarum, Christi, & Augustini tempore.
Cons. Greg. M. & Formosum con. Henr. Consensio vestra satis nota & contestata est mundo ex Actis Pontificũ, contra Pontifices, ex Anathematismis & excommunicationibus, contra tot vestros Imperatores & Principes, ex tanta diuersitate sectarum quotidie crescentium: ex varietate bellorum à vobis incensis, quibus ardent vndique omnia: ex pugna opinionum de Concilij & Papæ autoritate, de Conceptione Mariæ & alijs, quæ nullo modo vllum Ecclesiæ

pacificum

pacificum filium in gremio vestro continere possunt aut debeant.

Nec successio vestra localis aut personalis quemquam mouere potest, vt in Ecclesia vestra maneat. Non omnes qui Petro in Cathedra succedunt, sunt Petri successores, sed vera successio est illa, quæ est Cathedra Mosis, & Christi, & Apostolorum successio: nec est carnalis hominum, sed spiritualis Theologorum propagatio. Fœlix illa Ecclesia quæcunque est siue Romæ, siue Hierosolymis, siue in Anglia, siue alibi, quæ illud Tertulliani accinere potest, Sum hæres Apostolorum, sicut cauerunt Testamento, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Nec Catholicæ nomen profuerit, nisi doctrina coniuncta sit: sicut pulchrè Irenæus ostendit: Et Augustinus Ecclesiam esse vbique, & hæresim aliquando esse vbique: sed Ecclesiam vnam & eandem esse vbique, hæreses autem non easdem, sed diuersas, quæ se non nouerunt. Cùm ergo Catholicum & vniuersale duplicem habeat significationem, vt vbique sit hæresis non minus quàm Ecclesia: homonymiæ est fallacia. Breue ergo hoc responsum accipias Duræe, illas tuas ex Augustino notas non esse principales, sed causas adiuuantes & *euallia*, quæ tum demum in Ecclesia retinere nos possunt, cùm verè ex verbo Dei geniti sumus, & in sinu Ecclesiæ educati, & Dominicis Scripturis enutriti, quod miror abs te esse prætermissum. Et de successione cautè & definitè Augustinus loquitur vsq; ad sua tempora ante natos tot Gregorios, tot idololatras, magos, hæreticos, Schismaticos, qui in Cathedra non Simonis Petri aut Pauli, sed Iudæ Iscariotæ aut Simonis Magi resederunt.

Successio.

De Præscr. aduer. hæres.

Nomen Catholici.

L. 3. c. 4. 11.

l. de Pastorib. c. 8.

Cæterum vt Campianum ducem & præsultorem nostrum sequamur, ab Augustino Aphro ad Optatum Aphrum veniamus.

CAM-

Campianvs,

Optat. l. 1. & 2. con. Parmen. *Optatus, Milevitanus Episcopus, Donatianam partem vincit ex Communione Catholica.*

Hvmfredvs.

Responsio ad Opatum. Pugio hic verè plumbeus nos minimè ferit, qui &
L. 1. c. 3. con. Parm. de Optato tanquam venerabilis memoriæ viro & Catholicæ Communionis Episcopo cum Augustino sentimus optimè, & de parte Donatiana pessimè. Communio Catholica fuit omnium Ecclesiarum piè credentium consociatio, quæ literarum formatarum commercio (vt Optatus loquitur) (quæ alibi literæ pacificæ dicuntur) mutuum amorẽ fouebant, legitimas ministrorum ordinationes approbabant, & consensum doctrinæ ex Testamento Dei significabant. Meritò igitur Donatistas cum Optato conuincimus tanquam schismaticos, qui se ab hac sancta communione sacrilega temeritate separarunt, & vt verbis Augustin. vtar, minutatim secti conscissique tumorem animositatis suæ Catholicæ pacis sanctissimo vinculo prætulerunt. Quæ factio quàm bellè conspiret cum Romanensi conuenticulo, ex collatione fiet dilucidum. Donatistarum factio in Aphrica sedem Ecclesiæ suæ collocauit, Pontificij Romæ, eamque dicunt Catholicam, sicut quidam apud Augustinum nisi fallor, Gallos, Hispanos, Italos, & eorum socios, totum orbem voluit intelligi. Parmenianistę & Donatistę sic Cathedræ suæ fauerunt vt magis communioni suæ & collegis quàm Scripturæ Dei crederent. Romanistæ & Papistæ suo Archiflamini, & eius scitis atque decretis plusquam diuino verbo tribuunt, quoniam illa in omnibus pulpitis, in Ecclesia, in schola, in foro locum obtinent & dominantur, huius vix vlla mentio est, nulla certè ratio habetur. Donatistę ad suam Ecclesiam vocant quoslibet sine scripturis, & testante Augustino mirabili cæcitate, cùm

Lib. 1. con. Parm. c. 4. *Litere formate.* *Donatistarum & Romanistarum comparatio.* *L. 1. con. Parm. c. 2.* *Ibid.* *Ad Bonif.*

ipsum

Ipsum Christum præter Scripturas nesciant, eius tamen Ecclesiam non diuinarum literarum authoritate cognoscunt, sed humanarum calumniarum confingunt. Romanistis quid aliud in ore est, quàm nomẽ suæ matris Ecclesiæ? quam tamen veris notis non insigniunt, nec ex Scriptura nobis definiunt, aut demonstrant, sed ideam quandam Ecclesię mirabilem, & signa eiusdem nimis protrita, minus propria, in specu, credo, Platonico, comminiscuntur, & omnia sic artificiosè inalbant, vt inter lac & gypsum pauci queant discernere. Donatistæ quemadmodum se ab hac Communione, tanquam ab area Dominica segregarunt, ita in Mauritania & alibi seditiones mouerunt, & tumultus aduersus verè Catholicos excitarunt: Quid Romanistæ hodie non tentant, quem lapidem non mouent, vt omnia susque deque miscentur, remque publicam atque Ecclesiam perturbent? Appello vos Iesuitas omnes verbis Optati huius, & quos ille pinxerit, recordamini. *Optat.* Nec vos Catholicæ Ecclesiæ pallio tegite, quibus neque ipsum nomen nec res conuenit, sed ex Optato vestro hanc Catholicorũ descriptionem obseruate, Catholici non sunt alicuius sectæ, Nunquid nos aliquas peragrauimus terris? Nũquid nos aliqua circumiuimus maria? Nunquid nos ad peregrinos accessimus portus? Nunquid nos aliquem adduximus Hispanũ & Gallum? Hęc si vos feciſtis, si quotidie noua cõsilia initis, quotidie vbique locorum insidiamini, machinamini, grassamini: quantulum inter vos & istos Circumcelliones atque Donatistas interſit, recognoscite.

Sed Duræus iterum Optati autoritate pugnat contra nostrum Whitakerum, & arguit vel diuinat potius eum neque Optatum neque alios, qui eodem de Communione Catholica argumento vtuntur, vidisse. Discutiamus ergo, verba Optati audiamus, & quis Optatum viderit, iudicemus. Hæc verba sunt Optati, vt Duræus allegat. Negare non potes, scire te in vrbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse colla-

Duræi obiecta ex Optato pro Petri primatu. l. 2.

collatam, in qua sederit Apostolorum caput? Nisi Optatum legissemus Duræe, tuam in eo detruncando non deprehendissemus astutiam. Addendum erat quod sequitur, Apostolorum caput Petrus, vnde & » Cephas appellatus est, in quo vno Cathedræ vnitas ab » omnibus seruaretur. Cur enim ista sciens omisit Durçus, nisi quòd homo doctus huius Optati siue veri siue suppositicij linguarum ignorantiam prodi noluerit? Quis enim nisi lapis diceret Cepham Caput significare? Sed Optati argumenta reuocemus ad limam disputationis, & ita eum mirè & violenter quasi naribus tractum à Duræo ad fulcimentum Papatus inuenimus. Primò, Habuit Petrus Primus Cathedram Episcopalem in vrbe Roma, ergo Pontifex Romanus est vniuersale caput Ecclesiæ, quod argumentum tenet ab eo quod vulgò dicitur in Scholis, Baculus stat in angulo: imò sic retorqueri potest, quia in vrbe Roma solum docuit & præfuit, igitur eius ciuitatis primarius fuit pastor & particularis Episcopus: secundò, Appellatur Petrus Cephas, itaque Caput est: imò dicitur Cephas, ergo est lapis, id est, Petræus, firmus in fide, super Petram Christum ædificatus, eiusque Domus lapis viuus & immotus: quod tamen valuit tum, quando Christum Dei filium confessus est, non quando Satanas à Christo cognominatur, non quando Dominum suum abnegauit, nec talis Cephas tam instabilis & inconstans esse potest ille probatus precioſus & fundatus lapis Ecclesiæ, quomodo Iesaias descripsit, is, inquam, quem Dominus in Zion posuit & fundauit. Tertiò Petrus caput est omnium Apostolorum, vertex scilicet & apex & Præses illius Collegij, ergo est caput totius Orbis? Negabit argumentum Hieronymus, Orbis maior est vrbe: Negabit & Antecedens Petri nimirum super omnes Apostolos primatum: quia par est autoritas Apostolorum & Episcopo- » rum omnium. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Ro- » mę, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij,

Iesa. 18.

Ad Eustrium.

siue

sue Alexandriæ, siue Tanis, eiusdem meriti, eiusdem « est & sacerdotij: Omnes Apostolorum successores sunt: « Et aduersum Iouinianum non super Petri Romani Cathedram, sed super omnes Apostolos fundatam Ecclesiam affirmat. *L.1.* Quarta Ratio illa quam adducit Optatus, & omisit Duræus, æqualitatem arguit, ideò vni Petro datam esse Cathedram, vt ab omnibus vnitas seruaretur, non vt vni absoluta celsitas deferretur. Nam sic conclusit ante me Cyprianus, Cæteros Apostolos idem fuisse, quod Petrus fuit, pari consortio præditos & honoris & potestatis, Sed exordium ab vnitate proficisci, vt Ecclesia Christi vna monstretur. Hoc sic interpretatur Optatus, ne cæteri Apostoli Cathedras singulas sibi quisq; defenderent, & schismaticè contra hanc singularem Cathedram, alteram collocarent. Nouam autem Cathedram erigere, quid aliud est quàm aliud ministerium, aliam doctrinæ formam & Heterodidascaliam procudere contra mentem Pauli, & legem vnitatis? Hoc non fecerunt Iesu Christi Apostoli, hoc faciunt Iesuitæ noui Apostoli, planè Apostolorum spurij posteri. Hoc feciſſe etiam Donatistas *L.1.con. Parm. c.3.* non dissimulat Augustinus. Quintò, Ergo Cathedra vnica quæ est prima de dotibus sedit prior Petrus, Concedimus hanc Optati conclusionem de Petri Cathedra, sed cùm hactenus de Pontificibus Romanis nihil dictum sit, pro illis nihil est conclusum. Nec tamen omnino vera est illa Optati propositio prima, Romæ Petro primo Cathedram hanc fuisse collatam *Cathedra Petri prius Antiochiæ quàm Romæ.* nisi falsus sit Papa, quod facilè nobis Duræus non largietur. Nam Marcellus aliter scripsit Episcopis Antiochenis, Petri sedem primitus apud eos fuisse, sed postea Deo iubente Romam esse translatam. O magnam miramque vnius Cathedræ ab Antiochia Romam vsque per tot Milliaria, per tot locorum & temporum spatia, per tot discrimina, translationem O celerem & sedulum vectorem: sed tamen vbi Dominus Cathedram hanc transportari iusserit, non reperit Marcellus, cer-

tè nobis quidem reuelare non est dignatus.

Campianvs.

Opt.l.1.con. Parm.

Nequitiam *Donatistarum accusat ex decreto Melchiadis.*

Hvmfredvs.

Melchiades etiam Apher, (quem ego potius cum Augustino, Onuphrio, & cum autore hoc nostro Optato Miltiadem nomino,) Sylvestri antecessor fuit, pauperis pauperculus, cùm Maxentius, Licinius, Maximinus, si Platynæ credimus, Romanum imperium obtinerent, cùm nullus tum Papa esset Romæ, ac propterea more suorum Maiorũ amarissimum calicem martyrij tyrannide Maximini sanctus & simplex Dei seruus exhausit. Quæ hęc miseri hominis sic patientis autoritas? quę supra Imperatores eminentia? Ex decreto, inquit, huius Meltiadis Donatianę partis nequitia accusatur, & quia, inquit Duręus, ea res ad Rom. Pontificis autoritatem confirmandam, tantum contra nos ponderis ac momenti habet, hinc decretum hoc Whitakerus alto silentio præterijt. Pondus leue est, Duræe, si rectè pensitas, & momentum hoc tuum facilè amoueri poterit. Ad hunc Optati locum alludit eumque commentario quodam explicat August. contra eundem Parmenianum, & apertè significat rem delatam esse ad Imperatorem Constantinum, tanquam ad supremum iudicem, & arbitrio eius à Iudicibus Episcopis causam cognitam, quibus præfuit Meltiades Romanæ vrbis Episcopus. In quo Iudicio, sicut Ecclesiastica gesta testantur, quia victi sunt isti, & innocens Cæcilianus inuentus est, eundem Meltiadem crimine Traditionis accusant. Cùm ergo isti Iesuitę decretum esse aiunt Meltiadis, hic verum non dicunt, quia multi iudices Episcopi, & quidem ducenti numerantur. Cùm Augustinus non Meltiadem

Platyna.

L.1. Melchiadis exemplum probat Constantini primatum.

L.1.c.3.4.5.

dem Papam sed Episcopum dicat, nec totius orbis, sed Romæ vrbis: imperium eius iam angustioribus finibus, quàm ipsi vellent, terminatur. Cùm idem scribat Meltiadem velut Traditorem à Donatistis accusari, non habent pro arbitro honorario, non pro Ecclesiæ principe. Cùm iterum ad Arelatenses Episcopos, & postremò ad Constantinum ea causa rursus veniat, vt narrat Augustinus, quia & primus & vltimus Palæmon est Constantinus, Episcopo Imperatorem præstare & antecellere oportet. Cui, tuus, Duræe, Optatus assentitur: Postquam enim Meltiades sententiam suam dixisset, & Synodi consensu, Cæcilianum suæ Communioni Ecclesiasticæ restituendum & in suo statu integro retinendum censuisset, satis erat, & Donatum tot sententijs esse percussum, & Cæcilianum tanto iudicio esse purgatum: Et tamen, inquit Optatus, Donatus appellandum esse Episcopis censuit. Si multi iudices erant, non erat solus Meltiades, si tantum Romæ in Concilio illo Episcopis præfuit, non erat summus gubernator totius Ecclesiæ: si eas quoque partes ab Imperatore accepit, à se non habuit: si ab illo ad alios est appellatum, Monarchiam illam Papalem admodum labefactatam esse & contemptam quis non videt? Imperatoris autem Constantini partes primas in hoc negotio fuisse, non solum Eusebius refert, in illo exemplo literarũ Constantini ad Meltiadem, in quibus illum & Marcum, & Rhetinium & Maternũ & Marinũ collegas suos iubet hanc Cæciliani causam audire & cognoscere: verumetiam idem Augustinus autor est, quippe cùm Donatistæ altare contra altare erigerent, & vt alibi inquit, contra sedentem in Cathedra alium Episcopum ordinarent, petiuerunt à Constantino Imperatore iudices Episcopos, qui ad preces eorum Melciadem (vel Meltiadem) & collegas misit, quibus peractis rebus, ait August. cùm illi omnes in pertinacia scelestissimi schismatis permanerent, pòst apud Arelatum, memoratũ Imperatorem eandem causã diligen-

L. 1.

L. 10. c. 5.

Epist. 162.

L. 1. con. Parm.

gentius examinandam terminandamque curasse: illos verò ab Ecclesiastico iudicio prouocasse, vt causam Constantinus audiret: Quo posteaquam ventum est, vtraq; parte assistente, innocentem Cæcilianum fuisse iudicatum, atque illos recessisse superatos. Ex hijs actis iudicent pij Lectores, iudicent Academici, iudicet ipse Duræus, maiórne fuerit Meltiadis obedientis, an Constantini mandantis, illius cum socijs conferentis, , an huius ex sese determinantis authoritas. Sed pergit Campianus ex Optato.

Campianvs.

Haeresim *Donatistarum refutat ex ordine Romanorum Pontificum.*

Hvmfredvs.

Nulla est probatio primatus ex linea Pont.

Progreditur etiam hîc Duræus de linea eorum Pontificum disserere, à Petro recensens vsque ad Siricium: & hoc gladio putat se pupugisse Whitakerum, sed est obtusior. Cùm enim responderet Whitakerus olim istud argumentum in Romana Ecclesia, quandiu mansit custos veræ fidei, aliquid habere potuisse virium, nunc autem minus valere, quia illa mutata est, & à pristina integritate degenerauit: hæc responsio, licet etiam Caluini nostri eam esse dicat, tamen homini nasutulo non satisfacit: Et Whitakero obijcit quòd neque Optatum neque alios patres qui hoc argumento vtuntur vnquam se vidisse satis ostendat. Rectè Whitakerus, Duræum pueriliter agere; qui conijcere velit, quid ille Domi in Musæo discat, aut quos Patres inspiciat: eoque multo magis, quòd ipsemet nec vllam Optati sententiam, nec vllum aliorum Patrum testimonium ad suum institu-

tum

tum adaptauit. Nos antea satis docuimus nullam esse Catholicam communionem, vbi in veritate non communicatur: nullam Cathedram, nisi ex ea verbum prædicetur, & salutaris Christi atque Petri & Apostolorum doctrina propagetur: nullam locorum aut personarum successionem aliquid in Religione probare, nisi adiungatur character veritatis. Nec aliud nobis vel ex Optato vel ex Patribus solidè probare vnquam poterunt. Optatus enim facit quinque dotes Ecclesiæ, inter quas Cathedra prima est, verbi scilicet diuini ministerium, quo Moses & Christus, lex & Euangelium traduntur. Cumque hanc se partem in vrbe habere Donatistæ falsò iactitarent, ait, quod & nos dicimus Romanistis, Ramus est vestri erroris, protentus de mendacio, non de radice veritatis. Dicimus, Hanc vestræ Cathedræ originem reddite, hanc veritatis sedem ostendite, qui vobis vultis Ecclesiam sanctam vendicare. Atque non habet Roma Petri Cathedram hodie, non eandem religionis formam, non consimilem Ceremoniarum puritatem, non conformem Episcoporum ordinationem, non illam antiquam Ecclesiæ Apostolicæ disciplinam: non parem crucis tolerantiam, non æqualem pastorum fidem & vigilantiam: sed pastoribus depastores, hominibus simiæ, ministris Euangelij, Papæ mitrati, Cardinales purpurati, Episcopi bicornes, optimis & sanctissimis Confessoribus & Martyribus, multa Sacerdotum & Monachorum examina successerunt. Sicut ergo Samuel optimus Propheta, filij autem eius in vijs eius non incesserunt, sed Apostatæ meritò habentur: sic de omnibus Romanis Pontificibus dicendum est, illos esse degeneres, quotquot ab illa syncera Apostolorum fide recesserunt. *Opt. l. 2.*

At patres qui eodem vtuntur argumento quid sentiunt? Eadem vox, idem animus omnium, & Augustini, quem de hac Communione, & cum Romana Ecclesia coniunctione, idem dixisse, suprà monstratum est, *Patrum de Catholica Communione sententia.*

l.4.c.43. est, Et Irenæi, Obaudiendum in Ecclesia eis presbyteris qui successionem habent ab Apostolis, & qui cum Episcopatus successione charismæ veritatis certum secundum placitum Patris acceperunt: Reliquos verò qui absistunt à principali successione, & quocunque loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hereticos & malæ sententiæ, vel quasi scindentes & elatos, & sibi placentes, aut rursus vt Hypocritas, quæstus gratia & vanæ gloriæ hoc operantes. Omnes autem hij decidunt à Veritate. An non hic nobis in speculo contemplandos proposuit Gregorios, Bonifacios, Sylvestros, Paulos & alios Eleutherij successores? Annon hic verum est, quod alibi dixit, Bonam Regis imaginem ex gemmis pretiosis à sapiente artifice prius egregiè fabricatam, iam verò dissolutam & reformatam seu deformatam potius, & in aliam vel canis, vel etiam vulpeculæ figuram translatam, vbi tamen per gemmarum phantasiam idiotas decipiat? Talis est Ecclesia Romana, quæ aniculârum deliramenta assumpsit, & fabulis suis eloquia Dei hisce posterioribus temporibus contemperauit. Quare sequenti capite sic concludit, Audient quæ sunt à Daniele Propheta voces, Semen Chanaan & non Iudæ, species seduxit te, & concupiscentia euertit cor tuum. Concludit iterum, Ab omnibus igitur talibus absistere oportet, adhærere verò hijs, qui Apostolorum, sicut prædiximus, doctrinam custodiunt. Cùm ergo hoc charisma veritatis sit adulteratum, hæc regia imago transformata, hęc Apostolorum doctrina non custodita: nulla est indubitata & approbata à Petro successio. Idem est animus, eadem est Demonstratio Tertulliani, Vbi vox Apostolorum clarè sonat, ibi Apostolorum Cathedras verè præsidere. Idem scopus est veterum omnium: Hæc si Duræus vidisset, alijs fratribus cæcitatem non obiecisset. Non incongruè igitur accommodari potest Romanistis, Optati de suis Donatistis iudicium, Intelligite vel serò vos esse

Successio vera in doctrina veritatis.

c.44.

l. de Præs.

filios

filios impios, vos esse ramos fractos ab arbore, vos esse abscissos palmites à vite, vos riuum concisum à fonte. Sunt præterea duo nobis in hoc Catalogo Optati notanda, non de omnibus Petri in ea sede successoribus eum esse locutum, sed enumerationem desinere in Siricio. Ita circumspectè egit Irenæus, tantum vsque ad Eleutherium, ita Augustinus tantum vsque ad Anastasium: vt significent de certis doctrinæ professoribus, quos nouerant fidem Catholicam defendisse, agendum, non de quibuscunque latronibus, qui per ostium Christum, & eadem via non ingrediuntur, sed aliunde ad mactandum irrumpent. Deinde nec hij omnes in Optato Petri imitatores extiterunt, etsi eiusdem loci occupatores fuerunt: non Marcellinus, non Liberius, non Anastasius, non Siricius: & subinde sedes illa vacauit: Et in Optato nullus locus est Cleto relictus, sed omnino ex illo Pontificum Catalogo exclusus est, cuius tamen veneratio per omnes Ecclesias sic celebris est, referente Vrspergensi, vt non solùm in Martyrologijs attituletur, verùm etiam in Canone Missarum, & in supplicationibus Litaniarum publicitus inter Linum & Clementem recitetur. Reliqua ab Optato in hoc loco posita Duræi de primatu Romani Pontificis opinionem subneruant, vt fortassis aliàs dicetur, nunc autem redeamus ad Campianum.

Duo obseruatione digna.

Pag. 59.

CAMPIANVS.

OPTATVS *insaniam patefacit Donatistarum ex Eucharistia & chrismate contaminatis, sacrilegium horret ex diffractis altaribus, in quibus Christi membra portata sunt, polluisq; calicibus, qui Christi sanguinem tenuerunt. De Optato quid sentiunt ideo scire, &c.*

Humbertvs.

Est & hoc à nobis alienissimum, qui nec Eucharistiam contaminamus, nec verum chrisma, nec verum altare polluimus. Corrumpunt ista quicunque verbum Dei corrumpunt. Corrumpunt Eucharistiam, qui alteram partem eius, populo Dei subtrahunt, quod Optatus non voluit, qui calicum meminit, quos sanguinis Domini portatores nominat, figuratè, quibus Sacramentum Christi sanguinis continetur. Nos meritò Pontificios asportatores & ablatores & calicis & sanguinis vocitare non immeritò possumus. Corrumpunt Dei verbum qui Chrisma Baptismo adhibent: Christus eiusmodi chrisma non præscripsit, sed aquam sacrum Baptismi signum & efficax & satis accommodum apposuit. Si quæ sit insania, ea Papistarum est, eam, si viueret, patefaceret Optatus: nec, credo, Syluestro Pontifici Romano suffragaretur, qui hoc primus ordinasse dicitur, & à solo Episcopo conferendum decreuit, si tamen vera sunt quæ memorat Platyna. Quis est autem Syluester qui Sacramenta mutare, aut elementum elemento addere, aut nouum signum inuenire audeat? Quis est qui Baptismum à Christo institutum cuiuis ministro & abiectissimo Sacerdoti committat, & chrismatis nuper repertam à seipso ceremoniam ad solos episcopos releget? Et Dei mandatum hominis Decreto posthabendum existimet? Scitè Nazianzenus, Inter annulum ferreum & aureum quoad characterem nullam esse diuersitatem, si vterque eadem regia imagine sculptus fuerit: Ita, inquit, tibi sit omnis Baptizator, qui tametsi conditione excellat, æqualis tamen » Baptismatis vis est. Et rursus, Ne dicas, Episcopus me » baptizet, & hic Metropolitanus vel Hierosolymitanus. » Siquidem non locorum est gratia sed Spiritus. Erithé Baptismo chrismatis confectio honoratior? Oleum ergo & vnctiones & sputa, & omnia Pontificum inuenta,

Qui Eucharistiæ corruptores.

l. 6.

Chrisma.

Chrisma Syluestri inuentum.

tà, quibus vera Vnctionis & Spiritussancti doctrina obfuscatur, valeãt, ad Syluestros, ad Syluanos, ad Satyros, ad Faunos, ad coruos abeant. Si in Dei sacramẽtis sic licebit hominibus sapere, imò desipere, vbi nõ insanient, quid non attentabunt? Absque hoc chrismate, absque ista tot adiunctionum massa & mole, post Christum natum multi in nomine Trinitatis tincti fuerunt, multis lauacrum regenerationis fuit Baptismus, multis Sacramentum fuit, & profuit, & ministeriũ valuit, multi Christo insiti peccatorum sordes abluerunt. Libet hîc cum Nazianzeno exclamare, Prôh absurditas, sapientiam cum Christo reconditam, & hodie nos deridẽt, quum potius lacrymari deberent. Si enim ante hos annos triginta fides incepit, quum quadringenti ferè sint anni, ex quo manifestatus est Christus, Euangeliũ nostrũ tanto tempore fuit inane. Quicquid enim homo post Deum & hominem Iesum Christum eiusq; Apostolos excogitauit, siue hodie, siue heri, siue nudius abhinc tertius, siue ante triginta annos, siue ante mille annos, siue antea, siue postea, id tanquam nostri Euangelij & fidei nouum assumentum reijcimus ac reprobamus. *Ad Clidonium epist. 2.*

Sed de Altaribus agit Optatus; ita: sed non vt citat Duræus, qui ea quæ interiecta sunt mere suo præscidit. Altaris vsus explicatur, vt ibi populus non Missæ alicuius spectator esset, sed vota faceret: non vt sacerdos Diuos imploraret, sed vt Deum Omnipotentem inuocaret, non vt Christi corpus & sanguis Capernaiticè sumerentur, sed vt inde à Multis (non à solo sacrificio) PIGNVS salutis æternæ, & tutela fidei, & spes resurrectionis acciperentur: & munera fraternitatis pace & charitate à sacerdote & populo offerrentur: quæ multiplex & magna est Communicationis vtilitas. Nec ponit Altare tanquam nudum theatrum ad spectandum, sed vt sedem corporis & sanguinis Christi ad percipiendum, quem Papismus Christi plebeculæ sustulit, peiores Donatistis qui ligna tantum fregerant. Hæc quomodo nobis aptantur? *Non minus sceleratiestis*, inquit Duræus, *Altarium vsus. Opt. l. 6.*

Altarium materia.

ræus, *quàm Donatiſtæ, Lignea illi, vos lapidea altaria euertiſtis.* Ergo, iam Duræo confitente, ligneа fuerunt non lapidea, in qua re Aphris illis cum Romanis nouis non conuenit. Lignea fuiſſe certum eſt, & ex Optato euinci poteſt, quia ſcribit eiuſmodi fuiſſe, vt ea non ſubuerterint, aut exciderint Donatiſtæ, ſed diffregerint, abraſerint, remouerint. Et rurſus ſcribit, Quis fidelium neſcit in peragendis myſterijs ipſa ligna linteamine cooperiri? Notentur hæc verba contra Duræum, qui aduerſus Whitakerum parum dialecticè colligit, Optatũ non loqui de perceptione myſteriorum, ſed de neſcio qua habitatione carnis & ſanguinis Chriſti in altaribus: vt ſuam inutilem reſeruationẽ Dei impanati in pixide confirmet. At quãdo ait, In Altaribus Dei vos aliquãdo
» obtuliſtis: quando ait, In altaribus vota populi & mẽbra
» Chriſti portata ſunt: quando ait, Altaria tua confregerunt, dum dicit, Tua, indicat quia res Dei eſt, vbi Deo aliquid à quocunque oblatum eſt: quando hijs locutionibus, oblationem precum, & laudis & panum, & ſacrificij Chriſti commemorationem circumloquitur: an non de perceptione Sacramentorum loquitur? Imò quando clarè ait, In peragendis myſterijs, annon peragere myſterium eſt celebrare & percipere Sacramentũ? Et hæc peractio myſteriorum facta eſt in ligneis altaribus, hoc eſt, menſis, quoniã altare ex conſuetudine veteris Scripturæ dicitur, & ligneum quod noſtræ menſæ reſpondet. In hac menſa cauillatur Duræus nihil habere nos niſi panem & vinum: idq; nos profiteri nulla apud nos eſſe altaria, nullos calices, nullos ſacerdotes. Non ſic profitemur, Duræe, Apud nos ſunt carnis & ſãguinis Dominici pignora, myſteria, vt Optatus dicit: apud nos ſunt ſacra ſymbola: apud nos ſunt altaria, cuiuſmodi habuit Aphricana Eccleſia: imò cuiuſmodi vetus Eccleſia Romana per annos trecentos aut circiter retinuit, Te ipſum audi loquentem Duræe, tuam vocem cognoſce contra Whitakerum aut verius contra teipſum emiſſam, Tu ni in Eccleſiaſtica hiſtoria nimium

Roma olim habuit lignea altaria, i. Menſas

puer

puer esses, non ignorares profectò Romanam etiam « Ecclesiam vsque ad Syluestri tempora lignea habuisse « altaria, quæ Syluester vt deinceps non nisi ex lapide ædificarentur, decreuit. O nouum Decretistam post tot « secula: ô noui Papæ nouam creaturam! Vt enim Syluester nouus, & à se natus est Pontifex, vt Optati Phrasi vtar, sic noua & vetustati ignota decreta progignit. *Syluester inuentor lapidea Aræ*

De Syluestro & alijs istarum nugarum inuentoribus verè pronuncio, eos & nouo ritu institutos, & eorum noua instituta nobis esse abolenda, quod habet ipse Hieronymus, Scito, inquit, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam. *Con. Lucif.* Ex hoc enim ipso, quòd posteà instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus pronunciauit. Quanquam autem ego Syluestrum illum Sotactis montis & Eremi incolam, illum occultæ Ecclesiæ profugum ministrum, nec talem Pontificem fuisse, nec talia dogmata excudisse suspicor, tamen illis assentior, & quia hoc decretum de lapideis altaribus non est, cum verbo Christi, nec cum Apostolica Ecclesia consentiens, sed Iudaismo quàm Christianismo conuenientius, & quia ab Ecclesiæ tum Aphricanæ, tum etiam antiquæ ipsorum matris Romę institutis discordat, meritò omnia illa Ecclesia nostra euertit. Ligneis mensis quas vos sacrilegè demoliti estis contenta: quas, ante vos, Patres vestros Donatistas ad eundem modum fregisse verisimile est: atque etiam Arrianos, vt hijs verbis idem factum describit Athanasius, In sacrosanctam mensam, proh quanta impietas, & facinora commissa? Ex quibus emergit, credo, Optati altare ligneum nostram esse mensam sacrosanctam, à Papistis sceleratè fœdatam. Sed quid sibi quærunt homines isti, quid volunt, qui Donatismi nos insimulant? quid tantopere pro suis aris & calicibus dimicant? Arriani sunt qui in Christum contumelias iacere, & sacros Scripturarum libros comburere non erubuerunt. Donatistæ sunt, qui eosdem Biblicos codices flammis tradiderunt, & in pios homines persecutionem exercue-

In persecutione ad vbique Orthodoxos.

Athan ibidem. Aug. con. lit. Pet. l. 1. c. 17.

runt. Si idem Pontificij fecerunt, cur eandem notam hæreseos non subeant? Hæc maiora sunt, illa leuiora.

Campianvs.

Athanasij symbolum in templis concinunt. Num sauent ei? Qui Antonium Eremitam Ægyptium, grauis autor, accurate libello dilaudauerit, quique cum Alexandrina Synodo, iudicium sedis Apostolicæ, Diui Petri, suppliciter appellaris?

Hvmfredvs.

Athanasium cur Astipulatorem suæ sententiæ proferant, causam nullam video. Symbolum, inquit Campianus, eius in templis concinunt. Quid ni? Hanc enim Catholicam fidem tenemus, sine qua nemo saluus esse poterit. Sed *Antonium Eremitam Ægyptium grauis autor accurate libello dilaudauit*; At quinam ille autor sit, ne in Margine quidem adscripsit, Duræus id vidit & suppleuit, nam iubet nos inspicere Hieronymum de Scriptoribus Ecclesiasticis, quanquam eius quoque mentio fit in Ecclesiastica Historia, cuius sobrietatem in vita, habitationem in Eremo, consortium cum bestijs, crebros triumphos de ipsis Dæmonibus ibidem Ruffinus non tacuit. Reperio certè & ex Ruffino & ex Athanasio hominem fuisse non desidiosum sed religiosum, & ab Helena in tanto pretio habitum, vt eum rogaret pro se & filijs Deo supplicare: & ex montanis ad Aulicos pro fide Catholica contra Arrianos sæpe literas dedisse, sed ab illis neglectas fuisse. Sed cur in huius libri Nomen incidit Campianus, quem nunquam legit, & qui nusquam impressus in illis quatuor Tomis prostat? Monachatum inde suum, & Heremeticam vitam extollere voluit: Sed quàm sint Antonio inferiores nostri Religiosuli, alibi dictum est. Laudat quidem Athanasius Pseudomonachos in exhortatione sua ad eosdem, sed ita vt simul

Ruffinus l. 1. c. 8.

Antonius. Athan. in epist. ad solitariam vitam agentes.

Athanasij doctrina Papismo contraria.

simul admoneat, de studio Scripturarum, vt omnem curam salubriter ponant in monumentis Canonicis, Non quòd Apocrypha debeamus, præsertim ignorata, damnare, sed quod ad scientiam Dei digestam, Canonis seriem putemus posse sufficere: de nuptijs, ne putent in alijs crimen esse nupsisse, scientes scriptum esse, Bonum est nubere, melius est non nubere: de ieiunio, vt abstineant quantum possibilitas valet. Hæc cur non obseruant? cur non credunt nostri monachi? In Epistola ad Dracontium præclarè sui temporis libertatem in Adiaphoris hisce exponit, Nouimus & Episcopos ieiunantes, & monachos comedentes: Nouimus & Episcopos non bibentes vinum, & monachos bibentes: nouimus quoque Episcopos signa facientes, & monachos non facientes: Multi quoque ex Episcopis matrimonia non inierunt, monachi contrà parentes liberorum facti sunt, quemadmodum vicissim Episcopos filiorum patres, & monachos generis potestatem non quæsiuisse animaduertas. Sit enim licet, & ad eum modum non prohibebitur, sed quisque vbi volet, decertet. Annon hîc à Romanistis quæri potest, vtrum in hijs Athanasio suo ipsi faueant? Alterum est quod petit Campianus ex Athanasio, vt nobis probet sui Pontificis Romani principatum in ficta illa ad Felicem secundum Epistola, quę planè generosum spiritum Athanasij & Alexandrinorum minimè spirat. Athanasius aut Synodus Alexandrina salutabit Felicem, Dominum beatissimum, & honorabilem sanctum patrem, sanctæ sedis Apostolicæ Papam? cùm ille aliis in suis genuinis operibus Liberium vocet tantum Romanum Episcopum? cùm ipsemet ab illis cognominetur Athanasius Papa & Pontifex Maximus? Illíne sic abiectè supplicarent, Ad Apostolicam sedem quasi ad matrem recurrimus, vt eius vberibus nutriamur? Sed plura sunt quàm quæ à me nunc repeti possunt, & Iuellus de ea re satis fideliter prudentem Lectorem præmonuit. Verùm enimuerò hic Athanasium sæpe relegatum, confugisse ad Iulium

Athan. de fuga. Scripturæ.

Epist. Syn. Alex. ad F. 2.

Roma Nona & vetus.

Episcopum

Episcopum Romanum: fac eius causam à Felice auditam? summa tamen rerum & iubendi autoritas fuit penes Cæsares: & alia tum fuerunt tempora, alij mores, » Tum Roma pijs asylum fuit, nunc si quis Romam peteret, Sanctorum carnificem sentiret. Quod ad hanc attinet Epistolam, eam, & alia Athanasij opuscula notha esse in Athanasio, cùm multa, vt dixi, argumento esse possunt, tum simplex & aperta cõfessio Petri Nannij quondam apud Louanienses Collegij Trilinguis latini professoris, testatur, Vt fertilissimis agris multa zizania, vnà cum optimis frugibus nascuntur, ita optimo cuique autori plurimos falsos libros adscribi, nulli autem plures quàm Athanasio. Quibus subtexit Erasmi iudicium, In hos libros adulterinos cùm incidisset D. Erasmus, & nihil melioris venæ expectaret, semel depositio onere fessus, nauseabundus exclamauit, ἐνέπνευσε, nolens amplius glandes gustare.

P. Nannius de Athan. operib. nothis.

In Epist. ad Episc. Astrebatenses.

Campianvs.

Prvdentivs *in Hymnis quoties precatur Martyres quos decantat? quoties ad eorum cineres & ossa regem martyrum veneratur? Num hunc probabimus?*

Hvmfredvs.

Non diffitemur Prudentium in aliquot Hymnis sanctorum laudare patrocinia, vt de Sancto Laurentio, satis ineptè, Christum Mediatoris officio priuans,

» *Indignus agnosco & scio,*
» *Quem Christus ipse exaudiat,*
» *Sed per patronos & Martyres*
» *Potest medelam consequi.*

Prudentius de Sanctorum patrocinio.

Peccatoribus Mediator & Asylum solus Christus.

Sed qualis est ista consequentia Prudentij? Indignus sum quem audiat Christus, ergo per Martyres possum medelam consequi: Aliter contexunt cordati & Euangelici peccatores, Nempe cordatus & pœnitens peccator

tor Dauid, Peccaui, miserere mei Deus, &, In multitudine misericordiæ tuæ introibo domum tuam. Nempe Euangelicus peccator Ioan. Baptista, Non sum dignus vt portem Christi soleas, & tamen Iudæos obiurgat, quod de alio Patre Abrahamo gloriarentur, & ad Christum Agnum Dei remittit, qui tollit peccata mundi. Ioan. Euangelista, Si dixerimus quia peccatum non habemus, mendacem eum facimus, & sermo in nobis non est. Et tamen non refugit, sed mox infert, Si quis peccauerit, Aduocatum seu Patronum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum. Centurio, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: tamen non quærit Lucam medicum aut alios Apostolos, sed confidentius agit, Solum loquere, & sanabitur puer meus, Et audiuit misericordem Dominum, Sicut credidisti, fiat tibi, & sanatus est puer eius illa hora. Publicanus adeo indignus & turpis sibi visus est, vt non auderet ad cœlos attollere oculos, tamen non se recipit ad Sanctos, sed orat, Domine propitius sis mihi peccatori, & tamen redijt domum, quantumuis Publicanus & peccator, exauditus sine patrono Martyre aut Maria aut aliquo Christi discipulo, & magis quàm Pharisæus iustificatus. Scisciatur Campianus, *Num hunc probabunt?* Vt Poetam bonum & sanè cum Duræo, vt hominem Christianum probo, vt optimum Theologum non probo, quippe ipse fatetur, se in prophanis & forensibus studijs consenuisse, & res Ecclesiasticas serò attigisse, lamentans,

Quid nos vtile tanti spatio temporis egimus?

In eo quòd ad Martyrum cineres regem Martyrum veneratur, cur non probemus?

Pſal.51. *Pſal.5.* *Matth.3.* *Ioan.1.* *c.1.Epiſt.1.* *Ca.2.* *Matth.8.* *Luc.18.*

CAMPIANVS.

Hieronymus pro diuorum reliquijs & honoribus scribit, in Vigilantium, in Iouinianum, pro virginitatis gradu, Hunc eine patientur?

HVM-

HVMFREDVS.

Hieron. de Reliquijs.

De reliquijs & honoribus Diuorum apud Hieronymum contra Vigilantium, & de virginitate aduersus Iouinianum, aperui sententiam meam paulò superius, & quatenus pati vel non pati liceat, demonstraui. Has metas nobis posuit ipse Hieronymus, sacras literas; definiens rectam viam, lectionem Scripturarum, per quas ingredi cupit in Ecclesiam Dei, ne corruat. Si idem fiat à nobis, si eandem viam ingredi velimus, non inuidebit Hieronymus. Vigilantium autem & Iouinianum quàm sine causa, sine argumento, sine modestia vehementius insectetur, dictum est: quomodo Scripturas in hoc feruore disputationis perperam accommodet, nisi longum esset, explicarem. Vnum quod occurrit libro primo ad decantandam virginitatem, dicam, Omnis qui habet hanc spem, castificat semetipsum, sicut & ille castus est: Cùm ἁγνίζειν sit purificare. Vbi primum quod est generale in Apostolo, facit particulare, quasi sola continentia seu virginalis castitas, esset puritas. Deinde si illa vetus translatio esset Hieronymiana, Hieronymus ipse sui oblitus est, Nam aliter ibi vertitur, Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ipse sanctus est: deriuat scilicet ἁγνὸς & ἁγνὸς ab ἅζω vno eodemque themate.

In Psal. 5.

De virginitate, Aduers. Iouin. l. 1. c. 3.

CAMPIANVS.

Ambrosius tutores suos Geruasium & Protasium, celebritate notissima in Arrianam ignominiam honestauit: cui facto diuinissimi patres encænion tribuere: quod factum Deus non uno prodigio decorauit. Num benevoli sunt Ambrosio futuri?

HVMFREDVS.

De Ambrosio eiusque Martyribus Geruasio & Protasio

tasio etiam suprà ex Augustino diximus, quæ non opus est repetere, ne omnia confundere, & eandem incudem semper tundere videamur. Sermo iste qui annotatur, quàm parum Ambrosium respiat, testantur Erasmus & Costerius. Sed idem narratur in eius quadam Epistola. Sit ita de vno illo miraculo: Quod semel speciali Dei gratia, certa de causa fit, idne semper fieri credendum est? Arriani insultarunt, Non sunt isti Martyres, nec torquere Diabolum possunt: An quia in eorum ignominiam hoc miraculum Dominus singulariter & clementer operatus est, ideò vel nos à trita Scripturæ regula discedemus? vel omnia Papistarum miracula tanquam veras historias recipiemus? Arrianorum hæresim Dominus miraculo reuelare & refutare voluit. Exclamat alicubi Athanasius, O miraculum ingens maledictionis crucifixæ, aperuit paradisum in promissionem latronis. Tametsi verò hinc Diuinitas Christi manifestè conuincatur, non tamen credunt Arriani huic miraculo, ideo rursus exclamat, Miseri profectò Arij, furiosi Iudæi, qui neque rectè legunt, neque exactè rem perueștigant, quippe qui obcæcatos habeant mentis oculos, arbitrantes creatorem & opificem omnium, creaturam esse. Percontatur iterum Campianus, an hîc beneuoli simus futuri Ambrosio? Bene volumus Ambrosio vero, sed non Ambrosio illi, quicunq; est, qui Geruasium & Protasium tanquam suos Tutores celebrat & dilaudat. Vnus Tutor Christus, columen suæ Christianæ familiæ.

Ser. 91.

L. 10. epist. 85. Amb. de miracu. culo Sanctorum.

Christi diuinitas. Con. omnes hæreses.

CAMPIANVS.

GREGORIVS *magnus noster Apostolus, planissimè noster est, eóque nomine nostris aduersarijs odiosus, quem Caluini rabies negat in schola sancti Spiritus educatum, propterea quòd sacras imagines, illiteratorum libros, appellasset.*

HVM-

HVMFREDVS.

Gregorius non erat Apostolus Anglorum.

Gregorius nomine quidem Magnus, & reuera magnus vir multis & magnis diuinæ gratiæ dotibus exornatus, & sæpe vt dictus est, Os Domini atque Lucerna, tametsi in illis tenebris & perturbationibus temporum non semper exsplendescens: Maximè cùm Gothis & Longobardis irrumpentibus in Italiam, etiam magna barbaries & multi abusus confluxerint. Hic Gregorius primus Papa & Pontificij chori præsultor & vltimus Episcopus, nostræ autem gentis Apostolus nullo modo cognominari poterat. Non enim ipse ad nos missus est à quoquam, nec vnquam huc appulit, sed huc ad nos subornauit tanquam aliquis Christus aut Pseudochristus Augustinũ suum Pseudoapostolum cum alijs, qui Euangelium Iesu Christi hic non seminauit, quod Dei gratia ab ipsa Apostolica ætate Brytannia acceperat: sicuti ex Origene, Tertulliano, Hieronymo, Chrysostomo, & alijs ostendi potest, & aliàs abundè ostendimus. Quorsum enim illud figmentum Legendæ plumbeæ de Gregorio? Cùm transiret forum & fortè aspiceret pueros forma præstantes, à mercatore quæsiuit de patria eorum: audit esse Anglicos, Bene, inquit, Anglici, quasi Angelici: Interrogat de religione, intelligit esse paganicis erroribus implicatos, Proh dolor, inquit, quàm splendidas facies habet nunc Princeps tenebrarum? Vnde Pontifex creatus per Melitum, per Augustinum & alios, suis meritis ad fidem Christi conuertisse dicitur. Quod etiam refelli potest ex Balæo & ex Beda in historia gentis Anglorum, & ex Galfrido Monumetensi, cuius hæc est oratio, In patria Britonum adhuc vigebat Christianitas, quæ ab Apostolorum tempore nunquam inter eos defecerat. Postquam autem venit Augustinus, inuenit in eorum prouincia septẽ Episcopatus, & Archiepiscopatum vnum, religiosissimis præsulibus munitos: & Abbatias complures,

Religionis in Anglia plantatio.

Anglici Angelici.

De Scriptor. Britan. Cen. 1. De Britannorum gestis l. 8. ca. 4.

complures, ſuarum manuum labore viuentes, in quibus grex Domini rectum ordinem tenebat. Quomodo ergo intrauit hic Apoſtolus? cum vexillo & Cruce argentea, non cum Ieſu Euangelio: Quid intulit? In rempublicam cædes, bella, proditiones, faſtum. Si ergo Auguſtinus Apoſtolus fuit, talis profectò fuit, quales Apoſtoli carnales fuerunt, cùm vellent ignem de cœlo deſcendere, & Samaritanos conſumere: aut qualis Petrus fuit, qui Chriſto in ſua glorioſa tranſformatione & Maieſtate, quàm in cruce & ignominioſa paſſione frui maluit, quando dixit, Præceptor, Bonum eſt hîc nos eſſe, faciamus hîc tria tabernacula, vnum tibi, & vnum Moyſi, & vnum Eliæ, neſciens quid diceret. Tabernaculum enim hîc & ſibi & Italis ſuis fixit Auguſtinus. Spiritus Auguſtini inflammatus & exæſtuans apparuit, cùm Britanni Chriſtiani (quorum in multis locis pars magna fuit ab aduentu Ioſephi Aramathienſis in Britanniam) deprehenderent illum non in Spiritu pauperis Chriſti, ſed in Extaſi ſuperbi Antichriſti conſidentem: Apparuit, quando à noſtris deſpicatui habitus, Regem incendit, vſque adeò vt ille copias cum Elfredo genero Northumbrorum pagano principe coniungens in bello aliquot millia Britonum qui religionis cauſa piè & laboriosè in Cœnobio ſeu Collegio Banchorenſi viuebant, trucidarit: Nec tamen vnà cum illis omnis antiqua & Apoſtolica religio extincta eſt, ſed partim ab illis in Wallia, partim à nonnullis Angloſaxonibus retenta, quorum mentes Dominus aliquo ſuæ lucis radio à Lucio Rege prius acceptæ illuſtrauit. Etenim ante hunc Pſeudoapoſtolum, Eleutherius verus Epiſcopus Romanus ad Lucium noſtrum ſcripſit, Leges Romanas & Cæſaris ſemper reprobare poſſumus: legem Dei nequaquam: Suſcepiſtis enim nuper miſeratione Diuina in regno Britanniæ legem & fidem Chriſti, habetis penes vos in Regno veſtro vtramq; paginam, ex illis Dei gratia per

Luc. 9.

Ibidem.

Auguſtini elatus animus.

Eleutherius ad Lucium.

» Consilium regni vestri sume legem: Vicarivs enim
» Dei estis in Regno vestro. Quàm verè de nostra Ecclesia Christiana, quàm humiliter de suo Episcopatu, quàm honorificè de autoritate Regia, quàm piè de verbo scripto, quàm diuersè & contrariè huic successori Augustino, hic pastor Romanus & Martyr Christianus Eleutherius? Quomodo autem multi studiosi optimè instituti Deo seruierint, quomodo tandem suasu istius Monachi Augustini & immanitate regis Ethelfredi, & homines è medio sublati, & Bibliotheca & domus tota igne & ferro destructa, quomodo iterum se recollegerint, & Saxones vicerint: Ex Huntingtonensi refert Humfredus Fluidus in Commentarijs Britanniæ. In Ecclesiam verò quid inuexerunt Gregorius & Augustinus? Onus Ceremoniarum, quas tum & paucas esse debere, & diuersas in diuersis locis esse posse, constituit ipse Gregorius. Intulerunt pallium Archiepiscopale ad sola missarum solennia: Purgatorium, quod tamen ipse Gregorius firmissimis rationibus euertit: oblationem salutaris hostiæ & preces pro demortuis: visiones & reuelationes, vt in historia Paschasij Diaconi, Gerontij, Meliti: Reliquias, vt Clauium Petri, quæ super ægrotos positæ multis coruscabant miraculis, & Dalmaticæ Diui Ioannis Euangelistæ, principibus oblatæ, sed ab illis contemptæ, quam ille pater cultello pupugit, ex quibus punctionibus sanguis protinus emanauit, vt quàm preciosæ essent reliquiæ diuinitus patefieret: Transubstantiationem, quando matrona quadam audiente, panem, quem suis manibus fecerat, à Gregorio corpus Dominicum appellari, & subridente, mox ad coarguendam & depellendam mulieris incredulitatem, particulam panis instar digiti carnem ille effecit: virtutem Crucis, quando, reuelante Spiritu, se ea vndiquaque signans, equum suum Magorum arte efferatum, spumantem, frementem & sessorem Pontificem iam iam disiecturum, cùm presenti rabie liberauit, tum & illos maleficos perpetua

Humf. Fluidus In fragmento Britannicæ descriptionis.

Merces Ceremoniosæ Augustini & Grego.

Greg. Epist. l. 12. ep. 15.

Dial. l. 4. c. 39.

Greg ad Ep. Antioch.

In Legenda.

petua cæcitate mulctauit. Inuexerunt huc nouas Templorum consecrationes, vt quæ prius Deo & Seruatori Christo sacra fuerant, nunc diuis nescio quibus dicarentur : Induxerunt miracula de Traiani anima precibus Eugenij euocata ab inferis, hac voce diuinitus audita, Vocem tuam audiui, & veniam do Traiano, sed hac optione ei data, quia pro infideli & damnato precatus est, vt aut in Purgatorio duobus diebus cruciaretur, aut certè toto vitæ suæ tempore infirmitatibus & morbis fatigaretur : cumque posterius elegisset : aut podagra aut febribus aut stomachi dolore semper laborauit, & de Podagra sanè conqueritur alicubi Gregorius Pontifex in Epistolis : Aliud de vitrea ampulla per crucis signum fracta; aliud de alia in saxis proiecta, non tamen rupta : Aliud de Mauro discipulo suo pedibus super aquas ambulante : Aliud de Sancto Benedicto infantem mortuum resuscitante : Aliud de genio malo seu dæmonio è monacho & etiam ex clerico fugato, Aliud, de Ioanne Papa, qui profecturus ad Imperatorem mutuo sumpsit in itinere, Nobilis cuiusdam equum, quo mansuetissimo & gradario eius vxor vsa est: sed equus restitutus post ascensionem & sessionem Pontificis sanctissimi, Papæ beatissimi, superbiuit, & amplius mulierem portare recusauit : itaque remittitur ad Ioannem, quasi solius Papali sanctitate dignus : Pontifex demum Constantinopoli, in porta Aurea solo manus tactu cæco homini visum reddidit. Ex quibus omnibus quid aliud quæsitum est, quàm vt Indulgentiæ, monachatus, Papatus reliquumque Pontificiæ superstitionis chaos extruatur? Hæc autem Augustinus Magnus monachus, à Gregorio monacho edoctus & præcultus importauit nimirum Britannis, quos occidit, iniquior, Anglis quos allexit, Romanorum rituum sarcina onerosior. Quid exportauit? Pro suis pallijs aurum, ligna, Donationes Episcopatuum, aliaque huius regni commo-

Bal. Cent. 1.

Legenda.

Miracula Gre. goriana.

Greg. Dial. 2.

Dial. l. 3.

da. Ex hijs ſtipulis cognoſcitis, ſpero, Gregorium: quemadmodum illa quoque alia eſt ſtipula de imaginibus, de quibus nunc agitur, & picturis, quas in Eccleſia adhibet, vt qui literas neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valeant: quaſi Moſes, Prophetæ, Chriſtus, pij principes dederint non Scripturam ſacram populo Dei, ſed mutos, imò malos vanitatis magiſtros lapides, ſtipites, parietes. Serenus autem Maſſilienſis qui imagines confregit & proiecit, verbo Dei innixus eſt, & exemplum Moſis, Ezechiæ, Epiphanij ad Ioan. Epiſcopum Hieroſolymitanum, æmulatus eſt; quæ ſchola, niſi fallor, eſt optima: Gregorius etiam Sereno æquior fuit, quàm poſteriores Papæ ſunt nobis, quia ille Zelum laudat Sereni, qui nihil quod manu factum eſt adorari permiſit, & loquitur de picturis, vnde ſcientia hiſtoriæ colligi potuit, quales ſæpe multas & nos toleramus: & eum fratrem vocat, & vt frater tantum ſuum iudicium interponit, vt Papa imperiosè non condemnat. Veſter popellus, Duræe, ad ſtatuas procubuit, ſupplicauit, immolauit, poſtes oſculo honorauit: veſtri Pontifices noſtros Eiconoclaſtas aut Eiconocauſtas pro fracta aut combuſta imaguncula tanquam hæreticos, in ignem conijciendos cenſerent: Veſtrum Nicenum Concilium ſecundum earum cultum & adorationem requirit, Veſtri ſcriptores, veſter Andradius latriam Crucifixo tribuerunt. Sed ad Whitakerum te, Duræe, in hoc loco copioſius reſpondentem tuis obiectionibus remitto, & vt legas iudicio purgatiore noſtras ſolutiones rogo.

Imagines.

L. 7. ep. 109.

Abac. 2.
1. Io. 5.
Exod. 32.
2. Reg. 18.
Epiſt. l. 9.
Epiſt. 9.

Orthod. Explic. l. 9.

QVAMVIS autem homini veritatis ſtudioſo ea quę dicta ſunt ſatisfacere poſſent, quia tamen Duræe, in hunc locum excurriſti, & imaginum patronus eſſe voluiſti: agedum conferam meum ſymbolum Dialecticè, & grauitatem ſeu leuitatem tuorum argumẽtorum æquo libramento expendam. In quibus omnibus tuis, Duræe, argumentis, pompam & ſpeciem aliquam

Leo Imaginum fractor defenſus Con. Glycam & Duræum.

quam video, scholasticam illam soliditatem, quam in alijs exigis, non deprehendo. Cæterum ô Duræe, Pythagoram illum Samium dixisse aiunt, vt refert Theodoretus, esse Musas Sirenibus præferendas, nimirum Sirenibus comptos Sermones & fucos, Musis nudam veritatis formam comparans. Siren verè canit, quando Glycas tuus in sua historia Bizantina te docuit Leoni Iconoclastarum coryphæo scilicet & principibus atque Imperatoribus obstrepere: scilicet bene consulitis vestro Pontifici, cuius Papatus seu regnum stare non potest, nisi detrahatur regibus. Istuc profecto est sapere: Sed quid canit? Iudæi monent Leonem Imperatorem, vt Dei & sanctorum imagines è medio tolleret? Quid ni monerent, cùm illos sic Moses diu antè monuisset? cuius præcepti explicatio concinna & vera est apud Origenem: cùm etiam ex Prophetis ea de re admoniti ipsi fuissent? An enim vel Glycas hijs monitis Iudæorum non ipse parebit? An Duræus obtemperandum non iudicabit? An adhuc Trinitatis imaginem ferendam putant? Occlamat Iesaias, imò reclamat ipse Deus, Cui quæso me assimilabitis, æquiparabitis aut comparabitis me? vt ei similis sim? Prodigunt aurum ex marsupio, & argentum in bilance appendunt, mercede conflatorem conducunt, ex illo Deum faciunt, cui procumbunt, quem adorant, in humero portant, baiulant, in locum suum collocant, illic stat, nec de loco suo mouetur, & si quispiam ad eum clamat, non respondet, de angustia sua eum non liberat. Memineritis huius, & corroboramini, redite ad cor ô præuaricatores. Id sensit ex hisce Scripturæ locis Origenes. Sed ne Diuinæ quidem imaginis simulacra hæc esse duximus, quippe qui Dei vt inuisibilis, ita & incorporei formam nullam effigiamus. Admonuit eos fortassis etiam Baruchus, accerrimus oppugnator idolorum, & facetus derisor imaginum. Admonuit Ieremias, planissimè refutans scholam hanc Gregorij, & magisterium atque

Pythagoricum prouerbium.
Theodor. l. 8. con. Græcos.
Par. 4. Anna.
Iudæi.
Deut. 5.
Exod. 20.
Ii. 4. cont. Celsum.
Iesa. 46.
Con. Celsum. l. 7.
Ca. 6.

doctrinã imaginum, quas mendacia, ſtultitiam, vanitatem, nos docere exiſtimat. Stultus ſit omnis homo præ ſcientia, pudefit omnis conflator à ſculptili, nam mẽdaciũ eſt fuſile eius, cũ non ſit in eis ſpiritus. Vanitas ſunt opus errorum, in tempore viſitationis ſuæ peribunt. De ludæorum Zelo meminit alicubi & Origenes, Chriſtiani, inquit, & item Iudæi cùm audiunt, Dominum Deum timebis, & illi ſoli ſeruies, & non erunt tibi Dij præter me alij, nec tibi feceris Idolum, &c. non modò Deorum templa, & aras & ſimulacra hæc auerſantur, ſed vel ad mortem ſi fuerit neceſſe, promptius veniunt, ne ex aliquo exceſſu & impietate prorſus inquinent, quod de Deo omnium conditore optimè ſentiant. Acutos ſe putant eſſe, ſi diſtinctione quaſi effugio euadant, diſcrimen eſſe inter idola gentium & Sanctorum imagines. At Prophetæ generaliter dicunt contra omnia ſculptilia & fuſilia, quæ non audiunt, non reſpondent, in quibus non eſt ſpiritus, quę errores docere vlla ratione poſſent. Epiphanius verò ſoluit hunc nodum, ingenuè conteſtans ſe imaginem Chriſti vel ſancti alicuius ſcidiſſe: & id ſi Hieronymus non comprobaſſet, in latinam linguam, credo, non tranſtuliſſet. Sic ergo argumentari debuit Glycas, debuit & Duræus, Iudæi tale conſilium dederunt Leoni, ergo nos multo magis oportebat idem Papis noſtris & Principibus occinere: Nam Iudæis multa ſunt indulta, Sanctuarium, ſacrificia, altare, ſacerdotes, externa & magnifica quædam religio, plena reuerentia, ornata Cherubinis, conſpicua leonibus, vt vel ipſo aſpectu obſtupefacerent intuentes, Sed gratias aduentui Chriſti, inquit Origenes, qui animas noſtras auellens ab hoc intuitu, ad conſiderationem cœleſtium, & contemplationem rerum ſpiritualium contulit, & deſtruxit quidem illa quæ magna videbantur in terris, cultumque Dei à viſibilibus ad inuiſibilia tranſtulit. Atque hîc habent ſuæ obiectionis dilutionem Pontificij qui à Tabernaculo ſeu Templo ad Eccleſiam, à Iudaiſmo

Hier. c. 10.

Con. Celſum l. 7.

Diſtinctio inter Idola & Imagines frivola.

Num. c. 28. H. 23.

Argumentum à Iudaico Templo.

mo ad Christianismum, solent rationes suas transferre, hæc est illorum parum Christiana connexio. Fuerunt apud Iudæos talia, ergo esse debent in Ecclesia Christi; illi præcepto Dei muniti sunt, & ea solum veluti ornamenta quædam collocarunt, vt populum carnalem, spectaculis carnalibus ad cultum verum pellicerent: Nostri mandatum nullum habent, & cur non habeant, ratio in promptu est, ab Origene reddita, vt Deus absque imagine Dei colatur, vt sanctitas, absque sanctorum imaginibus, præsertim in hac Christi adulta ætate imbibatur, & Christiani non amplius idiotarum libris intenti sint, sed Christum in Spiritu & veritate discant adorare. Sed ponderentur argumenta Patriarchæ Germani à Duræo citata, quæ pro imaginibus ille in medium proferebat, quo Leonem in suam sententiam impelleret. Sic enim recitat Glycas, Thaddæum effigiem Christi Angaro (Abgarum alij vocant) misisse, eandem à Luca depictam fuisse, & Romæ Theophilo datam, duas æneas imagines, alteram illius Hæmorrhoussę, quam Christus fluxu sanguinis liberauit, alteram, quam Iesu esse dixerunt, à muliere illa fieri curatas & erectas. Quid hinc conficitur Duræ? an vt vos inde in Templis pictos Christos post tot demum secula collocetis, & Imagines tot Sanctorum, quos nullus pictor vidit aut nouit, ad cultum idololatricè prostituatis? Hoc fœdum facinus non docet Spiritus Sancti schola, Durçe, nec illa quam tu Iudaicam vocitas: sed Iudæi quos aspernamini, sunt vobis Christianis in hac quidem re sanctiores, qui supplices vos prosternitis coram idolis, & venerabundi intuemini statuas, quod vtique si Origeni credimus, nec Scythæ facerent, nec Lybici agrestes illi & barbari homines, nec qui sine Deo sunt Syri, nec impijssimæ aliæ denique & perditissimæ nationes, nec Persæ, qui eos qui talia erigunt stultitiæ arguunt: Christiani certè antiqui non fecerunt, vt hic expressè dicitur: Nec simulacra quidem nos venera-

Imago Christi.

Matth. 9.

Con. Celf. l. 7.

mur: Et iterum, Non igitur fieri id poterit, vt & Deum quis nouerit, & simulacris vt supplicet: quod idem
L.2.c.19. ferè habet Lactantius. Quod autem istas Christi imagines habuerint veteres, id factum est tum, cùm Christus pingi verè potuisset, & signa fuerunt amoris, quales principum & doctorum picturas & figuras nos
Euseb.l.7.c.18. habemus, & domi fuerunt adseruata. Eusebius autem illas æneas imagines supra lapidem sublimem ante Domus illius mulieris fores positas Cæsareæ scribit, & Pauli Petri & Christi imagines in tabulis coloribus depictas vidit, quod tamen ex gentium consuetudine manasse ait, quæ eos quos Seruatores putarunt, ad hunc modum honorare consueuerunt: Quæ, teste
Rom.1. Apostolo, Dei veritatem in mendacium commutarunt, & creaturæ seruierunt præter Creatorem qui est benedictus in secula. Vides, Duræe, quantum istæ Imagines à vestris differant, quas in Ecclesiam introducitis, & veneratione, vel Latria vel saltem Dulia prosequi soletis, & in hac vltima mundi senectute, quando illi sancti, quales fuerint viui, prorsus ignoratis. Vides, Duræe, istos vestros cultus & ritus nec in Christianorum, nec in Iudæorum, sed in gentilium schola inueniri. Desinite ergo vestros Agnos, Crucifixos Imagines, cruces, & occultas merces in Anglia extrudere, quæ omnia confringi vult Deus, Et, Maledictus ho-
Deut.17.12.27. mo qui facit sculptile & conflatile abominationem Domini, opus manuum artificum, ponitque illud in abscondito.

Quòd autem Leonem Iudæorũ suasu tantummodo hoc attentasse scribit Glycas, fallitur: Nam cùm tollendæ Idololatrię causa, imagines sanctorum diffringi & exuri voluit, tum quia scriptum est, Sacrificans Dijs eradicabitur, nisi Domino soli. Pius ergo non ferus Leo est, Duręe, sicuti tibi videtur, sed ferus Gregorius secundus, qui imaginum venerationem præcepit, & bonum Leonem pessimè tractauit: cuius impium decretum in alia Græcorum Synodo perfregit eius filius

Con-

Constantinus, non à se inductus, nec à Iudeis seductus, vt hic fabulantur, sed consilio tercentorum triginta antistitum. Quod de alijs imaginibus profert Duræus ex Theodoreto, ex Gregorio Nysseno, & alijs, id nondum probat in templis collocari aut ad cultum proponi debere. Augustinum adduci à Duræo miror, qui non affirmat Christum & Petrum & Paulum pictos, Sed, Credo, inquit, quòd pluribus locis, simul eos cum illo pictos viderunt. Sed num laudat Augustinus? imò vituperat, inquiens, Sic omnino errare metuerunt, qui Christum & Apostolos eius non in sanctis codicibus, sed in pictis parietibus quæsierunt. Nec mirum si à pingentibus fingentes decepti sunt. Ecce, Duræe, qui sit Christi & Sanctorũ pictorum finis, deceptio. Nollem ego talem causæ meæ defensorem, qui contra seipsum fert sententiam.

In vita Symeonis.

In Orat. de Mileto.

De Conf. Euang. l. c. 10.

Athanasij de passione imaginis Christi narratio, fabula est, de qua superius diximus: deinde ad rem de qua agitur non pertinet. Narrat Christianum in domo priuata eam reperisse imaginem, audisse autem eum, à Nicodemo compositam, illum morientem Gamalieli, Gamalielem Iacobo, Iacobum Simeoni, Simeonem Zachæo, alios alijs successoribus tradidisse, & ita occultè in Syria permansisse, ac plenam Christi staturam repræsentasse. Quid hoc ad cultum imaginum in Ecclesia? Deinde ipsa historia de passione imaginis non flenda sed ridenda est, Inspuunt Iudæi in faciem, dicunt, Quanta Iesu Galilæo nostri genitores fecerunt, eadem & nos huic eius imagini faciemus: Crucifigunt, acetum cum felle porrigunt, coronam spineam capiti imponunt, arundine percutiunt, latus lancea perfodiunt, ex loco vulneris aqua & sanguis decurrunt, olim sicut in vera passione Christi, sic nunc cœlum expauescit, elementa concutiuntur, supernę virtutes exhorrescunt, clamãt, Nunc in sancta imagine tua crucifigeris, Domine, iterum ad confusionem impiorum: Hinc Paralytici, cæci, muti, podagrici, omnes ægroti curan-

Miraculũ fictũ de Imagine Christe crucifixa

tur, Iudæi ad fidem conuertuntur. Hęc si vera esse credit Duræus, idem credet omnia illa dicta & gesta fuisse verè ab animalibus quæ leguntur in Æsopi fabulis. An hęc credidit aut scripsit Athanasius qui contra hanc vanitatem copiosè declamitauit? & peculiarem tractatum contra idola edidit? qui scripsit nec materia, nec forma simulacrorum Deum posse cognosci? qui concludit, Cùm ergo intelligendi Dei gratia sculpitis, aut fingitis imagines, rem profectò minimè dignam facitis. De muliere Cæsariensi quæ præ foribus habuit imaginem Christi diximus: foris sit imago vera, domi sit, tanquam monumentum, sed intret in Ecclesiam nostram, eamque gubernet non Imago Christi, sed ipse Christus Dei filius. Tertullianus postremo loco citatus, vobis minimè fauet, vester est aduersarius & hîc & in omnibus opusculis. Hîc disertè loquitur similitudinem vetari omnium, in cœlo, terra, aquis, idololatrię substantiam cohiberi, non adorari ea oportere: quę omnia contra Pontificiorum doctrinam aduersa fronte dimicant. In alijs libris planius & plenius suam aperit sententiam, non esse simulitudines tenendas, ne in ipsa Idololatriæ substantia peccetur. In libro de Corona militis his verbis exponit & hoc præceptum Mosis, & illud Ioannis quod superius adduxi, Apostolus inclamat, Fugite Idololatriam, omnem vtique & totam: recogito syluam, & quantæ latitant spinæ: nihil dandum Idolo, sic nec sumendum ab Idolo, &c. Et ideo fugite, longum enim diuortium mandat ab Idololatria, in nullo proximè agendum, Draco etiam terrenus de longinquo non minus spiritu absorbet alites. Ioannes, Filioli, inquit, custodite vos ab Idolis, non iam ab Idololatria quasi ab officio, sed ab Idolis, id est, ab ipsa effigie eorũ. Indignũ enim vt imago Dei viui, imago Idoli & mortui fiat. Intelligis, credo, Duręe, omnem Idololatrię substantiam cohiberi, id est, omnem mali speciem, omnem similitudinẽ prohiberi: intelligis principijs obstandum, ne ille antiquus serpens è longinquo obsibilet

Athanasius. Con. Gentes.

Tertull.

1. Cor. 10.

1. Io. 5.

&

& inficiat,& paulatim nos,ſicut quondam Matrem noſtram Euam in ipſam peccati ſubſtantiam & profunditatem præcipitet.

CAMPIANVS.

DIES *me deficeret numerantem epiſtolas, conciones,homilias,orationes,opuſcula, diſceptationes patrum, in quibus ex apparato,grauiter & ornatè noſtra Catholicorum dogmata roborarunt. Quàm diu apud Bibliopolas iſta venierint, tam diu fruſtra noſtrorum codices prohibentur: fruſtra ſeruantur aditus orę q, maritimæ,fruſtra domus,arcæ,ſcrinia,capſulæ diſquiruntur,fruſtra tot portis minaces tabulæ ſuffiguntur. Nullus enim Hardingus, nec Sanderus, nec Alanus, nec Stapletonus,nec Briſtolius hæc noua ſomnia, vehementius, quàm hi quos recenſui patres inſectantur. Talia cogitanti accreuit animus & deſiderium pugnæ, in qua quoquo ſe mouerit aduerſarius,niſi gloriam Deo ceſſerit,feret incommodum. Patres admiſerit: captus eſt. Excluſerit: nullius eſt.*

HVMFREDVS.

De triumphans ante victoriam.

Inſanus videtur,qui cùm toto die à ſcopo aberrauerit,tamen iactet ſeipſum ſcopum attigiſſe: vanus eſt viator,qui cũ omnino deuiauerit,ſe tamen rectà iuiſſe, & ad hoſpitium fœliciter peruenisſe,glorietur. Nec minus Thraſonica eſt hæc concluſio Ieſuitæ, qui hactenus multa dicens nihil probauit, tot nomina autorum recitans, nullas autoritates allegauit,tamẽ ſe viciſſe,patres omnes à ſe ſtare audet profiteri. Et iſta Rhetorica Præteritio quædam eſſe poteſt callida ſed neceſſaria Reticentia, quæ ſatis cauſæ infirmitatem, & conſcientiæ hominis imbecillitatem arguit: in qua conglobantur innumerabiles ferè Epiſtolę,conciones,Homiliæ,orationes,opuſcula, diſceptationes patrum, quorum tamen nec in Textu,nec in Margine, vlla eſt citatio, nedum vlla probatio. Duræus Inſultatione quadam vtitur,& triumphum agit, etiam Whitakero iudice, ſuos eſſe patres, ex illis ſe pœnitentiam ſcilicet Papiſticam, ſatiſ-

satisfactionem Papisticam, operum Papisticorum merita, liberum arbitrium Papisticum, preces pro defunctis Papisticas, miracula ad Martyrum sepulcra Papistica, Diuorum intercessionem Papisticam, altaria, sacrificium, Chrisma, virginitatem, omnia Papistica, & prædicasse & probauisse: Cùm tamen nec illi priores patres istum Papismum vnquam nouerint, & posteriores non eas corruptelas agnouerint: & alius fuit sensus omnis antiquitatis, quemadmodum ex præcedentibus facilè potest recolligi. Quia verò de Patribus bonis, opinionem bonam concepimus, & quia eorum censuram non pertimescimus, ideo illos venales in officinis Bibliopolæ nostri habent, & nos illorum volumina conquirimus & euoluimus, illorum nomina in lectionibus publicis vsurpamus, illorum testimonia sæpe pro concione proferimus, illos semper & vbique honoris causa nominamus. Sicut autem illos legimus: ita magistratus noster codices eorum meritò prohibet, arculas eorum interdum perscrutatur: quicunque contrariam Patribus nostris viam ineunt, qui in libris suis corruptum doctrinæ lolium serunt, Papatum Regnorum omnium pestem suadent, populo ad ciuilis belli inflammationem faces admouent, inobedientiæ præcepta in aures infundunt, vnde & corpora aut bona suorum lege humana in discrimen adducunt, & animas Diuino iudicio in certum periculum conijciunt. Atenim libros prohibere Duræus interpretatur *summam esse iniuriam, hoc esse spiritus hominum in ordinem cogere, fidei Dominari.* Quęnam hæc est frons, quod os hominis huius, qui non potest ignorare libros Protestantium non semel prohibitos fuisse, imò & crematos? et quidem nuperrimè temporibus Henrici Octaui, & Mariæ Reginæ, quando etiam ipsi homines qui eos legerunt combusti sunt; quando Testamentum Iesu Christi, non solùm Anglicè à nostris, sed ab Erasmo Latinè versum igni traditum est, quantumuis Papæ Leonis Decimi munitum diplomate? Non ignorauit quid in Concilio Tridentino fecerint,

Prohibitio librorum.

Duræus.

cerint, quos hæreticos in ſuum Catalogum adſcripſerint. An erit nunc iniurioſum, quod eſt apud vos pium opus & politicum & Catholicum? An ſoli Romaniſtæ ſapient? Et noſter Magiſtratus ſuo populo non prouidebit ne venenum veſtrum hauriat? Iniurioſum non eſt, Duræe, ſed prudentiſſimum inſtitutum, & regere oportet principem, & ciues parere: vbi leges ſalutares non feruntur, eſt Anarchia: vbi non obtemperatur, eſt confuſio.

Ἀναρχία γὰρ μεῖζον οὐκ ἰσῖ κακὸν
Αὕτη πόλεις ὄλλυσιν ἠδ' ἀναστάτους
Οἴκους τίθησιν

Sophocles.

Malè factum eſt à vobis qui ſacra Dei Biblia legi prohibuiſtis, ſicut ab Antiocho, Herode, Diocletiano olim factitatum legimus. Piè autem & prudenter lege apud Germanos initio Reformationis cautum fuit, ne quis alium clam aut palam hæreticum vocaret, ne quis famoſis libellis aut picturis quenquã traduceret; & ſi quis vellet libros emittere, aut quid ſimile, prius eos quibuſdam ordinatis ad hoc legendos & examinandos exhiberet. Ignoráſne, Duræe, morem & conſuetudinem tuæ Ieſuiticæ Societatis? Ignoras exemplum veſtrorum Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, quibus hæc cenſoria interdicendi & damnandi poteſtas data eſt? Nos autem, vt ſcias certò falſum eſſe, quod incertis rumuſculis ad te perlatum eſt, neque Hardingi, neque Sanderi, neque Alani, neque Stapletoni, neque Briſtolij libros vnquam prohibuimus, imò plerique eorum libri apud nos denuo impreſſi in manibus omnium volitant, ſed non ſine Antidoto: vtinam ſibi inde & alijs pharmacum peterent, & ſalutis ſuæ ac ſuorum aliquam rationem haberent. Admiſimus Patres hoſce, admiſimus alios, Thomam, Scotum, Magiſtrum veſtrum: nec victi ſumus tamen, nec capti: ſi excluderemus, tamen ſola Dei verbi panoplia tecti, victores erimus: aut ſaltem abſque illis, Dei gratia, ſalui eſſe poſſumus.

Macch. 1. c. 1.
Euſ. l. 1. c. 7.
Euſ. l. 8. c. 3.
Lex Germanica

CAM-

Campianvs.

Adolescentibvs *nobis ita contigit, Ioannes Iuellus anteſignanus Caluinianorum Angliæ, Catholicos ad Diui Pauli Londinenſium, incredibili iactantia laceſſiuit, inuocatis per hypocriſin & imploratis patribus, quicunque intra ſalutis annum ſexcenteſimum claruiſſent. Accipiunt conditionem memorabiles viri, qui tum exulabant Louanij, ſummis licet difficultatibus propter iniquitatem ſuorũ temporum circumſepti. Auſim dicere, tanto popularibus noſtris bono fuiſſe illam Iuelli aſtutiã, inſcitiã, improbitatẽ, impudentiã, quas ij ſcriptores feliciter expãderunt, vt vix aliud quidquã, memoria mea prouenerit Anglorum Eccleſiæ laboranti fructuoſius. Edictum continuò valuis appenditur, ne qui codices illiuſmodi legerentur, néue haberentur, quum tantis clamoribus propemodum extorti prodijſſent: didicere quicunque negotium attigiſſent, Patres fuiſſe Catholicos, id eſt, noſtros.*

Hvmfredvs.

Replicatio ad poſtremam partem inductionis.

Haec noua ſectio eſt, & ad poſtremam Inductionis ſuæ partem deſcendit Campianus, vt teſtatum orbi faciat, non modò antiquos patres Eccleſiæ Romanæ ſtatum tueri, verùm etiam noſmetipſos, neſcio quo pacto eandem cauſam collabentem ſubleuare. Sed vt veræ Antiquitatis ſubſidio illos eſſe deſtitutos multis hactenus perſpicuum fecimus: ita noſtra vel dicta vel acta vel teſtimonia illis minus patrocinantur. *Adoleſcentibus nobis ita contigit.* Quò plenior ſit narratio, etiam ſuæ ætatis tempus denotat, in quo & ſibi multum derogat, & orationi fidem omnem abrogat. Adoleſcens Campianus, imperitus, tyrunculus, de duorum veteranorum & fortiſſimorum Antagoniſtarum tanto Certamine aut cognoſcere ſatis potuit? aut de victoria audacter pronunciare debuit? Vnuſquiſque bene iudicat, quę bene cognoſcit, ſic voluit Ariſtoteles. Adoleſ-

1. 1.

cens

cens verò, eodem autore, non est idoneus auditor moralis Philosophiæ, nedum iudex Theologię. Hoc verè est quod Græci dicunt παίζειν, iuueniliter & petulanter agere. *Ioannes Iuellus antesignanus Caluinianorum Angliæ.* Hic succurrit Diui Iacobi, de lingua, pulchra oratio, Ex eodem ore procedit benedictio & maledictio. « Non oportet, fratres, hæc ita fieri. Nunquid fons ex eodem foramine emittit dulcem & amaram aquam? Quomodo vno globo, & vnius sententiæ complexione in virum doctissimum & beatissimæ memoriæ Episcopum Iesuita debacchetur, operæprecium est obiter inspicere: vt quanta sit huius linguæ petulantia & virulentia, quantus huius spiritus, qui tot maledicta eructauit, fœtor sit, perspiciatis. *Iuellus antesignanus Caluinianorum Angliæ.* O miseros Anglos, ô infœlices nos, qui Deum Patrum nostrorum colimus, & Christi nomine tingimur & vocamur, eiusque solius religionem sequi & profiteri ad extremum vlque vitę halitum ex animo cupimus, nos Lutherani, nos in nomen Caluini, à nouis impositoribus nominum variè baptizamur: aliàs, Caluiniani, aliàs nisi malè intelligo Marcionicaluinistę, aliàs Lutherocaluiniani, nuper ab alijs vestris Caluinopapistę nuncupamur. Iuellus eorum antesignanus hoc loco esse prædicatur: hic Catholicos omnes incredibili iactantia lacessiuit: hic per hypocrisim patres inuocat & implorat: Iuelli astutiam, inscitiam, improbitatem, impudentiam Louanienses isti scriptores fœliciter expanderunt. Potéstne hæc lingua adeò maledica benedicere? Potéstne hæc arbor aut oleas gignere aut ficus? Hæccine est mansuetudo sapientiæ quam requirit Iacobus? Sed istiusmodi spumas conuitiorum vbiq; euomuit hic Campianus, vt non liber continens rationes, sed libellus famosus dici meritò possit: contra Anglos & contra Protestãtes quid non effutit? A nobis Biblia fœdissimè esse violata: Nos Ecclesiam, Concilia, Patres, Martyres, imperia, populos, leges, Academias conculcasse, nos illud ipsum Dei verbum delumbasse: nos

Ioan. Iuellus Episcopus Sar.

Caluiniani.

In Epi. Dalmatæ ad G. Haddonum.

C. 3.

Rat. I.

nos hæreticos & sectarios esse: nostrum perpetuum in Scripturis exponendis ingenium, plenum fraudis esse, inane prudentiæ: nos hominum Commentarios auersari, Dei Verbum obscurare, Verbũ Dei purum putũ inclamare, omnia insidiosè, ineptè agere: nos facere Ecclesiam corpus aerium: nos hæreticæ factionis magistellos esse: tanquam ranunculos è cauernis coaxare: abhorrere à luce, sectam esse plausibilé, triclinijs quàm templis aptiorem: Caluinianos prę scidisse septem Veteris Testamenti codices: ipsum Caluinum perfugam stigmaticum, Caluinum & alios esse hominum quisquilias: Anabaptistas esse Geneuensium discipulos: Lutherum & alios peruersitatis & audaciæ accusandos, quosdam esse Lutheri catulos: Lutherum petulanti lingua Euangelium Lucæ perstrinxisse: Lutherum esse fraterculum; Lutherum infœlicem monachum incesto connubio votam Deo virginem funestasse, odium esse Dei & hominum: Petrum Martyrem & cum eo fœderatos peiores adulteris & sacrilegis habendos: Causæum esse terræ filium, Gallicanum Criticum: Zuinglium, Helueticum gladiatorem: Kemnisium difficilem Aristarchum, ni cauerit, sepeliendum cum Arrio: eum Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importunæ calculos exegisse: Castalionem esse venereum furciferum: Postremò Nobilẽ illum Ioannẽ Hussium Bohemię præconem, perfidiosum & pestilentẽ fuisse, barbaras in Bohemia tragædias excitasse. Scilicet hæc est Iesuitarum modestia: hæc charitas illorũ, qui tamẽ vociferantur & expostulant, si quid veri à nostris dictum sit in illos acerbius. Sed illud odiosius & iniquius, quòd in lucellum mortuum hæc nunc demum homo nouus Campianus confertim tot maledicta congerere audeat. Scribunt Asinium Pollionem iactasse aliquando, se parasse orationes contra Plancum, quas non nisi post mortem esset editurus, & Plancum respondisse, Cum mortuis non nisi laruas luctari. Hæc Ludouicus Viues ex Plinio.

Rat.2.
Rat.3.
Rat.4.
Rat.1.
Rat.1.
Rat.3.
Rat.4.
Rat.3.
Rat.4.
Rat.1.
Rat.4.

In proœmio Historiæ mundi.

Sed quid narrat iste Chronologus & sui temporis Histo-

Historicus Campianus? E suggestu Diui Pauli apud Londinenses incredibili iactantia pro concione Iuellum Catholicos omnes (sic enim dici volunt) lacessiuisse, & denunciasse, si intra sexcentorum annorum spacium post Christum natum, vel è Scriptura, vel ex Concilijs antiquis, vel ex Patribus solida firmamenta proferrent, & articulos quosdam suos hisce probatis, claris, certis autoritatibus roborarent, velle se dare manus, & tanquam victũ canere palinodiam. Non est hæc iactantia, sed fiducia, non temeritas, vt placet Duræo, sed intelligentis & considerati hominis oratio, qui cùm & antiquitatis monumenta perlustrasset, & istius Romanæ religionis contraria fundamenta animaduertisset, cùm victoriam virtutis atque veritatis comitem esse non dubitaret, Iuellus tutò promittere poterat herbam se victori porrecturum. Iuellus non fecit temerè nec solus, sed legere poterat ea de re consensum hominum nostra memoria eruditissimorum, Melancthonis, Caluini, Brentij in Confessione Wirtenbergensi, & aliorum, qui hoc idem ferè in patribus obseruarunt, & qui Romanæ Ecclesiæ à vera Christi & Maiorum nostrorum religione defectionem in omnibus libris passim adnotarunt, licet alij eius apostasię initium ad annos sexcentos post Christum, alij ad mille, alij ad ætatem Apostolis vicinam referant, alij plures, alij pauciores assignent.

AT Anglolouanienses, inquit, accipiunt conditionem, exules, & vt Duræus commentatur, *Hardingus solus ita hominis temeritatem palàm fecit, vt meritò Campianus dixerit vix quicquam suæ memoriæ Anglorum laboranti Ecclesiæ fructuosius prouenisse.* Hardingus prostrauit Iuellum, hinnulus leonem? Campianus & Duræus commentator debuissent reuoluere sapientissimi hominis terribile axioma. Qui iustificat impium & condemnat iustũ, abominabilis est vterque apud Deum: & illud propheticum, Væ vobis, qui dicitis malum bonum, & aliud Dauidicum, Disperdes omnes qui loquuntur mendacium. Non enim Hardingus superior fuit, non plures Christo

De Iuelli & Hardingi Duello.

Pro. 17.

Ies. 5.

quàm Iuellus lucrifecit. Poterat non nego, tum aliquis quæstus fieri, poterant alij orationis lenocinio & blanditijs allici, alij spe & expectatione mutationis inuitari, alij Pontificum bullis ac minis trahi, alij amicorum vel consilio vel autoritate commoueri: non quia Hardingi causa melior, aut autoritas maior, aut ingenium acrius, aut iudicium acutius, aut lectio intensior, aut memoria tenacior, aut scriptio splendidior, nam Iuellus Hardingum quantumuis peritum artificem in hijs omnibus omnium iudicio, qui vtrumque nouerunt, facilè superauit: sed quia illi Hardingi sectatores infirmi & corrupti fuerunt. Tertullianus, Hæreses apud eos valent, qui in fide non valent. In pugna pugilum & gladiatorum, plerumque non quia fortis est vincit quis, aut quia non potest vinci, sed quoniam ille qui victus est, nullis viribus fuit. Obijcitur iterum à Duræo, Nobi-

De Præscr.

» les & plebeios, protrito Campiani libello nostras frau-
» des vidisse, seque à prophanis nostris conuenticulis, ad
» Ecclesiæ Catholicæ sinum recepisse: vt iam verè id de
» Catholicis in Anglia dicere liceat, quod de Christianis
» olim Tertul. scriptũ reliquit, Vestra omnia impleuimus,
» vrbes, insulas, castella. Nouũ profectò & pene incredibile Duræũ Scotũ, ex Gallia plus videre quàm nos in Anglia videre vel audire vel intelligere possum⁹. Si implét Papistæ omnia loca, Palatium, Castra, ipsum Senatum & forum: nimirum misericors mater ELIZABETHA est, quæ tot degeneres in gremio suo fouet: videndum ipsis ne cum Serpente obsibilent, sed vt cum filio prodigo resipiscant: si non implent, fama mendax Duræum decepit. Nullæ profectò fraudes nostræ à Nobilibus animaduerti poterant, quia nullæ fuerunt: simplex enim est semper veritatis oratio, sed fucos & fraudes & fallacias Hardingi detexit Iuellus, in Hardingi illius friuolis & vanis citationibus Apocryphis, in illius falsis patribus & fratribus, in illius obscuris homunculis, Abdia, Hippolyto, alijs: in illius Decretalibus, in quibus Reuerendus Episcopus solœcismos multos, non

R. Elizabethæ pietas in impios.

tantum

tantum contra Grammaticam (quam Papa contemnit, non minus quàm ille quantitatem syllabarum) sed contra veritatem, contra Theologiam aperit & refellit. *Eras. in Colloq.*

De Primatu vnum argumentum ex Ambrosio venit in mentem, Damasum vocari ab eo Rectorem Ecclesiæ, quæ domus Dei & columna ac firmamentum veritatis à Paulo dicitur, ergo Damasus fuit caput totius Ecclesiæ. *De primatu Hardingi ratio.* *Soluitur.*

Ex stricta & curta Antecedente Ambrosij Hardingus elicit longam, & largam atque laxam conclusionem, Perinde ac si quis ita dicat, Timotheus debuit versari in Ecclesia, eamque regere, quæ est columna & firmamentum veritatis, ergo Timotheus fuit illo tempore, viuente Petro, viuente Paulo, caput Catholicum? nam illi hanc curam Domus Dei peculiariter demandauit Apostolus. Timotheus suam habuit Ecclesiam, Damasus suam, vt quilibet alius minister suam, vt vocant, Rectoriam. Itaque obseruent Nobiles illi & plebeij hanc generalem Notam meam de omnibus Hardingi & Iesuitarum nostrorum ratiocinijs, illos omnes gloriosè pręludere, sed ineptè concludere, in præmissis aliquid, in applicatione ad rem iustitutam nihil dicere. Non enim istæ infirmæ rationes motum aliquem afferre possunt nisi animis infirmorum. Si tamen verè de quibusdam conuersis per Hardingum vel peruersis potius scripsit Dureus, si ita Catholicorum plena sunt omnia, responsum habeat suo Tertulliano in Apologetico, ex Tertulliano in Præscriptionibus. Solent quidem isti Miriones etiam de quibusdam personis ab hęresi captis, ędificari in ruinam: & Admiratorum eorum seu Mirionum quæstionem proponit, Quare illa vel ille fidelissimi, prudentissimi, & vsitatissimi in Ecclesia, in illam partę (puta Romanensium) transierunt? Quęstioni subijcit hanc responsionem, qua Duræus acquiescat. Quis hoc dicens, non ipse sibi respondet, neque prudentes, neque fideles, neque vsitatos æstimandos, quos hæreses potuerint demutare? Si multi ergo Hardingum tanquam incantatricem Sirenem audiuerunt, & *Aduers. Hæres.*

Consensus absonus.

vno consensu omnes contra fidem verè Christianam & Catholicam concinunt, recordentur quid de tali consensione & Harmonia antè dixerim: reminiscantur auaritiam amare quandam vnitatem: repetant memoria Glossam, Etiam fornicatio vnum facit, vt quomodo in natura, sic in macula sint vnũ. Si in Academia nostra, aut in vlla schola illa ratio de multitudine sequaciũ admitteretur, Christo Pharisæos doctiores & sanctiores putaremus, quoniã plures erant Pharisæorũ Proselyti, quàm Christi discipuli. Et signũ planè hoc est ruentis mundi, & collabentis vnà Ecclesiæ, quũ hominũ animę Dei Scripturam tanquam Mannã abominantur & nauseant. Refrigescet enim in hisce nouissimis tẽporibus & charitas multorum & pietas. Et cùm in homine friget calor naturalis, de illo actum esse medici pronunciant. Hæc sunt tempora, in quibus sicut infantes vberibus, pueri pomis, senes deliris somnijs, sic homines plures terrenis rebus & nugis delectantur. Erit tempus, cùm sanam doctrinam non sustinebunt: sed iuxta concupiscentias suas, coaceruabunt sibi Doctores, hij quibus aures pruriunt, & à veritate quidem aures auertẽt, ad fabulas verò conuertentur. De magistris vobis Duræe, similibus prædixit Spiritussanctus, de veris autem Doctoribus tantum non à maligno mundo contemptis semper Ecclesia conquesta est, tempore Isaię, Omne caput languet, & omne cor mœret, A planta pedis ad verticem vsque, nihil est in eo integrum, & tempore Salomonis, queritur Sapientia in portis, in plateis, vbique clamitans, Vocaui & renuistis, manum meam extendi, & NEMO attendit. Causa in promptu est, huius seculi, horum temporum sub Antichristo, fastidium. Sed viderint isti contemptores, & de periculo imminente recogitent, quandoquidem Augustinus alicubi sapienter monuit, Sicut noxium est corpori corporeas escas non posse percipere: sic noxium est animæ, spirituales delicias fastidire.

Multitudo sequacium mala.

Nausea Manne periculosa.

2. Tim. 4.

Isa. 1.

Prou. 1.

Cùm tandem aliquando Hardingi libri prodijssent,

Didicere

Didicere quicunque negotium attigissent, patres fuisse Catholicos id est, nostros. Didicere quicunque attigissent? qui tandem? Dicam sanè, & planè, quicunque in sordibus gaudent volutari, odores aromatum ferre non possunt, & quicunque Pharisæorum stercora pluris quàm bona vnguenta faciunt. Narrant Venetijs fuisse quendam à sterquilinijs purgandis: eum aliquando iuxta Apothecam aromatũ ambulasse & transijsse, sed derepẽte cecidisse mortuũ: nec vnquam ad se & ad pristinum statum redijsse, donec stercora quibus assuetus erat, naribus adposuisset. Huc spectat omnia, Trahit sua quemque voluptas, & plurés illecebris blandientium pseudoprophetarum inescantur, quàm sanis Doctorum sermonibus ædificantur. Non hæc dico quasi vera credam, quæ prodidere Campianus & Duræus, quoniam expertus sum illa Iuelli cum Hardingo Monomachia simplices & verè sapientes viros ad Euangelium accessisse, Papismo renunciasse, & omnia illorum dogmata, tanquam reiectamenta & σκύβαλα habuisse, postquam diligenter vtriusq; partis argumenta vtro citroq; iactata legissent, & contulissent. Atque hîc obnixè peto ab omnibus vt assiduè eam Conflictationem aspiciant, in Iuello autoritatum pondus, lectionis varietatem, solutionum acumen, lepores & dicendi gratiam perpendant: è contra in Hardingo argumentorum inopiam, verborum copiam, rationum vanitatem, testimoniorũ paucitatem, obiectionum leuitatem, orationis acerbitatem, hominis morositatem considerent. Ausim affirmare, si populares nostri hac legendi assiduitate velint proficere, & æquas aures accommodare, Domino cooperante, & conuersi confirmabuntur, & auersi lucrifient. Quicunque autem exitus futurus sit, Iesuitis omnibus denuncio eos frustra sudare, & ne hylum quidem proficere, & duram esse hanc illorum contra stimulum calcitrationem, vt est in Actis Apostolicis, Et si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet, vt idem expressit Poeta venustissimè.

Bernardin. Ser. 10.

Iuelli & Hardingi impar congressus.

Act. 9. 26.

Plautus in Truculento.

Campianvs.

Laur. Humfredus. In li. de vita Iuelli.

Neqve hoc sibi suisq; vulnus inflictum Laurentius Humfredus tacuit: qui cum alte Iuellum quoad cætera sustulisset, vnam ei notam aspersit inconsideratiæ, quòd Patrum calculos recepisset: quibuscum sibi nihil esse commercij, nec fore, sine vlla circuitione proloquitur.

Hvmfredvs.

Plautus.

Hvovsqve pro alijs dixi, nunc quia de meo capite agunqur comitia, vt est apud Comicum, meas partes agere, pro meipso respondere oportet. *Hoc sibi suisq; vulnus inflictum Laurentius Humfredus non tacuit.* Actius poeta rogatus, cur ipse causas in foro non ageret, cùm esset Tragœdiarum scriptor peritissimus, & argumenta splendidè tractaret, respondit in Tragœdijs dici quæ ipse vellet, pro rostris autem dici ab aduersarijs quæ nollent. Ad eundem sanè modum Puritanopapista Campianus, quæ libet in quemuis iacit conuicia, tanquam aliquis nouus Tragœdus aut autor Veteris Comœdiæ, impetu quodam suo furioso in omnes irruens, sed, Deo sit laus, adhuc vulnerans neminem. Quòd si eam quam toties iactauit, pugnam iniisset, & cominus cum Antagonista congressus fuisset, huius suæ tantæ vanitatis, insolentiæ, petulantiæ, audaciæ pœnas forsitan dedisset. Vulnus mihi & causæ nostræ & nostris inflictum est? Quis vulnerauit? Hardingus: Quem? Iuellum; scilicet aquilam musca, elephantum mus, leonem hinnulus, Herculem Pygmæus, gigantem nanus, Cataphractum monogrammus, imò Deum homuncio. Talem enim esse Hardingum, humanis præsidijs solummodo armatum æstimo: Talem Iuellum diuina armatura cinctum & septum iudico. Quod vulnus? Quod

hinc

hinc & alij didicissent, & ego sensserim, Patres non esse nostros, sed Catholicos, id est, Papisticos, ideoque hanc inconsiderantiæ notam Iuello aspersserim, quòd Patrum calculos recepisset. Etiam Duræus ait, Sen- "
sit hoc certè Humfredus, tanta hominum à vobis de- "
fectione deterritus. Non ego hanc defectionem ve- "
strorum, Duræe, à nobis formidandam, sed si quæ fuit, ab omnibus pijs miserandam arbitror. Qui defecerint iam dictum est. Defecerunt aut pueri qui omni doctrinæ flatu agitari solent, aut cæci qui atrum & album, verum & falsum videre nequeunt, aut prę fracti, qui velut canes vetuli iam sacris legum diuinarum loris nolunt assuescere. Horum oratio à Dauide expressa est olim: Dirumpamus eorum vincula, & lora eorum à nobis abijciamus. *Psal. 2.*

Duræus tangit iterum nostrum vulnus, Sed nunquam ille profectò amicissimi hominis temeritatem tam acriter reprehendisset, nisi oblatam ab illo conditionem non modò minus necessariam, sed etiam Caluinianæ causæ prorsus perniciosam esse vidisset. Cùm mihi amicissimum Iuellum nominas, scopum attigisti: cùm me acriter illum amicum reprehendisse memoras, procul aberrasti. Egóne hoc non tacui? Egóne aliquam inconsideratię labem homini sancto & simpliciter sapienti inussi? Egóne conditionem hanc oblatam ab eo, causæ Euangelicæ, quam strenuè semper Caluinus defendit, & Iuellus tum fortiter sustentauit, pernicioſam aliquando vidi aut sensi vnquam? Si hoc non tacui, vbi opinionem meam significaui? In vita Iuelli. Bene & minis vere Cleatchus, Ἀνὴρ γὰρ οὐδὲν ἐξέστιν ψέγειν *Nil vsquam est homini, carpere quod nequeas.* *Apud Athenæum.*

Equidem meipsum condemnarem tanquam verè reprehensione dignissimum, si & amicum singularem, & patrem reuerendum, & Athletam fortem, & victorem illustrem reprehenderem. At quænam est illa tanta reprehensionis acrimonia? quæ verba? Cùm Iuelli & Hardingi Duellum descripsissem, ad Anglo- *In vita Iuelli. fol. 212.*

Iouanienſes orationem conuerti, ne Romanæ ſedis Veneres nimis admirentur; ſed vt abiecto Rabbiniſmo ſuo, cum Nicodemo in Chriſto renaſcantur. Quod hodie etiam atque etiam ab ipſis peto humillimè: ſubſtraui geminam baſim, vt inter nos optima pacificatio conſequatur. Primam & ferè ſolam cauſam omnium contentionum & deformationum eſſe, Catholicam ſeu Vniuerſalem à Scriptura ſacra defectionem, quæ hactenus diu & hodie paſſim, tanquam Equus Troianus intra Eccleſiæ muros nobis omnibus inſidietur: cauſam verò & fontem Chriſtianæ concordiæ fuiſſe, eſſe, fore, ſolum Dei verbum. Dixi quidem Iuellum, qua erat multiplici doctrina, & heroico animo præditus, non modò ad Scripturas, ſed etiam ad tot annorum Centurias, ad ſextum vſque ſeculum, atque adeo ad illa priſca Concilia, & ad ipſos Patres, & ad totam illam antiquitatem prouocaſſe, & latiſſimum campum aperuiſſe, in quo ſanè ille excurrit liberius, ſed vobis maiorem anſam reclamandi & repugnandi præbuit: & vobis nimium largitus eſt, vobis plus æquo conceſſit, ſibi interim nimis iniurius. An videri cuiquam poteſt hæc oratio acris reprehenſio? Imò excuſo illum & laudo, quòd pugna difficilior ſit pulchrior: & mox cauſam cur ita fecerit, ſubiungo, Hoc ille volens non fecit, ſed tamen non abs re fecit, vt vos teſtimonio patrum veſtrorum quaſi enſe proprio conficeret. Dein ipſa & materia Exhortationis meæ ad aduerſarios addo, Satis erat Chriſtiano ſic dixiſſe, Sic dicit Dominus. Satis erat oppoſuiſſe, Veſtra dogmata Scripturis aduerſantur. Quæ autem mea ſit de Hardingo ſententia multis ſolijs dilataui, quoniam eum ex Italia reuerſum Proteſtantem noueram, & concionantem contra Papam & Tridentinum Concilium audieram. De vtroque vero, & Hardingo & Iuello, deque ipſa cauſa hæc attuli, Hardingi liber à multis emitur, recipitur, Hardingus quaſi alter Cæſar proclamans, Veni, vidi, vici, cum ſuis triumphat, ſed ante victoriam:

Cauſæ diſſidiorum & Pacificationis.

am: non enim quæ probabilia sunt, vera sunt, & sæ- «
pe vetustas, non est vetustas, sed mera nouitas, &c. «
Paulo pòst, Nondum ergo subscribit Iuellus, non- «
dum recantat, quod Hardingus voluit & sperauit, «
sed pergit nunquam fortius, è Scripturis, è Patri- «
bus, è Concilijs, hominis fraudes & fallacias con- «
uincere, euulgata Refutatione seu vt ipse inscribit, «
Replicatione, ex qua perspicuum & testatum om- «
nibus facit, veros & priscos Patres ab eo corrumpi, «
detruncari, detorqueri: Amphilochios, Abdias, Le- «
ontios, Martiales, Metaphrastes, fictos Basilios, &c. «
somnia esse, vanitates, nouitates, visiones, verissimas
impostoras: coniecturas, fictiones solidè nihil pro-
bare: paradoxa & contradictiones manifestè occur- «
rere, ex dubijs firmam conclusionem non sequi: Lu- «
naticos, ægrotos, furiosos, fœminas, expirantes, vx- «
orem Tertulliani, Serapionis puerum, Monachos in «
deserto, Missas Iacobi & Chrysostomi: Canones Con- «
ciliorum adulterinos, Homeri poesim, digressiones, «
sophismata, scommata, sanis viris non Theologica «
argumenta sed puerilia nugamenta videri. Hæccine «
Iuelli, an potius omnium rationum Hardingi succin-
cta reprehensio existimanda? Postea cùm ipsos pugi-
les inter se commisissem, & suam cuique iustam lau-
dem tribuissem: Hardingus, inquam, quasi canis è «
Nilo lambitans hîc degustat, illic fugitat, hîc summis «
labris attingit, illic se ingurgitat & immergit, leuia ar- «
gumenta vellicat & morsicat, grauia præterit, planè «
dissimulans, & omnino cæcos parit catulos. Noster «
quasi robustus & sciens venator illius omnia loca inda- «
gat, omnes autoritates excutit & prosequitur, in «
singulis inhærens & insistens, nec solum obirer qua-
si à limine salutans, & res tantùm leuiter & summa-
tim consectans, sed voculas quasque anxiè & dili-
genter ponderans, quid sit Corpus, quid panis, quid
Liturgia, quid Missa, quid substantia, quid natura, &c.
Quorsum autem illud Campiani ænygma?

» *Humfredus cum illis patribus sibi nihil esse commercij, nec fere sine vlla circuitione proloquitur?* Sed quis vnquam hoc tanquam à me dictum legit aut accepit? » In Vita, inquiet fortassis, Iuelli hæc verba sunt, Dæmoniacorum quæstio est, Quid nobis & tibi Iesu fili » Dei? At Sanctorum interrogatio est, Quid nobis rei » cum Patribus, cum carne aut sanguine? aut quid ad » nos attinet, quid Episcoporum pseudosynodi constituant, aut quid Papa è suo Laterano blateret? Et Paulinum & verè Apostolicum illud est, Mihi pro minimo » est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die, qui autem iudicat me, Dominus est. Hoc me ibi inter alia scripsisse fateor, & ad propositum faciunt, vt omnes lites nostræ ex sola Scriptura componantur, quibus subdo rationes meæ exhortationis. In scriptis humanis hæc ferè sunt » vitia, aut antiqua sunt & serpentina, vt illa fuit in Paradiso Satanica Euæ & Ecclesiæ deceptio, aut antiqua » non sunt sed adulterina, & falsò patribus inscripta, aut si vera sunt, non à se hanc autoritatem habent, sed à Deo mutuantur, &c. Postremò in Conclusione, Quare sic positum & constitutum sit in Ecclesia Dei, in Templo & Tabernaculo, in Arca Noæ exædificanda, sicuti docet sacra Historia, non nisi verbum hoc & præscriptum esse respiciendum, quicquid ille mendax & senex Prophera ad fallendum iuniorem Prophetam suggerat. Hæc ego aduersariorum importunitate coactus non sine molestia vestra, Academici, nec sine nausea mea inculco, qui non obstante amico & vero Whitakeri de me responso, istam reprehensionis vocem à me nolente volente extorquere cupiunt. De veris patribus quàm reuerenter ego senserim, testimonio esse possunt, lectiones, disputationes, concionones, scriptiones meę qualescunq;: testimonio esse possunt mea in totum Augustinũ à me Basileæ correctũ & recognitum prefatio, licet sine meo nomine, & in Athanasio P. Nannij exeudendo labor, & Cyrilli in Iesaiam versio. Quod autem dicat me prolocutũ, nihil mihi esse

Matth. 8.

cum

cum Patribus commercij, ex hijs palàm fit cum mendacem: & quod addat nihil mihi fore cum illis commune, cùm id quod futurum est nesciat, impudentem & falsum vatem fuisse. Aliud in me deprehendit & reprehendit noster Copus, Cùm obiecissem Iuellus in Apologia Anglicana, sextum caput Ioannis de Eucharistia ab illis esse integrum omissum: cumque iste regereret Ferrarium in Italia, & Perionium in Gallia, huic Origeni interpretando operam dedisse, & tamen nihil tale in Græcis exemplaribus reperire potuisse: in me incurrit, Quod si, inquit, hæc ad depellendam à doctissimis illis viris omnem malæ fidei suspicionem, propterea quòd Catholici fuerint, Apologeticis satis idonea non videantur: domi consulant Laurentium Humfredum, qui biennio post editionem Perionij in Gallia, Origenis operibus Basileæ impressis præfationem suam adiecit, neque aut hunc locum suppleuit aut quicquam de nostrorum perfidia questus est. Et iam non cum Catholicis, sed cum illo expostulent, vel secum potius &c. Atq; hic percòmodè accidit, quod Alanus Copus, quamuis in hac religionis causa aduersarius, pro me tamen contra Campianum dicit testimonium: Nam in ea, cuius ille me admonet, Præfatione ad Antonium Cauum generosissimum virum, Mecænatem olim meum, in Buckingamiensi Comitatu Pacis Dominæ Reginæ custodem vigilantissimum, & Iustitiæ apud suos administrum fidelissimum, sic de patribus verè & reuerenter scripsi ea, quæ me omni suspicione liberent. Inter cætera de Patribus contra eorum vituperatores, hæc mea verba sunt, Scriptura quidem sancta sui interpres est & optima & fidissima, tum ad doctrinam ac reprehensionem in dogmatibus, tum ad correctionem institutionemque in iustitia ac moribus, vt docet ad Timotheum Paulus vas Christi electissimum, vt integer sit homo Dei ad omne opus bonum instructus & perfectus: tamen Maiorum aut etiam aliorum interpretationes

Copi Cauillatio in Dial. 6.

Origenis caput 6. omissum sup. Ioan.

In Præf. ad D. Anto. Cauum

De Patribus.

ones nolle legere, pertinaciæ est, non lectas conscindere & damnare, leuissimæ & dementissimæ crudelitatis: fastidire ac negligere, cum sacris literis coniunctas & consentaneas, superbiæ. In quorum tamen lectione aliquot limites obseruatione non indignos ibidem posuimus. Quòd autem Copus velit nostros Protestantes mecum expostulare, quippe qui in imprimendo & recognoscendo Origene, illud sextum D. Ioannis caput non suppleuerim, cùm id ad manum non haberem, neq; Latinè neq; Græcè, fortè pseudocatholicorũ malitia sublatum, quî poteram? In ea tamen Editione auctarium quoddam superioribus accessisse memini: in qua Ioannis Euangelium Origenis commentario illustratum est, quem Ambrosius quidam Mediolanensis conuertit, & nostrum Origenicis libris adiecimus, & in vnum volumen cum alijs coniecimus: Quo tempore ego Origenis Dialogos tres contra Marcionistas nunquam antea editos, è Græco manuscripto exemplari ab Hieronymo Frobenio & Nicolao Episcopio nostræ Theologiæ & omnis literaturæ & religionis semper studiosis, beatæ memoriæ typographis tum Basileę exhibito, in latinum sermonem transtuli, & ad locupletandum Origenem meum qualecunque minutum cõtuli. Emisi etiam Athanasij Synopsim à Wolfgango Musculo versam, nunquam antè impressam: quæ res meæ erga Patres voluntatis & studij testes esse poterunt. Si quid desit, suo tempore, Domino volente, accumulabitur, nisi Antichristi tenebrosum regnum impediat. Quid ergo criminantur? D. Iacobus Grynæus eundem Origenem nuper non sine accessione edidit. Quotidie labores sumunt Protestantes, & tamen licet Ecclesiæ Dei in Patrum monumentis publicandis quotidie prodesse studeant, Pontificijs tamen placere nunquam possunt.

Origenis Dial. 3. con. Marc.

CAMPIANVS.

PERTENTAVIMVS *etiam familiariter aliquando Tobiam Matthæum, qui nunc in concionibus dominatur, quem propter bonas artes & virtutum semina dilexinus, vt responderet ingenuè, possetne qui patres assiduus lectitaret istarum esse partium quas ille suaserat, retulit, non posse, si pariter eos legeret, ijsq; crederet. Verissimum hoc verbum est, neque aliter, aut eum nunc, aut Matthæum Huttenum, qui vir nominatus in paucis, versare patres dicitur, aut reliquos aduersarios qui hoc faciunt sentire arbitror.*

HVMFREDVS.

PVTOVOS, Academici, meminisse, quam metam sibi prefixerit Campianus, quo tendat eius oratio, nempe vt credamus patres omnes in totum papismo fauere: idque non veterum solum testimonio sed etiam nostris Confessionibus comprobari. Laurentius Humfredus sic scripsit, Tobias Matthæus sic dixit, Matthęus Huttenus sic sensit, & reliquos aduersarios suos, quicunque Patres versant, idem sentire arbitratur, ergo absq; dubio sic est, Patres esse Catholicos & amicos Romanæ Curię. Hic vtroque pede claudicatur: Neque enim nos qui nominamur, neque alij quicunque Patres vtroque oculo inspexerunt, eos pseudocatholicam hanc Ecclesiam defendere vnquam aut vspiam affirmabunt: Deinde tametsi vnus aut alter aliquando aut alicubi ita sensisset, aut errore deceptus, aut affectu aliquo correptus, tametsi de alijs sic conceperit & collegerit Campianus, tamen non esset verum Consequens, ita rem se habere, vel de omnibus patribus quòd sic Papizarent, vel de omnibus nostris quòd sic crederent. Sed relinquamus dialecticam Campiani, & ludamus aliquantulum, & hæc omnia quæ dicuntur, vera esse fingamus.

Tobias Matthæus, Argumentum Campiani.

Ex

ones nolle legere, pertinaciæ est, non lectas conscindere & damnare, leuissimæ & dementissimæ crudelitatis: fastidire ac negligere, cum sacris literis coniunctas & consentaneas, superbiæ. In quorum tamen lectione aliquot limites obseruatione non indignos ibidem posuimus. Quòd autem Copus velit nostros Protestantes mecum expostulare, quippe qui in imprimendo & recognoscendo Origene, illud sextum D. Ioannis caput non suppleuerim, cùm id ad manum non haberem, neq; Latinè neq; Græcè, fortè pseudocatholicorũ malitia sublatum, quî poteram? In ea tamen Editione auctarium quoddam superioribus accessisse memini: in qua Ioannis Euangelium Origenis commentario illustratum est, quem Ambrosius quidam Mediolanensis conuertit, & nostrum Origenicis libris adiecimus, & in vnum volumen cum alijs coniecimus: Quo tempore ego Origenis Dialogos tres contra Marcionistas nunquam antea editos, è Græco manuscripto exemplari ab Hieronymo Frobenio & Nicolao Episcopio nostræ Theologiæ & omnis literaturæ & religionis semper studiosis, beatæ memoriæ typographis tum Basileę exhibito, in latinum sermonem transtuli, & ad locupletandum Origenem meum qualecunque minutum cõtuli. Emisi etiam Athanasij Synopsim à Wolfgango Musculo versam, nunquam antè impressam: quæ res meæ erga Patres voluntatis & studij testes esse poterunt. Si quid desit, suo tempore, Domino volente, accumulabitur, nisi Antichristi tenebrosum regnum impediat. Quid ergo criminantur? D. Iacobus Grynæus eundem Origenem nuper non sine accessione edidit. Quotidie labores sumunt Protestantes, & tamen licet Ecclesiæ Dei in Patrum monumentis publicandis quotidie prodesse studeant, Pontificijs tamen placere nunquam possunt.

Origenis Dial. 3. con. Marc.

CAMPIANVS.

PERTENTAVIMVS *etiam familiariter aliquando Tobiam Matthæum, qui nunc in concionibus dominatur, quem propter bonas artes & virtutum semina dileximus, vt responderet ingenuè, possetne qui patres assiduus lectitaret istarum esse partium quas ille suaserat, retulit, non posse, si pariter eos legeret, ijsq; crederet. Verissimum hoc verbum est, neque aliter, aut eum nunc, aut Matthæum Huttenum, qui vir nominatus in paucis, versare patres dicitur, aut reliquos aduersarios qui hoc faciunt sentire arbitror.*

HVMFREDVS.

PVTOVOS, Academici, meminisse, quam metam sibi præfixerit Campianus, quo tendat eius oratio, nempe vt credamus patres omnes in totum papismo fauere: idque non veterum solum testimonio sed etiam nostris Confessionibus comprobari. Laurentius Humfredus sic scripsit, Tobias Matthæus sic dixit, Matthæus Huttenus sic sensit, & reliquos aduersarios suos, quicunque Patres versant, idem sentire arbitratur, ergo absq; dubio sic est, Patres esse Catholicos & amicos Romanæ Curiæ. Hic vtroque pede claudicatur: Neque enim nos qui nominamur, neque alij quicunque Patres vtroque oculo inspexerunt, eos pseudocatholicam hanc Ecclesiam defendere vnquam aut vspiam affirmabunt: Deinde tametsi vnus aut alter aliquando aut alicubi ita sensisset, aut errore deceptus, aut affectu aliquo correptus, tametsi de alijs sic conceperit & collegerit Campianus, tamen non esset verum Consequens, ita rem se habere, vel de omnibus patribus quòd sic Papizarent, vel de omnibus nostris quòd sic crederent. Sed relinquamus dialecticam Campiani, & ludamus aliquantulum, & hæc omnia quæ dicuntur, vera esse fingamus.

Tobias Matthæus, Argumentum Campiani.

Ex

Ex Particularibus enim exemplis & historiolis aliquas commonefactiones ad vtilitatem iuuentutis excerpere possumus. *Pertentauimus inquit.* Perinde quasi nunc etiam Oxoniæ in schola Duacena vel Romana, vel Rhemensi alterum pedem haberet, ita satis ingeniosè suum Iesuitismum meditari, artemque hanc profiteri incipit. Tentat, hæc enim est Iesuitarum laus non infima, tentare: imò *pertentat*, vt iam τυραννικῶς illum Tentatorem magnum ex[illegible]iere velle videatur. Qui *Tobiam Matthæum pertentare* voluit, etiam alios procul dubio tentauit: & nostros iuuenes Academicos quantum audent & possunt, quotidie sectarij isti pertentant. Sed quemadmodum coruum hunc hiantem Dei gratia delusit Matthæus, ita vobis, optimi Iuuenes, faciendum & prouidendum, ne insusurrantibus auscultetis. Non ideo infœlix Matthæus quia tentatus dicitur, sed, Beatus vir qui sustinet tentationem quamcunque, quoniam cùm probatus fuerit accipiet coronam vitæ. Et Dominus sic in suos est beneuolus, vt det vnà cum tentatione exitum. Itaque sicut Tobiam quondam Raphael, sic ego te, Tobia, alloquor, Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Sed tamen, ô fratres, tentatio aliquando periculosa est, Iesuitæ hamo piscantur & captant, sic olim tentator accessit ad Christum, sic eundem tentarunt Pharisæi, Sadducæi, Legis Doctor: Scopulus latet hîc, si enatare potueritis, salui, si enauigare volueritis, perbeati eritis. Non militia solùm, sed tentatio etiam est vita hominis super terram: Et si vnquam, certè nunc verè euenit quod prædixit Ioannes Apocalypticus, Tempus erit tentationis, ad tentandum omnes inhabitantes terram. Quid hic agendum nobis? tentanti ne cedamus, incantanti ne consentiamus: Respondeamus cum Christo, Quid me tentatis hypocritæ? respondeamus, Apagesis Iesuita, abi post me Satan, Est enim Satan quisquis est aduersarius. Imò oremus, vt Spiritussanctus infirmitatibus nostris succur-

Iesuitarum proprietates & dotes.

1. *Pertentatio.*

Iac.1.

1.Cor.10.

Tob.12.

Exhortatio ad studiosos Iuuenes

Matth.4.16.22.

Iob.17.

Ap.3.

Matth.4.

currat & opituletur. Sine Spiritusancto qui ad pugnam vadit, cito cadit. Orate ne intretis in tentationem. Dicite, Pater ne nos inducas in tentationem. *Gloss.* *Luc.22.* *Matth.6.*

Pertentasse se dicit familiariter. Hæc est secunda Iesuitarum propria dos, nimia familiaritas & hypocrisis. Callidus percontator esse voluit, vt beneuolus trucidator esse posset: vt quadam beneuolentiæ specie summã perniciem machinetur. Nam vt modus est fictus amor, sic finis est funis & interitus. Hic locũ habet illud Oratoris, Nimiũ familiariter inimicitias exercet: quippe quòd insidiosa beneuolentia nunquam à simultate differat. Amice, dixit Christus Iudæ, & esse debebat amicus, qui erat discipulus, sed ille Iudas amicus, Christum filium hominis parum amicè osculo prodidit. 2. *Familiaris tentatio.*

Familiariter pertentat Tobiam Matthæum, qui dominatur in concionibus, quem propter bonas artes & virtutum semina dilexit. Tertia proprietas: Non pisciculos minutos, sed lautissimos & optimos inescare & capere studet tum præposterus ille piscator hominum diabolus, tum ex Diabolo ista Puritanopapistarum Societas. Quò ergo estis vel meliores artifices, vel amantiores virtutum, eò maiore vobis opus est vigilantia. Dominatur quidem in concionibus D. Matthæus, quem non solum propter ista semina virtutum diligo, sed vt bonum seminatorem verbi amo: vt filium charissimum amplector, qui sic nouit dominari in concionibus, vt neque fidei hominum neque clero Dei velit Papisticè dominari: sic dominatur, vt Christo eiusque Ecclesiæ fidelissimè seruiat: sic dominatur, vt Christianam doctrinam ex Scriptura & ex Patribus grauiter corroboret, & Iesuitismum omnem vestrum acriter refellat: cuius virtutes alias magis eminentes & Theologo digniores, in dicendo artem, in docendo ordinem, in prædicando Iesu Euangelio diligentiam, si dilexissent Iesuitæ & sequi voluissent: quod doctoris esse debet, & suauiter & subtiliter & sedulò ipsam veritatem tradere & 3. *Proprietas.*

pro-

propagare in Ecclesia potuissent: & vt velint & possint, Iesum precor, cuius nomine præ alijs honorari cupiunt.

4. Quæstio. Tentationis genus est quæstio, Alia Iesuiticæ scholæ proprietas: Quærit ab Eua serpens, Itáne dixit Deus, Non comedetis de ligno: Et quærunt à Christo Herodiani, Dic ergo nobis quid tibi videtur? Licétne Censum dare Cæsari, annon? Quærit hic Campianus, *Possitne qui Patres assiduus lectitaret, istarum esse partium quas ille suaserat?* Circumferuntur etiam manibus multorum chartulæ Iesuitarum refertæ quæstionibus, responsionibus, casibus, captionibus: vt quærendo quos possunt proselytos aggregent.

Gen. 3. Matth. 22.

5. Mendacium. *Retulit, non posse, si pariter eos legeret ijsq; crederet.* Vltima proprietas, Vanitas, Falsissimum enim verbum hoc est, neque tunc ita respondit Matthæus, neque nunc id sentit, cuius rei mecum testis est tota Academia. Testis est ipsius ad nostrum Clerum Oxoniensem Concio Apologetica, ex Deuteronomio, Memento dierum antiquorum, considera generationes priscorum seculorum, interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, senes tuos & dicent tibi: in qua de Patribus verè, de Iuello honorificè, de me supra meritum, de Hutteno amicissimè prædicauit, de se ita, vt nobis omnibus suam innocentiam probauerit, aduersarij impudentissimam calumniam retuderit. Nondú enim obliuisci possum, quod meminisse me debere intellexi, quomodo illo die obsignatis Tabulis cum illo amico fraudulento Campiano egerit, quomodo omnes circumstantias excusserit, tempus quando, locum vbi, testes, quibus audientibus hæc retulerit: & ipsi curioso percontatori ingenuè tum pro concione respondit, de religione, se neque hæreticas, neque schismaticas, neque Pontificias partes vnquam suasisse, sed partes summi Pontificis Iesu Christi & suadere, & inuitis dentibus & ensibus Papistarum omnium deinceps pro virili persuasurum: De Patribus, se habere vnum Patrem, Deum patrem, filium,

c. 32.

am, Spiritumsanctum, & Patriarchas, & Euangelistas, & quotquot horum patrum germani sunt filij: De hoc facto seu dicto, cuius meminit Campianus, de prorsus negare. Et sicut quondam Æmylius Scaurus à Vario quodam pro concione proditionis accusatus, simpliciter & breuiter dicebat, Varius dicit, Scaurus negat: vtri creditis? sic noster, Edmundus Campianus Iesuita dicit, Tobias Matthæus Christianus negat, vtri creditis? Nec solùm hoc dixit sed inrauit, testans beatam Trinitatem, Patrem Creatorem, Iesum filium & vindicem & iudicem omnium, Spiritumsanctum Paracletum, quantum recordari & meminisse poterat, eam de Patribus responsionem sibi nunquam vel seriò vel simulatè excidisse. Vos appello, Oxonienses, annon hæc fuerit tum iniusti criminis iusta depulsio, & vera sui defensio? Quare sic existimo Campianum alios tentatione hac aggredi potuisse: nos verò tres, quos aliquid esse putauit, aut nominatione hac prouocare, aut lingua percutere voluisse.

Nam hac quoque de causa illum credo mentionem iniecisse Matthæi Hutteni quondam mei in Prælectione Theologię socij, nunc dignissimi Eboracensis Ecclesiæ Decani, qui vir eiusmodi est, ea grauitate, eruditione, autoritate, vt contra istos Iesuitas omnes meritò ad hunc congressum euocari posset. Nam qui autoritatem Scripturæ supra Ecclesiam, eminentiam principum supra Pontifices Cantabrigiæ coram Regia Maiestate egregiè defendit, qui in prælectionibus Scripturæ & Patrum testimonio religionem nostram validè & sæpe propugnauit, illéne istarum ranarum è Romanensi lacu coaxationem reformidaret? Nunquam defugimus verorum patrum autoritatem; ideoque & Campianum hæc confinxisse, & ynà cum illo Bristolium erasse concludo: cuius est eadem vanissima assertio, in familiari colloquio Protestantes confiteri patres omnes esse Papistas, & nos putare, non esse necessarium illos citare. Semper hactenus citauimus,

Matth. Hutteneus.

Bristolij simile commentum.

& pro illis optimis Dei instrumentis & Ecclesiæ ornamentis immortali & sempiterno Numini gratias agimus : & ego veniam ab eo suppliciter & à bonis omnibus ardenter peto, quòd eos sæpius quàm vellem, aut quàm necesse est, citauerim, maximè vt os loquacibus obstruatur.

Satis clarum & planum esse arbitror quemadmodum isti de nobis omnibus, non vt oportuit, sed vt libuit, fabulentur. Dediscite, ô Iesuitæ, illud vestrum Mentiri: discite de causa nostra & de nobis vera proloqui. An nescitis legem, Non loqueris contra proximum tuũ falsum testimoniũ? An nescitis illud Salomonicum, Iaculum & gladius & sagitta acuta homo qui loquitur contra proximũ suũ falsum testimonium? An nescitis, Testem falsum non fore impunitum? Discite veritatem nobiscum & loqui & prędicare. Nihil est ad defendendum, synceritate tutius, nihil ad dicendum, veritate facilius.

Exod.20.

Pro.25.

6.14.

Campianvs.

Hactenvs ergo securus in hanc aciem potui descendere, bellaturus cum ijs, qui quasi auribus lupum teneant, æternã cassæ maculam cogantur inurere, siue recusent patres, siue deposcant. Nam in altero fugam adornant, in altero suffocantur.

Hvmfredvs.

Si Campianus magis solicitus & minus securus in hanc aciem descendisset, meo iudicio, fortius pugnasset, prudentius feciisset, & fœlicius peregisset. Verè enim accidit quod dictum est verissimè, Vbi maxima est securitas, ibi maximum est periculum. Nos lupum auribus non tenemus, sed in lupos Iesuitas (malo & nostro & suo) non semel incurrimus, quos Deus pro sua immensa misericordia in bonos pastores conuertat. Nõ tene-

tenemus lupum auribus: patres si dimittimus, quandiu verbum Domini manet, tamdiu permanebimus & nos atque stabimus: si admittimus, causa non cademus, nec vllam vel causæ vel nobis maculam inuremus.

Sed Campianus, quia lupi illum videre priores, ideo coactus est obmutescere. Quis enim mutus non sit contrà loquente veritate? Nec in recusando Patres fugam adornamus, nec in deposcendo Patres suffocamur. Quod vtrumque confirmo, & ex hoc fundamento Campiani de Patribus contra illum pro nostra Religione sic decerto.

Criminis Relectio in aduersarios, & de Patrum næuis confirmatio ex patribus.

RECVSARE interdum Patres non est fuga, sed virtus, non timiditas sed prudentia. Virtutis enim est velle sequi & probare meliora, prudentiæ est ea posse dijudicare & dignoscere. Superius dictum & demonstratum est, patres suos nævos habuisse, suis morbis laborasse: quod & ipsi patres de alijs & de se confitentur & conqueruntur: Hieronymus de Origene & Tertulliano: De se Augustinus, & de alijs suis multis Maioribus, Multa esse quæ possunt iusto iudicio & nulla temeritate culpari: contra se testimonium dicit, Propositum sibi non esse, vt seipsum in omnibus verum demonstret, libro secundo De Bono perseuerantiæ: idem de Cypriano. Hieronymus de Clemente Papa, Eius Epistolam veteres reprobasse, disputationem Petri & Appionis Eusebium libro tertio Ecclesiasticæ historiæ coarguisse. Idem de se ad Heliodorum, quòd pro ætate luserit Rhetorum studijs calentibus. In se etiam iudex seuerus est Basilius. De Eustathio Ecclesiæ Sebastiæ in Armenia præsidente Sozomenus ait, illum præ nimia diligentia & cautione in absurdas & omnino ab Ecclesiasticis legibus discrepantes obseruationes incidisse. De Papia & Irenæo Eusebius. De Eusebio Cæsarienfi & Origene Hieronymus: de Ambrosio idem, Eius omnes pene libros Origenis sermonibus plenos esse, & alibi licet à nomine temperet, eum taxare videtur vt verbis ludentem, sententijs dormitantem,

Aug. de vnico Bapt.

Hier. in vita Clementis.

L. Eccle. H. 3. c. 14.

Epist. 77.

L. 3. c. 39.

Ad Minerium & Alex.

In Apol. aduers. Ruffin.

Aduersariorum de Patribus maligna Censura.

tem, deniq; Græcorũ plumis sese venditantẽ: cuius etiã meminit Erasmus in sua Nuncupatoria. De Tertull. iterũ sic Trithemius, Tandem in erroré Montani dilapsus dicitur, propter quod eius opuscula inter Apocrypha computantur distinctione decima quinta, Sancta Romana. De huius Tertulliani erroribus Beatus Rhenanus in præfatione ad Stanislaum Episcopum & alibi scripsit copioſè. Quid? quod ipsi Pontificij recusarunt Patres, & suorum quoque Maiorum pudenda reuelarunt? Pighio non placet Augustini opinio de peccato Originis: sed & omnium non modò aduersariorum, verumetiam Catholicorum in Schola receptas sententias redarguit: atq; hoc nomine malè audit apud suos Catholicos: nec etiam placuit nostris Remensibus, quem vt linguarum imperitum non censent esse allegandum, vt in 16. c. Matth. eorum nota indicat. Nec ipse Clemens placet Petro Crabbe. Melchior censet patres in hijs quæ pertinent ad fidem errasse, homines esse, sic cum delectu & iudicio legi debere, vt fidei non dominentur. Trithemio non placuit Ioannes Duns Minorita, Alexandri Alensis Anglici quondam auditor Parisijs, qui eum Profundum dicit, eiusque scripta paucis fuisse penetrabilia. Bertramo Patri & antiquo scriptori non modò detraxerunt Patres Noui Tridentini, sed etiam in Catalogo hæreticorum numerarunt. Hieronymo obtrectauit plurimum Augustinus Steuchus in libris Numerorum & Deuteronomij, vt alibi ostendimus. Hieronymo & Augustino Bernardinus obstrepit, Quandoque, inquit, bonus dormitat Homerus: & de omnibus inquit, Non ergò omnes sanctorum opiniones tenendæ sunt, quia aliquando errant. Quid multis? Hieronymo dicente Baruchum nec legi nec haberi apud Hebræos, contemptim respondet Durꝛus, *Quid tum postea?* Quinimo ipse suis iniquissimi sunt, Alius Petro de Soto, alius Catharino, Duræus nuperrimè Caietano, ex quo illud commune nunc effugium nostrorum Angloremensium discimus, Si quid illi pro nobis

In centrou. de Peccato Orig. Pet. à Soto de Nat. & grat.

Aug. Steuchus.

In prima parte Ser. 5. de Concep. Mariæ.

Durꝛus.

nobis dicant, esse illud priuati hominis iudicium, non Catholicę Ecclesię. Displicet videlicet Duręo Caietani de libris Machabęorum sententia, Quare subdit, Sit in ea re multo quàm decebat arrogantius locutus. Quod ante nos Ambrosius Catharinus, & Melchior Canus, eiusdé licet ordinis homines, censuerunt. Neq; verò hoc adeò mirandum, Patres & suorum scriptorum autoritatem proculcari, cùm etiam de libris sacris, quos multi eorum pro Canonicis habere consueuerunt, non peramicè loquantur. Quid ergo nostrorum censuram de Scripturis Apocryphis damnant, cùm Duræus loquatur, Duos Esdræ libros posteriores in Canone non numerari, quia nunquam hos inter Canonicos Ecclesia recepit? cùm Gregorius Pontifex Romanus libros Machabæorum non recipiat? Breuiter isti in causa fuerunt, cur tanto tempore Patrum nomen honorque obsoleuerit, cur eorum libri in puluere situq; neglecti iacuerint. Extat querimonia Erasmi ad Guilielmum Warramum Archiepiscopum Cantuariensem, cuius summa hæc est, Cùm Episcopi prophanam ditionem magis, quàm ab Apostolis traditum docendi munus amplecterentur, mox vniuersam docendi prouinciam in istos quosdam, qui Charitatis & Religionis cognomen hodie ceu peculiare sibi vendicant, esse relegatam, pro Clemente, Irenæo, Arnobio, Occamum, Durandum, hijsque indoctiores in scholis legi cœpisse: iam ad sophisticas argutias, ad Summularios & collectores ac excerptores rem literariam contractam fuisse. Causam mali hisce verbis attingit, Hoc nimirum impudentiores, quo minus habebant eruditionis. Malum ipsum sic concludit, Proinde veteres illos facilè antiquari passi sunt &c. Ex illis vtcunq; decerpta quædam suis Commentarijs admiscuerunt. Hæc ita esse facilè intelliget quisquis Gregorij, Bedæ, Augustini Homilias & rhapsodias in templis non tam distinctè recitatas quàm imperitè cantillatas audiuit. Hoccine est filiorum officium erga Patres? Hiccine honor qué illis deferunt?

In Conf. Whit. Ratione prima.

Cath. l. cont. Can. Melch. Canus l. 2. loc. Theol. c. 11.

In Præf. oper. Hiero.

obſibilare, oppedere, probare quędam, improbare multa, truncare, antiquare?

Sine Papa Patres nulli ſunt.

Sedenim aliud animaduerto facinus iſtorum indignum patribus, ſe dignum: quòd nullum patrem in ſuo foro ſententiam dicere, aut vocem edere permittant, niſi ex Papæ autoritate prætoria & modcramine: ita vt omnis eorum gloria, doctrina, antiquitas, autoritas ſuccumbere & cedere Romano Tribunali debeant. Ita de-

D. 15.

cretum eſt à Gelaſio, Item opuſcula atque tractatus
» omnium Patrum Orthodoxorum, qui in nullo à Sanctæ
» Romanæ Eccleſiæ conſortio deuiauerunt, nec ab eius
» fideli prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed communionis,
» gratia Dei, vſque ad vltimum diem vitæ ſuæ participes
» fuerunt, legenda decernimus. Ita prouiſum eſt ſapienter, vt patres eſſe patres non poſſint, niſi Patri Papæ, niſi meretrici Romæ ancillentur, niſi omnes patres vni omnia aſſentiantur. Hoc Euge accinit Eugenio Papæ bonus alioqui paparum Cenſor Bernardus, Tibi data eſt omnis poteſtas, in qua qui totum dicit, nihil excludit. Blanditur & Baldus, Papæ maiorem eſſe poteſtatem quàm Sanctorum omnium. Sic aſſentatur Stepha-

In con. Later.

nus Archiepiſcopus Patracenſis corã Papa Leone Decimo, Euge Papa Hierarchicus vir, in cœlo Eccleſiæ, in quo eſt omnis poteſtas ſupra omnes patres tam cœli quàm terræ. Euge aliud habet Duræus, Papæ tribunal

Cont. Whitak. Rat. 2.

in terris eſſe ſupremum, ad quod omnes de Religione controuerſiæ finirentur. Nimirum hoc olim norunt ſibi ſtatutum, quod nullus Duræus audet tranſgredi, No-
» runt dictum, Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror om-
» nes fratres noſtros & coepiſcopos non niſi ad Petrum,

24. q. 1. c. Quotieſcunque.

id eſt, ad ſui nominis autoritatem referri debere. No-

Ibid.

runt ſcriptum, Contra Papæ autoritatem nec Hieronymus, nec Auguſtinus, nec aliquis Doctorum ſuam ſententiam defendit. De contemptis patribus adeoq; ſuis Canonibus, Grauamen vetus eſt Germanorum; Patrum Canonibus ſancitum eſſe, vt ſpiritualibus ac manifeſtis peccatis ſpiritualis pœnitentia imponatur, vnde

non

non pecuniæ lucrum sed animarum salus quæratur. At quid faciunt Ecclesiastici Iudices, quid Officiales in Romana Curia? Hanc Pœnitentiam sic aggrauant, exasperant, augent, vt laici, antequam eam satisfactionum molestiam subire & pati velint, cogantur quouis precio suam libertatem redimere, & ab ipsis sibi immunitatem cõparare. Quicquid ergo de patrib. quicquid de Ecclesia, quicquid de Cõcilijs, quicquid de Scriptura ipsa prętexant: omnia Romam referenda, omnia ad hoc centrum reuoluenda, omnia decisioni Papæ committenda euidentissimè iamdiu constituerunt. Sunt ergo mangones & corruptores Patrum, vt in alijs omnibus Rationibus Cãpiani, hactenus eos impostores & reos esse conuicimus. Patres patres in ore habent, sed ad lectionem Patrum fastidiosas aures afferunt, vt ea tantùm quæ placent, & sibi prosunt, & quæ rem Romanam amplificant, velint audire.

Ex consensu Patrum nostræ sententiæ assertio.

QVO autẽ dilucidius fiat, nihil esse iam dictũ à nobis quod non sit prius dictum à Patribus, etsi id ex superiore Tractatione rationum satis perspicuum est: tamen sicut Elenchicè omnia Campiani argumenta hactenus obiecta dissoluimus, sic didacticè ex hac quoque radice & Ratione eius, Patrum nobiscum consensionem in grauissimis doctrinæ capitibus breuiter significemus. Atq; hac lege & conditione triplici paciscar cum aduersarijs. Si Patres intelligunt Diuinos, & verè ac propriè nostros Patres, Sacrę Scripturæ autorem Deum, eiusq; prophetas & Apostolos: illi omnes eunt in nostram sententiã. Hinc Campianus non contentus illa sua prima Ratione, Sacrarum literarum autoritate, in qua sola conquiescere & commorari non audebat, alias suas ratiunculas tanquam supplementa adiunxit. Pulchrè Tertull. Aufer hæreticis, quæ cum Ethnicis sapiunt, vt de Scripturis solis quæstiones suas sistant, & stare non poterunt.

Patres esse omnino nostros.

1. Patres propriè.

De Resur. carnis.

Sin autem secundum legis formam & sententiam os duorum aut trium testium interrogare voluerint, eam quoque conditionem accipimus. Quæ est enim

2. Patres ex legis acceptione.

nim noſtræ Religionis particula, quis doctrinæ articulus, in quo non habemus tres antiquiſſimos Patres aut plures nobiſcum amicè conſpirantes? Siue de Miſſæ ſacrificio, ſiue de precibus pro defunctis, ſiue de vera Dei ſolius adoratione, ſiue de primatu, ſiue de purgatorio, ſiue de alijs diſceptetur. Quod luculentiſſimè probauit contra Hardingum noſter Iuellus, ſi quis non negligenter eius ſcripta velit legere, ijſque attendere.

3. Patres ex. ſenſu Catholico. Aduer. Hæreſes.

Tertiò eſt alia via indagandi veritatem tutior & certior, Vincentij præſcriptio, ad quam ſi adſtringi velint, præfocari eos & iugulari eſt neceſſum. Ea eſt huiuſmodi, Patres nõ admitti niſi eos qui ſanctè vixerunt, docuerunt, permanſerunt, vel mori in Chriſto fideliter, vel occidi pro Chriſto fœliciter meruerunt. Quibus tamen, inquit, hac lege credendũ eſt, vt quicquid vel omnes, vel plures vno eodemq; ſenſu manifeſtè, frequenter, perſeueranter, velut quodã conſentiente ſibi magiſtrorũ Concilio, accipiendo, tenendo, tradẽdo, firmauerint, id pro indubitato, certo ratoq; habeatur: quicquid vero, quãuis ille ſanctus & doctus, quamuis Epiſcopus, quãuis Confeſſor & Martyr, prẽter omnes aut etiã cõtra omnes ſenſerit, id inter proprias & occultas & priuatas opiniunculas, à communis, publicæ, ac generalis ſententiæ autoritate ſecretum ſit. Hijs alias addit Cautiones notatu dignas, Primum hanc antiquam ſanctorum Patrum conſenſionem non in omnibus Diuinæ legis quæſtiunculis, ſed ſolùm in fidei regula nobis eſſe ſequendam. Deinde non ſemper, neque omnes hæreſes hoc modo impugnandas eſſe, ſed nouitias recenteſque tantummodo: cùm primum ſcilicet exoriuntur, antequam infalſarint vetuſtę fidei regulas, ipſius temporis vetentur anguſtijs, ac priuſquam manante latius veneno Maiorum volumina vitiare conentur. Cæterum dilatatæ & inueteratæ hæreſes nequaquam hac via adgrediendæ ſunt, eò quod prolixo temporum tractu longa ijs furandæ veritatis patuerit occaſio. Si hac lege

Vincentij regula & cautiones

teneri

teneri & constringi se paterentur, facilè omnis illa Papatus fabrica labefactaretur: Subscribere videtur nostro Vincentio Melchior Canus, Sanctorũ patrum omnium communis sensus certam fidem facit Catholicorum dogmatum. Itaque sicut in Regula conuenimus: ita si eam nobiscum sequerentur, quàm mala sit eorum causa, quàm infirmis rationibus sustentetur, ilico pateret. Exempli causa, De Communione sub vtraque specie, nos multas autoritates Patrum ante oculos omnium constituimus: hîc verò quis verus sensus, quis plenus consensus, eorundem pro mutilata Communione afferri poterit? Dicimus omnes Patres ætatis primæ ante annum sexcentesimum Christi in Cœna carnalem præsentiam negasse: spiritualem participationẽ corroborasse: nullam Transubstantiationem posuisse, nullam vagam Corporis Christi omnipræsentiam assetuisse. Dicunt hoc Patres: isti ostendant ex euidentibus locis contrarium. De autoritate, perfectione, claritate Sacræ Scripturæ, de Primatu Papæ, de vero solius Dei cultu, de licito ministrorum coniugio, de populari lingua in sacris retinenda & alijs grauissimis Quæstionum Theologicarum punctis, habemus Patrum concordem sententiam. Demonstrent illi pro suo papatu, Sanctorum Inuocatione & adoratione, pro cœlibatu Sacerdotum eandem Vniuersalitatem, antiquitatem, consensionem. De sola fide iustificante extant Patrum firmissima Testimonia, Origenis & Ambrosij multa, in Epistolam ad Romanos, Hilarij in Matthæum & alibi, Hieronymi in Epistolam ad Galatas capitibus primo, secundo, tertio, quinto, sexto: Hesychij super Leuiticum, Chrysostomi ad Romanos, Augustini contra Pelagianos in multis operibus, Theophylacti in Matthæum capite primo, ad Romanos capite quarto, ad Galatas tertio, secunda Thessalonicensium secundo, Glossæ Ordinariæ in Iacobum capite secundo, Haymonis, paucis omnia perstringentis, Sola fides saluat: & aliorum tam Latinorum quàm

l. 7. c. 3. Exempla consensus nostri cũ patribus.

Communio.

Cœna.

Scriptura, &c.

Iustificatio.

Orig. l. 3. Amb. ad Rom. c. 3. 4.

Can. 9.

Hes. c. 2.

Haym. Gal. 3.

Græcorum, quæ omnia non est huius instituti repetere: quoniam ea fidelissimè & accuratissimè nostri antea collegerunt. Qua suauissima doctrina Christi meritum illustratur, mens tranquillatur, omnes superstitionum scrupi ex animis eximuntur, hominum superbia deprimitur, Infernalium portarum tyrannis pessundatur, Papæ omnis negotiatio in terra, in cœlo, in purgatorio, per exequias, Missas, Indulgentias, tollitur. Congrediantur omnia Iesuitarum seminaria, collatis capitibus hunc consensum Catholicum ex patribus verè doceant, apertè monstrent, solidè confirment, penes veritatem, apud quoscunque ea reperitur, sit victoria. Sed hîc cogor rursus ex Vincentio nostrorum obstinationem deplorare, Et post hæc inueniuntur aliqui tanta inueteratæ frontis duritia, tanta impudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui tantis eloquiorum cœlestium molibus non succumbant? tantis ponderibus non fatiscant? tantis malleis non conquassentur? tantis postremò fulminibus non conterantur? Nostra enim loca ex Patrum monumentis ipso sole clariora sunt, in ipsius rei medullis insita & infixa: illorum loca nullorum argumentorum sedes sunt, loca sunt, sed remotissima, quibus receptaculis non possumus nec debemus nos committere. Videntur argumenta, non sunt, quæcunque de iustitia operum alijsque dogmatibus in suis Enchiridijs atque Locis Communibus confertim aceruarunt. Vulgatum & verum est, Non omne quod rutilat aurum est: imò fraudulenti trapezitæ pro auro aurichalcum supponunt, aut potius argento diuino scoriam admiscent. Multorum celebrium Doctorum consensus non ex folijs aliquot aut fragmentis, sed ex iustis eorum voluminibus petendus est: nec illi subdolè discerpendi, nec falsò citandi, nec malè exponendi, nec soli adducendi sunt, sed verè, simpliciter, integrè, quatenus etiam veritatem verbi, atque analogiam fidei comitem seu verius ducem habeant. Hijs legibus tanquam vinculis si Pontificij alligarentur; tot

Vinc. aduers. Hæreses.

Pa-

Patrum autoritatibus ſuas paginas non perſpergerent. Non habent Patres eos quos ſuos eſſe iactant: in quo non minus inſaniunt quàm ille Thraſilaus apud Athenæum, qui cùm nullam poſſideret nauiculam, quotquot tamen naues in portu Attico conſpexiſſet, eas omnes ſuas eſſe homo phreneticus dictitabat. Talis eſt Thraſoniſmus, talis Phreneſis noſtrorum Romaniſtarum, & eò maior, quòd ſe omni patrum præſidio deſtitui vident, & diſſimulant. *Pontificius eſt Thraſilaus & Thraſo.*

DOMINVS IESVS, cuius nomen præ ſe gerunt, illis mentem det optimam, & ſenſus omnes aperiat, vt videant quæ ſunt veritati conſentanea, ſibi vtilia, Eccleſiæ ſalutaria. Teſtis eſt mihi Deus, quomodo eos omnes cupiam in viſceribus Ieſu Chriſti. Liceat enim quæſo ſine nota arrogantiæ hijs Pauli verbis affectum meum erga illos exponere. Si placui, imò ſi profui, gaudeo, & autori bonorum omnium Deo gratiam habeo maximam: ſi alicubi per oſcitantiam erraui, admoneri deſidero: ſi quenquam per imprudentiam offendi, doleo: ſi nihil proficio, quia tamen animi bene volentis ſignificationē edidi, & eius rei Deum conſcium habeo, nunquam pœnitebit. Si cui diligentia medicinæ impenſa non prodeſt, ſufficit ad rationem Deo reddendam, quòd non ceſſauit impendi. Atque hæc de quinque primis & præcipuis Rationibus dicta ſint. *Phil. 1.* *Aug. l. 1. cont. Creſ. Gram.*

SECVNDÆ PARTIS IESVITISMI Finis.

LOCORVM COMMV-nium & rerum præcipuarum Index.

A.

ABsurda in reali præsentia Christi. Pag. 131.
Actius poeta. 646.
Admonitio ad Greg. 13 ex Leone. 407
Aduersarij recedunt ab Heb. Græcis, & interdum à suo Latino exemplari, & ab Hieron. 407
Aërius. 261
Æqualitas Romanæ & aliarũ Ecclesiarum. 410.411
Alleluia quid Papistice & Barbarè. 204
Altaria, eorũ vsus, materia. 615
Inuentor. 617
Ambrosius detrimentatus. 197
Amen. 99
An semper plures sint prudentiores paucioribus. 455
An maior sit Ecclesiæ quàm Scripturæ autoritas, quæstio frinola. 510
Anglorum religio ab Apostolis. 323.324.325
Anglorum Apostolus non est Gregorius primus, nec August. 624
In Anglia plantatio religionis. 624
Anglicana Ecclesia recipit libros omnes Canonicos. 19
Angloiesuitæ. 193
Anglorhemenses. 199.224.305
Anglorhemenses censores Augustini. 660
Antiquitas. 135.136.373.602
Antonius Caues. 651
Antonius Eremita. 618
Apocalypsis Ioan. 68
Apocryphum quid. 37
Argumentum ab Ecclesiæ autoritate. 210
Argumentum ductum à multitudine cuiusmodi. 461
Argumentum à Templo Iudaico. 630
Armacanus caninatus. 326
Armenij. 318
Assertio nostræ religionis ex Patrib. 662
Athanasius corruptus. 197
Athanasius Papismo inimicus. 618
Athanasius nothus. 620
Athanasij Epist. ad felicem 402
August. de se, & Cypriano. 659
August. Monachus in Anglos durus legislator. 442
August. Monachus superbus. 615
August. Stenchus. 98

Augustᵒ Steuchus Cenſor. Hieronymi. 660
Auguſtini de Purgatorio & aliis vacillatio. 501
Auguſtini regula & diſtinctio. 596
Ex Auguſt. & Patrib. multos diuerſe colligere. 504

B.

Baptiſmus. 139.145.146
Baruchus. 37
Baſilius de ſe.. 659
Beatus Rhenanus de Tert. 660
Berengarius. 265
Berengarij argumenta de Euchar. 266
Berengarij recantatio coacta. 267
Bernardinus. 120
Bernardinus de Patrib. 660
Bernardinus de Veneto ſemimortuo aromatib. 645
Beza. 259.260
Beza defenſus. 564
Biblia combuſta, prohibita, ab Antiocho, Diocletiano & à Romaniſtis. 85.637
Biel & Magiſter dubitant de modo conuerſionis in Sacramento. 134
Boetius. 239
Bolſecus. 257
Bonifacius ſocius. 61
Briſtolij commentum. 657
Bulla Pauli tertij. 445
Bulla Pij Quinti. in præfatione. Bulla cauſa Bellorum. ibidem.

C.

Caluinus 229.332.245.255. 256.257
Caluinus de libris Canonicis in Rat. 1.
Caluini de cœna explicatio ſyncera. 566
Caluini anorum nomina. 639
Calumnia Papiſtarum. 80
Campianus Campanus. 35
Campianus callidus mus. 379
Campianus Diaconus Glocestriæ. 463
Campianus conuiciator. 640
Campianus Puritanopapiſta. 646
Campianus diſertus, inconſtans. in Epiſt.
Campiani feſtinatio præpropera. 188
Campiani riſus intempeſtiuus. 279
Campiani lapſus triplex. 565
Campiani mors Martyrium quale. in Epiſt.
Canonici libri. 24
Cantica Salomonis. 65.66.67
Carolus Quintus. 460
Catholica communio ex patrib. 611
Catholici olim qui. 261
Catholici nomen. 603
Cauſæus. 46.529
Cauſæus de Dionyſio Areopagita. 520

Censuræ defesor de Caluino. 265
Cephas caput. 413. 606
Chrisma Syluestri inuentū. 614
Clemens 5. Papa. 221
Clemens Papa illiteratus. 460
Clemens Alexandrinus. 528
Cæna. 266. 267. 268
Cænæ verba. 74. 75. 76
Ex vero sensu verborum Cænæ 3. vitari incommoda. 132.
De Cænæ sensus verborū Christi. 130. 131
De Cæna patres. 136. 137. 138. &c.
De Cæna Domini Bertramus. 332
Contra Cætus occultos. 241
Communio. 445
Communio sub vtraq; specie. 306. à tempore Apostolorū. 307. & deinceps.
Concilium Carthag. 45
Concil. Chalcedonense. 403
Concil. Chalc. cogit Martianus Imperator. 403
Concil. Chalc. de Monachatu. 435. 436
In Canone Con. Chal. 2. errores. 438
Con. Constantinop. non confirmari primatum. 408. 409
Concil. Ephesinum. 413. 414. 415
Concil. Florentinum. 318
Con. Hierosol. 380
Con. Hierosol. pro iustificat. fidei 393. De eo errores Pontificiorum. 380. 381
Con. Laodicenum. 47. 554
Con. Nicenum conuocauit Constantinus. 383. 384.
Con. Nicenum à Zozymo & alijs corruptum. 402
Con. Oxoniense. 453
Con. Pisanum. 451
Con. Romanum. 61. 209
In Con. Rom. abesse sæpe Spiritum sanct. 389
Concil. Tridentinum. 163. 384. 443
Concil. Trid. dissidet à Chalc. & Carth. 441
Concil. Trid. non floridum. 459
Concilij Trid. conditiones. 474.
Concilij Constantiensis stipulæ. 452
Concilij Basil. conclusiones 488.
Concilia sine Papa non valere. 382
Concilia 4. prima. 394
Concilia examinanda ad Lydiam lapidem Scripturæ. 449. 450
Concilia Pontificios refugere. 478. &c.
Concilia nostræ religioni patrocinari. 483
Conciliorum Præsides Imperatores. 383
Conciliorum lumen Scriptura. 390. & regula. 390. 391. 384
Conciliorum contrarietas. 406
Conciliorum 3. genera. 447

Con-

Conciliorum errores. 447.448.
449
Conciliorum Papalium libertas seruilis. 473
Concilijs laicos interesse. 380
Conciliorum pontificiorum individuus comes spiritus sanctus. 387
In Concilijs præsumptio Papæ. 385
Concilijs aduersæ papas. 406
Ex Concilijs libertas coniugij. 433
De Concilijs Greg. Nazianzenus. 451
In Concilijs dissparibus quid sequendum. 483
Confessio aduersariorum de nostra religione. 348
Confirmatio. 153
Coniugium. 262.263
Coniugium sacerdotũ. 431.432
De Coniugio & Concubinatu dictum Coloniensis. 179
Consilia Euangelica. 182
Constantini templa. 303
Constantini in Acasium Nouatian. scomma. 383.384
Constantini primatus. 401
Copus. 651.652
Crescentij Legati Papæ mors. 459
Crucis signum. 537
Cyprianus, Capriamus. 538
Cyprianus. 540
Cyrilli prærogatiuæ & laus. 414

D

Damasus nunquam vniuersale caput. 409
Defectio à nobis. 647
Diaconissæ vetares, nouæ. 438
439
Didymus cæcus. 229
Dionysij Areop. Hierarchia duplex. 512.513
Dionysij Episcopatus Martyrium, doctrina, libri, &c. 514.515
Dionysij miracula. 520
Discordia duplex in repub. & Ecclesia. in præfat.
Discordia Christianorum. 286
Discordans Alphonsus & Ferus. 269
Canus & Ecklus. 390
Alanus & Campianus. 397.
Copus & Campianus. 431
Copus & alij. 434
Papistæ & eorum Canones. 441
Triburienses Patres & Carranza. 442
Dissidiorum causæ, & Equus Troianus. 648
Dissidiorum ciuilium & Ecclesiasticorum remedium. in præfat.
Distinctio de Canonicis. 43
Duræus. 19.132.135.212. 237
Duræus censor patrum. 661
Duræi de perlecto Campiani libello indicium. 642

E.

Ebionij. 12
Ecclesia quid. 279
Ecclesia inuisibilis. 228
Ecclesia inuisibilis ex Scriptura. 334.335.336
Ecclesia inuisibilis cur. 236. 237.238
Ecclesia inuisibilis ex Patrib. 239
Ecclesia luna. 337
Ecclesia vidua paupercula 247
Ecclesia ecclisia. 285
Ecclesia in paucis. 248
Ecclesia Christi ampla. 294
Ecclesia visibilis cur. 240.241. 281
Ecclesia visibilis mixta. 144
Ecclesia Ciuitas sancta & quare. 216
Vinea fructifera. 216.217
Mons excelsus. 218
Via directa. 218
Columba. 219
Regnum cali. 221
Sponsa Christi. 222
Corpus Christi. 223
Firmamenti veritatis. 223
Multitudo cui Spiritus promissus. 224
Ecclesia ex Script. cognoscenda. 215
Ecclesia Catholica est Apostolica. 212.213
Ecclesia Papistica mulier. 243
In Ecclesia Papistica eclipsis. 285
Ecclesia Romana occulta. 293
Ecclesia Orientalis antiquissima. 314
Ecclesia columbina & corpina. 220
Ecclesia Romana an errare possit. 225
Ecclesia nomen dulce. 207
Ecclesiæ nomina & definitio. 216
Ecclesia vox æquiuoca. 210
Ecclesiæ nomine gloriantur hæretici. 111.112.227
Ecclesiæ fundamentum fides, veritas. 224
Ecclesiæ signa. 241
Ecclesiæ particulares errarunt. 244
Ecclesiæ orbitatis & paucitatis causæ. 286
Ecclesiæ primitiuæ simplicitas. 291
Ecclesiæ origo à mundi primordio. 296
Ecclesiæ Iudaicæ. 296
Ecclesiæ Christianæ. 297
Ecclesiæ Græcæ. 316
Earum collatio cum Romana. 317
Religio & ritus earum. 317
Ecclesiæ Romanæ celebritatis causæ quatuor. 315
Ecclesiæ Romanæ pompa. 232
Superbia. 287
Somnolentia. 288
Sæuitia. 289
Ecclesiæ Romanæ accusatio. 360.

360.361.362
eius forma deformis. 363
Gloria. 363
Natura. 364
Potestas extraordinaria. 365
Ecclesia Rom. iudex sola esse vult de controuersijs. 366
De Scriptura & Ecclesia, de Sacramentis. 366
Sola inuentrix nouorũ dogmatum de Sacramentis, Baptismo mulierum. 368
De Confessione, Eucharistia. 368
Missa, Primatu, votis. 369
Precibus lingua peregrina. 370
Imaginibus, festis, Purgatorio. 370
eius autoritate supra Scripturam. 371
Supra Canones Pont. 371
Rom. Ecclesiæ notæ tres. 373
Extra Ecclesiam nulla salus. 207.208.209
Eleutherij Epistola ad Lucium. 625
Elizabetha Germana de Roma. 375
Elizabethæ Reginæ Angliæ pietas in impios. 642
Episcopi portant mitram cum duplici cornu, cur. 498
Epistola ad Hebræos, 39
Erasmus. 343.660
Erasmus de nostris collegijs. 435
Erasmus de Monachatu vetere & nouo. 442
Erasmi de Patrum contemptu querimonia. 661
Eremitarũ institutum ex verbo deserti. 101
Errores ex Patribus. 503
Errores Pontificiorũ de Script. 85
Euangelium Ioannis. 70
Euangelicorum nomen. 141
Eucharistiæ corruptores. 614
Eusebius de Papia & Irenæo. 659

F

Ferus de Transub. 269
Festa & ritus. 524
Fides vera, vana. 598
Fidei fulcra tria. 165
Flagellantes. 272
Foxi Martyrologium. 329
Fimebria. 593

G

Germanorum lex. 637
Germanorũ grauamen de Patrũ Canonib. cõemptis. 662
Gerson de vnitate Ecclesiastica 113.128.455.456
Gerson Concilij Constantien. Moderator. 457
Geruasius & Protasius. 623
Gratia. 550
Gratia infusa. 141
Gratia iustificans. 142
Gratia omnis à Deo. 141
Greg. Martinus. 191.192.193

Greg.13.Papa. 511
Gregorianum festum. 571
Gropperus. 445

H

Hærdingus quasi Cæsar. 648
Hærdingus quasi canis è Nilo. 649
Hærdingi iocus de Tridentinis Patribus. 461
Hærdingi autoritates quales. 649
Hæretici dicuntur Apostolici. 530
Hæreticis non seruandam fidem. 470
Hæreses ex Script. renouatæ. 7
Heluidius. 264
Henricus Octauus Rex Angl. 567
Hester. Danielis 3. cap. 40
Hieronymus de Origene, Tertul. Clemente, Ambrosio, Eusebio, de se. 659
Hieronymi & Chrys. expositiones diuersæ. 564
Hippolytus. 536
Historia Tryphonis & Theophyl. Archiepiscopi Constantinop. 410
Humfredus Floidus. 626
Hussius. 274
Hussij prophetiæ. 276
Hussij fuga. 469
Hussij dogmata. 278
Hussij & Hieronymi Pragensis qualis salutis conductus. 406
De Hussio Constantiensium elogium. 275
De Hussio Lutherus. 277
Hussitarum numerosa Ecclesia. 321

I.

Iacobi Epistola. 13
Iconomachi. 264
Ieiunium. 570.571.572.575. 578.579
De Ieiunio Basilius. 570
De Ieiunio Greg. Naz. 572
De Ieiunio Chrys. 573
Iesuitæ. 310.437
Iesuitarum societas. 228
Iesuitarum Translatio. 90.92. 93.94.95.96.97.
Iesuitarum calcitratio contra stimulum. 645
Iesuitarum dotes. 654
Ignatius. 523
Imago Christi. 631
Imagines. 265.489.628
Imagines Idola. 630
De Imaginibus Iudæi. 619
De Imaginibus Athanas. 633
De Imaginibus Tertull. 634
Imperatores conuocant concilia. 445.485
Imperatorum autoritas in conuocandis Conciliis. 452.409 416
Insulæ plenæ Christianis. 326
Interpretatio verborum de Ca-

ua mystica. 116.117.118. 119
Interpretatio Anglorhemensiũ. 143
Inuocatio. 105
Inuocatio Sanctorum. 429.430
Ioan. Duns. 66
Iouinianus. 262
Irenæus. 527
Ex Irenæo 3. notanda. 10
Iudæ, Petri, Ioannis Epistolæ. 39
Iudex Scripturæ. 88
Iustificatio. 20.21.22.27.73. 156.157.159.484.
De Iustificat. & lib arb. Chrys. 550
Iustitia inhærens. 142
Iuellus. 639
Iuelli & Hærdingi Duellũ. 641
Iuelli & Hærdingi congressus impar. 645.646
Iuelli libri legendi. 645
Iuelli vita. 647
Ius Canonicum Papisticum quale ex Agrippa. 84

K

Kemnitij defensio. 458

L

Laici Conciliis interfuit. 401
Legenda. 627
Legislator Deus. 4
Leo Romanus Pontifex. 407
Lex impleri non potest. 485
Lollardi. 271
Liber Sapientiæ. 44
Liber Iob. 63
Libri prohibiti. 636
Liberum arbitrium. 32
Liberum arbitri, ex August. 589. 590
De Lib. Arb. Pseudocatholicorum opinio. 591
Literæ formatæ. 604
Lucas. 72
Lucernæ & cerei in meridie. 263
Lutherus. 126.127.245.249. 250.343
Lutherus de Libris Canonicis in Rat. 1.
Lutherus de verbis Dominicæ Cœnæ. 125
Lutherus de Dionysio Areop. 518
Lutheri Salsus conductus. 472
De Luthero Erasmus. 250
Lutheranorum successus. 261

M

Machab. liber. 33
Mahumetica disputatio. 52
Manichæi. 12
Matthæus Hutenus. 657
Melchior Canus. 661
Meltiades vel Melchiades. 608
Merces Greg. & August. 616
Merita. 156
Meritivox. 504

Methodus Campiani duplex in Rat. 1. 11
Miracula. 623.627.633
Mirmiones apud Tert. 643
Misericordia Domini. 160
Missa. 155.156.416
Missa olim communis. 311
Missæ sacrificium non probari Niceno Concilio. 416
Missæ confutatio. 424.425
Missæ nomen non probat missæ sacrificium. 428
Missam in Con. Chalc. non probari. 427
Missalis Canonis examen. 419. 420
Monachatus. 250
Monachatus Papisticus refutatur. 425
Monachatus verus, fucatus. 582.583.584. &c.
De Monachatu Coryfost. 584
De Monachatu Hieron. supposititius. 586
Monachos semen esse Behemoth Corn. Agrippa. 588
Monachorum obedientia erga Principes ex Basilio. 583
Contra Monachos querelæ. 436
Monasterium seu Collegium Augustini. 587
Multitudo. 600
Multitudo non est argumentum. 264
Multitudo sequacium mala. 644
Nauseæ manna & Scripturæ periculosæ. 644
Nicolai Papæ distinctio Gnatonica. 407
Nuptiæ. 250.251.487

O

Oblatio pro mortuis. 262
Oblationum nomen apud Patres. 503
Oecolampadius. 127
Omnipotentia Dei. 121
Opera bona. 248
Optatus de Primatu. 605
In Optato duo notanda. 613
Origenes mutilatus. 196
Origenes s. Ioan. 6. cap. 651
Oxoniensis Academia ornata privilegijs ab Edouardo 3. 304
Oxoniensis Academia de Wicleno. 327

P

Papa Antichristus. 352
Papa Adrianus. 261
Papa Ioannes. 225.226
Papa Nicolaus. 266
Papa Oxoniensi cuidam similis 171
Papæ Martini optatum impium. 338
Papæ non sunt Apostoli. 384. 385.386
Papæ quales. 511
Papæ iocus in Cardinales. 56

Paparum de Papis indicium. 347
Paparum trium fuga. 469
Papatus schola licentiæ. 545
Papistæ mutilant Dei Testamentum. 82
Addunt. 83
Adimunt. 85
Mutant. 86
Deprauant. 87
Papistarum triplex strategema. 480
Papistarum muri tres. 203
Paradoxa monastica. 186
Paradoxa Tridentinorum de Scripturis & Conciliis. 444
Parlamenta nostra liberiora Papalibus. 480
Paschalis Papæ assimentum. 437
Patres primi & propriè sunt Apostoli. 495.496.497
Patres probandi. 500
Patres ex Script. dijudicandi. 509
Patres corrupti. 506.507
Patres semipatres. 551
Patres sine Papa nihil. 662
Patres nostri sunt, & propriè, & ex legis significatione, & ex sensu Ecclesiæ Catholicæ. 664
Patrum secunda ætas. 499
Patrum nonnulla cæcutientia. 507.508
Patrum discordia. 508.509
Patrum errores. 533
Patrum tertia ætas. 547
Patrum lites ex Script. componendæ. 548
Patrum errores ex Philosophia. 549
Patrum vitia & errores non debere nos imitari. 551
Patrum consensus nobiscum in Cœna, Communione, Script. Iustific. &c. 665
De Patribus. 651
De Patribus cautiones. 500. 501.502
De Patribus censuræ Trithemij, Erasmi, Costerij. 505. 506
De Patribus in genere. 569. 570
De Patrum erroribus. Patrum confessio. 659
De Patribus regulæ Vincentij. 664
Pauli Epistolæ. 71
Paupertas voluntaria in papismo & Anabaptismo. 183. 184.185
Peccata imparia. 166
Rationes pro inæqualitate peccatorum. 167
Peccata quomodo paria. 168
Petrus Nannius. 620
Petri Clauis omnipotens. 170
Petri Oliuarijocus. 258
Philippi Regis Galliæ Epist. faceta ad Papam. 351
Philosophia. 529
Phrases Catholicæ. 192

Pighius Censor Augustini. 660
Phures peiores. 644.645
Pœnitentia. 152
Pœnitentia vera, falsa. 543
Pontificij Accursiani. 392
Pontificij discordant. 128
Pontificij gladiatores. 254.255
Pontificij Thrasilao, Thrasoni Phrenetico non dissimiles. 666
Prædestinatio. 275.280
Præto Ioannes. 319
Preces pro defunctis. 539
Primatus. 541.606. 607.608
Primatus Petri. 382
Primatus Petri & Papæ. 169 170
Primatus honoris potestatis. 404
Primatus non probatur ex Con. Nic. 397.398
Primatus non probatur ex linea Pontificum. 610
Primatum Papæ ex Con. Chal. non probari. 403.404
Primatum non fulciri Con. Ephes. 415
Propagatio Ecclesiæ Protest. ex successione doctrinæ. 305
Ex Topographia & Cosmog. 314
Et deinceps. ex personis Hussitarum, Wiclenistarum. 321.322
Propagatio religionis in Gallia. 329.330
Propagatio religionis per Waldenses. 335
Propagatio religionis per Lolhardos. 336
In Germania. 336
Propagatio religionis in Italia. 345.346
Propagatio ex multitudine Martyrum. 350
Propagatio Ecclesiæ nostræ ex voce populi & prouerbijs. 352.353
Propagatio ex reformationibus Romanæ Ecclesiæ. 354.355
Prophetiæ de reformatione religionis. 341.
Protestantium confidentia Papistarum diffidentiæ. 48.49 50.51
Protestantium Catalogus. 345
Protestantes quomodo tractentur in Curia Romana. 468
Prouerbium. 257
Prouerbium Bauaricum. 301
Prouerbium Italicum. 306
Prouerbium Waldensium. 350
Prouerbium de Concilij Tridentini Spiritusancto. 461
Prouerbium Pythagoricum. 619
Prouerbium Satanicum. 83
Pugna Leonis & Gregorij de Imaginibus. 265
Purgatorium. 105.201.202

Q.

Quadragesima. 525.570.574

De Quadrag. Ambrosius. 574
De Quadrag. Hieronymus. 578
De Quadrag. Ignatius. 577
De Quadrag. August. 578
Quæstio de obscuritate Ecclesiæ nostrę post Christum. 298
Responsio. 299
De Sacramentis nostris. 299
De Templis. 300
De forma. 301
Querelę inanes de Protestantium paucitate. 283. 284
Querela de grauaminibus Ecclesiæ Romanæ. 338. 339

R

Ranæ Romanenses. 466
Ratio forma à Scripturis. 1. 2. 3. 4. 5.
Recusantes. 209
Religio quid. 4
Religio quæ sequenda. 501
Reliquiæ. 595. 597
Retrogradi cancri. 552
Reuclinus. 341
Rob. Kilwarbius Oxon. 272
Roma immunda. 257
Roma Cyclops. 404
Roma hodie inclinans. 408
Roma radens & rapiens. 581
Roma meretrix. 582
Roma olim habuit lignea altaria. 616
Roma vetus, noua. 619
Romanensium mundinatio, corruptelæ, Simonia. 54. 55. 56. 57
Romanistæ Struthiones. 569
Romanistæ Aeriani. 578
Romanistæ Donatistæ. 604
Romanistæ Chamitæ. 660
Romanistarum larnæ. 563

S.

Sacramenta. 147
Eorum prophanatio. 147
Sacramenta an ad salutem necessaria. 146
Sacramẽtorũ numerus. 149. 152
De Sacramentis Maximę rei. 122. &c.
De Sacramentis leges quædam. 149. 150. 151
Sacrificium. 538
Sacrificium duplex Christi, Christianorũ. 153. 154. &c.
Sacrificium Eucharisticum. 416
Saluus conductus Papisticus ignis. 481
Sanderus. 118
Sanctorum intercessio. 34. 35
Inuocatio. 429. 430
Cultus. 562
De Sanctorum reliquijs Hiero. 562.
Hieronymi fermor. 562
Contra Sanctorum inuocationẽ Hieronymus. 558. 559. &c
Sanctorum patrocinijũ ex Prudentio. 620
Contra Sanctorum intercessionem Nazian. 552
Sanctos non adorandos Ambros. 555

555
Sanctícolæ sunt Theotimi. 157
Sanctimoniales. 439
Schola optima. 462
Sclani. 320
Scribæ docti & sapientes qui. 497.498
Scriptura Cynosura. 104.105
Scriptura index. 59
Scriptura sufficit. 7.84
Scripturæ diuinæ & Papalis Antilogiæ. 86.87.105
Scripturæ perfectio, autoritas, librorum diuisio, sententia, in Rat. 1. in Rat. 2. per totum.
Scripturæ sensus necessarius qui. 110
Scripturæ interpretationes corruptæ de Primatu. 189
Pro clero contra laicos. 190
Pro sacerdotum priuilegio. 204
Pro Sanctorũ mediatione. 190
Pro imaginibus. 191.195
Pro traditionibus. 192
Pro sanctorum cultu. 195
Pro inuocatione. 195
Pro una specie. 200
Pro Missa. 200
Pro septem sacram. 201
Pro cælibatu. 201
Pro Purgatorio. 201
Pro confessione auriculari. 203
Pro aqua lustrali. 204
Pro secreto Missæ. 204
Pro D. Maria. 205
De Scripturæ sensu obseruationes sex. 112.113.114
Scripturam à sensu Scripturæ non debere diuidi. 100
De Scriptura & eius ex sensu Catholico interpretatione corollaria duo. 105.106
Scripturarum depravatio. 87
De Scriptura, Ecclesia. 87.88
Scripturarum collatio. 132
Scripturarum contemptus & ignorantia in monachis. 205
Scripturas citari à Diabolo ab hæreticis. 100.111
De Scripturis phantasmata Eckij, Florebelli, Andradij, Cani, Alphonsi, Latomi, Stephani Paletzi, Surij, Petri à Soto. 87.88. Sanderi, Spirensis concionatoris. 89
Seductio Pseudoprophetarum. 286
Sozomenus de Eustathio. 659
Spes. 161
Spiritus sanctus. 60.61.62
Spiritus duplex. 388
Stapletonus. 102.283.295.297 298.395
Staplet. Discipulus & Mercerus præceptor discordans. 92
Stancarus. 566
Stephanus Anglicus primus prælector S. Theologiæ Parisius. 86

Successio. 373.603,612
Surius Carthus. 411
Surius de Beza. 566
Sylvester autor ære lapideæ. 617
Synodus Anglicana. 412
Synodus Londinensis. 396
Synodus Oxoniensis contra seditiosos. 397
Synodus Oxoniensis. 100
Synodus septima de Imaginibus. 450
Synodus à Wiclevo Terræmotus. 453
Synodus puellarum Montalium. 89

T

Templorum ruina apud Pontificios. 302.303
Tentatio. 654
Theodosius Imperator. 409
Theologi officium duplex. 1
Tigurinorum conflictus. 253
Timor. 161
De Timore & spe errores aduersariorum. 162.163.164
Tobias Matthæus. 653
Tobiæ liber. 26.31.38
Tonstallus. 420
Traditiones & Scripturæ idem. 10
Ex Traditionem voce errores. 194.198.
Translationem in linguâ vulgarem esse necessariam contra Angloremenses. 100
Transubstantiatio. 119,120. 121
Transub. & realis præsentia. 421.422,&c.
Transubstãtiationi Patres aduersantur. 138.139
Contra Transub. Cyrillus. 45
De Transub. Ferus. 269
Tvid. Concilium. 483.&c.
Tridentini Concil. & aliorum pugna. 484
Trithemius de Tertull. 660

V

Waldenses. 270.271
Vbiquitarij. 128
Vdo Archiep. 181
Verbum Dei omnibus Augustinis præferendum. 568
Verbi Divini suprema autoritas. 650
Versiones. 80.81
Vetus Translatio. 74.79.97 Hieronymi an sit ibidem.
Ex Veteri translatione errores doctrinæ, pro Hyperdulia Mariæ, pro lib. Arbitrio, Missa, pro cultu Sanctorum, pro incertitudine salutis, pro vini & aquæ mixtione, pro merito, pro cælibatu. 91.92
Wiclenus. 273
Wicleuus charus regibus Nobilib. 327
Wicleui dogmata. 273
De Wicleno Pragensis Academia.

mla. 274
Vigilantius. 263
Vigilij Papæ Canon. 413
Virginitas Mariæ. 264
De Virginitate consilium non Præceptum. 182
Vnitas triplex. 873
Vnitas mala. 602. 604
Vniuersalitas. 246. 247. 375. 376
Vnus interdum multis præferendus. 456
Vnctio extrema. 150
Votum. 241
Vota. 173
De Votis opinio nostra & Pontificiorum. 174. 175
Votum obedientiæ. 186
Vota quare non licita. 175
Vota non possibilia. 180
De Votis obiectiones & solutiones. 176

X.

Xenodochium Londinense. 304

Z.

Zelus multorum in repurgando stabulo Romanæ Ecclesiæ. 354
Zelus principum in Præfat.
Zuinglius. 127
Ex Zion & ab Oriente, non ex Roma aut Occidente Religio Christiana. 283

FINIS.

De Rationibus Campiani mea Conclusio.

Omnia sunt hominum, Ratio, cæro, fabula, somnus
Sola bona est Ratio Religiosa fides.

Summa dictorum omnium est vnicum dictum præclarum Iuonis Episcopi Carnotensis, proiecto ad pedes Alexandri tertij libro Decretorum.

Pet. Cantor Parisiensis in l. de Verbo Abbreuiato.

Recurrendum est magis ad Testimonium & legem diuinam, vt ex ea alleges, vel exæquitate manifesta, vel viua Ratione probes, quibus nullius vnquam autoritas potest refragari.

Errata sic Corrigito.

Pa.	Li.	Lege.	Pa.	Li.	Lege.
7	Dedic. 19	*Dele* non.	274	19	determinarent
9	Dedic. 20	ea.	281	28	argumentantur
28	3	decernendis.	283	14	Allophylos.
32	3	præcellentibus.	289	30	quem.
69	26	*dele* epistolis.	296	5	Non.
78	12	debere.	302	12	Lucratiuarum
96	6	quam.	319	34	Magno.
98	16	Augustinus.	325	*Marg.*	*Adde* l. 8.
100	31	huic.	348	10	mos talis.
112	10	œconomica.	352	12	demersi.
112	29	fidem.	361	5	tentus.
113	*Marg.*	Ecclesiastica	362	29	Romam.
122	*Marg.*	veritatis.	393	1	inniti.
179	8	Cypri.	420	33	incorporeum.
198	18	malitia.	399	24	vt
216	37	&	449	18	scriptis Traditionib.
226	4	aliquem.	460	19	rationi.
230	33	possint	461	31	Roma.
233	1	nominant.	464	22	literatorem.
245	19	reuocabit	468	3	habebatur.
248	8	apud Dauidem.	627	25	Papæ.
253	29	esse	642	17	perlecto.